

AUTHOR JA'AQOB LANDAU

NO. 221

TITLE 7161C 720
[SEFER AGUR]

RR _____

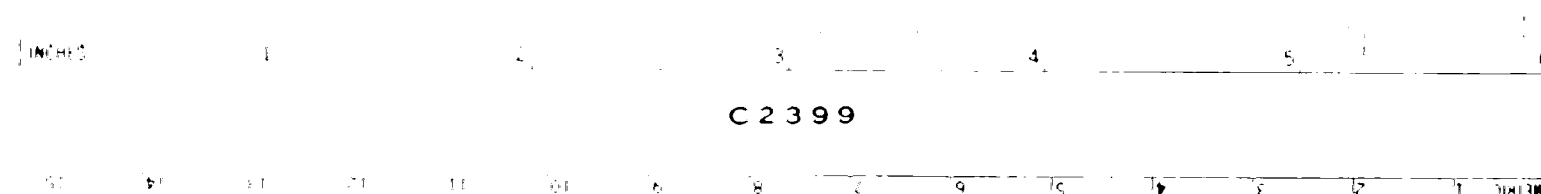
IMPRINT [NAPLES, 1490-92]

CALL NO. GOFF, HEB-68 ; ACC. 72043

DATE MICROFILMED _____

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.

דברי

צנור בן יקהאל התלמיד החשוב
כשר עזריה אברהם בן כפר דוד
עובדיה הדופא זצל מבית לאון
מעיר טריקרקן חסקה
נמשו חסק נפלא להדבק בחב
בחכמים כל היום יחרוש וידוש
יפרוש כנפיו לדאטופך כצל הח
החכמה לבקן יתדמה נמעטיו
נדעותיו בעשתנוסיו אל האל

הוצתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

והוא
הוא

והוא
הוא

השמים והאדמה לא יסבנו כלבתם • וכראשית יגיע כוננתו
ותכוננתו בעתותיה וקבל החכמות התורניות • לשוב מן הדרך שכליו
זאתה כחזרתה נסדרת למצא אורחות נכונות • יסל כפולות כל היות
ללכת אל עיר מושב המדמה • ואותי יוס יוס יודוש לדאות לו כבש
העיר להעיר רעיונו ולהאיר עיניו להניע אל פתח חצרו • בדרך האתר
בתוקן להרים מקשהל פן תגוף באבן רגלו • ובחפשי אמתחות דעתו
אשרתי אל לבי מחלף נדום קם קרא לאלודך אנני יתעשת ה' לנו הלא
השתכח תורה מישראל לדוב ספקות ודעות הלוקות • ושכחות קשות
בתחדשות חדשים לבקרים • בין דברים הגכמות בני אלודי הלא הכה
הגבורים ראשו הדורים הנמצאים בכל דור ודור • על כן בעדתי חצני כי
הציקתני רוח בטני ואהבתו האלצתני • אברתי ארצה לדבר מצוה וידו
בה • והוא היתה הסכה וראשונה אשר עוררתני בראותי התלמיד ה
החשוב הנכבד שולח ידיו בפרי עץ הדעת טוב ורע הם המצות המעשיו
המפורשות בתלמוד • גם ישים בכליו בחכמות העמוקות כמו חכמת
הטבע וכה שאחריו וכל האקדמות הצריכות להם • והזמן אשר הוא
וקר במציאות לא יספיק לו לעסוד על אלו הדיושים • כי על ימינו עלי
אדן • עם רוב התלאות והנמצאות בגלות אשר קצר המצע בהשחרע •
אברתי אקומה בא ואאזר כגבר חלצי • ואתן צמידים על ידי ורביד ה
הזהב על צווארו בפותח וכתן יאבתוכ לו רובי תורה שבעל פה בדברי
אשר יפלו בהם הספקות והכחלוקות בין התבטים עם כל היער הנמצא
במבורים אשר הם חשובים בעיני חכמי הדור • ומולתם לא חשתי כי
הם בטלים ברוב בנין וברוב בנין • גם אבתוב חדושים מספיקו אשר
יגלהם פסקו חכמי דורנו • אשר הספקות ההם אינם נמצאים בפוסקים
בביאור • אבנם אל בעל הטורים שמתי סגמתי ואחריו נבשכתי
בעמותות האהבה כי הוא קבץ רוב הדעות שהיו לפניו • יותר בכל הפ
הפוסקים • ואני אדורך בסדורו וכלשונו • וכל מה שכתב אשר לא נפלה
עליו חלוקה על הדרוש ההוא לא אבתוב ואעבוד עליו • כי אין בוונתי
לחזור מה שכתבו האחרים • אבנם בכל דרוש אשר נפל בו בחלוקת כן
אשר דברתי • ואח"כ דברי בכל דרוש לשלשה חלקים • החלק האתר
כי אקבץ כל הדעות וכל דברי החכמים המתנגדים זה לעומת זה אשר
הם נמצאים כתבורים אשר תחת ידי • וכראשית אלפס משנה תורה
ברדכי • סגן ימודי גולה אור ורוע • הטורים שכולי הלפט הליטכא
הדוקת • גם לא אבתוב כל החדושי אשר נמצאי בפוסקים אילו באין

באין חולק עליהם רק לפעמים בדרוש גדול • ובהלך חסד אכתוב בכל
דרוש חדוש והסכמה וההלכה אשר פסקו גדולי אשכנז וצרפת • אחר
מי יש להפנות ולנהוג דאם לא כן תהיה פעולתי בלתי סכה תכליתית •
ובחלק השלישי אכתוב ואביא בכל דין ודין כל הספקות אשר נמצאו ב
בתשובות אשר נחקקו ונתחדשו מזמן קדום • אשר לא ימצאו בפירוש
בפוסקים הנזכרים ונפרט מתשובת גדול בדורו אשר הרביץ תורה לרוב
בהדר יעקב מחן דצל • גם מיתר גדולי המורים • ומהפעולה הזאת
יתפשטו שלש תועלות עצומות • האחת שימצא הדרוש כל הדעות
הנופלות בכל דרוש כולם יחד בלתי חפוש וחקירה • ואף אם לא ימצאו
ספרים אצלר זולתי זה הספר • וכאשר יסתפק האדם בזה הספר עם חבר
אחר אי זה שיהיה בודאי ימצא מרגוע לנפשו • ולא תסבך דעתו לפוסק
אחר • והתועלת השני כי כאשר האדם נכרך ולא ידע להטות ימין או
שמאל לרוב הדעות • ימצא בחבור זה אחרי מי ימשוך ולא תהיה כוונתו
ברצוא ושוב ויכון הדרך הישר • והתועלת השלישי שימצא הרבה
דינים פסוקים אשר לא ימצא בחבורים אחרים • כי לא היתה לאל ידם
לכתוב כל הספקות האפשרים לפול בתורה שבעל פה לרוב עומקה • כי
ארכה מארץ מדה ורחבה בני ים • וכלל אתן ביד המעיין בזה הספר •
במקום אשר לא כתבתי שם הספר מן הלשון אשר אני כותב הוא לשון ה
הטורים • גם כלל אחר אתן • שאם לפעמים בדרושים לא אכתוב כמי
בזה העולם • רש בדרוש ההוא דעת רבינו אשר אבי רבינו יעקב בעל
הטורים ראוי שתדעו כי האשכנזים נמשכים על הדוב אחרי דעת רבינו
אשר • ולכן לפעמים נסמכתי על הכלל הזה ולא כתבתי בכל מקום כמי
ההלכה • ואני יעקב ברוך בן מורינו הדב רבי יהודה לגדא אשכנזי
שנסתי את מתני • ואקרא בשם ה' • ידריכני בנתיב יושר • יודיעני פשר
בי קראתי שם הספר הגותן אמרי שפר • אגור בן יקא • משלשה טעמים •
האחד כי אגור מפני האף והחמה • בי דעתי תולה על בלימה • ואין
אתי שלמות כה • הטעם השני כי בו אגור ואקבץ כל הדעות שונות
אשר אפשרים לקבצם בפי הצורך וכפי ההשגה • ונסמכתי על יסוד
חזק בראי מוצק • והוא כי הנגי בן יקא • בן מי שאסף התורה והקיא
והשפיע שפע לרוב לתלמידים לאלפים • כאשר נודע ומפורסם לכל בני
אשכנז וצרפת • אשר עוד היום נשאר אלי מזוהדו כבלא מחט סדקית •
וזמנו אלמוד לקבוע הלכה ברוב דברי דצל • והטעם השלישי
כי אגורה ואשכנז באהלי שם שמה ישבו כסאות למשפט שם יתנו צדק

ה' . והשם יודע וישראל ידע כי כוונתי לשם שמים למען לא ידבו ב
מחלוקות בישראל . וכל איש אשר ידבנו לבו לקרב אל המלאכה ב
מלאכת שמים יסתכל באספקלריאה המאירה כחשיכה כאורה יתיר
חרצובות ספקותיו . ויפרצו מעינותיו להשקות בטעי גנו . וכנו אשר
בטעה ימינו ^{מה} טובו אהליך יעקב אשריך שוכית להכנס
תחת כנפי השכינה להיות לעם סגולה ככל העמים ואתה ישראל
במשכת ליוצרך בעבותות עבודת האהבה לעבוד בוראך בכל לבבך ו
ובכל נפשך ובכל מאדך . וכל מעשיך נתכוננו להיות לשם שמים . וא
ואף בהיותך עוסק במפורסמות בצרבי חיך כוין פתיחין בעליתך
נגד ארדיך וכאשר תעיד משנתך ראוי לך להתקרב אל צורך במחשבת
ובמעשיך ודברת כס בדברי תורה ולא בשיחה בטילה . ואפי' הרהור
בהכלי העולם אסור כי הרהורי עבירה קשים מעבירה כי אם כיראת ה'
כל היום . ואתחיל לסדר דברי בעבודת היום כפי הסדר מבעל השור
וכראשונה אדבר במה שחזאי יסוד ועקר העבודה והוא למוד התורה ע
על דרך שהתחיל הגבר אשר הוקם על נעים זמירות . כי אם בתורת ה'
חפצו כי היא למעלה מכל העבודות ואף מן התפלה הנקראת עבודת
הלב ולאותם שחשקה נפשם בתורה ולאותם שתורתם אומנותם . ומה
שאסרו רז"ל בפרק קמ' דברכות אמר בני גדול הקורא קש' בעונת' יותר
מן העיסוק בתורה . הלא פראו התוספ' שאינו רוצה לומ' העוסק בתור'
בשעת זמן קש' שצריך להפסיק . דהא אפ' לתפלה צריך להפסיק כדא'
בפק' דשבת כגון אנו מפסיקין בין לקש' בין לתפלה . ופירושו כגון אנו
שאין תודתינו אומנתינו כל' שמעוין בן יוחאי וחביריו מפסיקין . אלא
רוצה לומר גדול הקורא קש' בעור' . ה יותר מן העוסק בתורה . שלא ב
בזמן קש' . והטעם הוא כאשר קורא קש' במקום למוד ונורה גם כן
במה שקורא ומקיים גמי מצות עשה . אבל אותם שדומין לך שמעוין
ודאי תלמוד תורה גדול מתפלה . ולכן אתחיל במי שמשכים לעבודת
הקודם התפלה ללמוד תורה איך יתנהג בעניין הברכות קודם שילמוד
ואחר שלמד כשיתפלל בבית הכנסת אם חוזר ויגיד . ואחב אכתוב
הדין ממי שמהרהר בלבו תורה בלי נענוע ומה אם חייב לבר' אם לא כי
דבר זה אינו מכואר באר היטב בפוסקים כי אם מכלל לא אתמר . א
גרסינן במסכת ברכו' אמר רב יהודה אמ' שמואל השכים לשנות עד שלא
קרא קריאת שמע חייב לברך משקרא קש' אין צריך לברך שכבר נפט
באהבה רבה . לפי דעת' את אהשכים לשנות קודם שעלה השחר אין
צריך לברך שכבר נפט' באהבה רבה של אתמול בשחרית לשחרית .

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

התקד הוא בדבר זה וכלי הפוסקים או שיש לברך יזכן התוספו בעצמם
וכן בהגו לברך כששבים אפי' קודם היום והור' יצחק אור זרוע כתב
בש"ר שיש שאסור ללכוד בעצמו תור' קודם שיתפלל אבל לאחר מותר
. ורבי חננל כתב איפכא : אמנם די בעל התוספות מתיר ללמוד קודם
התפילה אפי' לאחר שעלה עמוד השחר והביאו הסו"די פק' דברכות
וכן עם דבר . בעל שבולי הלקט כתב בשם רבי מאיר מרוסנבורק דהא
דצריך לברך כשהוא בשבים היינו דוקא בשלומד אבל אם מתפלל ת
תחנונים אין צריך לברך . והוא אבר כת' צריך לברך כמו כן על מקרא
וכתובים ופסוקים מכלל כקרא הם . וכן פסק גדול בדורו מהור' יעקב
מולן ז"ל . ובשבולי הלקט כתב בשם ר' שם דמכר דוקא לפניה ולא
לאחריה . עוד בשבולי הלקט בשם הלכות של הור' יהודה שאין צריך
לברך כל היום . והור' שמואל משרוג והור' אביגדור כהן כתבו כמו
שכתבו התוספות בברכות כיון שבירך ברכת התורה קודם התפלה אין
צריך לברך כל היום . והור' שמחה כתב דשינה ומרחץ ובית הבסא ו
חשובים הפסק וצריך לחזור ולברך . ומנהג' כת' דאחר צרכי גדולים
אין צריך לברך ברכת התורה כי אינו מסת' דעתו כי אף בזמן שהוא נ
נפנה צריך להודיע בדין כמו בגלוי טפח וכיצד יקנה . עכ"ל . ומורי
אבי מהור' יהודה נדא הגה' שלא לברך ביום אפי' אחר שינקע ביום
וכן ראוי לעשות כי המקל בברכות במקום שיש מחלוקת הרי זה לא
הפסיד כי הברכות אינן מעכבות . כ' . ופי' שמהרר כלבו תורה
קודם שברך בבית הכנסת אין צריך לברך כי דהור' אינו כדכור לענין
ברכה כמו שהוא הדין לענין קש' ותפלה שצריך הוצאה בשפתים . וכן
כתבו התוספו פרק מי שמתו דהלכ' ברכ' חסדא ודהור' לאו כדכור דמי
וכן הוא לענין בעל קי' שמותר להודיע בקש' . וכן פסק רבי חננל ז"ל
ואם כן מי שמהרר בתורה אין צריך לברך דהא אפי' רבינא אובר שאין
צריך לברך לא לפניה ולא לאחריה . ופי' ר' שם ותוספו דל' בהור' לא
יברך . וכן פסק מהר"י מולן . ואע"ג דר' זל' פסקנ' דהור' בתורה אסור
בש' כאב היינו מטעם דהוי שמה ולא מטעם דחשוב בדבור . כתב
מהר"י מולן הא דנשים מברכות ברכת התורה אע"ג שאינן חייבות . ולא
עוד אלא שאז"ל כל המלמד בתו תורה כאלו כלמדה תפלות וזהו בתור'
טבעל פה אבל לא תור' שבכתב וכן כת' הרמבם . ואע"פ שלשון הברכה
פלעסוק בדברי תורה משכע תורה שבעל פה ממ' אין לשנות בטבע' ה
הברכו . ועוד כי הן כבדו' על קריאת הקרבנות ותפלה כנגד קרבנות
אקגום והם חייבות בתפלה ואכ' חייבות גכ' בקריאת העולה והקרבנות

ובש' לדברי הסכל שכת' שהגשים חייבו ללכוד הדין השלישין להן עכל
ג' ך לעניין העוסק בתורה קודם תפלה אם צריך נטילת ידים .

וראש פסק במסכת ברכות בסוף שאדם יכול לברך כל הברכות
השייכות קודם התפלה בלי נטילת ידי' רק שלא נפנה לגדולי' או לקטנים
ושפסף . וחביא ראייה מכאי דאיתא בפרק דרואה בד אתער משנתיה
בברך אלדי נטבה ב' דמשכע מיד כשנער בשנתו . ובשכולי' הלקט
בשכרבי' יהודה משפירא שכאשר ניעור בשנתו של שינת היום צריך ל
לברך אלדי נשמה . ולי הכחבר נראה שטוב ליטול ידיו לכתחלה כ
בשיש לו מיס ודוח שיבתא טורה על ידי' ואם אין לו מיס לפי שעה כדי
הוא הראש לסמוך עליו בשעת הדחק דהא טעמ' וראיה קאמר ודוקא
בת' בהלכות תפלה דיש ליטול ידיו קודם שיתפלל משום דוח שיבתא כי
התפלות כנגד הקרבנות תקנו . ובתחלת העבודה צריך קדוש ידים עכ'
ולפי דבריו משמע כשאנו אומ' בבקר פסוקי דקרבנות אפי' בלי ברכות
צריך נטילת ידים ויש להשוותו עם דעת הראש ודוקא לכתחל' קאמר
הדוקא . ד' ובדן הברכות לנך נטילת ידים ואשר יצר אחר
שנפנה לגדולים או לקטנים יא' לקטנים לברך כל היום צריך לברך אשר
יצר ולא על נטיל' ידים ועל הגדולי' כל היום יברך שניה אפי' בלא למוד
אחריו ולא תפלה . והראש לא היה מברך אפי' על הגדולי' רק אשר יצר
אפי' כשרצה ללכוד אחרי כן רק כשרצה להתפלל אחרים . ובכרדכי
כת' פרק א' ל' דברים שאם רוצה ללמוד אחכ' או להוציא כפיו דכר שכ
טבקדושה או ללכת לבית הכנסת מברך שניהם ואם יושב וכטל די לו
באשר יצר . ובתשובת הראש פ' בשם הר"ר יונה שאין לברך על נטיל'
ידי' אלא בשחרו ובשעת אכילה וכי שטבחו במשקה . ובשכולי' הלקט
בשכרבי' יצחק בר' יהודה כת' שאין לברך רק אשר יצר על הקטני' ועל
הגדולים והר"ר אלחנן כת' שבברך על הגדולי' על נ' ואשר יצר עכ'
וכן נהג כדורי אבי כהר"ר יהודה זצ"ל

הלכות

ה' הנאומי כתבו שהטלית תהיה גדולה שיוכל
להתעטף ונמת העטפת ישמעאלי ובעל העטור כת' שאין צרי' רק באי
לככות קימת הראש . ו' אומ' כהר"ם בשם ר' שמשון כי הלובש טלית
שיש בו בית צואר שיט לברך להתלבש בציצית' ולא על לב שח ציצית
דומ' להתעטף . בדרכי קטן . ז' ואם בלובש בטלית ופסטה
והלך לצרכיו ואחכ' חזר ולבש דע' בה' שלא יברך פעם שני' . ובתשובת
הראש בסי' ב' תי' מי שלובש אפי' באה כגדי בציצית זה אחר זה ואין ב
בדעתו כותל' על כול' צרי' לברך על כל אחד ואחד ח' הרמב"ם ולשי' בת

שצריך לעשות הציצית מצבע הטלית • וזו כד שמוא כתב שאין צריך
בת בממק שלא לעשות ציצית של פשתן בטלית של משי • הנאונים
ולת אסור לשנות ציצית של פשתן בטלית של פשתן וכן כתב בתשובת
הנאונים בשם רב פלטי נאון ד"ל ומאן דדאמי חוטי דכיתנא ומכרך ע
עליהו עובר משום לא תשא וחייב מלקות עכ' • ורב אלפס והראש
ד"שי מתירין • וכת' הדר ישעיה הראשון בתשובה הידא שמים לא יעשה
טלית רק מצמר להוציא נפשו מפלוגתא • ו' בשאל גדול הדור
מהרי מולן על טלית של משי מאיזה בין נוחנין לעשות הציצו וטלית
שהשתי פשתן והערב צמר גפן מה דינו והשיב כי רבים נהגים להטיל
ציצית של צמר בטלית של משי דצמר ופשתים פוטרם בין במינו בין
שלא במינו וכן הורה רבו ז"ל • אבל לדעת הדר מאיר שרונבנורק צריך
ששניהם יהיו ביחד צמר ופשתים ואז פוטרם בין במינו בין שלא במינו
ולדעתו צריך ציצית של משי בטלית של משי • וטלית שהשתי פשתן
והערב צמר גפן ר"י אור זרוע השיב שיעשה ציצית של פשתן אבל
לדברי רבי מאיר דלעיל לא נפיק ביה • גם מאחר שז"ת החמיר שלא
לעשות כלל טלית של פשתן והוי כרכה לבטלה ראוי להחמיר •
ובספרד ואנפיה נהגין בטלית של פשתן אבל באשכנז נהגין בטלית
של צמר ואוסרין סדין בציצית אפי' במינו וצא ולכד במנהג אשכנזים
שנהנו אסור גמו לעשות טלית כבגד שקורין בוקשינו כי הוא מעורב
מפשתן וצמר גפן ולכן הידא שמים יוציא נפשו מפלוגתא ולא יעשה
טלית אלא מצמר עכ' • וא' כל המגרר ציציותו עליו הכתו' אונכב
וטאטתיה במטאטי השמד • הגהה מדרכי קטן • יש לעשות ב' קשרי'
בכל קשר מה קשרים שחוא קש' של קיימא • ורבי אליעזר בר' יואל
הלוי כת' שכלולב וציצית די בקשר אחד עכ' הגהה במדרכי קטן •
יב' בגד בעל ד' כנפים שנכפל בת' ה'מכם שצריך לתפור כולה ב
מכל הרוחות • והראש בת' שאין צריך לתפור הכפלה לשון הטורים •
וסדיגין ש' ש' להם ד' כנפות רבי אליהו מפד"ש היה עושה להם ציצית
רוקח • קבלתי ממורי רבי אליעזר מ"ץ דלא קיימא לן כברייתא בפרק
הגבלת דמחייבת בעלת ה'אלא כברייתא דפרק ב' דזבחי' ד' כנפו' ולא
בעלת ה'אלא ג' והכי משמע בפ' הקומץ רבה • רוקח • ושאר הפוסקים
מחייבי בעלת ה' • יג' הטיל ציצית על ציצית כת' ה'מכם אם נתכון
לבטל הראשנים בש' ואם נתכוון להוסיף פסול והראש לא חלק •
יד' כת' בעל העטו' שיכול להוכי' על החוטין שאין שיעור לחוטי' מלמע'
וה'י בת' עד ח' כפולים שהם יו' יכול להוסיף ותולא • ולי' בראש

וידעת בעל העמוד לגבי ד' ב' שבוטא אינה משנה • ובתשובו ו' ישיע
הראשון הביא בן הספרי דחוטין של ציצית צריבין שיהיו סזריין הליף
תכלת תכלת מגזרה שזה מה להלן שזורין אף כאן שזורין וכן תבנה •
טו • בת' ה'מכם בנהגינו לעשות חוליות והראש לא היה בדקדק ובה'
בת' שהאידנא אין לדקדק אפי' בכריבה אפי' אם כרך רונה • אולא כרך
אלא חוליא אחת כשירה אבל עיקר מצותה לכרך • עכ' • והעולם נהגו
לכרך שליש ולא לעשות חוליות • יו • בענין פיסוק הציצית אם
נפסקו החוטין כולם ובשתייד' בהן כדי עניבה • שיכול לענבם כולם יחד
כשר • וזהו לפי ד'שי שצריך כדי עניבה מן הענף • ולדעת ד' ב' שמוט
אפי' לא נשאר מן הגדיל אלא כדי עניבה כשר • ואפי' נחתך כל הענף •
וכן הוא דעת ר' ראש • ויא' אפי' לא נפסקו אלא ג' חוטין פסול כי ש'מא ב'
נפסק הדוב וכן בסמג' אפי' אם נשאר בהם כדי עניב וכן בסמק' ובמרדכי
קטן אמר ר' פפא אנדרום לבן וקאי אתכלת • אנדרום תכלת וקאי אלבן
בשר משמע ד'שאר חוטין שלבין אפי' לא נפסקו • אלא שישאר כל הד'
חוטין שלמין והני שנפסקו ישאר מהן כדי עניבה • אמנם ש'מא אינם א'
אותם שנכפלו • ואב' יש לפסול עד שיתברר שיש ד' חוטין שלמין כי ש'
ש'מא נפסקו האחרים ולא נשאר כי אם חוט אחד שלם הלכך יש לפסול
אפי' בחוטין מגודדמין וכן עשה ד'ת מעשה • וז' ב' שבוטא אומ' דאפי'
כולם מגודדמין כשרים בכדי עניבה • ובסמק' פסק כד'תוכן עמא דבר •
וכמה שיעור מגודדמין אם שבוטא כדי עניבה • יס' דאף בגדיל מבשירין
כדי עניבה • יס' דוקא בכנף כדי שיהיה בסוף גדיל ופתיל דבי ש'מטון
בת' וז' מתוך פי' ד'שי משמע דלא מבשירין גרדמ' ציצית אלא כענף
אבל לא בגדיל • ועתה המה לא נתתי אל לבי ש'שי פי' כך • ואב' לפי
זה יש להחזיר ד'מא שנפסק במקו' הגדיל • ואין כח בירי עד שיבא מורי
צדק • יז' ומיהו בסמק' משמע אף מן הגדיל • ובסמק' משמע דוקא מן
הענף בעינן כדי עניבה ושיעור עניבה כדי לענב ד' חוטין לפי ד'ת וח'
חוטין לפי ד'שי • עכל כרדכי קטן • ואני המחבר או כי מנהג פשוט
בכל אשכנז לפסול הציצית כשנפסק אפי' חוט אחד סמוך לגדיל שלא
נשאר כדי עניבה • יח' טלית שאולה עם ציציותיה תוך ל' יום יש
אומרים שאין לברך עליה • והראש בת' שיש לברך עליה והמכרך יברך
והמקיל לא תפסיד עד כאן • והעולם נהג לברך על טלית שאולה •
והמוצא טלית של חבירו יש אומרים שיכול לברך עליה דניחא ליה ל'
לאגיש לקיים מצוה בממוניה ובלבד שיקפלה וכן עמא דבר • יב'

ומה' היה מקפיד במקו'ל • יש שומשום ואנדרוניגים חייבין כספן
וה' כבם כתב יעשוף בלא ברכה ו'ת' כת' ששים יכולות לברך אעפ"ה
פטור' ומכל שכן מי שהוא ספק חייב • ובעל הטורים כתב יותר
טוב שלא לברך • בא' תנו רבנן סדין בציצית בית שכאי פו
פוטריין • ובית הלל מחייבין • ור' פסק בבית הלל ובסדר רב עמרם
ו'ת' פסקו בבית שמאי • ופוטריין אפי' טלית של פשתן אפי' בגינו • בא
כסות המ' וחד ליום אם לבשו כלילה כת' הרמבם שפטור בציצית • זה
וה'גש כת' שחייב ואינו פטור רק כסות המיוחד ללילה שפטור אף ב
ביום • וכסות המיוחד ליום ולילה חייב וכן כתבו התוספות במסכת ב
ברכות פרק היה קורא • וה'וקח כת' כסות לילה אף ביום חייב • וראיתם
אותו פרט לכסות לילה שכסות יום פטור אף כלילה והוא סיבר כל' שם
שמעון שפוטריין אף הנשים דהוה מצות עשה שהזמן גרמא • וכוותיה קי
קייבא לן בפרק במה מדליקין ובמנחות ובכסות לילה חייבת אף ביום •
וה'ד' ליהו מפ'יז היה עושה ציצית לסדין שהיה להם ד' כנפות • כב
בעל הטורים כתב שמותר להשתמש בציצית הקשור בטלית ובשאלתו
פסק בפרשת שלח לך דאסור בציצית ובהושענא ובאתרוג להשתמש
ולמד מדם שמכסה במה ששי' פך ובת' בעל הטורים שטוב להחמיר • כג
יותר ללכת בטלית עם הציצת בבית הקברות רק שיגביהנו שלא יראה
וה'ד' יונה בת' כנון אנו שאין עושין ציצת רק משום מצוה ולא בכל ה
הגנדים אלא משום לועג לרש דאיפשר להסירו • כד פסק בהג' דישל
לברך לעשות ציצית בשעת העשיה • וליתא דקימא לן כרב נחמן דא
דאמר ציצית חובת גברא הוא • כה רב בעי טויה לשמה לציצית • ו
ושמואל לא צריך • ור' פסק כרב • ו'ת' פסק בשמואל • ומה'ם כתב ש
שיש להחמיר לנפץ הצמר של ציצית לשמה • וכן נוהגין בעלי גפשמ
באשכנז • כו' כתב רבינו שמריה מפ' ריבא הלוי מי שנחסר ב
במועד ציצת אסור ללבושו ומותר לתקנו במועד • כז' מה'ם כתב
בתשובותיו שאין לעשות טלאי על גבי הכנף כמו שאנו עושים דכתי'
על הכנף ולא על דמעל' כדאמרינן גבי חליצה • ואין נראה לי כלל •
וכן עמא דבר • ואולי תלמיד תועה כתב כן משמו ולא אמרו מעולם •
עב' ממרדכי קטן • כח כתב רבינו שמשון וזה לשונו • טליתו שעושין
באשכנז והם כמין לבוש ויש להם בית הצואר וחציו מלפניו וחציו מל
מלאחריו אין זה מן המובחר דלא מקרי אשר תכסה בה • ור' קורא תגר
על העושין כן בין בציצית בין בלא ציצית כי רפיא בדיה • מה'דכי ק

קטן • כס • ובשאל מה'י מולן והשיב דנשים הלובשות ציצית שטות
הוא וכחזי ביוזרא • ואחת היתה בשכונתנו שהיתה לובשת ציצית •
עוד נשאל על טלית קטן שלובשין איך מברכין עליו ואיך יהיה עשו
טיהיה בו עיטוף • והשיב כי יש מברכין להתעטף וכן משמע באורח
חיים ואין לחוש אם אין בו עיטוף כי נוסח הברכה כך היא כבו לישב
בסוכה וכהנה רבות • ותואר צורתו של טלית קטן לא ראיתי בזהגל
לעשות בו להלאות אלא ככהנהגו בבית הצואר וכן נהגו גדולי ארצינו
ולא חשו על ד'י אור ודוע שכתב שברכה לבטלה הוי ועל פי' מהמק
קצת לעשות חתיכה ברצועות • אכן יש לדקדק לעשות ח
הכתמים רחבים מכאן ומכאן ולא אתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא
ומבטל ליה • לא • וטלית קטן שלובשין על המלבוש וטלית גדול
בבית הכנסת • בתחלה נהג מהר"ם שלא להתעטף בטלית קטן עד צאתו
מבית הכנסת ואז הפסיק בדברים בטלים ולבשו וכד' • אבל ה'ר' משה
פרנס כתב לכה'ה שחז' בו מהר"ם ולבשו בתחלה ולא היה כבוד עד
בואו לבית הכנסת ונתעטף בגדול ונתכוון להוציא שניהם עכ' • יוכן
הוא באורח חיים • לב • יש מפרשי' שגשים פסולות לעשות ציצית
וליתא • דכדפסיל גוי אלבא גשים כשרות • בשם ד'י • וכיהו מצאתי
שמהר"ם היה בקפיד בגשים ובפרק המוכר את הספינה אומר שאיתרצת
וד' חגיגה בן דוסא דשדיא תבילתא לצדיקים לעתיד לבא • לג
וטלית שנקרע חוץ לשלש יתפוד תוך ג' לא יתפוד וחכמים אומ' יתפוד
בספק משבע דפוסק בר מאיר שלא הביא דברי חכמים • וכן אני
ההדיוט מדקדק בתוך דברי התוספות • מדכי קטן • לד' • כתב
ה'רשבא בתשובותיו שהמלבושין שקורין גזילה וקוטא אעפי' שיט' להן
ד' כגפות כהן שם תפודים ומחוברים למעלה אין להם דין ד' כגפות
טליתות שם כולם פתוחות יש להם דין ד' כגפות • עד כאן •
לה • עוד כתב ה'רשבא שאין לשים צגול תחת הכנף והציצית ואין
ליתן דבר הבפסק עד כאן • ולא נהגו כן • לו • נשאל מה'ר'ר
מחן על היוצא מבית הכנס' ובמיד טליתו וחוזר אם יש לו לברך והשיב
דמהר"ם העריך לחזור ולברך • וכה'ה חלק היבא דנשאר עליו טלית
קטן שקורין ד' כגפות • אז בשחוזר לא יחזור לברך • עכ' •
ה'ראש הגיח תפילין בין אור ישראל • ובין עוטר ישראל בתפארה • כי
תפ' לין נקראין פאר דכתיב פארך חבוש עליך •

לח רב אלפס פסק שאין לברך על שתי התפילין אלא ברכה אחת ל
להניח תפילין וכן רב האי גאון . ואם סח בנתיים מברך על של
ראש על כצות תפילין וכן בת' ר' שי . וכן הוא בשימושא רבא . ובתב
הז' יצחק אור זרוע ושיטה הישרה לפי הפשט ב' ר' שי שכימיו אנו שותי
הז' פסק לברך ב ברכות אפי' שלא הפסיק ואם סח חוזר ומברך שתיים
על של ראש וכן בעל הג' פסק שמברך ב ברכות . וכן ר' יבב כמנאנצא .
וכן רב עמרם וכן בספר התרומה וכן רבי ישעיה הראשון . והביא ראיה
מדקאמ' לא שח אינו מברך אלא אחת משמע בהכרח שכבר ברך ולא
שח דאי לא ברך מאי האי דקאמ' אם לא שח . הכי הוה ליה לבימ' לא שח
אינו מברך עוד אלא סומך על מה שבירך כבר ומדקאמ' לא שח מברך
אחת שמ' על של ראש קאמר עכל' . וכן בת' רבי שלמה בן היתום בשם
רבי גרשום ז"ל וכן רבי אליעזר ממין בספר יראים וכן רב עמרם גאון .
עכ' מתשובת הז' ישעי' הראשון . וְאִי הַמַּחֲבֵר כִּצְאָתִי בִּסְפָר הַזֹּהָר
בפרשת פנחס מאמר ד' שמעון בן יוחאי דאין לברך על שניהם אלא ב
ברכה אחת . וז"ל . אמר ר' שמעון תפילין אינן על מוחא לקבל זכור ו
ותפילין דדרועא שמאלא על לביה לקבל שמור . ומה זכור ושמור ב
בזכור אחת נאמרו אף הבא ברכה אחת לתרוניהו ולא צרי' לאפרשא בין
דא לדא כשהיה בעלמא כמה דאקמוה' . ואני תמהתי על הג' רב רבי
החולקים על ר' שמעון בן יוחאי אם היה שידעו מאמר זה . וממ' העולם
נוהגים לברך שנים . של פסק מהז' מולן שיש לברך להניח בקמץ
תחת הוא . אבל לא בפתח ובדגש אף כי אין חלוק במשמעות ממ' ראוי
לברך בלשון הכתוב להניח בקמץ כמו להניח ברכה אל ביתך . עכל'
מ פסק הז' שבא שיכול להפסיק בין של יד לשל ראש לענות קדיש
וקדושה . אבל צריך לחזור ולברך על של ראש ואפילו הפסיק ושמע ד
דשומע בעונה . מא' הז' אש לא כרך הדצועה עד אחר קשירת הראש
משום הפסק . כב' איטר יד ימינו מניח בימין כל אדם ובת' הז' יחיא
בפריש דוקא כשהוא כותב בשמאל אבל כות' בימין מניח בשמאל כל אדם
. כג' קיימא לן דלילה זמן תפילין הוא לכן אין לברך בסילוקן לשמור
וזקיו דאין הלכה כבני מערבא . ובת' רב האי כי הדשות בידו אם ירצה
לברך . ובה' תמה עליו אם פטור למה יברך ועמא דבר שלא לברך .
מד' . והז' פרץ כת' מאחר דקיימ' לן דלילה זמן תפילין המשכי' לצאת
לדרך יכול לבר' קודם זכב' עליהם . והז' אש לא כת' כן . מד' תפילי' בחול
המועד מניח בלא ברכה . והז' אש כתב לברך ועמא דבר שלא לברך .

וארזני אבי ודב מהרר תורה לברא זל וצוהג לסרך
מה אם אומר ישראל לגוי לעבד קלף לשם קדושה ועשה כן
הרמבם פוסל והראש מתי בשוה ישראל עומד על גבו ואו לו עשה לשם
תפילין וזי אור דוע פוסל במהרם אם לאחר שנכתב נקב
תוך האות ולא נשאר מוקף גויל תוך האות יש אומ' שכשר • והירושלמי
פסל • מ' באור דוע כתב תפילין לכתחלה צריכין עבוד
לשמן ובדיעבד אם לא עבדן לשמן לפי דשי כשרין ולי דעת רבינו
חננאל וז"ל פסולות וכן עמא דבר • מה דין של ספר
תורה תפילין ומזוזות הצריך לעשות רבינו תם בקצנים כמו שעושים
בצרפת • ומתיר לתת אדרמינט לתוך הדיו • בספר אור דוע דיו
דיון פלוגתא דרברכתא • יש פוסלין עפצים ויש פוסלין אדרמינט •
יש פוסלין וויטרויל • על כן ירא שמים יצא ידי כולם ויעשה דיו ש
שכתב הרמבם או של ז"ת • עבל מהררי כולן • מט אם
נגער גל האלף בנג האלף או פני האלף בפנים בנג תחתיה וכדומה לזה
כולן פוסלין ואין תקנה במחיקה או בהפרדה שנקרא חק תוכות • אבם
שאר דבקות באות לאות שהאות נבר • אעפי' שדבק עם חבירו מותר ל
למחוק • וכן הוא בהגהות מיימוניות • וכן פסק מהרם ז"ל •
ב' ובספר המצות אם נפל טפת דיו בחלל הבית או בחלל החית
או אות אחד ועתה אין שמה של אות עליה וכל כי האי גוונא לא יועיל
תקון בין בספר תורה תפילין או מזוזות • אבל בירושלמי מבטל
נגיעת אות באות למטה ופוסל למעלה • ומסופק באמצע עד כאן •
ובסמק פוסל אם נפלה טפת דיו קודם שנגמרה האות ולא היתה האות
גמרת • ואחכ נוטל הדיו דהוי כמו חק תוכות • אבל אם כבר נגמרה
האות ונפל הדיו יוכל ליטלו • והראש לא חלק ופוסל זה וזה • וכן
בספר התרומה • וכן כתב ד' לא יעשה אחרי כן כמו דיש כי נקרא חק
תוכות • וכן מס' פתוחה שנכתבה אין מועיל שום תקון • מה
בסמק כת' צריך שיניח העליון מן הקלף למעלה ולכסה כמלא אטבא
דספרי שהוא כמו חצי צפורן • והראש כתב שאין צריך רק שיעור אחד
למד למעלה ושיעור כף ונון למטה • האור ז"ל אינו פוסל אם שידטט
בין שיטה לשיטה בתפילין והרר שמחה פוסל • ג' ועמא דבר לשדטט
מצד אחד של הכתב אם אינו יכול לבין השטות וכן הבשיר ז"ל והראש
דיוקח וסמג' והגהות מיימוניות • ג' כתב הרמבם עוד הבתים אין
צריך עבוד לשמן • ודב כהן צדק והראש כתבו שצריך וכן עמא דבר •

ממנו מתיר לעשות הבתי מקלף מפני שנקרא גכ' עוד וכן ספר התרומה
גד . בפרק הקומץ רבה כתבו התוספות ויש שעושי הבתים של תפילין
מקלף לכן דלא אמרין שחורות אלא לרצועות . וכן כתב הרשב"א
והעולם גוהג לעשותן שחורות . נח . כת' ה'מכס והרצועה צריכות
עבוד לשמן ולא הבתים . ובעל התרומות כת' שצריכות הבתים עבוד
לשמן . וכן הרוקח ורבי יהודה ברזילי . ורבי אליעזר ממין . נו
כת' הרוקח שיש לגלח השער שעל הצואר כדי שתהיה הרצועה נוגעת
בבשרו . ולא נהגו כן . נו . בשיכושא רבה מצריך שיעור תפילין
אצבעים על אצבעים . והטורי כת' שלא נהגו כן . נח . כתב בעל
הטורים אם כת' ד' פרשיו כד' חתיכות ונתנם כולם בבית היד כשר ואין
צריך לדבקם וכן כת' בעל אור זרוע . והר"ר יהודה חסיד כת' שיכול
לתפרס . וכן ברוקח . ומהר"ם הצריך לדבקם כדבק . נט . סדר
הצחתן בבית של ראש ושל יד לרשי וניחם כסדר כתיבתם בתורה . וכן
הוא בבבילתא וכן בשימושא רבה . וכן הרשב"א והר"ר יונה וה'מכס
וה'מכנ בלשי . אבל רב שרירא גאון ובגור רב האיי גאון ור"ת ורבי חננאל
וכן בתשובות חג' שכתב הר"ר יוסף טוב עלם והר"ר יהודה ברזילי אומ'
שמניחים בבתים כזה הסדר . קדש והיה כי יביאך והיה אם שמע שמע
וס'כניך הויות להרדי . ואפי' לר"ת צריך שיכתוב כסדר הכתובי בתורה
ויניח חלק פרשת והיה אם שמע עד אחד כתיבת שמע . ואחכ' יכתוב
והיה ותפילין של אילו פסולין לאילו . וכת' הר"א וסכ' ירא שמים יניח
שני זוגים תפילין כפידו שניהם כי יש מקום לשני זוגי תפילין בראש וכ
וכדוע . ובאשכנז ובארץ ישמעאל נהגו בלשי . ונהגו הר"א ומהר"ם
בשני זוגי תפילין . ובסמ"ג נמצא שנפלה ביכה שעל קבר יחזקאל ומצאו
תחתיה תפילין עשויין כסדר רשי וכן גוהגים בכל גליות ישראל . ס'
כת' בהגה בסמ"ק בשם הר"ר יחיאל מפריש דבשל ראש שנכתבי בד' קלפי'
אין לחוש כסדר כתיבתן וכיהו העולם מהגו להקפיד ולפסול . סא .
תיתורא של תפילין הלכה למשה מסיני . כתב הרשב"א הוא העודף ה
הנכפל למטה המכסה פי הבתים והוא בית מושבו של תפילין משכע
בתוך פי הקונטרס שהבתי והתיתורא הכל הוא מעור אחד ולא גוהגים
כן . מספר אור זרוע . והר"ר יהודה חסיד פי' שהוא רצועה עליונה של
תפירה של זרוע . סב . צורת הא לרשי צריך תגלמעה לצד שמאל
וכן כת' הר"ר שמריה ור"ת כת' זהו לצד ימין שצרי' לרבעה לצד שמאל
צריך . וכת' הטורים וטוב לעשות בשניהם . סג' . צורת חית לרשי
אכסרת למעלה כמין כקל לצד שמאל . וכן פי' רבי אליקים

ברשי' • וכן הערוך • ודת' כת' צריך לעשות גובה באמצע נגו כזה
 וכן נמצא בשם נאון • וכן עמא דבר • והמדקדקים עושים שניות
 סד בשינושא רבה פסל אם לא עשה תנין שהזכיר רבא • וכן הדר
 יצחק אור זרוע פסל אם חסר קוץ אחד ואפי' זיון אחד • והדאש כתב
 בגמרא דידן לא הוזכרו התנין האילו ולא מסתברא לפוסלן בשביל זה •
 וכן כתב ה"מבם • וכן עמא דבר • ודת' פסל אם לא זיון אותו' שעטנו
 גץ : סה ואפי' קיצו של יוד מעכב פי' דגל ימין • ודבי' אליקים פי'
 מה שמסוך מראשו כלפי מטה שהוא כתר היורד וכן נהגו כותבי תפילין
 של מדינת אשכנז לעשות • כת' הדר שכטון שכפידוש של מסב' שבת
 בכתב יד של רשי' צייד צורת התנין אחד לימין ואחד לשמאל ואחד ל'
 למעלה ועוד פי' שם שיש עושים שלשתן למעלה • מכפר
 אור ארוע וכן עמא דבר לעשות שלשתן למעלה ואני הכחזר נהג
 לעשות התנין משעטנו גץ כמו ג' זייבין ולא די בתנין כי כן אומר צריך
 לזיון אותיות של שעטנו גץ • וכן נהגין בספרד • סו גרסינן
 במבילתא דהיה לזכרון בין עיניך מכאן אמ' ר"ל המציח תפילין כקדא ב'
 בתורה וחקרא בתורה פסוד מן התפילין • ודבי' שמואל בן חפני כתב ד'
 דליתא לראי בריית דהא חזינן כמה רבנן קשישי שתורת' אומנת' מניחין
 תפילין ומברכי • ובעל העשור כת' דבסתנרא דחקרא בתורה קאמ' דהם
 למדו תלמוד • וכת' בעל העשור אין נראה לי לחלק דהכל נקרא תורה
 ומברכין ברכת התורה על שניהם • סה מהם הצריך להציח חלקב
 בתחילת הפרשה בשל יד ובשל ראש כדי לגול את כל ההקף • וכן
 בסמך בשם הדר יהודה בר' שניאור וסמך אינו מצריך והעולם נהגים
 לעשות כן למצוח • סט בירושלמי או כדוכן בשערין ושולן במטלית
 דל' תחלה כורך ואח' פולין ובתלמוד בבלי אומ' דהפך פולין במטלית
 וכדוכין בשערין • וה"מבן כת' שיכרוך הפרשה במטלית ויברך אותם
 כמו שסובר התלמוד שלנו וספר התרומה וסמך כתבו דאין קפידה אי
 זה מקדים • ומנהג לעשות כדברי שניה כורכין בשער מתחלה ושולין
 במטלית או בקלף וחוזרין וכורכין • ע סמך כתב אין כותבין ג' או
 אותיות חוץ לשיטה ופנהגה שלא לכת' אפי' אות אחת • עא וה"מבם
 התיר לישן בתפילין כשהם בידו אפי' שינת קבע • והדאש אוסר •
 עב מעברתא של תפילין הלכה למשה מסיני פי' ה"שכא דהוא חזר
 העשה מבבילית העוד שכוסלן למפה לכסות פי' הבתים • ומכניסים בו
 רצועות ד' שמות' פי' שהוא הטלוא שעל בית היד ותפור למט' בתיתוד'
 כפי' רצוע' רחב' כמדת ג' של בית היד ועובר כל גובה הב' משני צדדין

ובאור זרוע כת' הרצועה חזיה צריך שתעבור על רוחב הבית לרוחב
 הזרוע ולא לאורך הזרוע וכן כת' רבי' שמחה והדוקח וכן באור זרוע .
 והר"י יהודה חסיד אומ' בשם הגאון מעברתא מקום חריץ שבין כל בית
 ובית של ראש ובעי' למיעבד בין כל חדר וחדא תרי גידי מלעילא עד
 לתתא ולהדקיניה שפיר כי היכי דליתפרשו אינן מעברתא . ואם
 גפסקו ג' חוטין בתפירה פסולה . בספר אור זרוע : והר"ר שמחה כתב
 אם החריצין נכרין אין צריך להעביר חוט בין הבתים גס יש מקפידים
 להעביר החוטין בשל ראש בקרקע התפילין אמנם בנוסחאות עתיקות
 ובשמושא רבא ושאר רבותי אין מקפידים על כך . ודוב כותבי תפילין
 נוהגים להמשיך חוטין בין כל בית ובית ומעבדין החוטין בקרקע ה
 התפילין כפי הפי' לעיל . אמר אבוי שין של תפילין הלכה למשה מסיני
 פי' רבי אליקים השין שבקמט העור משני צדי בתי הראש . מספר אור
 זרוע . והדוקח כת' אמהחליף שין של ימין בשל שמאל בשך . התוספ' .
 כתבו בפרק הקומץ רבה דדלת ויוד שברצועות לאו אותיות נמדות הן
 ואינן הלכה למשה מסיני וכן כתב הר"ר שמחה . והדוקח כתב שיש בהן
 קדושה כמו רשי . עד וצריך שיגיע החריץ למקום התפר פי' רבינו
 אליקים שקאי אחרין שבין בית לבית שצריך שיגיע עד התיתורא .
 ורבי' שמחה פי' דאחרין של שין שבקמטי צדי הבית קאי שצריך שיגיע
 עד התיתורא . עה . כתב מהר"י מולן שאין לקנות גידין לתפור
 התפילין מן הגויס דשקלי נמי מבהמת טמאה מסוסים וחמורים וספיקא
 דאודיתא היא ובל קבוע במחצה על מחצה דמי עכ' . עו עד אצבע
 צרדא כרב בהנא דכחוי כפוף . ימ' שצריך לעשות רצועות ארוכות
 ממקום הנחתן עד אצבע צרדא . ובפוף היינו שבפוף אצבעו ומשער
 עד שם . והחסיד ז"ל כת' שרוך של תפילין עד המיבד ופי' רבי' שמחה
 דהאי שיעורא בין לתפילין של יד בין של ראש . ובקונטרס פי' דהיינו
 אצבע הסמוכה לגודל . עוד פי' בערוך כפוף היינו מעיקר הגודל עד
 ראש האצבע כשהן רבוקות זו בזו מראש הגודל עד ראש האצבע כשהן
 תשושות מספר אור זרוע : ושיעור אורך רצועה של הראש עד הטבור
 של ימין ושל שמאל עד החזה וכן המנהג . עו צריך שיחיה חקשר
 כלפי פנים פי' רשי ממח' עורף ולא בצדי הראש . והר"ר אליקים פירש
 שלא יהא מכוון כנגד העורף אלא מצדד לצד אחד ולא נהגו כן .
 עח נהגו ר"זל שלא לקשור קשר של תפילין בכל יום ודלא כרבי אליהו
 עט תפילין מרובעין הלכה למשה מסיני . כתבו התוספות פיר

וקומץ רבה שאין מדביעין אלא כקום מושב הכתים ושם צריך נמי
 שיהיו הכתים כרובעין של ראש כשארבעת דבוקי יחד וכן בית של יד
 וקצת היה נראה שאין קאי כרובעת אלא אתפרץ ואלכסונו עכל . וכן
 די אור זרוע כת' בספק . ובכסף כת' גזל . בשימוש רבה משמע שיהיו
 כרובעות דקאבר מייתי אעא דתיתי אצבעי על תרתי אצבעי כד' ש
 שיעטם כרובעים . וד' אליעזר כמין כת' בכפר ידאים שצריכי כרובעי
 וד' סי פ' שצריכים להיות כרובעי ואני הקטן לא קבלתי כן רק התפילין
 עצמם מספר הדוק . ועמא דבר להדביעם . פ' תפילין אינם נכתבין
 אלא בקלף ובמקום כשר . והתוספות כתבו בפרק המוציא יין ובהקובץ
 רבה דרבי יוסף בן פרת פיר' דתפילין כשרים במקום שעד על קלף .
 וכאנודה כת' תפילין שכתבן על קלף במקו' שעד ועל דוכסוסטוס אפי'
 במקום כשר פסולין . וכת' דת' דקליפין שלנו דינן בקלף ונכתבין לצד
 כשר . וכת' רבי שמח' דקליפין שלנו יש או שכותבין כאי זה מקו' שירצה
 דים' שדינן כדוכסוסטוס ויא' שדינן בקלף פוק חזי מאי עמא דבר עכל'
 הנהות מיימוניות : פא' דין זיינן של שעטנו גץ ושאר זיינן כתב' רת
 בספר הישר שאם לא זיין אותיות של שעטנו גץ דפסול . ולא גרע מקצו
 של יוד . ויש מאלו האותיות של שעטנו גץ שכתבו גזל' לתייג במקומות
 מיוחדות ואינן דבבל מקום צריכים לתייגם ככו שכתבנו באותיות שע
 דשמע . וטט דשטט' ויתר אותיו' אלא היינו שכאנתן המקומו המיוחד'
 צריכין תגים גדולים ביותר משאר שעטנו גץ כן כת' בספר התרומה .
 פכ' צריך שיהיו כל האותיות גדולם אחד לכד מהא וקוף כן כת' בספר
 התרומה וכן כת' הד'מכם וכל המחברים . ואם נגעו הא וקוף פסול ואין
 תקנה במחיקה וכן כת' מהר"ם . ואם לא נגעו שאר האותיות והאותיות
 ליגע פסולות אבל אפשר לתקנם לדעת מהר"ם מאחר שיש להם שם אות
 אפי' בלא גניעה כמו רגל השין והעין ויודי האלפין והפה ויודי הצדיק
 ורגל התיו וס' ס' סתומה צריכין להיות סתומין מכל צד וכן כתב מהר"ם
 שצריכין לדבק כולן בר מה' וק' . אבל מן הקוץ של יוד לצד שמא שהוא
 קוצו שלי המעכב לדבר רת' ממ' מותר לתקנו וכן כתבו הגה' מיימוני
 מאחר שנקרא אות מתחלה . ומכל שכן לדעת ר' שי' שיכולין לתקן
 מאחר שלדעת ר' שי' הוא הצד של ימין ולא של שמאל כי קוצו של שמאל
 נקרא תג ל' שי' וכן ר' אברהם בעל תפילין התיר לתקן בחכוד שלו
 פ' בעניין החסרות ויתרות נהגנו כה'מכם ולא כר' יהודה חסיד .
 וד' אליעזר כמין דוקח . וכן המנהג בכל הגוינות . פ' כן סדר ב

בפרשיות הסתומות והפתיחות שבתפילין • בפרשת קדש בין כחדש ה
האביב ובין והיה כי יביאך הפסח בסוף ג' אותות גדולות שהם אשר •
וכן בין יצאתם ממצרי' ובין ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו אמנם בספר
ה'מכם וג' בהגהות שלו וגם בשאר חבורים לא נמצא כלל זה ולכן אין
לפסול התפילין אם לא נמצא כזה • הפרשיות כמו פרשת קדש ופרש'
וחיה כי יביא ופרש' שמע בין של יד בין של ראש כולן פתוחו ואם שינה
פסול לכל הדעות • ופרשת ד' והיה אם שמע דינה להיות סתום • ושיעור
פתוחה כמו ט' אותיות ג' פעמים אצל • ולפי דעת ה'כבם יש לפרשה
פתוחה שתי צורות כמו אם גמר באמצע שיטה מניח ומתחיל בשיטה
בתחלת השנייה • והיינו דוקא כשנשאר בשאר השיטה כשיעור ט'
אותיות ואם לא הניח כשיעור זה בסוף השיטה מניח כל השיטה וכל ה
השיטה שנית ובתחיל בשלישית • ופרשה סתומה יש לה ג' צורות אם
גמר באמצע יניח כשיעור ריוח ויתחיל לכתוב בסוף אותה השיטה •
ואם לא נשאר מן השיטה כשיעור החלק והיינו לכתוב תיבה אחת יניח
חלק ויניח מעט מראש השיטה השנית • ואם גמר בסוף השיטה ממש
מתחיל השיטה השניה כשיעור הריוח ומתחיל בחצי שיטה שנייה •
במצאת אתה אומ' שפרשה פתוח תחלת בתחלת שיטה לעולם ופרשה
סתומה תחלתה באמצע השיט' לעולם עכל' • ולת' אומ' כי מצא בסוד
קדמוני' כאשר אמרנו בפתוח • אבל בסתומה אין מצריך חלק באמצע
רק כדי לכתוב שם שתי אותיות ולא פי' שום דין אם גמר בסוף שיטה •
אבל במסכ' סופרי' שנינו איזוהי פתוח כל שהניח בסוף שיטה ג' אותיו'
סתום שהניח באמצע השיט' ג' אותיו' גמר כל הפרש' בסוף הדף ושייר
שיט' אח' מלמעל' ואם שייר מלמט' כדי לכתוב בו שם בן ג' אותיו' מתחיל
כלמעל' • וכת' ר' כי הבריית' עיקר ופרש' פתוח תחלת בראש השיטה
דוקא נקרא פתוח • ואם יניח שיעור ט' אותיו' בסוף השיט' וכן בתחלתה
יצא ידו שניהם עכל' סמג' וכן נהגו העולם לצאת ידי שניהם • פז
במצאו ג' דינים בספר הזה • בענין ציצית ותפילין פה שאין נמצאי' בכל
הפוסקי' הנמצאי' בינינו • הא שכתו' שם שאסור גדול הוא מי שמניח
תפילין קודם לבישת הציצית • הב' שצריך שילבש תפילין של יד מיושב
ושל ראש מעומד • והג' שצריך שיקרב היוד שברצוע' של יד אצל הכית
של יד בקשירתו ומי שמרחקו ורחקו חיו מכנו ולשלשת' יש טעם גדול
בצד הקבלה •¹ כאשר עוררתיך אתה התלמיד החשוב בהיותי בפיק' נ
בצוצין דבור מפומי לפומ' כקבל' האמתי' יסוד ביאו האותיו וצורת' בפי
וקבל' האמתי' כדי לכותבן בתפילין וכזוזו וכפ' תו' כי בה צרי' התינה

לכן יש להזהר בכתיבתן ובקבלת צורתן ולא כרוב כותבי תפילין שמ
שמקלקלין בלאכתם בכתיבתם ולכן ארסום האלפא ביתא בדיונה וב
ובצדק כל אנרי פי אין בהם נפתל ועקש **א** נקודה ראשונה
העליונה כמין יוד ופניה באמצע הגג כלפי מעלה וכן כת' החס' זל מפני
שמראה על בוראה וגנה עקום למטה כלפי מעלה • וכן הוא בספר יר
ידאים כדאמרינן בגמרא שלא יעשה לא פין עינין מכלל שיש לעקם
קצת כמו העין מהופכת ורגלה ירחוק מן הגג לכל הפחות בעובי קול
קולסוס וידבק הרגל במצח הגג וכן רגל היוד שהיא למעלה • והאלף י
היא מן האותיות שעולה חשבונם כמנין שם המיוחד כי יש שני יודין ש
שם עולין עשרים • והק' האמצעי דמות ויו שהם בו כמנין השם • ואם
היה נוגע הרגל בגג האלף לבטה • או היוד שלמעלה נוגעת אל הגג למ
למטה בצד שמאל פסול • **ב** צריך שיהיה לה תג למעלה לצד
שמאל בפניה שמראה על בוראה שהוא למעלה וצריך שהוא
לה עוקץ באחר ה' בראש ימין ועקב למטה כדי שלא תראה בכף זה
והעוקץ מראה על האלף שהוא ראשונה על פס הכורא שהוא ראשון ו
ואחרון וכן כתב החסיד שהבית היא מן האותיות שיש להם זוית • וכן
ה'וקח • וכן כתב רבינו שמחה שצריכה תג למעלה לצד שמאל לומר
שהאחד נראה • וכן כתב הראש • ולא כאותם שעושין הב' למעלה עג
עגולה • **ג** יש לעשות ראשה עב ולמטה דק מאוד וארוך יותר ל
לבטה מן הרגל השמאלית והרגל נוטה למטה כדי שיוכל לכתוב אות
אחרת אצלה שלא תגע ברגל • **ד** יש לכתוב ראש הדלת ארוכה
שלא תדמה לזין והרגל עב לצד הגוף ולא יעשה ארוכה שלא ת
תדמה לכף פשוטה ומן הדין יהיה לו עוקץ מאחוריה לצד האדם שדל
בכחות • **ה** יכתוב הגוף כמנ' דלת ממש ובראשה תג ונקודה שב
שכתובה תלויה יען כי הה' רומזת לעולם הזה שנכרא בהא דכתיב
בהבראם והדלת מן ההא רומזת לשמים ודנקודה חיינו רגל השמאלית ז
זהו כאדם התלוי בתשובה • לכן לא ידביק הנקודה למעלה כלל כי
הקבה מקבלו בתשובה באותה הפתח שבין הנקודה והגג • לכן יש תג
על והא' שהקבה קושר לו כתרים שג' שובה ישראל עד ה' ג'דך ואם לא י
ישוב תחתיו פתוח ויפול לגיהנם וכן הוא בסכנ' • וכן כתב הראש שי
שיש לה תג לצד שמאל • וכן איתא בהקומץ רבה מאי טעם אית לה גג
כו' ובירושלמי פק' דחנינה • הא' יש לה נקודה אחת מלמעלה וזית פו'
שדל בעיקן שהאדר' לצד ימין שלא תראה כריש • והנהגה מייבונות
כתבו בלשי • וכן כה"ח • ומלשון האשירי משמע שרגל שמאל של ה'

וינ' להיו' בסוף נג' הה' לצד שמל' ולא לימין דאם היה הדגל רבוק למעל'
 אז חיתה כמו ח' מכש כי דין להיית כן שאין ראוי להיות הפרש בין הא
 לחית אלא שהדגל אינו רבוק . יעשה לה פנים שוים למעלה
 ולבטה ולא קצר וירכה ארובה שלא תדמה ליור וצואר ארוך
 ורק שלא תדמה לזיין וכן כתב הרמב"ם ז' ראש הזיין עב משני
 צדדים והגוף יורד באמצע קצר ולא ארוך שלא תדמה לזיין
 פשוט ולכן ראשה נוטה לכאן ולכאן על שם יום השבת הנקראת זיין
 וכן כתב רבינו שמחה זיין יש לה ב' תנין משני ראשי הזיין
 יעשה חוטרא לגנה של חית כי הוא מורה לחי העולם שהוא
 ברומו של עולם . ועוד שהגברה אומדת במסב שבת בטל לגנו של ח'
 ועשאה תרין זיינין . וזה לפי דת . אבל דשי פי חית ישדה ועל גנה תג
 זקוף לצד שמל' ולכן לצאת ידי שניה יש לעשו שני זיינין עם חסוטרות
 וגם מקל זקוף לצד שמל' כמו דעת דשי ובפסקי מהרי"ח פוסק כד'ת
 ואומר שכן יש באלפא ביתא של ר' עקיבא ובהנהות מיימוניות יש שו'ת
 בעצמו קיים דברי דשי וגם קיים דעתו ועשה שניהם ט' יעמיק
 ראשה ויטה' לצד מטה בפנים אבל לא יגע הרא' טלבה בקרקע הט'
 כלל וגוף הט' יעשה למטה עגולה . והטעם שיעמיק ראשי ימין ויגש
 כי אמרין בפרק הכונה בשבת בתבואן לכתוב אות אחת וי'לו בידו ש
 שתים דהיינו פה וזיין חייב . אכ' שמע מינה שיש לעשות הט' דוונות
 הפה . וכן אמרנו בגמרא שלא יעשה טיתין פפין . וכן כתב דת' זבן רבי'
 אליעזר כמין רק שלא יכפה הראש ימין יותר מדאי כי אז תהיה מטה כ'
 כמו פה . עכל' . וזה לשון אלפא ביתא דר' עקיבא מפני מה טית' זבן
 ידו וזקוף ראשו וקושר קשר שכל תבואתן מתנה לעני יתן לו בספר נ'ים
 יפות ובסתר משמע דממון היינו הכפל שתקד חללו עכל' תנהו מיימוניות
 י' יש לה תג למעלה שמראה על כדאח שכרא' ויש לה תג למטה
 כי אית' כגמר' למה יורד ראש' כפופ כי מורה על הצדיקי' שהם כפופי
 ראש . והדגל יעשה קצר ועקום כלפי שמאל שלא תדמה לויו השני
 קוצות יעשה ביור טרם יתחיל לכתוב אות אחרת כי פסולה היא כלא
 אלו ב' קוצות לדברי דת . והיור מורה על המתים שיורדים לגיהנם ויש
 לה תג למעלה שעולין שנה' ממית ומחיה מוריד שאול ועל דא' הקיץ
 מורה על החטאים שיורדין לגיהנם שנה' ואתח אלד' תורידם לבאר שחת
 וגו' . והתג למעלה מורה על השכים בתשובה שעולים שנה' שוכה ישראל
 יכתוב הכף עגולה באחרית מאד שלא תדמה לבית והכף
 פשוטה ועגולה כמו ד'יש ולא ככוד' כי כף פשוטה וכפופה הבל

אחד רק העקים והכף פשוטה תהיה ארוכה שאם תכפול אותה תהא כף
 וכן יש בספר ירא' ויחיד שאל' יאריך הכף פשוטה בסוף שיטה כי תאבד
 צורת ותראה כליש כי צריך להיות ארוך כפלי' כגנה וכן כת' החסיד
 יכתוב הצואר בפשיטות ודראש ושני תני' לע' לה כי ודראש
 נקרא מגדל הפורח באויר ועל אותן ב' תגין דרטר עקיב'

תילי תילים ולכן אמרין בהקומץ רבה אמר' רב חסדא בין שיטה לשיטה
 כמלא שיטה כדי שיבא רוחב לכתוב צוארה של למד דראש ושני תגיה
 ודין הוא כי אותיות כלם מלך להפך והם באמצע האלפא ביתא להורות
 על מלכו של עולם שהוא באמצע העול' כנגד בית המקדש ועליו כתוב
 המביט לארץ ותדעוד ונאמ' ממכון שבתו השגיח על כל יושבי הארץ •
 וזכב הלמד עב' ולא דק' • ולכל אותיות בדיקה יעשה תג אחד לצד ש'
 שגאל' וכת' רב' שמחה למד דינה גבוה משאר אותיות כלם בשיעור ג'
 גובה אות אחת עכל' • והחסיד כתב שהלמד מן האותיות שאין להם זיות
 ואני המחבר ראיתי בספר תמונה שהלמד היא מן האותיות' שמנינם
 כמנין שם המיוחד כמו האלף כי דינה להיות הרגל לבטה כפוף ואז היא
 כמו כף והצואר למעל' כמו ויו ועולה כו' • והחסיד כת' אילו האותיות
 שיש להם זויות **כ ד ה ח ס פ פ ת** ואילו האותיות
 שאין להם זויות **ט ו ז**
 עכל' וכן כת' רבי' שמה בשם החסיד

מ פתוחה יעשה כן פתוח לבטה ואם סתם פסולה ואין לה תקן •
 והיוד אצלה ידביק היטב לראש ומושב המ' למטה יהיה ארוך ודאוי
 שתהיה המ' סתום בעלת זויו' כמו המ' פתוח • ואני המחבר קבלתי שגם
 המ' מן האותיות שעולין כמניין השם דוגמת ה' כי המ' ב' ווי' אצל' שעול'
 כו' **ס** סתום צריך להיות מרובע' מכל' וכל' שלא תדמ' לס' וסתומה
 לגמרי כמו שאר' ל' במגילה מ' וס' שבלוחות כנס היו עומדי' ואם לא היו
 סתומי' לא היו עומדי' כנס' **ן** יכתו ראש' עב' והגרון עב' והמוט' למט'
 ארוך יותר מן ראשה שלא' תדמ' לב' • **ן** יכתו ראש' עב' וצוארה
 עב' וירכה ארוך' שלא' תדמ' לו' וצריך להאריך כל' כך שאם תכפול אותה
 תהיה גון' כפוף וכן בצ' פשוט' וכף ופה פשוטות **ס** יכתו המ' למעלה
 ארוכה ולמט' קצר' ועגולה מאד שלא' תדמ' למ' • סתום ואני המחבר
 קבלתי כי המ' מן האותיות שיש להם כמנין השם המיוחד כי המ' היא כמו
 כ' וויו אצל' רק שהיא סתום' ע' יכתו הרגל בע' והע' בעמיד' כדי שיוכל
 לכתוב אות אחרת אצל' שלא' תגע' בה ולא יעשה הו' שבע' קטנה שתהיה
 כמו יוד אלא כמט' כמו ז' וכן כת' החסיד ולא תגע' הו' לראש הע' כ' ב'

פ

אלא לכטה •

יכתוב באופן שלא תגע הנקודה שבפנים אלא
 במצח הפ' למעלה לצד שמאל ולא תגע למעלה בג' וגם לא למטה
 בקרקע ואם נגע בפנים פסולה לדברי כל הגאונים וכן כתב הרמב"ם וכן
 החסיד שצריך שלא תגע בפנים וז"ל הראש בספר יראים פה כפופה
 וצדי כפופה צריכה שתהא עגולה לצד התחתון כשתפסטה ידיו מב
 מבוזגות פשוטות ולא מרובעות למטה • אמנם הרמב"ם כתב בהדיא
 בשם החסיד שצריך לעשות הפה כמו הבית מרובעת ולא עגולה כמו
 כף וכן הפה פשוטה דינה להיות מרובעת עכ"ל וכן נוהגים הסופרים •
 ואני המחבר קבלתי שיש באות הפה כמגין שם המיוחד כי דינה כמו
 כף ויו מחופכת בתוכה לכן הנקודה בתוך הפה דינה להיות עוברת למ
 למעלה מן ג' הפה שאז היא כמו ויו מחופכת בתוכה ולפי קבלה זו דין
 היותה עגולה כמו כף • **ק** יש לכתבה עגולה כמו ויש אבל
 לפי קבלת החסיד צריכה להיות מרובעת כמו פה כפופה והנקודות ש
 שבפנים ראשה הפוכה כנגד פנים ולא כנגד חוץ • **י** יעשה
 ויוד שבצד פניה נוטה כלפי מעלה שמראה על כוונה שהוא צדי
 ומושב הצדי ארוכה כמו הגוף חנב היוד ימסוך בצווארה ומושב הצדי
 ימסוך למטה לחוץ לצד ימין שלא ידמה לעין • וצריך לדבק היוד לצ
 לצווארו • וכת החסיד שיוחד שלא ידבק היוד למטה אצל המושב שלא
 תדמה לעין רק באמצע צוואר לכן יכתוב ידבה ארוך וידבק היוד היטב
 לצוואר שלא תדמה לגוף יוד ואריבנה עד שאם יכפלה שתהיה ראוי
 לצדיק כפופה • **ק** יכתוב גנה ארוך והגב לצד פנים מעוקם
 והגל השמאלי • **ק** יהיה ארוך שלא תדמה להא והתג כגנה לצד
 שמאל ויעקם מעט ונכו לצד ימין • ואני המחבר קבלתי שהיא מן ה
 האותיות כמספר השם המיוחד כי דינה כמו כף ויו והגל כמו ויו והג
 כמו כף • **ר** יכתבנה עגולה שלא תדמה לדלת וראשה ארוך שלא
 תדמה לגוף וידבה קצר שלא תדמה לכף פשוטה • **ש** יכתוב
 ראשה האמצעי כמו זין ולא כמו יוד זה דעת רבי אברהם בעל
 הפילין בחבור שלו • אבל רבי שמחה וכן סמ"ג והרמב"ם כתבו שצריך ל
 להיות כמו יוד • **ת** יכתוב גוף הת כמו ד כן נאמר בשם הר"ר יצחק
 אור זרוע ויד • **ת** חמין קצר שלא תדמה לכף פשוטה והגל שמאל
 יהיה מדובק בטוב למעלה ועקום והגל לצד חוץ ולא לצד פנים שלא ת
 תדמה לפה פשוטה • והרמב"ם כת' שיש לכתוב הת כמו שני דלתות זה
 כתוך זה וכן כת החסיד שצריך להיות בעלת זווית ולא כמו ויש וכן ג
 נוהג העולם • ואני המחבר קבלתי וכן ראיתי בספר תמונה כי הת היא

מן האותיו מספר חסד המיוחד כי יצא לחיות לו המקף מן הת' כמו דיש
והגל' כמו ויו מתפכת שעולה כמניין השם כיר' עולה במספר עשרים
בשתקף כל העשרות מן מאתי' כי העשרין אחדי' הם יוה' עולה יחד כו'
בתחיל בדיני הכרכות

פט' כנמרא כך שמע קול תרנגולתא כה' • הוא חדין אם לא שמע ד'
דאין הכרכ' אלא על האור שהתרנגול מכחין בין האור • והמיימני פליג
וכת' דוק כששמעו • וכן אם שכב כל הלילה בבגדיו לא יכרך מלביש ע'
עדומים • מידכי פט' דברכות • והמנהג לברך אפי' כשלא שמע קול' ת'
תרנגולתא • כי אנחנו מסודרים יחד כל הברכות ואילו בבית הבנסת •
צ' כתב בסוד רב עמרם ביון שכרך זוקף כפופים אין לברך מתיד א'
אסורים ואיני יודע למה דהא כנמרא מפרש כל חרא וחרא למה נתקח
ובסוד אשכנז מופיפין ברכה אחת הגותן ליעף כח • ונתקח על שארם
מפקיד נשמתו ביד ה' עיפה ומחזירה לו חדשה • לשון הטורים •

ואני המחבר קבלתי מרבותי שאין להוסיף עוד על אילו ברכו שנתקח
דק' כמו שזכרם כנמ' ועליהן אין להוסיף ומהן אין לגרוע ואפי' על
הברכה מהגותן ליעף כח ראיתי מקטרגים מאחר טאינה נזכרת כנמרא •
ובסוד ברכו של בעל סמק אינ' נזכר ברכת ליעף כח • וכן ה' דוק בסוד
של ברכות • ממ' המנהג מצרפת ואשכנז לאוסרה • אכן ראיתי בסודי
טליאני וקטלאני וספרדים הדבה ברכו שלא הזכירו לא כנמרא ולא בפ'
בפסקים ואין להם ראיה וכניין • צא' לטון סבך ואעפ' שעקר תפל'
ודבקן ממ' יש תפלה שהיא דאוריתא עכל' • וסמג' כת' כי מצות עשה לה
להתפלל בכל יום • ותנן בפר' מי שמתו שניים ועבד' חייבי בתפלה לפי
שאין זמן קבוע לה' פי' מן התורה • צב' נשאל לגדול הדור מהדרי'
מולן איד יתכן שהאדם נוטל ידיו שחרי ומכתין לברך על גטיל' יודים עוד
בית הכנס' והלא הפסק הוא בין הגטיל' והכרכ' • והשיב כי אין לו כל כך
טעם מפורסם אבל נר' לו שדבר זה נתקן שימתין לסדרם בכי' חכנ' כדי
שישמעו עמי הארץ שאינ' יודעי' לברך ויענו אמן ויצאו בברכתו ואעפ'
טלפעמי' מברכי' בכי' הכ' אעפ' שאין שם מי שאינו בקי מס' לא חלקו כמו
שמצי' בברכ' יראו עינינו או תהל' גביע שנתקב' בשבי' וראשונים שהגדילו
בכתי' כנסיו' שלהן שהיו בסדות אעפ' שעתה אין זה הטעם ממ' הברכה
לא זה ממקום • וכן בברכו האילו אעפ' שלפעמי' אין שם כי שאינו בקי
לא חלקו • עכל' ולי' המחכ' ברא' מי שמכרך כ' חזרת על נ' בשעת גטילה
ואחכ' בבנס' לא יכיר' פח עושה • נשאל לגדול הדור מהדרי' מולן לקהלות
אשכנז שנוהגי' הזקני' בהשכמ' בכי' הכנס' לבר' כרכ' על גטיל' יד' בקול' הם

ואחד הוא המכרז וחכיריו עובין אמין • ואחכ מברכים האחרים גב' פעם
אחרת על גטיל ידים בקול רם למה לא יצאו בפעם ראשונה באמן שענו
• והשיב כי אעפ"י שענו אמין יכולים לחזור ולברך מאחר שהאחד שהוא
מתחיל לברך אינו מכויץ להוציא כי צריך כוונת המברך והשובע ואפי'
אם השליח צבור יכוין להוציא מי שאינו בקי • מכ"הם המברכים אחריו
אינם מכוננים לצאת ידי חובתן בברכתו עכ"ל • צד כל הפתרצה
להיות שליח צבור שלא מתוך אגודה אחת אין רוח חכמים נוחה הימנו
ויחיד מוחה בחזנות והרר משה בן חסדאי חולק • מספר אור זרוע •
צה בעיר ויידע צבורק מנעו לגר להיות שליח צבור ולהתפלל בצבור
וראיה מבכורים דהגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבעת
לאבותינו • ורבי יואל התיר והביא ראיה מהירושלמי • כו' רבי פר' קמ'
דמגילה • צה השור הנהיג לומר מיד אחרי אלדי נשמה ברכ' התור'
ולא כאשר עושים באשכנז שאומ' מתחלה הרבה פסוקי' כי גם הפסוקים
צריכים ברכה • וכן הוא בסדר רב עכ"ר • וכן נוהגים בערפת ובכל א'
איטליא • אבל אינו צריך כמו שכתבתי • מרדכי פק' דברכות • וכן
בת מהרי"י מולן בתשובה שאין לחוש כי אין אומ' הפסוקים דרך למוד
רק דרך בקשה ושבח ורצון ולא דרך למוד • עכ"ל • צו אין לחתום
בברכת התורה בא' למדני חקיד • האלפסי כת' שלא לדבר בין ישתכח
ליוצר • וכן יש בירושלמי דהשח ביניהם עבירה היא בידו וחוזרין עליו
במערכי מלחמה • ורב עמרם התיר להפסיק בדבר שהוא צרכי רבים
או לצרכי צדקה • ורשי התיר להפסיק בצרכי קדושה כקל וחומר מהלל
באשכנז אין אומ' מזמור לתורה • צה השיב הראב"ד טעם על
הקדישות שאו בתפלה א' אחרי פסוקי דזכרה שיש לשם הפסק דפסוקים
וקדיש אחד סיום דתפלה מיה' • שהיא מצוה בפני עצמה ואינה דבוקה ל'
לאחריה • וקדיש אחד קריאת התורה כי היא מצוה בפני עצמה בכנסת
וקדיש אחד הקדושה והיא דבר שבקדושה • וקדיש אחד אמירת מזמור
או פרק או אגדה או משנה כדאברי' בסוטה עלכא קאי אקדושה דסודא
ואיהא שמיה רבא דאגדתא • וקדיש אחרי אשרי למנחה • שהיא מצוה
בפני עצמה כדאמר' אבינא כל האו' תהלה לדוד בכל יום מובטח שהוא
בן העולם הבא • וקדיש אחד ברכו קש' של ערבי' כי תפלת ערבי' רשות
ויש שהולכי' להם קודם יח' ולא ישמעו קדיש וקדיש לאחר תפלת ערבי'
שכבר נשלמה התפלה • ואין פוחתין מז' קדישות בכל יום והגאונים כת'
על שם שבע ביום הללתיך עכ"ל משבולי הלקט • צט היה בא לבית
הכנסת ומצא צבור שגמרו פסוקי דזמרה • שאלו לרב נטרונאי מהו

זיתפלל עם הצבור ויאמ' אחרי כן פסוקי דזמרה והשיב שלא יאמרו כלל
אחריהם וכן הוא דעת הגאונים . . . וכן דעת הרמב"ם והר"ר יהודה אל
אלברצלוני אבל הצרפתים אומ' בין כך ובין כך אומ' אותו ואנו נוהגים
בדברי הגאונים יתשובת הרשב"א . וכן פסק ר"י אור זרוע . אלא יאמר
ברוך שאמר ותהלה לרוד הללו אל בקדשן וחותם ביסתבא וממנה ל
להתפלל עם הצבור . והראש כתב בשם רב עמרם שיאמ' ברוך שאמר
ותהלה לרוד בלמד וחותם יסתבא . והר"ר יונה כת' אם מצא צבור ש
שהתחילו יוצר אור ואין שהות אפי' להתפלל תהלה לרוד יקרא קש"ב
בברכותיה ויתפלל תפלה עם הצבור ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם ה
הברכות שלפניהם ואחריהם כו' עכ"ל שו"ת הטורים . ואני המחבר אומר
בי י"ש לתרץ הל"ם שרב נטרונאי ורב עמרם אינם חולקי' על הר"ר יונה כי
דוקא בשאמ' מתהלה ברוך שאמ' ותהלה וישתבא אז אין לאמרם הזכרו'
אחר התפלה . אבל כשאין לו שהות לומר דבר אפשר דמודו שיאמרו
אחרי כן אבל לפי זה קצת דחוק לשון רב נטרונאי ז"ל שאינו משמע כן
ונמצא בתו' בשם הערוך בשם רב משה גאון שאין לומר פסוקי דזמרה
אחר התפלה . כשבולי הלקט . ק . יט מתדין לצרף קטן וחומט
בירו' עם תשעה לתפלה והראש כת' שאין לצרפו עד שיביא שתי שער'
לא לתפלה ולא לברכת המזון . ועונין יהא שמיה הגדול מבורך
בבאן יש לסתור מה שפי' בכחזור ויטרי יהא שמיה רבא שזהו תפלה ש
שאנו מתפללין שימלא שמו ביד על כס יה שלא יהיה שמו שלם ובסאו
שלם עד שימחה זרעו של עמלק . ופירושו יהא שמי' שם יה רבא מבורך
בלומר שאנו מתפללים שיהא שמו גדול ושלם . ומבורך לעולם הו"ת
תפלה אחרת כלום ומבורך לעולם הבא וזה לא נראה . מדקא הבא יהא
שמה הגדול ממך משמע דתפלה אחת היא ואין ז"ל שיהא שמו גדול
ושלם אלא יהא שמו הגדול ממך . עכ"ל תוספו' פק' דברכו' וכן הסכים
בעל הטורי . קא . מהר"ם כת' ששליח צב"א אין צרי' לומר ברוך ה'
המבורך לעולם ועד . והר"ר יהודה אלברצלוני כת' שצרי' שיאמ' ונוהגי'
לאומרו . קב . נהגו לומר בשעה שהחזן אומ' ברכו' שאומ' הקהל יתברך
וישתבא כו' . ויותר נראה שלא לאומרו כדי שיאזינו אל החזן . עכ"ל
הטורי . וממ' בנהג צרפת ואשכנז לאומרו . קג . הרמב"ם כת' שביצוע
מן המוכרח שיתחיל ביוצר קודם הנץ החמה כדי שיגמול לקדושתו ול
ולברך ברכות אחרונ' עם הנץ החמה ושיעור זה כמו שעה אחת קודם
שיעלה השמש . עכ"ל וזהו כותיקין . וכן כתבו התוספות פק' דברכות

מצוה מן המובחר כותיקין • קנ' קדושה ביוצר כתב וה' לכם שאין
ליחיד לאומרה • וכן מה'ם והביא ראיות כמו שחביוא שכולי הל' קט' •
וכן רב נשרומי גאון והדאש בת' שהיחיד אומ' • עכל' השו"ד • וכן המנהג
שהיחיד אופר • קד' וה'ד אליעזר מוידונה גודם עונים בידא' אומ'
קדוש וברוך • לאל' ברוך • וה'ד ברוך בת' האומר עונים בידא' אומ'
קדוש וברוך לא יפת עושה משום שאותה כת שאומרת קדוש אינה או'
ברוך בדאמרינן במ' גיד וגשה • אלא הבי' לימא עונין בידא' אומ' קדוש
והאופנים וכו' • מלכחים ואומ' ברוך ואינו גומר הפסוק ומתחיל לאל'
ברוך יתנו כו' וזהו עקד' • עכל' שכולי הל' קט' • ומנהג אשכנז לומר כן
עונים ואומ' בידא' קדוש כו' • והאופנים חיות הקודש ברעש גדול פ'
מתגשאים לעומת שרפים לעומתם משבחי' ואומ' ברוך כבוד ה' במקומו
• קה' נהגו לחתום באשכנז אור חדש על ציון תאיד • ובספרד אין
נוהגין וכן בת' דשי שאין לומר וכן רב סעדיה גאון • והדאש כת' שיכול
לאומרת וכן רב שרידא גאון • יש שחזתמין בה ונוכה כלנו במה'ד לאודו
לפענק יוצר אור באי יוצר המאור • כדי להזכיר מעין חתימה להסתלק
מן הספק • שכולי הל' קט' • קה' מנהג אבותינו לומר אור חדש בציון
תאיד ויש בני אדם שאינם אומ' וכן בתשובות הגאונים יש שלא לאומרת
ושעם שלהן לפי שאין מברכין על אור העתיד • ואני אליעזר אומר כי
מנהג אבותינו תורה שלימה היא כי מדבר מן האור הנגזר והוא נברא פ'
מששת ימי בראשית ואנו מתפללים שנוכה לאותו האור עכל' הרוקח •
ובאשכנז נוהגין לומר כן • קו' ברכה שניה מקריאת שמע פליגי בה
רב אדא אמ' שמאל אהבה רבה ורבנן אמ' אהבת עולם ופסק רב אלפס
סרבנן וכן הלכות גדול' דרבי חננאל וה'י בד' שמאל דרבי ישעיה ורבינו
יצחק אור זרוע • והגאונים הכריעו וכן רבי יעקב גאון ואמ' שחרי' אהבה
רבה ערבית אהבת עולם לצאת ידי שניהם וכן נוהגים באשכנז • עכל'
בעל השורים וכן פסק המ' דכי • קז' זאת אומרת ברכות אינם פ'
מעכבות פי' רבי חננאל שאם קרא קריאת שמע כלי' ברכותיה יצא ורב
האי אומ' לא אמרן כלל מעכבות אבל הירושלמי רצה לומר סד'
הברכות אינם מעכבות אם שינה מדרס • בפרק במי הדם ובערבי פ'
פכחים מצות צריכות כונה ובידושלמי דדאש השנה הדא אמרה מצות
צריכות כונת הלב • רוקח • קח' גרסינן בברכות בפרק היה קורא
שמע מינה מצות צריכות כונה מאי אס' כיון לבו לקיות לקיות ווא
קורא • בקורא להגיה • פי' שו' התוספות בקורא להגיה שקורא בחסרות

ותריות כגון לטטפת לטוטפת • ובהלכות נחלות פסקו דמצות צד
 צריכות כוונה וכן כתב הראש וצריך שיתכוין לצאת • קט • יש
 נזהגין לומר אמן אל מלך נאמן • ויש אומרים אל מלך נאמן • והדומה
 כתב דוקא בשיחוד גומר קודם החזן הברכה או יענה אמן על ברכת ח
 החזן אבל על ברכת עצמו לא • גם כתב שראוי לו מי שאומר אל מלך
 נאמן שמזכיר שם שמים לבטלה • ובטחים האריך • והדוקה כתב כי
 ראוי לומר אמן אפי' יחיד אחר ברכה שניה של פליקסיות שמע מפני ש
 שנקראת סוף ברכה ואומרי אל מלך נאמן וברוך שם כבוד כו' שהם
 פ' תיבות להשלים המבין מ'מח תיבות כי בפרשת שמע יש בה מח'ת
 תיבות • ובהיה קב' • ובציצית ס'הדי בין הבל דלט • ותשעה הדי
 ז'מח עכל חלפי דעת והדוקה משמע שצריך לומר שתהיו אמן ואל מלך
 נאמן אמן לסוף ברכה ואל מלך להשלים המבין • ובאשכנז וצרפת
 מדגו לומר אל מלך נאמן • ולא אמן • איתא בתנחומא שיש ז'מח תיבות
 בקש' כנגד ז'מח אברים • ותידין רבינו דניאל ז'ל שחוספו עליהם שלש
 תיבות אל מלך נאמן כדי להשלים ז'מח אברים • וכן כתב ר'שי' בספר
 הפרדס וכן נמצא בטעמי רבינו יהודה חסיד • עכ' משבולי הל'קט •

קא • יש מדין בנענוע ראשם בשעה שמאריךין בודלת דאחד בפ' ה
 המחשבה למעלה ולמטה ולארבע רוחות ויש מפקפקים בדבר משום ד
 דתנן לא ידמוז בעיניו • והראש כתב דלא דמי להם כי כבאן ודמיון
 הוא לצורך הכוונה • לשון השו"ם • קיב • נמצא באגדה שאלוהו
 צוה שלא להפסיק חספ' בין קדיש לברכו ובין נחל לתפלה בין ברכה
 לברכה בין פרשה לפרשה בין פרק לפרק בין אמן יהא שמה כו' ליתבלי

• וראיתי מפרשים בין ברכה לברכה כגון שתי ברכות הסמוכות ופ'
 מחובות זו לזו כגון ברכות של תפילין • וזו ברכות של תפלה וברכת
 המזון וזולתם בין פרשה לפרשה כגון הפרשיות וברכת כהנים ובשעת
 הברכה והקדא בתורה ובמנילה ומפסיק בקריאתו • בין פרק לפרק כמו
 פרקי קריאת שמע והל' • עוד כאן משבולי הל'קט • קיג • האומר
 שמע שמע משתקן אותו • פירש בירושלמי דוקא בעיבוד אבל ביחיד
 ליתלן בה • ונראה דאין לחלק דבנמרא וידן אינו מחלק •
 לשון השו"ם

פסוק ובפלו הא דאמ' מלה וכופלה • פ'שי אם כופל כל פסוק משתיקין
אותו דמחזי כב' רשויו • יורב אלפס פי' להפך • קיד עד לבכך בעמידר
בירושלמי מפרש לאו דאי הוי יושב דיעמוד אלא אם היה מהלך עומדי
ואפי' לבית הלל מצוה מן המוכחר לעמוד • וכן איתא בתנחומא כ'ד'ב'
פק דברכות • קטו • בת ה'ר יונה שצריך לקרות קש' בטעמים כמו
שהוא בתורה קיו • בת רב עמרם מצות קש' מיושב וכי שרוצה ל'
לעמוד בשקורא קש' מיקדי עבריון כי עובר על דברי בית הלל • לשון
הטורים • קיז' ומי שקורא מהלך צריך שיעמוד בפסוק ראשון והג'
כתבו עד על לבכך וכן כתב ה'ראבד • קיז' שואל מפני היראה פי'
ל'שי וה'מבם שירא שמא יהרגנו המלך או אנס' • וה'ראש כת' אב' פשיט'
אלא דל' מפני יראת אביו או רבו וכן פי' הגאונים • קיח' ולענין
לענות קדיש וברכו וקדושה יא' אעפי' ששואל מפני הידאה ומשיב מפני
הכבוד אינו פוסק • ומהלם כת' שטשיב בין הפרקי' וכן בתשוב' ה'רשבא
ובספ' כת' דעונין קדיש ואמן של האל הקדוש ואמן של שומע תפלה
בכל מקום • ויא' שפוסק לכל ואפי' באמצע ולה' הסכים ה'ראש • וכן
כת' ר'אביה במדכי פנ' דברכות • וכן כת' ה'ר אלחנן וכן שמעתי שיכול
להפסיק ולהניח תפילין וציצית כדי שלא יעיד עדות שקר • משבולי
הל'קט' • ובעל הכנהיג כת' קראוהו לספר תורה צריך להפסיק במקלו
וחומר מכבוד הבריות לשון הטורים • קיט' בין ויאמר לאמת ויצבי
לא יפסיק כדן בין פרק לפרק אלא כדן באמצע • וזי' ב' שמואל פירש
דלא יפסיק כלל אלא יאמר אני ה' אלדיכם אמת ואז יפסיק כמו באמצע
הפרק לשון הטורים • קכ' בענין להפסיק בברכות של קש' לומר
פיוטים יראוי היה שלא להפסיק • וכן כת' מהלם וכן ה'מבם וכן נראה
ל'ראש • וכן כת' אבן עזרא • אבל רב עמרם ורב כהן צדק ורב פלטי
וה'ר ינאי ורבי קלונימוס ורבי יוסף טוב עלם • ורבי שמשון הגדול •
וה'ר אליעזר הקלירי ורב סעדיה גאון וגאונים לותר כולם כתבו שיש
לומר פיוטים • משבולי הל'קט' • וכן כתבו הג' ורבי יצחק ורב האי גאון
ורבי חננאל • מדכי פה דברכות • וכן נוהגים בכל מקומות להפסיק
בפיוטים וכן כת' ה'ראבד וגם לת' לקיים הכנהג' • קכא' מנח תפילי
ומצלי • מכאן משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן פ'
טלית וכן מצינו ב'י' ב' יהודה • ובמ'יש לחלק בין ציצית לתפילין ד'
דעקר קריאת שמע ותפלה שייכים בתפילין אבל ציצית שאינו הובה'
אם אין לו טלית בת ד' בגפות אכ' הוי הנסקה • וכן כת' ה'ר יהודה ב'י'

~~בן נאולת לתפלה וכן שאלת וכן מצונו לוי בלי יחזיק ומה יש לתפל~~
~~בן צוית לתפל וכן דעך קריאת שמע ותפלה שבתה תפלה . אבל~~
~~צוית וצוית חובה אפי' ל' שלום בת ד' נפשות אב' הם הפסקה . וכן~~
במה ה' ב' יצחק והו' משה בקוצי אומר שאין ראיה . מ'דכי
פ' דברכות . קב' פורסים על שמע . כתב ר'ת שאותו שפודם על
שמע צריך שלא שמע אפי' אם האחרים שמעו . ותלמיד ר'שי כתבו
בשמו שאפי' בשביל אחד שלא שמע קודש וכבר פורסין על שמע אפי'
אחר שכבר יצא וכן איתא במסכת סופרים וזה הסכים הראש . לשון
הטורים . ונאון אחר כתב שצריך שבעה שלא שמעו וכן כת' מה'ם ז"ל
אבל הרב אביגדור כהן כתב שאין צריך רוב . וראיתי גדולים בצרפת
ואגשי מעטח עושים כ'ת . עכ' משיבו'י חלקט ואומר רבינו שוביה
טריבס נהנו להתפלל אפי' בשביל יחיד וראיה מאכל וחתן וכן הוא ב'
במחזור ויטרי ובשאלות דרב אחאי . סמק' . וכן הוא ברוקח .
ובאשכנז נהנו בכל מקו לפרוס על שמע אפי' על אחד שלא שמע ואפי'
שמע הפודם . קב' כתב הראש בתשובה שהסומא יכול להתפלל
להוציא אחרים ובלבד שלא יקרא בתורה שאסור לקרא בעל פה .
קמן פטור מקריאת שמע לר'שי אפי' הגיע לחנוך ולר'ת דוקא שלא הגיע
לחנוך . קב' אם החתן רוצה להחמיר על עצמו ולקרות קש' כשהוא
פטור תנא קמא מתיר ור'שבנ' אומר . הראש פסק כ'שבנ' וכן ר'ח יודב
אלפס פסק כתנא קמ' וכ'ש' האידנא שאפי' כל שאר בני אדם אין מכוונין
טאין חלוק בין חתן לשאר בני אדם וכן כתב מר'ם וכן הכ'דכי .
וה'מכס כתב כל מי שפטור מקריאת שמע אם רצה להחמיר ולקרות ק'
קורא רק שאינו נבהל ותכיה . עכ' הטורים . והתוספות כתבו
בשילהי פרק הזה קורא וז"ל ומיהו אנו שבשום פעם אין אנו מכוונים ה'
היטב גם הוא יש לו לקרות דאדרבה נראה כי ודא' אם לא יקרא כלומר
אני מכוון בכל טעה . אבל לעשות מלאכה בט' באב אין לעשותה .
קב' כתב ה'מכס אין כו'ציאין המת סמוך לקריאת שמע אלא אם כן
היה אדם חשוב ובגמרא פליג והראש לא הביא זה בפסקיו ואיני יודע
למה . קב' היה ישן עם אשתו רב אלפס פסק דמותר לקרות בחזרת
פניהם אפי' בלי הפסק . ורבי יצחק פסק דאסור בלי הפסק .
המחבר נראה ויש לחוש לדברי ר'י בעל התוספות משני טעמים .
האחד שהוא מחמיר . והשני שהוא בתראה . קב' לכו רואה
את הערוה מותר לקרא קש' לתנא קמא . ויש אומ' שצריך להפסיק דלכו

רואה את הערוה אסור • רשי פסק כתא קמא ורבי חננל ורב אלפסו
 ורבי יצחק פסקו כיש אומרים • קכט • צואה בכשרו ומכוסה בכגדיו
 הבנים ידו לבית הכסא דרך חור ואינו מריח ריח רע רב הווא מתיר
 לקרא רב חסדא אומר • רבינו חננל פסק כרב חסדא ורב אלפס והואש
 פסקו כרב הונא • ויש מפרשים דלא התיר רב הונא אלא במקום שנכנס
 כאליה כמו בין אצילי ידיו וכיוצא בהם • קל • גוי ערוס אסור ל
 לקרא קש' כנגדו • והכי נמי אמרין טפח באשה ערוה במקום שרגילה ל
 לכסות וכן קול באשה ערוה • ופי' רב האי גאון דכל הני לקריא' שמע
 וכן הדר יוסף • אבל הדר יצחק אור זרוע כתב דלא מיירי לקריאת שמע
 וכתב רבי אליעזר מביץ בספר יראי' הלכך אסור לומר כל דבר שבקדושה
 בשמיעת קול שיר באשה ובעונותינו בין הגוים אנו יושבי' זעת לעשו'
 לה' הלכך אין אנו נוהרים בשמיעת קול שיר של אשה ארמית וכן פסק
 בהג' • וכן רבי חננל • וכתב רבי אליעזר ב"ד יואל הלוי כל הדברים
 שדברנו לערוה דוקא בדבר שאין רגילות להגלות אבל בתולה הרגילה
 בגלוי שער לא תישיבן דליכא הרהור • כדכתיב בברכות פג' • וכן כתב
 הדר יצחק אור זרוע • קלא • מרחיק ד' אמות וקורא ואפי' אם בפאו
 על פיו יש אומ' שמרחיק ממנו • ולדאביה נראה להתיר דהא מכוסה היא
 מרדכי פג' דברכות • קלב • בית הכסא חדש כיבעיא אם כותר ל
 לקרית בתוכו אם לא ולא איפשיטא • הראבד פסק לקולא והלכנס
 פסק לחומרא וכן ה'אש •

הלך במקום מכואות המטונפות והפסיק וכשחזר פסק רב אש
 שיחזור למקום שפסק אפי' שהה כדי לגמור את כולו • ורבי יצחק פסק
 וחזר לראש אם שהה כדי לגמור את כולו דודאי היבא שפסק באמצע
 בלי אונס כיון דאם היה רוצה היה רואה אפי' שהה כדי לגמור את כולו
 חזר למקום שפסק אבל זה שהוצרך להפסיק מפני האונס חזר לראש
 וכן להלל ולתפלה ולמגלה • קלד • אם הנרף ברעיו' שבג' אומר אפי'
 בית של מאה אמה חשוב כארבע אמות ולא יקרא עד שיוציאו אוי
 יניחנו תחת המטה ור' שכעון לא מחשיב כל הבית כד' אמות ואם היא
 אחר הכטח קורא דמטה חוצצת וחשוב כאלו היה ברשות אחרת ואם
 הוא לפני המטה מרחיק ד' אמות ורבנן סברי דאין חלוק בין לפני המטה
 או לאחר המטה אלא בכל ענין מרחיק ממנו ארבע אמות ולית הלכתא
 ברטבג' דחשיב כל הבית כארבע אמות ולענין המטה אם מחוץ פסק

גאון ב'שכנ דחיצת אב' לפישי אין דאיה דהלכה כ'שכנ וכן לפי דע
ה'אכד אין ראיה . קלה כתב רב אלפס איבא מאן דאמרי הא דקא
אמרינן בטלות לטבילתא בין לדברי תורה בין לקריאת שמע ולתפלה
קאמרי . ואיבא כאן דאמר דוקא לדברי תורה אבל לתפלה בעי טביל'
וכן סוכר'י אור זרוע . וכן הרוקח ולא דוקא טבילה אלא רחיצ' בסם
רבים וכן כתב רב האי גאון וה'אכד והלכות גדולות וה'ר ישעיה
כתבו שאין חלוק לדברי תורה ולתפלה וכן רבינו יצחק . ולכן המכבד
על הטבילה בערב יום הכפורים הוי ברכח לבטלה . מספר אור זרוע
ונהוג עלמא אפילו בלא רחיצה תשעה קבין . בין לדברי תורה בין לת
לתפלה ומוכח מן הירושלמי שאין צריך רחיצה . לשון הטורים .
קלה משום ש'הכון לקראת א'ל'דיך ישראל יש ללמוד מכאן שצריך
לחגור חגורתו קודם שיתפלל אעפ' שיש לו אבנט ומכנסים שאין לבו
רואה את עדותו . וה'י ומחזור ויטרי חולקין מרדכי פק דשבת
קל' כתב ר' אליעזר ב' יואל הלוי דמותר לשנות מים בשחר' קודם
תפלה . ודוקא בחול אבל בשבת לא מפני הקדוש . והוא עצמו שיה
וכן הוא באור זרוע . וה'אש שיה מים בשבת שאין הקדוש אוסרו כ
כיון שלא הניע זמנו ואם התחיל לאכול קודם עלות השחר ה'מבם
כתב שאין צריך להפסיק וה'אש כתב בשם ר'י שצריך להפסיק ואפי'
ללמוד אסר ר'י אחר שעלה עמוד השחר קודם התפלה . ה'י פידש
דבריו דהיינו דווקא מי שגזיל להתפלל בבית מדרשו דילמא ימטך ב
בגדו ויעבור זמן התפלה אבל לא בשמתפלל בבית הכנסת .
קל' מי שצריך להשכים לדרך יכול להתפלל משיגיע עמוד השחר
וממתין קש עד זמנה דעדיף טפי להתפלל בביתו מעוכד כמה שיתפלל
בדרך ושיסמך גאולה לתפלה כי הא דאבוה דשמואל ולוי כו' והם
סוכרים כתבא קמא ד'שכנ . אבל ד'שכנ אומר בין כך ובין כך קודא
קריאת שמע ומתפלל פי' בזמנה דמסמך גאולה לתפלה עדיפא .
ורבינו חננאל וה'אש פסקו כאבוה דשמואל ולוי . והלכות גדולות
פוסקים ב'שכנ . עד כאן לשון הטורים .
ו'ח פסק כאבוה דשמואל ולוי . ומיהו מדקאמ' רב אשי חזינן לרבנן ק
קשישי דקא עבדי כו' משמע דאין הלכה כמותו מרדכי פק דברכות .
קלח אמר ר' חלב המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע יאל אבי
לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנ
בגשהא לית לן בה . פי' ר'י כל פתחי בית הכנסת ש'הם היו למזרח ו

ואחוריהן למערב וזה מתפלל אחורי בית הכנסת וְלֹא בַצַּד כַּעֲדָב וַאֲיֵנו
מחזר פניו לבית הכנסת ונראה ככופר במי שהצבור מתפלל לין לפניו ו
ולא נהירא • דאדרבה במהדר אפיה לבית הכנסת מחזי כשתי רשויות
שהקהל מתפלל לין למערב והוא מתפלל כנגדם למזרח - על כן נראה
אחורי בית הכנסת מי שהוא אחורי העם כמזרח והעם משתחוה למערב
ולהכי קאמר ולא מהדר אפיה כו' • ודוקא הם שהיה כנהגם להתפלל
למערב אבל אנו מתפלל לין למזרח נראה כמו שפ' להם לצד מערב תפר'
לנו לצד מזרח • עכ' תוכפות פק' דברכות קלט ואם המתיין לו שכרו
ודבת פי רבינו חננל דוקא בימיהם שהיו בתי כנסיות שלהן בשדות ו
ושכיחי מוסיקין ויא' אף בשלנו בלילה וז' היה ממתין אף בשלנו ביום •
קמ לתפלה עד ארבעה מילין והני מילי לפניו אבל לאחריו עד מיל
חזור • פ' ש' לתפלה כדי להתפלל בעשרה ויש פירושים אחרים ש
שמפרשים לעניין נטילת ידים שצריך לילך לפניו עד ד' מילין ופ' ד' שו
עקר וכן כתב ר' • כו' דבי פג' דברכות וכן כתב הר"ר יצחק אור זרוע •
מספר אור זרוע הנוטל ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום כולו
ובשכא לאכול אין לו מים ורוצה לסבוך על תנאו אם עתיד למצא ל
לפניו בד' מילין לא יאכל עד שיטול בזה משמע דוקא כשנטל
שחרית אין צריך לחזור אלא עד ד' מילין אבל אם לא נטל כל' אין לו
לאכול עד שימצא דאם לא כן מה היה דוהקו להעמיד זה לתפל כשנטל
שחרית כן נראה לי המוכר • קמא אמר רב חסדא לעולם יכנס א
אום שיעור שני פתחים ויתפלל • ימ' שלא ימהר להתפלל אלא ישחא
בשיעור הלך שני פתחים אבל אם יושב סמוך לפתח אין לחוש • ומה'ם
חלק כשבית הכנסת פתוח לרשות הרבים כפני שמביט לחוץ • ונראה
שאין לחלק וכן משמע מהירושלמי • קמב כתב ר' אליעזר כו' יואל
הלוי הא דאמרינן במידי דמנקי שמותר לרחוץ הידים הני מילי דלא א
אסח דעתיה אלא שנתלכלכו בשיט • ויש מפ' אדרבה צריך שלא יהיו
מ'וכלכות • אבל על הסיח הדעת אין לחוש • וה'אש אום' שאין חלוק
שבכל דבר מועיל הנקוי • קמג העוסק בצרכי צבור בעוסק ב
בדברי תורה דמי • פי' לעניין לעמוד מתוכו להתפלל שגם זה שמחה
היא לו • וימ' אותו לעניין שאינו צריך לפסוק להתפלל כמו שאין צריך
לפסוק בתלמוד תורה להתפלל מי שתורתו אומנותו • קמד המתפלל
בדרך יש מחמירין לעמוד באבות • קמה שמואל לא הוה כצ'לי
בבישא דאית ביה שכרא וכו' • כתב מח'ם אין אנו נוהגים עתה בכל

בכל זה שאין אנו כבונני כל כך בתפלה • קמו וצריך שיסדר תפלתו
קידם שיתפלל כדי שתהא שגורה בפיו ודוקא תפלה של פרקים • וכתב
הד"מ כנן של רח ומעדים והראש כתב של פרקים דוקא כשלש יום
ולהלן ולפי זה של רח אין צריך סדר • קמו אם התפלל ולא כיון
באות צריך לחזור והאידנא אין אנו חוזרים כי אף בחזרה קרוב הדבר
שלא יכוון • וכתב ה"ר אליעזר שצריך לחזור וימוד בעצמו שיכוון בכל
חתימה • ק"ו • כל הכשמיץ קילו בתפלתו הרי זה מקטני אבנה בו
יש מפרשים שצריכה שזוהא התפלה בלחש עד שלא תשמע אפי' לאזניו
ומביאין ראיה מן התוספתא • ומיהו בגמרא דידן לא במעט אלא שלא
ישמעו אחרים וכן משמע בירושלמי וכן הדעת נוסה
שיותר טוב שישמיע לאזניו וכן כתב הד"מ • קמח • ויכול להתפלל
בכל לשון שירצה פ"ר א"פס הני מילי בצבור אבל ביחיד דוקא בלשון
הקודש • וי"מ דהא דיחיד אין להתפלל אלא בלשון הקודש • זהו דוקא כ
כשואל רק צרכיו ואז"ל לא חלקוהו תיר • קמט • כגדול בדורו מהו
יעקב מולן כשיש חק עשרה בבית הכנסת ואחד מהם התחיל להתפלל
ביחיד יכול השליח צבור להתחיל להתפלל טרם יגמור האחד תפלתו
ואעג שאינו יכול לענות דאכל בי עשרה שכינה שריא • עכ"ל •
קן • אם יכול להתחיל ולגמור קודם שלא יגיע שליח צבור לכוזים
כו' • ולא יפסוק לא ליהא שמייה רבא ולא לקדוש • וכתב רבי חננאל וכן
דשי בשם הג' שישתוק ויכוון למה שאמר שליח צבור ויהיה בעונה • וכן
כתב רבי ישעיה ז"ל וכן בעל שבולי הלקט • אבל רבי יעקב ור"י כתבו ש
שאינן לשתוק דכיון דשומע בעונה הוי כהפסק וכן כתבו הנאונים • וכן
ברוקח מ"נהגו לשתוק ולשמוע ומיהו באדרי נצור עונה כך פסק רבי
אליעזר בר' יואל הקו"י • מ"דכי פג דברכות • וחכמי אשכנז נוהגי שלא
לשתוק כך קבלתי מרבותי • קנא • ר' יוחנן אומ' ולואי שיתפלל אדם
כל היום כולו • והלכתא בר' יוחנן ומפרש רבינו יצחק דר' יוחנן לא ק
קאמר אלא בספק התפל' דלא פליג אדר' יהודה דאמ' אפי' באמצע ברכה
כפסיק • ורב א"פס פ"ר דוקא ביחיד ואדעתא דדשות דהוי כמו נדבה
ויכול להתפלל אבל אדעתא דחובה אסור וצבור בכל ענין אסור ואפי'
יחיד כמס' • לא דאין מס' נדבה • והא דאמר ר' יהודה פוסק אפילו
באמצע ברכה מיירי שהתחיל אדעתא דחובה • לשון הטורים • מיהו
בעיני נראה לפסוק הלכה בר' יוחנן דאעג דבכר התפלל בחזקת חובה
הוורמתפלל כל פעם שירצה • ואפילו בצבור • עכ"ל אור זרוע •

ורבינו האי פירש שהוא דר' יוחנן דוקא על ידי חדוש שאם יוכל לחדש
שום דבר מתפלל ואם לאו לא יתפלל • וכן כתב הרב ר' יונה דוקא על ידי
ידי חדוש או בספק התפלל • והכלל העולה מכולם מי ששכח שהתפלל
והתחיל להתפלל ונזכר בתוך הברכה פוסק ואם יודע לחדש בה דבר
מתחיל לכתחלה להתפלל פעם שנית • ואין חלוק אם מצא צבור מ
מתפללין אם לא לעולם אל יתפלל אלא על ידי חדוש • ויש מפרשים
שצריך חדוש בכל ברכה וברכה מעניינה • ולא נהירא אלא שיכול ל
לחדש בה דבר אחד • ודי שיכול לחדש דבר באחת מכל הברכות חוץ
מבשומע תפלה • וטרא' לי אם יוכל לחדש וגם בריא לו שהתפלל ורוצה
להתפלל תפלת גדולה לרב אלפס יכול להתפלל חוץ מן הפוסק • ויש
אומר שגם בשבת אין להתפלל תפלת גדולה שאין תפלת גדולה באה ב
בשבת ולרב האי אין להתפלל גדולה אלא על ידי חדוש ולזה הסכים ח
הראש • לשון השו"ס הגבס לבית חבנט ומצא צבור מתפללין אם
יכול לחדש דבר בתפלתו מתפלל אע"פ שכבר התפלל ואם לאו אינו
רשאי להתפלל ולפי רבינו חננאל ולדברי אבא מורי הכי פירשו ואם
יכול לחדש דבר בתפלתו חייב להתפלל ואם לאו אינו חייב להתפלל
אבל הרשות בידו אם ירצה • עכ"ל אור זרוע • קב כתב בהלכות
גדולות שכח ולא התפלל ערבית ושחרית מתפלל במנחה ג' מתפלל
של מנחה ואחכ' שחרית ואחכ' ערבית דכל זמן שלא עבר היום יש תשלום
לתפלתו • אבל הרמב"ם והרשב"א כתבו שאין תשלומין כשעבר זמן ב'
תפלות לראשונה • וכן במדברי פנ' דברכות • הג' וד' וז' התירו
לשאול צרכי רבים בג' ראשונות ב' • קנן רב ששת כי כרע
כרע כחידא וכי זקיף זקיף כחידא • פי' רש' כחידא כשכש ביד האדם
שהאדם חובטו וכופהו בפע אחת • וכחידא כנחש שזוקף ראשו מעט
מעט ורב האי גאון פ' כי חידא אחד ממיני קוצים וראשו כפוף וככה
יכרע ולא יכרע מאמצעיתו וראשו זקיף • קנן אשר ליה סימנים
לכורי שכחא דמדיך • פי' ר' דוקא בתפלה קאמר שאין לו להוסיף מ
במטבע שתקנו חכמים אבל בינו לבין עצמו לית לן בה ומדבריה
הרמב"ם משמע שאסור בכל והכי מסתברא • לשון השו"ס ולי המחבר
נראה בדברי ר' וכן נוהגים העולם שאחד כעצמו מוסיף כל מה שעולה
בדעתו • קנן בידושלמי איתא טעה ולא הזכיר גשמים בתחיית
הכתים ונזכר קודם שובע תפלה מזכירו בשומע תפלה אבל בנמרה
דין בפירק תפלת השחר לא משמע כן • וכן כתב רב אלפס והראש

בתוספות פרק תפלת השחר • בירושלמי • היה עומד בטל והזכיר של
 גשם מחזירין אותו פידוש בימות הקיץ • וכן הלכה למעשה שאם עומד
 בטל טל והזכיר של גשם מחזירין אותו ואם לא הזכיר משניהם כלל
 מחזירין אותו והדר קאמר בירושלמי קאי בגשם והזכיר טל אין מחזירין
 אותו לכן יש בני אדם שאומרים כל חשנה טל ומתוך שהם רגילים כן אם
 בימות הגשמים שכח לומר מוריד הגשם אין מחזירין אותו עכ"ל התוספת
 ובתוספות של רבי יהודה לא משמע כן : וממ' כמה גדולי פסקו כמו
 הירושלמי הגה' בסמך • ובסדר ברכות של מהר"ם כתוב דוקא בחזרה
 מני אם הזכיר טל ולא גשם אבל לא בשלה סמך הגהה • בספר נוהג'
 להזכיר טל בימות החמה בתחית המתים וכן באשלייא ובצרפת ומנחם
 טוב הוא ובאשכנז אין מזכירין • קד

• מהר"ם הגה' לומר תשעים פעמים אתה גבור עד
 משיב הרוח בנגד ל' יום שאוכרים אותו שלשה פעמים בכל יום ודחשת'
 אם היה מסופק אם הזכיר אם לא לא היה צריך לחזור והדר פרץ בת' לא
 חזרין לרבנן קשישי דעכדי הכי • והראש הסכים לסברת מהר"ם •
 קנה • יהא דתניא כל הכתוב לרבי אין מכנין אותו ליחיד וליחידאי
 מכנין אותו לרבים • היינו במתרגם הפסוק או הקודא פסוק בזמן שמכנין
 לקרות אבל פסוק או תפלה ותחנונים לא • והדר יונה כתב דוקא כל הם
 המזמור אבל כשהוא מתפלל ואומר פסוקים הנה ונה יכול לשנות וכן
 כתב הראש • לשון השו"ס : קנו • בספר מזכירין טל בימות החמה
 בברכת השנים ולא באשכנז גם כצ"ל ואשלייא מזכיר • כת' ליעזר
 כל יואל הלוי דאיתא בירושלמי דששים יום כן התקופה ששואלים וש
 גשמים היינו מעת לעת נפילת התקופה
 נפלה תקופת תשרי כלילה מונין ס' יום מן הליל' ואם ביום מונין מן היום
 וכן פסק הוא בעצמו והראש כתב כנגדו ולא נהגו כן אלא לעולם שו
 שואלין בתפלת ערבית של יום ס' ובפרווינצא שמעתי שהם שואלין הג
 הגשמים בז' ימים במרחשון וישר בעיני הראש מאד קנה' לא הזכיר ש
 שאלה בברכת המסר ולא עקר רגליו וזכר • איתא בירושלמי שחוזר לש
 לשומע תפלה וכן פסק רב חננאל ובעל הלכות גדול' בת' שחוזר לברכת
 חשנים • וכן כתב הראש והראב"ד והראש

מקרא עכל קסט כתב לית שאין לשליח צבור להפסיק לקרא כתבים
אלא חזן הכנסת פי הממונה שהוא שמש הכנסת • וזי כתב דוקא להם
שלא היו קורין אלדינו ואלדי אבותינו אבל עכשיו ששליח צבור רגיל
לומר אלדינו גם כשהכהנים נושאין ידיהם נכון לומר וכן כת מהר"ם שיט
לומר בלחש אלדינו עד כהנים ואז אומר בקול רם כהנים ומסיים ואומר
בלחש עם קדושך כו' קע כתב ה"ר פרץ שאין השליח צבור מקרא
אלא היחיד כיון דנפקא לן מאמור להם • ואין נראה • קעא כתב
והמבם נשתמד לא ישא כפיו אפי' עשה תשובה • לשון הטורי' וכן כתב
רב נטרונאי נאון • וכן רבי יוסף טוב עלם שלא ישא כפיו ולא יקרא ב
כהנים משבולי הל'קט • וזשי כתב שישא כפיו וכן כתב רבינו גרשם
והביא ראיה מן הירושלמי • ומהר"ם כתב שאין קורין אותו ואם עלה אין
פוחין בו • ועמא דבר לקרותו וגם לישא כפיו • קעג נשאל גדול
הדור מהר"י מולן אם המקרא כהנים אינו חזן אלא אחר אם הוא מסיים
שים שלום אם לא והשיב מהר"ם כתב שהמקרא מסיים שים שלום • אבל
זשי פרק אין עומדין כתב שהחזן מסיימו וכן הביא המדרי' גופיה פרק
תקורא דעת זשי וכן כתוב בספר הפרנס וכדי להשות דעת' אני אומר
אם המקרא כיון לתפלת שליח צבור מתחלה ועד סוף אז עדיף טפיש
שהמקרא מסיים • ונוכל לומר שזשי מודה בזה • עכל' • קעד
כתב הרשבא נמצא בשם ה"ר יהודה ב' יצחק שמי שאינו נשוי לא ישא
כפיו כי מי שאין לו אשה שרוי בלא פובה ושמחה • והרשבא כתב
שמעולם לא ראה ולא שמע דבר זה ואולי מדרש אנדה הוא • עכל'
קעה נשאל גדול הדור מהר"י מולן למה אין הכהנים נושאין כפיהם
בכל יום מאחר שהוא מצות עשה והשיב מפני שהוא מנהג הכהנים ל
לטבול קודם כמו שכתו בהנהגות מיימוניות ובכל יום קשה להם לטבול
בחורף ולכן עלה המנהג דוקא ביום טוב וגם מטעם בטול מלאכה •
וכשהכהן אינו נקרא אינו עובר עכל' • קעו כתב בעל
הג' דגושאין בהגים כפים במנחה ביום הכפורים ורב עמרם כתב שאין
נושאין וכן מנהג באשכנז והמבם כתב אם עלה לא ידר קעז
כתב רב צמח נאון שאין ליחיד לומר סדר קדושה שאומרים אחר יח' ב
ברכות • ועמא דבר לאומרו ביחיד וכן כתב ה"אש ויש אומרי' שצריך
לומר בגקודם ובטעמם • קעח כתב הרשבא כתשובותיו
שאין לומר יג מדות ביחיד ודוקא דרך תפלה ובקשה אבל דרך קריאה
בעלמא אומרו כדרך שאומר קדושה דאופנים עכל'

קעט אין לומר בנוסח עלינו לשבח וכמא בכחיו בשמים ממעל
רקומושב יקרו בשמים ממעל • קפ ברוך התיר במקו שאין כפר
תורה לקרות בחומשין בעשרה ולברך לפניו ולאחריה • ומה שאיתא
בנפרא אין קורין בחומשים מפני כבוד הצבור מידי בחומש וחומש
לברו ולא כל החומשים יחד • ולא נהיבא להדר אביגור ובתב רשי
הקדא בחומשים בבית הכנסת אין רוח חכמים נוחה הימנו וד' אוסר ל
לעשות כן והמקיל בזה נכון לו שמוציא סם שמים לכטלה • עכל
משבולי הלפט • קפא משמע מתוך דבריה ראש שאם תלמיד
אכנס יש שמופגז בתורה ובחכמה יבול לקרו לפני כהן • לשון הטורים
וכן כתב הושבא בתשובותיו דתלמיד חכם חייב לקרות קודם כהן
עם הארץ ואם לאו חייב מיתה אבל רב עמרם ורב גטרוניא כתבו שאפי
נשיא שבישראל לא יעלה קודם אפי כהן עם הארץ • לשון הטורים •
וכן כת' רבינו משה בר' חנניאל ורבי ישעיה כת' שלא יקרא תלמיד חכם
בכהנים אלא אם הוא גדול הדור שאין כמותו בעיר אחרת • משבולי
הלפט • ולי המחבר קשה מה שאמ' ר"ל במסכת מגילה כל תלמיד
חכם שמברך לפניו כהן עם הארץ אותו תח' חייב מיתה דכתיב וכל פ
בשנאי אהבו מות • נשאל למהדר יעקב וייל' אל אם מותר לקרות
כהן או לוי לשביעי • והשיב מאחר שהוא ממנין שחובה לקרות אסור •
עכל • קפב אמר אביי נקיטנן אם אין שם כהן נתפד' החבילה
פי' רשי בלשון אחד שלא יקרא לוי כלל בלשון רבו הזקן • וכן רבינו
חננאל ורב עמרם • והושבא וכן ודר' יצחק בר' יהודה אבל
מתלמיד מורי רבי יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סוד לדבר להקדים
לוי לישראל ומי שרצה להקדים יקדים • לשון רשי • ופי' אחד שלא
יקדים לוי לישראל אלא מי שידע יקדים אם הישראל גדול הימנו מקדים
ואם הם שדים הלוי קודם וכן עקר • לשון הטורים • וכן כתב גאון וכן
מצאתי בשם הגאון רבינו שמואל בר' דוד וכן כתב עוד גדול אחר •
ומנהג אשכנז שאין לוי קדא כלל וכן נוהגין רוב העולם •
קפג בעל הדברות כתב כהן הקדא במקום לוי לא יברך אלא פעם
אחת על שתיהן ולא נהגו כך • משבולי הלפט • קפד רבינו
אפרים אסר לחון שהיה כהן או לוי שיקרא כהן או לוי אחר לספר תורה
ורבינו יואל כתב כנגדו וכן אחרים הלית הלכתא כרבינו אפרים •
קפה אבל כהן אחר כהן לא יקרא ויש מקומות שנהגו לקרו' הדבה
בהגים ואינם חוששים שיאמרו הראשון פגום הוא כיון שהישראל עולה

וכן כתב רב עמרם דבית דקא לוי וישראל קרי מאן דבעי ואפי' כחן
 ואין נוהגין בן • קפו ועיר שבולה כהנים כת הדר עינן בל' מרינוס
 שאחד מן הבהנים קורא ככתן ולוי פעמים וחוזר ויושב במקומו • ואחב'
 קוראין הבהנים האחרים עד שיגמרו • אחד שבת ואחד יט' • וקורין רבי
 פלג' הכהן • עכ' משיבולי הל'קט • קפו הדר יהודה אלברצלוני
 כתב בשם רב סעדיה גאון שאעפי' שאומר הקורא בתורה המכוון ולא
 הוציא עצמו מן הכלל צריך לחזור עצמו תוך הכלל לנמרי ולומר ברוך
 ה המכוון לעולם ועד • קפח יט' לומר בכרכה אחרונה של תורה
 וחיי עולם נטע בתוכינו ולא לחיי עולם נטעה בתוכינו • קפט יט'
 לחזן לטיע לקורא בתורה בנחת ולא בקול רם כדברי הגאון משיבולי
 הל'קט • ואני המחבר ראיתי באשכנז עושים ההפך שהחזן קורא בקול
 רם והקורא קורא בלחש כי לפעמים יקרא עם הארץ שאינו יודע לקרות
 שלא יטעה אפי' במסייעין אותו אבל כשהחזן קורא בקול רם קור' אחריו
 מלה במלה ואינו טועה וזהו מנהג יפה • וכן איתא במד'כי פק' דשבת
 וז'ל גס מכאן דקדק ה' שמואל מכוכבנרק שאין לקרות בקול רם עס'ה
 השליח צבור והכי אמרינן אין שנים קוראין בתורה • ובה שהחזן
 קורא בתורה ראיה מפרק בתרא דמסכת סופרים התקינו להקרות אתה
 היודע ואת שאינו יודע שלא לבייש את שאינו יודע • עכ' • קצ.
 איתא במדרש אעפי' שטעה הקורא בתורה בקריאתו יצא כמו קורא ל'
 לאהרן הדין • והל'מכס כתב קרא וטעה אפי' בדקדוק אות אחת מחזירין
 אותו עד שיקרא בדקדוק • קצא לרב נטרונאי צריך לתרגם כל פ'
 פסוק ופסוק בשעה שקורא בתורה • אבל התוספות כתבו שאין מעכב
 וכן איתא בירושלמי ואנו שאין מכינים כלשון ארמי לא נהנו לתרגם •
 ואם תאמר נתרגם כלשונינו שאני לשון ארמי שנתקן ברוח הקדש
 קצב רב ששת מהדר אפיה וגרים פי' דשי שהיה גורם כלחש בשעת
 שהיו קוראים בתורה ודוקא בקול רם אסור לספר ובהג' איתא דוקא
 בדליכא עטרה דצייתי אבל היכא דאיכא עטרה דצייתי שפיר דמי •
 ולי המחבר נראה דהלכות גדולות לא סבירא להון הא דרב ששת דכיון
 דכתבו דכעטרה לא יספר משום דצריך לשנוע אס' כן אם ילכוד בדבר
 אחר לא ציית • אלא הם מעמידים דברי רב ששת דהו' עטרה זולתו •
 ומה שכתבו אבל היכא דאיכא עטרה דצייתי שפיר דמי מסתברא דוקא
 בלחש כמו שסובר גם לוי כד'י שלא יבלבל אתרים •

רב אלפס כל דוקא כמו רב ששת שתורתו אומנותו אבל אנש אחריני
 אסור יא' דוקא אם אינו מהפך פניו ומדבר בקול רם לעיני העם או אסור
 אבל אם מהפך פניו מותר . ויא' דוקא רב ששת שהיה סניאנהורוהיה
 פסור מקריאת התורה דדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה
 . ורבינו שמחה כתב דוקא בשמספר אפי' בדברי תורה אסור דמכלכל
 אחרים אבל ללמוד בלחש שפיר דמי . ולי נראה דגם הרב צריך לשמוע
 הלכך נראה שאסור משיבולי הלקט . קצנ **ך** אביה כתב אותם
 שאומרים חיי עולם נטעה בתוכינו טעות בידם אלא אימרים
 חיי עולם נטע בתוכינו . ויש אומ' לחיי עולם נטע בתוכינו ושפיר דמי
 משבולי הלקט קצנ **ך** תשובה לרב האי ולרב אלפס אם יש בתנים
 היום הרבה ורוצי לקרות כולם לכבוד בעל הגשואין יעלה כהן ולוי
 וישראל ואחריו כהן ולוי וישראל וחוזר חלילה מתשובות ה'שכא

קצה בשמוציאין ספר תורה ומתחילין לקרות ונמצא כתוב טעות או
 פסוק או חסר או מיותר אין להחזיר הספר ולהוציא ספר אחר משום ד'
 דאין לנו סת' בשרים שלא ימצא בהן חסר או יתר . ובן בת רבינו יצחק
 אור זרוע וכן ה'אש וכן המ'דכי פג' דמגלה והביא ראיה וניהוג על'מא
 בותיה ולא כלאכיה דמצריך לחזור ולקר' באחר עכל'ת שובת מה'רד
 מולן ז'ל ובן פסק הגדול מה'רד ישראל בר' פתחיה ז'ל . קצה כזכ
 רב שלום שצריך לעמוד בשאומרין אמן יהא שמיה רבא על' התורה ולא
 דאיגי מי שנוהג כן דמה שכתו' וכפ'זחו עמרו כל העם אותה עס דה ז'ל
 שתיקה הלכות נטילת ידים

קצנ הלכות גדולות כתבו שיותר לטבול ידיו בכלי ואין טראה ש
 שצריך שיבא מבח' נברא מן הכלי . קצנ : שיעור נטילה לרבא
 אלפס כל היד עד הקנה של זרועי . ובן רבינו יצחק אור זרוע וה'אש
 כת' שחומרא יתרה היא ופסק הוא עד בקום חבור האצבע ביד ובן כת'
 המ'דכי והעולם נוהג ברב אלפס קצנ הורה רבינו יצחק ברי' מי
 שהולך בספינה ואין לו כלי ורוצה לאכול שוטף ידיו בנהר ודיו ומכרך
 על שטיפת ידיו וימ' דבין הנוטל ידיו בן הכלי בין הנוטל ידיו מן הנהר
 מכרך על' נטילת ידים משבולי הלקט ואני החכר שמעתי מכרי אבי
 מה'רד יהודה ז'ל שהיה נוהג לברך על' שטיפת ידים כשנוטל ידיו בים א'
 בנהר ובן קבל מרבתי' . קצט בקראת נטיל' על' שם שמגביה ידיו
 כמו וינטלם . וימ' נטילה על' שם הכלי הנקרא אנטל . ו' יש בני
 אדם שמכרכין שתי' נקיות ידים על' שם ארחץ בנקיון כפי אר' נטילים
 לברך על' נטילת ידים

וש מברכין נטילה ידיים בין נטילה הראשונה לנטילה שנייה כדי שיחג
 עובר לעשייתו וכן עשה רבינו שמשון משנן וכן כתב ודוקא .
 מ'דכי פ' דברכות . ולא נהגו כן בי קודם נגוב ידיים נקרא עובר ל
 לעשייתו כדאמ' כל האוכל בלא נגוב ידיים כאלו אוכל לחם טמא .
 ר'ב אלו שבעה דברים צריכים נטילה אחריהם . ההולך ע'פ
 המתים . היוצא מבית המרחץ . הנוטל צפרניו . והחולץ מעליו .
 הנוגע ברגליו . החופף ראשו . היוצא מבית הכסא . מ'דכי פרק ז'
 דברכות ר'ג ר'ד כתוב בסמך הולכי דרכים חשיבי בשעת הדחק
 ויכולין להתנות . ואם אחר שהתנה שהרית נודמן לו מיס לא יכרך
 יראה שפוסק שאינו מהנה אלא בשעת הדחק . וכן כתב ר'ב אלפס ד
 דוקא היכא דלא שכיחי ודוקא בשחרית ודוקא שלא יטנפו אבל הראש
 מתיר אפי' שלא בשעת הדחק . לשון הטורים . ה'שבא כתב
 קבלתי מהר' יונה שאין מברכין על ג' אלא בשחרית ובשעת אכילה ו
 ומי שטבולו במשקה . מתשובת ה'שבא . ופי' ר'שי על הא דקאמר
 שיכול להתנות ובלבד שיזהר שלא לטנפס והרמבם כתב ובלבד שלא
 יסיח דעתו מהם ונהגו העולם שלא להתנות . ר'ח מי שיצא
 מבית הכסא ורוצה לטול ידיו לאכילה שאלו ל'שי אם צריך לטול שתי
 פעמים . והשיב שאלתי את פי' ר'יעקב ב' יקר ואמ' לי שצריך לטול כ'
 נטילות על הראשונים אשר יצר . ועל השניים על ג' . ה'י נראה
 שנטילה אחת עולה לכאן ולכאן . ומזהם היה נוהג כרבינו יעקב ב'
 יקר . וכן הראש דאי בנטילה אחת מברך אשר יצר ואחר כן על נטילה
 ה'י הפסק ור'ב אלפס כת' דלא ה'י הפסק ויראה ל'י להכריע ולאחר
 ששפך פעם אחת על ידו ומשפשף יברך אשר יצר . ואחכ' בשעת נגוב
 ידיים יברך על נטילה ידיים . ר'ו מיס ראשונים צריך שיגביה
 ידיו למעלה . אבל אנו שנוטלין ג' פעמים אין לחוש . מספר אחד ודוע
 . ר'ח יש לדקדק גוי אם פסול לטול ממנו הידים ויש מביאין
 ראיה דאסוד והבל הוא דהא נדות ויולדות נוטלות לעצמן . ודוקא
 לתרומה לא . מ'דכי פ' דברכות . וכן בעל התרומה התיר
 לטול מגוי ומאשתו נדה והביא ראיה מן התוספתא . כשכולי הלקט .
 הנראה בעיני שאם נטל ידיו ולא היה בדעתו לפעוד ואחכ' נמלך מיד
 לפעוד צריך נטילה אחרת . משכחלי הלקט . ר'ש בשם רבי
 אביגדור כהן מצאתי נראה ל'י שאם אדם רוחץ כל ידיו כשרוצה לאכול
 אין צריך לזקוף הידים למעלה במים ראשונים . משכחלי הלקט .
 מתב הר' אביגדור כהן בשם הר' שמחה

מספילה צריך אדם לאכול הפת שבצע בהמוצאי קודם שיאכל פת אחר
כדי שיאכילה לתאבון • משכילי הלקט • וי כתב רבינו יואל
ראין לחוש להפסק בין נטילה להמוצאי • והוא דתכף לאכילה ברכה
מוקי ליה במים אחרונים וכן כתב אלפס וה'מכם • וה'אשנהג שלא
להפסיק בראשונים וכן מתוך הירושלמי שמעינן דהוא דתכף אנטילה
ברכה אמרי ראשונים קאי • וי'א יש שאין רוצים לחתוך הפת כלל
קודם הברכה כדי שיחא הפת שלם ממס בשעת הברכה וכתב ה'אש
דחשיב הפסק • אלא חותך ואין פוסק ומפריד • וכן כתב וי' • אמנם
בשבת נכון להחמיר ולכרך קודם שיחתוך שלא ישמט ידו לבצוע קודם
שתכלה ברכה ואז לא יהיה לו לחם משנה • מ'דכי פה דברבות •
וי'א אם יש לאדם שני חצאי לחם ואין לו לחם שלם יחבר ביחד כעץ
או בשום דבר שלא יהא נראה ודינו כדין שלם ואפי' בשבת יכול לחברם
בדמשמע בערובין פרק חלון • עכל' רוקח • אם הוא מסופק אם כרך
אם לא כרך המוציא כת' ה'מכם יכרך מספק • ונרא' שאינה אלא מודבנן
ולא יכרך מספק • וכן כת' בסמג' • וי'א כתב ה'מכם כל הברכות
כולן אי יסתפק אם לא כרך אם לאו אינו חוזר וככרך לא בתחלה ולא ב
בסוף מפני שהם מדברי סופרים • ונראה דוקא ברכה ראשונה היא מ
מודבנן אבל אחרונה מעין שלש דאורייתא היא דמכביד ליה אקראי
וכן יראה מדברי הג' • אך ברכה מעין ג' יש להסתפק אם דאורייתא
היא אם דרבנן • סמק • כל הברכות תאילו חוץ מלחם אם
בסתפק אם כרך אם לא כרך אינו חוזר ומכרך לא בתחלה ולא בסוף מ
מפני שהם מדברי סופרים • מ'דכי ריג' חביצא פי' פירודי לחם
הנדבקים יחד על ידי מרק • פי' ה'ד יונה דג' חלוקים יש בו אם יש בהן
כזית מברכין עליהן המוציא ונ' ברכות • ואם אין בהן כזית אעפ' שיש
בהן תוריתא דנהמא אין מברכין עליהן אלא כדא מיני מזונות דכיון
שנתבשל אין חשוב תאר לחם • ואם אינו מבושל אלא שכחוכר על ידי
דבש או ברקאם יש בפרודים כזית מברכין המוציא אפי' אין בו תאר ל
לחם • ואם אין בו כזית אם יש בו תאר לחם מברכין המוציא • ואם לאו
כדא ביני מזונות ואם אינו לא מבושל ולא כחוכר אלא כפרוד דק אעפ'
שאין בו כזית ולא תאר לחם מברכין המוציא • ושלש ברכות דכיון
שהוא פת בפני עצמו אינו יוצא לעולם כחזרת פת •

דבר שבלילתו רבה אם אפאו באלפס בלי מטקח לרש לקיש לא היה לו
לחם יולד יוחנן הוי לחם ופסק רבינו חננאל כרש לקיש • וזי והרש
פסקו כר' יוחנן • ד'טו והאמר הוא דאם בשמיה דשמואל לחכניות
מברכין בהן ומברכין עלייהו המוציא בקבע סעודתיהו עלייהו פיר' ר' י
לחכניות • איכר'אש בעק הנלוש כבצים ונאפה בין שני ברזילים •
ואינו נראה שהרי דת היה רגיל לפכוק שהם לחם גמור וחשובין תחלתן
וסופן עסה • ויש לפרש דלחכניות הם ניבלש והם רכים מאוד ולישתן
רבה • ואומ' דת שאין מברכין עלייהו המוציא שהרי תחלתן סופגנין ו
גם סופן ולא חשיבין עסה דאין להם תוריתא דנהבא ונכון להחמיר ט'א
לקבוע סעודתו עלייהו בלי לחם לפי שדוכה שלא די בברכ' בורא מיני
מזונות • מיהו אומר ר' דנכון לברך על ניבלש בתוך הסעודה לפניהן
ולא לאחריהן ולא כפי' דשי שמוקי לה בלי סעודה ולפי הענין לחמני
הם ניבלש ולחכניות ופת הכאה בכיכנין דדא מילתא היא פי' הדר
אלחנן • תוספות פרק ביצד מברכין • ומיהו בודכלייש אעפ' שתחלתן
עסה אין מברכין עלייהו ברכת המוציא משום דליכא עלייהו תוריתא
דנ'בא • אך בחלה חייבין לפי שחייבין עלייהו חלה בעודו עסה כיהו
רבינו יחיאל היה מסופק בדבר לענין חלה לפי שאין רגילין לכשלן
בשיעור חלה אעפ' שבשעת ליטה היה בה שיעור חלה דשכאיש ל
לדמות לעושה עסה כדי לחלק בצק דפטור בחלה והיה מורה להפריש
חלה בלי ברכה • הגה פירשתי תחלתן עסה וסופן סופגנין לפי דברי דת
אבל לפי יחיאל היה שמשון משנן דפי' על הירושלמי דמסכת חלה ת
תחלתו עסה וסופו סופגנין חייב היינו כי נבלך אחר הליטה לעשותה
סופגנין אבל היכא דמשעת הליטה היה דעתו לאפותה סופגנין הוי
תחלתו וסופו סופגנין ופטור ולפי פי' זה • פרטאש ורישולש פטורות •
פי' קרישני ודמיצילי בלעז ומורי הדר יחיאל היה מורה כ'ת הגה
במק' ד'יו ועסה שנילושה לפנטילי ושפיטילי הם פריטולי אם טגנן
בשומן כמחבת מברכין עלייהו בורא כמ' ואם אפאן כמחבת שלא כי
שיגנן בשמן חייבין בחלה וכברכין עלייהו המוציא • ועסה שנילושה
לכירמיצילש והוא מאכל שחותכין העסה לרצועות דקות וכבשלות
אותן חייבין בחלה ומברכין עלייהו בורא מיני מזוני שיטת דת • והדר
יהודה הנקרא מסיר ליאון אל מבריע כדבריו • ולשיטת רבינו חננאל
כל כעשה אלפס אעפ' שאין בטוגנין בשמן בהדביק ולכסוף הרתיה ב
כול' פטורין מן החל' דהיינו תחלתן סופגנין ואין מברכין עלייהו המוציא
אבל היכא שבאו בתחלה לידי חיוב חלה ולא נאפו בתנור אין מברכין

קלצולו וארכלו ופנצולטי ושפיצולו . וכן הדעת נוטה בדבריו . עכל
אור דוע . וזין כתב הדר ישעיה המולייתות שקדין פשטידא .
או שירטא הנאפת כתנור בכשר או דגים או גבינה אענ דבשר דגים ו
וגבינה עקר מברכין עליהן המוציא דמין דגן חשיבי ליה אינשי . ועוד
כתב כל דבר עסה שמטננין באלפס בשכן נקרא חלוט ואין מברכין
עליהו אלא בורא מיני מזונות בין קבע סעודתו בין לא קבע סעודתו
עליהו בין בשכן או בשקין או בדבש או בחלב והבשקין שנטנן בהם
ביוצא בהן . שכולי הלקט . וזין ופי' אם קבע סעודתו עליהו פי'
הדר אביגדור כהן דוקא סעודת ערב ובקר ולא סעודת עראי . ריש
פת הבאה בכמין פירש רב אלפס היכא דאכיל בתורת קביעתא כבין
עליהו המוציא וג' ברכות ואי לא מברך מעין ג' . וכן כתב ר' שי ולא
נסתברא לרבינו ישעיה משבולי הלקט ז"ל ואורז ודוחן פי' הדר
ישעיה בין עשאם פת בין בקודה מברך בורא מיני מזונות ולאחריהו
ולא כלום וכן פי' ר' שי . ורב אלפס פסק כאורז בורא כמ' . ופת דוחן ש'
טהבל . ורבינו שמואל כן חפני גאון כתב הלכה רוחה בישראל שאין
מברכין בור' ממ' אלא מה' מיני דגן . וכן השיב רב יהודאי גאון בשבולי
הלקט . ורבינו יצחק כתב ואורז ודוחן בתחלה בורא כמ' ואחריה בורא
נפשות רבות . רבא דבר שבלילתו רכא אם אפאן באלפס בלי
משקה לריש לקיש לא הוי לחם ולר' יוחנן הוי לחם . ופסק רבינו חננאל
בריש לקיש ורבינו יצחק והאש פסקו בר' יוחנן . זכב בת' ה' אש
יש מתירין להשתמש בפת לעשות בכנו בף כשאוכל הפת אחרי כן .
וכן סבר שמואל אבל בבסבת סיפריס אוסר . ואני ראיתי גדולים שהיו
אוכלין ככל פעם מכנו מן רפת עם הדייסא וקיימא לן כשמואל עכל'
האש . זכב לא יאכל דייסא בפת במקום הבף אי לא דקיס לית
בנפשיה שלאחר שאכל הדייסא יאכל הפת שאכל בו הדייסא . מספר
אר דוע . זכר אין סומכין את הקערה בפת כך פי' רבינו חננאל
ופסק רבינו יצחק כשמואל דאמ' עושה אדם כל צרכו בפת וראיה בפרק
אין שומכין . בר' ר' פ' דברכות . זכב כתב בהג' האוכל בשר
מותר לאכול אחריו גבינה מיד על ידי קנוח והדחה והאוכל גבינה מות'
לאכול בשר מיד אפי' בלי קנוח והדחה ; והאש בת' שלא מהגו העולם
כן אלא בזהגים . שלא לאכול גבינה אחר בשר אפי' הוא בשר עוף ואין
לשנות המנהג הלכך אין לאכול גבינה אחר בשר אפי' אחר בשר עוף עד
שהא בשיעור סעודת הבקר עד זמן סעודת הערב לשון הסודים :

הכנה אער ראיתי אני הפחבר מן המורים ששוהין כמו שעה אחת וכן
נוהגין בעלי נפש כאשכנז ובשר אחר גבינה מותר מיד בקנח והדחת
פיו ונטילת ידיו וכן הכנה • רבו בסמג' כתבשטות ובשטות דמים
שבתוך הסעודה שאין לברך עליהם לשון הטורים וכן נוהגין בצרפת
כשכחלי הלוקט וכן כת' רבי יהוד' מפריש בשם ר' מדינפריש שאין לברך
על המים ומה שנמצא כת' במחזורי וגם בהלכות גדולות שיש לברך
על המים אינו אמת • אבל ר' ש' כת' שצריך לברך על כל פעם אבל לא
שאר משקין עכל • הברוכי ורבינו יוסף כת' דשאר משקין פשיטא ליה
דלאו פת פוטרותן ולא פריך רק מיין דחשיבא ליה וכי שמכך על הכים
יש לו לברך על כל פעם ופעם דנמלך הוא ובהלכות גדול' פסק דמאן
דשתי מ'א בתוך הסעוד' מברך זימנא קמיית' והו' לא מ'דכי פ' דברכות
והראש כת' שיש לבר' על כל פעם ופעם דנמלך הוא ולא בסתבר לי כלל
והדושה להסתלק מן הכפק ישב קודם נטילה במקום אכילתו ויברך על
המים על מנת לשתות תוך סעודתו • עכל הטורים העולם נהגו לברך
על כל משקין הבאים בתוך הסעודה ונראה שצריך לברך על כל פעם
ופעם והנהג' כדברי ר' ור' ואינו מברך על שום משקה בתוך הסעודה
כא' על היין לבדו לא הפסיד ונוהג בטוב • מספר אור זרוע • ר' ב'

יין שבתוך הסעודה כל אחד מברך לעצמו אפי' הסבו יחד וכתב הראש
מטעם זה יש אומ' אם המברך אמ' וסברי מורי דם מפנין את בית הבליע'
כדי לשמוע שפיר דבי לשון הטורים וכן כתב ר' אור זרוע ומיהו לא
נהירא האי טעמא אלא הטעם שאינם יכולים לענות אמן דאין משיחין
בסעודה לשון הטורים • מסקין בפרק כיצד מברכין בשבתות וימים
טובים דאדם קובע סעודתו על היין • יין שלפני המזון פוטר יין של א'
אחר המזון אבל בימים אחרים אין פוטר וכן כת' ר' יוסף בכור שור • ר'
פי' שייך של קדוש והבדלה פוטר ב'דכי קטן • ר' ב' ואותם בני
אדם שמכדילין על השלחן פסק רבי יוסף דאין צרי' לחזור לברך כדא'
פה בתוך הסעוד' וכש' שביין שלפני הקדוש יצא דחשיב ככני תוך סעוד'
דאין קדוש אלא במקום סעודה אבל הבדלה שייכא שפיר שלא במקום
סעודה • מיהו יש בחמדין להבדיל קודם נטילת ידים לאפוקי גפשיה
מפלוגתא דאז ודאי צריך לברך אחריו ברכה אחת מעין ג' ואינו פוטר
יין שבתוך הסעודה • מ'דכי פרק כיצד מברכין • ר' ב' ועל היין
של אחר המזון אם הסבו אחד מבר' לכולן ולרדן אפי' בלא הסבו ובספר
המצות כת' דאין אנו רגילין לקבוע אלא בפת אבל ביין או שאר דבר
אין אחד פוטר את חבירו • ולא נהירא לשון הטורים וכן כת' הברוכי

וצריך עין מתבדלה אם אנו פוטרין זה את זה מתבדלה יחדיו שאין אנו
בטובין. לכן נאה וטוב למי שמבדיל וגם לאחרים השומעים שיטבו
בשעת הבדלה. מלכדי ברכות. דל רשי כת שאין מברכין הטוב
והמטיב אלא בשיודע שהיו השני מטובח מן הראשון. והתוספו במר
אפי בסתמא שאין יודע אם הוא מטובח מן הראשון אם לאו. אלא אם כן
היה יודע שהוא נרוע ממנו. לשון הטור. ובעל הדברות כת אפי נרוע
ממנו ורבי חננאל פי שינוי יין כל שלא שטה הימנו תוך ל' יום משכול
הלקט. לאכילה כת אם הביא לפניו יין נרוע ויין טוב ככת אחת וישל
לכך על הטוב כדא פה ויפטור הנרוע ואל יכרך על הנר כדי שיכרך
על הטוב הטוב והמטיב כדי להרכות בברכות כי לעולם יש לכרך על
הטוב תחלה ויא' שאעפי שכל אחד מכרך על היין לעצמו בברכ הטוב
והמטיב אחד מכרך לכלם לשון הטורים וכן פי הוד יחיאל מפזיש.
וכן רבותי מאיכא היו נוהגי שאחד פוט' את אחר לענין הטוב והמטי'
שאינו בא אלא לשמחה ומסתברא טעמייהו סמך ואומר רבי יחיאל
בהן דכיון דבתוך הסעודה הוא ואין בית הכליעה פנוי אב לענין הטוב
והמטיב נמי כל אחד מכרך לעצמו. הגהה סמך דלא כת הוד פרץ
דיין אחד שנתן בשני חביו' בתוך מ' יום לבצור. חשיב ביין אחד מבש
ואינו מברך. דלכ ועל שני יין ששניהם חדשים או שניהם ישנים
מברך הטוב והמטיב והו' שהאחרון מטובח מן הראשון כך פיר' רשבם
והג' וז'ת אומר אפי נרוע מן הראשון וכלכד שלא יחא נרוע ודכה יותר
ממנו מספר אור דרוע. דלג כת הראש פירות הבאים בתוך הסעודה
לא קבע סעודתו עליהו אם אוכל מהם מעט בלי פת צרי' לכר' לפניהם
עכ. כתכו דבכתא שלש ברכו' של ברכת המזון פוטרין ברכה אחת
מעין שלש ולא בעי לבדוקי לאחר ברכת היין מעין ג' קור' שיכרך ברכת
המזון וכן כת' רשבם והג' דרב עמרם גאון אבל רשי ורבי ישעיה כתבו
טצריך לכרך. משבולי הלקט. דלד. כוזן
הזה אין אנו מושכין ידינו מן הפת עד ברכ' המזון אכ' אפי' מה שאוכלין
לכסוף כמי פירות או שום דבר טעומה ברכ' לפניה' ולא לאחריהן וקיימא
לן בדפסיקרב פפא. ודיכא בתוך הסעודה היו דברים הבאים בתוך ה'
הסעודה מחמת סעודה ודלא כרשי שפי' שטעינים ברכה לפניהם. ויש
להסתפק אם אדם אוכל בתח' סעוד' פת ופירות והם עיקר סעודתו אז
יכרך עליהן אם לאו. וזרא שמים דאיכל פירות בטעיד יאכל בהם קצת
תחלה בלי פת

ומברך עליהם • מלדכי פרק כיצוד מברכין • וכן נהג אבי מהרר יהודה
לנרא זל • וזל בני חבורה שהיו מסובין ויצאו ממסיבתן לבית
הכנסת או לבית המדרש אם מסיבתן היה על דבר שצריך ברכה אחריהן
בהקומן והיינו לדעת לשבם כל ז' המינין ולרכינו יצחק דוקא מין דגן •
לדשבם אין צריך לברך כששנו מקומן ולדב אלפס צרי לברך אלא
אכ' הניחו שם מקצת החברים • והלאש הסכים לדברי הרשב • והרי
לענין הדברים הטעונים ברכה כמו פת וכו' דגן דוקא אם אכל פת
במקום אחד וחזר ואכל פת במקום אחר צריך לברך במקום הראשון
ברכת המזון • עכ' סמך • וזל ההנהגה ופוק חזי מאי עמא דבר • הבהליכין
בדרך כשאוכלין והולכין דרך פרסה או יותר ויושבין ומברכין במקום
סיום אכילתן ואינן חוזרין וכן פסק בספר התרומה • ובמדרומה שראיתי
בשיטת רבינו חננאל שנסתפק אם מברך פעמים במקום שני ובמקום
ראשון • ומיהו בפירו' דשבם משמע דאינו מברך כי אם ברכה אחת על
שתיהן ובמקום שני וכן עיקר עכ' • כת הרר יוס טוב בר יהודה אדם
שנזכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל כשהוא חוזר צריך
בטילת ידים ולברך ברכת המוציא הואיל וצלווי ומיכל בהדי הדדי לא
אפשר • כדאיתא בפ' בסוי הדם והרר יונה אומ' שאין צריך • רלו
גמר סעודתו ונטל מים אחרונים אסור לאכול פי' רשי עד שיברך ברכת
המזון ולא נהירא אלא אסור לאכול ולשתות עד שיברך עליו תחלה •
לשון הטורים וכן כת' רבינו חננאל • מרדכי • כתב הראש לנו ש
שאוכלים כולם על שלחן אחד אין נכון להסיר המפה והשלחן והלחם
עד אחר ברכת המזון ויש גוהגין שלוקחים כל הלחם והמפה ומשימין
לפני המברך • לשון הטורים • ועמא דבר שלא להסיר המפה • ומורי
אבי זל הניח פת לחם תמיד על השלחן עד לאחר ברכה • רלו מים
אחרונים כת' הרמבם שאין מברכין עליהן וקצת הגאונים כתבו שצריך
על רחיצת ידים וכן כתב ראם בספר יראים אפי' בזמן הזה וכן שמע' מ
משמו של הרר יצחק בן מלכי צדק ואין נראה להאביה • והרר משה
הכהן היה אובר דיחיד ודאי אין לו לברך על מים אחרונים אכל בכרכת
הזימון מברכין עליהן כדאמרין בפ' קין • מלדכי פק דברכות ומצאתי
בשם הרר שמואל בר' אהרן הכהן בשם הרר משה כמנצא דשאר ה
המסובין אין צריכין לברך אלא המברך צריך ליטול ידיו ולברך לפי
שהידים מוזהרות פסולין לברכה וכן כתב רב האי גאון והג' רב
עמרם כתבו שלא לברך על מים אחרונים • וכן כתב רב אחא משבחא

וכן התוספות וכפרט בזמן הזה שאין מלח סדומית מצוי בינינו ו
 רבינו קלונימוס והלא בד הכריע שאם אכל תבשיל שמזהים היד
 בכרך על רחיצת ידים אכל אם אכל פת החריב שאינו נוטל אלא מש
 מלח סדומית אינו בכרך • ורבינו יצחק לא נטל ידיו באחרונה ו
 רבינו קלונימוס אור זרוע • ולח כוס פגוס • פי' דשכס לכתחל
 לא יברך עליו אכל מי שאין לו אלא כוס פגוס יכול לקדש עליו ודבי
 יואל כתב אפי' בדיעבד שאין לו אחר אינו בכרך • ומזהם היה נזה
 לברך עליו בשעת הדחק • וכן די אור זרוע • ועיד כתב מהר"ם שא
 החזיר היין של כוס פגוס לתוך הקנקן שאין לחוש כלל מלברך עליו
 בשום דקבא קמא בטיל • ויש נוהגים להוסיף על כוס פגוס מעט יין
 ולתקנו בכך • וכן יש בירושלמי וכן מנהג אשכנז • אבל הצרפתים
 נוהגים שכל כוס ששתה ממנו מחזיקין אותו כפגוס • אם לא יערה אותו
 לחוץ כל מה שבתוכו וימוזג יין אחר לקדוש וכן לברכת המזון •
 מדרכי פט' דברכות • ויש אוטרי' שאפי' על ידי מים שמוסיפין בו מתקנו
 ויש שנותנין בו מעט פידורין של פת ואומרין שמתקנין אותו בכך • ו
 ומנהג שטות הוא ואין לו סמך וראיה • דל"ט • חד עבד בשונג כו'
 די פי' דוקא בפת צריך לחזור למקומו ודשכס פ' בערבי פטחים דבכל ז'
 המינין צריך לחזור למקומו ולברך • ד"ס • עשרה דברים נאמרו
 בכוס של ברכה • חי • אין פי' חי ממש בלי מזיגה • ופי' דת חי בזוג ולא
 מזוג שמוזג קצת וכשמניע לברכת הארץ מוזג בראוי על חד תלת מים
 ויין שלנו אין צריך מזיגה • ורב אלפס פי' שמניחו חי עד ברכת הארץ
 ודשי פי' חי שנותנו בכוס של ברכה חי ואחכ מוזגו לאפוקי שלא ימוזגו
 בבלי אחר ויתגנו בכוס של ברכה אינמי מוציאו מן החבית לשם ברכה
 פריסקו בלעז • ויש מפרשים על הכלי שיהא שלם וטוב לצאת ידי כל
 הפירושים • לשון הטורים • ד"מא • כתבו הגאונים הא דאמר ר'
 יוחנן אנו אין לנו אלא ארבע ולא מצריך עיטוף • ליתא אלא כדרכ פ
 פפא דרב ששת דבתראי נגהו ועבדו עובדא • וה"מכס זל' לא הזכיר
 ד' של ר' יוחנן • והתוספות כתבו מניינא דר' יוחנן לא אתי לבעוטי אלא
 עטור ועטוף • אבל בגיטת לימין מודה דהא אמר ר' יוחנן ראשונים
 שאלו מהו שמאל שתסייע לימין • ומסתמא נס במגביהו טפח מדדיש
 מבקרא שאו ידיכם קודש • וכן נותן עיניו בו מסתבא • כדי שלא יסח
 דעתו וכן רב נחמן היה רגיל לשלחו לאשתו ובכל הנך רגילין האידמא
 ובפריסת סודר שלא יברך בגלוי הראש ואין חסר אלא עיטור

ד"מב גשים חייבות בברכת זמון ד'

פ' ה'אכר שחייבים מן התנדה ולרבריו מוציאין אחרים אפ'אם אכל
 שעור דאורייתא אבל התוספות
 כתבו וקבעו דנשים מברכות דאורייתא לא אפשוט הילכך אין מו
 מוציאין אחרים והוא דאשה מברכת לב עלה מידי באוכל שיעור
 דרבנן וכן כת' וז'מכס ז'ל שהוא ספק אם חייבות מן התורה ז'מג
 נראה לר' דנשים יוצאו בזמן שלנו אעפ' שאין מבינין לטון הקודש
 וכן סובר ר' ויש לדחות ראיתם ובנות ה'ר אברום מאו'ליבש חמיו
 של רבינו יהודה היו מוסנות לעצמן על פי אביה ומיהו לא נהגו העול'
 בן • דכ' שמחה עשה הלכה למעשה לצרף אשה לעשה • מ'דכי
 פח דברכות ואני המחבר לא ראיתי מעולם נוהגים כך ולא שמעתי
 הקום שנוהגין כן • ז'מג כתב ל'שי אעפ' שמי שאכל כזית דגן
 הוא חייב מדרבנן מוציא אפ'מי שחייב מן התורה וכן פ' ה'ר ישעיה
 ז'ל וכל מי שמטנה ממטבע שטבעו חכמים או שלא הזכיר מה ש
 שהזכירו חכמים להזכיר לא יצא ידי חובתו • כתב אחי ה'ר יוחאל
 מסופקני בהא דאמרינן לא יצא ידי חובתו אם לעכובא קאמ'או למצוה
 קאמ' עכ' ולא נהירא כיון דברכת המזון דאורייתא לעכובא קאמר ו
 וצריך לחזור ואם סיים הברכה חוזר לראש ירמ'ד ראיתי בסמך שכתב
 בשם ר'י מי שלא אכל יכול להוציא מי שאכל ולא נהירא דאמרינן ז'ל
 להוציא חבירו עד שיאכל כזית ובירושלמי מסמך אקראי • ולהוציא
 אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן • אומר ר' וכן הג'ומימוס ד
 דכזית וכביצה הם מדרבנן • ולכן פ' ר'י דיכול להוציא אפ'מי שלא
 אכל כלל דכל ישראל נעשו ערבים זה לזה • והא דבעינן הכא כזית
 משום דבעי למימד שאכלנו משלו ה'אם בספר ידאים כת' דכזית וכ
 וכביצה דאורייתא קצת • כמ'דכי פ' דברכות • ז'מו • ואכילה
 בכזית אומ'וי דהלכה כר' מאיר דאמר בכזית ואינו מוציא יד'רבים עד
 שיאכל כזית דגן וכן פסק רבינו חננאל ושאלתות וז'ג' • כת' ז'אם בספר
 ידאים כיון דקיימא לן כר' מאיר דאמר ושבעת זה שתייה אבל לא מחייב
 מדאורייתא אלא אכ' טתה והילכך מי שאכל ולא שתה לא מוציא מי ש
 שאכל ושתה ולא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא • { משבולי הל'קט •
 ז'מו ומפרש אחר מצאתי אפ'אם הזהיר מפת של גוים היה כותן
 והיה אוכל חלות או תרומות ושאינו נוה'ד היה אוכל פת של גוים שאין
 אחד יכול לאכול פת עם חבירו אפ'הכי מצטרפין לזימון לפי שאם
 יזדמן להם במעודתן פת חולין של ישראל שניה יכולין לאכול יחד
 שבולי הל'קט • ז'מח אבל טבל אין מוסמין עליו • כת' וז'מכס

שאין מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף וכן על כל דבר של אסור • ו
 והאבר השיג עליו ובת' שלא אמ' אין מזמנין עליו אלא לומר שאין לו
 קביעות כיון שאוכלין דבר של אסור • והוא כעין אכילת פירות שאין
 להם קבע לזמן אבל למה לא יברכו עליו לבסוף נאחר שנהנה
 וכן בת' הראש • לשון הטורים • רמב"ם • ולענין טעור לברך ברכה
 אחרונה רבי יצחק היה כסופק אם הוא בכזית או בכביצה או ברביעית
 והור' אביגדור כהן כתב שאם שתי פחות מרביעית אין מברכי' אחריו
 מעין ג' אלא כדא נפשו רבות • וכן בת' רב אלפס קיימא לן כל לאחריו
 ולא כלום מברך בורא נפשות רבות • דין • ימ' דברכה מעין ג' ש
 טעונה בוס ואכ' אין לדבר סוף כי אחרי ששתי צריך עוד לברך • ואכ'
 צריך גכ בוס • ומפרשים דלא ישתה מכוס של ברכה אלא פחות מר
 מרביעות דאז אין צריך לברך אחריו מעין ג' והור' אביגדור כהן השיב
 עליהן ורבי יצחק צרפתי בת' טרא' שיש להחמיר ולברך אחריו אפילו
 שתי פחות מפלא לונמא והוא ששתי ד' חומשי' ביצה כדאמרי' בערבי
 פסח' והוא דשתה רובא דכסא • משכולי הלכט דם • אמ' רב יודא
 בר טילת אמ' רב ט' שאכלו דגן ואחר אכל דק מצטרף • בת' רב האי
 גאון ורת' ה'אם ה'בי' ישעיה דוקא לעשרה אבל לג' לא • משכולי הלכט
 • וכן בת' רב אלפס דוקא לאצטרופי לעשרה אבל לג' אינו מצטרף עד
 טיאכלו כזית דגן • והור' יונה והראש סברי דמצטרפין אבל לא טנים
 לאחר אלא על ידי דגן • כת' בהג' אבל כזית דגן אינו מוציא אלא
 אותם שאכלו שיעור דרבנן אבל לא אותם שאכלו כדי שביעה והור'
 יונה בת' שמוציא את כולם • וכן בת' ר'י אור דרוע • רסג' ו' אוכלין
 וארבעה מצטרפין אפי' בידק וכן לג' • מספר אור דרוע כתב מהר"ם
 טנים שאכלו דגן ואחר דק מצטרף וכן פסק' ר'י • והשר מקוצי • ה'אם
 בספר ידאים ובספר המצות וה'מכם כתבו ההפך • קטן שאכל כדי
 שביעה ואחרים שיעור דרבנן מוציאן ידי חובתן • מספר אור דרוע •
 דת' לא הגיח לטר לברך ברכת המזון דל' להוציא אחרי' מפני שאינו יכול
 לומר שהנחילת לאבותי' וכן בהג' • והור' יונה בת' שיכול להוציא טהרי
 בת' אכ המון גנים נתתיך • רסד' • תנו רבנן נשים מזמנין
 לעצמן פי' ר'שי אם רוצים אבל חיובא' ליכא • והראש כתב שחייבות
 וכאשכנז לא נהנו כן • וכן בשאר מקומות • והור' יהודה הכהן עשה
 מעשה להלכה להצטרף אשה לזמן • לשון הטורים • וכן רבי שמואל
 גין ל' בין לג' • מידכו • ומהר"ם השיב על דבריו ובתב שאין מ
 מצטרפות וה'מכם כתב

דאין מצטרפות אבל מזמנית לעצמן וכלבד שלא יזכנו בשם .
זכה אמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו . פי' רבינו
חננאל דמיירי שנכנס בשנת ינ' דוקא . וכן כת' רב אחא משיבא ורב
יודאי גאון וכן מוריגו ר' יבן פסקו שאין מצטרפין . דוקא
ורב אלפס והרמבם כת' אפ' בן ט' כן י' כזמני עליו אם יודע למי מברכין
ולדעת הרמבם מצטרף אף לשלשה ואף לי' . לשון השו"ס . וכן
כתב רבינו ישעיה זל' ורב האי גאון כתב דמצטרף לי' ולא לג' . וכן
כת' הר"ר יצחק מדינפידש וכן כת' הר"ר אביגדור וכן כשמע סברת דשי
וכן ראם . משכולי הלקט . ויש נוהגים לצרף על ידי חומש טנותנין
חומש בידו ואינו מנהג והראש הביא מן הירושלמי שאין מברכין
עליו עד שיביא ב' שערות . וכן הלכה המחזור שבכולם אין עושין קטן
כניף לעשרה לברכת המזון ולתפלה ולשלשה עד שיביא ב' שערות .
וכן כתב רבינו יצחק אור זרוע . וכן הרוקח . דמו קטן פורח דת
פסק דקטן לברכת המזון בשם בעשרה וכן לתפלה ודוקא לעשרה ד
דברכת הזימון וכן פסק דשכס אבל לא לג' לזימון ולא כמו שכתוב
בבראשית רבה דכל שכן לשלשה דתלמודא דידן עיקר . וכן כתב רב
האי גאון דקטן עולה למניין ז' ואפי' מוטל בעריסה . וה"ח חולק עליו
ולא מכח ההלכה אלא לחומרא שלא להוציא שם ואפילו לדברי ר' חה
המחמיר בזימון הוא דמחמיר אבל בכניף לי' לא פליגא דד' יהושע בן
לוי . ורבי יצחק כתב ראיתי דת' שלא רצה לעשות מעשה דקטן ואפי'
חומש בידו להצטרף לעשרה דברכת המזון ולתפלה אעפ' שבתשובותיו
התיר להר"ר שלמה וגם אמ' שלא מצא בטוס מקום לעשות קטן כניף
לי' על ידי חומש בידו רק בערקי דר' אליעזר לענין עיבוד הכנה מ
כזכיר ספר תורה . והבי איתא התם . מעברין בשלשה ר' אליעזר אומ'
בשבעה . ואם נתמעטו מביאין סת' . ואין מזכיר שם כלל שיהא קטן
אחוז ספ' תור' בידו להצטרף אלא כשמע לענין מילתא דהתם דבועיל
סת' בלי קטן . והי' הוכיח מן הירושלמי דאין עושין קטן כניף לא לי'
ולא לג' ולא לתפלה עד שהביא שתי שערות . וכן השיב הערוך ב
בתשובותיו . וכן כתב דאביה כיון שנחלקו בדבר גאוני עולם ראוי לה
להחמיר בכולן . כדרכי פרק ח' דברכות . דרבינו יצחק ב' ד
יהוד' זל' עשה מעש' לצרף קטן לי' עם חומש להתפלל בעשרה וכן
בטאלות החלום ששאל החסיד הר"ר יעקב אם מותר לעשות כניף קטן
שהגיע לחנוך כבו בן ט' וי' וא' . והושב לו הקטנים עם חגדולים יוסף
ה' עליכם ובבראשית רבה אומר קטן

וספר תורה ערשין אותו סניף לעשרה • לא מיחד בקטן וסת' בידו • אלא
קטן בפני עצמו • ואיפשר דוקא לענין ברכת הכזון אבל לא לענין
תפלה כמו שהוא כפי' אחר כן בבראשית רבה • וכן במסכת סופרים אין
קטן עולה לתפל' ולסת' עד יג' • וכן סובר ר' שי' רבי' ישעיה דרב בשרוני
זל • משכילי הל'קט • דסו' נשאל גדול הדור מהררי מחלן זל על
עשרה שהיו בבית הכנסת וישן אחד מהן אם יכולים להתפל' אענ' שהוא
ישן • והשיב הא' דת' צרף אפי' עם תינוק המוטל בעסה • ונהי דכתב
הראש דצריכה עשרה דצייתי • מפ' חזינן דנהוג עלמא לצרף אעפ"י ש
שמיחין שיחת חולין • אענ' דלבי מגמנס דשמא כל הראוי לבילה אין
בילה מעכבת בו • עכ"ל • דסח • כתב ר' שי' שיכול להתחיל בשבת
בברכת המזון רחם • ואין צריך לשנות בפתיחה וגם כחתימה אין צריך
וכן כת' ר' י' • ורב אלפס כת' וכן הדר יוסף • וכן רבי' יצחק אור זרוע • שי
שיתחיל בנחמינו • ומסיים בנחמינו שאומ' והעלינו בתוכה ונחמינו כח
בי אתה בעל הנחמות באי' כנחם עמו ישראל בבנין ירושלם • • והדר
יונה מפרש שיסיים כנחם ציון בבנין ירושלם • והראש כתב בפתיחה
ברב אלפס ובחתימה כמו הדר יונה • דס' טעה ולא הזכיר יעלה
ויבא בברכת המזון ביט' אומר באי' אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל
לששון ולשמחה באי' מקדש ישראל והזמנים • וכת' הרצבד צריך לומר
לששון ולשמחה את יום חג פלו' הזה • וכת' עוד שאין בה לא שם ולא
מלכות לפי שאינה קבועה ודומה לברכ' הזימון שאעפ' שהיא מן חתור'
אין בה לא שם ולא מלכות • לפי שאינה קבועה • והדר ישעיה הדר
יונה כתבו שצריכין שם ומלכות והכי מסתברא • והא דסני בהאי ברכת
הגי מילי דלא פתח בהטוב והמטיב • אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר
לראש • וכת' הראש יש אומ' כיון שלא סיים ברכת הטוב והמטיב אין
צריך לחזור לראש ברכת המזון אלא חוזר לתחלת כונת ירושלם ולא
בסתבר אלא חוזר לתחלת ברכת המזון וכן כת' הרמב"ם • דע • ואם
טעה ולא הזכיר בברכת המזון אומר • ברוך שנתן רח' לעמו ישראל
לזכרון • ונסתפקו כגמרא אי חותם אי לא חותם • ורב אלפס כת' שאין
לחתום • ה"י והראש פסקו שיש לחתום • דעא • ואם חל
רח' בשבת והזכיר של שבת ולא של ראש חדש היה אומ' הדר יוסף שאין
בחזירין אם פתח בהטוב והמטיב ואענ' דהשתא לא סגי דלא' אבל וכת'
אחי הדר יחיאל צריך עיון בסעודה שלישית אם לא הזכיר של שבת אם
מחזירין אותו • לדעת דת' שאומר שיוצא במיני תרומה בלי פת ודא

אין מחזירין אותו • ולדברי הכפרשים שצריך פת דילפינן מדכתיב ג'
פעמי היום גבי כן שהוא במקום פת לדירהו מחזירין אותו • עכ
דעב רב יהודאי גאון בת ורב האי גאון שלאחר אכילת פיר' וכיוצ'
בו צריך לענות אמן אחר ברכתו האחרונה באחר שהיא סוף ברכה •
והרבבם בת שאין לענות אמן אחר בונה ירושלים אלא כשהוא כבר
שתי ברכות או יותר זה אחר זה • דעג והוא דעונה אמן בבונה
ירושלים כת בהג' וכן פי' ר"ח ולשי דהוא הדין אחר סיום כל הברכו כמו
בסוף יח' וסוף ישתבח וסוף ברכות דקריאת שמע שחרי וערבית לסוף
ברכות דיה' וסוף יהללך דהלל • אבל ממ' לא נהגו העולם לומר אמן
אלא אחר בונה ירושלים דברכת המזון כמו שבפורט בתלמוד ברו' כי
פה דברכות דעוד בעל הג' כתבו שאין לומר בברכת אבליים בברכת
המזון ולוקח נפשות במשפט משום דאיכא פק דשבת דיש ביתה בלא
חטא • והראש בת שאין למוחקו וכן עמא דבר • דעה להיכן הוא
חוזר פי' רב אלפס דמילתא באפיה נפשיה דיה' • ופי' להיכן הוא חוזר
לאותו שמברך שאכלנו כשלו והם משיבי ברוך שאכלנו בו להיכן חוזר
רב זכיד אום חוזר לראש ואומ' כבר שאכלנו כשלו פעם אחרת ורבנן
אמרי לבקום שפסק שאומ' ברוך שאכלנו כשלו בו וכן הלכתא וכן כת
הג' וכן דאביה וכן הגאונים וד' פי' דקאי על מי שמפסק רשנים • ואום
עד היכן ברכת הז' מן שאמר עמהם רב נחמן אום' עד נברך עד ועד ב
בכלל אבל ברבת הז' לא יגמור ורב ששת אום' עד הז' ועד בכלל ואחר
סעודתו עד היכן חוזר • ופסק הלכתא למקום שפסק דהיינו ברכת ה'
הארץ לדברי הג' • וד' פסק ברב ששת שמפסקין עד ברכת הז' ולאחר
גמר סעודתו מתחיל בברכת הארץ דהיינו למקום שפסק ואין צרי' זימון
אבל לשי פי' בריש שמעתין עד היכן ברכת הז' כיון שצריכין להיות ג'
וכשהם שנים לא יאמרוהו • ובסוף שמעתי פי' עד היכן הוא חוזר בו ש
שנצטרף לזימון • דאמרי לעיל אליבא דרב ששת ברב הז' כיון עד הז' ל
להיכן חוזר לאחר גמר סעודתו והוצרך זה להפסיק אכילתו עד שגמר
זה שמברך ברכת הז' והחזר זה שהפסיק לטני' וגמר סעודתו וגאמ' חוזר
לראש לתחלת הז' שהרי נתחייב בזימו שהרי מתחילה הוקבע דג' ורבנן
אמרי למקום שפסק לברכ' הארץ בשאר יחיד ומשמע בתוך פי' ש' יחיד
אין לו רום בשום פנים ברכת הז' ופי' דחוק הוא והוקשה עליו כהא ד
דקיים לן דג' ברכות דאורייתא ומעשים בכל יום דלא ענדינן הכי •
בדרכי נג' שאכלו ורבי ישעי' בת הא דאמרי שחוזר לבקו שפסק הוא
שלא אכל פת אלא מיני פרפרת • אבל ודאי אם אכל פת

צריך לברך על הפת שחזר ואכל.

משבולי הלוקט

ומדברי הראש למדנו לענין ג' שמפסיקין לו שאין מפסיקין אלא עד שיאמ' נברך כו'. ויען המפסיק לשנים יפסיק עד שיגמור המכרז הזן וכשיגמור סעודתו יתחיל באי' הזן. מספ' אור זרוע דעו. ויברך אחר ברכת הכוס בורא פרי הגפן ברכה אחת מעין ג'. לאפוקי מהג' שכתבו שאין לברך אחר כוס של ברכ' המזון. וכן כתב המלדכי. ויען כת' הדר יונ' הא דאמרי' ג' שאכלו אין רשאי לחלק דוקא כשקבעו עצמן ביחד בתחלת הכרב מהבוציא והראש כת' אעפי' שלא קבעו עצמן בתחלה. ורב אלפס גורס ג' שישבו לאכול אעפי' שכל אחד אוכל מבדלו אין רשאי לחלק. לשון הטורים. ויען שנים שאכלו מצוה לחלק ולברך כל אחד ואחד בפני עצמו. פי' דשי בין ברכת המזון בין ברכת המוציא וכן רבי שמח'. אבל דו' פי' דוק בכרכת המזון אבל בכרכת הראשונ' כל אחד מוצי' חבירו. והדר יוסף פי' כשם דשנים דיוצא כל אחד בכרכת חבירו. כדרכי דפ' אכל שכל אין מזמנין עליו בת' ה'מכנס שאין מכרכין עליו לא בתחלה ולא בסוף. וכן על כל דבר של איסור. והראב"ה שיג' עליו וכת' שלא אמ' אין מזמנין עליו אלא לומ' שאין לו קביעות כיון שאוכלין דבר של אסור והוא כענין אכילת פירות שאין להם קבע לזימון אבל למה לא יברכו עליו לבסוף באחר טנהנת'. מהר"ם היה או' נודד ולא נודה לך ה' אלדינו ולא נהנו כן דכ' נודה לך ונספר תהלתך ונהנו לובר על שהנחלת לאבותינו ברית תורת חיים ומזון. והראש לא אמרו. וכן דו' דפ' גרסינן בירושלמי אמר' יהוש' בן לו מימי לא ברכתי לפני כהן ולא כרד ישראל לפני. ור' יהושע לוי היה ונרא' לכאורה שיש דין קדימת ללוי לברך לפני ישראל במקום שאין כהן ומהר"ם כת' שאין לו דין קדימה.

דיני ברכות

דפ' על הנרענין או הפירות כת' הדר יונ' שמכרכין עליו בור' פח העץ. וכן כת' הראש ובלבד שלא יהא מרים וכן כת' המלדכי וכן רבי יצחק אור זרוע. והרשב"א כת' שאין מכרכין עליהם בורא פרי העץ. דפ' פתח בדשיכרא וסיים בדחמרא פתח ואמ' באי' כדי לנכור ש שהכל נהיה בדברו וכיון שהגיע לכלך העולם נזכ' שהוא יין ואומ' בורא כדי הגפן לקולא עבדינן ולא כהדרינן ליה. ודו' פסק לחוב' שבחזירין אותו. ומיהו אומ' הרב מאיבריא דאם היה יודע בטוב מהו כגון שהיה יודע שהוא יין וטעה בדבורו האומ' בור' פרי העץ תהא פרי הוי' דכחוך יכדי דבור יגמ' להגיד בו ויצא אחר שיהיה

ויוודע בטוב שהוא יין • מרדכי פק' דברכי • רפו • שמן דת מברכין
עליו בורא פרי העץ ומוקים ליה בדהושט בגרונ' וה' יוסף פירט לאו
דוקא חושט בגרונ' והוא הדין גמי אם נתן שמן הרבה לתוך • אנגרון •
מברך עליו בורא פרי העץ שהרי נהנה במנו ונהג' כתבו שאין לברך • ע
עליו אלא אם כייב לי' חנכי • פירוש כואבים לו השנים דכתבון לרפוא'
ונהנה בניה • וכן כת' כהרם • וכן כת' הרבבס' אם שתה אותו לבדו או ש
שלא חשט בגרונ' מברך עליו שהכל • ואינו נרא' מה שכתב
ה'כנס' שאם שתהו לבדו שיברך עליו שהכל דקאמ' בגמרא אי דשתייה
בעיניה אזוקי מו'ק ליה פי' ורא' יברך כלל' לשון הטורים • ונראין
הדברים שאם שותה אדם • משקה לרפואה עם הכשקי הרעים דלית ליה
הנאה לא בריך ואי אית ליה הנאה מיניה לבד הרפואה חייב • מרדכי •
פ' דברכות רפו השיב גדול הדור מהררי מולין על היין כזוג לענין
כפהג' אעג' דבעלמא פסק' דת דשעס כעקד דאורייתא אפי' לקולא סמ'
לענין ברכה הוכיח' דת בחולין דחד בשיתא בטל' דלא חשיב טעמא
לענין ברכה ואי הוה יותר מחד בשיתא הולכין אחר השעס אי רגילי • א
אינשי למשתי במקום יין מברך עכ' רפח על הקפריסין שהן גדלין
על הצלף • הנ' יורב אלפס כתבו שמברכין כפה • והלא בד כתב בורא
פרי העץ • וכן הראש ובין דאיכא פלוגתא דרבנן מברכין עליהו ב
בורא פרי האדמה לשון הטורי' רפח בספר של גרופלי אין מברכין
עליו ביבש אבל עץ קבון מברכין עליו כורא פרי האדם • ועל הצוקרן
ומושקטה כנהע • מרדכי ברכות רצ' על הצוקרן כתבו כהג'
כפהע ולולי הקבלה היה נראה כפחד' סמק' רצא על פלפל
וזנביל' יבשים אין מברכין עליהם • ויש אומ' בזנבילא הלח כפהא וכן
כתבו הג' רצב דבש שזב מהתמרים שהכל • ודוקא שערב עמו
מים אבל אם הוא בעין כפהע • והר"ר אפרי' לא חלק • וה'כנס' כתב דבש
תמרים שהכל לשון הטורים • דובשא דתמרים מברכי עליה שהכל וכגון
שנתנו בו מים ומיהו בלבדו מברכין בורא פרי העץ • והג' ור' זל'
כתבו דאפי' לבדו מברכין עליהם שהכל • עכ' ד'י אור זרוע •
רצג סופי ענבים שאינן מתבטלין לעולם משקין היוצא מהם כשאר
מי פירות • וכתב' כה' מברכין עליהם ועל היוצא מהן שהכל • ונראה
ל' שמברכין עליו בורא פרי העץ כמו על הבוסר רצד' אם בשל פרי
יוצא טעם הפרי במים כת' הרשבא שמברכין עליו שהכל והראש פירש
שמברכין עליו בו פרי העץ • ואני המהבר קבלתי מברכותי שבכל מקום
שכחלוקת יש בברכות הלך אחר המקיל מאחר שעל הכל שאט' שהכל
נהיה בדבריו יצא • רצח רב אלכס כת' שאחד מים מברכין והר"ר
י' וד' אומ' שאין מברכין • אור זרוע רצג בני חוצה לארץ חותמין

על הארץ ועל הפירות ובני ארץ ישראל על הארץ ועל פירותיה • ועל היין
חותמין על הארץ ועל פרי הגפן • ודלא כאותם שחותמין על הגפן ועל
פהג • לשון הטורים • : כוסחא דלאביה ועל תנוכ השדה ועל ארץ חכרה
ורחבה תורת חיים וכזון • שהוצאתנו מארץ מצרים רחם'ה' על וג'
• כדרכי • הגורבי ישעיה כתבו חותמין על הארץ ועל פרי הג' אחר
היין ודח חותם על כולם על הארץ ועל רפי' וכן רב אלפס • וכן די' אור
זרוע • ודשי כת' על הפי' על הארץ ועל כרי העץ • על היין על הארץ
ועל פהג • והגבון כדברי רבי ישעיה ודח • משבולי הלקט • ורב
האי גאון כת' כי שאוכל באונות ותבטרי ורבוני ושתה יין צריך לברך ג'
ברכו בכרכה אחרונא ואם תאמ' יברך ברכה אחת ויסיים בשלשתן הלבם
רוח' היא דאין חותמין בשתי' וכן מצאתי בשם מהרם אך דח' כת' דמכרך
על הבחיי ועל הכלכל ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ
ועל תנוכת השדה וחותם על הארץ ועל הבחיה ועל הכלכלה ועל הג'
ועל פרי הג' ועל העץ ועל פרי העץ כי הארץ כוצאת הכל • וכן כת' די'
אור זרוע משבולי הלקט • רצו כהרם כת' ערמוני וחבושים כיון שאין
דרכן לאכול חיון כשהם חיים שהכל מבוטלין בורא פרי העץ וכן כת' די'
אור זרוע וכן כת' המדרכי וערמוני וחבושים שלנו אינן כן אלא ראויים
חיים ובכושלים • רצח אנו הבטונן בדבש • בור' פרי העץ כן השיב
דשי' והדר ישעיה וכן די' אור זרוע • וכן על צוקאדו כת' די' אור זרוע ש
שכברכין עליו בור' פרי העץ • ויא' כיון שאם בשלם בלוי דבש משתנים
רגיעותא אבל הוי דבש עיקר ומברכין עליהן שהכל ולא נהירא •
רצט עליון טבוטל כת' בעל הדברות בשם רבי' אבן גיאת שאין
מברכין עליו בור' פרי הגפן אפי' נתכשל בעט' וכן מצאתי שהשיב רבי'
יצח' הגדול להדר יקותיאל דמברכין עליו שהכל • וכן השיב רב פלמו
ורבי ישעיה כת' דמברכין עליו בור' פרי הג' בראית' בירושלמי שיוצאין
בו חובת ד' כוסות והרבה ראיות אחרות • משבולי הלקט • וכן כתב
הדרי אור זרוע • והעולם נוהג לברך עליו בורא פרי הגפן • ועל הבוסר
כת' בהג' בו' פהג' והרמבם כתב כך הגאונים כתבו בו' פרי הג' • ויא' בור'
פרי העץ ואני אוב' שאין זה פרי ומברכין עליו שהכל ואפס' להשיב על
דבריו • אלו' כי התותים הגדלי' בסנה מברכין עליהם בור' פרי העץ
וכן כת' מהרם והדר יוסף והראש כתבו שכברכין עליהן בור' פרי הגפן •
וכן ר' אביה והדר מנוח הביא ראיה מן הירושלמי דמברכין על כל מיני
אטד בור' פרי הגפן וכן על תותים טריוזאש בוטואנו • כדרכי פרק ה'
דברכות • שב' לשון אור זרוע • תובי וברתי וכיוצ' בהן שטובים
חיים יוהר בכבוטלין אוב' רב ארפס דגין חיון ובין מבוטלין בורא פרי
העץ וקראין דבריו והדר יהודה כתב דבשתם מבוטלים

מכרך עליהם שתכל נהיה בדברו וצריך עיון כי הטורים לא כתבו כן
בשם רב אלפס כאשר יראה אחרי כן
שג אי חנקת אומצא ושותה מים אין מכרכין לא לפניו ולא לאחוריו
ודלא כרב עמרם שבת שמכרך לאחוריו וכן ה'מכם כת' שלא לכרך לא
לפניו ולא לאחוריו • שד ! ועל המורדכא המרוקחת בדבש והוא
מרקחת נעשה מוורדים או כמיני עשבים נר' לי שיש לכרך עליו שהכל
אלא שחבירי חולקין עלי ואומ' שהדבש הוא תפל ולדבריהם יש לכרך
עליהם כור' פרי האד' והגני מכטל דעתי מפני דעתם • לשון הטורים •
שה תומי וברתי כתבו התוספות כשהם חיים כור' פרי האדמה
ולאחר בשול שהכל ורב אלפס בת' כשהן חיים שהכל וכשהן מבושלין
בור' פרי הא' וכן נהגו הגאונים • שו כת' רב האי ז'ל גרגליו דל
דליפתא מבושלין או כבושין בחרדל או בחומץ כור' פרי האדמה • חיים
שהכל • וכן כת' בעל הג' ויש מן הגאונים שכתבו להפך וקצת נר' בדבריו
רב האי ז'ל • שז חמשת מיני דגן אם אכלן בעין לא שנא חיים ולא
שנא מבושלין אינן חשובין לקבוע להן ברכה ומכרכין לפניהם שהכל
ואחריהם כת' בהג' כור' נפשו רבות וכן כת' ה'מכם והתוספות מסופקין
אם היא כורא נפשו רבו • או מעין ג' ולכן כת' שיש להזהר שלא לאכלן
חיים או שלוקות בעיניהם אלא בתוך הסעוד' שאם אדם מסופק כברכה
ראשונה יכרך בספק שהכל שעל הכל שאם' שהכל יצא • אבל כברכה
אחרונה אין לומר' אלא בפי שנתקנה • לשון הטורים וכן כת' המ'דכי
שח על פת דוחן כת' רב אלפס שהכל וכן ה'מכם והג' כת' כור' פרי
הא' והראש כת' ותחלה כור' מיני מזו' ולכסוף כור' נפשו רבו וכן כתב
גאון • שט תוריתא דנהמא תואר של לחם כלום צריך שיהיה בו
מראח של לחם כלום' שלא נימוח לגמרי ונכר וידוע שהוא לחם והכי
קיימא לן כרבא וכרב ששת דמכרכין המוציא וברכת המזון על פירורין
שאינן כהן כזית כגון דאיכא תודית דנהמ' • שי ונר' כשנותנין פת
במים כלום פירורין והמים מתלבנין מחמת הפירורין אזיל ליה תודיתא
דנהמ' וכן היה רגיל רבי דוד ממגאנצא ללכן פירורין כלילה כדי לאכלן
בשחרית בלי ברכ' המזון ובלי המוציא • ג'דכי שי כשנותנין
קמח בתוך פולין או עדשים או פירושין או לתוך שקדים שעושין לחולה
אם עושי' אותו כדי שסעוד' הלב או צריך לכרך כור' מיני מזונ' וטוב
להחמיר ולגמעו בתוך הסעוד' ולא לאחר כרב המוצי' ופטו' מכה בפסך
מ'דכי שא ואי קבע סעודתי עליהו ומיהו אותן ניליש דק
דמיס ורבה ולא הונו אלא גובל'א בעלמא ויש להסתפק אם יש לכרך

דברצא או בור מיני מזונ • וזי נהג שלא לאכלן כי אם בתוך הסעודה
לברך על פת תחלה כדי לפטרם מברכ שהיה מטופק • ואותם פרטאש
וירושלויש חייבין בחלה ובהוציא הואיל ואית להו תוריתא דנהמא •
ובת מהלם דרבי יחיאל מפליש דא היה רגיל לאכול פרטאש וירושלויש
כי אם בתוך הסעודה שלא היה ברור לו אם יש להם תוריתא דנהמא •
שיב כת והמנם כל הכרכו כל אי נכתפק לו אם כך אם לא אינו
חוזר ומכרך לא כתחלה ולא בסוף מפני שהם מדברי סופרי • ועד דוקא
ראשונה היא מדרבנן אבל אחרונה מעין נ דאורייתא דמסכין לי אקראי
וכן יראה מדברי הג' לשון הטורים • שיג שיד בטעמת התבשיל
אין צרי לברך עד רביעי' לכאורה משמע אפי' היה כולע וכן כת והמנם
אבל רח פי' דוקא בשועם ופולט • שטו בירושלמי משמע דעל
בריה כמו על גרגיר של עגב או של ריגון שפברכין אחריו אפי' שהוא
פחות מכזית • לשון הטורי' וכן כת מהלם בשם הירושלמי והתוספו'
מספקין בו לכן יש להזהר שלא לאכול בריה פחותה מכזית או רביעית
כדי שלא להכנס בספיא • שיו האוכל פחות מכזית כז' המינין
שאנו יכול לברך אחריו ברכה מעין נ' בת זי שיש לברך כורא נפשות
רבות ובת הראש ולא נהירא וכן יראה מדברי הרמבם • שיו יש
להסתפק אם יש לברך על פחות מגשיעור מז' המינין לאחריו בור' נפ'
רבות ומסכנא דאין לברך כלל אחריו • שיו ועל היין ושאר כשקין
בסופק זי אם מברך אחריו אפיו בכזית או שמא דוקא בכביצה ושוב
להזהר לשתות או פחות מכזית או יותר מכביצה • שיו היו לפניו
מינין הרבה ר יהודה אומ' אם יש בהם מז' מינין מברך עליו וחכמי אומ'
על אי זה שירצה יברך • ומוקמינן ליה כשברכותיהן שוות ר יהודה אומ'
בין שברכותיהן שוות ואחד נפטר בברכת חבירו כן ועדיף אבל אם
אין ברכותיהן שוות וצריך לברך על שניהם על אי זה מהן שירצ' יברך
תחלה ואחכ יברך על השני אפי' אם היה האחד מהן חביב יכול לברך
על האחר תחלה • לשון הטורים • והד' ישעיה והד' שמואל בן חפני
גאון פסקו בר' יהודה • ורב שמואל בן חפני כת כבר הודענו ה' ברכות הן
לפני המאכל ומקצתן מוקדמו לקצתן בהודמן כולן לפניו ברכ' המוציא
קודם לברכ' בור' במ' בבט' קודם לפרי העץ ופרי העץ קודם לפרי האד'
והאד' קודם לשהכל בש' וליהלקט ורב האי גאון ורשי פסקו והלכה
מרבנן אבל הג' פסקו דבכל פעם בור' פרי העץ קודם לברכ' האדמה ו
וכן פסקו דאם בספר יזאים מידבי' ובסמך כת בשאין ברכותיהן ש
שוות צריך להקדים לחביב והראש בתב ככברא ראשון מלשון הטורי'

מספר אור דיוע כל היכא שאין ברכותיהן שוות מברך על זה וחוזר ו
ומברך על זה וכגון שאין אחד מהן עיקר אבל אם היה אחד מהן עיקר
שבשבילו מתחיל האכילה מברך על העיקר כדתיא היו לפניו צנן
וזית מברך על הצנן ופטור על הזית במה דברים אמורים בזמן שהיה
הצנן עיקר וחביב אבל אם הצנן עיקר ולא חביב מברך על הזית וחוזר
ומברך על הצנן ואפשי בברכות עדיף דאין להפקיע הברכות כל כי
האי גזונא : עכל שיט ראיתי בתו' שברכת כורא פרי העץ קודמת
לברכת כורא פרי האדם אבל הלאש כת' שהן שוות ועל אי זה מהן שי
שירצה יברך תחלה . שך ירושלמי פת נקיה טמאה ופת קבר
טהורה מברך על אי זה מהם שירצה ואם פת גוי נקי וחביב ושל ישראל
אינו חביב על אי זה שירצה יברך אם אינו נזהר מפת של גוים אבל השר
מקוצי צוה לסלק הפת לכן של גוי מעל השלחן עד לאחר ברכ' המוצי'
. כדרכי ברכות . שכא כתו' בסמקא איש בני אדם שישיבו או
הסיכו יחד על היין בזמן הזה כל אחד מברך לעצמו . שאין אנו דגילין
עתה לקבוע עצמינו על היין ונר' לי שאין חלוק האידנא בין מעיקרא .
מלדכי . שכב אמר' כל ברכה שאין בה הזכרת שם אינה ברכה .
ור' יוחנן אמ' כל ברכ' שאין בה הזכרת מלכות אינ' ברכה לוי נסתפק אם
הלכה בר' יוחנן ונפקא מינא אם דילג מלכות והזכיר השם שלא יחזור ו
ויברך דשמא הלכה ברכ' אבל רב האי גאון והרמבם פסקו בר' יוחנן וכן
ד' אור דיוע וכן שכולי הלקט שכנ' תניא אחר הכל עונין אמן חוץ
מאחר תינוקות של בית רבן והני מילי בעידנא דנמרי אבל בעידנא ד
דמפטרי נפשיהו עונין . יא דמפטרי נפשיהו אחרי שלמדו אומ' קדיש
והלאבר פי' בשעה שאכלו ומברכין לפטור עצמן . ורשי פי' בעידנא
שאומ' ההפטרה ומברכין בתורה ובנביאי . שכד' המור יא' שהוא
דעת חיה והנכון שהוא דם שמתקבץ ומתייבש בחטוּת של חיה כ
בצוארה ונעשה ממנו המור והרמבם היה אוסר לאכלו מטום חשש דם
והר' יונה מצדד להיתר דפירש' בעלם הוא והלאש כת' על דבריו
ובאתרוג של מצוה כת' לאביה המריח בו מברך והר' שמואל כת' שאין
מברך וחבר נכון . שכה על אגוז מושקטא המרים כת' מהר"ם
מברך ברוך שנתן ריח טוב בפירות וכן כת' על ריח קנה וקנמן וכיוצא
בהן מברך כורא עצי בשמים והלאש כת' ברוך שנתן ריח טוב בפירות
. לשון הטורי' והר' מקוצי היה או' כורא מי' בש' מלדכי . ואני
המחבר או' מאחר שהם חולקין כלשון הברכ' נר' לפסו' כדברי הר' משת
קוצי שהכל נכלל במיני בשמים שבו והרמבם כת' המור והלכות

שכן כת' הלאבד ודדים מברך עליהם כרוך שנתן ריח טוב בשרות
וכן דעתי נוטה לפי שנאכלים במדקחות מתטובת ה' שבא .
שכן בשיתא פי' בעדוך כשיתא עיקרו שמן דית ומעריבין בו כמח
מיני בשמים ואם סגנו אותו ואין בו כלום מן הכשמים יש אומ' שאין
מברכין על ריחו אלא כורא שמן ערב . ויש אומ' שאין מברכין עליו
כלל דהוי כריח שאין לו עיקר והלא שכת' על כולם כורא עצי בשמים
ולא חלק . שבת רב עמרם כתב היו לפניו ג' מיני בשמים ועצי
בשמים ועשבי בשמים צריך לברך על כל אחת ברכה בפני עצמה .
ויראה שאם היו לפניו אילו ג' מיני כיון שכירך כורא מיני בשמי' פוטר
הכל שהכל הוא מיני בשמים אבל אם עצי בשמי' ועשבי בשמי' לפניו
אז צריך לברך על כל אחד וכן יראה מדעת הרמבם . לשון המשנה
של הביאו לפניו בסוף הסעודה שמן כבוש דלעיל לסוך בו ידיו, ל
להעביר וזהם האוכלים והדס להריח בו מברך על השמן וחוזר ומברך
על ההדס וזה כת' דמברך על ההדס ופוטר את השמן מספר אחד ודוע
שלא כת' הרמבם הצריח בכלי שהם מוגמרי' אינו מברך לפי שאינו
עיקר אלא להריח ואין נראה . שלב הרואה מקום שנעשה בו נסים
לישראל כו' כל הברכות האילו צריכות שם ומלכות וכן כתב הר"ד
ישעיה וכן השר בקוצי ולאפוקי מהלאבד שכת' שאין צריך שם ומלכות
וכתב הלאבד שאין חובה לברך על הגס אלא בפעם הראשונה ומכאן
ואילך דשנות והלא שכת' דכל יום לל' יום ואז חובה כמו בפעם הראשונה
ומסיקא אנסא דיחד איהו לבדו בעי לברוכי : וכן אלפס
גודס אנסא דיחיד איהו וברית ובר בריה צריך לברוכי וכן גודס רב
האי וימ' לפי גידסתן לאו דוקא בגו וכן בגו אלא הוא הדין כל יוצאי
ידבו . שלג ארבעה צריכין להודות וצריך
לאדמוי בפני עשרה והתוספות כתבו שיצריך עשרה ותרי רבנן מ
מלבד העשרה . שלג נוהגים באשכנז שלא לברך הגומל בש
כשהולכי מעיר לעיר אלא בהולכי מדברות ומנהג צרפת וגם איטליא
לברך כשהולכין מעיר לעיר ודאיתם מן הירושלמי דאומ' כל הודכי
בחוקת מסוכנים הם אמנם מורי אבי טהורי לנדא זל' מהג שלא
לברך . וכן לענין חולה כת' הר"ד יוסף והלאבד דוקא חולה שנפל
למשכב אבל חש בראשו או במיעיו אין צריך לברך וכן כת' המרדכי .
וכן ה' שבא בתשובתיו אבל הרמבם כת' דבכל דרך ובכל חולי צריך
להודות וכן כת' הערוך דאפי' חש בראשו צריך לברך וכן נוהגין בספרד
שלה זמן תפלת ההדק עד פרסה ולא לאחר שהלך פרסה

אכל מבי עבר פרסה לא שנה במש לא שנה ביבשה הוה מעות לא יוכל
לתקן • ובהג מפר' עד כמה יבקש לילך טיהיה צריך להתפלל עד פרס'
אפי' אין דעתו ללכת אלא פרסה אבל פחו' לא יתפלל • מרדכי פ' תפלת
השחר • שלו המתענין בשבת כת' בהג' שיאמ' ענינו באלהי נצור וכן נהג
מורי שלו' כתב' התוספועל מי שקנה בלי' חדשי' שמבר' שהחיי' היינו
דוקא בבלי' חדשי' וחשובי' אבל חלוק אי' כנעלי' או אנפלי'אות אינו מב'
מבר' והוא' כת' הכל לפי הקונה יש עני' שמח בחלקו יותר מעסיר בב'
בבבד' • שלח' • אין מכבד' בודכ' דוקא' שפגעו זה בזה בודכ' אבל
מתחלה כשיוצאין יחד בדרך מכבד' בודכ' כדמשמע פר' בהמה קדש'
חמרי' דרב' • והאביה פי' דבורד' סכנה אין מכבדין' מרדכי פר' קמ' דכרכו'
שלט' נשאל גדול הדור מהר' מולן על מי שמברך שהחיינו על
הענבי' אם חוזר וברך על יין חדש' • והשיב' דרפיא בידיה פי' מסופק
מאחר דשבעין דרבא אומ' כפר' בתר' דע' • חמרא חדתא בעינבי בתר'
שמא אזלינן • ואכ' יהא חייב לברך שדרי' יש להם כ' שמות או דילמא
לענין ברכת זמן בתר' טעמ' אזלינן ומאחר ששמח מתחלה על הענבים
אינו שמח יותר על היין חדש' • עכל' • ולי הכח כר' נר' שאין לבר' מספק
• עוד כת' הרב רבז' אענ' דבעל סמק' כת' שאם לא ברך זמן על פרי חדש
בפעם הראשונ' ששוב לא יברך אין נרא' לו כמו מאן דנפיק ביומי דניסן
ודואה אילנות מלכלבין' דאפי' אם לא ברך בפעם ראשונ' מברך בשניה
הכא נמי לא שנה • עכל' • שם' • והוא' פרי חדש ונהגה מראיתו מבר'
שהחיינו ואם אינו נהנה עד אכילתו ממתיק עד אכילתו וכן מכל דבר'
שמתחדש משנה לשנ' כמו גדולי' קרקע' אבל דבר שאינו מתחדש אפי'
יש ימים רבים שלא אכל אינו מברך וכן כתב רב' שדירא נאון וברכת ח'
הגשם אינה נוהגת עתה • עכל' סמק' • ונהגה סמק' • וכן משמע קצת ב'
בערוכין דקאמר רב יהודה אמר אקרא חדתי בריכי שהחיינו פי' אראיתן
מיהו התם משמע דהוה רשות ולא חובה דומיא דאכילת' עכ' • שמא
כתב' הרמבם על חיס הגדול כל יום לל' יום מברך באי' העושה יס הגדול
ואיני יודע למה פוסק כיחיד' שר' יהודה הוא שאומר שקובע ברכה ל'
לעצמו ורבנן פליגי עליה • שמכ' • והר' יהודה כת' בשם ר' שמואל
לאכול סעודה קטנה סמוך למנח' קטנ' וכן פסק ר' אור' ודוע וד' אוס'
ונר' שאפי' לר' שאוס' דוק כשקובע עצמו לסעוד' אבל אם אוכל כביצח'
באדם שאוכל מעט בלי קבע מותר כמו אכיל' פירות' • ודב' אלפס כתב'
דאפי' סעודה קטנה סמוך למנח' גדול' אסור' וכן כת' הר' יונה והמחמיר'
תבא עכ' • שמג' • זמן תפל' הבנח' מו' טעו' ומח' עד הליל' לדברי' חכמי' וזי'
עד פלג המנחה שהוא יא' שעות פחות רביע' • שהוא א' שעה ורביע' וק'

קודם ח' לילה ולא אצטקא הלכתא בחד מנייהו ואצטקא דעבד כמר כ
עבד ודעבד כמר עבד והוא שיעשה לעולם בחד מנייהו שאם עדשה כ
כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה טוב אינו יכול להתפלל עד כ' מפלג
המנחה עד הלילה כיון דאחשיב אותו יום לענין תפלת המנחה טוב א
אינו יכול לעשותו לילה לענין ערבית • וכן אם היה עושה כל יהודה
ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה צריך לומר שלא יתפלל מנחה
באותה שעה עבד השור • שדם דעבד כמר עב' ארא סמבין שלפעמי
אנו מתפללים תפלת המנחה אחר תפלת המנחה כרבנן ולפעמים אנו מ
מתפללים תפלת ערבית מיד אחר פלג המנחה כל יהודה דאם כפלג ה
המנחה ואילך לילה הוא • ויש מהגדולין בדבר משום דנראה בתרי חומרי
דסתרן אהרדי • מרדכי פר' ד' • שמה • הלכה מתפלל מנחה ואחר כן של
מוספין מכאן יש להוזהר ביום הכפור להתפלל תפלת מוספין קודם שש
שעות וכחצ' דהיינו קוד' שיגיע שע' המנחה דאם לא כן היו צריכי' להתפלל
תפלת המנחה קודם • וכן בת' ר' ישעיה ור' יהוד' מפד' ישי' כמ' העול' נותנ
שלא להקפיד והו' לאב' יושב המטה והארץ • עיין בהנה' סמק • ומיהו
אם איתר אחר שש שעו' וכחצ' בזה אומ' היד' שלמי אם יש שהות להתפלל
שתיהן תפלת המוספין קדמת ובתלמודא דיד' בשמעתא לא משמע כן
מרדכי פר' דברכות • שמו' שכח ולא התפלל כנח' מתפלל ערבית
שתים דוקא שכח אבל הויד' ולא התפלל אין לו תשלומין וגאון כתב
אפי' הויד' אם רוצה להשלימה כ' תפלת ערבית ודשות בידו אלא שאין
לו שכר תפלה שמו' לדברי' אשכנז וצרפת אין לו לאדם להתפלל
תפלת נדבה שלא תיקנו להתפלל אלא ג' תפילות ביום אבל רב אלפס
כתב שיכול להתפלל נדבה אבל נראה לי שיש לאדם להוזהר שלא ל
להתפלל תפלת נדבה אם לא יוכל לחדש בה דבר וגם צריך שיהא מביד
בעצמו שיכוון מדאש ועד סוף שמח ומאימתי זמן קריאת שמע
בדתנן משעה שהבהני נכנסים לאכול תרומתן והיינו צאת הבוכבי' כך
פסק רב אלפס וכן כת' רב פלטוי דכל הקורא קריאת שמע קודם שידאח
ג' כוכבים אם נתכוון לכך לא יצא ידי חובתו ויחזור ויקרא ויתפלל ואם
לא נתכוון לכך ושעה והתפלל אל יחזור ויתפלל וכן כת' רב עמרם ואפי'
קרא בין השמשו' שהוא ספק יום ולילה אית' בירושלמי שחז' וקוד' אותו ו
וכן פי' ר' שזמנ' מצא הכוב' ור' פי' שמה שאנו קורין אות' בכי' הכב'
אין אנו יוצאי' אלא במה שאנו קורין אות' לפני' משתינו ואותה של בית
הכב' אינ' אלא כדי לעמו' בתפלה מתוך דברי' תור' וכן כת' רב עמר' שעקר
הקריא' שיוצא בה היא שקור' לפני' משתנו ומחמ' כן כת' שער' לבר' עליה

וְיֵה אֹמֶר שְׁאוֹתָהּ שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת עֵינֶיךָ שְׁקֹרִין אוֹתָהּ בְּבִרְכוּתֶיהָ וְכִי
 עֵצָנוּ קֹרִין אוֹתָהּ קוֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים בְּשִׁשׁ דְּקִיבָא לְגַבֵּי יְהוּדָה דְּאֵב
 זִמְן תְּפִלַּת הַכְּנֶסֶת עַד פִּלְג הַכְּנֶסֶת שֶׁהוּא שְׁעָה וְרִבְעִית קוֹדֶם הַלֵּילָה
 וְכִשְׁם וְאֵילֶךְ חֹשֶׁב לֵילָה לְעִנְיֵן תְּפִלַּת הַכְּנֶסֶת וְהוּא הוֹדִין גְּבִי לְעִנְיֵן
 קְרִיאַת שְׁמֵעַ שְׂכִשְׁם וְאֵילֶךְ הוּי זְמַנָּה וְכֵן בֵּת דְּאַבְיָה • וְהָאֵשׁ הַקְּשָׁה
 עַל רֹת וְלִי פִי כְּדִי לִישֵׁב הַמְּנַהֵג שְׁאוֹנוֹ מוֹבְרִים כְּשֶׁאֵר הַתְּנָאִים שֶׁל
 הַבְּרִייתוֹת שְׂכִקְדִּימִין זִמְן קְרִיאַת שְׁמֵעַ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים כֹּז • וְגַם מִתּוֹךְ
 הַדּוּחַק־נִהְיָ כֵן שְׁלֹא יִתְקַבְּצוּ אַחַב לְתְּפִלַּת עֶרְבִית וְלֹא יִתְפַּלְלוּ כְּצִבּוֹר
 וְכִבְל מְקוֹנָם לְפִי רֹת אֵין לְמַהֵר כֹּל כֵּךְ לְקִרְוֹתָהּ מִכְּעוֹד יוֹם קוֹדֶם צֵאת
 הַכּוֹכָבִים כִּי דְבַר מוֹעֵט הוּא בֵּין תְּנָאִי דְּמִתְנִיתִין וּבֵין תְּנָאִי דְּבְרִיתָא •
 לְשׁוֹן הַטּוֹרִים • וְהָאֵבִיָּה כְּתִב גַּרְלִי עֵינֶיךָ דְּבְרִי רֹת וְהַמַּחְבִּיר לְקֹדֶם קֶשׁ
 וְלֹהֲתַפְּלֹל בְּלֵילָה מְקֻזִּי בִּיּוֹרָא שְׂכָל הָעוֹשָׂה דְּבַר שְׁאוֹנוֹ צָרִיךְ לְעִשּׂוֹת
 נְקִדָּא הַדְּיוּקָא אֵלֹא אֶב הַזֶּהֱנָל כְּפִרְשׁוֹ כְּשֶׁאֵר דְּכָרִים • כְּדִרְכִּי וְהָאֵבִיָּה
 הִיָּה נִחָג לְעִנּוֹת אִמֵּן עִם הַצִּבּוֹר כְּשֶׁהַתְּפִלָּה קוֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים וְעוֹנָה
 אִמֵּן עַל בְּרַכַּת מַעְרִיב עֶרְבִים וְאַהֲבַת עוֹלָם וְקוֹרָא שְׁמֵעַ עִם הַצִּבּוֹר
 כְּקוֹרָא בַּתּוֹרָה וְעַל אַכַּת וְאַמּוֹנָה אִנִּי עוֹנָה אִמֵּן וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוֹר
 וְכִשְׁמִנִּיעַ זִמְן צֵאת הַכּוֹכָבִים אִנִּי קוֹרָא שְׁמֵעַ בְּבִרְכוּתֶיהָ וְאִנִּי מְשַׁנֵּי
 עַל סְמִיכַת גְּאוּלָּה לְתְּפִלָּה • מִשְׁבּוּלֵי הַלֶּקֶט וְכַעַל הַמַּאֲוֵר זֶל כְּתִב
 אִנּוּ אֵין לָנוּ רֹאִיָּה לְהַקְדִּים זִמְן קֶשׁ קוֹדֶם זְמַנָּה • עַבֵּי וְנִקּוּט הָאֵי
 בְּלֵלָה בִּידֶךְ דְּאַפִּי מֵאֵן דְּשָׂרִי לְקִרְוֹת קֶשׁ שֶׁל עֶרְבִית קוֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים
 לֹא שְׂרִי אֵלֹא בְּדִיעֲבָד אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא אֵלֹא עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים וְכֵן
 הִלְכָּתָא • בְּשִׁבּוּלֵי הַלֶּקֶט •

אֹמֶר הַמַּחְבֵּר

קָנָא קְנָאִיתִי לָהּ עַל בְּטוּלַת תְּפִלַּת
 עֶרְבִית בְּזִמְנָהּ וְלֹא דִי שְׁאוֹנִין יוֹצֵאִין יְדֵי חוֹבָתָן כִּי בְּזִמְן הַזֶּה קְבִלְנוּ
 עָלֵינוּ לְחֻבָּה בְּכּוֹ שְׁכַתְּבוּ הַמַּחְבְּרִים אֵלֹא שְׂמִירָבִין בְּרִכּוֹת שֶׁל קְרִיאַת
 שְׁמֵעַ לְפָנֶיהָ וְלֹא אַחֲרֶיהָ וְכִמְעַט שֶׁהֵן לְבִטּוּלָה וְהִגְבִּי סוּגֵר
 חֶרֶב וְחִנִּית לְכִנִּי אֲשַׁכְּנוּ וְאִיטְלִיָּא הַמִּתְפַּלְלִין תְּפִלַּת עֶרְבִית בְּזִמְן הַקִּין
 לְאַחַר כֵּב שְׁעוֹת דִּהְיִינוּ יוֹתֵר מִשְׁתֵּי שְׁעוֹת לְפָנֶי צֵאת הַכּוֹכָבִים וְלֹא
 מִצָּאוּ יְדֵיהֶם וְהִגְלִיהֶם בְּבֵית הַמִּדְּרָשׁ וְאֵין לְמַנְהֵג הַזֶּה לֹא שֶׁדֵּשׁ חֵלָּא עֵנָף
 דְּקִהְרָגֵל רַע מִצּוֹת אֲנָשִׁים מְלוֹכְדָה מִצַּד עֲצָלוּת וְשִׁרְחָה לְהַתְּפַלֵּל שְׁתֵּי
 פְּעָמִים בְּשָׁנִי זְמַנִּים מְנַחֵם וּמַעְרִיב וּבְעֵבוֹד כִּי רֹאִיתִי קֶצֶת גּוֹסַחֹת
 מוֹעֲתָקוֹת בְּשֵׁם גְּדוּלַּת הַמּוֹרִים וְהָשָׁבָא אֲשֶׁר בּוֹ תוֹלִים עֲצָמָם בְּמוֹ שְׁאִמְרוּ
 זֶזֶל הַרְצָה לִיחָנֵק יִתְּלָה בְּאֵילָן גְּדוּל • וְהִגְבִּי מִכִּיָּא לְשׁוֹן הַגּוֹסַחֹת
 וְהָיָא • וְאַנְכִּית בְּרֹאִיוֹת בְּרֹדוֹת כְּזֹהֲרֹת כְּשֶׁמֶשׁ יוֹדֵת שְׁאֵין מִכֶּשֶׁ

בדבריהם ואפי' צם כיעקב ואח' קם בישראל וכשיש חוצות ארזים • וז'ל
הנוסחה • משום שזרח צבור התירו להתפלל תפלת ערבית קודם ב
הזמן וקורין קש' בכרבותיה לעמוד מתוך דברי תור' לתפלה כאשר הוא
בס' קנת הידושלמי וכן כת' ר'שי וה'אבד וה'יף והרבה כן הגאונים עכל'
וה'טבא בחדושי ברכות • והנה טעו בזה הלשון וחושבים שמה שכתב
הרב התירו להתפלל תפלת ערבית קודם הזמן שז'ל קודם פלג המנחה
בי מפלג המנח' ולכטה הוא לילה לדברי ר' יהודה ואני אומ' כי לא יפה
ביונו כי קודם הזמן ז'ל קודם צאת הכוכבי' שהוא זמן תפל' ערבי' לכול'
עלמא וחדע' דהא לא מצינו בשום מקום שאפי' ר' יהודה אומ' להתפלל
ערבית מפלג המנחה רק שאמ' שזמן תפלת המנחה עד פלג המנחה וכן
כת' הר'אש בפי' וז'ל נהי נמי דאין זמן תפלת המנח' אלא עד פלג המנח'
לר' יהודה היינו שהיה כנגד התמיד וזכנו לא היה אלא עד פלג המנחה
אבל קש' שתלוי בזמן שכיבה אין ראוי לקרותו אז • שעדיין אינו זמן ש
שכיבה עכל' ואפי' לפי' דת' שכת' דהוא הדין לר' יהודה דנחשב לילה
אחר פלג המנח' וחר' יהודה יכול להתפלל ערבית מפלג המנח' ולכעלה
היינו דוקא כפלג המנחה ולכעלה מאחר שהעת כנח' עברה אבל לקרות
קש' וערבית קודם שעה ורביעית לפני צאת הכוכבים לכולי עלמא הו'
יוס לתפלת המנחה ואיך יעלה על לב בני אדם להתפלל ערבית ותדע
עוד כי הר'טבא הביא הדבר הזה בשם הגאונים ובשם ר'שי • וכלם אינם
מדברים אלא מפלג המנחה ולמעלה וכן לשון הטורים וז'ל • ור' פירש
כדי לקיים הכנה שאנו סיברים כשאר התנאים של הברייתא וכו' והוא
לשון התוספות אם שזע' מינא כי המנהג היה להתפלל מעט לפני צאת
הכוכבים דומיא דתנאי דברייתא שאם זמנה מעט לפני צאת הכוכבים
כמו שפי' ר'שי לש' ולמען לא יהיה פתחון פה לכעל דין לחלוק אבתו'
כל חלוקי' הומנים מזפלת ערבית הנמצאים בנמר' בתחלת מסכ' ברכות
• בא'מתי קורין שמע בערבין בשע' שהכנה' נכנסין לאכול בתרומתן
ומסיק בגמרא שהוא בשעת צאת הכוכבים • וכן ההיא משעני נכנס
לאכול פתו במלח ומסיק בגמרא דעני כאחר מכהן • וההיא ברייתא
בשעה שקדש היום בערבי שבתות ואליבא דר' אליעזר • ופי' ר'שי היינו
בין השמשות והוא כדי מהלך חצי כיל קודם צאת הכוכבי' • ואליבא
דר' מאיר דאם משעה שהכנה' טובלין לאכול בתרומתן • ופי' ר'שי
דהיינו מעט קודם בין השמשות ואליבא דר' אחאי שאומ' משעה שרוב
בני אדם נכנסו להסב ופי' ר'שי והוא המאחר לכולן • אכ' כל הני תנאי
מאחרי מפלג המנחה והיינו תנאי דברייתא שאומרים התוספות • ה

בתחלת ברכות • חל' ואנו שמתפללין ערבית מכבוד יום סוכה לן
ברבי תנאי דגמרא שאמר משעה שקדש היום • אכ' שמע מינה שמידי
כולם מפלג המנחה ולמעלה הרבה • וגם מה שכתב ר"ש שבא שהוא
מסקנת הירושלמי היינו כמו שכתבו התוספות בתחלת פרק קמא דב
דברכות • וזל' ודקאמר בירושלמי וזא דקדין אותה בבית הבגס • כו'
אומר ר"ת שהיו רגילין לקרוא קש' קודם התפלה כמו שאנו רגילין לומר
אשרי תחלה ואותו קש' אינה אלא כדי לעמוד מתוך דברי תורה • עכל'
הרי שהירושלמי אינו מדבר מקש' של חוב' שהיו מתפללין עם ברכותיה
והנה ראיתי בתשובו מהר"ר איסרליין זל' הנקראים תרומת הדשן שכתב
שלא מצא טעם וסברא למנהגו בזמן הקיץ וכן מהר"ר יוסף קדון זצל'
לא היה מתפלל כלל עם הצבור ערבי רק כלילה • וכן הדכה בעלי גפש
וכן אני הקטן נוהג בזמן הקיץ אבל בזמן החורף שמתפללין ערבית
אחרי כג' שעות שהוא אחר פלג המנחה סומכין על ר' יהודה ודוקא
לפי דברי ר"ת ממ' אינם יוצאין ידי חובת קש' בזמנה לרוב הדעות
סוף דבר כזה סליקנא בזה נחיתנא ושכח אני את הספרדים וזו
והציליאני וכן בערי המערב המתפללין ערבית סמוך ללילה ויהי
חלק עמהם במצוה זו ועליהם אני קורא ערב וכך וצוהים אשיחה
ואהמה וישמע מהיכל קולי ואם באת לתת טעם לכנהג הרע
הזה • כי בזמן הקיץ יתחלק היום ליב' שעות גדולות כמו בימי החורף
ליב' שעות קטנות כמו שמצאתי בתוספו ספרדיות שכל שיעורי שעות
שאמרו חכמים מתחלקין לפי השתנות הימים וכן שמעתי שמביאין
ראיה מיומו של יהושע בשעמדה לו החמה כיום תמים ואיכא בכודש
בי היום ההוא יום תקופת תמוז היה וקא חשיב ליה תלמודא פרק
אין מעמידין ליב' שעות והיינו יב' שעות ארוכות אעפי' שזי' היה מסופק
לעניין התקופה פרק כיצד מעבדין ממ' תוספת זה אינו רק דבר
מועט והוא קרוב לחלק חמישי מן השעה לכל שעה לפי דעת החזו"ס
באשר שאלתים • ואכ' שעה ורביעי קודם הלילה שהוא צאת הכוכבים
אפשר שיגיע לפי שיעור תוספת עד קרוב לשעה וחצי ודוקא בתקופת
תמוז אבל לא בשאר הימים והלילות כ' שעה כמעט שנים אבל ממ' לשתי
שעות ש' יכות קודם הלילה לא יוכל להגיע • ואכ' אפי' לפי דעת זו
המתפללין ערבית קודם שעה וחצי לפני צאת הכוכבים • הם לריק
בחס • והיראנו נפלאו מתורתו אמן • שמש מי שנאנס ולא
קרא קש' עד שעלה עמוד השחר יבול לקרות קודם הנץ החמה אבל לא

יאמר השכיבנו • והזר יונה כת' ודאי צריך לומר ב' לפניה וב' לאחריה
אבל לא יאמר הכרבה כמו שהיא • אלא מתחיל ותקנינו בעצה טובה ים
מלפניך וה'אש כתב שלא יאמרה כלל • עכל הטורים • והשר
מקוצי ולאביה כתבו שיאמר השכיבנו • מדדכי פק' דברכות

שג
ברכה ראשונה מקט' כערב נוסחא ספרדית
ומבדיל בין יום ובין לילה בא' המעריב ערבים • ונוסחה אשכנזית
בין יום ובין לילה ה' צבאו שמו אל חי וקיים תמיד ימלוך עלינו לעולם
ועד • והזר יחיא אל אחי בעל הטורים כתב כי נוסחה ספרדית טובה
אבל נוסחה אשכנזית אינה מעין החתימה סבוך לחתימה • וה'אש
ישב קצת שהיא מעין החתימה • שגא הפסוקים שתקנו
לונ' אחר השכיבנו שהם יח' אזכרות שמתחיל ברוך ה' לעולם אמן ואמן
יש אומרים שאין לומר משום הפסק גאולה לתפלה שגב כתב
רב עמרם טשליח צבור יכול להפסיק אחר שחתם המלך בכבודו תמיד
ימלוך עלינו כו' • לומר ברכו בשביל בני אדם שבאו בין הפרקים כיון
דבלאו הכי מפסיקין בפסוקים וביראו עינינו ואני כתבתי למעלה שאין
להפסיק אלא בכה שתקנו החכמים • שגנ עוד כתב רב עמרם
בשם רב שר שלום שפותר לפול על אפיס ולבקש יחמים אחרי תפלת
ערבית אפי' בצבור וכן הטנהג בבית רבינו שבבבל • וכל בני אשכנז
וצרפת נוהגים שלא לפול על פניהם בערבית • ואתה תלם די כבר
קבלת שמץ כנהו שלא לפול על אפיס בלילה כמו שפירשו הנקובלים
הטעם האמתי • ולחצ'א ברביזא שגד מצוה לקרות קט' על
מטת ודי בפרשה ראשונה • ורבינו חננאל כתב שצריך לקרות גם כן
פרשת והיה אם שמע דבתי כה בשכנך ובקומך • שגה בשאל
גדול הדור מהזר יעקב מולץ • איך המנהג בקדיש יתום אם יושב כי
העיר יכולין לעכב על הנכרים שבאו חוץ לעיר לומר קדיש יתום אם לא
וגם הטעם לכה נקרא קדיש יתום ולכה הקטנים אומרים זה הקדיש
הואיל והוא דבר שמקדושה • שגו והשיב הרב כי יש כמנהגים
שונים בקהלות אשכנז יש נוהגים שלא לומר החיצון • ויש קהלות
נוהג' שיאמר הגר כמו התושב ובטקום דנהוג נהוג אבל במקום ד' יבא
כנהג מצד דינא יכולים התושבי לעכב על החיצוני באתר שהם פודעים
ההוצאות כהכנסת וכל שאר עולים ומכנים כמו מקום בית הכנסת שיש
להם בדין • ונקרא זה הקדיש קדיש יתום בשביל שהקטני' אינם יכולים
להתאגל בצבור יכולים לומר קדיש זה

כי נתקן בשביל הבתים • ולכן הקנינים יכולין לאמרו כי איננו חובת
 כשאר הקדישות של התפלה • וליכ' כי אעפי' עזה הקדיש נתקן ב
 בשביל ה' ת'ס כמו מעשה דר' עקיבה • כמ' האכל כשהוא איש טוב לו
 יותר להתפלל כל התפלה כזה הקדיש • כי גדול המצוה ועושה ממי ש
 שאינו מצוה ועושה • ואעפי' שאין אבל בבית הכנסת אין לכטלו מ
 באחר שהוא נתקן אחרי פסוקי' • ואפי' מי שיש לו אב ואם יכול לאמרו
 מאחר שנתקן ענל' וקצרתיו שנו נשאל גדול הדור מהרר ישראל
 גד' פתחיה הכונה ר' איסרליין על מי שמת לו אב או אם באדר ובכוף
 סיום השנה שמת היתה השנה שנת מעוברת אם ואמ' קדיש באדר השני
 או באדר הראשון • והשיב שיש לומר קדיש באדר וראשון • כי לדבר זה
 אין רק צני' עשר חדש כמו שאמ' רז"ל פושעי ישראל נדונין בגיהנם שני'
 עשר חדש ואינו אומ' שנה וכן כת' בדר'ס זל' • עכל' שנה אמ' ר'
 יוחנן בן דהבא ארבעה דברים שחול' מלאכי השרת • חגיון מפני כה
 הויין מפני • הונכין שלחניהם • פי' שנוהגים כמעשה בהבה פני' כנגד
 אחר • אבל כמ' כעמש כדרכה • ודוקא דרך עקראי בעלמא •
 טנ' וכשהוא בספר מגלה טנח ומכסה טפח ודומה כמי שכפאו
 טד • כת' ור'אבד יש מפרשים כגלה טפח • פי' שלא היה כמרק האבר
 בשעת תכמיש כדי למעט הרגאה • ור'אבד פי' כגלה טפח עכשיו מ
 כגלה וזה • ועכשיו מכסה אותה כלום שלא היה כאריך בהשמיש •
 יכ' כגלה טפח בסניר שהיתה חוגרת סניר • שאף בשעת תשמיש היה
 בצריכה וחגור סניר ומכסה טפח מיד כדי למעט בהרגאה •
 בשלם עבודת היום • תהלה רגורא ואיום •

דיני עיבת וערובין

כים כת' ה' מכס' יש מסתפקי' בתנוד אם דרך להחכירו כמו שדד' ים
 ומותר או אם דוכה למרחץ ואס'ר והוא הכריח לאס'ר ואפילו השכירו
 לשנה אכור • ושון דטו' ים וכעל ההרומ' התיר גנור
 • וברחי' כתבו התוספ' להתיר שעומדים לאריות

דב האני נאון כתב שאם השכירו בתנוד לשנים הרבה ונתפרסם הדבר
מות-וכן נוהגים הותר בככל והוא כתב נתכרר הדבר בכל גלותינו
שכל מי שיש לו מחץ או תנוד אינו שוכר פועלים לעשות מלאכה בהם
ולוקח הוא הדיוח של הדמיצה ושל האציה אלא משכירו לאחד לשנה
או לחדשים בשכר ידוע ושיטול החובר כל הדיוח שיגיע כמנו ומותר
בקבלנות שאין מלאכת הגוי נקראת על שם הישראל אכל אשה מ
משכירו לימים אסור לקבל שכר שבת ויט' • לשון דטורים
שם ונוי שזפר בגדיו של ישראל בשבת אסור ללובשו בשבת
ולא התירו אלא שתעשה מלאכתו בשבת אבל לא שיהנה מכינו בשבת
וכן כתב הדור אבינוד • ומורי יעלה כתב דלא סבירא ליה האני
פסקא שיהא אסור ללובשו וכן מצאתי בשם הדור באר • משכולי
הלקט • שם נשאל לרשימי שיש לו שוורים והשכירם
לגוי לחרוש לזמן מה • אם יכולין לחרוש בשבת • ויש שהיו א
אוסרים אפי' קכל הגוי אחריות מיתה ונגיבה וגם יוקרא וזילא • ויש
מתירין באיפזזה • שם ישראל ששכר גוים לבנות לו
בית בקבלנות היה מתיר לית שיכנו בשבת ור' אסור • ואפי' סתת הגוי
האכנים בכיתו אסור לישראל לטקעו בכנין • ר' היה מתיר בתנוד
סקבלו בשותפות שיקבל יום ראשון כנגד יום השבת שבטל הגוי אפילו
לא התנו בתחלה • וז'ת אוסר • וכשכנה ד'ת ביתו לארצה שיכנו
לו בשבת וכן נראה דעת הרמבם שכתב המשתתף עם הגוי במלאכה
או בסחירה אם התנו כולי • וכתב הראש ומיהו תנוד של גוי שלקח
הישראל משכון מן הגוי נראה שאין צריך לישראל להתנות כלום כיון
שהוא ברשות הגוי ושכר הגוי הוא רק לישראל ברבית שלו וז'ת לישראל
חלק כנוף התנוד • ואם לא התנו בתחלה וגם לא באו יחד לוטר שיקח
הישראל יום אחד כנגד השבת אלא חלקו סתם מכעיא ולא איפשיטא •
וכתב הראש דספיקא דרבנן לקולא אבל מדברי הרמבם נראה לחומרא
• לשון הטורים שם רבינו גרשום אסר הפת שנתנו
אנשי הפיחה ליהודים בשכרו ואסור אפי' בריעבד כל שכר שבת • וכן
פסק בהרם על היהודים הקונים הבכס ומשכירי להם הגוים לקבל הבכס
בשבת ונראה דבקבולת מותר והוא דמי קבולת גבי מכס • כנון
שהשכירו כך לכשתגבה בה דוקטי' אתן לך כך וכך אבל ליטב אצל
הגוי המקבל הבכס אסור • קצתי מלשון המדרכי פק' דשבת •
שם מספר התרומ' התיר להשכיר בהמתו בהבלעה ועל ידי
הפקד שצרי' להפקיע האסור שבית בהמתו • וכת' הדור פרץ ויפרש והב

בשעת הפקד שאין כפקידה אלא כיום השבת ינראה דאפי' במחם נמי
דעתו לזה שהרי אינו כפקידה אלא כדי להנקיע אסור שביתת כוונתו
עכ"ל. וכתב בספר דמצית בשם הדר שמשון משנן ומיהו אם אמר
בהמתו קגויה לך מותר. כנתינת חטים לרחים נערב שבת סמוך
לחשיכה דת פסק כרב יוסף דשרי ואלא נהירא לדי אלא כמו שכתב רב
חננאל שפסק ברבה וכן בסקת ה"אש לאסור וכן נוהגים בכל מקום
ע"כ מתשובת מורי מהר"ר יהודה לנ"א זצ"ל שכן אם אין אדם ידוע
נעיר לקבל הכתבים אין מטלחים אותן בערב שבת אלא אם כן קצין
וכרביעי וכחמישי מותר וה"מכנס כתב שאם לא קצין לעולם אסור
ש"ח יש מפרשים דאין מפליג בספינה פחות מג' ימים קודם שבת
משום אסור תחומים ולכן מתירי ההולך בספינה גדולה שמהלכת לבע"ל
נעשה לשון הטורים וכן כתב ר"ח וכשם הכי נהגו להפריש כים
ול' ישעיה כתב דהאי מתניתין דאין מפליגין אליבא דבי' סמאי היא אבל
בית הלל שרו והלכתא כוותיהו אפי' לא נכנס אלא עם השמש מותר.
ועור מצאתי כיון דשבת באויר מחיצות מבעוד יום יוכל לחזור לביתו
ולהכנס בה בשבת ולהפליג חוץ לתחום ולטלטל בכולהו והוי לה כד'
אבות יואעפי' שמותר להכנס בספינה לבע"ד יום כדי להפליג לכוחר
אסור לצת במנה אט ה"ל חוץ לתחום וכן פירש ר"ח ור"י. וכדכריר
ר"שם והר"ן נתן המכירי בשם רבו רבינו שלמה מצאתי שמותר להכנס
ב' צבת בספינה ולצאת חוץ לתחום ולטלטל בתוכה כיון ששבת באויר
בחיצות מבעוד יום יעוד גדולה מז' כתבו דאפי' לא נכנסו מבעוד יום
שמותר להפליג בשבת עצמו אך כזה לא נהירא לרבינו יצחק הזקן
בדניפ"א. ורבינו יואל הקשה פק' דשבת האכנס מצאתי דאי
ראיה לסתור דברי רבותי והר"ר אבנדר כת' רנכנס בספינה בערב שבת
אל יצא משחש"י אם יצא הימנה משחשיב' וירצה ל"ס' לא יוכל עיר
לחזור לתוכה רהוה ליה כיוצא לדעת חוץ לתחום וכן כתב גאון אחרי'
בטבולי הלקט ורבינו אלפס כתב דטעם דאין מפליגין בשום עונג ש'
שבת שכל שלשה ימים הראשונים נופו משתבר ואין רוחו חוזרת עליו
עד אחר ש' ימים ולכן מתירין בנהרות הנובעים שאינו מצטער
וזה"ל כתב אם קנה שביתה בספינה מע"ל מותר להכנס בה אפי' בשבת
ור"י אסר הכל אפי' בתוך התחום כפני שהוא שט על פני המים שהוא
אסור לשון הטורים כיצאתי בשם הדר ישעיה ול' שהיה נכנס ועובר ב'
בשבת נעיר ונזיזה באותן הכפינות ש' עוברין מכוונה לשובה והיה

אומ' שהגדים המבדילים את חזפינה לעצבונתם מכוונין • דבינו כאיר
הקשה לו מיכן גמלא שידר לנמל • כו' וכדברי הגאונים ז"ל שאסח
המחזיק בש' שאין הספינה יכולה להתקרב ביבשה כדי שיעשו כבש' ^ז
יותר לידד במעבר היא ביצית קטנה שבעצרת כמו בגשר • והרר
אביגדוד כתב שאין ליכנס בדוגית קטנה אם היא שנה על פני המים
וזה ממקורה אך אם היא עומדת בארעא ממיכתא היא • משבולי
הלקט • שש' ולענין דבר מצוה פי' דת' דבכל מקום שאדם הולך
חוץ מלטייל חשוב דבר מצוה • הרמבם כתב מצוה שימנע אדם מן
המנחה ורמעה לקבוע סעודתו • ונראה דקודם מנחה אין לקבוע ד
דערב שבת סתם קאמר • לשון הטורים • ש' האלפסי פסק
כלישנא בתרא דמחמיר ואמר אפי' בסעודה קטנה סאך למנחה גדולה
אכל דת' פסק כלישנא קמא דסתמא דתלמודא קאמר לה • ואם כן דוקא
סעודה גדולה כגון חופה וברית מילה סמך למנחה גדולה • אמר לה
להתחיל מו' שעות ואילך דהיינו חצי שעה לפני מנחה גדולה • ואם ה
התחיל אפי' לאחר מנחה זו אין מפסיקין עד הערב • שיוכל להתפלל ח
המנחה ביום אבל סעודה קטנה אינה אסורה להתחיל עד שתגיע המנח'
קטנה סוף ט' שעות וכחצה • כדכ' פק' דשבת • ש' ע
המתענה בערב שבת הלכתא מתענה ומשלים • פי' אם ירצה ולא הוי ב
במתענה בשבת וביון שיכול להשלים אם ירצה • והוא קבל עליו בסתם
וכל תענית שלא שקעה עליו חמה אינו תענית וצריך להשלים עד צאת
הכוכבים • אם לא שפירש בשעת קבלת התענית שישלים עם הצבור
ומה'ם בת' שיכול לאכול מיד אחר התפלה קודם שקיעת החמה שהוא
מפרש מתענה ומשלים עד אחר תפלה • אבל תענית חלום לכולי עלמא
בתענין עד לילה ממש שאפי' בשבת עינמה יכול להתענות
שעב' בת' ה'אש מי שכותב לעצמו ספרי דרך למודו מותר לכתוב
ערב שבת כל היום • ש' ע' דת' ז'ל פי' הטעם למה אסור לעשות
מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה משום כבוד שבת ויט' שמוסיפין
בחול על הקודש ודוקא כלאכת הדיוט אכל מלאכה הקידש כגון כתיבה
יותר וכן כת' רבי ישעי' • בשבולי הלקט • ש' ע' פסק ה'רד יוסף
שאסור לומר לגוי בערב שבת תע' מלאכה זו בשב' מפני שהוא במסייעו
וכן הוא בספ' התרומה ובספ' דכות' לומר לגוי בע' היתן כעות
שיק' מה שירצה וכלכך שלא יאמ' לו קנה בשבת • כדכ' פק' דשבת
שעה • כל דבר שאסור להשהותו אם עבר ושהה או ששכח ושה אותו
במקום שלא היה לו לשהותו אכור לכל אף למי שלא

שהה אותו • והלמבם חלק בשבת בין בשל כל צרכו ובין אחז צטמק
 ויפה לו וכשלם בשל כל צרכו אסור עד בוצא שבת ובשבתבם ויפה
 לו התיר ואינו יודע למה חלק ביניהם שעו
 לשבם כל מה שאכרו הטמנה דוקא שלא הגיע למאכל בן דרוסאי וז"ל
 פי' שיותר יש להחמיר בהטמנה בבשהייה לפי שמטמין לצורך כחר
 וצריך חמום טפי שלא יתקרב הלכך חיישינן טפי ואפי' נתבשל במאכל
 בן דרוסאי • לשון דטורים ובדברי קצת גדולי ישראל
 וז"ל משה ככללם אפי' השיהוי בתנור ואפי' נדוף וקטום אחד ואפילו
 נתבשל כל צרכו אם הוא מצטמק ויפה לו • והתבשילים שאדם נוהג
 בתנור מערב שבת לאכול בשבת מצטמק ויפה לו הוא • ונ"מ ליתנו
 בתוך התנור לכתחלה לעולם אסור לדברי הכל • תשובות הרשכא •
 וכתב הראש יש נוהגים לעשות חפירה גדולה אצל בקום
 האש מרופפת בלכנים סביב ומסדין אותה וגורפין אותה ומטמינן
 בהם את הקדרה וככסין אותה ומביאין ראיה ויש לחלק •
 ההטמנה שנטמינן דוב העולם שמניחים הקדירה עד גבי הכידה • ופ'
 ומכסין אותה וסביבותיה בכגדים אינו יודע טעם להתיר • דאעפ"י ש'
 שמותר להטמין בכסוי כיון שיש תחת הקדרה אש שמוסיף הכל אסור
 דאמר ר' זירא קופה שטמן בה אסור להניחה על גבי גפת של זתים א'
 אלא אע"ג שטמן בהיתר כיון שנתנה על גבי דבר שמוסיף הכל אסור
 כל שכן שהוא אסור כשהקדרה נתונה על גבי האש • וגם על הטמנה
 של הראש יש לפקפק מיהא דקדירה שטמן בו • אלא שהוא היה בחלק
 להיתר כיון שאינו דרך הטמנה לשון דטורים • שעח השיב גדול
 הוור ט"ז מולן תנור סתום הבלדכי מתיר לכותרו בפרק כמה טובנין
 וספר אגודה אוסר משום סתירה • וראיתי מור' על ידי גוי או תינוק
 בדאפשר ובדליכא כל הגי אפי' על ידי ישראל וכבדוכה לי שכן ראיתי
 בתוספות ולחזור ולסותמו אם יש בו גחלים לוחשית שבא הוי פסיק
 דישיה אבל על ידי גוי כנהג פשוט להיתר • ועל ידי ישראל אם אינו
 סותמו לגמרי דילמא הוי שרי עכ"ל • שעש • רבינו אליעזר
 מליץ אסר לומר לגוי להוציא הקדירה כשבת כשנוגעת בגחלים וכל זה
 הגון הוא כי בדבר שאינו עושה אינו אוסר לגוי ועושה • שכולי
 הלקט • ואפשר שהישראל עצמו מותר להסיר
 הקדירה מעל הגחלים בשבת הואיל ואינו בענע העחלים ואין מתכוין

אליהם ואין כנדרו במקומו בלדני פקדשבת .

שפ

כתב רבינו ישעיה האבנים שהאשה כבסה בהם
הכירה בותר דטלטלן בשבת כיון שטמנה בהן בערב שבת . ויש
שהל להיות בערב שבת היה מקפיד רבינו יהודה בר נתן שלא לדשכין
באבנים דסבידא ליה דאמר דהוי כמו בניין . ובפרש אחר כתב
שאין להקפיד על כך . משכולי הלקט . שפא . וכשמדליק
ני בשבת מברך להדליק נר של שבת . ויש אומרים שאין לברך עליו וב
ונותנים טעם לדבריהם שאם היתה דלוקה ועומדת אין צריך לכבותה
כדי לחזור ולהדליקה וגם לא להדליק אחרת ואינו טעם .

ועוד אומר ר"ת שאם היה דולק ועומד . שצריך לכבותה ולחזור לה
להדליקה וכן כתב רוב עמם המדליק נר של שבת יברך . לשון
הטורים . רבינו בשלם כתב שאין לברך על הדלקת נר בשבת
באשר הביאוהו התוספות ולא מסתכרא כוותיה . מידכי

יש חכמים שטענים לברך על הדלקת נר בשבת . ויש מצוין שלא
לברך משום דחובה היא בדאמרינן הדלקת נר בשבת חובה . אך נהגו
לברך על פי ר"ת בארץ הזאת . ואין דומה לכיס אחרונים חובה דלא
מברכין משום שהן בשביל סכנה . עכ"סמק .

שפב

כתב ראביה שאין להדליק פחות משתי
נרות אחת כנגד זכור ואחת כנגד שמור וגם אין לו לאכול בחצר ביתו
בלילי שבת אלא צריך לאכול במקום שהדליק על שם וידעת כי שלוח
אתריך משכולי הלקט . ואני המחבר אומר כי דבר זה להצריך
ב נרות אינו נזכר בשאר פוסקים ולכן אין העולם מדקדק בזה . אבל
אמת הוא כי בעלי נפש הנקובלים בארץ אשכנז דקדקו בזה . כי ראוי
לצוה מן המובחר לעשות כדי ליחד כנכת ישראל נהקנה הרמזים ב
בזכור ושמור בדבור אחד נאמרו וביחוד אמתי . והכבין תשואות חן
חן לו . שפג . כת בהג' דקבל' שבת תלוי בהדלק' הגר' ביון שהדליק
הגר' חל' עליו שבת . והתוספו כתבו שאין הדבר תלוי בזה ואפי' אחרי
שהדליק לא חל' עליו שבת אלא תלוי בתפל' של ערבי' . וכן כתבו
הנאוני' שאין אסור למלאכ' עד שיתפלל ערבי' וכן כת' הדר' שמשון והגני
בוסף' על דבריהם שאם קבל' עליו לשבות אסור לעשו' מלאכ' . אך אם
טעה שהיה סב' לשהחשיך ולא החשי' מות' וכן נצאתי בשם הג' אביגדור
שאם הדליק בכוונ' שלא לעשו' מלאכ' אבל אם קבל' בטעו' מות' וכן נסק'
ל'ח' ורבי' ישעי' ורבי' נסים ובעל המאור כת' אפי' צבור מותר' בעשיית

מלאכה אם קבלו שבת כשעות ומצאתי בתשובת הנאונים פסאחת
היה בעונן וכבודים שהחשיך והדליקו את הנרות ולא הספיקו להתפלל
מנחה עד שנשבה רוח ונתפזרו העננים וזרחת השמש ולא התפללו ע
ערבית והיה שהות ביום והתחילו הנרות לכבות ושאלו לחכמי ישראל
ואמרו שאותם שהדליקו את הנרות אסורים להדליק ולעשות מלאכה •
אבל שאר אנשי הבית מותרין להדליק נר אחר אבל אותו הנר שהודלק
ליום שבת אסור לגענו ולהוסיף בו שמן ואפי' אם כבה אסור ל
לטלטלה עד מוצאי שבת ובמסכת ברכות מביא מעשה אחד כזה •
ובפי' דשי' משמע שצבור שהתפללו בטעות אסורין בעשיית מלאכה •
שבולי הלקט : שפד והיבא שדוב הקהל קבלו עליהם שבת
המיעוט אסור במלאכה בעל כרחם וכן כתב הר"ר יהודה כ"ר מרדכי
דאם הקהל אמרו ברכו היחיד שלא היה בכנסת אין ראוי לעשות מ
מלאכה : אעפי' שאין רוצה לקבל עליו שבת עדיין • כ"ר מרדכי פרק
דשבת • ובעל סמק כת' ואפשר הבדליק עצבו אסור במלאכה
ואני המחבר ראיתי כורי אבי כו' דרי לנו אהל' שהגויג את ברת אבי כ
בשהדליקה נר של שבת להשים מיד על הקרקע הנר שהדליק בו והיתה
שובתת מיד • שפה כתב גדול בדורו מה' דרי מולן לפי דעת
התוספו' בפרק תפלת השחר יכול לקבל עליו את השבת מפלג המנחה
ולמעלה • ולדעת מה'ם כ' שעות קודם הלילה שהוא חלק יב' ככל יום
השבת שהוא כד' שעות דומי' דשנת השביעית דתוספת שביעית הוי
ליום חלקיב' משנה • וכולהו רכרבתא שרו לאכול שלא במקו' הדלקת
הנר כמו שתבצא בתשוב' מה'ם בהנהגה מיימונית • אלא שבעל ספר
האגודה הצריך והוסיף לעשות נרות ארוכות שלא יכנו קודם הלילה •
דאם לא כן הוי ברכה לבטלה דשרגא בטיהרא לכאי אהני מס' נראה לי
דכני בגרות שבחודי' דהו' לתשמיש ולא לאכילה ובעי' לברוכי בדרכת
מה'ם וגדולי צרפת נמשכים בסעודתם עד הלילה ובאשכנז מקדימין
בזמן הקיץ ועל שניהם אני קורא ועכך כולם צדיקים עכל' •
שפד פסק בספר הכצות מה שנהגים שמדליקין ערב שבת
ומכבין הפתילו כדי שתאחז השלהבת יותר היטב לרוחא דמילתא היא
ובה' פסק דהבי הלכתא דאין מדליקין בפתילה מהבהבת וכן איתא ב
בתוספת' וזי' חלק ופסק דבחרין שרי אבל הבחוב כדי להדליק ולכבות
אין צריך לעשותו מרדכי פכ' דשבת שפז אם כן

דבר שמדליקין על גבי דבר שאין מדליקין אפי' כיון להדליק אסור
להקשות מותר • ופי' דשי' שלא כרכו סביב אלא נתן הפסול תחת
הפתילה שתחת צפה שלא תטבע השמן ורב אלפס פי' אפי' כרכו סביב
• וכן פי' הראש • כפח פי' דשי' שאין מדליקין בקבוקים ולא
בצמר גפן ודלת התירו ונהגו כמותו וכן כתבו הגאונים וד' וכן הכנה •
לשון הטורים רבי יואל הלוי תמה על שנהגו להדליק בצמר גפן ד
דכשנה רוחה היא כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכן
פי' דשי' דקבוקים וצמר גפן יוצאין מן העץ הוא • וראש כתב היוצא מן
העץ נקלף מן העץ לאפוקי קבוקים אבל צמר גפן מדליקין בו •
משבולי הלקט • טפט יש מתירין אפי' שמן פסול ופתילה
פסולה שרכן יחד ועשה מהן נר שלא אכרו אלא בשביל אחד לבדו ב
נתוך הנר אבל בשכרכו יחד שר' וטעמא משום דאין נמשכין אחר
הפתילה וכשכרכו יחד לא שייך האי טעמא ודלת אסרו ואם כרך שעה
סביב הפתילה ועשה סכנה נר הגאונים אוסרי' ודשי' ורב אלפס מתירין
ולזה הסכים הראש • שג בספרד נהגו לומר והוא רחום בהכנסת
הבת וכאשכנז וצרפ' ואיטליא אין אומ' שצא בטוליטלה
נהגין לומר ולחתום בשבת כמו בחול ואין טראה וכן כמקום יראו
עינינו כשנין בפתיחת ואומ' ישבחו השמים ותגל הארץ והיו מנהג של
טעות שלא תקבו כרבת הבלך בכבודו אלא לפי שתקנו לומר פאקס
שיש מהן שגבו עטרה הזכרות שתקנו לומר אחריות ברכה ובין שאין
אין הכתובים בשבת למה יאמרו הברכה וכן הכנה בכית רבי' טכבול
ש' ין אומ' שור' ד' מו' ישראל לעד וכתב בעל המנהג שאין לומר
ושכור צאתינו וכואנו בו • שצב כתב רבינו שאין ליחיד לומר
והברכה ממנן אבות נדברו שלא נתקנה אלא בצבור ונהגו אשכנז
וצרפת שהיחיד אוסר' בלי ברכה ומתחילין בגנן אבות עד זמר למעשה
בראשית • שצג כתב רב ע' רס טע' ולא הזכיר של שבת ב
בערבית כחזירין אותו ורב כשה נאון כת' יחיד שטעה ולא הזכיר אתה
קדש בלילי שבת אם שבע בשליח צבור נגן אבו' בראש ועד סוף יצא
רב נטרונאי כתב אפי' לא התפלל כלל זכרו ושבע משליח צבור
בגן אבות מראש ועד סוף יצא ידי חובתו והימז הוא • לשון השו"ע
שצ' ויש' שחל בערב שכתנחו' ש' לא לשג' פר' במה מדליקין
לפי שאין יכולין לומר עשרתן ערבית ויש' שאין דוחין אותו בך •
בשבולי הלקט • והעולם נהגו שלא לאסרו •

שצח • ונחנו בכל המקומות ששליח צבור מקדש בבית הכנסת •
וואני תמה איך נתפשט זה הבנהג דהא קיימא לן כשמאל דאבר אין ק
קדוש אלא במקום סעודה דהא אין מקדשין בבית הכנסת אלא
לאפוקי אורחים דאכלו בבית הכנסת וכיון דהשתא ליכא אורחים קרוב
הדבר להיות ברכה לבטלה • לשון הטורים • הא מילתא
איסתפקא בכמה שנין וצווחו כמה גאוני עולם כבודביא דאין קדוש
אלא במקדש וכן כתב רב האי גרין ורין אכן גיאת ואפשר לומר דכיון
דתקנו הקדוש משום אורחים אפי' כי ליכא אורחים לא עקרו התקנה •
דוגמת מגן אבות דנתקן בשביל עס שבשדות ואעג דליכא עס לא ס
מלקה יתשובת הרשבא סימן תק ורב נטרונאי
כתב מקדשין בבית הכנסת אעפי' שאין אוכלין לשם ואעפי' שאין קדוש
אלא במקום סעודה מפני שהטעמת קדוש רפואה היא ומת
שטועמין כל הצבור לאו משום דחובה היא לטעום אלא שחובה היא
לשכוע קדוש לבד וכיון ששמעו הקדוש יצאו ידי חובתן ואין צריך
לטעום וכל דבריו תמוהים ואי אישר חיליאיבטלינו • וכן כתב
רב האי שאם אין שם אורחים אין מקדשין בבית הכנסת • לשון
הטורים **שצו** כתב רבינו נסים הא דאמרינן אין קדוש
כו' דוקא כשמקדשין במקדש זה על מנת לסעוד שם אכל אס קדש במקום
אחר על מנת לסעוד במקום אחר אין צריך לקדש והביא ראיה מן ה
הירושלמי • ורב האי גאון ובעל הדברות דחוראיינו • ובתשובת
הגאון ס מפרשים הא דאמרינן אין קדוש כו' אם רואה במקום שהוא
סועד מקום שקדש שם מותר • שכולי הלקט •
שצו אם התחיל לאכול מבעוד יום וחשיכה צריך
להפסיק ופוחם ומקדש ויש אומ' שמקדש ככו בשאר פעמים שמכרך
על היין ואחר כך על הקדוש ומהו כירושלמי אומ' אם היו שותים
תחלה שאין צריך לברך על היין וכן פסח הדין גיאת
שצח ולענין המוציא אין צריך לברך אלא מקדש
ואוכל בלי המוציא וכן כתב רבינו ישעיה ובעל הדברות •
שכולי הלקט • ורב אלפס כתב שצריך לברך המוציא וכן די' זל •
ולזה הכים הראש שצריך לברך כורא פרי הגפן אם שתה תחלה • אכל
המוציא יברך • ונראה מדבריו שאם אין לו יין ומקדש על הפת שגם
תמוציא אין צריך לברך • וכן כתב הדין גיאת

ב'ר'כ אלפס רבי מילי לקידוש אבל להכריז אינו מפסיק ובעל הדבר
זל כת' הא דאם שכואל כשכ' שמפסיק לקידוש כך כפסיקין להבדלה
ומסתברא דהילכתא היא • כשכולי' הל'קט • שצט' כת' רב
סעדיה גאון צריך שיאכל כלילי שבת אחר קידוש ואם לאו לא יצא
ידי חובתו של קידוש והגאונים כתבו דמוכא אין צריך להבדיל רק כ
בתפלה • מתשוכות ה'שכא סימן כח' ת' ואותם בני אדם
ההולכים לעשות קדוש לאלמנות כבתייהם וחוזרים לאכול בבית • ה
האלכנות יוצאות והם אינם יוצאים • ולכן נוהגים שלא לשתות בבית
האלכנות • אענ' דשיטת ההלכת מוכחה שהיו רגילים לשתות בבית ה
הבנסת בכוס של קדוש • עכל' סמך' תא' ואם גבר סעודתו וקדש
עליהם היום קודם שיברך ברכת המזון כת' רב אלפס שיברך ברכת
המזון על כוס אחד ואח' קדוש היום על כוס שני • אבל שתיהן על כוס
אחד לא לפי שאין עושין כצות חבילות חבילות • וצריך להזכיר של
שכת בכרכת המזון אעפ' שמברך קודם הקדוש • ויא' שאף בגמר ס
סע' דתו אין לברך בה ביד אלא פורס כפה וכקדש ומברך המוציא וא
ואוכל מעט ואח' מברך ברכת המזון ולזה הסכים הראש •
ת' כת' רב עמרם אחר שבקדש על הכוס נוטל ידיו ומברך על כ
נטילת ידים • לטון וטורס • וכן כת' רבינו ישעיה זל' וכן פסק רב
אלפס דבדיעבד יבול' לקדש אבל רב עמרם כת' נוטל ידיו לא יקדש
על היין אלא על הפת דכיון דנטל ידיו עקר דעתו מן היין ושם דעתו
על הפת • שכולי' הל'קט • אבל אם נוטל ידיו קודם לא יברך על היין
אלא על הפת כך בת' רב עמרם • וכן כת' מהר"ם מי שנתכוון לקדש על
היין ושכח נוטל ידיו לסעודה קודם קדוש הרי זה כקדש על הפת ולא
על היין כיון שנטל ידיו לסעודה וכן נהג מהר"ם לקדש קודם • אבל
ד'שכס פי' הא דאם רב נדונא הנוטל ידיו לא יקדש היינו דוק לרב דאם'
יש קדוש שלא במקום סעודה דלכך לא הוי רב קדוש בעניין דסעודה ו
והוי הפסק כין נטילה לסעודה הלכך הנוטל ידיו לא יקדש הוא אלא
יביח לאחר לקדש ויצא הוא בשניעה ולא הוי הפסק כולי' האי • אבל
לשכואל דאמר אין קדוש אלא במקום סעודה וקיימא לן כוותיה יכול
זכור קודם הקדוש דיקדוש לא הוי הפסק • ומידו לבתחלה
כ' ב' לקדש קודם כדחזון דסגרי בית שמאי שמוזנין הכוס ואחר כן
נטיל' לידים שלא להפסיק במזיגה כין גט לר' לר' • וד'ת וד'י
כת' דאפי' לבתחלה יכולין לטול קודם הקדוש דקדוש לא הוי הפסק

וכן היה נוהג ה'ראש . ואני תבה על כנהגו לדחוק ולהוציא אמריה דרב
ברוכא מפשטיה . לשון הטורים . ואני המחבר אוכר כי באשכנז
וצרפת נוהגין ברת ודי לישול ידיו תחלה . תג ושותה מלא
לונמיו לא יצא והוא רוכב של רביעית ודלא כרב עמרם שכתב אם קדש
ולא טעם רביעית לא יצא . ורבינו ישעיה כתב שהוא פחות מרביעית .
שיבולי הלקט . . . תד ואם היו המסוכין כ'אוג ולא טעם המקדש
וטעם האחר כמלא לונמא כתבו הנאונים שלא יצא אאכ טעם המקדש
וכן כתב בה'ג . וכתב עוד ואי אשתלי ולא טעם ושתו אחריני מיתו
בסא אחרינא וברוך בורא פרי הנפן ולא צריך לאהדורי דקדושי .
והא דמשמע בירושלמי דסני בטעימת האחד פי' הנאון בשאר הדברים
שאינם טעונים כוס אבל אקדוש לא יצא אלא אכ טעם המקדש .
וה'ראש כתב שגם בקדוש יוצאים בטעימת האחד . ומיהו צריך אחד
מן המסוכין לשתות מלא לונמיו . תה ועל היין המבושל רבו
הדעות הדר שמעיה כתב בשם ר'שי שמכרבין עליו שהכל וכן כת'רזין
גיאת שיין שנתכשל אפי' מעט וכן אם נפל בתוכו מעט דבש מכרבין
עליו שהכל . וכן כתב רב האי גאון כיון שנתן האור תחתיו והרתח
אין בו משום גלוי ולא משום יין נכד ואין אומדין עליו קדוש היום .
ואין נראה לבעל העטור דכתב דלא גרע מקונדיטון דאיתא בירושלמי
שיוצאין בו בפסח ידי חובת ד' כוסות . וכן כתב ר'ת ודי שמקדשין
על המבושל וכן הסכי' ה'ראש . לשון הטורי' וכן ה'שבא בתשובות .
וכן בעל סמק . וה'כבם כתב אין בקדשין אלא על היין הראוי לנסך
על גבי המזבח לפיכך אם נתערב בו דבש או שאר אפי' כטפת חרדל
בחבית גדולה אין מקדשין עליו וכן היו מודין בכל המערב . רש
מתירין לקדש עליו שלא אמרו הראוי לנסך על גבי המזבח אלא להוצי'
מגולה או ריח רע או מבושל שאין בקדשין על אחד כאילו . לשון
הטורים . וכנהג אשכנז וכל גדוליה לקדש על יין מבושל אם אין לו א
אחר ואפי' אם יש אחר שאינו טוב . תו בתשובת הנאונים
ז'ל לא כבעי'א על חמרא פגומא דלא מקדשין אלא אפילו אכיא פ
פגומא לבימזג ביה חמרא לקדושי' אמור . ורבינו ישעיה כתב בשם
רבינו שמואל דקפיד לכתחלה נשבע אבל אם אין לו יין אחר מקדשין
עליו . משבולי הלקט ולמעלה בהלכות ברכות כתבתי
דין פגום . . . תז במקום שאין יין מצוי מקדשין

על שבר ועל שאר המשקין והיו חמיר מדינ' ופי' לשכם כשאין יין מצח
 בכל העיד נקראו שאר משקין חמיר מדינה ומקדשין עליו • וישם
 מפרשין ולא היה חמיר מדינה אלא שלא תהא מנול מאלך יום אחד יין
 סביב העיד • ומדבריו ה'מכם יראה שאין מקדשין על חמיר
 מדינה • שכתב מדינה שדוב יינה שבר אעפי' שאין מקדשין עליו מ
 מברילין עליו הואיל והיו חמיר מדינה • לשון הטורים •
 ואי המחבר נראה ליישב לשון ה'מכם שאינו הולק על חבדיו כלל •
 שכתב מדינה שדוב יינה שבר רוצה לומר עיד שדוב יינה
 שבר • אבל מיעושה שותין יין ממש • אינו נקרא חמיר מדינה לקדש
 עליו • ואעפי' שכתב אחר כך שמברילין עליו הואיל והוא חמיר מדינה
 כוונתו שנקרא חמיר מדינה לענין הברלה מאחר שדוב העיד שותין
 השבר • ותדע שכן כוונתו מולא קאמר סתם מדינה שיינה שבר שהיה
 מסמע שכולם שותין שבר • אלא שמע מינה דוקא קתני שביעושה
 שותין יין ממש • וכי תימא זו אינה ראייה דהא דנקט ה'מכם רוב
 יינה שבר ולא נקט סתם להודיעך כח ההברלה דאפי' דמעושה שותין
 יין אפי' הכי לענין הברלה קרי חמיר מדינה אב' הוה לו לפרט דבריו
 ולומר כך מדינה שיינה שבר אעפי' שאין מקדשין עליו מברילין
 עליו אפילו מיעושה שותין יין הואיל והוא חמיר מדינה כי כן דרך הפ
 הפוסקים והמחברים לבאר היטב דבריהם כמראה ולא לדבר בחידות
 כמו התנאים ואם כן נוכל לומר דהא דאמרו הגאונים ש
 שמקדשין על חמיר מדינה היינו במקום שאין יין מצוי כלל וכן נראה
 מדבריהם • ובפרט לדבריו ו'שכם לעיל דאמר שצריך שאינו גדל יום
 אחד סביב לעיד • ועל הפת כתב' ד'ת שאין מקדשין
 עליו ו'שכם כתב שמקדשין עליו וכן כתב רב עברם •
 וכשמקדש על הפת כדרך כרכת המוציא ואינו פורס ונומר הקדוש ו
 ופורס • וכן כתב רב האי גאון • וה'אש כתב שמקדשין על השבר
 אם הוא חמיר מדינה • וממ' יותר טוב לקדש על הפת כיון שהסעודה
 היא לכבוד שבת אבל בסעודת הבקר יותר טוב לקדש על השבר אם
 הוא חמיר מדינה פי' שיברך עליו שהכל קודם לברכת המוציא שאם
 יברך על הפת תחלה אם כן אין שם שום שגוי
 רב עברם כתב שאם יש לו כוס של
 תש

קדוש ואין לו כוס של ברכת המזון כל זמן שלא ברך ברכת המזון חייב
לברך ברכה אחרונה עליו והלאה כתב דין שלפני המזון נפטר בברכת
ומזון אפי' אין לו כוס בברכת המזון כיון שבא להמשיך האדם לתאות
המאכל חשיב כדברים הבאים בחמת הסעודה • וכש' בכוס של קדוש
שהוא צריך סעודה טפי דקיימא לן אין קדוש אלא במקום סעודה •
כתבו התוספות דבחד אחד מפינה לפינה לא שייך שני מקום לענין
קדוש במקום סעודה אפי' החד גדול הרבה ורב שר שלום גאון כתב
כל זמן שרואה מקובו מותר אפי' בבית לחצר ואם לאו אסור • לטון
הטורים • תיא מצאתי בשם רב עמרם שכוס של קדוש צריך
לברך עליו כל זמן שלא ברך ברכת המזון והני מילי דלית ליה חכרא
וכוס של ברכת המזון ולמפרש אחר מצאתי דכוס של קדוש אין טעון
ברכה לאחריו שהרי יש לו לשתות בתוך המזון • משבולי הלשון
תיב כתב גדול בדורו מהרי"ל מולן דכדי אין קדוש אלא במקום
סעודה אפי' באותו מקו' עצמו שקדש אם אין דעתו לאכול שם לאחר
ואין חלוק לזמן קצר או לזמן מרובה אבל אם היה דעתו לאכול שם מיד
אפי' אם היה הולך לדרך גדול ומתוך כך שוהה עד שיגיע לשם חשיב כ
במקום סעודה לפי הירושלמי ואפי' בטרקלין גדולים חשוב כפינה ל
לפינה במקום סעודה עכל'ה רב תיג ממדור אברהם שמעתי
הטעם שמכסין הפתג' שחרית בשבת היינו הטעם שאם היה כנולה
היה צריך לברך על הפת תחלה מפני שהוא קודם בפסוק בדש שמע
בברכות • בדרבי פרק עדבי פסחים תיר' ראיתי כתוב על שם
הנאונים מי שקדש לאנשי ביתו וכא אצל אנשים אחרים אינו בקדש ל
להם ואני תמה אם כתבו כן הנאונים והלכות גדולות מחלקין אם בא
אצל אחרים שאין יודעין לקדש מקדש להם אבל אם יודעים לקדש
אין מקדש להם • כתב בעל התרומות מי שאינו ידע לקדש אפילו
אשתו עמו אין מספיק לקדש לאור הנר בשבת כמה שיעיינו עמו רש
מתירין והבי' מסתברא טפי שבין שאינו טרוד בקריאה יותר יענין עליו
בשם היה טרוד בקריאתו • בספר התרומה כת' • לומר פיוטים
בלילי יום טוב שחל להיות בשבת בבית הבגס יש להחזיר בפני שג
שנומנין לכ' זה על זה • ויש אוסרין ממ' נראה שמותר לקדש בבהמ
בדליקין לאור הנר שהרי הוא מזכיר אסור שבת ואיך ישכח •
וז' נוהגין באשכנז בשבת לומר ברוך שאמר אחרי בשנת אי זהו
מקומן ואח' מוסיפין מזמורים ובטוליטלא אומרים המזמורים תת. ה

ואחר כן ברוך שאמר ואחר כן מזמור שיד ליום השבת ויותר נכון מנהג
אשכנז לומר כל המזמורי כין ברוך שאמר לישתבח כדי שיהיה לכולם
ברכה לפנייהם וברכה לאחריהם • תשו ובשבת אין אומרים
מומחר לתודה באשכנז שאין קרבן תודה בשבת ואינו פעם של עיקר
תיו נהגים באשכנז לומר בשחרית בשבת הקדושה פ
ממקומך מלכנו תופיע ואז בקול רעש גדול וכן בצרפת • והבי כד
רב נטרונאי גאון דיש מתבטא דמתא מחסיא • ובאיטליא ואנטי
אין אומרים ובכל מקום אומרים בתר יתנו לך בקדושה חוץ מבאשכנז
ך אגיד מחבר נפלאתי מאד על מנהג אשכנז שאינם אומרים
בתר יתנו לך כי זה נזכר בכל ספרי הצובלים וכותבים בוונת השבת
על דרך הקבלה • ואי אישר חילי אתקן לומר בתר כמסקי ובקדוש של
יוצר בשבת אז בקול רעש וממקומך מלכנו בסוד רב נטרונאי גאון •
תיו אס חל רח בשבת • פי' וי שאין הכפטיד צריך להזכיר
של רח והדר יונה פי' שצריך להזכיר ולומר את יוצר חנוח חזה ואת יום
הזה הזה אבל אין צריך לחתים כלל • ופי' ורבינו ישעיה פסקו כמו
זי ובעל המאור ובעל הדברות לא פסקו כן והנכון כקמאי וכן הבג
• משבולי הלקט • תיח רב אלפס פסק והמפטיד עולה ל
למניין • וכן ר"ח • ורב נטרונאי כתב משמיה דרבנן כבודאי היכא
דקרו שיתא ומפסק בקדיש והוד מפטיד אינו עולה והי' ולא הפסקו
בקדיש מקמי ההפטרע עולה • ורבי ישעיה כתב המפטיד אינו עולה
משבולי הלקט • והעולם נהג שאינו עולה • תיש כתב
רבי ישעיה מה שנהגו שהמפטיד קורא המוספין ומפסיקין בקדיש בין
קריאת התורה לקריאת המפטיד כל שקריאת המוספין אינה חובה ש
ש ורי אינה נזכרת לא במשנה ולא בתוספתא ולא בתלמוד בבלי • ו
וירושלמי ואינו אלא תקנת הגאונים וראש ישיבות • ולכן תקנו ש
שיקרא אחר שאינו ממנין הו' שה' חוכה אבל ד' פרשיות ופרשת רח
שה' חוכה ליום וקביעין הפטרה אחרת צריך שיקרא אחד מן הו' וז'
הלכך טוב וישר לוי קרא ששה בפרשת היום והו' בפרשת חנוספת ואח"כ
אפי' הקדיש וצחר כן חוזר הכפטיד וקורא לכבוד התורה בפרשה ה
ובוספת בקריאת השביעי • משבולי הלקט • כל המשלים פרשיותי
עם הצבור בשלישין לוי ימיו ושנותיו ואפי' עטרת ודיבון • ופי' דשי
אעפי שאין בהם תרגום

ולפי זה אפי' ראובן ושמעון וכיוצא בהן צריך לקרות ג' פעמים • ויש
מפרשין דנקט עשרות ודיבון לפי ששם פרים שכתוב תרגום ירושלם
ונקט עשרות ודיבון אעפי' שאין צריך כל כך תרגום ולפי זה ראובן
ושמעון אין צריך לקרותו ג' פעמים ופס' נהגו להחמיר בלשון • לשון
הטורים • תק' כתב מורי יעלה עכשיו שאין אנו נוהגים בלשון
בבלי מפורש הוא הלעז שיש לכל לשון והירא דבר הש' יוצא ידי שניה
לקרות תרגום ולעז • ורב גטרוניא במב' אותם שמפרשי הפרשה כלשון
לעז ואוכרים שאין צרי' לתרגם אינן יוצאין ידי חובתן דאמרינן מפורש
זהו תרגום • משכולי הלקט • וכתב סמ"א ואני דנתי לפני

רבותי שהפי' מועיל יותר מהתרגום והודו לי רבותי עכ' תבא
יש אומר הא דאמרינן שצריך להקדים של מנחה קודם של מוסף היינו
דוקא שצריך עתה להתפלל שתיהן כגון שרוצ' לאכול ואסור לו לאכול
עד שיתפלל מנחה תחלה • הלכך בין שצריך להתפלל שתיהן של
מנחה קודם שהיא תדירה וגם הוא עקר זכנה אבל אם אין צריך
להתפלל עתה תפלת מנחה יכול להקדים של מוסף ולאחר של מנחה
עד דמדומי חמה וחתוספות לא חלקו שכתבו שיש להזהר ביום
הבפורים כשמאחרים בתפלת יוצר עד אחר שש שעות ומחצה שיקדי'
תפלת המנחה לתפלת המוספין וה'מכם כתב שיש מי שהורה
שאין בן בצבור כדי שלא יטעו וה'אש היה נוהג ביום הכפורים כש
כשמאחרים תפלת יוצר עד אחר שש שעות ומחצה שיקדיכו תפלת
מוסף ביחודי כדי להתפלל בזכנה • תכב' בראה דאפילו
לרב ברובא דאמר נטל ידיו לא יקדש דוקא בקדוש הלי'ה קאמר דשייך
ביה הפסק שפי' אבל בקדוש היום כיון שאינו אלא כורא פרי הגפן מודה
שיכול לשול ידיו קודם אבל ה'מכם כתב מצוה לברך על היין בשבת
קודם שיסעוד ומכך בור' פרי הגפן בלבד ושותה ואחר כך נוטל ידיו
וסועד וצריך שיהא גם כן זה הקדוש במקום סעודה ושלא יטעם קודם
ודאיתי לה'אש שהיה שותה מים כבקר קודם תפלה כיון שלא חל עריו
קדוש עד לאחר תפלה אין אסור לטעום •

תכב' ה'ר' אליעזר ממין פסק דאסור להתענות
עד שש שעות בשבת וכתב דאביה אבל בתפלה וכתלמוד שרי לעסוק
והתענות דקיימא לן כר' אליעזר דאמר או כלול לכם או כלול לגבוה
פרדכי פרק קמא דשבת בבב' בהגדה

מצאו תלמידיו של ר' עקיבה את ר' עקיבה שהיה כוכה בשבת • אמרו
לו תלמידיו למדתנו רבינו וקראת לשבת עונג אמר להם זהו עונג שלי
יש מוכיחין מכאן שאדם שמדק לו אכילתו דאז עונג לו שלא ל
לאכול וכניעט שהוא אסור לאכול דהא כיצער ליה כמה שאוכל •

שכולי הלקט תכה דת הנהיג שלא לאכול בין
בנחה למעריב בשבת משום דאיתא במדרש כל השותה פים כשבת בין
השמשות כאלו נוזל את המתים בו • ועל כן הנהיג לעשות סעודת ג'
קודם הכנחה והרמבם כתב כתפולין בנחה ואחר כך קובע
סעודת ג' • ונראה דהכי עדיף טפי דכיון שהניע זמן הכנחה אסור
לאכול עד שיחפול • לשון הטורים • ובגהג אשכנו וצרפת לאכול
סעודת ג' אחר הכנחה • תכו כתב הרמבם גם
בסעודת ג' קובע ברכה על היין תחלה ובוצע על ב' ככרות וכן איתא
במכילתין • לשון הטורים • וכן כתב מורי יעלה ז"ל • שכולי
הלקט • והראש כתב שלא יברך על היין תחלה וכן הראשון בתשובותיו
אבל היה בוצע על שתי כברים וכן מהר"ם • לשון הטורים •

ומצאתי שהר"ר מאיר היה מקדש בג' סעודות ולא מצאתי טעם לדבר •
שכולי הלקט • תכו יש מביאין ראיה שהבבסיק
על שלחנו וכבר ברכת המזון בין שני תבשילין טעות הוא בידם ולא
יצאו ידי חובתן בג' סעודות • אמנם ראיה כתב דאפילו לא
ברך כינתים בשבת בשחרית יכול לכמוק סעודת ג' על השווה טובלא
והוא מין כאכל הבא ליתור דכיון דאינו רגיל כחל לאכול הכאכל ח
המיותר הזה שקורין שורטובלא איכא היכרא • מרדכי פרק יד'
דשבת • תכה ובחלוק ג' סעודות נחלקו הגאונים
יש מהם שאומרים שאין כקדימין סעודת ג' קודם דשעות והביאו ראיה
ובעל היראים דחה ראיתם • והר"ר יעקב מטרויט שאל שאלת
חלום אם יוצא אדם בג' סעודות להפסיק בסעודת שהרית בפרישת מ
מפה וברכת הכזון והושב לו שאינו יוצא • ובשם מהר"ד אברהם בר'
יוסף מצאתי שיוצא • וכן השיב הר"ר אביגדור כהן דברכת המזון חשיב
הפסק אבל בפרישת המפה לחור לא יספיק • וכן ראיתי אבא בור
נוהג • שכולי הלקט •

תכט יש אומרים שיכולים להסלים שלש סעודות
במיני תרנים פי' מאכל העשוי מה מינין של דגן וכן כתב ראבי"ה במרדכי

וְיֵאָמַר שְׁצִירֶיךָ לַעֲשׂוֹתָם כִּפְתּוֹ וְכֵן כָּתוּב כְּהֵיכָל וְהֵיכָל
תִּרְגְּמוּ יְרוּשָׁלַיִם בַּפֶּסֶק אֲבֵלֵהוּ הַיּוֹם • וְכֵן כָּתוּב כְּהֵיכָל שְׁצִירֶיךָ אֹדֶם
לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת גִּיד בְּנִיסָן שָׁחַל לַהֲיֹת בַּשַּׁבָּת קֹדֶם זֶמֶן מִנְחַת קֶטְנָה
כְּדִי שִׂיאֵכֶל מִצֵּה לְתִיאֲכֹן וְדִבְנוּ יִשְׁעֶיהָ כָּתוּב שִׁיּוּצָאִין בְּמִינֵי תִרְגִּיכָא
וְכֵן הִלְכָתָא וְכֵן הִיָּה גִמְהֵרֵי בִּיְהוּדָה וְכוּרֵי יַעֲלֶה זֶל הִיָּה מִפְקִיד בִּי
בְּפִירוֹת שֶׁל זְמִינִין • שְׁבֹלֵי הַלֶּקֶט • זֶאנִי הַמַּחְבֵּר רֵאִיתִי גְדוּלֵי
אֲטִבְנוּ וְצִרְפָּת כֹּהֲנֵינִן לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת גִּיד • וְכֵן נִכְּוֹן לַעֲשׂוֹת מִשֶּׁם
וְאֵל תְּטוּשׁ בֹּר • תֵּל • דָּת כֵּת לְהִרְדֵּם מִשֶּׁהָ כִּי הַגִּשִּׁים חִיבוֹת
כֵּן סְעוּדוֹת אֶעֱנֶה דְהוּי מִצֻּת עֲשֵׂה שְׁהִזְמֵן גִּרְכָּה דֶאֱפֵי הֵן הִיוּ בְּאוֹתוֹ הַגִּס
זֶלְחָם מִשְׁנֶה וְהֵן חִיבוֹת לִכְצוּעַ עַל בִּכְכּוֹרוֹת כִּלְדֵי פֶדֶר דְּשַׁכַּת •
תֵּלֶא • עַל מֶה שֶׁנֶּהֱגוּ הָעוֹלָם שֶׁכָּל יְמֵי הַשְּׁבֹעַ מִתְעוֹדֵדִין בְּבִקְרָא
בְּכִית הַכִּנְסָת לְתַפְלָה אוֹ לְלִמּוּד וּבַשַּׁבָּת יִשְׁנִים יוֹתֵר בְּשֹׁתְרִית • וְהוּ
שְׁעָמוּ שֶׁל דְּבַר שֶׁבְּכָל יְמֵי הַשְּׁבֹעַ נֶאֱמַר בְּתַמִּיד שֶׁל שָׁחַר בְּבִקְרָא
וּבְתַמִּיד שֶׁל שָׁחַר בַּשַּׁבָּת לֹא נֶאֱמַר כֵּן אֲלֵא וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת וְלִשְׁוֹן זֶה מִ
מִשְׁמַע אֵיחָד כְּדִמְשַׁמַּע בִּיּוֹכָא • וְטַעַם זֶה שֶׁמַּעֲרִיב בִּיְהוּדָה בְּעֵיד
לִּזְמַן מִפִּירָב הָאֵי גֶאֱוֹן • מִדְּכִי פֶה דְּשַׁכַּת • תֵּלֶב • כָּתוּב
רַב שֶׁשֶּׁת גֶּאֱוֹן הַטַּעַם שֶׁאֹמְרִים צֹדֶקֶתְךָ בַּשַּׁבָּת לֹאֵם שֶׁהוּא
צֹדִיק הָדִין עַל שֶׁמַּת מִשֶּׁהָ דִּבְנוּ בְּאוֹתָהָ שְׁעָה • וְגַם נֶהֱגוּ שֶׁלֹּא לִקְבֹּעַ
מִדְּרֵשׁ בֵּין שְׁתֵּי הַתַּפְלוֹת מִשּׁוּם שֶׁחֲכָם שָׁמַת בְּתִי מִדְּרֵשׁוּ בְּטָלִים • וְיֵשׁ
שְׁמוּכִיחִים שֶׁלֹּא מִתְּכַלֵּם בְּאוֹתָהָ שְׁעָה • וְכֵן שֶׁאֹמְרִים צֹדֶקֶתְךָ כִּשְׁוֹם הָרִ
הַרְשָׁעִים שֶׁחֲזָרִים לְגִיהֶנֶם כְּמוֹצֵאֵי שַׁבָּת תֵּלֶג • שְׁעָה בְּבִנְחָת
בַּשַּׁבָּת וְהַזְכִּיר יוֹחַ בְּרִכּוֹת וְלֹא הַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת • כָּתוּב וְיֵאָמַר שֶׁלֹּא יֵצֵא
בְּאוֹתָהָ תַּפְלָה וְאֵלּוּ נֹזֵר מִבְּעוֹד יוֹם הִיָּה צִרִּיךְ לְהַתְּפַלֵּל זְכָרֹת אֲפִי
הַכִּי לֹא יִתְפַּלֵּל כְּמוֹצֵאֵי שַׁבָּת שֶׁתִּים כִּיּוֹן שֶׁכִּבֵּר הַתְּפַלֵּל יוֹחַ בְּרִכּוֹ וְחֲכָמֵי
פְּדוּוֹרִינָצָה אֹמְרֵי כִּיּוֹן שֶׁלֹּא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאוֹתָהָ תַּפְלָה הוּא כְּאֵלּוּ לֹא
הַתְּפַלֵּל וְצִרִּיךְ לְהַתְּפַלֵּל שְׁתִּים לְעֶרֶב לֵכֵן הִיָּה אוֹמֵר וְיֵאָמַר שֶׁהִנֵּחֵן
לְצֵאת יְדֵי כְּפִיקָא וְלְהַתְּפַלֵּל אוֹתָהָ בְּעֶרֶב בְּתוֹרַת גִּדְּכָה וְאֵין צִרִּי לְחַדֵּשׁ
בֶּה דְּבַר דְּכִיּוֹן דְּמִתְּפַלֵּל אוֹתָהָ כְּסַפֶּק אֵין לָךְ חֲדוּשׁ גִּדְּכָה מִזֶּה • לִשְׁוֹן
הַטּוֹרִים • תֵּלֶד • הָא דְקָאֵמַר בְּגִמְרָא שֶׁאֵם הַתְּחִיל בַּשַּׁבָּת בִּיחַ
בְּרִכּוֹת שְׁנוֹמֵר הַבְּרָכָה שְׁנוֹמֵר בֶּה כָּתוּב וְיֵדֵד שְׁלֵמָה בִּי אֲכַרְהֵם
דּוֹקָא שְׁתִּירִית עֲרִבִית מִנְחָה אֲבֵל מוֹסֵף אֵין זֶה מִקּוֹם לְשַׁמְנָה עֲשׂוּדָה כָּלֵל
הַלֵּךְ פּוֹסֵק אֲפִי בְּאִמְצַע בְּרִכָּה וְיֵדֵד מֵאִיר פִּי דּוֹקָא

בברכת אתה חונן אבל בשאר ברכות פוסק • משכילי הלקט
תלח כתב רבינו משלם שבת שיש למחית ראש חדש אין
אומרים צדקתך צדק וגם בחול אין נוהלים כתחנן בכנחה שאנו יודעים
שאנו היו שמתמש בשבע באדר מת ולא היה דח ויש שלכן בכל מקו
שאנו יכולים לדחותו מפני שום דבר כמו עכשיו מפני דח דוחין אותו
ונהנו שלא לאמרו בשכיל אסרו חג ביום א' ובערב יט' או חנוכה או
חול המועד • משכילי הלקט תלו צריך להזכיר נחמינו
נפי' דשי דאין צריך לא להתחיל בשל שבת ולא לסיים בשל שבת אלא
מתחילין בנחמה ומסיימין בנחמה ובנין ירושלם הרי נחמה כל היבא
דמתחיל בין רחם בין נחמינו • ורבינו ישעיה פי' מתחיל בנחמה נ
נחמינו ומסיים בנחמה מבחם עמו ישראל כנגידן ירושלים וכן פסקו
דח וחג' הוי • שכולי הלקט • ומנהג אשכנז לומר רחם •
ובאשליא מתחילין נחמינו תלו כתב דלמבסא לא
הבדיל במוצאי שבת בתפלה ונזכר קידם שומע תפלה יש מי שאומרים
שאומרים בשומע תפלה • ואם אין לו כוס להבדיל צריך לחזור ול
להתפלל אסלא הבדיל בתפלה • וכתב דה' יונה אפילו אם אין לו
כוס כלילה ויורע שיהיה לו כוס למחר אין צריך לחזור ולהתפלל אלא
אם בן סבור שאף למחר לא יהיה לו ולפי זה אף בט' באב שחל להיות
במוצאי שבת אם טעה ולא הזכיר הבדלה בתפלה אין צריך לחזור ול
להתפלל כיון שמבדיל על הכוס במוצאי טב
תלח והיבא שיש לו כוס שאין צריך לחזור ולהתפלל
כיד בשמיים הכרב' אין לו לחזור ואעפי' שלא פתח בברכה של אחריה
• וכן ככל הדברים שאין צריך לחזור בשכילם כמו על הגסים וחגיכה
ופורים ויעלה ויבא ב' ר' וענינו בתענית וד' כתב אפילו לאחד שפתח
הברכה של אחריה חזר אם ירצה וכן עשה בעשה וחזר לאחד כורים
בדבר שאמרו אין מחזירין אותו • וכתב דה' אש' דלא בסתברא
כלל כיון שאם עקר רגליו אינו חוזר לראש גם אם סיים הברכה אינו
חוזר לעבודה ואפשר שיה' היה ספרס אינו מחזיר אותו שאין ח
חייב להחזיר אבל אם רצה לחזור וחזור • ומידו נסבזה יתכן
אם סיים תפלתו שיכול לחזור לראש דלא גרע מתפלת נדבה אבל ב
באמצע תפלה כיון שאינו חוזר לראש צריך לוטר דהוי הפסק אם חוזר
עד באן לשונו • תלח אם אין לו יין להבדיל איתא וב

בפרק ואליעוד אמר רב המנונא עד' אסאין לו יין ושמן לנר פושט ידו
לאור הכוכבי' ומכרך ומכדיל בלי יין . ובתכרב עמרם
ואנן לא סכירא לן הכי ואין מכדילין אלא על היין ואגילו על הפת
אין מכדילין וכן פירש' התוספות שאין מכדילין על הפת אלא על השכר
שהוא חמר מדינה והנאונים כתבו אעפ' שאין מכדילין על הפת אס' חל
יום טוב במוצאי שבת כיון שמקדשין עליו הקדוש עקר ואנן הקידוש
מכדילין גם כן עליו . והואש כתב שיותר טוב לעשות ההכדור והקידוש
שניהם על השכר לשון השוים ולשי' כתב שאין מכדילין אלא על הפת
ולא על המי' וכן בתכרב עמרם ב' שגנא נאון וכן מנהג בשתי ישיבות
אבל במוצאי שבת ויום טוב שיש קידוש והכדור מכדיל על הפת אס' אין
לו יין וכן כתב אדונינו מר צדק גאון וכן סברא דברכתא בתראי
אבל קמאי כנון מר יוסף ומר רב אבא ומר רב צדק דמתא מ' חסיא
סכירא להו דהכדלה נמי על הפת וכן מצאתי לרב יהודה גאון וד' חננא
ועל הדברות ז' ולרבינו משה ולרבינו יעקב מצאתי דא' מכדילין
אלא על היין ואין נראה לי דמאי אולמי' הכדור מקידוש . ועוד הראיה
שהב' יאנו הנאו' מהירושלמי מוכיח כן דתניא התם מכדילין בלי יין הלכ'
אין לחלק בין הכדלה לקידוש משכולי הלכ' תם כתב
הדר אפרים מי שאינו מריח ומכרך על הכסמים הוי ברכה לבטלה ואף
להוציא בני ביתו אינו אוכל ואינו דוכה לקדושא ואבדלתא וברכתא
המוציא של מציה דהויין חובה אבל זה אינו אלא מנהג בעלמא ולא
בהירא שחרי פורס אדם פרוסה לבני ביתו אעפ' שאין אוכל עמהם ו
והתם מאי חובה איכא וכן הורה לי ה'אש תמא נר של בית
הכנסת . פי' רשי' אס' יש שם אדם חשוב אין מברכין עליו שנעש' לכבודו
ולא להאיר ואם אין שם אדם חשוב מברכין עליו שאינו נעשה א-א
לכבוד השכינה ויש מפרשי' איפכא בשיש שם אדם חשוב מברכין עליו
שנעש' להאיר לו וכשאין שם אדם חשוב אין מברכין עליו שאין נעשה
אלא לכבוד השכינה . חמכ' במדכי כת' ששוב יותר להכדיל
בישיבה כדי לקבוע הסבה על הכוס כדי שהאחד יוצא בברכת חכירו
בבוא פרי הגפן : ובספר אגודה פוסק
שאר צריך דכיון שקובעין עצמן לצאת ידי הכדלה קובעין נמי לבווא
פרי הגפן . וכן מנהגים באשכנז לעמיד : עכל' .
תכנ' כתב רבי שמחה דאיהם ה' שי' החסידים על

עצמן כמוצא שכת שיושבין על השלחן ומכדילין על היין ושותין ו
 ואף שלא פסקו בסעודתן ומכרכין בורא פרי הנפן בשהוא שותה בהך
 הסעודה ואעפ"י שברכו על הכוס מהבדלה משום דאמרי שיש הבדלה
 בלי סעודה • הל' אין נראה ואין מנהג בכך והמכרך שתיים הוי ברכת
 לבטלה • משכולי הל'קט תמר ובתכ בעל הג' והני כילי
 דמכדיל ביום ראשון דלא טעים בידי אבל לא טעים מידי לא אענ'
 דקייבא לן טעים מכדיל הני כילי היבא דאכדיל לאודתא אבל אי מכדיל
 לכחר אי טעים לא מכדיל ואיני מבין כה יש בין לילה ויום לענין
 אם טעים מכדיל • לשון הטורים • תמה מצאתי בפרשים דלא
 אמרינן אסור לטעום כלל קודם שיכדיל אלא היבא דאית ליה חכרא
 אבל במקו שאין יין מצוי כה יעשה יתענה • ואמיר דבת טות חוכרא
 בעלמא הוה • שכולי הל'קט • תמו כת רב עמרם דוקא אסור
 רוצה לעשות מלאכה קודם תפלה אבל לאחר תפלה אין צריך לברך
 אעפ"י שלא הכדיל על הכוס וכן פי' ר'שי ופי' עוד אפילו הכדיל בין
 קודם לחול די בלא ברכה • אבל מלשון הראש אעפ"י שהכדיל ב
 בתפלה אסור במלאכה עד שיכדיל ויאכר כא' המכדיל בין קדש לחול
 שצריך הזכרת שם ומלכות וכן כתב בעל הג' שצריך הזכר שם ומלכות
 תמו כתב רב נטרונאי שאין אומ' ויהי נועם כשהל' יט' בשבוע
 וסימן לדבר ויהי נועם • ו' יהי נועם וכן כתב רב עמרם וכן כנהג פ
 פשוט אצלינו ויש מקומות שאין אומרים אותו כשהל' יט' ביום אבנ'
 אבל ביום ד' ואילך אין נמנעין שמיום ד' ואילך נקרא לפני שבת ובר
 רב יוסף בר מר רב חננא ואביו אמ' שאין אומ' ויהי נועם במוצאי שבת
 לחול המועד ואם אמר לא הפסיד עכשיו אל תמנעו אלא במוצאי
 שבת ליט' אולמועד בלבד וכן השיב רב שרידא נאון וראיתי מוכיח
 מתשובות המאנים שאם חל יום טוב מיום שני ואילך אין ראוי לכניע
 מלאומרו • משכולי הל'קט • ומנהג אשכנז וצרפת ואיטליא שאין ל'
 לאומרו כשהל' יום טוב בשבוע •

דיני הוצאת שבת

תמה טבעת שיש עליה חותם לר'שי פטור אבל אסור לאיש •
 ור'ת מותר בכל דבר שהוא תכשיט לאיש מותר דלא שייך ביה דילכא
 שלפ' וכחוא ליה תמט דבר העשוי לתכשיט ולהשתמש כגון מפתחו'
 גאות של בקף כמין תכשיט אסור שדנא אומ' לשם תשמיש מוציא •

הז'ם התידו אם עשוי בככף אבל לא בשל ברזל ונחשת אפי' עשוי לנוי
ונספר המצות כתב מפתח אסור אם אינו עשוי ברצועות כובלעות ב
בתוך יד של מפתח אבל בשלג'ת שיש בה קדם ודקס אחוז בנפתח
יש אורזין ויש שמתורין • עכ' ודעת הראש להחזיר לשון הטורים
וכן הוא כנהג באשכנז להחזיר • תנ • ומנעלים שלנו המסומרים
אינו ככלל כגדל הכסומר ובותר לצאת בהם וממנהגו בהם אסור ואין
לפרוץ גדר • לשון הטורים • וכתב חזר אברהם ב' שלח
אילו הכנילים שלנו לכה הם אסורים • גזירה שמא ישתלפו כעלו גליו
ויבא להביאם ד' אמות ברשות הרבים • עכ' • אם כן אם שבח ויצא
בהן ברשות הרבים ונזכר אינו צריך להסירן מעליו ברשות הרבים אלא
מהלך בהן עד שיגיע לביתו • וכ' ראיתי מורי יעלה זל' נוהג •
שבורי הלקט • תנא • וה' שבא החזיר לצאת בשבת כ
כפייאנלי ולא חיישין שמא ישתלפו וכן נהגו כ' חכמי ארצו • כ
בתשוכות סימן ל'ט • ואני החכבר אומר כי כנהג אשכנז
שלא לצאת בגדלים בשבת כלל ואפי' בבית אין מהלכין בהם • ואפי'
אם היו קשורין כרגל • וכמנעלי שקורין פייאנלי אין יוצאים
בהם אלא אם קשורין כרגל שלא ישתלפו • אבל באבליא נוהגי' היהר
בשניהם אפי' בלא קשירה • יושמעת יגאל בחדר יוסף קולון זל'
טאכר • תנב • בותר להניח כובע של לבד בראשו
בשבת ברשות הרבים היכא שיש רצועה או כשיחה • שקשורין תחת צ
צוארו דליכא למיחש שמא יפול • וגם נוהגים באשכנז לישא כובעיהם
בראשיהם • ויא' כשהקובע קשה אז אסור שהכובע כולט טפח ואסור
משום אהל • אבל היכא דלא מיהדק אלא דק ונכפף כנגדו טרי • דלא
מיקרי אהל • וכן אסור לת בשום אהל • ודשי' התיד לצאת בו •
מדרבי שבת פרק יח' • תננ • היוצא בטלית שאינה
בצויינת בשבת חייב השאת • פי' בקינטרים משום דתכלת שבצנצית
חשובה ולא בטילה • ומורי רבי יחיאל פי' בטוסא שאצות דמצוה ואפי'
בלי תבלת • סבקהנה • תננ • מהר"ם היה כחמיד שלא
לצאת בטלית בשבת ברשות הרבים • והר"א יצא בו • לשון הטורים
והעולם נוהג לצאת בו • ובהדרי סולן זל' יצא בטלית בשבת
וסמכנו על הר"א שיצא בו כדאסכיד עליו בנו • באורח חיים עכ' דרב
תננ • נשאל בו' אבי כהרר יהודה לנד' זל' על הסרבלים שיש להם

באחדיהם קפוצי בלעז שנוטאן בשבת ותלויי מאחוריה ודינס להיות
משואי מאח שאינן מתכסין כהן רק כדי להציל משינופא ובפרט אותם
שתלויים ברצועות • וגשיב דאותן שתפורין כותרין הם שהם ממשי
כנו המלבוש כי לפעמים מחלבים מפני הרוח והקיר וכפני הגשמים •
וכת' באור זרוע בשם הדר שבטון כקוצי דאצבא בירושלמי דאפי' בשח
כמו זה הצריך לפעמים כשהוא מחומר למלבוש שרי להוציא לרשות
הרכי' וכל אותן שתולין ברצועות לאו שפד עביר עכל
תנו האשה לא תצא בכוליר פי' ושי ננשקא בלעז ורת' פי' בעין
רדיד ובערך פי' בעין עטרה ולכן יש לחוש לשלשתן יוצאת
אשה בחושי שער וכלכד שלא תצא זקנה בשל ילדה • ולא ילדה בשל
זקנה • וזה מכם התיר של ילדה לזקנה תנו כת' כמג' סגול
ומגעל שלנו מותר אפי' כלא שום קטור ולא נפיל כניה תנח
בת' כפפ' הכצות מי שיש לו רוח הפה יכול לצאת בפלפלא שבפיו ו
ומסופק אני אם יוכל ליתנו לכתחלה או לא תנח יוצאת אשה
בחצר בכבול ובפיאה נכרית פי' קליעת שער שקולעת בתוך שער אבל
בל' מדברים שאסורים לצאת בהם לזה אסור לצאת בהם גם כהצר אבל
רת' פי' דגם בשאח דברים מותר לצאת בחצר אפי' אינה פקודה אבל
לא בכרמלית אבל הנח להם לבנות ישראל מוטב יהיו שגגות ואלי
יהיו מזירות • אבל בעל התרומות חלק דבל דבר שאסרו בשום דילמא
שלפא ומחויא להו ואסרו אפי' בחצר אטו רשות הרבים לדין דלית לן
רשות הרכי' טרו אבל דבר שהוא משוי וכו' אסור מן התורה אסור גמי
לדין ככל מקום תס עיר של זהב פי' דת' דלאו חיינו נושקא
שפי' ושי אלא הוא חשוק של כסף ושל זהב שמשמה סביב ראשה וב
וכשבת אסור דלמא שלפא ומחיה • אבל אם הוא תחת הצעף כותר
דלא מגליא ראשה • כדרכי פד' דשבת תסא פהדי מולן חל'
התיר לאשה לצאת בכבד שלא תפול דם על בשרה • דכל בשום תענוג
בלבוש הוא לאדם אבל אם עושה שלא שטנפו כגדיה אסור • וכן הוא
בסבג' • עכל' תסג' תיר' הוכיצי קאמרת פי' שני' חגורות • ורשי
פי' שני' לשונות האחד אוסר והאחר מתיר • ופסק' ר' דלכל הלשונות
כשחגור אחד על חלוק וחגור אחר על הקושי' כות' שכן דרך בני אד' אפי'
בחול ונש' שכותר ללבוש ב' סבלי' דליכ' מאן דאסר ורכי' ואל' פי' תיר'
ותמיני' לאסור ופס' דאכו להוצי' דרך דה' ב' מקטרונים זה על זה לצורך

חבירו • כדרכי פז' דשבת תסנ וכת' דאם כפנר יראים כ'
סרכלים וב' תכשיטין זה על זה והוא אינו צריך אלא לאחד כהם אסור
וכן הביא ר'שי ראי'ה לאסור ובעל התרומות כת' דמותר לצאת בשבת
בכ' סרכלין בפני הצינה ואפי' אם היה אסור לצאת בב' הגורות עוד
כצאתי דמותר אדם לצאת בכ' אנפליאות ולהתעטף בכ' סודרים מפני
הצנה • שכולי הלקט תסד יש אוסרים לצאת בשבת בבתי ידים
שקורין גוואנטי בפני הצינה שמא יפלו מידיו וכו' אך אם קשרם קשר
של קייבא דליבא למיחש מותר • וכובע של לבד שקורין פולטרו או
של קשין או של כנפי טווסין לפי ר'שי ורבי גרשם ורבי ישעיה זל מתיר
לצאת בו אך שהוא מיהדק וקשור בטוב תסח וכת' בעל התרומה
אסור להניח על כתפו שולי הטלית התלוי לאחריו • וכן שתי קרנות
הטלית התלויין למטה לפניו אסור להניחו על כתיפו • וזת כת' היוצא
בטלית מקופלת ומונחת לו בין כתיפיו בשבת חייב חטאת פי' שלאחר
שנתנה על ראשו הגביה שוליה על כתיפיו ואין זה דרך מלבוש • והרר
יוסף כת' אסור לקפל קרן הטלית על כתיפיו דנראה כמשיי אבל להתעט'
בטליתו אעפי' שכתקצר קצת מלמטה ומתבסס כתיפו וגופו כותר י'
וגאון אחר כת' שאסור לקפל טליתו על כתיפיו ועל ראשו מפני החמח
או בפני הנשמים דהכל כשוי הוא • ובשם ד'ח מצאתי שאין אסור אלא
כשמסיר כל הטלית מעליו ומקפלה ונוטאה על כתיפו שכולי הלקט
תסו כת' בעל התרומות אותם הרצועות התלויות באבנט
שמכנבים לכתוח בהם הבתי שוקיים ולפעמי' הם חשוכי' כגון של כשי
ולפעמים הולך יחף שמא מותר הוא והבחימר תבא עליו ברכ' • וגאון
אחר כת' שרם בטלי' אגב המלבוש אם אינם של משי או מזהבות • והרר
ישעיה כת' הרצועו' שהם תלויו' באבנט כשוי הם ואינם בטליו' • שכולי
הלקט תסו בסכנ' אסר ליתן האוכף בלי קשירה דמפרש טעמא
בידושלמי שלא יסתכס בבעלי חיים כי כשקושר צרי' לקרב אליה אבל
בלא קשירה אין צריך לקרב אליה • לזון הטורי • ועמא דבר לצאת
הסוס בפרומכיא והיחידי' נזהרי' אבל בשניה בפרומכיא ובאפסד אסור
וז'אביה התיר לסוס שעסקיו רעים לצאת בשניה • כדרכי פה' דשבת י'
תסח כי שגשגו כדיו במים הולך בהם ואינו חושש שמיבא לידו
מחיטה ובשוטחן פסקרבי' נסים ששוטחן ברמה שלא כנגד העס •
ז'י פסק כיון שאסור כנגד העס אפי' בהדרי חדרים אסור 8

שיש שעל גבי רגליו יכול לקנחו בין בכותל בין בקרקע • והלמדם כת'
 מקנחו בכזהל ולא כהדקע והלאש התיר שניהם • ונתת שלא אמרין
 שדייתו זהו ככוסו אלא היכ' שהו דרך לכלוך בבו המסתפג באלונטית
 או הנקנח בכפה • וראיתי כתו' על שם מהלם דלא אמרין שדייתו זהו
 בכוסו אלא ככנר פשתן אבל לא בשל צמר ובטעם זה התיר ליתן מים
 על כנר של צמר שנפל בו יין והיה כפקפק לנגב הידים • ואני תבה איד
 אמרו שיש חלוקה בין צמר לפשתים שאינו כחלק בגמרא אלא בין עוד
 לכנר וכל הכנר' שויס וכן כת' בהגסזם כנר שנפל עליו יין אין ניתנין
 עליו מים ולנגב הידים שדי הסט לשדך התינוק לארס וללמדו
 ספר וללמדו אומנו מותר בשבת וכת' מהלם דוקא לדבר אליו אסר רוצה
 להשתכר אבל לשכרו ולהזכיר לו סכום דמים אסור • תע
 מותר למדור כדיר' של מצוה ולחש שלוחשין על כאב הראש שלוקחין
 אזורו ומודדין בו ג' פעמים ואומ' כלחש על המדידה • אומ' אבי העוזי
 דמסוס לחש לויא דמותר להזרפות וללחוש בשבת וכשום מדידה נמי
 לויא דבתעסק הוא אצל כדירה והזר משה כהן אסרו • ומהלם היה מ
 מדמהו לכדירה של מצוה תעא בספר הכצות התיר לומר לגוי
 אחר שבת למה לא עשית לויא בשבת שעברה • וכן כת' בעל התרומ'
 ובסגברא קצת לאסור • תעב הרמבם התיר אמירה לגוי ב
 בשבות דרבנן במקום שיש צורך מצוה כגון שיאמר לו לעלות כאילן
 להביא שופר לתקוע בו תקיעת מצוה או שיש בו קצת מצוה כגון צורך
 ח להוכיח לו להביא מים דרך חצר שלא ערכו לרחוץ התינוק
 או המצטער • אבל התוספו אסרו לומר לגוי להביא שום דבר אפי' דרך
 כרמלי אפי' ספר ללמוד בו שיש בו מצוה שלא התירו אמר' לגוי אלא
 לצורך מצוה • היא גופה דוח' שבת • לשון הטורי' תעג הרשבא
 אסר על סחורה שנפכדת בכפינה על ידי נשמי' לומר לגוי להוציא כי לא
 התירו לומר כל המכבה לא יפסיד אלא בדליק' • עכ' תשובת הרשבא
 סיכין קמן תעד ראיתי כתו' בשם מהלם שכותר לקרות בכתב
 שהובא בשבת רק שאסור ליגע בו • ואני תבה כאחר שאסור לגע בו
 בשום שהובא בשבילו לכה מתי' לו לקרותו והלא קריאתו הוא הנאתו
 ונת' או' אחר שלא הובא לו יוכל לקרותו הואיל ולא הובא בשבילו •
 איננו אפילו מי שנשלח לו יכול לקרותו שהרי השולח שלחו בשבילו
 ולא בשביל שהוא שלוח אליו • עד כאן ומס' אני תבה היאך התיר

הקדיאה בשטרי הדיוטות • ומצאתי בתוב מה שיגילים עתה לקיות
חכתכים שהובאו בשבת לפי שאין יודעין למה הביאן ושם יש בהן
צורך ולא דמי לשטרי הדיוטות שאין בהן צורך ואיבו טעם מספיק

תעז סולם אפילו של עליה שהוא גדול כותר לטלטלו בשבת
נחצר והמכס אסרו אבל של שוכך כותר לנטותו במקום למקום לשון
המורים תעז בפרק אין צדין מבעיא לן אם יש מוקצה לחצי
שבת אם לא ולא אפשר • כחב בעל הדברות דעבדין לחומר ובעל
המאור פסק לקולא מלשון שכולי הלקט תעז שכח אבן על פי
החב' או מעות על הכרי כשה החב' על צדה ומנער הכר והם נופלי
ואם הניחו עליהם מדעת אסור להטות ולנער • ופירוש מביח שחניהן
אדעת שישארו שם בכניסת השבת • ופירוש שכח שהיה דעתו ליטלו
מבעוד יום בשעה שהניח שם ושכחם שם אבל בעל התרומה כתב אפי'
הניחו אדעתא שישארו שם בהכנסת שבת לא אקרי מניח אלא כשיניח
על דעת שישארו שם כל השבת אבל הניח כמזיד כדי שיטלם בשבת
מותר לנער למחר החבית והכר והם נופלי לשון הטורי • וכן פסק הור'
ישעיה • ועוד כתב רבינו ישעיה דאפילו נר שהדליקו בו באותה שבת
דאסרו רב אחא ורבינא אילו היה צריך למקומו כגון שתלה הגר על
שלחנו או בשום מקום שצריך להשתמש בו והנר כעכבו שמוחר
לטיטלו • מצאתי לצאנים ז' שיכניחים בשבת פת על הגר שהדליקו
באותה שבת ובטלטלין את הגר וטענות בידם ולא אמרו כבר או תינוק
אלא למת בלבד • וכן כתב ר"ח והראב"ד • וזה חזר יוסף בטול כתבו
שאינן לטלטל שום מוקצה על ידי כבר או תינוק • שכולי הלקט •

תעז תנן החם בית שכאי אומ' מעבירין בעל גבי השלחן עצמות ו
וקליפין ובה' אומ' כסלק הטבלה כולה ומנערה • ופיר' דשי קליפין קליפי
אגוזין וכן מצאתי למפרשי אפילו אין ראויין לבהמ' מותר לטלטלינהו
מדפליג ר' יהוד' ור' ירמיה ישעיה כתבו כי שרי' שמעון דוקא עצמות
וקליפ' דחדיין למאכל בהמה • שכולי הלקט תעז כת שמואל
בבב' שירא עליו בפני הדליקה • דשי כתיב לטלטלו פ' לכול גמור
הרב אל'ם דוקא טלטול מן הצד והראש הכבים עפ' דשי ואם הוא
מושל בחמה או בבית בבדין כמו שהוא מסריח אם ישל כבר או תינוק

מביא עליו ובטלטלו על ידו אפילו פרשות היחיד לכדל' והוא כן
כתב שמוטב להוציאו דברמלית בלא כבר ותגוק מעל ידו כדי למעט
בהוצאה שלא אמרו על ידי כבר או תינוק אלא ברשו היחיד מחמה לצל
וכתב עוד שגראה שבוחר להוציאו אפי' לרשות הרבים על ידי תינוק
אבל לא על ידי כבר שאינו טפל למת אלא שזה אסר ילשון הטורים
תפ מת כביח עליו כבר ובטלטלו פירש ה"ד אכיגדוד כן דמת
שצריך כבר או תינוק למת היינו דוקא למת ערום אבל למת מלובש
בטלטלין אותו אנב כמותו • וראביה כתב אם חוששין שמא יתקשה
לא יהיה עוד ראוי לפוטוה אכזיון כביח עליו כבר או תינוק עד
טיפשו אותו והביא ראיה וכן היה מעשה לפני ה"ד אליעזר כמין
שהתיר להוציא חמת מן התפיכת מפני כבוד המת ולהביאו על ידי
גוים בבית קרוביו ביום השבת מפני כבודו ולכי ברוך הקשה עליו
גם מעשה בא על אחד שהורה לומר לגוי שילך חוץ לתחום בשבת
אחרי קרובי המת שיבואו לקבורתו ומהם אמר שהיה תועה אבל
חלה דתקיף ליה עלמא ואובר שישלחו אתר קרוביו הא ודאי שרי וזה
חתיר רבינו שסדיה אפי' בשבת שמא תטרף דעתו מדדי פג' דשבת
תפא קנה שתקן לנעול בו אין צריך שיקשרו כדלת ממ' דמי לבין
שפי' מפקן התחין ולא כני במחשב שחושב עליו מאתמול לדי' צד
לתקנו לשם בלי שיהיה ראוי לשם תשמיש ולדינו יצחק אין צריך רק
שיתקנו לנעול בו תפא ראיתי כתוב בשם מהר"ם דהוא חזין בוס
של פרקי' אסור להזדרו אלא אם כן יהיה דפוי וסראה דאי' צריך להדקו
וסדי בכל ענין תפא כתב הראש דוקא בענין קשירת חבל
וכיוצא בו אבל פותח של עץ ושל מתכת אסר להפקיע ולשבר ובסמך
כתב ובשכירת גותחת של תיבה נחלקו בור' אליעזר מתיר וד' שמשון
אוסר • מיהו על ידי גוי יש להקל • לשון הטורים • תפא פל
די דאם התיבה סגורה ואבר המפתח אסור לשבר אותה בשבת או כיט'
משמע דסתירה שייכא שפיר אפי' בכלים ואי הוי קסיד כמיתבא אסור
לפסוק החבל • אבל ה"ד יעקב מקינון פי' דמותר להסיר הצידים ש
שבאחורי התיבה אם נאבד המפתח דהאי סתיר גרועה היא כיון שאינו
צריך לשבר שום דבר • אבל לא נרא' לה"ד פרץ • מדדי פג' דערוכין
תפא ה"ד אכיגדוד כיון הודה דרף שמימין לפני התגור ו
ושורקין אותו נמיט ב, רב שבת במקום שאין גני

היהודי וכל להסדרו כשבת מן התנוד מרדכי פג' דשבת תפז

כתב ה'ר יוסף נקב שנכתב בחבית שסותבים אותם בעין מותר לנוקבו
בשבת להוציא העץ וכלכד שלא יהא העץ כנגד השמרים • כשיבולי
הלקט • ואני הבחבר לא ראיתי שום מורה צדק מימי שמתיר לטבר
הפותחות כלל אפי' שהיה לצורך שבת תפז • כתב רבינו ישעיה
אלו שעושים נקב בפי כתי ידיו יש להם חוט מחובר עם כחש שמכני'
באותן הנקבים ומהדקים על ידיהם • בין אם היה הפתיל מושם מערב
שבת ומרוח ומהדקו בשבת בין הכניסו בנקבים בשבת אין בו משום
תופר • ובעל היראים כתב אותם שיש להם נקבום וחבלים בבגדיה'
וחבלים קבועים להדק אותן • חושש אני להם מהטאת ואינו דומה
למתיחת חבלים או רצועות שמהדקין כצוארן • שלשם סופו להתיר
להוציא ראשו ואם חבלי בגדיהם מהדקין שאינן יכולין לצאת אלא
בדפנותו מותר בחבלי הדוק הצואר • ואם חבלי הדוק הצואר ר'
רחבים שיכול לצאת ראשו בעודן מהדקין ונמלך פעמים להביחו כך •
לעולם אכור להדקן בחוט של תפירה • בשבולי הלקט ועל
כן אמר למתוח חוט של תפירה של כתי ידים אלא אם כן יש נקב רחב
ומתוקנת בתפירות בענול הנקב • הגדה סמך

תפח • שלא יכרוך ויקשור • פי' ר' ריבא וקשירה היינו ב' תכופו'
וה'אם פי' דקשר ראורייתא אינו אלא שני קשרים זה על זה • ואכל אמור
לקשור שני ראשי הרצועות בתוך המכנסים בשבת כי אם בעגיבה ושוב
לעשות בראש האכנט כמו שעושים לחגורות כוקלא בלעז • של
ברזל או של נחשת • אמנם ראם מתיר • וכן כתב ה'ר פרת דאמור
מדרכין לקשור קשר הבכנסים • כדרכי • והעולם נהג לעשות קשר
אחד ועליו חצי קשר שקורי בלשון לעז שקורטור • ובלשו' אש' שליחא
תפס • המנעד טליתו בשבת • פירש רבי חננאל המנעדו כן
הטל שעליו ודחיני ככוס ולבון וחייב חטאת אבל בניעור מן העפר כ'
כדפי' ר' ר' אינו נראה שהוא לבון • מ'דכי פרק קבא דשבת •

תצ גם פסקנו

המנעד טליתו מן העפר בשבת חייב חטאת ודוקא חדשים ושחורים ד'
דשייד כהון לבון ודוקא בשמקפיד עליו • ואם לא מקפיד ללונשו עם
העפר או עם הכל שדי • משבול הלקט
אמור לעשות אהל ערא תצא

בשבת ויט' פירש' רש"י שאין אסור עשייתו אלא כנג' חלא בכחיצות
ולת' פי' דכחיצות נמי אם עושה אותה להתיר סוכה או להתיר טל' חול
אסור אבל אם אינו עושה אלא לצניעות בעלמא מותר .

תצב פוריא כלמעלא לכטה שרי . מלמטה למעלה
אסור פירש' רש"י מטה כשמעמידין אותה אסור ליתן הרגלים ולתת הק
הקדשים עליה אבל ישים הקדשים מתחלה ואחר כן יתן הרגלים תחתיה
ופי' התוספות לא יתכן לאסור זה אם לא יהיו הרגלים ד' דפין מחוברין
בד' דופני התיבה שאין העולם נזדרים ליתן השלחן על גבי הרגלים כ
בשבת וכן מטה . תצב שלית כפולה כשקושרה

בין שני הכתלים והיא משלשלת ונוגעת בארץ - ונכנס לישן תחתיה לא
יעשנה ואם כרך עליה חוט של משיחה מותר לבתחלה . ופירש רב
אלפסאפי' אין כנגו טפח לא יעשנו לכתחלה והראש כתב ודאי אם
אין כנגו טפח או אחד משאר הדבר שאסור בכילה מותר לכתחלה כמו
בילה אלא מיידי שיש כנגו טפח או יותר משאר הדבר האוסר בכילה
הלכך הכל אסור ואפילו הכי אי כרך עליה חוט או משיחה מותר
לכתחילה תצב בתב בעל התרומו אסור לנעול בשבת תיבה
שיש בה זכוכי' אלא יתן סכין או דבר שאפשר בין הכסוי לתיבה בענין
שיוכלו לצאת משם ונראה לי שאין צריך לדקדק בזה שאין הזכוכים
גזורים בתיבה שאם בא לפתוח המיכה וליטלם יברחו לשון השורים
אמנם התוספות פג' דשבת אסור לסגור התיבה תצב הדר יוסף
פירש שהשחורה הקופצת היא הנקראת כינה והלכן היא הנקרא פרעוש

ורבינו תם פירש איפכא . ונהגו ברבי' תם לשון הטורים תצו
בת רבינו תם לכתחלה מותר לצוד פרעוש מן הבשר כשעוקצת אותו
משום צערא . אבל משם רב יהודאי גאון מצאתי דכתב חזקן לרובן
קשישי דמימנעי מצוד פרעוש אפילו על בשרו . מדרכי פרק
יו' דשבת .

תצו חזאונים פסקו כרבי יהודה במבשל
בשבת דמזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר למרצאי שבת מיד .
ובשונא אסור בו ביום גם לאחרים ולערב מותר גם לו .
והי' פסק כרבי מאיר וכן בעל ספר מצות גדול דבשונא מותר אפילו
בו ביום ובמזיד אסור בו ביום אף לאחרים ולערב מותר אף לו .
ויראה שאין חלוק בכל

מַעֲסָה שֶׁכֶּת אֵכָל בְּעַל הַחֲרוּמוֹת כֵּת דּוֹקָא כַּמְכַשֵּׁל בְּשׁוּגָה בְּשֶׁכֶת מִחוּץ
אֲפִי לֹו דְּמַעֲקָרָא הוּי לְבוֹס • אֵכָל הַשּׁוֹחֵט אוֹ שֶׁאֵר מְלֹאכּוֹת דְּמַעֲקָרָא
לֹא חֲזִי כָּלָל וּבִגְנוֹן הַדְּלִיקָר אֲפִי בְּשׁוּגָה אֲסוּר לֹו בְּאוֹתוֹ שֶׁכֶת • לְשׁוֹן
הַטּוֹרִי תַּצַּח פִּי דְּשִׁי טַעַם דְּצִרִיךְ לְהַכְתִּין בְּכִדִּי שֶׁעָשׂוּ בְּבוֹצָאֵי
שֶׁכֶת וַיֵּט כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה כַּמְלֹאכֶת יֵט וְלֹא נִרְאָה דְּרִי אֵלֹא טַעַם כְּשׁוֹם
דְּגִזְרָא שְׁמָא יֵאָכֵר לְגִוִּי לֶךְ וְהִבִּיא לִי כְּלוֹמֵר לֶךְ וְלִקְטֵט לִי אוֹ צוֹד בְּיוֹם
נּוֹכ רֵאשׁוֹן וְהִכָּא בִּישׁ שְׁנִי וְאֵכָל פִּי טַעַם זֶה יֵשׁ לְאֲסוּר גַּם בִּישׁ שְׁנִי
בְּכִדִּי שֶׁעָשׂוּ דְּאִי שְׂרִית לִיה אֲתִי לְמִימֵר לְגִוִּי בִּישׁ רֵאשׁוֹן לֶךְ וְהִכָּא כֵּשׁ
בְּשֶׁכֶת יֵט שְׁנִי • כִּדְבִי פִּגְדֵּי דְּעִרְוִיכִין תַּצַּח כֵּת בְּעַל הַחֲרוּמוֹת
אִי לִיכָא טְנוֹף עַל הַכְּנֵד אִין נְתִינֵת מִים בְּכִנֵּד קְדִי כְּבוֹס וְאִינוּ אֲסִיר
אֵלֹא שְׁמָא יִכְחוּט דִּהּוּי לִיכּוֹן וּבִמְקִי כְּצוּהָ לֹא גִזְרֵי רַבֵּן • וּבְעַל הָרִאִים
כֵּת כֵּס אֲפִי אִם אִין טְנוֹף בְּכִנֵּד אֲסוּר לִיתֵן עֲלִיו מִים וְכֵן כֵּת כֵּס רַב
יְהוּדָאֵי גִאֹן הַלֵּכךְ צִרִיךְ אֲדָם לְהִזְהַר שְׁלֹא יִתֵּן מִים עַל כִּנֵּד בִּין לְפִשְׁתֵּן
בִּין לְצִמֵּר וְאֲפִי אִם יִדּוּ מְטוּפָחִים כְּמִים מְרֻבִּין צִרִיךְ שְׁלֹא לִגְנוֹב בְּכִנֵּד
בְּעוֹד שְׁחָמִים מְרֻבִּין עֲלֵיהֶן וְלַעֲנִיין רַבִּי מִים לֹא יִדְעָתִי שְׁעוֹרֵן וְהַלֵּכךְ
מִנְהַג כֶּשֶׁר הוּא כְּשֶׁאֲדָם רוּחָךְ יִדּוּ בְּשֶׁכֶת שִׁזְרוֹק הִים כִּידִיו וַיִּנְעַר
בְּכַח קוֹדֶשׁ שֶׁ קָנְחוּ בְּמַפָּה אוֹ בְּכִנֵּד • מִשְׁכּוֹלֵי הַלֵּקֶט וְאִי
הַבַּחֲבֵר לֹא רִאִיתִי מִחוּץ נִזְדָּרִים כִּדְבַר לְנַעַר הַיָּדִים קוֹדֶשׁ נִשְׁלָה •
בְּצִאֲתִי לֹא מְצִינוּ כָּל הַתְּלִמּוֹ דְּהִיצָה בְּנֵד שֶׁאֲסוּר בְּשֶׁכֶת אֵלֹא שִׁטָּה
בְּלִבֵּד הַלֵּכךְ מִי שֶׁרָאָה קְרִי בְּשֶׁכֶת וְרוּצָה לְטַבֵּל הַרְשׁוֹת כִּידֵּו אִךְ
צִרִיךְ לְהִזְהַר שְׁלֹא יִשִּׁיט וַיַּעֲקֵר רִגְלֵיו וְלֹא יוֹצִיא הַיָּסָם עַל בְּשָׂרוֹ חוּץ לְדִ
אֲבוֹת וְלֹא יֵצֵא לְחוּץ עַד שֶׁיִּגְנוֹב עֲצָמוֹ תַּחֲלָה • וְלִגְנוֹן אַחֵר מְצִאֲתִי
אֲסוּר רְבוּתֵנוּ לְרִחוּץ נִשְׁנֵת כְּלִי נְנוֹב אֲפִילוֹ בְּתוֹךְ הַנֵּד עֲצָמוֹ כְּשׁוֹם
אֲסוּר דְּאֲבוֹת כְּכַרְמְלִית וְכֵל שֶׁכֵּן אֵלֹו שְׁדוּחָצִין בְּשֶׁכֶת בְּנֵד שְׁלֵנוּ וְ
וַיִּצְאִין לֹא לְתֵר כְּלִי נְנוֹב וּמִטְלָטְלִין הַיָּסָם דְּאֲבוֹת כְּכַרְמְלִית וְהָאִין לֹו
רִאִיתִי לְהִיתִירָא וְכֵל מִה שֶׁתִּמְצָא כִּדְבָרֵי רִזָּל כְּרִחֲצָה הִי בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד
בְּגוֹן כְּרִחֲצָאוֹת אוֹ מַעֲיִין שֶׁהוּא בְּרִשּׁוֹתוֹ עֵכָל • וְלִגְנוֹן אַחֵר מְצִאֲתִי
וְרוּחָצִין כְּמִי נֵהַר בְּשֶׁכֶת לֹא מְצִאֵנוּ כְּשׁוֹם מְקוֹם שֶׁאֲסוּר לְשַׁפְּשֵׁף שֶׁאִין
מְלֹאכֶת כְּבוֹס בְּכַעֲלֵי חִים אֵלֹא כְּחִיָּין שֶׁהוּא מִוֹכֵחַ בְּשֶׁכֶת • מִשְׁכּוֹלֵי
וְהַלֵּקֶט • וְהַעֲוָלִים נוֹהֲגִים שְׁלֹא לֹו חוּץ וְלִטְבֹּל בְּשֶׁכֶת כָּלָל בְּנֵד
תֵּק כֵּתב וְהִזְדָּר אֲלִיעוֹר מִמִּין אֲעִפִּי שֶׁאִין בְּשׁוֹל אַחֵר בְּשׁוֹל וְאִין
צִלֵּי אַחֵר צִלֵּי כִדְבַר יֵבֶשׁ שְׁטֵמָה אוֹ נִצְלָה יֵשׁ גַּם מְשׁוֹם בְּשׁוֹל אִם בְּשׁוֹל

אחר כך במשקין ואסור ליתן פת אפי' תוך כלי שני רותח שחידים סו
סולדות בו • לשון הטורים • מיהו כתב ראביה דלאו מילתא היא •
בדרכי • ותימה על דברי רבי אליעזר ממין למה אסרו כלי שני •
ואפשר דמדמי ליה למלח דקאמר בגמרא ללישנ' חדא שמתבשל אפילו
בכלי שני והדר פרץ בת' שבאפיה אחר אפיה וצליה אחר צליה יש אר'
שגם זה אסור לדברי הדר אליעזר ממין • שהוא כת' שאפי' לדבריו אין
אפיה אחר אפיה ולא צליה אחר צליה • לשון הטורים תקא
האלפס והקודה שהעבירן מרותחין • ושבג' אומ' עידוי בכלי שני וכן
קיימא לן בפרק כיצד צולין דתתאה גבר • וזת פי' דעידוי בכלי ראשון
ואוכר ראביה קבלתי דכלי שני נהי דאינו מכשל בולע ומפלט הוי •
מדרכי פנ' דשבת ובסמנ' הביא מן הירושלמי דערה בכלי ראשון וכת'
וחממיר תבא עליו ברכה • תקב מלח הדי הוא כתבלין כתב
ראביה הלכה באיכא דאמרי דמלח אפי' בכלי ראשון נמי לא כשיל • וכן
פי' רח' וכן כת' הדר שמחה מאושפורק • אבל האלפסי תפש שיטתו
כלישנא קמא דבכלי שני נמי בשלה הוי' פי' כפי' רח' • והדר דן אמ' לי
דבמלח שלנו שמתקנין אותו על ידי כשול אין לחוש וממ' המחמיר
תבא עליו ברכה שלא ליתן המלח אפי' בכלי שני כל זמן שהיה סולדת
בו הואיל ואיכא אסור דאוריתא בבשול • מדרכי פנ' דשבת
תקנ' כת' בספר הרוקח דקדירה שאצל האש אין הישראל רטאי
להגים בכף בשבת דהוי בשול עכ' תקד אסור ליתן הפשיטה
שקורין טודטה אצל האש אפי' בריחוק מקום מפני שהסומן שבו נקדש
וחוזר ונמנח והוה ליה נולד ואסור וכן במדרכי אסר דבי' יחיא מפריש
הביא ראיה להתיר ובספר המצנת התיר כיון שאינו עושה בידים •
והראש אסר תקה מכאן יש לאסור פת לתת
בכלי ראשון בעודו רותח ומיהו הדבר לח' וצולל לדברי הכל יש ב
בשול אחר בשול כגון לאחר שיצטנן וחוזר ודתיחו • ועתה יש ג'
מיני חלוקים בדבר לח' וצולל לדברי הכל יש כשול אחר בשול ובדבר
יבש אסור ראשון ושני הכל דרך אפיה וצליה לבאורה לדברי הכל אין
אפיה אחר אפיה ואין צליה אחר צליה • אבל כשהראשון הוא דרך
צליה ובשני בבשול תוך הבוס או יין כזה אמר הדר אליעזר דיש בשול
אחר צליה ואפיה ומותר להניח צלי או בשר מבושל סמוך לאש כדי
לחמם אעפי' שכחממו כל כך שהיה סולדת בו • ויש דל' דגם כזה אוסר

דאס ואין גראה • עכ' הגהה סמק' תקו המסנן יין בסודרים צרי'
להוהר שלא יעשה בו גומא וכן מות' לסננו בכפיפה ובלבד שלא יגביה
הכפיפה משולי הכלי טפח כשום אהל • והלככם זל' אסר אפי' בכפיפה
וסודר אלא יין שאין בו שמרים ומים צלולי אבל לפניו במשמרת וסודר
אפי' צלולים או בכפיפה טים עכורים • ויין שיש בו שמרים אסור • ואין
גרא כן מדברי הראש אלא בדפי' דשי תקו הא דאמר רב סוחט
אדם אשכול של ענבי' בתוך הקדירה פי' שיש בו אוכל והוה ליה משקה
הבא לאוכל ולא לתוך הקערה פי' שאין בה אוכל והוה משקה הבא ל'
למשקה ואסור • וכן הא דאמר רב חסדא חולב אדם עז לתוך הקדרה
אבל לא לתוך הקערה • פי' דח' אין הרכה כן • וכן הסוחט כבשים וש'
ושלקות מפני שצריך לבימיהם כתב שחייב חטאת אפי' לתוך הקדרה
אבל רב אלפס פסק שסוחטין אשכול וכבשים ושלקות לתוך הקדירה
לבתחלה אפילו בימיהן אבל לתוך הקערה ושלקים וכבשות פטור אבל
אסור ולגופן שאין צריך לבימיהן ואיגו כבוון אלא לתקן לאכילה אפי'
לתוך הקערה כותר וחולב אדם עז לתוך הקדיר ביט' קאם ולכך מותר
וכן התיר הדר יוסף לסחוט בוסר בתוך המאכל והראש כת' בתשובה
שא"ה על כחישת בוסר לתוך הקערה שיש בה אוכל מי יכניס ראשו ב'
בין ההרים הגדולים והמחמיר תבא עליו ברכה • והתיר לסחוט לימוני
ורמונים אפי' לצורך חולי שאין בו סכנה ורת' פי' ודאי בוסר אסור דלא
שרו אלא באשכול של ענבים שראויין לאכילה אבל בוסר שאינו ראוי
לאכילה ואפי' האוכלו בטלה דעתו אצל כל אדם הוי ככורר אוכל מתוך
פסולת • לשון הטורים כתב בעל היראים ראוי לבר ישראל שאוכל
תותים או שאר פירות הצובעים שיזהר שלא יגע בידים צבועות בכפה
דהוה ליה תולדה דצובע וכן אם יצא דם מהמכה אסור לתת עליה בגד
בין מצמר בין מפתן אבל אם צובע פתו במשקה הפירות לית לן בה
דאין דרך לצבוע באוכלין • שכולי הלקט • ונראה דלא מבעיא ל'
לדעת בעל הערוך טפסק דפסיק רישיה ולא ניאח ליה דכותר • דהבא
מותר דלא ניאח ליה בהאי צביעה אבל אפי' למאן דאמר אסור גראה ד'
דהוי האי דרך לכלוך דאין דרך לצבוע באלו הדברים תקח
מהם התיר להשתין בשלג שדמה אותו לדריסת רגלים שדורס בו ב'
ברגליו ואינו חושש והראש גזהר בדבר שאינו דומה לדריסת רגלים כי
על ידי השתן ודאי נמוח • והאבי עוזי התיר לשבר הקרח כדי לשל'
הידים מתחתיו • תקט כתב בעל התרומות

שאמר לשפשוף הידים במלח בשבת מפני שהוא נמוח והוא ליה נולד •
 תקי הערוך התיר פסק רישיה דלא ניחא ליה וז"ל היה אוסר •
 תקיא אמר רבא הני פלפלי מידק חדא חדא בקתא דסכינא שרי
 תרתי תרתי אסור • רבא אמר כיון דמשיני אפי' טובא נמי • איבא דמוקי
 לה בשבת ואיבא דמוקי לה ביט' וז"ל פסק במאן דמוקי לה בשבת •
 משבולי הלקט • יש מי שכתיר לדרך מלח בשבת בקתא דסכינא
 או בשולי הקער' והוא הדין לפלפלין וכן מצאתי להר"ר ישעי' משבולי
 הלקט • תקיב כת' בעל התרו' כל כה שהתירו לערב עם החרדל
 דוק שנתנו מבינוד יום אבל בשבת אסור ליתן משקין כחרדל אי בשום
 שבתשו מבעוד יום והראש התיר תקיג לא ימדוד אדם שעורים
 ויתנם לפני בהמתו אבל נוקב הוא הכרי בעצמו ומכלא הכלי שלא כ
 בדרך מדירה לפי' רשי' ולרב אלפס דוקא כשער לפי' אוכד דעתו אבל
 לא ימדוד כלל תקיד בעל התרוכו' אס' ליתן מים כסובין בשבת
 ולא שרי אלא להוליך המקל פעם אחת שתי ופעם אחת ערב אחר שנהן
 מים בתוכו מערב שבת • והראש התיר אפי' לתת בשבת המים • לשון
 הטורי' תקי פת של גוי הנאפה בשבת ד'ת אוסרו דשמא נטחן
 ביום השבת ונמצא שהוא מוקצה דבין השמשו לא היה ראוי • לשון
 השו"ר וכן הרקח • והג' והר"ר ישעי' מתירין וכן בשם גאון אחר ונראה
 להחמיר • משבולי הלקט • ופת שנאפ' בשביל גוי יש אוסרו בו ביום •
 וכיהו שמעתי שגדולי התירוהו לצורך ברי' מילה בשבת • ונראה שהוא
 הדין לצור' ברכ' המוצי' ואף אם נטחן בשבת עצמו • הנהה ספק •
 תקיז גוי שצד דגים וליקט פירות או אפה פת או בשל לעצמו כת'
 בספר המצות יש מתירין כמו שאר מלאכות שעושה בביתו לעצמו ו
 יש אוסרין כמו פירות הנושרין שאסר אפי' נפלו כאלוהן • בדבר מ
 מאכל החמירו שפי' והבי' מסתבר לאסור דלא גרע מאם נשרו כאלוהן ו
 ואפילו אם ספק אם לקטן וצדן היום אסורי' בו ביום אבל לערב כותרים
 מיד מרדכי פק' דשבת תקיח ד'ת ודבי אליהו כפר'יש התירו גוי
 שמלא מים וחביא אפי' דרך ד'ה ואפי' הביאו לצור' ישראל כיון שהישראל
 יכול להיות מטעם ויורד מטעם ועול' וריבא אסר וכת' בסכסג דאף לדברי
 המחמירי' ממ'אם בא בשביל ישראל זה שאינו כחמיר מותר לישראל אחר
 המחמירי' מרדכי פר'יו דשכ' תקיט פסק בכמג' דכלאכ' הנעשית
 בשביל ישראל וגוי' אסור במוצאי שבת ככדי שיעשו דהבי' אמ' גבי מרחץ
 מרדכי פרק י' דשבת • ד'ת אסר

ליהנות ממדריא שהרבה הגוי לצורך ישראל אעפ"י שהיא אש מתחלה
 ובעל התרומות התיר • וכן התיר נר שדלק והדליק הגוי יותר בשביל
 ישראל • והא דאמרינן גבי נכרי שהדליק את הגר או מלא מים או
 עשה כבש בשביל ישראל שאסור פי' ה"ר יצחק ב"ר לוי ז"ל דאסור דוקא
 לאותו שנעשה בשבילו אבל לישראל אחר מותר • ולא מסתברא לבעל
 הדברות וגם לרבינו ישעיה דדוקא דאסור דרבנן כמו חוץ לתחום א
 אמרינן מותר לישראל אחר אבל מדאורייתא אסור לכל ישראל וכן כת'
 ישי' בפרק אין צדין וכן כת' רבי יצחק ב"ר אשר ורבי ישעיה בתב
 דאפי' הובא דבר חוץ לתחום ממקום רחוק אין צריך להמתין כבוצאי
 שבת בכדי שיעשו ד"ל כדי שיוכאו מאותו מקום אלא כדי הכאת מיל
 אחד • והרוקח אסר תבשיל או פת הבא בשבת דרך רשות הרבים וגם
 רבי יצחק ב"ר אשר פסק כן ונסתפקתי אם מותר אפי' לטלטל ומצאתי
 כי אין להסתפק כי ודאי מותר לטלטל מאחר שאין לחוש מדין מחובר
 ולענין מים שהובאו לצורך ישראל התיר ה"ר אביגדור כהן לשתו' אפי'
 לאותו ישראל שהובא • וז"ל התיר אס' הכור ברשות היחיד לפי ש
 כה' ישראל יכול לילך שם • משבולי הלקט • תקב' ה"ר יש'
 כתב מנעורי הייתי כשתומם על האוסרים להתחכם כנגד מדורו' הגוים
 הנעשים בשבת בשביל ישראל כי ראיתי אבא בורי ורבי' משלם שהיו
 פרושי' ואפי' הבי' היו מתחכמי' וכן הרבה גדולי' עולם וטעמא כדאמרינן
 בעלמא הכל חולים אצל המילה • וכן הכל חולים אצל האור • עוד
 פסק בכפר התרומה דמותר לישראל לחניח לעבדו ולשפחתו לעשות
 מלאכה שהמלאכה שלהן ולא של ישראל ולא עבר משום למען ינוח
 עבדך אלא בעבד כנעני שיטנו במצות כדאמרינן בפר' מחוסרי כפרה
 עבד ואמה עושין מלאכה לעצמן • וגם משמע התם דדוקא לעצמו
 אבל לצורך אדוניו אסור • וכן כתב בספר התרומה אעג דקצץ כיון
 שגוף חישראל נהנה מנוף האסור • עכל' המ"דכי • אכר רבי'
 שכחה מעשה באשכנז שאפי' השפח גויה לתפור בחלוקה היתה גוהרת
 בשבת • משבולי הלקט תקבא ואם נר דולק בשבת וגם הגוי
 הדליק בשבת עוד הרבה גרות או שנתן שמן בנר או הרבה לתת לאש
 עצים בשבת מותר לישראל ליהנות מהם כיון שבתחלה היה יכול ל'
 ליהנות מהם קצת מן הגר או מן האש • ואף לדברי האוסרים אם הגוי
 עושה אש בשביל התינוק או בשביל חולה שאין בו כב' מות אף לבריא

מִדְרָכִי פֶקֶדֶשְׁבֶּת תִּקְבַּב אִם סִפֵּק אִם הוּבֵא חוּץ לַתְּחוּם אִם לֹא
מוֹתֵר לַעֲרֹב לְאֵלֶיךָ אִפִּי לְמִי שֶׁהוּבֵא בְּשִׁבְלֹו לְדִי וְלִדְכֹּ אֶלְפֶּס נִם כּוֹת
צִרִיךְ לְהִמָּתִין בְּכַדִּי שִׁיעֶשׂוּ • תִּקְבַּב לֵית הִיחֹ אוֹמֵר דְּהֵא דֵּא
וְאִסְרִינָן בְּבִמְלֵא מִיִּס לְצִוּוֹךְ יִשְׂרָאֵל דּוֹקָא לְכַהֲמָתוֹ אֲבָל הוּא עֲצָמוֹ
מוֹתֵר בְּהֵן אִפִּי נִתְמַלֵּא בְּשִׁבְלֹו בִּיּוֹן שֶׁאִם הִיחֵ רֹצֵה הִיחֵ יוֹרֵד לְכוֹר ו
וְשׁוֹתָה • וְדִי אִסֵּר תִּקְבַּב אִם תִּגְדִּי הִבִּיא חֲלִילִין בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל
לְסַנְעֵדוֹ בְּהֵן לְדַעַת דְּשִׁי לֹא יִסְפֹּד בְּהֵן עוֹלָמִית • וְלִדִּי מוֹתֵרִין לֹו
לַעֲרֹב בְּכַדִּי שִׁיעֶשׂוּ וְלֵאחֲרֵי מוֹתֵרִין כִּיד וְדוֹקָא כִידוּעַ שֶׁהִבִּיא כְּחוּץ
לַתְּחוּם אֲבָל סִתְמָא שְׁאִינוּ יוֹדַע אִם הִבִּיאִם בְּשִׁבֶּת אִם לֹא שְׂרִי לְדִשִּׁי •
וְכִי אֶלְפֶּס כְּתִב לְאִסּוֹר אֲלֵא אֲכִי כִידוּעַ שֶׁהִיחֵ תוֹךְ הַתְּחוּם וְכֵן כְּתִב
נָמִי הִזְמִינָם וְלִי דְבִסְתְּמָא נָמִי אִסּוֹר • וְהָאִשׁ הַסְכִּים לְפִי דְשִׁי
תִּקְבַּב בְּסִפֵּה הַמְּצוֹת לֹא הִתִּיד בְּחִמִּי טְכִירָא לְדַחוּץ כָּל גּוֹפֵי אֲלֵא
אִם הֵם בְּקִרְקַע אֲבָל לֹא בְּכָלִי • וְהָאִשׁ הִתִּידוּ בְּכָל עֲכִין תִּקְבֹּו
בְּחוּלֵי שְׁאִין בּוֹ סִכְנַת אֲבֵר נִסְתַּפֵּק הָאִשׁ אִם מוֹתֵר לְחַלֵּל עֲלִיוֹ אֵת
הַשִּׁבֶּת בְּשִׁבֹּת דֵּאִית בִּיה מַעֲשֶׂה דְשִׁכָּא לֹא הִתִּידוּ אֲלֵא אִסְרִיהָ לְגִנִּי •
אֲבָל לֹא דֵּאִית בִּיה מַעֲשֶׂה אֲלֵא בְּסִכְנַת אֲבֵר • אֲבָל הִזְכַּרְתִּי כֵת דְּחוּלֵי
שְׁאִין בּוֹ סִכְנָה עוֹשִׂין לֹו כָּל צִרְכֵּי עַל יְדֵי גִנִּי וְאִם הִיוּ צִרְכֵּים לְדַבְרִים
שְׁאִין בְּהֵם מֵלֵאכָה עוֹשִׂין אוֹתוֹ אִפִּי עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל לְפִי כְּעִלִין אֲזִינוּ
וּמַעֲלִין אוֹנְקֵלִי בְּשִׁבֶּת וּמַחְזִידִין הַשֶּׁכֶר וְכָל כִּיּוֹצָא בֹה • וְהִזְכַּרְתִּי
חֵלֶק כְּדִמְר דְּבַחוּלָה שְׁאִין בּוֹ סִכְנָה אִפִּי סִכְנַת אֲבֵר אֲעַפִּי שֶׁהִתִּידוּ אִפִּי
שִׁבֹּת דֵּאִית בִּיה מַעֲשֶׂה צִרִיד שִׁיעֶשְׂנוּ בְּשִׁנּוּי אֲבָל בְּלִי שִׁנּוּי אִסּוֹר אֲבָל
אִם יֵשׁ בּוֹ סִכְנַת אֲבֵר מוֹתֵר אִפִּי שִׁבֹּת דֵּאִית בִּיה מַעֲשֶׂה בְּלִי שִׁנּוּי
לְשׁוֹן הַטּוֹרִים תִּקְבֹּו הַמְּכַשֵּׁל לְחַלֵּל בְּשִׁבֶּת אִם מוֹתֵר לְחַלֵּל
אֲחֵר שְׁאִין בּוֹ סִכְנָה בִּיּוֹן שֶׁאִפְשָׁר לֹו עַל יְדֵי גִנִּי אִסֵּר הָאִשׁ כֵּת שִׁבֹּת
סִימֵן קִסֵּר • תִּקְבַּב נִשְׁאֵל גְּדוּל הַדּוֹר כִּהְיִי מוֹלֵן עַל מֵאֲכָלָה
הַתִּיבּוֹקִת שֶׁעוֹשִׂין מֵלֶחֶם וּקְמַח שְׁקוּרִין פֶּפֶא שְׂרָגִילֹו הַגִּנּוּת לַעֲשׂוֹת לִי
לְיִהוּדִי בְּשִׁבֶּת טִרְ שֶׁמוֹתֵר לִי גִנִּי דְהִי קִצֵּת דּוֹמֵה לְחַלֵּל שְׁאִין בּוֹ
סִכְנָה וְהַטְלִיטוּל נָמִי מוֹתֵר לְדַבְרֵי הָאִשׁ • עֲכָלִי תִקְבֹּו טִיט שֶׁעַל
גִּבִּי כִגְדֹו מְכַסְכְּסוּ כְּפִנִּים אֲבָל לֹא מְכַחֲזִין פִּי כְּתוּסְפֹו דְּהִידִי יִהוּדָה ב
בְּטִישׁ לֹחַ דֵּאִי בִיבֶשׁ הִי טוֹחֵן וְאֲעַגֵּי דֵּאִינָה צִרְכָּה לְגוֹפָה כִּסֵּי אִסּוֹר
לְכַתְּחֵלָה • הַגִּיהָ סִמְקִי תִקְלֵא תִרְ כֵּת הַמִּהְלֵךְ תַּחַת הַצֹּהֵר אִסּוֹר
לְקִדּוֹת בְּשִׁבֶּת גִּזֵּר שְׁמָא יִקְרִי בְּשִׁטְרֵי הַדִּיוּטוֹ • פִּי דֵּת שֶׁאִסֵּר לְקִדּוֹ בְּשִׁבֶּת
בְּשִׁטְרֵי הַלּוֹאֶה אִם בְּשִׁטְרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר וְהִבִּי נָמִי אִסּוֹר לְקִדּוֹ אֲב

באגרות ששולחין ממקום למקום לידע בה שולח לחבירו • ויש בתירץ
הדבור בלא קריאה • ויש אוסרין אפי' להרהר דאי אפשר שלא ישא
דעת בדברי ענייני האגרות ונכון הוא ועיקר בתשובות הגאונים •
בשבולי הלקט והזמנם התיר לקרות באגרת שלומים ודעתי ב
נוטה לאסור כדי שי ממ' אין בידינו לבחות בכתדים תקל
ה' שבא התיר להביט בשבת באיצטדלובי וג' לטלולו ולהפכו •
תשובות ה' שבא • תקל • ה' שבא התיר לקרא בשבת בכפרי
רפואות מפני שחכמה היא ולא דמי לשטרי הדיוטות • וכן הורה
ה' מבין • בתשובות תקל • ה' שבא התיר להכריז בבית הכנסת
מי שאבד דבר שיודיענו מי שיורע מזה דהוי חפצי שמים להשיב אביו
בתשובות סימן תשמו • תקל • צפורן שפירש רובו וכן ציצין
שפירשו רובן שקרובין לינתק פירשו כלפי מעלה שמצערות אותו ביד
מותר לחסידן בכלי פטור אבל אסור • ומדברי ה' מבין נראה שהם
שני דברים שבת כפרושו כלפי מעלה ומצערות אותו מותר ואם אינן
מצערות אותו אסור • ופי' כלפי מעלה שפירשו כלפי הגוף • ויש מפר'
כלפי ראש האצבע וצריך לחוש לשני הפירושים • לשון הטורים וכן
פי' המרדכי • תקלו • בקראה אשה יולדת לחלל עליה את השבת מ
מסעה שתשב על המשבר והדם שותת ויורד • אבל ה' מבין פסק דאי
זה מהם שקדם אפי' יושבת על המשבר קודם או הדם שותת קודם מיד
מחללין עליה את השבת • תקלו • ה' ראש פסק שאין כחתכין
הטבור לתינוק בשבת אלא אם כן הם תאומים וטבורם דבוקים זה בזה
וה' מבין התיר לחתוך אפי' באחד • תקל • בעל התרומות אסר
להעמיד בהמה במים כדי שתצנן • וה' ראש התיר תקל • כתב
בעל התרומות דאפי' בעות ודברים המוקצים יכול להציל מדליקה ב
בשבת דבכקום פסידא אין לחוש לאסור מוקצה • בי היכי דשרי למי
שהחשיך לו בדרך לטלול כיסו פחות מד' אמות ונרא' לו לאסור שלא
התירו למי שהחשיך לטלול פחות מד' אמות אלא כדי שלא יבא לידי
אסור דאורייתא לטלולו בהדיא • תקל • כתב בעל התרומות
דכל הצלה דהכא מידי לחצר ומכיו הסמוכים לרשות הרבים וגם אינן
מקורים ודמו לרשות הרבי' חלכך לא התירו להציל אלא מזון ג' סעודות
וכלים הצריכים לו אבל בבית אחר שערכ עמו יכול להציל כל מה ש
שירצה • ואין בר' לי כיון דשעמא הוא משום דשבא יהא פרווד ויבכה

אב"מ לי בחצר מה לי בבית תקמא אמר'אמי כדליקת התירו
לומר כל המכבה לא יפסיד • אבל ככה ואל תכבה לא • ודוק בדליקה
אבל בשאר אסורי שבת לא ובעל הג' שרי אפי' בשאר אסורי שבת •
תקמב בעל הג' מתיר לכבד את הבית ככל מקום • לשון הטורים •
וכן רבי' חננאל התיר • ודאביה כתב בשס' ששט וכשס' אביו רבי יואל
לאסור וכן פי' ר'שי ור'בא לאסור אבל לשפוך מים על הארץ להרביץ
העפר שחי כר' שמעון • מדרבי פא' דשבת • וד'מכס התיר במקום
המרוצץ ואכר כשאינו מרוצץ • וד'י אסר הכבוד בכל מקום • וד'א ש
כת' בתשובה על כבוד הבית נוהגים בו אסיר באשכנז ובארץ הזאת
סומכין על דברי רב אלפס ולא מלאני לבי לאסור כי לא היו שומעין
לשון הטורים • ואני המחבר ראיתי מורי אבי זצ"ל נוהג לאסור ה
הכבוד אמנם התיר לכבד בכבוד או בשלית תקמב רבינו חננאל
אסר השמעת קול אפי' אינו מכוון לשיר ולפי זה אסר להכות על הדלת
אפי' באגרוף ורבינו אלפס התיר כשאינו מכוון לשיר • וכן התיר ד'ת ל
להקיש על הדלת כיון שאינו לשיר • וכן כת' אבי העזרי • ובתשובת
מהר"י מולן ז"ל אסר להכות בשבת על הדלת בכלי המיוחד לשכלה
להשיע קול עכ"ל • ובענין אלודי קלא דסוף ערוכין ד'ח פסק
כעולא דאסר לדפוק על הפתחים אבל הג' זרכ אלפס וד'י ב'ז'לי פסקו
להתיר • וכן ד'ת התיר למלאות מים בגלגל • וכן נוהגים בכל מקום לדפוק
על הפתחים לקרא לבית הנכנסת כמו שכת' במדרבי ובאגודה • ויש
דופקים בכלי עץ • ויש בתירין דוקא ביד אבל בכלי הכל בחסירין •
עכ"ל אבי מהר"י לגדא ז"ל תקמב נשאל מורי אבי מהר"י לגדא
על זוג המקשקש לשעות עשוי על ידי משקלות אפי' יכולין להבינו ול
ולהעדיכו כדי שילך ויקשקש כל השבת כי שם יש לדמות לנותן
חטים לרחים • והשיב גר' לי עקר טעמא דאושא מילתא כמו שפי'
תוספות שנין • וספר התרומה וסמג' שפי' על אושא מילתא שיאמרו ר'
ריחים של פלוני טוחנים בשבת דכברי בשבת נתן בהם חטין ואם כן
טעמא זה לא שייכא כלל גבי זוג המקשקש שהכל יודעים שרגילין ל
לתקן בכל יום על יוס' של אחריו • ובאותו היום שהוא מקשקש אין מ
מתקנין אותו כלל • וכן יש לפסוק הלכה לבעשה וכן עמא דבר • עכ"ל
תקמא אין שוחקים באגוזים בשבת וביוצא בהן לרח' משום השמעת
קול ולרמ' אלפס משום פשוטי גומ' • לשון הטורי • תקמו כצאני
בשם הדר אליעזר בטול ז"ל דאסור לשחוק בשבת בחם וחמר

ועוד מצאתי דארי לצחוק באנוזים כשבי ויש מפרשין משום אלוזי קלא
• ויש מתירין דבעדובין מוכיח כסופו דאין אסור לצחוק אלא משום
משוי גומות • שמעין מיניה היבא דליבא למיחש משום משוי גומות
מותר • כתב מורי יעלה ז"ל דאסור לצחוק בשבת ויט' באותם הכרדוים
כי אינם ראויים לצוד על פי צלוחית דכבאסי שמתשנפים על ידי טישו
ועפר וכן כדור של עץ אסור לטלטלו ולצחוק בו • משכולי הלקמ
תקמו בשאל גדול הדור מהירי מולן ז"ל אם מותר להוציא מ
מעות התפודים במלבושיו • והשיב כי יותר נראה לו להתיר מלאסור
אם הוא נושאם כדי שלא יגזלוהו או איזו פסידא כי הוי בלאחר יד כי
ההיא דמי שהחשיך והרכה דברים התירו משום פסידא וגם בזמן הזה
דאין לנו רשות הרבים דאורייתא • ואחרי זאת נזכרתי שהוא דפר כמה
אשה פודפת על האבן אבל לא על המטבע דמוכח משם דאסור להוציא
ועיין שם • עכ"ל • תקבץ אין דולין כים בשבת בגלגל ברזל
גדול כגון אותם שדולה בהם להשקות השדו אפי' הוא בחצרו והמכס
התיר בחצרו שאין שם גנה • תקמט הלכנים שהם לו סדורים על
הגל לבנין אעפ"י שהם מוקצי יבול לכמותן אפי' בשבת לדי' אבל לרשי
אף לכמותן בשבת אסור אבל לכוזי קלמא יכול ליתן כלי תחת הדולף
אפי' בשבת ואם נהמלא שופכו ומחזירו למקומו • ובת' הדכבס שהוא
שיהיה הדולף ראוי ולא נהירא • בת' הדמכן קטן העובר על שבות
דרכן כמו התולש מעצין שאינו נקוב או מטלשל בכרמלית אין בד'
בציון להפרישו • ואיני יודע למה כתב העובר על שבות דרכן •
הא אפי' באסור דאורייתא נמי אין בד' מצוין להפרישו • וכן פסק בספר
המצות ובעל התרומה • שו"ד • תקבץ כופין את הסל לפני ה
האפרוחין • פי' בצריך למקומו משמע דאפרוחי מוקצין הם ושעמא
משום דבעלי חיים מוקצים הם כנוגרות וצמוקים ורבי שמשון פירש
דהיינו דוקא בגולדו בו כיום משום דלא חזי לשתקבהן את התינוקות
ודבריו אינם עיקר בדרכי פג' דשבת תקבא של בית דנלא היו
מקפלים כלים לבנים שלחם כפני שהיה להם להחליף • יש מוכיחים
מבאן שאסור לקפל השלמות בשבת כיון שאין ברעתו להתעטף בו ב
ביום • ואעפ"י שמצות ציצית כל היום כיון שלא נהג בכך ואין ברעתו
להתעטף הוי כמו שיש לו להחליף • שכולי הלקמ תקבץ ארבע
גמות שנותנין לאדם ברשות הרבים במסיפין עליהן אלכמון שיהיו ה'

אבו ונ' חומשי ומיח' פ'שי שאי' לו אלכסון אלא לאלכסון העולם אבו
לרבע העור אין לו אלא ד' אמות וז' פי' שלכל צד יש לו האבו ושלש
חומשין וה' מבס חלק שבתוך ד' אמות מותר לטלטל כד' עד האמות
ונ' חומשין פטור אבל אסור תקנו אבל בכאן ואילך חייב ח
חטאת • ואיני יודע למח' אמר בשיעור אלכסון פטור אבל אסור, כ
כיון שנתנין לו אלכסון מותר בו לכתחלה תקנו היה קורא
בספר על האסקופה ונתגלגל ראש האחד כהספר מידו ונשאר ראש ה
השני בידו גוללו אצלו אפי' נתגלגל חוץ לד' אמות ואפי' ברשו הרבי'
ואפי' באסקופת רשות היחיד • וה' מבס בת' דוק בתוך ד' אמות אבל
נתגלגל חוץ לד' אמות לא וה' אש לא כתב כן • תקנו וה' מבס
בת' כחכמים אפי' היה בית ארוך ק' א' ונג' ארוך ק' אמה לא ישפוך על
פי הגג ועל פי הכיב אלא שופך על הגג והם יורדים לכיב וה' אש לא
כתב כן לשון הטורים תקנו נכון להחמיר ולהוציא מאותן בתי
כסאות שהם על המים אם לא עשה להם מחיצה לשם מים ושתכנס מן
המחיצה לפחות טפח במים אך אותן בתי כסאות שהם בחפירה בקרקע
ושל שני שותפין היה נרא' דאסור עד שערכו וה' יעקב היה מתירם
דיש למצא היתר בשום דציאה מקום פטור הוא ודעת הרב נוטה שכך
שבע כפי רבו ה' יבא • כד' כי פט' דשב' תקנו פרוץ בעומד
מותר ובל' קד' שלא יהיה במקום אחד פרוץ יותר כי' אבל עד י' מותר •
בפני שהוא כסתח ואם עשה הפתח אפי' לפידצה יותר פי' מותר וכתב
ה' מבס ובלכוד שיהא העוכד ברובה על הפרוץ • וה' פי' אפי' לא נעץ
אלא ד' קונדסין בד' רוחות ועשה צורת הפתח על גביהן שרי
תקנו מעמיד הקורה אינן צריכות להיות חזקות אלא כדי לקבלה
ולא כדי לקבל אותה וחצי לבינה וה' אש לא כתב כן תקנו כתב
ה' מבס מניי שאין ברחבו ג' טפחים אין צריך תקן לחי וקורה שהוא
קסתח וה' מ' וט' נכוד' בת' שאם אין ברחבו ז' טפחים אין צריך שום
תקן וכן כתב ה' אבד' ולזה המכס ה' אש • לשון הטורים
ונקם מבי' שאינ' רחב ד' טפחים אין צריך כלום והמיימוני
כתב כגוי פחות מנ' אין צריך כלום ופחות משלשה בלבוד דכי
מכלל הפחות מארבעה צריך ושמא מספקא ליה אי הלכתא ברב אהלי
אי לא • ביהו מראה לי כבו שכתבתי לשון רבינו מאד
מ' דכי פרקמא דערוכין •

לחי הכולט מדופנו של מכר פחות מד' אמות נדון משום לחי פיר' לשי
ואעג' דלאו לש' לחי הוקבע משום דקיימא לן באביי דלחי העומד
מאליו כשר אבל דת' פסק דלית הלכתא בהא כוותיה • ולמד דיעל
קנס היא לידה דפליגי אביי דכא בימי לידתה שאינה רואה בהם כפרק
בנות בותים ותניא התם כוותיה דאביי • ואין מכאן ראיה שלא
להכשיר לחי העומד מאליו דהא רב הונא ודאי באביי סבידא ליה לקמן
בשמעתין בלחי העומד מאליו דהוה לחי • מדרכי פק' דעירובין
תקסב פסק מהר"ם דמותר לעשות הלחיים טסיד וכן צורת הפתח •
ועוד פסק דהלכתא רחבה אעפי' שאינה בריאה דהלכה בדברי המיקל
בעירובין ודלא כדברי האלפסי • מדרכי פק' דעירובין • וכן התיר
מהר"י מולן כתשובותיו אעג' דתימה היה בעיניו • תקסג
פעם אחת נשברה הקורה בשבת • והתירי לטלטל בתוכה באותו
שבת דעיירות שלנו כחצרות • עבל מהר"ר יעקב מייל • ומהר"ר
מולן אכר • תקסד רשות הרבי' עצמו דהיינו רוחב שש עשרה
אמות ומפולש כשער לשער וס' רבוא עוברין בו אינו נותר אלא בד
בדלתות והראש פי' דאין צריך לנעול בלילה אבל צריך שיהיו ראויין
לנעול • היו משוקעות בעפר בפנה אותן ומתקנן לנעול ואין נראה
כן בסוגיית הגמר • ורבי יצחק כת' מבוי שרחב יכ' ושליש ושני ראשי'
בפולשין לזה הרחבים יו' אמה דינו ברשות הרבים וצריך דלתות
לשון הטורי' תקסה כתב הרשבא שיט' רשות הרבים אעפי'
שאינ' רחבי' שש עשר אמה ואין עוברין בו ס' רבוא כגון שרטיא ופולטיא
בדאיתא בשבת • ודרך שהולך ביושר ופוגע ברשות הרבים כדמכח
בפק' דעירובין • תשובות הרשבא סימן קפה תקסו פסקו
על הבחורים המלמדים הדדים בחדרים לבדם • לא מיבעיא אם אין
להם אלא פתח אחד לזה אלא אפי' יש להם יותר אין צריכין לערב כיון
שאפיתן ובשולח אחד • ועוד שאין בעל הבית כשאייל להם רשותן
כדי שיאסרו עליו • והשר מקוצי היה מצריך תפיסת יד כדאכרינן
בפרק כיצד כשחפין כו' • ואם לאו אוסרין עכל ככך תקסז
כת' הראש ב' ישראל' הדדים בב' חצרות וגוי דד בחצר בין אלו שני ח
חצרות ויש פתח מחצר גוי לחצר ישראלי יכולים להוציא ולטלטל מ
מחצרו של גוי לחצרו של ישראלי כיון שיש לו לגוי דריסת הרגל על ג
ישראל ומה הטעם התירי לטלטל החמין מתוך ביתו של דוד צענ"

לתוך חצר העירונים • ומחצר העירונים לבית ישראל גנו • באם יעקב
 וזויל • תקט • כותר להשתמש תחת הקורה וכנגד הלחי והגי
 כילי בפתוחה לרשות הרבים אבל בפתוחה לכרמלית אסור בין תחת
 הקורה בין כנגד הלחי מפני שכצטרף לכרמלית שאצלו • והוא אבד
 התיר תחת הקורה אף בפתוחה לכרמלית ולזה נטה דעת הראש • אבל
 בזכה על יד בנו ובתו שאינן סמוכין על שלחנו אפי' אם הסקטנים ועל
 ידי עבדו ושפחתו העברים ועל ידי אשתו שאינן מעליה לה מזונן אפי'
 אין לה בית בחצר • לשון הטורי • והרמבם פסק כשמחל דאמר ג
 גדולים גדולי • במש קטני קטני • כמשי שאי' יכול לזכותו על ידי קטן אפי'
 אינו מעליה לו מזונות והראש לא כתב כן • וטוב להחמיר כדברי ש
 שניהם שלא לזכות על יד בנו הקטן אפי' אינו סמוך על שלחנו ולא עי'
 בנו ובתו הגדולים הסמוכים על שלחנו • לשון הטורים
 תקט • כתב רב אלפס והג' דלא מהניא זכייה דיד אשה כיד בעלה
 וכן כתב הור פרץ • והר' ישעיה כת' דיכול לזכות על יד אשתו דהלכה
 ברכנן • משבולי הלקט • תקע • וקטן פי' דשי' דלפאן דאבר משום
 קניין אין קטן זוכה את הערוב דלאו בר אקנויי הוא • וד' הקשה עליו
 ונראה כפי' דת' שפי' וקטן אם הכית של קטן דלפאן דאם' משום קניין לא
 מהני דאין יכול להקנות להם' דלא גרע משכירו ולקיצו דלקבץ פרק
 הדר • מירכי • תקעא • בת' דשי' שצריך להשכיר כל ערב שבת
 מן הגוים בחצר כדי להטריח הישראל' שלא ידור עכו וילכוד במעשיו
 וגאונים אחרים כתבו שאין צריך ודי' לו בפעם אחת בשנה • משבולי
 הלקט • תקע • גוי שאפשר לו לחזור בשבת אם הלך חוץ ל
 לביתו מבעוד יום אינו אוסר • ומהר"ם כת' כיון שיכול לבא הגוי בשבת
 אוסר • תקע • בוד שבין שתי חצרות ולא ערבו אין כמלאין
 ממנו בשבת אלא אם עשו כחיצה' למעלה בן הים ויהיה טעם ממנו
 משוקע נמים • ואין צריך לגע בקרקע הבור • או יעשה קורה רחבה
 ד' טפחים כפי הבור • והר' שרי אפי' המחיצה למעלה כפי הבור ו
 ובלכך שתהא עשויה לכך להתיר •
 תקעד • המכטל • ותו והוציא אחר כך מביתו לחצר
 בשונג אין אוסר במזיד אוסר שהרי ס' יור מהבטול שביטל • החזיק
 בו כבר שהוציאו מבתיהם לחצר • לא שנא מבעוד יום ולא שנא מש
 בשחשיכה אינו יכול לחזור מביטולו •

וְרִשִּׁי פִי שֶׁאֵין חֻזְקָה מוֹעֵלֶת אֵלֶּא אִכְלֵי חֻזְקָה מִשְׁתַּחֲסֵד • תִּקְעוּ
 חֶצֶר שִׁישְׁרָאֵל וְגוֹיִם דְּרִים בּוֹ וּבֵית אֶחָד שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵצֶל בֵּיתוֹ שֶׁל חֶ' ו'
 וְאֵין פֶּתוּחַ לְחֶצֶר וְחֵלּוֹן בִּינִיהֶם • אֵינוֹ יִכָּל לְעֶרֶב עִמּוֹ דֹּד הַחֵלּוֹן שֶׁכֵּן
 שֶׁבִּינֵיהֶם כְּדִי לְהוֹצִיא עָלָיו לְחֶצֶר דֹּד בֵּית שֶׁהוּא הַפֶּתוּחַ לְחֶצֶר אֲבָל
 אִם פֶּתַח פֶּתוּחַ בִּינֵיהֶם מוֹתֵר לְרִשִּׁי וְלִרְי אִמִּי פֶתַח פֶּתוּחַ בִּינֵיהֶם אִסֵּד •
 תִּקְעוּ אִם לֹא עֲרֵבוּ הַחֶצֶר יָחִיד וְגַם כֵּן לֹא שֶׁתִּפּוּ בִּמְכוּי כֶּתֶב
 הַיִּכְכֵּם שֶׁאִם עֲרֵבוּ כַּחֲצֵרוֹת כָּל אֶחָת לְעֶצְמָהּ אִזְאִין מִטְּלָטֵלִין בִּמְכוּי
 אֵלֶּא כֹה אֲמֹת וְאִם לֹא עֲרֵבָה כָּל אֶחָת לְעֶצְמָהּ אִזְ מוֹתֵר לְטָטֵל כְּכֹל
 וְכִהְיֶה כֶּת בִּסְתָם אֲכֹד לְטָטֵל בִּמְכוּי בְּלִי עֲרֹב • וְלֹא חֶלֶק בֵּין עֲרֹבֵי
 חֶצֶר לְעֶצְמָן אִם לֹא וְזֶה וְדֹאֵי אִי אִפְשׁ דֹּאִמִּי רַב דֹּאֲכֵר לְטָטֵל בִּמְכוּי
 בְּלִי עֲרֹב מִיֵּדָה שֶׁאִם לֹא עֲרֵבוּ חֶצֶר עִם הַבֵּית דְּשִׁרִי • וְהַתּוֹסֵפוֹ פִּסְקוֹ
 שֶׁאֵין הֵלֶכֶה כִּרְבִּי וְשִׁדִּי לְטָטֵל בְּכָל הַמְכוּי אִמִּי לֹא עֲרֵבוּ חֶצֶר עִם
 הַבֵּיתִים וְכֵן יִרְאֶה דַּעַת רַב אֵלֶּפֶס שֶׁלֹּא כִּדְבָרֵי רַב • לִשּׁוֹן הַסֵּמָדִים •
 הַקִּצָּץ בְּנֵי חֶצֶר שֶׁנִּבְנוּ קִמַּח לְעֲרֹב וְנִאֲפָה מִבְּעוֹד יוֹם וְלֹא הַסִּפִּיקוֹ
 לְכַדֵּךְ עָלָיו עַד שֶׁחֲשִׁיכָה אוֹ שֶׁשִּׁכְּחוּ לְכַדֵּךְ עָלָיו • בַּתְּשׁוּבוֹת הַנֶּאֱמָרִים
 מִתִּירִין לְטָטֵל הוּאִיל וְנִבְנוּ וְאִפּוֹ אוֹתוֹ לִשְׁם עֲרֹב • וְהָיָה אֲבִיגְדוֹד כֹּהֵן
 כֶּת אִם הִקְנִהוּ לוֹ בֵּין הַשְּׂמִשּׁוֹת לֹא מִדְּבִי דִתְחִל עֲרֹב וְהָיָה בֵּין הַשְּׂמִשּׁוֹ
 שֶׁכֹּלִי הֶלֶקֶט תִּקְעֵט בְּכָל מַעֲרֹבִין וּמִשְׁתַּפֵּין חוּץ מִן הַיָּם וּמִלֵּחַ
 לֹא כִּפִּי רִשִּׁי שֶׁפִּי עֲרֹבֵי תַּחֲמוֹמִין וְעֲרֹבֵי חֶצֵרוֹת אֵלֶּא עֲרֹבֵי תַּחֲמוֹמִין
 דּוֹקָא בֶּפֶת כִּדְמוּכָה לְקֵמֶן פֶּרֶק הָדָר • מִדְּבִי תִקֵּץ בַּתְּשׁוּבוֹת
 הַנֶּאֱמָרִים בֵּית הַכֶּנֶס שֶׁאֵין כּוֹ דִּיּוּרִין אֵין צִרְךָ לְעֶרֶב עִם שֶׁאֵר בְּנֵי חֶצֶר ו'
 וְאֵעֵג דֹּאֲכִילִי וְשִׁתִּי בִּיהֶאֱכָבְנָאִין וְרַבִּי יִשְׁעִי כֶּת דּוֹקָא לֹא שִׁכְתוֹ שֶׁם
 אֲדַחֲי אֲבָל אִם אוֹכֵלִים וְיִשְׁנִים שֶׁם אֲדַחֲי צִרְכִּי לְעֶרֶב • שֶׁכֹּלִי הֶלֶקֶט

תִּקְפֵּא הֵהוּא יִבּוֹקָא דֹאֲשֶׁתִּפִּיךְ חֲמִימִי • יִשְׁרָעִים לְהַתִּיר לְוִסֵּר
 לְגוֹי בִּשְׁבֶת לְהִבִּיא כֶּפֶר דֹּד רִשּׁוֹת הַרְכִּים כְּדִי לְלַמּוֹד כּוֹ כִּי הִיכִי דֵשׁ
 דְּשִׁרְיָן הֵכָא לֹמֵ' לְגוֹי לְצוּרֶךְ בְּצוֹ מִלָּה לְהִבִּיא חֲמִים דֹּד רִשּׁוֹת הַרְכִּים
 וְלֹא כִּי לְדִי דְדוֹק לְצוּרֶךְ מִלָּה דְהִיא נֹפֶה דְחִי שְׁבֶת הַתִּידוֹ אֲשִׁידָה לְגוֹי
 אֲבָל לְצוּרֶךְ בְּצוֹה אַחֲרָת אִפִּי בְּכִרְמִלִית דְּרַבֵּן אֵין אוֹ' לְגוֹי עֲשֵׂה וְכֵן
 פִּסְקוֹ דְּרִשְׁבָּא בַתְּשׁוּבוֹתָיו סִימֵן קֶפֶה • וְכֵן נִהְיָ כִּשְׁשִׁכְחוּ
 לְהִבִּיא וְהַחֲמוּשׁ בְּבֵית הַכֶּנֶס שֶׁהוּלְכִין עֲשֵׂדָה וּמִפְטִירִין בְּאוֹתוֹ בֵּית
 שֶׁהַחֲמוּשׁ שֶׁם וְכִסְפָּר אֲכִיָּה כֶּתִּבְדִּינֵנוּ יִואֵל לְהַתִּיר לְוִסֵּר לְגוֹי
 לְהִבִּיא הָאֲתֵרוֹג אִפִּי מִדְּחֹק בִּישׁ הִיכָא דֹאִיכָא אֹנֶס טָלָא

שלא היה להם אתרונו משום דתחומין דרבנן • ודבינו שמשון השיב
 ישראל שהביא לגוי לולב ואתרוג ביט' כחזון לתחום לאו מוקצה הוא •
 והא חזי לישראל אחר וביון דשרי לטלטל אפילו לאותו ישראל שרי ל'
 לצאת כו' דמצות לא ליהנות נתנו ואפי' למאן דאמ' מצות ליהנות נתנו
 שרי • קצתני מכרדכי פק' דערובין • תקפב ישראל שיש
 לו פתח למבוי ופתח מאחוריו לקרפף ושכח ולא ערב אם הקרפף יותר
 מסאתים אומר • לפי שאינו ראוי לו ואין מסתלק מן המבוי ואם אינו
 אלא סאתים אינו אומר דביון שדאוי לו כסתלק מן המבוי • ופי' ר' שי
 ואם הוקף לדירה אפי' הוא יתר על סאתים אינו אומר כיון שראוי לו •
 ור' פי אם הוקף לדירה אפי' בית סאתים אומר שכיון שהוקף לדירה אין
 בו אויר ואינו חפץ בו להסתלק בשבילו מן המבוי • תקפג
 מבוי שצדו אחד גוי וצדו השני ישראל ובית אחר של ישראל פתוח
 לרשות הרבי ולא למבוי וחלון בינו ובין ישראל חוד במבוי אינו יכול
 לערב דרך החלון שביניהם להוציא בליו למבוי דרך בית ישראל שבינו
 הפתוח למבוי • אבל אם פתח ביניהם מותר לר' שי ולר' אף אם פתח
 ביניהם אומר • לשון הטורים תקפד נשאל גדול בדורו מהרר
 יעקב פולין על אם סתם אחד פתח שבין שני חצרות שערבו דרך אותה
 הפתח ואחר כך נמלך לפותחו אם חוד הערוב להתירו הראשון לשבת
 הבאה או נאמר דוקא כי נסתם הפתח מעצמו לא גלה בדעתו לבטל
 הערוב • תשובה • אין בידי לחלק בין שונג למזיד כיון דחוד הערוב
 למקומו וחביא ראייה • עכ' תקפה מעשה בא לפני ר' שי בחופה
 ששבחו ולא ערבו והוצרכו להוציא מבית לבית והתיר להם על ידי ש
 שיבטלו רשות לאחד • וזת חלק על זקנו דלא איזכחן בטול
 רשות מבית לבית אלא מחצר לחצר • אכגם אם הודים בבית יבולין
 לבטל כל הכי בלי חדר אחד שיהיה עכשיו אסור להוציא מן החדר לבית
 ומן הבית לחדר כמו מן הבית לחצר ואי' לא שייך כאן אב בטלת תורת
 ערוב • מלדכי פו' דערובין • תקפו עיד של יחיד פי' שאין
 בה ס' רבוא • והלככם כתב שהיא קניין של יחיד אין יכולי לערב כל
 מבוי ומבוי בפני עצמ' שחשובה כולה בחצר אחת ויאסרו זה על זה
 אם לא ערבו יחד תקפו אחד ערובי חצרו ואחד שתופי מבואות
 מערבין ומסתתפין אותן בין בשבשות ואפי' קבלו עליהם תוספת שבת
 כהרר שזירה שיכול לערב • ויש אומרים אם קבל עליו תוספת

שבת לשון הטורים • וכן פ' ר"ח וכן איתא בירושלמי בהדיא דמערבין
 בספק חשיכה והוא הדין ערובי תבשילין • וכת' ה"ר יחיאל שהוא הדין
 לאחר תפלת ערבית אם הוא יום • וכן מצאתי בשם רבי שמעיה שהורה
 כמו ה"ר יחיאל • ובקצת תרמידיו אסרו ואמרו שיש חלוק בין קבלו
 עליו שבת ללא קבלו • מ"דכי פכ' דשבת תקפת על האסקופה
 שהיא על פתח הבית מקום גבוה מרשות הרבים כדי שבגירסו הרבים
 נמנעים מלדחוק פתח הבית • שמותר להכניס ולהוציא עליה כן הבית
 כן כת' ר"ח • ובשם ה"ר אביגדו מצאתי על אסקופתינו שאינם גבוהים
 מן הקרקע י' טפחים ולא ד' טפחים מותר להצניע הכפתח בין הדלת ו
 והאסקופה דמקום פטור הוא אך לא להצניע לפנים כן הדלת • שכולי
 הלקט • תקפט מי שיצא חוץ לתחום נותנים לו ד' אמות דכתי'
 שכו איש תחתיו • ופסק רב אלפס שאין לו אלא ד' אמות והוא בא
 באמצעיתן וה"ר זרחיה הלוי פסק שיש לו ד' אמות לכל רוח שהם ח' על
 ח' כשמודדין תחום העיר כחבל של פשתן אם יש נהר לפניו לסוף
 ע' אמה פליגי בה בירושלמי יש למאן דאמר אחר שמדד נ' אמה חוזר ל'
 לאחוריו כה' אמה הנותרים כחבל של ד' אמות • וססתביא כמאן דאמר
 שחוזר לאחוריו ר"ת פ' שמדת התחום כנגד העיר אלפים ואלבסוף • ש
 שהוא אלפים ותת' כו' ולא נהירא • לשון הטורי • תקצא לא
 שנו בהר המתלקט עשרה • האלפסי נקט לישנא בתרא דרבא לקולא •
 ורבי מאיר כתב הלכתא כלישנא קמא דרבא דאמר לא שנו אלא בהר ה'
 המתלקט עשר מתוך חמש כוודו מדידה יפה • אעג' דהלכה כדבריה
 המיקל בערוב כיון דלישנא קמא סתבא דתלמודא כשני לה ואידך ל'
 לישנא דרב הונא בריה דרב יהושע מתני לה הלכתא כלישנא קמא •
 מ"דכי פה' דערוכין • תל' עיר של יחיד ונעשית של רבים כו' ואין
 מערבין אותה לחצאין וכש' עיר של יחיד אין מערבין אותה לחצאין •
 ונראה למהלם דמותר לחלק אפי' כבוי אחד ולערבו לחצאין ובלבד
 שיתקן לו שתי לחיים או צורת הפתח • מ"דכי פה' דערוכין •
 תקצב הניח ערובו בעיר חריבה אין לו ולמקום ערובו אלא אלפים
 אמה • בפסקי המימוני פסק כר' אריעז דפליג ואומ' אחד שוכת ואחד
 מגיח מהלך כולה וחוצה לה אלפים אמה • ורבי מאיר מהסס בדבר

מ"דכי פכ' דעריות

כתב די' אותם היהודי'

קצ

הודים בכרכים המוקפים חומה שיש בהן מחיצות גמורות ודלתותיהן
נעולות כלילה דאין צריכין לשכור ואפי' הרבה ישראל' דר' בבית אחד
שרי לטלטל בכל העיר כיון דליבא שני ישראלים בשני בתי נאוכר' **זה על זה** • וכיהו כה טבת ד' ודלתותיהן נעולות כלילה לא בר' לרבי
מאיר דאפי' אין נעולות כלילה גמי • כדרכי פח דערובין

תקצו הגה דברי דאתו למברכתא כו' • הדר אמר בא כו' • ד' ורכי
יואל התירו ספינה הבאה מחוץ לתחום בשבת לעיר שהוקפה לדירה ד
דכל העיר להם כד' אמות וכן פי' דשי הבא לעיר שיש לה מחיצו' כדיר
וסתר • ורכי אפרים כד' יצחק אסר והאריך ואני קצרתי • ורכינו
שבשון כשנץ הורה על אלים שבאו בשוק בעיר המוקף חומה שבוית
לילך ולקנות ולהביאם בביתו הואיל ולא באו בשבילו ובעיר שאינה
מוקפת חומה הורה לאסור דהואיל והובאו לכאן מחוץ לתחום אין
להם אלא ד' אמות ואסור להוציאן במקומם אף אם הוליכן הגוי בביתו
של ישראל דבשביל ישראל באו מחוץ לתחום • וכן הורה רבי יהודה
בפירוש דאם בא לבשלן ולאכלן במקומן תוך ד' אמו' רשאי ואינו חושש
לאסור הואיל ולא הובאו שם במקומן לצרכו ואעפי' שיש פנים להתיר
גם כשהביאם הגוי לביתו מטעם שהיה יכול לילך ולשתות שם •

כדרכי פח דערובין תקצה מי שאין לו אלא ד' אמות והוצרך
לנקבו' יכול לצאת מהן עד שימצא מקום צנוע לפנות והך צרכיו פי'
ד' דאפי' לקטנים קאמר והלא שבת דוקא לגדולים וכן הדר יהודה
הב"ע ילדו' תקצו בחזרו במקום שהניח הערוב בסוף אלף ו
העיר תוך אלף אז העיר כולה כד' אמות לענין שישימו עליה את
השאר שהולך כולה לפי שלן בה • אבל הדימם בת שאפי' בעיר עצמה
אין לה אלא ד' אמות ולא נהירא • שאם כן מי שדר בעיר גדולה ונתן
ערובו חוצה לה אינו יכול לחזור לביתו • לשון הטורים

תקצו מי שהחשיך בדרך כו' • רב אמר לא אמר כלום כל עיקר
אענ' דהלכת בנותי דרב באמורי בהא הלכ' כשמואל וכן הלכה למכיר
אילן או גדר דיכול לומר שביתתי תחת האילן או אותו גדר ואעג' ד
דעדין לא כטי' בבין השמשות תחת האילן • ממ' קני שביתה וכלבד
שיגיע לאלפים אמה מן האילן בין השמשות אבל יותר מאלפים אמה
אין באבדתו כלום • **פירשו פ' דערובין** •

תקצח

המעביר ד' אמות ברשות הרבים אינו חייב אלא עד ש
שיעבור הן ואלכסון דכתי' וזה יהיה לכם מגרשי הערים כזה יהיה כל
שוכתי שבת • פי' רשי דלגבי העברה ליכא למיתב פאות אלא כזה
האופן שנותנין להם שיעור אלכסון דהא ליכא רבוע ועגול • ורשכם
פי' שמרבעין ד' אמות על ד' אמו ברשו הרבי' ברבוע של עולם כדפירש
בתוספו • מ'דכי תקצט נראה דאעג' דס'לקא שמעתתא
דלוקין על ערובי תחומין אפי' הכי קיימא לן תחומין דרבנן אמנם
מדרבנן בלוקין • מ'דכי פק' דערובין • ת' אשתו של אדם מ
מערכת לו שלא מדעתו • אין ללמוד מכאן שהוא תוכל ליכות לבני
מכו ולבני חצר וליתן פת עבוד בעלה בשביל כולם דנהי דיכול ליתן
פת בשביל עצמה שלא מדעת בעלה ממ' לזכות לכולם אינה יכול'
וימ' דג' חלוקין יש רגיל ואוסר נוטלין שתופו לגמרי בעל כרחו
ודעת אשתו נמי לא בעי אוסר ולא רגיל לערב התם דעת אשתו מיהא
בעי לא רגיל ולא אוסר בעי דעתו • מ'דכי פ' ר'ב דערובין •
ת'א אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית במקום דירתו של זה ש
שנותן שם כליו להצניע אין אוסר דכל רשותו דחצר דידה הוה וכאלו
דר עמו בבית • לשון ר'שי • ופי' ר'י כ' אברהם דתפיסת יד של בעל
הבית אינו אוסר הדר בבית התכן על בעל הבית קאמ' ומות' בעל הבית
להכניס ולהוציא מביתו לחצר ולפי' ר'י כ' אברהם גם בעל הבית אסור
להכניס ולהוציא מבית שדר בבית התכן לחצר • אבל לפי' ר'שי גם
הדר בבית התכן מותר להכניס ולהוציא בבית בעל הבית דהוי כמו
אודח לגבי' והדברי' נראי' להר' יעקב כקנין מיהו כ'אלי דלא חשוב
תפיסת יד אלא בעל הב' ששוכר את ביתו ומעב' לעצמו אחת מפנות
הבית להניח שם את כליו • מ'דכי סוף פק' דערובין ת'ב אין
מעדיין ערובי תחומין אלא לדבר מצו' כת' הרמבם ערוב לדבר ורשו'
הוי ערוב ובעל הנ' כת' טאינו ערוב ואין מעדיין אותו בין השמשות
וגם כזה כת' הרמבם דהוי ערוב •

הלכות ראש חדש •

ת'ג

על צדוק הדין אם יש לאומרו בראש חדש
חנוכה ופורים נחלקו בו חכמי ג'מייזא אומרים אותו דרך הלוח וחכמי
מנצא' אין אומרים אותו אלא על אדם גדול • וכן השיב רבינו
משלם כ' משה כדאי אדם גדול מספידין אותו בראש חדש

ב"ח ובחול המועד שיאמר עליו צדוק הדין • וה"ל גיאת כתב נהנו
 מימי קדם זקנים הראשונים שלא לומר צדוק הדין אחרי השת ב"ח ח
 חנוכה ופודים דלא עדיף צדוק הדין והדיוט מדבשה רבינו דמסלקין
 ליה בשבת דחול המועד וב"ח חנוכה שחל להיות בשבת דהלוימי
 שכחה ניטרו דכתיב וביום שמחתכם • ותלמידי ר"ש כתבו משמו
 שאומ' צדוק הדין אפי' בחול המועד • לשון השו"ס • ובתשובת
 הנאומי אם הכל עונין כאחד צדוק הדין מותר ודוקא לפני המט אכל
 לאחר קבוצת הכת אין אומדין • שבולי הלקט • כתב רבינו חננל
 היושב בתענית חלום ב"ח ישב תענית לתעניתו כמו בשבת • כ"דכי
 פק' דשבת ת"ד באשכנז נהגים לומר פרשת ובראשי חדשיכם
 בשחרית בשבת אחרי פרשת התמיד • ובספרד אין נוהגין לאומרה •
 ת"ה אם לא הזכיר ר"ח עד שהתחיל פודים אי קאי בשים שלום
 חוזר לראש ואסיקנא שלעולם חוזר אלל אפי' עקד רגליו ונח אס
 רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו אז חוזר לרצה אבל אם עקד רגליו א
 אע"ג דרגיל לומר אחר תפלתו תחנונים או אם אינו רגיל לומר תחנונים
 אעפ"י שלא עקד רגליו חוזר לראש • ודב עמרם תלה אותו בעקד רגליו
 שכתב לא עקד אעפ"י שאינו רגיל לומר תחנונים חוזר לעבודה • עקד
 רגליו אעפ"י שרגיל לומר תחנונים חוזר לראש ואדוני אבי ז"ל לא כת'
 כן • ת"ו - תניא טעה ולא הזכיר של ר"ח שחרית אין כחזירין
 אותו לפי שתפלת המוספין לפניו ואמ' ר' יוחנן בצבור שאני • פי רב
 אלפס מפני טורח צבו הקילו כן לסכוד על תפל' כוכף כיון שהוא אומ'
 אחר זאת • ור"ת פי' בצבור שאני אפי' יחיד אין צריך לחזור בפני ש
 ששומע אותו משליח צבור • ואין הלשון משמע כן • ת"ו כתב
 ר"י מי ששכח ולא התפלל יעלה ויבא בכנח' שאין לו להתפלל במוצאי
 ר"ח ערבית שתים כיון שאין לו להזכיר ר"ח למה יתפלל ערבית כיון ש
 שכבר התפלל יח' במנחה ולא דמי הא דאמרן טעה ולא התפלל שלם
 מנחה בשבת בתפלל במוצאי שבת של חול כ' דשאני התם דאף בשבת
 היה ראוי להתפלל יח' אל' שסלקו מפני טורח שבת הלכך כשלא ח
 התפלל במנחה יוצא ביח' שמתפלל במוצאי שבת דאינון נמי שייכי
 לשבת • וחכמי פ"ד ונצא כתבו כיון שלא יצא ידי חובתו בבז
 שהתפלל היו באלו לא התפלל וצריך להתפלל שתים בערב אעפ"י ש
 שאינו מזכיר בה של ר"ח • וז"ל ב"ה הדבר מוכרע • לכן היה

אומל' הדר יונה שדנכון לצאת ימי ספק ויתפלל אותה לערב בתורת ב
גדבה ואין צריך לחדש בה דבר כיון שהתפלל אות' מספק אין לך חדוש
גדול כזה. לשון השורים ת"ח כצאתי בשם רבינו שכחה ז"ל
דהיה רגיל לומר כל היכא שאכרו כאם לא אמר אין בחזירין אותו כגון
יעלה ויבא בחפלה בליל ר"ח וכגון ענינו ועל הגס' כדמוכח בחוכפחא
דברכות לאו דוקא אם גבר תפלתו. אלא אפי' אם נזכר בחיך תפלתו
אין חווד. ואפי' לא התחיל בכרכה של אחריה אלא סיים ברכת עבודה
ולא אמר יעלה ויבא או סיים הודאה ולא פתח בשים שלום ולא אמר על
הנכים אינו חוזר דכיון דאין בחזירין אותו סברא הוא שהיה לבטלה.
שבולי הלקט. תרט וקורין הלל ב"ח ורבו בו הדעות יש
אומ' שיחיד אינו אומר אותו כלל ב"ח אבל בעבור אומ' אותו ומכרכין
לפניו ולאחריו ויש אומרים שאין חלוק בין צבור ליחיד ושניהם אומ'
אותו בלי ברכה. לשון השורים. וכן כתב הדר ישעיה דאין מכרכין
ביחיד והעולם שנהג לכוך ביחיד אינו יודע על כה סמכו. וכן כת
ד"שי. בשבולי הלקט וז"ל כתב שלא שנא צבור ויחיד שמכרכין
עליו ולזה דסכים וראש לשון השורים ת"י שמעתי דקא
כדלגי אכר שמע מינה כנהג אבותיהם בידיהם. יש כדקדקין כהא
דאין מכרכין על הלל ד"ח ואפי' בעבור דאכנהג לא מכרכין וז"ל
כתב דאכנהג דרכן מכרכין ודוקא אכנהג נביאים לא מכרכין.
וראיה מיט' שני דאינו אלא כנהג ומכרכין וכן נשים על מצות עשה ש
שהזמן גרעא פסק שמכרכין. כ"דכי פק' דשבת. ורב אלפס כתב
תניא יחיד לא יתחיל ואם התחיל נומר הלכך קרי ליה בלא ברכה.
ת"י ימים שהיחיד נזכר בהם את ההלל פי' כד' כל היכא
דליכא כינופוא כגון בשחיט' הפסח מקרי יחיד וכן משמע פב' דעירובין
ת"יב גומר יש כפרשין גומר קורא כמו וותיקן היו גומרים עם
הנץ החמה. ופסק ר' אביה הכבוד ב"ח לגמור לא משתכש דלגמור
תרתי משמע. ורבינו מאיר היה נורג בעשרים ואחד ימים שהיחיד
גומר בו הלל לכוך לקרות ולא לגמור שם ידלג אות אחת בקריא הלל
וכן נוהגים באשכנז ת"יג יחיד לא יתחיל פי' לאגיד
דיחיד קרא לכוך הלל היכ' דלא אפשר אבל מצוה לחזר שיענו אחריו
דאשי פרקים. כ"דכי פב' דשבת וכן ראיתי אני הכחבר נוהג' דבות'
ה"יד בשוחר טוב כתב אין אומ' הלל אלא בשלשה והטעם

דלמי אומר הודו רק לשנים • והבי איתא בהגדת תילים • ויש תמיהין
 על זה דמאי שנא • תלשו • אין מזכירין של ר"ח בהפטרות
 של שבת • והלר"נה כתב שצריך להזכיר של ר"ח ולומר את יום ה
 המנוח הזה • ואת יום ר"ח הזה אלא שאין חותמין בשל ר"ח ולא נהגו כן
 לשון הטורים • תשובת שאלה יש במדרכי שאין מזכירין של שבת
 ביעלה ויבא בל"ח שחל להיות בשבת וכן איתא בתשובות הגאונים וכן
 המנהג בשיבות • ול"ח שחל להיות בשבת מוציאין בספרית
 תורות וקורין ז' בפרשה ומפטיר בל"ח וכן בשבת וחבוב וכן בד' פרשי
 אמנם רבינו ישעיה כתב שקורין ששה בפרשת של שבת והל' בל"ח וכן
 בשבת וחגיגה וכן בד' פרשיו • משכילי הקט • ובאשכנז וצרפת
 אין נוהגין כן • אבל במוסף יש הזכרת שבת בל"ח • לכן
 מזכיר בל"ח של שבת • וכן פסקו שכתבנוה מזכירין על הנס' במוסף
 של שבת או של ר"ח שאירע בו חגיגה • וכן יש שחל להיות בשבת
 המפטיר בשבת מזכיר של יט' מהאי טעמא דיום הוא שנתחייב כד' ת
 תפלות תרין גס פסק רבינו יואל הפטיר במנח' ביום הכפורים
 שחל להיות בשבת מזכיר של שבת ואומ' על התורה דיום הוא שנתחייב
 בשני הפטירות מכאן משמע שנראה לומר ביום הכפורים המפטיר במ
 בכנחה גם ברכה אחרונה דהיינו על התורה ועל העבודה • עכ"ל
 מדרכי פכ' דשבת תרין פועל אמת שפעולתו אמת פי' שהקנה
 שפעולתו אמת בדין טועט את הירח ויש גורסין פועל אמת ופעולתו
 אמת וחוזר על צבא השמים שפעולתו אמת ואין משנין כדרך •
 תריח ישאומרים ומסיימים מקדש החדשים ויש אומרי' מחדש
 החדשים לשון הטורים • וכן נוהגין לומר מחדש החדשים •
 תריט יש אומ' שאין לקדש החדש אלא בלילה ומסתברא דש
 דשרגא ביהורא למאי איהני • ובמסכת סופרים אין מקדשין החדש
 אלא במוצאי שבת כשהוא מכוסע ובבבליס גא' • שכלי הל' ק' •
 הלכות יום טוב

תרכ יש דברים שהחמירו בו ביט' יותר מבשבת כגון אסור מ
 מוקצה לרם אלפס דאע"ז דקיימא לן כר' שמעון ביט' פסק כר' יהודה לפי
 שהוא קל וחמירו בו כדי שלא יבא לזלזל בו • וכך כתב בשאלות
 וכן פסק ה"מכס אבל ה"ד' שיוולד וד' פוסקים בין ביט' בין בשבת כר'
 שמעון אלא שד' היה מחלק לומ' שאין הלכה כר' שמעון אלא במוקצה
 אבל בגולד הלכה כר' יהודה וכן פסק

רבינו חננאל בר' שמעון אף כיט' במוקצה כחצת אסור ובנו"ד פסק בר' יהודה ביט' • לשון הטירים • וכשאלתו פסק כפרשת שיה' לך בין בשבת בין ביט' בר' שמעון • וכן פסק בהג' ודשכט ודאניה כדרכי ולי המחנר קשה כי בעל הטורי כת' בשם השאלות דסברי בר' שמעון וצריך לעיין בדבר • ומיהו במוקצה דגולד פסק בספר המצו' דאסור וכן במוקצה בהמת אסור דוחייה בידים • כגון נר הדלוק באותו שבת ואם כן נר שהדליק בשבת אסור לטלטל ויש רוצים להתיר משום דהוי כנרף של ריעי ואין זה נכון כו' והמחמיר לא הפסיד • מיהו מודה ר' שמעון במוקצה מחמת כחוכר וכן גבי גירגרות וצימוקים וכן במוקצה בהמת חסרון כים וכן במוקצה דאכנים • ובספר המצות כת' דמודה ר' שמעון בבעלי חיים שמתו • כדרכי פק' דביצה • אתגר אפרוח הגולד ביט' רב אבר אסור ושמואל ואיתימ' ר' יוחנן אבר מותר •

ת"כא כתב בעל המאור כיון דאיכא רב כהנא ורב אסי דסבר כשמואל נקיטנן לקולא • ובעל הדברות פסק כרב דם דמוקצה דאורייתא והלך אחר המחמיר • וכן פסק בעל הג' והד"ר ישעיה שכולי הלקט • ת"כב מצאתי בשם ה"ר אליעזר מוורונא שאין לברך על ליל שני של יט' של גליו' • וכבר נהגו לברך בשתייהן וכן פסקו רוב הגאונים וכן ה"ר אביגדור וכן כתשובות הגאונים שכולי הלקט • וכן נוהגים העולם • ת"כג השוחט בהמת ביט' בענין טלטול הבשר טריפה לרב אלפס שפסק ביט' במוקצה כר' יהודה אסור וז"ל שפסק בר' שמעון מותר • ובענין כבירתה לגוים גרא שכותר כדרך שהתירו הכבירה לישראל רק שלא יסקול ושלא יזכיר לו שום סכום • ואם אינו מאמינו יקח ממנו משכון דאם לא כן לא ישחוט ואתי לאמנועי משמחת יט' • ת"כד אין שוחטין את הבדבריות ולא משקין אותן השקאה של צורך שחיטה שדרך להשקות בהמה קידם שחיטה כדי להפריד בין הבשר והעור אבל שאר השקאה שרי להשקותם • וכדבריות היינו שרועות חוץ לתחום ואין באין ללון תוך התחום ודוקא לר' יהודה • אבל מאן דפסק במוקצה אף ביט' בר' שמעון שרי אם הובאו תוך התחום שלא לצורך • ומיהו בעל העטור כתב שאף לרשי אסור • כיון דבחד ליסנא קאבר כגמרא דר' שמעון מודה דכרוגרות וצימוקים דמו • ואזלינן לחומרא • אבל בהג' כתב במוקצה דרבנן הוא • וכיון דאיכא תרי ליסני אזלינן ביח

לקולא רשדי לר' שמעון ולזה הסכים הראש תרבה ענל שנולד
ביט' מותר לשוחטו אם האם עומדת לאכלה אבל אם עומדת לגדלו
ולדות אסור לר' יהודה והא דרשדי דוקא דקים ליה בגויה שכלו חדשיו
דאי לאו הכי אסור עד ליל ח' ובגון שהפרים על גבי קרקע שיצא מכלל
ריסוק איברים • ואם נולד בשבת כתב רבינו אפרים שאסור ביט' של
אחרון משום הכנה • ובעל העשור כתב שמותר • וכן כתב הראש ד
דאין שיין הכנה בלילת הענל • תרכו כתב ה"מכס השוחט
בהמה ביט' מותר לתלוש הצמר מעל הצואר לעשו מקום לסבין ובלכד
שלא יזיזו מקומו אלא ישאר צמר מצובד שם בשאר צמר הצואר א
אבל בעוף לא ימירט הנוצה • והלפכך התיר למרוש אף הנוצה • ור' י
פסק בדבריו ה"מכס אלא שזוסיף להחמיר אף בת' ישת הצמר לאוסרו
אלא אם כן אינו מתכוין לתלוש אכל במתכוין לתלושו אסור ולזה הסכי'
הראש מלשון הטורים • תרכו מצאתי לגאונים ז' דאסור
למרוט הנוצה כשרוצים לשחוט והעולם נהגו בו אסור וכן בת' ראם •
ורבי ישעיה מתיר דקיימא לן בר' שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופת
מותר • משבולי הלקט • תרכח תנן התם השוחט בהמה ו
נחיה ביט' בית שמאי אומ' יחפור בדקר ויכסה • ובית הלל אומרים לא
ישחוט אלא אם היה לו אפר מוכן • כתב בעל הדברות הא מתניתין
גרסינן לה בבביתא בית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא והלכת' כבי'
הלל • והוא דמסלקין את התריסין ביט' בית שמאי אוסרין ובית הלל
מתירין אמרין מוחלת השיטה • ורבינו חננאל וכל הגי מפרשי'
קבעו הלכה כבית הלל לחומרא בהשוחט ובתריסין לקולא • וכתב
רב אלפס הכי פסקי דרבנן קמאי והכי סבירא להו • אבל ר' פירש
מוחלת השיטה ממתניתין דהשוחט וכן כתב בעל המאור • שבולי
הלקט תרכט מותר לשחוט לכתחלה ביט' חיה ועוף לר' אמ
יש לו דקר מעוף והעפר תיתוח בעגין שאינו צריך לא לחפור ולא ל
לכתוש וכל שכן אם הזמין עפר מאתמול • אבל לרב אלפס לא י
ישחוט לכתחלה אלא אם כן יש לו עפר מוכן מאתמול • לשון הטו'
תחל וכוונה שאם שחט שיחפור בדקר נעוץ • וכש' שיכול
לכסות בעפר שאינו מוכן אם אין לו מוכן • ור' פסק בר' יוחנן ומ
ומתירין בית הלל לחפור בדקר לכתחלה • וספר התרומה ואביה לא
פסקו הלכה למעשה כן • מירבי פק' דביצה תרלא שחט בהמה

וחיה ונתערבו דמן זה בזה אם יכול לכסותו בדקירה אחת שאין צריך להרבו בשביל דם הנהמה יכסנו ואם לאו אל יכסנו ואפי' בדקירה אחת אסור והלמכן כת' אם יש לו עפר מוכן ואפי' כירה יכסנו בדקירה אחת תרלב אין מולחין את החלכים ואין מהפכין בהם אפילו לשוטחן על גבי יתירות אעפי' שנשחש ביט' ואסרצה למלוח הבשר עליהם באויר בתוך ידו בעניין שאין נוגע בהן יש מתירין כיון שאין הוכחה דעושה בשביל החלכים שיט' לתלות שבשביל הבשר עושה ויש אוסרין מדלא שרי אלא למלוח על גבי העור משום דבכליחה כועטת סגי להו אפי' במליחה דצלי והכי מסתברא לשון השורים ושון שמולחין בשר לצלי ירב פפא מערים ומלח ליה גרמא גרמא • איתא מרבבתא דאברי דלא שריגן הערכה בשום אסור אלא לצורבא מרבנן שאינו פורץ נדר • מודני תרלג דת פכק בשר חי בין מליח ב בין תפל מותר לטלטלו אבל דג טבא אסור לטלטלו ומליח מותר שהרי נאכל כחמת מלחו כמו בשר מלוח שבחלי הלפט תרלד איבא דמוקי לה ביט' יהיינו רשי ודח והטאלתות • אבל בספר המצות פי' דבשבת מיירי אבל ביט' נידוכין כדרכן • וכן פי' די בפרק קמ' דביצת ומיהו עד ידי שנוי מותר אפי' בשבת כמו במדוך של עץ אפי' במדוכה של אבן מרדכי פיו דשבת תולה עליה הוא דף רחב וכבד ובלי הוא אלא שמלאכתו לאכור לכתוש בו הריפות מותר לטלטלו לצורך גופו לקצב עליו בשר ולאחר שקצץ עליו בשר אסור לטלטלו דוקא פ מחמה לצל אבל לצורך גופו ולצורך מקומו מותר ולרי אפי' לצורך גופו ולצורך מקומו נמי אסור ולזה הסכים הראש בקורדום אפי' בצד הקצר אכור לחתוך עצים ביט' וכן לא במקל ולא במגירה • ובכפר המצות אסר גם בקופיץ לפי שאין אנו בקיאי מהו קופיץ ולא התיר אלא בסכין ובקצעים של הסקה גדולים קצת וראוים להסקה בלי בקוע לא יבקעם כלל כיון שאיפשר בהסקה בלי בקוע אכל לשברם ביד כפי' רשי נראה שהוא כותר אבל מלשון הראש יראה דאכור אפי' לשברם ביד • ושוב להחמיר תרלו אין נופחין במפוח מפני שדומה למלאכ האוכן אלא בשפופרת וכת' הראש במפוח קטן של בעל הבית שר • ומיהו אין להקל כיון דלא אשכחן היתיר' אלא בשפופרת מכלל דבכל כפוח אסור לשון השורים תרלו משום פפוס בן יהודה ומשום ר' יהודה בן בתירא אמ' שונין וכת' ראבי' מותר לשנות אחרי שדקר מערב יט' וכי' ונפי' דח כת' שצריך שני קצת ומדבריהם משמע דהקדמה אפי' על יד

שנוי אסור וכן משמע בשאלות • מ'דכי פנ'דביצ' תלח כת
רבי בשם רבי שמעון ק'יזא ז"ל הא דאמרינן מולגין את הראש ואת הר
חרגלים דוקא ראש ורגל אבל גדי כולו לא דאיפשר לאשלוחי מסכיה
ובעל הדברו כת' דלאו דוקא • ורב כהן צדק מתיר כל הגדי • משבולי
הלקט תרלט ו'שי פ' כל הגי דאמרין כגון דרב יורא כדודה מ
מלמעלה למטה שרי כלמטה למעל' אסור • וכן פוריא וכן יתר הדברי'
כל זה דלא כהל' פסקא דקיימא לן כר' שמעון דדבר שאינו מתכוין מותר
אבל ד'י פ' דחשיב שפיר מתכוין שהרי מכוין למה שהוא עושה •
תרמ תבלין או פ' פלין נרוכין כדוכן לרב אלפס אפי' במדוך של
אכן חוץ מן המלח שצריך שנוי שיטה קצת • ומיהו אסור לטחון ח
הפל' פלין כריחים קטני' שלהם וכן כת' ה'מכם אבל לדעת התוספות גז
פ' פלין ותבלין צריכין הטיה אם יודע מערב יט' אי זו קדידה רוצה ל
לבשל אבל אם אינו יודע שרי • תרמא קדידה שיש בה אוכלין
מותר לחלוב הכהמה לתיך הקדידה לרב אלפס אעפי' שאסור לינק מ'
הכהמה ביט' אלא אכ' היה מצטער אם לא היה יונק אפי' הבי כותר ל'
לחלוב לתוך הקדידה אבל אם אין בה אוכל אסור וז"ח אסור אף כשיש
בה אוכל • לטון הטורים תרמב סבין שנפגמה ביט' מותר ל'
לחדדה במשחות של עץ או על גבי חברתה ומורין לעשות כן • אבל
במשחות של אבן אעפי' שמותר לחדד בה אין מורין כן • אבל
להעביר שמגוניתו אף בשל אבן מדין לעשות כן •
אין משחזין את הסבין אבל משיאה על גבי חברתה • אמר רב הונא ל'
לא שנו אלא במשחות של אבן אבל של עץ מותר • ובתב בעל
הדברות דהבי הלכתא • ובעל המאור כתב דלד' יהודה אפי' במשחות
של אבן מותר אלא שלא רצה רב אלפס לפרסם הדבר משום דאסקינן
הלכה ואין מורין כן • ולפיכך פסק בסבין שעברה שמותר לחדדה
דדוקא אפומא דדיחייא ואפומא דדקלא אבל במשחות לא • ופ' ד'שי
הגי מילי דפסקא אנב דוחקא דאי לא תימא הכי שידחא יתירא היא וא
ואסיר • ובתשובות הגאונים מצאתי דמותר להשחית הסבין אפי' בשל
אבן ואפי' לחדדה • וכן כתב רבי ישעיה שאם נפגם ביט' מותר לחדדה
בר' יהודה במשחות ובצאתי בשם רבי אפרים שאם נפגמה הסבין או
השפוד שגרצ' מערב יט' דברי הכל דאסור נפגם ביט' או מערב יט'
והיה טרוד מתלוות ר' יהודה ורבנן • שבולי הלקט

ואם נפגמה מערב יט' אסור • ובהלם כתב אפי' על גבי של עץ הלכה
ואין מורין כן ועל משחזות של אבן אין משחזין כלל וז'אש כתב
בסברא ראשונה • תרמג אם לא נפגמה מערב יט' אלא עברה
פי' התחילה קצת להתקלקל ואינה חותכת יפה אם יכול לחתוך בו על
ידי הדחק יכול להשחיה ביט' • ופי' רב אלפס על גב ריחים או דקילא
אבל לא במשחזות • ובעל המאור כתב אפי' במשחזות והבי בסתברא
אבל אם אינו יכול לחתוך בו אפי' על ידי הדחק אסור להשחיה דהוה
ליה כהקן בגא תרמג לרחוץ כל גופו ביט' במים שהוחמו
מערב יט' כתברב אלפס כשם גאון שהוא מותר ול'י אסור ולזה הסכי'
הז'אש • לשון הטורים וכן כתב ה'שבא שנהגו לאסור ולא רצה להתיר
יתשובות ה'שבא מצאתי לגאון כים שהוחמו מערב יט' מותר לרחוץ
כל גופו ביט' וכן מצאתי פוכיחים כפי' ד'שי ובעל היראים כתב
דרחיצת כל גופו בחמין אסור מטעם שאין טוה לכל גפש והגבון שלא
לאסור אלא בשהוחמו ביט' משבולי הלקט תרמג כן הדינין
במוקצה • דבר הבא ממילא או גם כשנעשה בידים רק שהגוי תביאו ב
בשביל עצמו או בשביל גוי אחר יש בו שני דינין דאם יש בו חששא ד
דאסור דאורייתא כגון דמחובר כגון פירות שיש במינו כמחובר או דג'
שיש בהם חששא שנצודו היום אם אינו יודע כודאי שנצודו מאתמול
אז ודאי בראשון אסור דמוקצה הוא כאותו היום אפי' ככפק כדאברין
בביצה כו' • אבל בשני מותר מיד אפי' בלי בדי שיעשו • אבל אם
אין בו חששא דמחובר רק שהם חוץ לתחום אז גם בראשון מותר מיד •
ועד כה דברנו כאשר הגוי הביאם בשבילו • אבל דבר הנעשה בשביל
ישראל יש בו שני דינין אחרים דאם יש בו חששא דאסור דאוריית' כגון
מחובר וצידה • גם בשני אסור בבדי שיעשו במוצאי יט' דאי שרינן
ליה בשני אתי ישראל למימר בראשון לגח לך והבא לי ביט' • שהרי ה
הביאם בשבילו וגם לישראל אחר שלא הביאם בשבילו ממ' אסורין לו
גכ' אבל בדבר שאין בו כמש' חשש אסור דאוריית' כגון צידה ומחובר
אלא אסור חוץ לתחום כמ' אם הביאם גוי לצורך ישראל ודאי אסור ל
לאותו ישראל שהובאו בשבילו עד כדי שיעשו במוצאי יט' והוא הדין
דאסורין לכל כני הבית כשהובאו בשביל בעל הבית אבל לישראל א
אחר שלא הובאו בשבילו מותרין לו אפי' ביט' ראשון מיד • אבל הדר
הז'אש מפ'יש היה אומ' דבכל מידו דאכילה אסור גם כשנעשה בשביל

גד נזרדה שמא יעזיה הישראל עצמו הבלאכה • כדרכי פג' דעירובין •
תרכו כת הרככם אם בא הגוי מאיליו איכל עמו מה שכבר הכינוהו
ואין נראה דאעפי שכבר הכינוהו איכא למיחש שמא ידבה בשבילו אם
הוא חשוב וראוי לכך אלא צריך שיאמר לו אם יספיק לך כמה יזהכנו
לעצמינו בא ואכול תרכו אנשי הבלך שמוטל על אנשי
העיר לאפות להם אסור לאפות להם ביט' אפי' אם אין מקפידין אם יאכל
ישראל כמה שהוא אופה וכהנ' התיר אם אינן מקפידין שהישראל אוכל
במנו וכן כתב הרככם בני חיל שנתנו קמח שלהן לישראל לאפות להם
אם אינם מקפידין שהישראל אוכל מבנו מותר לאפות להם ואינו כן לפי
גרסת הגר'א שלנו • תרכו אבי העזרי בת שמואל לבשל
לצורך כלבו ולא נהירא אל ה'אש • תרג עסה שנילושה בערב
יט' בארץ ישראל אסור להפריש מבנה חלה ביט' • אבל בחוצה לארץ
דקייכא דן שאוכל וחולך עד שישייר במנה מעט יותר מן החלה פסק
רבי חננאל שיכול להפריש ורב אלפס ור'שי פסקו שאין להפריש
ורבי שמואל כתב בשם ר'שי דאפי' מה שאוכל ומשייר החלה הוא בכלל
כפריש תרומות וכעשרות ביט' וכיון דאיכא פלוגתא דרבנן טוב
טלא יפריש אלא אוכל ומשייר תרנא מהלם מ'וטנבולק התיר
לאופה ביט' לטרות במים המכבדת שמכבדין בו התגוד אעפי' שמכבה
ואפר כותר ל'שי לגבלו ולטוח בו פי התגוד וזי' אסר אלא אם כן
נתן עליו כים כאתכול וז'ת פי' דאפר גמי אסור לגבלו • ופי' ד'ת הא
ואפר כותר היינו להניחו על גבי התגוד כדי שיטמון חומו אבל עפר
אסור להניח עליו • תרנב כתב ר'אביה אסור התבשיל שגעשה
מספק ביצה שנולדה ביט' וכתב מהלם חלפי מה שפירשנו דאמרינן
דבר שיט' לו מתירין אפי' בא'ף לא בטל דוקא כשהוא בעין אבל טעמו
בטל בששים • תרנב אפרוח שנולד ביט' יש מתירין והגאונים
אוסרי' וכן רב אלפס אוסר • תרנב כת' ה'אש בתשובה שמותר
להדליק גר'טל בית הכנסת ביט' ראשון בערב לצורך ליל שני או אפילו
ביט' שני בערב ואין זה מבין ביט' לחול שמיך בהדלקתו יש מצוה ב
באותה טעם שכל טעם אפי' כיו' יט' מצוה בהדלקת גרו' ב'י' הבנס' לשון
השחר' וה'טב' אסר אחר המנח' עד תפל' ערב' תרנב מותר להסיר
הפיחם שכראש הגר כשהוא דולק ואפי' בכלי אעפי' שנפל לארץ וכבה
וה'מכם אסר גבלי ולא נהירא לה'אש לשון הטורי' תרנב חייב

משום מכבה ושעמ' דהכא היינו כשניטל חשמן מכחיש מאור הגד ודכ
זה לא שייך כי אם בשמן אבל אם יש חתיכו של חלב והסיר חתיכו אחת
מן הנר או פתילה של שיעה וחתכה כיון שאין כאן אלא גרס כבוי
אין כאן אסור • וכן אם לוקח אור מן המדורה להאיר בלילה לא דמי
לכסתפק מן הנר • ומיהו העולם רגילין להזהר ונכון הוא מ'דכי
תרנו כי קא מבעיא ליה משום אכוד ממון יש מרכותינו שאם דהא
דפשטע הבא דבשבת אסור לבכות משום אכוד ממון וכן בפרק כל ב
כתבי • היינו אליבא דר' יהודה דמחייב מלאכה שאינה צריכה לגופה
אבל אגן דקיימא לן בר' שמעון דפושט וכל כבוי מלאכה שאינה צריכה
לגופה היא חוץ מכבוי לעשות פחמים הלכך שרי אפי' בשבת משום א
אכוד ממון והוי כמו בפ' מורסא דל' שמעון שרי משום צעדא ולא
מילתא היא דמפ' מורסא צעדא דגופא היא וכן הוכיח רבי יואל ל
לאסור מ'דכי פכ' דביצה תרנו ד' וז' אביה פסקו הלכה בר' ש
שמעון נגד ר' יוסי דגרס כבוי מותר ומיהו קרובי כבוי אסור כדפ' דש
פוף פר' בירה וה' קלונים כשם ה' י' התיד לתת סכין או כלי או
דבר אחר הניטל על גר של שיעה טלא במקום הדלקת' שאינו אלא גרס
כבוי אבל רבי יחיאל אומ' דאפי' כיט' לא שרינן גרס כבוי לכתחל' אלא
במקום הזיקא דוק • מ'דכי פק' דשבת תרנו בעל הדברות כת'
כי רבני צ'פת מחמירין בשירי פתילה שירי מדורה שירי שמן • וה' י'
יצחק ב' משה השיב על דברי התרובה וכת' דטעמא דרב שאמר שירי
פתילה משבת ליט' לאו משום הכנה כמו שאו' בעל התרומו' אלא טעמא
דרב משום קדושה אחת היא כו' • וכן כת' ה'ר' אליעז' בר' שמואל מווינא
דאסור להדליק שירי פתילה שירי מדורה שהדליקו בערב שבת וזרקו
בשבת וכבו אותן בשבת אסור להדליק ביט' ושעם' משום דדמי להכנה
וכמו כן בשירי מדורה שכולי הלקט ועוד נראה לו דאסור לטלטל
כמו כיצה וכן בת' ר' שבט וספר התרומה בהלכ' שבת וז' פ' דת'מוד
שלנו אינו מחשיב זה להכנה • ועל זה נראה כי סמכו העולם להזהר
מלהדליק בשבת אחר יט' או ביט' אחר שבת כ'דכי פק' דביצה ואני
המחבר ראיתי מורי אבי ז'ל שתיקן הפתילו מערב יט' ושבת כ'עד ג' יפ'
י' טחל יט' ראשון באחד בשבת • ותמיד הדליק פתילו חדשות וכן נו
והגין בעלי נפש מאשכנז תרגם וה' שבא אסר כיט' טר של
ט' טלה תרס מעשה היה בקולוניא שאפו פשטידה לכתחל' לא
לאג' סתבירו והתירו בגי קלוניא בדיעבד באכילה כר' יהודה דאמר

המכסל בשבת בשינוג יאכל במוצאי שבת בין לו בין לאחריו אפי' בשבת
דחמירא כש' ביט' דקיל • ורבינו יואל אסר דעד כאן לא שרי אלא גבי
שבת דחמירא ולא אתי לזלזולי כדאמרינן פק' דשבת • וכן אמר ה"ר
אבינר דהכהן כי ראה טבא מעשה לפניו בטבח אחד שתקן ואפה ק
קרפליין מיט' לחכירו וצוה להשליכ' לאכור ואפי' ליתנם לטפחתו אסר
לו מ"דכי פב' דביצה תרסא אסיט' חל אורי השבת פת שנאפה
בשבת אסור ביט' משום הכנה • ומה"ר מולן הודה לדברי נאם יעקב
ווייל תרסב גוי שהביא דורון לישראל ביט' אסיט' במינו כמ
במחומר או שמחוסר צידה אסור לכל בו ביום אפי' לטלטלו • לשון
הטורים • וכן רב אלפס אסר לטלטלו וכן בעל תדברו שכולי הלקט •
ומיהו גם אם הובאו ביום שני צריך להמתין במוצאי יט' בכדי שיעשו
אכל בשני יט' של זה או ביט' שלאחר השבת או לפניו צריך להמתין כ
במוצאי שבת ויט' בכדי שיעשו ופי' כדי שיעשו כדי התליש או הצידה
לבר • ואין צריך להמתין בכדי ההובאה לכאן • ודוקא כדי שיעשו
אסורין לכל אף למי שלא הובאו בשבילו ואפי' ספק אם נלקטו היום אם
לאו אסורין אבל אם נכר בהן שלא נתלשו ושקטו היום מותר' מיד אם
היו בתוך חתחום ולית אפי' בשני יט' של גליות אסור עד מוצאי יט'
בכדי שיעשו כדי שיזכר להביא ממין זה במקום הקרוב הגמצא מכנו ס
פסוק לעיד ודוקא לזה שהובאו בשבילו אבל לאחרים כותרין כיד
בלילה ואפי' אותו שהובאו בשבילו אם הגוי תלשו לצרכו ושוב הביא
לו מותרין מיד בלילה • וכן דבר הנצוד באליו או פירות שנשרו מ
מאריהן אסורין בו ביום ובלילה מותרין כיד ונהגו להיתר באשכנז כ
כרשי בשבאו מאליהן אבל מו' אבי זל' החכיר לעצמו טורים •
ואם חל' יט' ביום חמישי וששי והובאו ביום ראשון ביט' בעל העט' כת'
שאסורין עד מוצאי שבת בכדי שיעשו וכן כת' מהג' • וה"ר יחיאל
מפ"ש התיר בליל שבת בכדי שיעשו ולזה הסכים ה"אש • ודבר
שאינו במינו במחומר ואינו צידה אם בא בתוך התהום כוהר לכל •
ואם בא מחוץ לתחום אסור לאכלו למי שהובא בשבילו אבל מותר
לטלטלו ואחרים מותרין אף לאוכלו ולערב צריך להמתין מי שהובא
בשבילו כדי שיעשו לרב אלפס • וכן כתב בעל התרומה ולדבינו
יצחק ב"ר שמואל אין צריך ולזה הסכים ה"אש • לשון הטורים

ואם הוא ספק אם בא מחוץ לתחום אם לא רשי' בתיר ולדברי חג
הנאונים אסור • וכתו' הרשבא דאף לדברי הנאונים אין לאסור אלא
בגוי שאינו שריו עמו בחצר דאיכא למיחש שמא חוץ לתחום הביא
תרסג • לשון השו"ר • הרשבא כתשובתיו סימן כג' התיר
בני יונים קשנים שהובאו לישראל משוככים שבעיר למי שלא הובאו
בשכילו • עכ' תרעד נשאל הרשבא אם בני ביתו
בקראים בשכיל ישראל אחר והשיב דאסור מאחר שהם כאוכלי שולחנו
גם בזה יש לגזור שמא יאמר לו לך והביא • כך שמעתי • תשובת
הרשבא • סימן רצח • תרסח כת' רבי ישעיה
מותר לככות את הבקעת כדי שלא יתעשן הבית והקדרה ומותר לכבד
את הדליקה משו' הפסד ממון ורב אלף כת' אסור לככות את הבקע' בין
לחוס עליה בין שלא יתעשן הבית בין שלא תתעשן הקדרה הכל אסור
ובדברי רבי ישעיה בר' דהבי איתא בירושלמי אין מכבין את הבקעת
ואם בשכיל שלא תתעשן הבית והקדרה מותר • שיבולי הלקט •
תרסו מותר לשלוח ביט' דורון בין מנות של
תבשיל הראוין לאכילה כול' • ורבאלפס מתיר אף בתבואה והוא אכד
אוסר וכן הראש' • ר' חייא ור' שמעון היו שוקלין
מנה כנגד מנה ביט' • כת' רב אלפס לא קיימא לן כוותיהו אלא כר'
ברכנן דאמרי אין משגיחים בכף מאזנים כל עיקר וכן כת' בעל הדברו'
אבל רבי ישעיה פסק הלכה כר' שמעון וכן פסק גאון אחר ש
שבולי הלקט תרסח משמע מתוך דברי הג' דכשאיין לחוש למ
למחומר ולמוקצה שרי ליקח אפי' מן הגוי הרגיל אצלו ולכאורה פשטע
כן ודאבן כתב לאסור ויש תשובות שכתבו להתיר ויש שכתבו לאסור
שמא ירבה בשכילו להביא ביון שרגיל אצלו מדרכי פג' דכיצה
תרכט ר' שמעון בר' אליעזר אומ' וכלבד שלא יזכיר לי סכום מקח •
סכום מקח פי' רשי' כדינר או בשנים • ואין נרא' אלא כדפ' רבינו חננאל
והג' כמו שיאמר לו תן לי י' אגוזים וכבר נתת שלשים ואכ' אני חייב לך
מנה ור' שמעון אומ' וכלבד שלא יזכיר לו סכום מקח שלא יאמר לו תן
לי אגוזי' בג' פשוטי' וכבר נתת לי כך ואני חייב לך ככל יב' פשוטי' אבל
סכום מניין שרי ויש להזהר שלא להזכיר אפי' סכום מניין לפי
שדומה לבקח וממכר תוספו' פג' דכיצה תרע כת' דאביה דמנהג
בשר למדוד מערב פסח לצורך ליל שני של פסח כשאופין מצות ואעג'
דקיימא לן כרב באסורין בהא קיימא לן הלכה למעשה כשמואל ודאבן

פסק כרב • מִדְּרָכֵי פְּנִיבִיצָה חֲרִימָא לִשְׁחַן אֲבֵי הַיְּצוּר
בְּתַב בְּסִפְרָא אֲדָר זְרוּעַ בְּעִשָּׂה הִיָּה שְׂבָא גוֹי לְקַחַת מִשְׁכּוֹן בֵּיד יִשְׂרָאֵל בִּ
בֵּיט' וְכִבְרָה הִיָּה פְּדוּי מִעֶרֶב יֵט' • וְאֲנִי הַבַּחֲכָר אֲסִרְתִּי בִּי שְׁעֻטְנִי אֲסוּר
לְטִלְטֵל בֵּיט' הוֹאִיל וְאִינוּ רֹאִי לִלְבוֹשׁ וְהוּי בְּלָאִים • יִחַלְקוּ עָלֶיךָ
רְכוּתִי וְהַשִּׁיבֵנִי מוֹדֵי רִכְבִּי שְׂבָחָה עֶרְבִים עָלֶיךָ דְּבָרֵי דוֹדִים
בּוֹתֵר לְשִׁלּוּחַ לְגוֹי עַל יְדֵי גוֹי בֵּיט' אִם יִשְׁלַח לְשִׁלּוּחַ לֹא אֲבָל לֹא עַל יְדֵי
יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁכּוֹנוֹת שְׂאֵנֵי אוּסְרִין לְהַחֲזִיר בְּשִׁבְתּוֹ וִישׁ' מִשּׁוֹם דְּכַחֲלִי בִּ
בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן אִם לֹא כַּפְנֵי הַדַּחֲק לְגוֹי אִלֵּם אֲנוּ מִתִּירִין עַל יְדֵי אֲרַכְבָּא
וְשְׁעֻטְנִי אִינוּ אֲסוּר לְטִלְטֵל דְּתוֹרַת כְּלִי עָלֶיךָ • מִדְּרָכֵי פְּנִיבִיצָה
תְּרַעַב כְּתַב בְּסִפְרָא הַבִּיצָה יֵשׁ רוּצִים לְאֲסוּר לְכַשֵּׁל בְּקִדְרָה ח
חֲדָשָׁה בֵּיט' בְּתַחֲלָה וְצִרִיךְ לִתֵּת הָאֵשׁ מִעֶרֶב יֵט' וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קִדְרוֹת
טִלְגוֹ לְכִידָה • אֲמַנְס' דְּאֵבִיָּה כְּתַב דְּאִפִּי לְשִׁפּוֹת קִדְרָה חֲדָשָׁה אֲצֵל
הָאֵשׁ בְּלִי מִים אֲסוּר • מִדְּרָכֵי פְּנִיבִיצָה • תְּרַעַב מִפְתַּח
טְסוֹנָר בּוֹ הָאוֹכֵלִין שִׂידָא לְהַנִּיחַ בְּבֵית יִכּוֹל לְהוּצִיאוּ עִמּוֹ וְכַתְּבִי רְבִינֵי
שְׂמוֹאֵל דְּדוּקָא לְהוֹלִיכּוֹ בִּידּוֹ אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹת כּוֹדֵךְ חוֹל לֹא וְאִין בְּרֵאת
לְחַלֵּק • תְּרַעַד חוֹתְמוֹת שְׂבָכִלִים כְּנוֹן שִׂידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל שִׁ
שֶׁהַכְּסוּי קָטוֹר כֵּהֵן בַּחֲבֵל יִכּוֹל לְהַתִּירוֹ וּלְחַתְּכוֹ בְּסַכִּין אוֹ לְהַתִּיר קֵל
קִלְעֵתוֹ וְכַתְּבִי הָאֵשׁ דּוּקָא בְּנִיין קְשִׁידָת חֲבֵל וְכִיּוּצָא בּוֹ אֲבָל פּוֹתַחַת
שֶׁל עֵץ וְשֶׁל בְּתֵבָה אֲסוּר לְהַפְקִיעַ וּלְשַׁכֵּר דְּכִלִּי גַבִּי שִׁיךְ בְּנִיין וּסְתִידָה
גְּמוּר • וּבְסַמְקָתָא וּבְשִׁכִּירַת פּוֹתַחַת הַבִּלִּים נַחֲלָקוּ בּוֹ • הָדָר אֲ
אֲלִיעֶזֶר בְּמִין אוּסְרוֹ וְהָדָר שְׂכָשֵׁן מִתִּיר וּמִהוּ עַל יְדֵי גוֹי שֶׁלֵּהֲקֵל •
לִשְׁחַן הַטּוֹרִים • אֲמַר שְׂמוֹאֵל חוֹתְמוֹת שְׂבָכִי קַעֲכוֹ כְּתַב דְּאֵבִיָּה
דְּהִלְכָה בְּשְׂמוֹאֵל דְּאֵם אִין בְּנִיין וּסְתִידָה בְּכִלִּי וּמִטְעָם זֶה מוֹתֵר לְחַתְּךָ
וְלְהַפְקִיעַ קְטָרִי הַטְּפִיד שְׁקוּשְׁרֵי בּוֹ הַטְּלָה וְלַפְעָמִי מִהַדְקִין אוֹתוֹ בַּחוּשׁ
וְקִיּוֹב הַחֶבֶר שֶׁאֵף בְּשִׁבְתּוֹ מוֹתֵר • מוֹדֵי הָדָר מִדְּרָכֵי רֵאָה בְּבֵית
בְּהֵרִם שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִים לִפְנֵי בְּשִׁבְתּוֹ לְחַתְּךָ הַקְּשָׁדִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁפּוֹד בְּשִׁבְתּוֹ
מִדְּרָכֵי פְּנִיבִיצָה וְכֵן פֶּסֶר הָדָר טְנִיאוֹר בִּי יְהוּדָה וְכֵן מוֹתֵר
לְחַתְּךָ אֲנִי גְדִים וְעוֹצוֹת כְּקוֹלֶסֶן וְחוּטֵי תְּפוּרִים • מִשְׁבּוֹלֵי הַלֶּקֶט
תְּרַעַה רֶכֶן גְּמִילָאֵל אוֹתֵר מוֹתֵר לְכַבֵּד בֵּיט' בֵּין הַמִּשְׁתּוֹת בִּ
בְּמִקְוֵה שֶׁאֲבָלוּ מִשּׁוֹם פִּירוּרִין אֲבָל בְּשֶׁאֵר הַבֵּית אֲסוּר • וּבְשִׁבְתּוֹ
אֲפִי בֵּין הַמִּשְׁתּוֹת אֲסוּר וְרִבֵּן פְּלִיגֵי עָלֶיהָ וְאוּסְרִין הַכֵּל וְהַלְכָתָא כּוֹתִימָא

ומיהו דח וזאם פסקו דאפי' בשבת מותר לכבד בכל מקום כיון שמותר
לרבע והתוכפז' איס'ין לכבד ולזה הסכים הראש ת"עו מותר
לכסות פירות או כדי יין או לבינים מגבי הד'ף שלא ירד עליהן לרשי
דוקא ביט' ולדי אפי' בשבת ת"עז אין דבין כיט' י לרשי
אסור בכל ענין וכן כתב הראש ולא מקדשין לזה דוקא כשיש לו
אשה ובנים ולרשי בכל ענין ולזה הסכים הראש וכן בירושלמי
משמע דאסור לקדש בכל ענין בשבת תרעח ה"שנא התיר
להתיר חרמים שגזרו הקהל אפי' בשבת אעפ"י שאינן לצורך שבת כיון
שהוא זמן כינופיא ולא מתקצין הקהל אלא ביום השבת

תשובות הרשב"א סימן עה' תרעט הלואת יט' פליגי רבה ורב
יוסף רבה אמר נתנה ליתבע ורב יוסף אמ' דלא נתנה ליתבע יש
פוסקין רב יוסף ורב אלפס פסק כרבה וכן דעת התוכפות

תרפ' מת המוטל לקיברו ביט' ראשון יתעכקי בו
עממים אפי' מת בו ביום ואפי' שלא יסריח עד למחר ולרשי פי' דלא שרי
אלא דאיטתהי' כגון מת בשבת וכן כתוב בהג' והראש כת' כסברא
ראשונה • כתב הר"ר ישראל הלוי דישדאל יכולין להוליכו
דכתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה גמי שלא לצורך וכן כת' הראש
וה"מכין אסר • ונראה לי שהכיפה שעושין על הקבר שאין לבנותה
ביט' דכיון שנקבר לכה יחללו יט' שלא לצורך אלא יכסו הקבר בנסרים
ועפר עד לאחר המועד וטיב למעט באסור דאורייתא בכל מה
שיוכלו וכן נוהגים באשכנז שהנוי עושה הארון והתכריכין ואפילו
הקבר וכל מה שהוא אסור דאורייתא אבל טלטול הסת' להוציא עושין
על ידי ישראל • ולת' היה מחמיר שלא לעשות האידנא על ידי ישראל
וכן כת' דח ורב אלפס לא כתב כן ולזה הסכים הראש וכת' די שלא
יעשו הדבר אלא בצניעא • לשון השו"ם • כת' דמת שמת ביט'
ראשון או שמת ביט' שני לא יעסקו בו לא יהודים ולא גוים מיהו היכא
שמת בערב יט' יקבר ביום ראשון על ידי עממין או אס' מת ביט' ראשון
יקבר על ידי עממין ביט' שני אבל על ידי ישראל בלל לא היכא דאיב'
עממין ונא אסור לישראל לעשות לו ארון ותכריכין אלא הכל גוים •
אבל ישראל ילביטוהו ויוליכוהו ויבניסוהו בקבר אפי' ביט' ראשון כך
פירש ר' אבן וכן פירש רבינו שבט' וכן המנהג אצל חבמי ישראל
בידני פק' דשבת תרפא מת מניח עליו כבד

או תינוק ומטילטלו פי' הדר אבידוד כח דכה שצריך כבר או תינוק
למת הינו דוקא למת ערום אבל למת בככותו כטלילין אותו אנכ כ
בסותו • ודאביה כתב אם חוששין שכא יתקשה ולא יהיה עוד ראוי
לפשוט והוא בזיון כניח עליו כבר או תינוק עד שיפוטו והביא ראי'
וכן היה בעטה לפני הדר אליעזר כמיץ והתיר להוציא המת מן הכפינה
מפני בזי' הבת ולהביאו על ידי גוים בבית קרוביו ביום השבת מפני כ
בכודו ורכינו ברוך הקשה עליו תרפג גם מעשה בא על אחד
שהורה לובר לגוי שילך חוץ לתחום בשבת אחרי קרובי המת שיבאו
לקבורתו ומירם אמר שטעה אבל חולה דתקף ליה עלבא ואומר
שישלחו אחרי קרוביו הא ודאי שרי וזה התיר דבינו שמדיה אפי' בשבת
שכא תטרף דעתו מדרכי פג' דשבת תרפג כת' בהג' כותר
ללות המת ביט' ראשון בתוך התחול' וביט' שני אפי' חוץ לתחום והרמבם
היה מסתפק אם כותר לחזור למקומו או אכ' נאמר שאין לו אלפי' אמה
במקומו ואם אותן אלפים כובלעים בתוך התחום יחזור למקומו •
תרפד ! מעשה היה שכת תינוק ביט' שני ואומד' כיון שרא' היה
ודאי שכלו לו הדשיו אין דינו כשאר מתים לחלל עליו יט' שני •
והדר יעקב בן הדר יצחק אומ' כיון דרוב נשים יודדות ולד של קיימא
דינו כשאר בתים • לשון הטורים תרפח קוטמו לדריח בו
אחד קשין ואחד רבין ככאן קטה לדברי האומר דאין מברכין על הב
השמים ביט' שחל להיות בכוצאי שבת בשום שכא יקטום מן הכחומר
דחא שרינן הכא להרוח ורבי גרשם ורבי משלם פסקו לברך על ההדס
בכוצאי שבת שחל להיות ביט' וכן נהגו כמנצא והא דאב' יין קדוש
בר הכרלה זמן ולא הזכירו בשמים מפני שאי' בר בלא בשמים ורשי רוב
עמרם אמ' יקנוז ולא הדס ופי' די' רשעם בשום דהוה תענוג יט' ושכחתו
משיב נפש שאכדה מדרכי פג' דביצה • והכנה שאין כבדכין על
השמים • תרפו עירובי תבשילין פירש
דת' שצריך לעשותו כפת ומכיני תבשיל פת לאפוח עליו ותבשיל ל
לבשל עליו וכן כתב בעל הג' וזי' כתב דסני נתבשיל לברד והדרי הזמן
כתב בכו' דת' • וכן נהגו מלשון טבולי הל' קט

ואני הכחבר אומר כי נהגים כאשכנזי ובערפת ליקח שניהם לחם ותבשיל
ותלפז לא שנו אלא תבשיל אחד אבל פת לא •
פסק בהנ' דכעין פת ותבשיל וכן פסק'ת ורכינו שאשון מפליג •
וויכא ולי כד' יהודה פי' דהא דאמר אבוי לא שנו אלא תבשיל אבל
פת לא הני מילי לבשל אבל לאפות בעי פת • מ'רכי פכ' דביצה •
ותלפז והעם נהגו לומר לאפוי ולבשולי ולאטמוני ול
לאדליק שיגא וכן משמע לקמן בפירקין • ויש מפרשים דעירוב
מתיר הדלקת הטר • אמנם בירושלמי אינו מזכיר רק לאפוי ולבשולי
והכי נרכינן בירושלמי עירובי תבשילין כך היא בביצה ותבשיל כזית
ואומר באי' אמה אקבו על מצות עירוב ומתנה ואומ' בדין יהא שרי
לנא לאפוי ולבשולי מיט' לחבירו ומיום טוב לשבת ולכי שסומכין
על עירוב זה עד מוצאי יט' האחרון • אכלו או שנאבד צריך לערב
ביט' האחרון • עכל' הירושלמי והשתא שמעין מלשון הירושלמי
דיט' דסוכות מועיל גם לימים טובים האחרונים ובלבד שיאמר בפירוש
עד מוצאי יט' האחרון • והא דקאמר בירושלמי פת כזית פליג א
אתלכודא דידן דמשמע שיעור כזית ולא מפליג בין פת לתבשיל והא
דקאמר בירושלמי כיט' לחבירו פי' דאכיה כגון אם חל יט' בערב שבת
או צריך לומר מיט' לחבירו דהיינו נמי מיט' לשבת • מ'רכי פכ' דביצה
ורכינו יצחק בר' יהודה השיב דפת בלי תבשיל לא סגי אבל
תבשיל בלי פת סגי • אבל מורי נוהג כפת ותבשיל וכן הוא ברג' וכן
ד'ת ורכינו ישעיה לא הצריכו אלא תבשיל • אבל כפת לבד אינו
בועיל אלא לפת והביא ראיה מן הירושלמי וכן כתב בעל הרברות ד
דכתבשיל סגי אפי' לאפות פת וכן איתא בתוספתא וכן כת' רב אלפס
והר' זרחיה בעל המאור כתב הא דתנן בית שמאי אימרינן כ'תבשילין
וכית הלל אומ' תבשיל אחד בין לצלי בין לחמין בין לקדירה ושלוקה
הכל בכלל תבשיל • אבל לאפות דברי הכל אין אופין אלא על האפוי
וכל אחד מביא ראיה על סברתו ונפתבכו על אילו הדברים מאד והנכון
בעיני והמצוה מוכחשת לערב בפת ותבשיל וכן נהגו • ועדין אני
אומר דכני בתבשיל לחוד • שכולי הלקט כתב בעל הרברות
מסתברא מי שרא הניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומכשל למי ש
שהניחו טעלו של אדם כמותו ומצאתי מותרין דבריו דבהדי' אמרינן
כי שלא הגיח עירובי תבשילין הרי זה לא יבשל ולא יאפה ולא יסמן

לא לו ולא לאחרים שכולי הלקט תרצ נשאל גדול הדור מה
יעקב מולן על מה שיש מנהג בקצת קהלות מאשכנז ש עושין ערוב
חצירות כפת ותולין חפת עשויה כמין מצה בבית הכנסת וכניחין שם
כל הסנה איד יוצאין בה הא לא היה מקום פיתא ולא מקום לניה והשיב
כי הדבא גדולים ערערו על זה ובסוף מצא בתשובת מהרם שישיב
המנהג אבל לא גורע להרב הנזכר השעם עכל תרצא אשתו
של אדם פסקרב אלפס והי שמזכה לאחרים העירוב על ידה והואש
בת שאינו מזכה וכן כתב בעל העטור תרצב אענ שהגיה ה
העירוב לא יכול לבשל מיום ראשון לשבת כן כת' הואש ובעל העטור
לשון הטחום וכן כת' בעל הדברות וכן ה'טכא בתשובותיו סימן
קצט תרצד כת' ה'מכס דוקא בזמן שכד' מקדשין על פי הראיה
ובני גליות עושין מספר אבל האידנא שכני ארץ ישראל סומכין על פי
החשבון ואין אנו עושין שני ימים כספק אלא משום דשלחו מתמה
הוחדד כמנהג אבותיכם בדיכם אענ' דבקאים כקבועא דירחא לפי אין
מערכי עתה לא ערובי חצר וערוב תבטל' ולא שתופי מבוא' על ידי
תבאי והואש לא כתב כן תרצה כתב הדין ישעיה שאסור להתענות
במוצאי חג שבועות אפי' בזמן הזה והוא אסור חג אסרה תורה עשו א
אסור לחג ובירושלמי קורא לאסור חג בריה דמועדא פי' כן המועד
ואסור לומר צדוק הדין כי אם ביחיד משכולי הל' תרצו
יש אוסרים שצריך לעשות נסעודות ביט' וכן כת' ה'מכס והואש לא
כתב כן

הלכות חולו המועד

תרצד אומ' דת דכל הגי קראי שאוסרין כמלאכה בחולו המועד
אין אלא אסמכתא בעלמא דאי הוי מדאורייתא לא היו חכמי' נחלקין
בין דבר האכיל לשאינו דבר האכיל וה'ד אליעזר מפי' כספר ידאים
כת' דחולו המועד דאורייתא מ'דבי פק' דמועד קטן תרצח
בפירושי רבותי במועד קטן מצאתי דחולו המועד דאוריית' ויש מב'אין
דאיה מן הירושלמי שהוא מודבנן שכולי הלקט תרצט מי
שבא חוץ לכדינתו לפני הרגל אם הלך לטייל לא יגלח במועד ולא א
אגיס מיקר' והואכד פי' דאפי' לטייל גמי הא דאמרינן לא יגלח דוקא
בהולך מארץ ישראל לתרצה לארץ אבל אם חבל בארץ ישראל
שית

או בחוצה לארץ אפילו הולך לפייל יגלח מה שאצל השפה מכאן ומכאן
אם מעכב עליו יגלח ואם לאו אל יגלח • וזה אבד כתב שאפי' מה שעל השפה לא יגלח אלא אב' מעכב עליו • ולא נהירא לה' ראש
תרק מותר ליטול הצפורנים לא שנא של יד ולא שנא של רגל פי' ה'רי אור
זרוע דוקא בסכין אבל לא במספרים • וה'ר ברוך הוסיף לא לאסור בסכין
• ורב א'פ' התיר אפי' בכספרי' וכן כת' ה'ראש • לשון הטור' וכן כתב מורי
יעלה וכן ה'ר אברהם בר' יוסף ממשפחת בני סרכין ורבי' ישעיה אסר
בגנוסטרי • ובעל התרומה אכר לאשה בימי שבילתה לחתוך צפורניה דסני
לנקד היטב השיט והבא להחמיר תחתוך צפורנ' בשניה או דרך שני או שפחה
גויה תגלח לה וכן ראוי לעשו' • וכן מצ' מצאתי בשם רבי' יצחק בר' אברהם
וכן כת' ה'ר זרחיה בעל המאור דלא סבירא ליה דמותר בגנוסטרי במועד
שבולי ה'קט תשא מטפחת הספוגים שמשתפגין בהן כשיוצאין מכית המרחץ ובגדי קטני'
וכל בלי פשתן מותר לכבסן במועד ובכתב ה'ראש דלא נהגו כן ואין לה להתירו
תשב מי שאין לו אלא חלוק אחד אפי' אינו טל פשתן מותר לכבסו • ובספר המצות אסר
אלא אכ' איזורו בוכיחו עליו • וה'ר פרץ הוסיף לאסור בכל חלוקים שלבו
שאין לנו אזור מוכיח עליו וכל שכן מי שאין לו אלא כפה אחת או סדין
אח' שאין לו לכבס דליכא ה' הוכחא לשון הטורים תשג שלח רבי יצחק בר' יעקב
כו' כל בלי פשתן אסור לכבסן במועד • ופסק רב אלפס דהכי הלכתא והכי השיב
נאון אחר' ונאון אחר פסק שאסור לכבס שבולי ה'קט • כתב רבי' יצחק בר' אשר
כהבא משמע דאדם אסור לתקן מנעליו אם נקדעו, במ במועד ודוקא לעולי רגלים
התירו עכ' מתשובו ה'שבא תשד ק' להזהר שלא לצות לגוי אומן לתקן מלבושיו או מנעליו
ממועד אף כי יש פתחון פה לומר אם לא יתקנם יתקדעו ויתקלקלו דהנה ליה דבר האבד
כדפי' דח' מכל מקו' אין להקל דאלו דבר האבד פי' ד'ת כי האי גונא לא בקרי דבר
האבד אלא דבר שנפסד ודבה וסתקלקל ב' ביותר • וז'אכן ורבי' יואל ובנו ז'אכיה פסקו
להתיר היבא שנתקדע במ במועד • וז'יבא מסופק בדבר • מרדכי פא' דמועד קטן תשה
לסרק מוסיא • פי' דשי קירוד וקיצוף • וקשה דהא ביט' גמי שרינן ליה פכ' דביצה • לכן
נר' דהיינו כעין שטרינגל שלנו פי' מסרק דודאי אסור ביט' דהוי פסיק רישיה
דיעשה הסרת נימין מרדכי פא' דמועד

קטן תשו לדברי רב אלפס שמלאכת חולו של מועד דאורייתא
אסור לחזור תרנגולת על ביצתה אם לא ישבה עליהן ג' ימים או אפילו
לא ישבה עליה ג' ימים אם הוא תוך ד' לבריחתה מחזירין אותה
תשו מותר לזאת בחולו המועד בין חביות גדולות בין כלים קטני'
שהם לשתייה ויש אוסרין בקטנים ומתירין בגדולים והוא שכתב סזם
להתיר ולא חלק. לשון הטורים תשח פרקמטיא בדבר האבד
דמי ושרי כת' דת' על פרקמטיא המודמנת במועד חלבת המועד לא
משכח לה אפי' הכי אסור וכן פסק ריבא. מ' דבי פק' דמועד קטן וספר
יראים מתיר. וכן שבולי הלקט והמנהג שאין למחות ביד העושים ו
והמחמיר תבא עליו ברכ' תשט לקנות היין במועד שלא לצורך
המועד כניין לנו להתיר אי משום שיתייקר לאחר המועד ועכשיו יקנה
בזול אין זה דבר האבד אבל דבר שלא בא לידו על כן אין ביד דת' ל
להתיר והוא שבא היה שותק מלומר לא אסור ולא היתר דמוטב שיהיו
שוגגים ואל יהו מזידים אך המשכיל יזהר. מ' דבי פק' דמועד קטן
תשי ורבינו שלמה בן חיתום כתב בפירושו על דריכת היין ב
בחול המועד אם אין צריך לשנות ממנו במועד נהנו העם להקל וא
ואינו יודע מהיכן ראה להתיר ודאי אם הוא דבר האבד כגון אם יש ל
לאדם פרדס או אי זה צד שיהיה הוא מותר ואפי' אם תאמ' דמותר לקנו'
ממי יש לעשות בצניעה אבל במקום דליכא חששא דפסידא אין להקל
ואין ר' אומר לא אסור ולא היתר. שבולי הלקט פ' רבי גרשם
זל אם היה לו הפסד אם לא יעשה אותה הסחורה מותר לעשות ורבינו
נתן השיב מי שבא סחורה לידו לישא וליתן בתוך ביתו בצניעה בחול
המועד מותר שאפי' בשבת אסור קל הוא הלכך בצניעה מותר וכן
כת' בעל הידאי דוקא בשוק דאיכא שורח אבל בבית גר' דמותר מ' דבי
תשיא מצאתי
בשם ר' בריה דהורא מותר למסגר ברזל של כפי הכוס לצורך הכוועד
על ידי אומן גוי ומפריש אחר פ' דיש להחמיר תשיב בענין
הלואת לגוים ברבית יש אומ' שדומה לסחורה. וד' התיר ורוב בני
אדם נוהגים היתר ואין בידי לאסור והמחמיר תעב' ואני רגיל לומר
למלוים ברבית כחה שיקחו ביד גר' הרבית של שבוע ראשון ויוציאו ל
לצורך המועד לשמחת יש' ומהלם כתב שמותר להלות למכיריו
ובלבד שילוו להם שבוע ראשון בחנם.

וה'אש התיד למכדיו אף אם יקח רכית משבוע ראשון וזה לשונו ב
בתשובות באשכנו הידא דבר ה'נוהגים אסור בה'לואת רבית ל'נו
בח'לו המועד ואני התרתי בביתי להלוות לגוים טדגילין תמיד ל'גאז
הללות בביתי שאם לא ילוו להם ילכו ללות במקום אחר וירגילוס לבא
אצלם ואיכא פסידא עכל' • תשיג מותר לבנות ספסל קטן או
איצטבא של אבנים בחולו הכועד לצורך המועד וכתב ה'ר' פרץ ש
מגרשין איצטבא בניין שעושין באבנים או כטיט ולא נהרא דזה הוי
בניין גמור אבל נראה לי איצטבא כעין כפסל שלנו מגסר שמחברים לו
רגלים • וה'אש כתב ונראה שדעתו להתיר אפי' של בניין •
תשיג אסור לכתוב תפילין או מזוזות בחולו המועד לאחר' בשכר
אכל לעצמו או לאחר' בחנם או אפי' בשכר כדי שיהא לו הוצאתו וותר
בריוח לשכחת יט' מותר אפי' יש לו כה יאכל דאם אין רו' מה יאכל כל
מלאכה נמי שדיא ודוקא תפילין או מזוזות בשוכ דמצוה שאף בחולו
המועד צריך להגיה תפילין ולכרך עליהם וכן היה נוהג ה'אש • אבל
שאר ספרים אסור תשטו ואגרת שלומים שאדם שולח לחברו
יש אוסרין ובפרשין אגרת רשות • פרי מבשלה וכן כת' בהג' אגרת של
רשות מפרשי רבנן פסקי דרשוותא אבל דייסק' לא • וה'אש כתב
בסברא ראשונה • לשון וטורים • ואגרת של רשות יש מפרשי'
זו שאלת שלום דכיון • אינו כותב צרכיו ליכא פידח וכן כת' בירושלמי
וכן כתבורב אלפס ודח' ובתשובות מצאתי ודאי מי שדורצ' לכתוב
לכדינה שאין השירות מצויות רק כ'פע' ים בשנה מותר לכתוב אבל
ודאי כשאין לו צורך כלום ושלום בעולם אסור • ואף רבי מ'דבי זל'
התיר • ורבי אבינדר כת' על דברי אגרת אס' בותב על עסק פרקמטיא
שא'נה נכברת או שאר כשאומתן אין היתר במה שעושין דרך שנוי
בענול וכן כתבו תלמידי רבינו ברוך בר אשר בתוכפ'זא דמועד קטן •
וכן ראיתי בכתב ששאל ה'ר' טוביה את ה'ר' שלמה שפירא זל' שכח'י
הלקט תשיג יש מתירין לכתוב על ידי שנוי כגון בענול או
בעקום וליכא היה אוסר • וכן הנ'דכי כיון שאות אחת אסור להגיה
כל שכן זה שהוא בתכ גמור • ואפי' מה שכותבין בהפוך שמצר השני
נראה ובאותו הצד אינו נראה היה אוסר • ולא היה כתיר אלא כאותיו'
חתוכות והיוד' שכולה גוף אחד יעשה נקודה אחת • ויש שיגושין א
אותה כמו ענול קטן

אשובות על שאלות בחול המועד וחתיר לי להעתיקם וחשיב דבר
האבד תשיז הקרובין של מת קודעין אפי' ביום השכועה אם
שמע תוך ל' יום ומכרין האכל ומיהו אין מכרין אלא על מסות זקופות
שאין אכלות נהג בחול המועד שיצטרך לכפות המסות להכרותו ע
עליהם • ובסמך כת' שאין קודעין ואין מכרין בחול המועד והואש
כת' בסברא ראשונה תשיח • אין חופרין כוכין וקטרין בחול
המועד • ופי' והאבד אפי' לקבד כהן כמועד אבל אם היה ארוך מקצרו
או מאריך או מרחיבו • ודשי פי' אין חיפרין כוכין וקטרין לקבד כהן
אחר המועד אבל לקבד כהן במועד חופרין אותן • ולזה הסכים הרמב"ם
תשיט • כת' בהג' מי שמת לו מת באחד בימי הדגל או בחול'ו ה
המועד חוץ מביום האחרון אין אכלות נהג כרגל עד שיגא כל הדגל
ומיהו יום אחרון עולה לו למניין אעפי' שאין אכלות נהג בו ומסלים
עליו וימים ואם מת ביום אחרון נהג בו אכלות וכן כת' רב אלפס •
וזת' כת' שאף אם מת לו מת ביום אחרון אינו נהג בו אכלות שאין א
אכלות נהג במועד אלא אנינות שאם מת לו מת בחול המועד אסור
בכל הדברים שהאונן אסור בהם • ואם מת ביום שוב אם אינו רוצה ל
לקוברו בו ביום אין עליו דין אנינות תשך • אם חל יום א' או יום
ו' שלו בערב הרגל כותר לכבס ולספר ואסור לדחוצ' עד הלילה ונא אסור
ללבוש מה שבכס עד הלילה • ודיבא פי' כמו שאסור ללבוש כך אסור
לכבס כל היום • ומיהו שניהם מותרין קודם סמוך לחשיכה ואין צריך
להסתין עד הלילה והואש כת' בסברא ראשונה • וכאביו ואמו
שאסור לספר עד שיגערו בו חבדיו אפי' פגע בו הדגל אין מבטלו •
כת' בסמך דוקא שפגע בו הדגל בתוך ל' אבל עברו לו ופגעו בו הדגל
או אפי' חל יום ל' ערב הרגל מפסיק ומותר לגלה תשכא • שמע
שמועה קרובה בשבת כת' בסמך דשבת עולה לו ליום א' ולמחר קורע
והוא ליה יום ו' יום ו' לאכלות • והר"ר יחיאל כת' דשבת אין עולה לכנין
בתחלת המנין אלא יתחיל למנות מיום ראשון והוא ליה שבת יום ז'
וינהוג דברים שבצינעה במקצת היום לשון המורים תשכב
על צדוק הדין כתב ר' שטראה לו שראוי לאומרו על הבת בבי הקברות
אפי' ביט' כי צדוק הדין אינו מסום הספד שלא יהא ראוי לומר ביט' •
וכש' בזה שהוא יום הדין ובמת שנקבר בחול המועד ראיתי במחזור
ופי' ספר זקני הר' שמחה שהיה תלמידו של ר' שי שפעם אחת אירע

שהיו שם בני אדם מוחים בדבר מלומר צדוק הדין ועמד ר'שי על רגליו
ואמ' עליו צדוק הדין וקדיש • ושל' יצחק ב' שמואל • מ'דכי פק' דמק'

הלכות חמץ ומצה

תשכג כתב ר'ד' יונה שאם התחיל ללכוד בכעור יום כיג' לחודש
שאין צריך להפסיק • ונראה לי כיון שד'טעם הוא שלא יסור בתלמודו
וישכח מלבדוק אין חלוק ואפי' אם התחיל כבר פוסק • תשכד
כת' בעל העשור איכא מאן דמברך שהחיינו כאשר בברך על ביעור ח
חמץ דהא מזמן לזמן אתי ואיכא כאן דלא בריך דהא לא קביעא ליה
זימנא וכסתברא דרשות' הוא וכל מאן דבעי מברך וה'אש כתב שאין
צריך לברך לפי שהבדיקה היא לצורך הרגל • וכמכין אזכין דרגל •
לשון הטורי • ושהחיינו על ביעור חמץ אין כנהג לברך • ובעל
הדברות כת' איכא מאן דמברך ואיכא מאן דלא מברך דהא לא קביעא ליה
זמן ומנהגא דידן לברך • שבו'לי הל'קט • והעולם נוהג שלא לברך
שהחיינו תשכה כת' ר'שי בכבר דראשון שמוצא בברך על ביעור
חמץ • ובתשוב' מצאתי כשבנוך אדם על ביעור חמץ אינו חושש אם
אינו מוצא דבר • והנכון בדברי ר'שי • שבו'לי הל'קט • והעולם נוהג
לברך מיד • תשכו כת' ר'אש' יש אומ' שאין לבדוק לדבר עד
שיגמור כל הבדיקה ויש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים בעלמא
שלא מעין הבדיק' שצריך לחזור ולברך וכל זה איננו שוה לי אלא שיש
להזהר שלא ידבר בין הברכה לתחלת בדיקה אבל כשהתחיל לא הוי
השיחה הפסק וטוב להזהר שלא ישהה בשיחה בטילה • לשון הטורים
ובתשובות הנאונים שאם הפסיק צריך לחזור ולברך וכן אמר אדונינו
אנאון • מ'דכי פק' וכן כת' רבי סעדיה גאון ור'ב האי גאון כת' ידושת
היא לנו מאבותינו שלא ישיח עד שיגמור ומי שלא עשה כן לא יצא ידי
חובתו וכן עכ'א דבר • ובעל הדברות כת' איכא דכדמו ליה לתפלי שאם
שח בין תפלה לתפלה חוזר וכבר • ומסתברא דלא דמי לתפלין דהתם
תרתי מצות כינהו אבל הכא חדא היא והמהמיר יחמיר • וכן מצאתי
לכפרט אחר שמיד שהתחיל לבדוק יוצא ידי הברכה • ויש לו לסיח כ
כרצונו • ואם אחרי שבדיק קודם שהתחיל לבדוק שח מעניני
בדיקה אין צריך לחזור ולברך משבו'לי הל'קט • והעולם נוהג שלא

לשיח בדברים כטלים ואם שח אין חזר ומסרך תשכז מקומות
הגבוהי שאין חיד מנעז שם והנמיכי פחות כג' ט' ח' אין צריכין בדיק
ובירושלמי חשיב גבוהי שהם למעלה מי' טפחי ואין כר' שעקר תשמיש
האדם הוא למעלה מי' כרפי' דשי' תשכט כת' ה' פרץ בכטול
דלילה יאמר כל חסידא דאיכא ברשותי דלא חמיתי ודלא ביערתי וכו'
ובכטול דיום - וס' ה' דחמיתיה ודלא חמיתיה דביערתיה ודלא ביערתי
תשל הכפרש בים והוצא כשיירא ואין דעתו לחזור אם תוך
ל' יום לפני הפסח הולך חייב לבער ולענין ה' דכה כת' בעל העטור
הצנהג אם יודע שיש לו חמץ יכרך ואם לאו לא יכרך וכו' אפי' יודע שיש
לו אין צריך לברך כיון שעד חכטול בלב לשון המידים תשל
כת' בספר אור זרוע דבי' שלא בטל קודם שחתחיל שעה ששית טובא
אינו יכול לבטל שכבר נאסר בהנאה ואינו ברשותו עכ' תשלכ
אם נכנס עכבר וכבר בפיו ועכבר יצא וכבר בפיו או עכבר לבן נכנס
וכבר בפיו ועכבר שחור יוצא וכבר בפיו אי עכבר נכנס וכבר בפיו
וחולדה יוצאה וכבר בפיה או שהחולדה יוצאה וגם העכבר וכבר בפיו
החולדה . איבעיא ככולהו אם צריך לכדוק אם לאו וכו' הדעות כהן
והמחמיר שכולן אם לא בטל צרי' לחזור ולכדוק דהיי ספיקא דאורייתא
ואם בטל הוי ספיקא דרבנן ואין צרי' לכדוק ותו מיבעיא כבר למ' הל' אצל
חקירה אם הוא צרי' להורידו ואם הוא בכור אם צרי' סלס להעלותו
ואם הוא כפי נחש אם צריך חבר להוציאו ולא איפשיט' וגם כאלו רבו
הדעות ודינא דהגך כדינא דקמיתא שאם לא בטל צריך ואם כטל אין
צריך אבל ה'אכד כת' דהגך בעין לאו לכתחל' כעין אם צרי' להוציאו
אם לאו דודאי צריך דאם לא כן הוי כטמא בכורות אלא מדבר שבדק
ובטל ולאחר אסורו מוצאו ומביעיא אם צריך להוציאו אם לאו ואין
דבריו נר' שאינו דומה להטמא כיון שבטלו ואינו שלו וכן בת' וה'מכס
על ההיא דכבר שכבוד שמכטלו ודיו וכת' ה'אכד שטע' ונר' שלא טעח
תש"ג גוי שהפקיד חמצו אצל ישראל אם הוא חיי באחריותו ולא שגא
אם הוא בכיתו או בכל מקו' ברשותו חיי לבערו וכת' בדג דוק שחייב
בגניב ואכיר' וה'מכס כת' אפי' היה שומר חנם ואינו חיי' אלא בפשיע' ו
אפי' כ' חיי' לבערו ולזה הבכי' ה'אש תשלד ישראל שהפקיד חמצו
אצל ישראל חבירו או אצל הגוי וקבל עליו הנפקד אחריו יש גא' שכת'
שבין שקבל עליו הנפקד אחריותו אין המפקד עובר עליו וה' יונה פי'
שהמפקד עוב' עליו אם אינו מבע' ולזה הבכי' ה'אש נכרי שהלוה ישראל

על חמצו ופסכנו בידו ואמר לו הישראל מעכשיו יהיה שלך אם לא
אפרעך לזמן שקבעתי לך והגיע הזמן ולא פרעו נקבה לו לפרע והזהר
ליה חמצו של גוי • אבל אם חסר אחד מצלו כגון שלא משכנו או שלא
אמר לו מעכשיו או פרעו בזמנו אסור • אבל כשיש בו טלשתן אעפ"י
שלא הגיע הזמן שקבע לו עד אחר הפסח מותר • אבל הדר אפרים כת'
דוקא כשהגיע הזמן קודם פסח וכן כתב הרמבם • והראב"ד השיג עליו
וכתב אם הגיע הזמן קודם הפסח ולא פרעו אפי' לא אמר לו מעכשיו
מותר ולזה הסכים הראש • לשון מורי אבי מרדכי יהודה לנדא ז"ל
כתב המרדכי פרק אל טעה בשם ראביה שמואל לישראל להשכיר כה
בהמתו לגוי בפסח להוליך עליו חמץ אפי' במקום למקום • ובאורח חיי'
הביאו מן התוספתא שמתיר בהדיא • אך מצאתי כתוב בתוספות הדר
פשה שכתב בתשובות הגאונים שאסרו ודמו הדבר לזין נסך דשנים הם
גם הביא ראיה לאסור מן הירושלמי וכמו כן להשכיר ביתו לשום
בו חמץ בפסח אסר הירושלמי ופשיטא ודושה לומר דוקא להשכירו
תוך הפסח או בערב פסח ולא מסתברא לאסור להשכיר ביתו לגוי ל'
יום קודם הפסח אפי' שידע שישים הגוי בו חמץ בפסח ובפסח נמי אין
גרא' לאסור אלא כשפרש ששכרו לשום בתוכו חמץ דומיא דשכירות
בהמה אבל אם שכרה לרור בה אעפ"י שכודאי יכניס בו חמץ אין לאסור
בשביל זה • עכ"ל תשלז נשאל מו' אבי זל' על חמץ שהיו שטוחי'
בעליה תחת הנג ועברו המים דרך הנג • וזלפו על הדגן בקצת מקובות
עד שהיה בהם כל כך מים שהיה טופח על מנת להטפוח • והשיב בי
רבי אליעזר ממיץ ודיבא החמידד ואמ' נבי חטין אם יש שם רבוי מים אפי'
לא נתבקעו אסורין דבחסין אין צרי' בקיע דאגב דשדירן אין מתבקעין
מפ' נסמך על ההתר • כתב ראביה וחביאו המרדכי הארוך שהקיל לא
לאכול מקצתם קודם פסח • או למכור לגוים מעט מעט והגשאר לשת
לשתרי מבח ספק ספיקא שמא לא ירדו עליהם מים • ואם תמצא לומר
ירדו עליהם מים שמא לא נתבקעו אבל החטים התחתונים שהם אצל
הקרקע של העליה קרוב לודאי שהמים ירדו שם עד עוכי אצבע או ח
חצי אצבע ואותם תזרוק והשאר מותר להשהותן אבל לא לאכול מהן
בפסח דאענ' דלענין כל יראה יתכסלו הספקות ברוב לגבי אכילה ד'
דחיי במשהו לא מקלינן עכ"ל תשלח כל דבר שאי' חמץ גמיר אלא

תערוכת חמץ כגון כותח הבבלי ושכר הכדי וחומץ האדומי ודומיהן
או חמץ בלי תערוכת אלא שאינו חמץ נכוד והוא שחכמים קראו אותו
חמץ נוקשה כדין זומן של צבעי ודומיהן כל אילו וד' אליעזר הם בלאו
ואין בהם ברת ולדבריו אסור להשהותו בפסח מעני דקים לן כר שמעון
דלא קנים בחמץ על ידי תערוכת וגי בילי בשנתערב אחר הפסח אבל
היבא שאסורו בעין כמו שהיה מעקרו המד טפי ולרבנן אפי' לאו אין
בחן אלא אכזרא בעלמא ולדבריו מותר להשהותן ופסקו רובם כרבי
אליעזר שסובר תערוכת חמץ עוברין עליו בכל יראה כמו שכר והמוריים
וכל דבר ביוצא באלו אבל דבר שיש בו תערוכת חמץ ואין ראוי לאכול
מותר לקיכו בפסח וכן כת' ר' גיאת • ובעל העשור כת' תערוכת
חמץ בלאו ודוקא הנך שהם בעין ולא נעשה בהן מלאכה אבל אם עשה
בהם מלאכה כמו אספלגית וקילור אין חייבין לבער • וכן יראה דעת
רב נטרונאי שהשיב על ששאלוהו על העושים יין כצימוק' ושורין אותו
במים ולפעמים נמצאים בהם ב' או ג' גרגירי חטה אם מותר לשתותו אם
נעשה קודם הפסח והשיבן ודאי אסור לשתותו בפסח אבל לבערו אם
ידוע שנפחט מן החטין חמץ לתוך מי הצימוקים צריכין לבער ואם
אינו ידוע אין צריך לבער עכ' ואבי תמיה למה אסרו היבא שנתערב
קודם הפסח שהרי כבר נתבטל בששים ודב' אלפס פסק כחכמים שאין
לאו לא בתערוכת חמץ ולא בחמץ נוקשה אלא אסור דרבנן וד' פ' זה מ
מותר לעדו לכתחלה לפני פסח ולהשהותו עד אחר הפסח ולזה הסכי'
הראש לשון הטורי' תשלט כת' מהררי מולן שנכון למי שמשתמש
מבארז בפסח שאין נוהרי' מהן כל השנ' וכפרט בארז' של גוי' שיש לחוש
שמה יש חמץ בבור שיש לסנן המים במקד נקי בכל פעם ששואב עכ'
ועוד צוה לתקן ברזות חדשות בכל החביות עכ' תשמע מעשה
באחד שהעמיד גבינו' בחלא דשימרא ואסר ראבן לשהותו בפסח דכיון
דבעמיד החלב חשוב כאן אסור בעין תשכא חמץ שנתעפש
קודם הזמן אכזרו או ששרפו באור ומחך עד שאינו ראוי לכלב או ש
שיחדו לשיבה ושח אותו בטיט בטל ומות לקימו בפסח ויא' שכותר
אפי' באכילה וה' יוכף אל ברצילוני כת' שאסור באכילה ובותר בהגאה
ולזה הסכים הראש תשמע בצק שבסודי העדיבה אם יש בידת
במקום אחד חייב לבער פחות מכאן בכל במיעוטא ואיבא תרי' לישני

ללשנא קמא הא דכוזת חייב לבעי דוקא במקום שאינו עשוי לחזק אב
 אבל במקום שעשוי לחזק אפיבכוזת חייב לבערו וללשנא בתרא
 אפי בפחות מכוזת במקום שאין עשוי לחזק חייב לבערו
 ופסק רב אלפס לחיוברא כלישנא בתרא • ורבי חננל
 פסק באבי דמתרין תרי לישני אהרדי • והוי מסקנא דפיסקא לאבי
 לפי דשי בשולי עדיבה אפי כזת אין צריך לבער • וכשפה העליונה
 אפי פחות מכוזת צריך לבער • ובדפנותיה כזת במקום אחד חייב
 לבער פחות מכוזת אין צריך לבער • ולפי דין אין חלוק בין אם הוא ב
 בשולים או במקום אחר • והלאש כת לא הארכתי לבאר הא במקום ל
 לישנה הא שלא במקום לישנה • ולכתוב פי דשי וזו דכמקום העשוי ל
 לחזק לפי שישראל קדושים הם וגורדין כל החמץ הנמצא אפילו שהוא
 אפי הדבק בכותלי הבית • ולאכיה כתב כל זה מיורי בעריבת • שאין
 לשיין בה אבל אם לשיין בה בפסח צריך לגזירה ולהגעלה
 והזר יחיל בפדיוש כתב ערבות שלשין בהן כל השנה אין לסמוך על
 בה שרוחצין אותו בחמץ • וכן קרין החמץ מהן כי אי אפשר לנקר • שהא
 ישאר בהם בין הכל כזת והכלי מצרפן • חמץ משש שעות והמעלה
 ביום יד אסור מן התורה ולוקן עליו אעפי שבעל העטור כתב שאינו
 אלא מדרבנן • והלמכא כתב שלוקי עליו מן שעות ולמעלה • וזה
 הסכים הלאש תשמד טוב לעשות הסעודה השלישית כשחל
 ערב פסח בשבת בפירות יולת היהרגיל לעשותה בבצה עשירה שנ
 שגלושה במי גידות וכן הורה דשי לבער הכל מלפני השבת • לשיין
 הטורים תשכה • ר יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שדיפה
 דשי פסק בותיה • והנאונים כתבו ופסקו בחכמים דאמרי מפזר וזרח
 לרוח או לים ולא ישלכנו לשם שלם • וכן פסק הרמבם ובעל העטור
 והזר יונה • ואף ר יהודה לא קאם בשדיפה אלא שלא בשעת הביעור
 והוא שעה ששית ואז הוא דוקא בשדיפה ובשעת ביאורו מכאן ואילך
 ורבי תם פי אפכא בשעת ביעורו היינו שעה ששית ואז השבתתו בכל
 דבר • משם ואילך דוקא בשדיפה • ולפי זה אפי לר יהודה אין צריך ל
 לשורפו שרוב העולם מכערין קידם סוף שעה ששית • תשמו
 כתב הלאש דאפי לפי דשי השבתתו בכל דבר בשעה חמסית כיון שם
 שמותר בהנאה • ואין טראה כן מפידושו ובשורפו בשעת ביאורו
 לכוזי עלמא אסור בהנאה לכך אסור • וטוב לעשות

מידה בפני עצמה אבל ליהנות בעפר ואור שדיפתו זה תלוי בפלוגת
 דר' יהודה ורבנן דלר' יהודה שהוא בשריף מותר דקיים לן כל הגשדפין
 עפרן מותר ולרבנן אסור דכל הגשדפין עפרן אסור ואם בשל בו תכשיל
 או אפה בו פת לר' יהודה שאפרן מותר אין התכשיל הפת אסורין אלא
 אם נאפה הפת והתכשיל בעוד גוף החיץ קיים אי תנחו לו חשיות אבל
 אם כבו מותרין ולרבנן אפרן אסור ככל ענין וה'מכס כת' סתם אם
 אפה בו פת או בשל בה תכשיל אסור והוא הולך לשיטתו שפוסק ב
 בחכמים תשבו חמץ בפסח הסכימו רוב המפרשים שאסור ת
 תערוכתו בין במינו בין שלא כמינו במשהו חוץ משאלתות שפסקו
 בגותן טעם וכן כת' הר"ר ישעיה בספר המכריע וכן הר"ר דחיה בספר
 המאור וכן נמצא בתיבת יד בר רב יוסף ממדינת גיאון שהעיד על רבו
 רב אלפס שהור' בסוף יביו כמה שבת בכוף כסכת עזר פסק כרב וש
 ושמול' וכן דעתינו נוטה וכן דעת חכמי צרפת וחכמי מרנונה אלא
 שאין אנו כורין בחמץ בפסח כן בפני שנהנו בו אסור וכן מצאתי בשם
 הר"ר אבן גדור' כהן דהא דאמרינן פרק כל שעה אמ' רבא הלכתא חמץ
 בזבנו כן במינו בין שלא במינו אסור בנ' שו' כרב האי במשהו כרב
 אינו כן הגמרא שסדר רב אשי אלא פי' גאונים שהוסיפו וסברו כן ואעפ'
 עז'ת התיר לא רצה לעשות מעשה לסוד מדברי הגאונים ועוד שכבר
 פשט אסורו בכל ישראל אלא שבא לפרש החלכה על אמתותה שכולי
 הלקט * וכתב הר' אבד דבמשהו אינו אסור אלא באכילה ולא ב
 בהנאה ולרב' אלפס פסק שאסור אף בהנאה ולזה הככים הר' אש *
 ועוד היום העולם נוהג לאסור במשהו דמץ בפסח אפי' בהנאה *
 תשמח מליחת בשר שנעשה לפני הפסח ולא נזהרו במליחתן בשל
 הוא וכמה ימים נהג בו אדונינו אסור והמחמיר תבא עליו ברכה
 תשמח הר"ן גיאת כת' אמרי רבב'תא חלב שחלכו גוי קודם פסח ו
 נבניה הגקפת קודם פסח ושמרה מחמין כותרת ואם לאו אסורה *
 והר' אש התיר בתשובה וכת' עוד הר' אש אסור לאכול דגים בלוחים ח
 השרויים בכיס בפסח והיבשים במקום שגוהגים לאכול אוכלין ובמקו'
 דאין נוהגין לאכול אין אוכלין עכ' לשון הטור' תשנ' דגים ש
 שקורין הי'ינג או בשד מלוח בחורף שלא נבדק המלח מן החבין בו
 מתרין בפסח מזה הטעם וכן בשם רב פלפי
 גאון אכל שומן מתיתך קודם הפסח אסור לטנן

ממנו בפסח משום חבלי מחבת שהתיכו כתוכה את חסומן שהיה בלוע
מחמץ שכבשלין בה חמץ וגם פעמים נשאר אחר הטגון שומן במחבת
ומחזירין אותו שומן בקדירה תשנא והדין בחביות פעמים ג
נותנין עסה לתוך הנסרים מותר לשתות היין בפסח בין שטעם חמץ
בין כיון שנתכשל קוד' הפסח ובתוך הפסח אינו נותן טעם ביין שכבר
נתקשה החמץ אבל סמוך לפסח ב' חדשים אם נתן עסה בשולים אסור
לשתות היין בפסח כאותו חב' לפי שעדיין העסה רכה וגם תוך הפסח
נותן טעם ביין • מ'דכי פב דפסחים תשנב ה'ר יחיאל כתב
מלח ששגו במדוכה של חמץ יכול למלוח בו לצורך פסח כי כן התיר
ר'י אפי' מלח ששכח ישראל בכליו של ניר למלוח בו בשר של היתר •
וכן בספר התרומה • מ'דכי פב' תשנב וזתים שכובשין בשאר
ימות השנה ולא נזהרו בהם לדעת בעל התרומה שאוסר צגון ובגל
שחתכוהו בסכין אסור וכן יראה מתשובת ה'ראש ומיהו ה'ר מאיר מ
מ'וטנבולק כת' על ההוא דספר התרומה לבי גוטה להחמיר אעפ'י ש
שאני מורה בספר התרומה אין נראה למחות ביד המורים התיר עכ
תשנב וחמץ שנתערב בשנים במצה כיבש כת' ר'שי שכשליך אחד
והשאר בותר בהנאה וה'ראש התיר אפי' באכילה • תשנה ונותן
טעם לפנס בפסח בפסקי ר'שכס אוסרו וכן ה'ר אליעזר ממין • ומה'ם
כת' אני אוסר לעצמי הואיל ונפק מפומיה ד'שכס ומתיר לאחרים כי
ז'ת וד'י מודים להתיר ואעפ'י כן אני רגיל לומר לשואלים פלונתא
דדברבתא היא ודבים נמנעים מאליה • עכ' ור'שי פסק להתיר ולזה
הככים ה'ראש לשון הטורים וכן עכא דבר תשנו מעשה היה
שחטה אחת נמצאת במצה בתוך הפסח ואסר ר'י כל המצות שגעשו מ
כאותה עסה ולא אמרינן דדי בנטילת מקום או בקליפה משום דחמץ
מפעפע וכבר פשט החמץ בכל העסה ורבי שמשון משנץ התיר מיהו
ר'בי לא רצה לעשות מעשה כדבריו וה'ר יחיאל מפ'יש התיר כל המצו'
על ידי קליפה • או נטילת מקום בעומק ובתשובו רבי מנחם המכילי
אסר אותה במצה ולא האחרות ולזה דעתי גוטה וזה לא הוי לא כדברי
ר'י ולא כדברי רבי שמשון ורבי יחיאל מפ'יש מפרש דמר אסר כולן
וכר התיר כולן • כ'דכי • ולאחר הפסח בין כמינו בין שלא כמינו
נטל בששים ואפי' שהה בעיניה ונתערב אחר הפסח בטל מיהו דוקא
שנתערב שונג אבל נתערב מזיד לא וה' יונה כת' אפי' נתערב מזיד ורא
נראה ל'ראש וכתב עוד אם נשדו בשונג קודם פסח אינני

בפסח כגון שלא היה יודע שהוא חביץ מותר ואם בשלל כחיד אדעתא
דלשון אחר הפסח אסור ושאר כיון שהוא דבר המעמיד אפי' בטלו
בשוגג אסור כיון דלטעמיה עבד לא כסיל ואיזי מבין חוכן דבריו
שאם היה דבר שעוברין על תערוכתו מאי נפק מינא בבטולו הרי עובר
עליו וראוי לקנסו ואם הוא דבר שאין עוברין עליו אפי' עדכו אדעתיה
דלשון שרי אלא כלל דמילתא כל דבר שאין עוברין על תערוכתו י
יכול לעדכו לבתחלה לשהותו ודבר שעוברין עליו אפי' נתעדכ כפ
במילא קודם הפסח צריך לבעדו ואם לא בעדו אכזר תשנז
חמץ של גברי שעבר עליו הפסח מותר באכילה וכן כתב רב אלפס ו
והבי איתא בטאלתות וכן פסקו הגאונים ובעל העטוד כתב שאסור
באכילה והאריך בעניין וסוף דבריו וכן הדין עליו להחמיר
תשנז וחכך נמצא בבית ישראל אחר הפסח אסור בירושלמי א
מעפי שבטל דחיישינן שמא יעדים לומר שבטלו מעפי' שלא בטלו ו
ובעל העטור אסרו באכילה והתירו בהנאה ואין הטעם נבין לחלק בין
אכילה להנאה תשנז וזנות של ישראל והסחורה הנמכרת
בו שלו והפועלים המשתדלים בו גוים ואם החנית והסחורה של גוים
והפועלים ישראלים אכזר שאנו תולין בפועלי ישראל כן הוא גרסת רח
ורב האי גורס איפכא שהולכין אחר בעל החנות וכן הוא מסקנת רש"י
תשס שאלו דרשי ישראל וגי' שיש להם תנור בשותפן
מהו לומר לגוי טול אתה של פסח ואני נוטל אחר כך והשיב שיתנה ק
קודם הפסח ויטול הדמים מאותו השבוע והר"ר שמשון ב"ר אברהם
כתב מעשה בא ליד בישראל שהיה לו תנאי ואפה בו גוי חמץ בפסחו
וכא האופה שהיה עבד ישראל והיו לו ככרות אחר הפסח כשכח הת
התנאי ואסרתי לו לקבלם ולא מיבעיא המין אלא אפי' בעות אסור לקבל
בשכרו וביהו אם קבל המעות כותר ליהנות בהם
דיני הנעילה תשס אם החזיר כלי חרס לכבשן ונתלבנו
בת דאביה שנס זה אינו מועיל דחיישינן שמא חיים עליהו וכן כתב
זקני הראב"ן ושגגה היא בידם דלא אכרינן דלא חיים עליהו אלא כש
בשצריך ליתן עליהם גחלים אבל כשכחזירן לכבשן מתלבנן מכפנים
ומכחוזן ולא פקעי וכן כתב בשאלתו וכתב הראש דוקא שנתן בבכשן
אבל לא בתנודי שלבו תשסב אין חילוק בין בלי עץ ואכן או כלי
מתכו כלם דינן שוה להתירן כגעלה וז"ל יצחק מסיכפונטו בת דבלי

גללים וכלי אכנים די לה בשטיפה ובתשובה לרב' נהולאי דכלי אכנים
 וכלי גללים שנשתמש בהם ברותחי אין להם תקנה בהגעלה דדמו לכלי
 חרס וצריבין להסיקן בתנור עד שיתלבנו באש ורב אלפס השוה כולם
 וכן עקר לטון הטורי תשסג מסקינ שאין הגעלה מועיל לבית
 שאור ורכי שמריה הראה הלכה למעשה ואין חלוק לאגני דלישה דמ
 דמחוזא לשאר אגני דעלמא מ'דכי תשסא מדוכו של עץ ואבן
 שדכו בהן כל השנה כולה לפעמים דבין במ פירודי להם עם שוכן ופ
 ופלפלין וכת' דשי וכן דת דלא מהניא להו הגעלה וכן בריחיים קטנים
 של פלפלין ומדמי להו לבית שאור ולבית חרוסת ודי התיר כולם בה
 בהגעלה וכן ה'ר יהודה מפ'יש וה'ר יום טוב וכן הסכים ה'ראש וזה
 לטון ה'ראש בתשובה די תמה על דת איד עלה בלבו לאסוד כלי שאור
 בהגעלה אבל הכל מותר בהגעלה וכן כת' אבי העזרי ובעל העטור ו
 וה'ר יונה וכן המנהג ובלבד שיהיו חלקים שאין בהם בקעים לטון
 הטורים תשסא כת' בעל הדברות המדוכות ובדמי דגללי וכלי
 אכנים וכלי גללים דינם כשל מתכו וסגי להו בפליטה ולא דמו לכלי ח
 חרס וכן ה'לכתא ומפי' די' שמעתי שאין צריכות הגעלה והביא ראיה מן
 התוספתא וכן מצאתי לגאונים זל' ובה' וכן בשם די דצריך לעשות
 הגעלה וכת' ה'ר ישעיה אין נר' לי דצריבין הגעלה וסוף דבריו ודברי
 הג' ודברי די דחיוין לגמרי שאין פנים לעשותן ככלי מתכת אלא ככלי
 אכנים או ככלי חרס לאוסרן לגמרי והנכון בעיני' לאוסרן לגמרי ככלי
 חרס כרב שלום גאון ובדי' מסינפוגט עכל' שכולי הלקט וה'ר יצחק
 הורה שמשתמשין באלפסין הנעשין מאכנים שהם מותרין כפסח ואין
 צריכי' אלא הדח וכן יסד הפייט בקדושה של פסח וכן כת' גם רבי שלם
 בספר הפרדס וגאונים אחרי' כתבו דאפי' על ידי הגעלה אינו מועיל וכן
 כת' ה'ר שמשון כ' יונה בסדר שלו ור' אום אפי' הגעלה אינן צריבין
 תשסו מצאתי בדברי הגאונים מרחשת או מחכת של מתכת כפסח
 עושין לה הגעלה ברותחין וכן אמ' לי רבי יהודה שכד' היה נוהג אכיו ר'
 יצחק משובלי הלקט תשסז פסק באור זרוע דכלי עצים אין
 צריבין הגעלה דלא כלעי וכן פי' ה'ר יחיא מפ'יש ואני עושה מעשה
 כאשר כתבתי אמנם לבי נוקף דמטמע מכלי מדין הפך מ'דכי
 תשסח כת' ה'רשבא בתשובותיו דכלי זכוכית אינן כולעין דחלקין
 הן עכל' ואני אמחבר ראיתי נוהגי' חכמי צרפ' ואשבנו שלא להשתמש

בהן בלימי פסח כי חושבים אותם לכלי הרס תשספ רבי יחיאל
 מג'יש היה חושב לומר דהני כוכות של זכוכית ששתו בהן שאר ימות
 השנה אסור לשתות בהן בפסח ואפי' על ידי עדוי ואעג' דכל תשמישן ב
 בצונן ממ' שורין בהן פתיתין של לחם חם בין והוי כבוש וכבוש כ
 כמכוש ל ו'אביה בת דכלי זכוכי' שיעין פי' חלקין ולא בלעי בדאמרינן
 גבי לב והביא ראיה ב'דכי תשע אחר שהגעיל הכלים ביורה
 ממלא היורה הגדול כליאה כים וכגעילה בכשפט הראשון ושוטפה
 בצונן וכן כת' רב האי גאון ור'שי בת' אומ' ד'י שהיורה שכגעילין בה אין
 צריך לחזור ולהגעיל ובלבד שישליך מכנה הכים כשהם רותחין קודם
 שישקטו הכים מרתיחתן שלא תצטנן. בתוכם ותחזור ותכלע וידיחנה
 מיד בצונן וז'ת בת' שאין להגעיל אלא בקדירה שאינה בת יוכא דאין
 להגעיל אלא במי היתר ובעל התרומ' כת' אומ' כ' רבי ז'ל שמותר להגעיל
 אפי' כלי' כן יומו שגשתמש בו על ידי רותח חבץ באותו היום * משום
 דהוי נותן טעם בר גותן טעם של היתר קודם שיגיע האסור דטעם חבץ
 נכנס בקערה וכן הקערה במים. ומיהו צרי' להזהר שלא יגעיל ערב פסח
 אחר ד' שעור' כי אם כלי' שאינן בני יומן וה' יסעי' כת' יא' שצרי' להגעיל
 היור' תחל' וז'א' שלאחר שהגעיל בתוכה הכלי' צריכ' הגעל' ויש שמתירין
 משום נותן טעם בר גותן טעם וטורח עלי' לכתוב דבריה' והגבון בעיני
 שאעפי' שהיורה אסור כמותר להגעיל לתוכה כלי' ואם הונעלה היורה ה
 תחלה אינה צריכה הגעלה פעם שנית ונהגו להגעיל הקערו' וכן הכפות
 בכלי ראשון ולא כדברי בעל הדברו' וכן הורה מו' יעלה ז'ל' תשעא
 ד'שי הורה להגעיל כל הסכיני' בין גדולי' בין קטני' ברותחין יו'ת כתב
 הגדולי' בעי' לבון כדאית' בירושלמי וכן רבי יסעי' שבוירי' הלקט
 תשעב הא דתנן בשלהי ע'ז הסכין שיפה והיא טהור' פי' ד'שי שיפה
 לוטשה באבן של גפח' ויש כפ' שיפ' משפששין בבגד צמר שאינו חלק
 ואין כלי' פי' המורה שבוירי' הלקט תשעג כת' אביה ראיתי בתו'
 בתשובה הנאוני' כשמגעילי' צרי' להשהות בו עד שתפלוט יפה וכמו זח
 כת' האלפסי ואנו רגילין לכת' להוציא * ב'דכי תשעד

אמר המחבר

אכתוב סדר הגעלה בקוצר כפי אשר
 נהגו חכמי אשכנז

בתחלה קודם שיגעיל הכלים מגקה היטב כל הכלים בפנים ובחוץ מן
 התלודה * וירקוק היטב אפי' שלא בכלי שנדבק בו

מאז שנשתמשו בכלי אין להגעילו אך בהסרת הטלאי ואסיש כלי שיש
לו נקבים דקים ולשם יש חלודה שאי אפשר להסירה אין להגעילו וקוד'
ערב פתח נהנו להגעיל ומכנים יורה גדולה בנזקה היטב מן החלוד'
בפנים ואין צריך להגעילה מתחלה אם לא שהיה מגעיל אחר זמן אסור
חכץ ויכתין עד שידתחו המים היטב . ושיעלו אכעכועות
ואחר כך יתחיל להגעיל ויתחיל בסדר הזה . בתחלה יגעיל כלים שם
שמשמשין בהן על הרוב בעונן כצלוחיות וכוסות ודומיהן ואחר כך
יגעיל כלים שמשמשין בהם בחמין בכלי שני . כגון קערות וכפות ו
דומיהן .
שמשמשין בהם בכלי ראשון כגון קדרות וזרות ודורים ודומיהן
ויזהר שאל יניחו המים כרתחתם . ואם הניחו ימתין תמיד עד שיעלו
אכעכועו כשםכנים הכלי בעצבת שידחיב הצבת כדי שיסבבו המי כל
הכלי . וכשפוציא הכלי המוגעל מן המים חזרתחין ישפוד על הכלי
בפנים ובחוץ מים קרים . ואחר כך אסיש לו כלים גדולים שאינם
נכנסים ביורה ירתיו לבינה או אכן באש עד שתהיה חמה כאד ויתן
האכן על הכלי או בחזיקו למעלה מן הכלי . ושופך עליו מים ממי רד
ודותחין שביורה ויעכיר האכן על הכלי עד שהמים יעכרו על הכלי
וזה חשוב כמו הגעילה . וכן נוהגים להכשיר בזה האופן כל כלי עץ הג
הנדולים והשלחנות ודומיהן . ואחר כך לוקח אוד שורף מן האש ומכ
ומכניסו ביורה גדולה שבה המים הרותחים עד שיעלו המים על גבו
גבותיה . ושופך אחכ המים והיא נכ נגעלת . ודיני הכלי והדאויס
להגעיל ואיך יגעילם אכתוב בקוצר .
ופרזליהו בנורא וכן מחמירין בעלי נפש מאשכנו . אכל הלכתא
אידי ואידי כרותחין ובכלי ראשון אך צריך לנקית הנציב היטב מח
מתמץ שכחוריו ובסדקיו . הכדוכות של נחושת או ברזל נוהגים ל
להגעיל ואם חוטטין שלא יתקלקלו . ראיתי אג הכחבר את מוריה
חכי מהר' אברהם זכש זצ"ל נוהג לתן בתוכו נחלים בועדות ולסככ ה
המדוכה בחוט סביב בחוץ קשור ולשהות הגהליכ בתוכו כועדות ב
עד שהחוט בחוץ ישרף ודיו . ומדוכות של אכנים ראיתי שגורדין
המדוכה בפנים בברזל ככל וכל ואחכ מגעילו ודיו . וכן עושין לכלי
האכנים שקורין לאכידיו . ודי להם . האגני דלישה שהן של עץ
שנותנין בו הסאור בשעת לישא אין נוהגין להכשירם ומנהג לגקותם

לכן

ויטב וליהם לגוי עד אחר הפסח עכל המחבר תשעה כתב
 רב אלפס משה למאני בגו יודה עד דפליגי וכת' ראביה מי יודע לשער
 שיעור הפליטה אחלי ישהה בתוכם וחורדי ובלעי לכן ידא שמים הרוצה
 להגעיל חרבה כלים כיחוד ישהה לכליו מעת לעת לתשמיש דכיון ד
 דפעם שלהם פגום אין אוסרין רק שיגעיל בזמן ההיתר קודם שעה ח
 חמישית דלאחר אסורו אין פגיסתו מתרת • והלאש כתב דקודם זמן
 אסורו יכול להגעיל אפי' כלי בן יומא אפי' אין במים ס' לבטלו
 תשעו כת' דשכס שצריך להגעיל תחלה היורה שמגעילין בה שאר
 מבלים וכן פסק' ר' וכן חרזה ריבא וכן יש בתשובות הנאונים •
 והלאש כת' דדין היורה כדין שאר הכלים שאם אליה בת יומא או אפי'
 שהיא בת יומא והוא קודם שעה ששית אין צריך להגעילה תחלה
 תשעו מאדו ומדוחן ושאר מינין שאינן מחמשת מיני דגן מותר
 לעשות מהן תבשיל וכן בכל מיני קטניות ויש אוסרין לפי שמיני חטין
 מתערבין בהם ולא נהגו כן • ואני המחבר ראיתי חסידי אשכנז ו
 וכל חכמיה נוהגין מלאכול כל מיני קטניות בפסח תשעה כת'
 וה' יצחק מקורבייל בסמק' וז' בראה לי לקיים המנהג ולאסור כל ק
 קטניות בפסח ולא מחמת חכונ' עצמן אלא כיון דקטניות מעשה קדוח
 הן ודגן נמי מעשה קדוח כדיוסא אי הוי שדינן קטניות דילמא אתי ל
 לאחלוףי וגם חרדל נכון לאסור משו' דהוי מין דמרנן ואפי' ליתגם במים
 דותחין נכון לאסור דילמא אתי לאחלוףי ולתתם במים קדים • עכל'
 סמק' ודבי ברוך וה' שפואל מאיכדיא לא הוי אוכלין קטניו בפסח
 וה' יחיאל מפזיש נהג לאכול בפסח פול וזבן מ' דבי
 כת' בסמק' שאסור לאכול דבש בפסח לפי שרגילין לערב בו קמח ואפי'
 דבש הבא מן הכוורת כדי שלא לחלק ומהאי טעם ט' לאסור התאנים
 לפי שרגילין לערב בו סלת בשמתקנין אותם מ' דבי תש' כתב
 ה' פרץ יש נוהגים לברך החטין מאכילת העכברים ויש אוסרי' דאין
 צריך דהוי כמו מי פירו' דאין מחמיצין וכת' הוא שאינו דומה למי פירו'
 שדוק מחמין כדתנן לא ילעוס אדם חמץ בו ואין להקל עכ' ולי' ט'
 שאין לחוש על זה כלל דעל ידי דוק מועט לא תתחמץ החטה קשה •
 ועוד אפי' אם יש בהן בשוכין אחת בני אלף מתבטל שאינו טחון כדי ל
 לבטלן שוחים תשפא כתב רב אלפס שצריך לשכור
 החטין שיצא בהן ידי מצת מצות

משעת קצירה שלא תבא עליהן מים : והוא כתב שאין צריך אלא
 משעת טחינה וזה לשונו נוהגים באשכנז וצרפת לשוכרו כשיקט ט
 טחינה לפי שמהז בקרבין אותו למים שנותנין בריחים של מים וכן כת'
 בשאלתות תשפכ תשובה לגאון לקח קמח מן השוק בשעת
 הדחק יוצאין בה דלא בחזקין אמורא אבל לכתחלה בעינן שמורי
 לשון השורים תשפנ יש רוצין להוכיח מן הידושלמי שצריך
 לטחון החטה יום או יומים לפני הרישה . ואם טחנו בערב פכח יהא א
 אסור ללוש מצה בו ביום לפי שהקמח בשעת השחינה דוחה הוא ופ
 וכתחמם המים והעסה נוחה להחמין וקדוב הדבר לבא לידי אסורא
 שכלי הרקט . תשפד ירושלמי פרק אלו עוברין בר פפא א
 אזיל לגבי טחוניא כו' ומכאן התם שהאמוראין בעצמן היו הולכין
 לבית הריחים . מדברי תשפה כתב גדול בדורו כדור יעקב
 בולן נוהגין לנקר דרחים משום דזמנין כבר טחנו בהן תבואה לתותח
 לסלת והוי חמץ גמור תשפו עושין מצה הדראה פי' דשי כולה
 סובין והזכרם אסור כולה סובין וכן דעת רב אלפס תשפו
 בצק של גוים עכבר בה שלא החמיצה שאין בה סידוק ולא הבסיפו פני'
 מותר לאכלה ובלבד שיאכל בזית כצנה באחרונה ויש אוסרין לאכלה
 אלא אם כן לשה הגוי בפנינו ולא נהירא להראש . טורים
 תשפח אין לטין אלא במים שלנו לפי דשי לאו דוקא שלנו אלא
 שעבר עליהן יב' שעות בשנשאכו ולפי הדור אליעזר צריך שלא יהיו
 מחוברין בשנכנס הלילה בפני שכלילה המעיין רותחין והשאובין
 בערב עם שקיעת החמה מותרין מיד והוא כתב וכן עמא דבר ל
 לשאוב בבין השמשות' ומתוך לשון דשי בשכע דמים שלא לנו אין ל
 להקפיד אלא בכורות ומעיינות אכל במדרות אין לחוש ממ' אין להקל
 ואין ללוש ממי נהרות אלא אכ' לנו . וכן מראה מלשון הג' שאין לחלק
 אם לטו בכים פושדים ואפי' כמים שלא לנו אסור וכן כתב בהג' וכן
 הד' יונה גיאת הד' דוקא בחמין ובחמי חמה אבל במים שלא לנו
 בדיעבד מותר ואפי' לכתחלה שרי למילש בהו' אי לית ליה מ'א אחרוני
 ולזה הסכים הראש לשון רשודים תשפט כת' דשי חשו חכמים
 לכמה עיירות שאין להם רקמי מעיינות ואמרו שילינו הלילה כדי ש
 שיצטננו עד יום כהרת וכתב ראביה דכנהג כסד הוא שנהגו רבותינו
 לשאוב אחר שקיעת החמה

אליעזר מפיץ אין תקנה אלא שלא יחיו המים מחוברין בלילה ובלילה
מעינות רותחין וכתב ראביה לפי טעם זה אסור לשאוב אחר תחלת
הלילה • ומצאתי תשובת ר'י שכתב אם נשזבו כל המים
בשכיל המת אין ביד להתיר מים שלא לנו אפי' על ידי הדחק • ובא
מעשה לירי ואמרתי שלא לשפוך המים בשכיל המת בלילי הפסח דליל
שימורים הוא וכן בשאר לילות דפסח דשומר פתאים ה' וחלילה שיארע
תקלה על ידי מצות השם וכן הורה הדר יהודה חסיד שלא לשפוך
המים מן התקיפה בשכיל זה • מ'דכי תשצ לא במים
הגרופין • פי' ל'י מים שנשאבו בו כיום וד'שי פיר' מים הגרופין מן ה'
המליח דוד נחשת גדול תלוי על האש • וכן פי' בעל הדברות ולא
שנתחבם באש דאם כן היינו חמין אלא חום הנחשת שדרכו להתחמם
תמיד בחימותו • שבולי הלקט תשצא והא דאמר בעברה
הלשה פי' ראביה דוקא במזיר אכל בשונג שדי וד'שי אוסר אפי' בשונג
ואסורין אפי' באכילה משום חשש חמץ דגרע מבצקת של גויס וד'ין
גיאת ובעל העטור כתבו דוקא למצה משוכרת אכל לאכילה שדי •
וכן כתב בעל הדברות • וד'אש הסכים לפי ד'שי לאוסרו אפילו ב'
בשונג ואפי' באכילה • לשון הטורים תשצב הא דאמר רבא
יומא דעינא כולא שמשא ואפי' בדוכתא דלא נפיל שמשא אסור למ'
למילש פי' תחת האור • וכתב בעל הדברות דליתא וד'י פסק דה'
דהלכתא היא וסמכין עליה שבולי הלקט תשצג כתב הדר
משלם בשם דבינו אליעזר הגדול שיש להזהר כשאופין המצות שלא י'
יתנם ככלי שיש בו קמח שאם ידבק הקמח במצה ואחר כך ישהה במרק
המצה והקמח שעליה יבא לירי חמוץ ואסור גדול הוא עכל מ'דכי •
תשצד ודבה נוהגין שלא ליתן מלח במצה בפסח וכן נוהגין בא'
באשכנז ואין טעם בדבר לאוסרו ומשום אל תשוש תורת אמך אין
לשנות • ויש אומ' שבלי לראשון אין ליתן בה מלח משום דהוי מצה
עשירה וגם זה אינו ובספר דוקח בשם התוספות שאין ליתן פלפלין ב'
במצה לפי שהם חריין ומחמיצין העסה • והמ'דכי כתב שאין ליתן
מלח במצה ובתשובות גאוני לותיר כתוב כל האוכל מצה מלוח בפסח
כאלו אוכל חמץ ולא כ'שכט שהתיר למלוח מצה מיו ראשון ואיל' וכן
ד'סבא בתשובותיו התיר • גם התיר ר'י לתת תבלין במצה מיום ראשון
ואילך וכן התיר ה'מבם • מ'דכי ואין מנהג אשכנז ליתן

ליתן מלח במצה כל ימי הפסח תשצח אף הדודה ונותן בסל
הוא הדין על גבי טבלא שיש לה לבזבזין גבורין מכל המצות • וזאם
פסק בספר יראים דבי קאמר ר' אליעזר דמהני צידוף סל להחמיד דוקא
לחייב עסה שלא כשיעור חלה אבל אם היה שיעור עסה אין צידוף סל
פוטרי זה את זה • וספר המצות וזאביה חולקים וסוכרין דאפי לקולא
מהני צידוף מ'דכי פג' לשון מו' אבי כהרר יהודה לנרא בתשובה
ועל עניין החלה בלילי פסחים ודאי מנהגא דידן ודרכן קשישי שהיו
בדורינו כדפסק רבי ב'ר' אליעזר פרק אלו עוברין וכן נהגו רבינו
יעקב ב'ר' יקר ור'שי וכן דעת הרמבם ואיני מחלק בין חלת חוצה ל
לארץ לחלת ארץ ישראל וזי שחלק לעצמו חלק ונס מהלם בת' שאותו
הבנה טוב ונכון הוא כדי להסתלק מכל הכפכות תשצו אמר
רבא קבא כלונגאא לפסחא בת' הדר יהודה ב'ר' יצחק דוקא לראשונים
שהיו תגוריהם קטנים ואיבא למיחש בעסה גדולה לחמוץ אבל תגורים
שלנו שהם גדולים עדיף שילוש עסה גדולה ויהיו עוסקים בעסה תמיד
כדי שלא תתחמץ ולא הודו לו חבריו ובת' הדר יונה היבא שלש יותר
מזה השיעור חכמי צרפת אוסרין אותו ולי טרא' להתיר ומיהו לדעת
הגאונים שכתבו שלכתחלה אין להניח העסה אפי' רנע אחד בלא עסק
אכ' לכתחלה אין ללוש יותר מזה השיעור ולהא הסכים וזאש לשון
הטורים תשצו בהלכות פסח של'רשי כתו' אין לשין ב' מדות
בפסח כדי שלא תבא העסה לידי חכוץ וכשם די' ב' יהוד' מצאתי שאין
לחוש בתגורי' גדולים ובביתו היו לשין שני שעורים יחד או יותר אבל
מס' אין להקל כיון שנתנו חכמים שיעור כי האי וכן פסקו רוב הגאונים
וכן כת' רב בהן צדק • וכדברי הגאונים מצאתי להתיר ללוש ול
חלקטף בעמילת עץ לפי שממחר להשלים את מלאכתו והני מילי בת
בתגורים שלהן שפיהן לבעלה והיו קטנים אבל בתגורים שלנו יותר
טוב ללוש הרבה יחד שאם היינו לשים קפיזא קפיזא יכולין להתחמץ
הראשונים קודם שלשין ומקשפין האחרונות שכולי הלקט' ואני ה
המחבר ראיתי נוהגין בעלי נפש פאשכנו ללוש כדי שיעור חלה לבד
אפי' כתגורים גדולים תשצח יש מנהגים שכתבו שאפי' חלת
האור יכול לקרות לה שם ולאפותה אפי' במקום שאין בהן דחזא ליה
אי איתא דאמרינן הואיל והלכה כרבה דאמר הואיל

ומוטב שלא לקרות לה שם אלא אב"י שכן בעד להוציא נפשיה מ
מפלגתא • לשון הטורים תשצט כתב ר"י בהלכו
פסח שלו הרוצה להפריש חלה מן העסה יכרך להפריש תרומה ולא י
יאמר חלה כי פי' חלה היא עונה וחידה וחדימו תרומה בתיב ותרומה
שמה ושורפה ואינה מאכילה לכהן טמא • ואחר כך אם יש שם כהן ג
מפריש כדי מתנה ההוגנת לו בלי ברכה • שהרי נפטר העסה בתרומה
ראשונה • שבולי הלקט • בשם חז"ר יעקב כתב המפריש חלה
ביום טוב ויאך יעשה יפריש עונה קטנה ויאפה אותה עם שאר עונות
ואחר אפיתן יצרף הכל בסל העונה והתרומה ונראין כאלו הן מחוכרין
יחד והכל מצרפן לחלה וכבר עלה עליה וכצניעה עד חלו המועד כמו
שהיא אפיה וישרפנה בחלו המועד וכן כתב ה"ר שמואל מפליזא •
אבל לקרא לה שם קוד' שתאפה לא לפי ששקרא לה שם אסור לאפות'
שאין שורפין קדשים ביט' • וז"ל כ" שמואל כתב דוקא בח' ית הארץ
דאסורא מדאורייתא אבל חלה חוצה לארץ מותר לקרא לה שם תחלה
אם יש בעד כהן קטן שלא ראה קדי מיכיו ובהג' בשם רב כהן צ"ק
כתב דאי ליכא כהן קטן מותר לכהן בעל קרי על ידי בטול ברוב כמו
תרומה חוצה לארץ וגם החלה מותרת אם שכל לקרייו ומטעם
זה אין להתיר לאפותה דשם צריך הערב שמש ולא יוכל לאוכלה עד
הלילה שהוא חול ואם כן יעשה אפיה שלא לצורך יט' וכן כתב ר"י
אלפס ז"ל דחלת חוצה לארץ קודם לה שם ואופאה מיד לכתחלה ואכיל
לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן עבדינן כ" אלעזר ז"ל תקרא לה שם
עד שתאפה ולכי נפיק יט' שרפינן ליה וכן הלכתא • שבולי הלקט
ובעל
התרומה כתב הלשון הדבה מצות אם הם קטנות שאין כהן שיעור חלה •
יתנם בתיבה בדאמר אלעזר הכ"י מצרפו לחלה • וכן יצטרך נגיעה
עם צידוף בלי קודם הפרט' והבא לצרף את הפת לאחר אפיה כשלשון
שלא כשיעור ומצרפו עם הכלי כדי להפריש חלה • על
זה כתב ה"ר אביגדור שצריך שלא יהא הפת יוצא מלמעלה מאיגני ה
הכלי שמה שעולה ויוצא למעלה מאיגני הכלי אין מצטרף • וה"ר
מאיר כתב דוקא בדיעבד טוב לעשות כן לצרפו בכלי כשאר ימות
השנה • אבל לכתחלה לא דראשית עדיסותיכם אמר רחמנא
בעודה עסה אבל בפסח ובכל יום טוב ששקרא עליה שם אסור
לשלטלו וגם שאין שורפין קדשים יוד ב

ביום טוב הואיל ולא אפשר בענין אחר מותר • שכולי הלקס תת
 אין מתחילין להתעסק כביצק של מצה כיום יד' אלא אחר שש שעות • וא
 ואיתא בתשובות מעשה באחד שאפה מצה קודם ד' שעות וכבר ב
 ביעד חמצו ואסרו רבותינו הנצות דאיתקשן לפסח • וכיון דפסח אינו
 אלא כשש שעות ולמעלה אף מצה כן • וכן כתב י"ט דהוי אסור דא
 דאוריתא דהא הוקשו מצות לפסח • ובתשובות הנאונים כצאתי
 דבדיעבד כשידה • ובשם רב מתתיה גאון כת' שיאפה הכל מערב שבת
 משום טורח יום טוב • שכולי הלקט • אבל רבינו שמואל ח
 הבהן התיר אך לכתחלה יש להזהר משום דהכיבה מצוה בשעתה •
 ודאכיה הביא ראיה כן התוספתא יוצאים במצה ישנה ובלבד שיעטנה
 לשם פסח • ונראה דבירושלמי פליג אתוספתא ואסר אפי' עטאה לשם
 פסח וכיון דבירושלמי אכר ראוי להחמיר שלא לעשות קודם חצות
 ובשעת הדחק שלא ימצא לאפות ליל פסח • משום איד של גוים ראוי ל
 לסכוך על התוספתא להתיר • וכמ' יעשה ג' מצות בליל פסח משום
 חכיבה כצוה בשעתה • וכן כתב רב מתתיה ז"ל • והשיב הדר יהודה
 הבהן שטוב לעשות המצות בליל שני משום חכיבה מצוה בשעתה •
 ורב האי גאון כתב מנהג אבותינו לבער חמץ מערב שבת ולאפות מצה
 לאוכלה • וגדר גדרו קדמונינו שלא יבא לידי אסור ובמוצאי שבת א
 אופין מצה כתיקנה • ואנו אין לנו אלא מנהג אבותינו לאפות מערב
 שבת ולא לטרוח באפיה כיש' עכ"ל • והראש היה אופה מצה
 מערב שבת • ואני ראיתי בב"צילונה שהמדקדקין היו אופין כל
 מה שהיו צריכין במועד מקודם המועד • שאם תתערב עס המצו' כשהו
 מחמץ יתבטל קודם אסורו • לשון הטורים • ובשם רב
 כתתיה שיאפה למוצאי שבת • ובשם רב האי גאון כצאתי טכתב ולכן
 אין לנו אלא מנהג אבותינו לאפות מערב שבת ולא לטרוח באפיה ב
 ביום טוב • וכן כתב בעל הדברות ז"ל • וכן כתב ראם • וכן הדר מאיר
 ז"ל וכן כתב מורי יעלה ז"ל • משכולי הלקט • רבינו שמשון
 משנן אסר לאפות המצות ביום ששי בשחל ערב פסח בשבת • וכן כש
 פשמע משם רב יהודאי גאון • וכן מצאתי בשם ר' דאסור • משום שפא
 יאסרו פסח הוא משבת שעבר • ויש ראיה להתיר גם מן הירושלמי
 מירדכי • ואני המחבר שמעתי ממורי אבי זצ"ל שאמר
 בשם מהר"ר יעקב מולן שנהג להתחיל בעשיית המצו' בערב פסח אחר
 חצות ולא מקודם • וכן נהג אחריו אבי ז"ל • ובשחל ערב פסח בשבת

והניח לאפות הכל מערב שבת אפי' הנ' מצות המסומדות ורוב
העולם נוחג לאפות הכל אפי' קידם ערב פסח תתא אין
לשון את המצה על ידי חדש שוטה וקטן וכן איתא בשאלתות לשה
גויה העסה או חדש שוטה וקטן ולא בני שמור ניכחו אע"כ דאפיה יש
ישראל כר דעת ועכד זה שמד משעת אפיה לא נציק בה ידי חובתו •
וכן כתב רב כהן צדק • ורב האי גאון כתב מצה שאפאה גוי בפני
ישראל על ידי שימור בתקנה מותר לאכלה • ובעלי מעשים וחסידים
מחסידים על עצמם כנאותים מחמירים ולשים בעצמם ואפ"ן לשון
הטורים • ובהג' כתבו עכד ושפחה דלא שכלי אסרי לסילש מצה
ביום ראשון אכל שאר יומי שרי והכי חזינן לרב כהן צדק ז"ל וכן אית'
בתשובות הגאונים • שכלי הלכט • תתב כת' רב אלפס
לא אסרו סדיקין המצוידין אלא לבעלי בתים שאינן בקיאי' בציוורין ו
רבא לשהות עליהן אפי' איש להם דפוס' שבמדינה לעשותם וכן כת'
הרמבם והראש היה נישט לאסור אפי' לכתומין תתג פסק
גדול בדורו מידר יעקב מולן כשחל ערב פסח בשבת יתענו הבכורות
ביום ח' לשי' לפניו אכן מורי אבי ז"ל לא תנהיג בן אלא שלא להתענות
כל עיקר הואיל וכדחה נדחה מאחר שאינו אלא מנהג • תתד
מצה שנאפה עם חמץ בתנור כתב' דמותת ודיחא בהאי לא מצינו
שיאסיד כל הפת • ויש אוסרין אם נגעו זה בזה דדמי לפת חכה ו
וחבית פתוחה ולדעת הראש דשרי אפי' מצה שנמצאת בה חטה ב
בקיע' נראה דהכא נמי שרי לשון הטורים תתה נשאל
גדול הדור מידרי מולן ז"ל אם מצטרפין שהיות בכצק לשיעור מיל אם
לא והשיב דאין מצטרפין והביא ראיה מטיף טיף אפי' כל היום כולו
אי אפשר להחזיק ולא דוקא כל היום כולו אלא אפי' ב' או ג' ימים וא
ואמאי לא מצטרפי ההפסקות עכ"ל תתו מי פירו' אין מחמיצין
ורבו בו הדעות לשי' אין חייבי' על חמוצו ברת אכל חמץ בוקשה הוה
ואפי' במי פירות לבד אסור ללוש ולרב אלפס אפי' במי פירות עם מים
מותר ללוש מליל ראשון ואילך ויש אוסרין ללוש במי פירות עם מים
אף מליל ראשון ואילך אבל קטיף ששקששין בה את העסה בשעתה
העדיכה מתירין מליל ראשון ואילך אבל כליל ראשון ושני אין יו
יוצאין בהן ידי חובתן דהוה ליה מצה עשירה תתו ובמי
בצים היה מסתפק לשי' אם מחמיצין ורת היה מתיר ולזה הסכים

ה'ראש • ומי פירות עם מים היו חמץ בוקשה ואין בו כרת לעפ' שם
שמכרה להחמץ יותר משאר עכה הלכך אין ללוש בהם • ואם לוש
בהם פסק בהג' דישורף מיד וה'רין גיאת פסק כחכמים שאמרו שיאפה
מיד ולזה הסכים ה'ראש וכל כשקין הם בכלל מי פירות הלכך חספה
טנמצאה בדבש או ביין וחוכין מותר ובלבד שלא נתערב בהן כים •
לשון הטורים תתח איכא מרבכתא דאסרי אפי' בשאר יומי ל
לקטף המצות במי פירות ואיכא רבכתא אחריני דשדו • משבולי הלקט
תתח בהלכות פנח של רשי שאלו את רבי אם מותר ללוש ב
בביצים בפסח העסה אם יש בהם משום חמוץ אם לאו ולא אמר ר' לא
אסור ולא היתר אבל נהגו אסור בכל ערי דיינוס • שבולי הלקט
תתי מצאתי שאם נמצא בקכח בלחלוחית מלח מחמץ כי ח
המלח תולדתו מן המים ואינו בכלל מי פירות ואין נראה לי דהא
שרי ותיקא במשחא ומלחא אלמא דמלח היי בכלל מי פירות •
תתיא כתב בעל העטור כת הרב הבבלי מותר ללוש לתרנגולים
כורסן או קמח ומאכילו מיד או ישהה רק שלא ישהה שיעור מהלך כיל
וכל זמן שמהפכין או כנקרין בה אין באה לידי חמוץ ואין לסבוק על
זה שאם כן נשהה כשיעור מיל עכ' תתיב כתב ה'ראש על
בה שהתיר לרקד הקכח כשנפל עליו מים קולא גדולה היא לעשות כן
בתיך הפסח שחמץ כמשהו כי שמא יעבור עם הקכח חמץ כל שהו כ
בנפה • וראיתי כורין הלכה לבעשה שיאחז בידו כל הבקום הם
המלוח'ח בשק והבי עדיף טפי • עכ' לשון הטורים תתיג
האידנא דשדרו רבנן במתיבתא דאין אגו בקיאין בחליטה בכל ענין א
אסור ואין לגין מורסן לעופות כפסח כלל • וה'מנס התיר ללוש
ותרנגולין כורסן או קמח ומאכילין מיד ועובד עליהן עד שלא ישהה כ
כדי הלון מיל שבולי הלקט תתיד חטין או שעורין
נתבקעו אסורין לא נתבקעו מותרין וקאמר מר עוקבא הא דקתני נת
נתבקעו אסורות לא נתבקעו כמש' אלא קרובות להתבקע שאם כניחן
על פי החביות של יין והם נתבקעות מבח היין ואית דגרסי על פי
הביב ושמואל אמר אין אסורין אלא אם נתבקעו כמש' וכתב רב
אלפס יש פוסקין כשמואל דוקא נתבקעו כמש' • יש פוסקין
במר עוקבא לחוברא תתטו אם
במצאה חטה בעסה או נמצאת במצה אפזיה כתב ה'ראש שמונת אפילו

שהיא בקועה וראיתי קצת גדולים שאסרו המצה והיא • יש אחרים
 שאסרו כל המצות • ונראה לי שאפי' אם תמצא לומר שהיתה חבץ
 החטה למה תאסר כל המצה דלא דאמרינן חמץ במשהו היינו על ידי
 בשול שמתפשט החמץ בכל הקדירה אבל אם כזית חלב נפל על
 החרדה אחת דבר ידוע שאין אסור החלב מפעפע בכל הקדירה דאפיה
 לא היו כבשול להתפשט מעמו בכל החרדה אלא אוסר כדי קליפה או
 כדי נטילה וכל שכן חטה אחת שאין כח בפליטתה להתפשט בכל הח
 החרדה וכן כתב הר"ר אליעזר ממין שאם נמצאה חטה על בשר מלוח
 או צלי או על מצה רותחת חותך מקום פיעפועו לפי אוכד חרעת ודיו
 ואם הוא ביט' אחרון של פסח מותר להשהותו עד אחר פסח כיון שהוא
 בפק' יט' ספק חול' • לשון הטורים • וכספר המצות בתב דגם
 בצלי אסור בטעם משהו לפי שטעם החטה הולך בכל העוף כשהופך
 השפוד בשעת צליה • וכן בספר רוקח אוסר הצלי בהטאה שנמצא בו
 חמץ אבל אם נמצאה חטה על בשר מלוח אין אוסר אלא כדי קליפה
 וכן כתב הר"ר שם אל בפלייזא בשם רבו הקדוש שקבל מ'יצבא •
 ב'רדכי • מעשה שנמצאה חטה בקועה בכלי של כים וכשלו בתוך
 המים התבטל והתיר ולא אמרינן שנאסרו המים ואסרו התבטל •
 וכן התיר ראביה חטין שנפלו לכור • ונראה לי הטעם שאין החטין נו
 גותנים טעם במים צוננים ואפי' חמץ גמור שנפל לכור כותר מהאי ט
 טעמא • וכתב עוד חטה שנמצאת בתרנגולת
 מלוחה ומלחו עמה אחרות שאות' שנצמא בה אסורה דנתרככה החטה
 וחמץ בפסח כמשהוא והשאר מותרות • והוא הדין אם צלו ה
 התרנגולת בשפוד ונמצאת החטה על אחת מהן אותה אסורה והשאר
 מותרות •
 וכתב הראש' אין דבריו נראין כמה שאסר כל התרנגולת במליחה שנ
 שנמצאת בה חטה אלא כאשר כתב רבינו אליעזר ממין שנוטל במקום
 פיעפועה אבל תרנגולת צלוייה שנמצאת בה חטה בזה נ
 נראין דבריו שכל התרנגולת אסורה לפי שמהפכין השפוד ומתפשט ה
 רטעס בגל התרנגולת ואם היה בא לידי הכעסה הייתי אוסר כל
 התרנגולת שבשפוד שנוגעות זו לזו דעל ידי הפוך כתפשט כזו לזו
 ובי היכי דבשאר אסורין אם היה בו ליתן טעם בכולן כולן אסורין והוא

בחמץ כמשוה עכ' וְלִשְׁפָסֶךָ נִכְדָּעִי כִּי הִתְרַנְּנֹלֶת אֲחֶרֶךְ
וְגַם אֲמַר שֶׁהִיא אֲסֻדָּה וְכֵן מִצְאֵנִי כְּתוּבָה אַחַת וּמִצְאֵנִי מִצְרֵי
דֹקָא עַל יְדֵי צִלְיָאֵן בְּשׁוּל אֲבָל עַל יְדֵי מְלִיחָה אֲסֻדָּה עֹף אוֹ בֶשֶׂר וְ
וּנְמִצָּא שֶׁסְּגִיד חֹשֶׁה סָנִי בְקִלְיָה לְבָד שְׁקוּלָף מֵעֵט מִהֶבֶשֶׁר מִן הַמֶּ
הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא שֶׁהַחֹטֵט וְדִי לְגִאוּנִים זֶל מַעֲשֵׂה הִיחַ וְהִתִּיר
מִזֵּי תְרַנְּנֹלֶת שֶׁנִּמְלָגָה כְּחֻמִּין כְּפֶסֶח וְהִיחַ הוֹפֵק עֲמֵת עֲדִין וְכֵה הִיחַ
חֲטִין וְהִתִּיר מִטַּעַם דְּקִדִּים וְהוֹפֵק מִפְּסִיק כִּינּו לְבִין הַבֶּשֶׂר וְעוֹד פֶּ
מִצְאֵנִי בְּבֶאֱרָ שֶׁמִּצְאֵן בּוֹ לֶחֶם בְּפֶסֶח וְאִסְרוֹ לִשְׁתּוֹת מִמֵּי הַבֶּאֱרָ שְׂכוּלֵי
הַלֶּקֶט יֵשׁ מִזִּירִין חֹשֶׁה שֶׁנִּמְצָאָה כְּזֶקֶק שֶׁל תְּרַנְּנֹלֶת דְּחִשְׁבָּה
כְּמִצְוֵה לְזֹאֵן עָלֶיהָ תּוֹרַת אוֹכֵל וְיֵאֵשְׁרֵן לְלַמֵּד אֲסֻדָּה מִשּׁוּמָאָה
וְלִזְהוּ הַסִּכִּים הָרִאשִׁים וְשֶׁבֶם וּרְבִינוּ יִצְחָק מִפְּרָגָה וּרְבִינוּ יְהוֹדָה
מִפְּרִישׁ וּרְבִינוּ יִחְיָא מִפְּרִישׁ סְבִירָא לְהוֹרֵד דְּנוֹתָן טַעַם לִפְנֵם כְּפֶסֶח מוֹתֵר
וְכֵן הָיָה יִצְחָק אֲחֵר וְדוּעַ וְהָיָה יִחְיָא מִמִּין אֲמֵר דְּנוֹתָן טַעַם לִפְנֵם אֲסֻר
וְכֵן רְבִינוּ יִצְחָק בֶּרֶךְ אֲבִרָחָם וּבִאשְׁמֵנוּ נִהְגוּ הִתֵּר תַּתִּין
מֵעֵשֶׂה שֶׁחֲנֵעִילּוּ יוֹרָה מִחֻמְצֵת וְנִשְׁפְּכוּ הַמִּים מִחֻמְצֵס וְיִדְרוּ לְבֶאֱרָ וְאִ
וְאִסְרוּ הַמִּים לִשְׁתּוֹת בְּפֶסֶח שֶׁחֲמֵץ בְּפֶסֶח כְּמִשּׁוֹ וְהָיָה פֶסֶק דִּ
דְּמוֹת־לִשְׁאֵן דֹּאֲרֵי נֹתָן טַעַם לִפְנֵם כְּפֶסֶח מוֹתֵר וּרְבִינוּ יִצְחָק אֲחֵר
זִרְעֵי כֶּתִ' כִּכְרֵי לֶחֶם שֶׁנֶּל לְכוֹר וְאִין כּוֹ כִּדִּי לִיתֵן טַעַם בְּמִי הַכוֹר בּוֹהֵי
יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם מוֹתֵרִין מִי הַכוֹר אוֹ אֲסוּרִין דְּשֵׁא יֵשׁ לְחַמְצֵד כּוֹ טַפִּי
מִחֻטָּה מִשּׁוֹם דֶּהֱכִיר כִּבְרֵי נִתְחַמֵּץ וּמִמֶּכֶל כִּי הָאִי גוֹוֹנָא נִסְתַּק עַל־שֶׁ
שְׁאֵלֹת דְּרֵב אֲחִי שֶׁהִתִּירוּ חֲמֵץ בְּפֶסֶח בְּשִׁשִּׁים מִדְּכִי תַתִּין
אִם הִתְחִיל כְּמִלְאָכָה מֵאֲתֻמּוֹל לְעֶרֶב פֶּסֶח וְהוּא לְצוּרֵךְ הַמוֹעֵד יִכּוֹל לִגְ
לְגוֹמְרָה כְּעֶרֶב הַמוֹעֵד וּפִי הָיָה יוֹנָה אֲפִי אֲחֵר חֲצוֹת וְהָיָה כְּתִב
דֹּקָא עַד חֲצוֹת וְאִם אֵינוֹ לְצוּרֵךְ הַמוֹעֵד אֲפִי אִם הִתְחִיל לִכְה מֵאֲתֻמּוֹל
לֹא יִגְמֹר כֵּה תַתִּיחַ הַחֲיִיטִין וְהַסְפִּירִין וְהַכּוֹבֵסִין עוֹשֵׂי מִלְּאָכָזָן
עַד חֲצוֹת אֲפִי בְּמָקָם שֶׁחֲנִי טֵלָא לְעִשּׂוֹת וְהָיָה כְּתִב דֹּאֲפִי אֵילוֹ
הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִתְחִיל אֲלֵא בְּמָקָם שֶׁנִּהְגוּ לְעִשּׂוֹת וּבִשְׁאֵר אוֹמְבִיזוֹת שֶׁאֵנוּ
אוֹמְרִים אִם הִתְחִילוּ מֵאֲתֻמּוֹל גּוֹמְרִין עַד חֲצוֹת דֹּקָא מָקָם שֶׁנִּהְגוּ לִ
לְעִשּׂוֹת וְהָיָה כְּתִב כְּסִבְרָא רִאשׁוֹנָה לְשׁוֹן הַטּוֹרִים

תַּתִּיחַ הַכִּבִּירֹת נִהְגוּ לְהַתְעַנּוֹת וְהָיָה יִחְיָא
וְהָיָה אֵיבֵר לֹאבּוֹל מִינֵי תְרַנְּנֵימָא מִדְּכִי פֶרֶק עֲרִכֵי פֶסֶחִים תַּתִּיחַ

אם התהלך לאכול כערב פסח קודם שעה עשירית ומשכה סעודתו עד
הלילה פסח דשכס אעג' דבשאר שבתות פורס כנה ובקדש בפסח
צריך להפסיק בסעודתו בעקידת השלחן ויש אומ' שאין צרי' אלא פורס
כפה ומקדש על הכוס ואין מברכין עליו בודא פרי הגנן ומכרך
ברכת המוציא ונומר סעודתו • ויש אומרים שגם ברכת המוציא אין
צריך לכרך • אבל רב אלנס כתב שצריך לברך ברכת הכוזא וכן כת
בהג' ולזה הככים הדאש • לשון הטורים תתבא ערבי
פסחים לא יאכל עד שתחשך • ואם תאמר למה נקט הכא שפי' בש
גשתחשך יותר מבשבת ויט' ותירץ הדר יעקב מקריביל רד
דנקט עד שתחשך דאעג' דככל השבתות והימים שונים מוס' פין מן ה
החד על הקודש בפסח אינו יכול לאכול עד שתחשך ולא נראה
אלא לאו דוקא נקט עד שתחשך והוא תקון הלשון ורבינו יואל
הככים עם הדרי אורליינש דאתקש מצה לפסח שאינו נאכל אלא בלילה
ברדכי פרק ערבי פסחים תתבא כתב גדול בדורו מה
מהר"ר יעקב מולין אם בשבירה אחת מן הנכצות שעושים לשבדרי' או
באבדח גבון לאפות אחרת משום אסכבתא דג' עשרונים • ועוד דזמנין
אין שמור גמור לשאר כצות • אבל במ' אם בשבירה אחת דנתי לפני מו
מורי ולקח אותה במקום השנית כיון דבלאו הכי בוצעין אחת ואפילו
חיתה השלישית הגשברה דבשום הקדמה לכצוה לא יאפה אחרת
תתבא כתב אבי העזרי דבזמן הזה אין צריך לעשות הסיכה
ממנה העם להסיכ • ובש הוא בסיכ לא יסב על גבו ולא על פניו ולא
לא על ימינו אלא על שמאלו • ופי' דשכס בפני שצריך לאכול בימינו
ולפיכך איטר יד ימינו יסב על יד ימינו • ודשי פי' הטעם שלא יקדים
קנה לושט ולפי זה אין חלוק בין איטר לאדר • ואשה אינה צריכה ה
היסכה • ופי' דשכס מפני שאימת בעלה עליה ולפי זה אלכנה או גר' ש'
בעי הסיכה • ובהג' כתב בשום דלאו אורח ארעא דאשה למזנא ולפי
זה כל אשה אינה צריכה הסיכה תתבא בירושלמי מצוה להזהיר
אחר יין אדום ויראה לי טאם הלבן יותר טוב מכנו שהוא קודם • ויין
מבוטל כתב רב האי גאון שאין יוצאין בו וכן הוא בהלכות גדולות וכן
הסכים מהר"ר יעקב מולן ובירושלמי יש שיוצאין במבוטל ובקונדריטון
כן פסק המירדכי תתבא דוקא ביין שלהם שהיה חזק צריך למ
לבזוג אבל היין שלנו אינו חזק כל כך טוב לשתותו חי
ברדכי תתבא כתב גדול בדורו מהר"ר מולן כשיש

ולא דשין חזק בליל פסח בד' כמות אסדרבו של אותו האיש' למחננו
 יבזגנו בליל פסח ואס לאו לא ימזגנו • עכ' תתכן אחר
 ששתה בים ראשין אם ידעה לשתותו אפילו בכמה פעמים ורשות בידו
 וכתב אני העזרי רק שיכווין אל לבו שלא יצטרך לכרך פעם שנית
 שלא יחא כמוסף על הכוסות • וכן כתב מהרס ששאלוהו אם יכולים
 לכרך על שני היין חשוב והשיב בלילי פסח • והשיב שיכולין
 לכרך שאינו נראה כמוסף אלא אם יכרך בורא פרי הנפץ כמו שזכר
 על ד' כוסות • והן הולכין לשישתן שמצריבין לכרך בורא פרי
 הנפץ על כל כוס הלכך מסתברא להו למיטר שאם יכרך שרא כמוסף
 ולדעת הראש שאין צריך לכרך בורא פרי הנפץ על כל כוס וכוס אין
 חילוק אם יכרך אס לאו שאם אנו חושבין אותו כמוסף אפילו בלא בר
 ברכה נמי • לשון השו"ס תתכן כתב גדול בדורנו
 מהר"י מולן זל' דמצוה לקח' שני תבשילין ביצה וזרוע או בשר וכן
 העיד בעל האגודה • וטעמו מפורש ביעתא דכעי רחמנא עלן
 גפרקין עכ' • תתכט יש אומרים כשפסח חל להיות
 במוצאי שבת שאין לקח אלא תבשיל אחד זכר לפסח • אבל לא השיגי
 שכנגד החגיגה לפי שאז לא היתה חגיגה באה עס הפסח שאיננה דוחה
 את השבת • והרד פרץ כתב שאין לחוש כיון שהוא לזכר בעלמא ואדרב'
 המדקדק בזה נראה שעושה אותו כמו קדשים ממש וכן כתב בעל
 העטור וכן המדברי תתל כתב גדול בדורנו מהר"י מולין
 זל' כשבתחיל הא לחמא כגביה הקערה וגם אוחז הכצה בידו ועס
 הגבהתן מסלקן כן השלחן לגמרי עד שמגיע לעבדים היינו לפרעה
 בדברי בעל סמק' שענין עליו דברים הלכן תהיה מגולה קצת בשעת
 ההגדה דאי הוי מכוסה הוי כמאן דלית דמי כדאשכחן בפריסת
 מפה בשבת לטעם שלא יראה הפת בושתו • אך כשנוטל
 הכוס בידו כשמגיע ללפיכך נכון לבסותו מהאי טעמא שלא יראה הפת
 בושתו וכן בנהג נקיי הדעת עכ' תתלא מה"ס
 כתב שכומן הזה אין צריך נטילה לדבר שטבולו במסקה ועל כן לא
 היה מברך על נטילת ידים על טבול הראשון וכת' בעל העטור ולא
 נהירא • וכן בתשובות הגאונים שצריך לכרך וכן בתהור שמעיה ב
 בשם ר' שי' והרצוה לצאת ידי ספק יביא עצמו לידי חיוב נטילה מצד
 אחר כגון שיסך רגלו וישפשף וכן כת' בעל שבוילי הלקט תתלב
 בת רב עמרם שטבול ידקות

הוא בחרוסת וכן כתב הרמב"ם ז"ל ה"ת פ"י שמשכיל בחוסף ולא בחרוס'
 וכן הוא נהג הראש לשון השוד' • וכן פסק גדול הדור מהר"ר
 מולך בשם כל רבותיו ובעל האגודה נהג ליתן מעט חרוסת בחוס'
 בשיכור ראשון ואני המחבר ראיתי נהגו חכמי אשכנז שלא לשכר
 בחרוסת בשיכור ראשון תתלג מהר"ר מולך ז"ל הורה לחזק
 אחרי ברפס לשכור ראשון שקודין בלעז אפי' כי אינו ככלל מרוד הש
 סמך גרוקח ברפסאותיות ס' פרך ששעבדו מצרים ס' רבנא כפרך אבל
 בפטרולו וקריביל בלשון אשכנז היה מסופק סמא עולשין שהוא
 מין מרוד ולאחר שכלא כריסו ממרוד בטבול ראשון יבדך על אכילת
 מרוד בתניה וכשאין לו ברפס יקח כרתי סודי בלעז עכל' תתלד
 לר"י מברך אחר שיכור ראשון דירקות בורא נפשות רבות • וד"שכם
 אין צריך לברך אחריו וכן הסכים הראש לשון השודים פסק
 מהר"ר מולך מי שאין לו חזרת יקח מרוד שהוא לענה ובעל ספר אגודה
 כתב שיקח תמכא שנקרא בלשון לעז ראפנו הק"ח והעלין ולא
 הטרש עכ' תתלו כתב מהר"ר מולך ז"ל הברכה שעושין זכר
 למקדש כהלל יש לשכר החזרת בחרוסת ולאכול עס החרוסת אבל
 באכילת מרוד ישכור החזרת בחרוסת ויגעע החזרת מן החרוסת שלא
 יבטל טעמו וכן פסק הראש וגדולי איבריא עכ' תתלו בענין
 ברכת הלל בליל פסח איכא פלוגתא דרבכתא דייצנא היה מברך עליו
 שני פעמים אחד קודם אכילה ואחד לאחר אכילה וכן היה נהג הר"ם
 ברוטנבורק וכן כתב רב האי דב עמרם אבל הר"ן גיאת הלאביה כתבו
 שאין לברך עליו כלל לפי שחולקין אותו לשנים לפני הסעודה והאחר
 הסעודה ואכל היאך יברכו ביון שפוסקין באכצע וכן היה נהג הראש •
 וכן היה ראוי לעשות בכל דבר שיש בו ספק בברכתו דברכות אינן פ'
 מעככות • לשון השודים ומנהג שאין כמרכין על הלל תחלה ו
 והטעם כפודש בתשובות הגאונים לפי שחולקין אותו לשנים ובכסכת
 סוברים פרק יט' כשמע שהיו קורין הלל בבית הכנסת לאחר תפלת ער
 ע' בית ואז היו מברכין עליו וכן כת' רב צמח גאון ובשם הר"ר אבינוד
 בהן מצאתי אברו עליו על ר' יצחק ב"ר אברום שהיה מברך ב' ברכות ל
 לקרא קודם סעודה ולגמור על כוס רביעי והביא ראיה לדבריו מד
 מירושלמי פרק קמא דברכות שכלי הלכס
 תתלח ושותה כוס שני וכתב רב אלפס שיברך עליו במ' פרי הנפץ

וכן כתב רב עשרם והלמבם ודאביה ולי נר' ולהיאש שאין לברך
 אלא על כוס ראשון כדא פהג' שהוא של קדוש • ועל שלישי שהוא
 ברכת המזון ועל הרביעי אין צריך לברך לשון הטורים • וכן כתב ב
 בעל הדברות • והדין סברא לרב כהן צדק ורב יוסף בר רב עמרם גא
 נאון קמא • והכי בסברא • שכולי הלקט • ורב האי כתב • וכן רב ש
 שריריא גאון שצריך לברך על כל אחד ואחד מהן רק אחר השני • ואחר
 הרביעי אין צריך לברך ברכה אחרונה • וכן כתב רב כהן צדק • תתלט
 ולענין ברכה אחרונה כתב רב אלפס שיש לברך אחר הראשון ואחר ש
 שלישי ורביעי • ורב נהילאי כתב כוס של קדוש ושלפני ברכת המזון
 ביון שיש לו כוס לברך ברכת המזון אין צריך לברך אחריו על הגפן א
 אבל בוסות האחרונות כל אחד ואחד יש לו לברך עליהן • אבל רב ש
 שריריא רב האי כתב שאין לברך על כל אחד ואחד • אבל ברכה אחרונ
 אין לברך אלא על האחרון • וכן כתב ה"ר יהודה החסיד • לשון הטור
 ורב אלפס כתב איכא מאן דאמר לא מברכי' על הגפן אלא לבסוף ואיב'
 מאן דאמ' דסברכי אתרי כסי דמקמי סעודתא ובתר תרי כסי דבחר סע
 סעודתא והאי טעמא דבתראה טעמא דסברא הוא • ומסתברא למ
 למעבד הכי • ור' פי' בהלכות פסח שלו שצריך לברך על הגפן על
 כל כוס וכוס וכן כתב רבי ישעיה • ולפי דברי רבי שמואל ויתר מפ
 מפרשי סברי דכולם צריכין על הגפן חוץ מבוס שני • שכולי הלקט
 תתם יש לברך על השלימה המוציא ויבצע ולא יאכל עד שיברך
 על הפרוסה על אכילת מצה ומפני שיש מי שמברך על הפרוס המוציא
 וגם על אכילת מצה לכן הרצה לצאת ידי שניה ואחזו שתיהן בידו
 ויברך המוציא ועל אכילת מצה מיד • ואחר כן יבצע משתיהן ביחד
 לשון הטורים • והיה אומ' וד' יוס' טוב דמברך גב' על הפרוס המוצי'
 והשלימות אינן באות אלא כשכיל הכידא דבעינן לחם משנת • ולא נר'
 חדא דלמה יגרע משאר יט' שמברכין ברכת המוציא על השלים דברכ'
 המוציא לא איתקן לעני' כדפרשי לעיל • ועוד בבסכת
 ברכות אמרין • הכל מודים בפסח שמניח הפרוסה בתוך השלימה וכ
 משמע והשלימה עיקר שמברכין עליה ברכת המוציא • לכן נראה
 דהסדר הוא כך • עושין ג' מצות ובוצעין הצחת ומניחין חציה ב' •
 ומברך ברכת המוציא על השלימה • ועל אכילת מצה על הפרוסה
 וכן נהגין העולם אבל אין •

מברכין ברכת המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה ועל השליכה ב
ביחד לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ולי בראה ולא שייך מ
מצות חבילות חבילות בין שמברכין המוציא כשביל ברכת הנהנין ו
וראיה בברכת הנפץ וקדוש ולכן היה נוהג לי לשול בידו הפרוסה וה
השליכה ולברך ברכת המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה ועל ה
השליכה ומוצע בשניהם יחד ופעמים שלא רצה לשנות הכנהג
הלמכס והדר כנחם מיוני והדריט כתב ודפני בכ מצות בודני פרק
ערבי פסחים • ובתכרב אלפס שאין צריך רק שתי מצות ואחת פ
פרוסה לשתיים ומברך על חציה המוציא ועל אכילת מצה וחצי השני
לאפיקורבן והשניה לברכה וכן כתבו הגאונים • ובחלוף מנהגים כתבו
אנשי בכל כשחל פסח בשבת מניח הפרוסה בין שתי השלימות וכשחל
פסח בחול כביא פרוסה ושליכה ומברך עליהן ב ברכות • ואנשי
בני ארץ ישראל בין בחול בין בשבת כגיהין פרוסה על השלימה ומ
מברך עליהן ב ברכות • וכן חלק כעל הג שכת ואיבא דמיקלע פיסחא
בליל שבת בוצע על שתיהן ופרוסה • והתוספות כת שצריך לעשות
ג מצות כדפי וכן כתב רב עמרם ולזה הסכים הראש לשון רמורם •
דשי פירש מניח השלימה בתוך הפרוסה על שסלתם כשנה ובוצע על
השלימה המוציא לפי שכרכת המוציא תדירה מברכין על השליכה וכן
פירבינו גרשם ורבי שמואל זל • ובוצע ואינו אוכל עד שיבצע מן ה
הפרוסה שתחתיה ומברך על אכילת מצה ואוכל כשתיהן יחד • וזהו
לשון בעל הרברות כסתברא דהא דאם רבא הכל מודים בפסח טכניח
הפרוסה בתוך השלימה ובוצע • תוך דוקא • ומניח ברוכה בתוך ב
השלימות ומנהגא דידן כב שלימות ביט ומנהג בכלי כו • עכ •
וננהגו לברך על השליכה המוציא ועל הפרוסה אכילת מצה ובסתברא
המוציא ואכילת מצה מברך בשתייתן ובוצע אחת מן שתיהן • כ
כדאמרין חזקן ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובוצע חדא וכו • ורבי
חננאל ורבינו ישעיה פיר שמברכין המוציא על הפרוסה ועל אכילת מ
מצה על השליכה ואנן נהגנו כך • ובעל המאור כתב שמברכין
על הפרוסה ב ברכות המוציא ועל אכילת מצה • וכן יסד הפייט
בקובה • אלא מתוך שנהגו לעשות שלט מצות של שמורים רוצים
לשים מצוה בכל אחת ואחת • באחת מברכין המוציא ובשניה על
אכילת מצה ובשלישית מברכין מצה בחדת וחירות זכר

לפסח • שכולי הלכטן יאגי המחבר אכתוב כנהג של מורי אבי זצ"ל
 שהיה לוקח ג' המצות בלומר הפרוסה באמצע ומכרך על שלשתן ה
 המוציא כדי לקיים לחם משנה בב' שלמות וגם לקיים מה דרכו של עני
 בפרוסה ואחר כך הניח השלישית והחזיק בידו הראשונה והשניה ה
 הפרוסה ומכרך על שתיהן יחד על אכילת מצה וברצע משניהן יחד כ
 בזית מכל אחת וכזה יוצא כל הדעות והספקות עכ' תתמא
 בת רב עמרם מברך המוציא ויטבול בחרוסת ויאכל וכן פי' ה"מבם •
 ואיני יודע האם טבול בחרוסת למה וכן הקשה בעל העטור לדבריהם
 תתמב בת' ראביה שאין לטבול הכריכה בחרוסת ורבי שפעיה
 כתב בשם ר' שני צריך לטבול וכן כתב ה"אש תתבג כתב אחי
 ה"ד יחיאל מספקא לי בכריכה אי בעי הסיבה ובעל המאור כתב דבעי
 הסיבה וכת' עוד הדוצה לקיים מצוה מן המוכרח לא ישיח עד שיעשה
 הכריכה כהל' כדי שתעלה לו ברכת מצה ומרוד בכריכת הל' ודא
 משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עכדינן לחומרא כתרמיהו
 אבל לענין ברבה צריכין למיעבד שיעל' לשניהן ובשיחת חולין צריך
 להזהר אבל שול' כרוך לא הוי הפסק בעל הג' בת' שמצות צריכות
 בוונה וכן ה"אש תתמב בת' ראביה ראיתי בבי אדם שאוכלין
 בשר צלי בליל פסח ואין חלוק בדאית' בירושלמי • ומנהג כשר במקו
 שאין נוהגין לאכול צלי ובאשכנז מקום שאין נוהגין הוא תתמב
 יש או שהאפיקומן שאוכלין אחר הסעוד' צרי' לכורכו במרוד ולטבול
 בחרוסת ולאכול אחריו בזית מצה וה"אש כתב שאין צריך אלא כזית
 בלבד תתמו ואם טבח ולא אכל אפיקומן עד שנטל ידיו לברך
 או טאמר הבל' ונכריך אפי' כך כבר ונוצר קודם שברך בודא פרי ה
 הגפן כת' ראביה שיטל' ידיו ויכרך המוציא ויאכלנו ואם לא נוצר עד
 אחר שברך בודא פרי הגפן לא יאכל פעם אחר' מפני שצריך לברך בוד'
 פרי הגפן על הכוס אחר שיכרך ברכת המזון שני' ונמצא מרכה בכוסות
 וכי האי גוונא כדי הם המצות שלנו לסמוך עליהן כי כולן שמדות מ
 מצעת לישה תתמו ובעל העטור כתב שאין צריך לחזור כלל
 ויוצא בכזית שאכל בראשונה אעפי' שאכל דבר אחר אחריו • וה"אש
 הסכים לכברא ראשונה • וחזר פרץ כת' אעג' דאמר הבל' ונכריך
 יבול' לאכול בלא ברכה אעג' דבעלמא חשוב סלוק שאני הבא דאפ
 דאפיקומן בצוה דדמי רחמנא

איכא למיכר אתבא דרחמנא קאסמך ולא נהירא לה'אש
תתמח ומצוה לחזר אחר זמן דהכי איתא במדרש תילים ה
הקוראין הלל צריכין שיהיו שלשה אחד בהם אומר לשנים הודו ולא
נהנינן כן דכני באשתו ובניו שהגיעו לחנוך ואני המחבר ראיתי ב
בעלי גפס מאשכנז בהדרים להשיג שלשה על הסעודה בשני לילות
ושהיו בני יג שנה תתמט והקורין את ההגדה צריך שיהיו ש
שלשה לפי שאומרין במדרש שוחר טוב כדי שיאמר האחד לחבירו
הודו וכן והדר אכינדור כהן השיב דלא סמכינן אשוחר טוב היכא
דלא איפשר משבולי הלקט התנ ענין ברכת השיר פליגי
בברכת השיר רב יהודה אומר יהללך וחותם מלך מהולל בתושבחות
וד' יוחנן אומר בשבת כל חי וכתב רב אלפס דמנהגא כרב יהודה
ולשבם כת' כיון שלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עכדינן בתרמיהו
וחותמין במלך מהולל בתושבחות והדר חיים כהן דא היה חותם
ביהלל באי' מלך מהולל בתושבחות אלא היה אומר עד מעולם ועד ע
עולם אתה אל והיה אומ' הלל הגדול ונשמת וחותם באי' מלך מהולל כי
למה יחתום ב' פעמים בענין אחד וכן היה נוהג ה'אש וכן נוהגין ב
באשכנז והמ'דכי כת' שיכול לחתום תתנא כוס חמישי
אינו הוזכר לפי' רשבם ואין לעשותו לכן פי' שיאמר הלל הגדול על ה
הרביעי וכן יראה מדברי רב האי' זל' ורב סעדיה בת דכנהג יפה
לעשות כוס חמישי אבל אנחנו לא נהגנו כן כל עיקר והעולם נוהג
לעשותו רשות ורבי יוסף טוב עלם כת' שאם הוא תאב לשת' יעשה
כוס חמישי ולכן כת' רב שלו גאון כוס חמישי רשות אס' רוצה לשתותו
ישתה ואמרו עליו יהללך וכן שדר רב כהן צדק ורב משה וכן
כתב רב עמרם ומי שרוצה לעשותו לא יחתום אחרי הלל ויאמר הלל ת
הגדול ונשבת ויחתום וכן כתב ה'אין גיאת
תתנב כתב ה'אש יראה מדברי רבינו יוסף טוב עלם
שאסור לשתות אחרי ארבע כוסות וכן כתב רב אלפס בטר דאכלי
כל מגדני ופירי אוכל בסוף כזית מצה דמי' גשרא ולא טעמי בטר
הכי כלום בר מכסא דברכת הכזון וכסא דהילולא מאן דצחי לית ליה
רשותא לכישתי חמרא אלא מ'א וכן כתבו כל הגאונים לשון הטורי'
והמ'דכי הסכים להתיר אפי' יין והדר שמואל מאיכרא היה
מחמיר על עצמו ולא היה שותה אפי' כים כ'דכי
יא

ורבי שמואל כתב שלא לשנות יין • ומורי יעלה כתב אפי"ן מותר
וכן הוא בירושלמי וכן כתב בעל הדברות • ובתשובות הגאונים מ
מצאתי וכן בזהנין כל בני הישיבה והמהדרין שבישראל גוהגי' ליל שני
כליל ראשון לכל דבריו זכר לפסח אבל מי כרוצה לאכול ולשתות ליל
שני אחר גמר הלל אוכל ושותה ואין עליו כלום • אבל נג' צא מוציא ע
עצמו מכלל המהדרים ועובר על דברי חכמי שאכרו לעולם לא יוציא
את עצמו מן הכלל • שבולי הלקט תתנג' כתב רב אלפס מאן
דלית ליה אלא כזית דמנטרא אכיל ברישא דלא מינטרא ומברך עליה
המוציא ואחר כך מברך על כזית דמינטרא לאכול כצה' והדר כריך
כצה' וסרור ואכיל בלי ברכה ותכה עליו ה' ראש לפי סברתו שאוכל
דמינטר ויאכל שאינו שכור אחריו וינטל טעם כצה' שבפיו ויותר
מסתבר לפי סברתו להניח הכריכה שאינה אלא זכר לכקדש כמה שי
שיבטל טעם כצה' • וכן כת' דר' יונה שיאכל כזית כצה' באחרונה ו
ויברך עליו ע' אכילת כצה' • ולא יאכל אחריו כלום וז"א
כתב שיאכל מיד כזית דמינטר ויברך עליו ומוציא ועל אכילת כצה' ו
ואינו חושש אם יאכל לבסוף דלא מינטרא תתנג' כת' רב אלפס
מאן דלית ליה חכרא כליל פכח כקדש אריפתא והיכי עכיד שרי המיצא
ובוצע אריפתא ובמה ידיה עליה עד דגמיר קידושא ומברך לאכול מ
כצה' ואכיל והדר אכיל לשאר ידיו ועוקר לפתחא • ואוכל מה נשתנה
כו' עד גאל ישראל • ומברך אמרור והדר כריך כצה' וסרור בלי ברכה
והרין נ"א אובר שאין מברכין בשעת קידוש' אלא מוציא וגומר ה
הקדוש ואוכל וכיון שאוכל כצה' אוכל מרור מיד שאין להפסיק בין
אכילת כצה' לאכילת מרור • עכ' ואי לא דמיכתפינא הייתי אומר שי
שיטבול בידקות בלי קדוש ואחר כן יסדר ההגד' והלל עד למעיינו מים
וקדש ויברך המוציא ורב יוכף בר רב האי ורב האי כתבו מי שאין
לו יין כקדש על הפת כלילי שבתות וימים טובים חוץ כלילי פסח ש
פאכ' ולא יפחות לו כד' כוסות תתנה כתב בעל העטור כי ש
שמקדש ומסדר ההגדה לאחר' כליל פסח מסתברא דלא מצי כברך להו
כורא פרי האדמה אשאר ידקות כיון שאינו טועם ט' מא' שלא אכרו א
אלא בברכת הלחם של כצה' וצרי' למיעכד ברכ' חכרא ד' כריך בחזרת
כורא פרי האדמה ועל אכילת מרור ואכיל וכי כפי למרור אכיל בלי
ברכה ולא נהיר לה' ראש כיון דתקנת חכמי' היא משום הכרת תינוקו חיי

כברכת מצה ויכול להוציא אעפ"י שאינו שועם ומה שאומר רב אלפז
 ומברכי אינהו ברכת המזון הרי תקנה ליודעים ברכת המזון ואם אינם
 יודעים בת"ר עשרם שאין תקנה להם להוציא שאם ממך להם ברכת
 המזון אז לא מצי למייתי בביתו בברכת המזון • בן כת"ר ביהן צדק
 שאם אינם יודעים ברכת המזון אסור לקדש כי אם בבית אחד • ואם קדש
 בשני בתים הוי מוציא שם שמים לבטלה • וליכא למיכר אעפ"י שכך
 ברכת הוציא יאכל עדיין כזית מצה בבית אחד ויברך ברכת המזון ד
 דאשו אנש דבעי למיכל תרין זמני בלילא מצי אכיל כדת מצה בא
 באחרונה • וה"אש בת"אפי"א אינן יודעין ברכת המזון יש תקנה ל
 להקרותם מלה במלה בקשין שמקרא את החלל שעונין אחריו כה שהוא
 אומר כיון שאינו אומ' להתול אין כאן מוציא שם שמים לבטלה וכן כת'
 ה"ר גיאת ואיפשר לומר שנס ברכת המזון יכול לברך כדי להוציא כי
 היכי דברכת לחם של מצה מוציאם כיון שהוא חובה הכא נמי בברכת
 המזון כיון שתקנו ארבעה כוסות ותקנו אחד מהם על ברכת המזון הרי
 חובה כמו שכתבתי על טבילת שאר ידקות לשון הטורי • תתנו
 העושה קדוש בבי' אחר אינו שועם לא כתחלה ולא בסוף וכן כת' בהג'
 וכן נמצא בדברי הגאון ז"ל • ומצאתי לבעל הדברות שכתב מסתברא
 אעג' דברך ברכת המזון בביתו אכיל בהדיהו זיכנא אחרינא ומכך
 להו ברכת מזונין דמסתברא אשו אנש דבעי למיכל פירי בלילה לא מ
 מצי אכיל • וכלבד שיאכל בזית מצה באחרונה ודבריו נכוחי וישרים
 למכין מאד • משבולי הלשן סדר היום
 תתנו כת' בעל המנהיג על סדר רבי' נסים שבשחל פסח בשבת
 אין אומר ברכה מעין ז' שנתקנה בשביל המאחרים בבית הכנסת שלא
 יזיקום מוזיקין והאידיבא אין צריך דליל שמחים הוא •

דין ספידת העומר •

בליל שני מתחיל לצפור וכתב ר' אביה יש מרכותינו אומ' שאין צריך
 למנות הימים אך בשינוע לשבוע כגון היום יום א' עד שיגיע לז' אז
 יאמר היום יום ז' שהם שבוע אחד אבל ככאן ואילך אין צריך למנות י
 ימים של שביעי שעבר עד שבוע הבא • אלא אומר ביום ח' היום שבוע
 אחד ויום אחד ואין צריך לומר היום ח' ימים שכבר מנה הימים משבוע
 שעבר וכן יאמר

כיוס ט' עד שמיניע ליד' ואבר היו'יד' שחם שני שבועות : ואס'ט' יום
 יאמר היו ב' שבוע' ויום אחד וכן כלם ויש אומרים שאין להזכיר שבוע
 אלא בס'ף שבועה כמו כיוס ז' יאמר היום ז' ימים שהם שבוע אחד וביום
 ח' אינו אומר אלא היום ח' ימים עד שיגיע ליד' יום וכן לעו'ם : אבנם
 העקד כמו שכתבתי וכן נוהגין לזכור תמיד הימים והשבועות תתגט
 כתב בהג' שאם שכח לברך כל הלילה שיספור ביום ואין נראה ל'די
 וכתב הראש שיספור בלי ברכה וכתב עוד בהג' שאם שכח לברך
 יברך באחד מן הימים של אחרי' חוץ בליל הראשון שאם שכח ולא ברך
 בו שלא יברך עוד : ורב האי פירש בין בלילה ראשון בין בשאר
 הלילות אם שכח ולא ברך בו יברך בשאר הלילות וכן כתב ה'וי' לשו'
 הטורים תתם כבר שאלו לרבי יעקב בר יקר מי ששכח
 ולא ברך בלילה מהו שיברך ביום והשיב שכר ספירה יהי' ליה אכל
 שכר ספירה בזמנה לא יהי' ליה : ואין הרב ידוע אם השיב לחם
 לברך למחר לספור או לספור בלא ברכה : וראביה פירש דודאי' כי
 שכח ולא בך בלילה לא יברך ביום בשום ברכה לבטלה אבל סופר
 לבחר ברי ברכה : ולולי שקשה בעיני לחלוק על' הג' הייתי אומר
 לברך ביום עכל מ'דכי תתסא השיב רב האי גאון שאין מברכי'
 בכל יום מקרא קודש ואין זה דקדוק עכ' ואיני יודע מה חלוקי' בין
 יעלה ויבא שבעבודה ובין מוסף ובאשכנז אין אומרים מקרא קודש
 לא כיוצר ולא כמוסף לא ביט' ולא בחולו המועד והכי מסתברא
 דמאי שנא להזכיר מקרא קודש טפי מאסור בלאבה ושאר הלכותיו
 הלכות תשעה באב ותענית תתכב
 השיב רבי קלונימוס איש רומי לרבי יעקב בר' יקר צריך אדם לבנוע
 מלרחוק קודם ט' ב' מראש חדש עצמו שנ' חנה חדשה ושבתה שיכולי
 הלקט תתסב גיחוץ שלנו ככיוס שלהן יש אומרים
 גיחוץ שלנו בלא ככוס ואי' נר' ונהגו רבותינו אסור בככוס שלנו
 בשבת שחל טב' בתוכו ולשבת פסק דהוא הדין בלי' חדשים דאסור ל'
 ללבוש ואסור לתקן ולהניח ובירושלמי גרסינן הני גשי דנהגי דלא ל'
 למישתיא מן דעייל אב מנהגא הוא : ויש גורסין דלא למשתיא חמרא
 אבל רבי נסים זל' לא גרים

חמרא • ופירש משתא מלשון או בשתי או בערב וכיון שהשתי אכור
מכל שכן תקון כגדים וראוי להחמיר בזה אפי' מ"ח • מ"דכי
תתסר • מכל הראיות שהבאתי משמע דמותר לאכול בשד עוף כס
בסעודה המפסקת כן פסקו' השבא ובספר המצות קטן כתב שרוב מ
מאכל בשד שלנו הוא לאור שעברו עליו ימים ולכן מראה שאסור ה
בסעודה המפסקת תתסר ואסור לאכול ב' תבשילין • ב' רב
האי גאון כגון אורז ודוחן ועדשים שהן ב' מינין • וה"ל גיאת כתב
כל שני תבשילין הוו דרך כבוד ואסורם חכמי אפי' מין אחד של קשניו'
או של ירק ואין צריך לומר שני מינין וכן כת' ה"מבן ונוהגין בצרפת
ליתן כמה מינין בקדיחה אחת וכיון שמתבשל יחד נקרא הכל תבשיל
אחד • ובאשכנז מחמירין ומראה דאפי' לדברי המחמירין דכר ש
שודרנו בכך כל השנה כמו אפונים שנותנין בהם בצלים ובצים שרו •
וכתב ה"אש יש אומ' דוקא שני תבשילין מדבר שאינו נאכל כמו
שהוא חי אבל חלב וגבינה ודג מליח ויבש לא מקרי תבשיל וה"אבר
כתב דאפי' תבשיל של גבינה נקרא תבשילי והכי מסתבר עכ' כת'
ו' אביה ראו להחמיר כיון שלא כתוב בתלמוד מהו ב' תבשילין וכתב
בספר המצות רבי יצחק ב"ר אברהם והיה אסור לאכול תפוחים מבושלי'
אחר תבשיל אחר בסעודה המפסקת מדאמרינן בירושלמי דנדרים י
יוצאים בתפוחים מבושלין משום עידובי תבשילין מ"דכי תתסר
פסק ו' אביה וי' שבט דמותר לאכול בשד עוף בסעודה המפסקת וראיה
כפ' קמא דחגיגה דקאמ' יצאו עופות שאין בהם שמחה • ונראה לי
דלדידן מהנין אסור מ"ח אפי' בכשד מלוח ויין תוסס וכשד עוף •
מ"דכי • תתסר • כשחל תשעה באב באחד בשבת או שנדרת
כת' רב שר שלום גאון מותר לאכול בשד ולש' יין בסעודה המפסקת
אבל אנו אין רגילין • וכן פי' ו' אביה שיש מהנין שלא לאכול בשד
בסעודה המפסקת בשבת עכ' • ונראה לי כיון שהוא משום אכילות
אסור לעשותו בשבת וה"אש מהג לאכול בשד ולשתות יין בשבת
בסעודה המפסקת • לשון השו"ם תתסר הגדול רבינו יצחק
ב' יהודה ורבינו משלם ז' לא הזמינו בשבת בליל ט' באב אלא כל
אחד יושב ומכרך לעצמו וה"ד יקר ז' כת' שראה מנהג באשכנז
בשבת שחל תשעה באב להיות בו או ערב תשעה באב בסעודה
המפסקת אינן אוכלין בשד כל עיקר כי אם פירות

יאב

או בצים ויושבים על השלחן משום כבוד שבת אבל בשאר ימות
השבת אפילו בצים אינן אוכלין הפרושים כי אם לחם צר ומיסלוזין ויו
ויושבים בין תגור לכירים • שכולי חלקט תתסט כתב ה'מבם
מי שהתחיל לאכול סעודת המפסקת משש שעות ולמעלה אסור לרחוץ
ולסוך כמו בתשעה באב עצמו • אבל נעילת סנדל ושאר דברים אינם
נוהגים עד שתחשך וכתב ה'ראש ודבר תימה הוא שיחא מותר
לאכול ולשתות ויהיה אסור לסוך ולרחוץ תתע כתב ה'אבד
בין שהפסיק בסעודה המפסקת חל התענית ואסור לאכול ואפי' לרחוץ
אסור והתוספות פירשו דאפילו אחר שהפסיק יכול לחזור ולאכול •
וכן כתב רב אלפס משום ג'ון לענין תענית צבור שפוסק מבעוד יום
אעפי שפסק חזור ואוכל עד שיבא השמש והני מילי שלא קבל לתענית
אבר קבל לתענית איתסר למאכל ולמשתה וכן פסק בשבולי חלקט •
וכתב ה'מבן דלא שייך למימר קבלה אלא ביום הכפורים
שצריך להוסיף עליו מבעוד יום אבל בשאר תעניות אפי' בתשעה באב
שבין השמשות שלו אסור אם הפסיק ונמלך דבר פשוט הוא שחוזר
ואוכל עכ' • ונראה שאין לחלק דודאי קבלה אסור בכל התעניות ש
שצריך להפסיק מבעוד יום לשון הטורים תתעא בתשובות
הנאונים מי שנדר להתענות שני וחמישי כל השנה ואירע ערב תשעה
באב להיות כג' או כד בשבת • כיצד יעשה יסעוד פעם אחת ביום
ס' ד' לשקיעת חמה דקיימא לן במאן דאמר מתענין לשעות • שכולי
חלקט תתעב כשחל תשעה באב להיות בא' בשבת נוהגי' לומר
צדק צדק צדק במנחה והיה פליאה בעיני • אבל אין להדר אחריה
כי כלם מחמרים • וכמנצא אין אומרים צדקתך במנחה • וכשבאין
לבית הכנסת הרוצה להחמיר יכנס יחף לבית הכנסת • וקצת ר
רבניט משום כבוד השבת נכנסין במגעליהם • ושליח צבור לעולם
יוד יחף לומר ברכו משום שרוף תפלה • וחכמי דומי נהגו ל
לאכול בשר ולשתות יין בסעודה המפסקת • אבל אני יקר כצאתי
בפי' בהלכות גדולות שחייב להפסיק לסעודת שבת מח' שעות ולמעל
שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין • וה'ר' אביגדור כהן כתב ש
שבוהר לאכול בשר ולשתות יין • תתעג ועוד כת' ליל תשעה
באב שחל להיות בשבת מותר בתשמיש המטה דאכלות יסנה היא •
ובשם ה'ר' יצחק נד' משה בווינא מצאתי שאסור בתשמיש המטה •

וכן כת' מורי יעלה זל' • שבח' הלקט • תתעד אס' חל' תשעה
 באב להיות באחד בשבת מכרך על המאור אכל לא על הכסמים דהוי
 מענוג אכל בליל ב' מברך על חייו • ובשחל ברית מילה או חופה
 בתשעה באב או ביום כפ' או בעשרה בטבת או בשבעה עשר בתמוז
 יהיב לינקא ושתי דליכא למיחש שמא אתו למיסרך כיון דאין זה ק
 קביעות שיארע לעולם תשעה באב בשבת • ויש לפרש כיון דעיקר
 התענית בא בשביל יום קבוע גזדין דילמא אתי למיסרך • מ'דכי
 פרק ע'דכי פסחים • תתעה באשבנו נהנו לומר אחר
 סיום התפלה קרבו גוים בישיעה • וכתב ה'ם מ'ושגב' קאיני יודע
 מהיכן נהנו שקורין כמה פס' קים של נחמה בירמיה ונ' קורין פרשת ק
 קרבו גוים שכולה נחמה • וכתב שיש פ'רושים נכנעו מלקרותם ומ
 ומדלגין כל פסוקי דנחמה • ואני הכחבר ראיתי נוהגים חב'ני
 אשכנז • ואבי מ'ורי לנרא ככללם לקרות קרבו גוים אחר התפלה
 של שחרית תתעו כתב ה'מכם נהנו קצת העם שלא לקרו פרשת
 קרבנות ומשנת אי זהו מקומן של זכחים ומודש ר' ישמעאל בבית ה
 חבנסת לפי שאסור לקרות בתורה ואין נראה שאין לנו אסור בסוד ד
 היום ש'ורי קורין קריאת שמע ומברכין לפניה ולאחריה וכן קורין ב
 בתורה ובנביא ופרשת אי זהו מקומן נגד תמידים תקנו • ולכן אומר
 כדרכו ואינו חושש תתעו אם היה כו' לפלוף בעיניו ודרכו ל
 לרחוק במים רוחץ ומעביר ואינו חושש דהוה ליה לכולך בטיט וצ
 וצואה שדוחץ כדרכו ואינו חושש • וכן כת' ה'ד יונה גיאת ודלא כ
 כה'מכם שכתב בתשעה באב ויום הכפורים שאין בום רחיצה אין מב
 מברכין על גטילת ידים אלא מעביר חבלי שינה • לשון השו"ם
 תתעו ג'סינן בפרק בתרא דיומא בטפחת היתה לו ל'ד יהו'ע בן
 לוי ערב יום הכפורי וכן ערב ט' באב כו' כת' ראביה אבל משינוף שרי
 לרחוק גם ביה' גם בט' באב ומטפח' ד' יהושע היה מעביר על גבי עינ
 בשו' מענוג להקד' וצרי' עיון בפ' דברכו' מ'דכי • תתעט ה'זי אור
 דו' כת' שבת שחל טב' להיות כתו' וגד' למח' ממ' דבר' שבצינ' נהוג ואסור
 בתשמי' המט' ובז'ים חלק עליו וכת' ומיהו נכון להחמיר ולחוש לדבר
 מו' שאפי' הוא מקיל ואני מחמיר היה לי לעטו כדבריו מכל שכן שהוא
 מחמיר ואני מקיל וה'ראש הסכים להתיר וכן עמא דבר • וכן כתב
 ה'מכם • ואבי הכחבר שמעתי שהמנהג בקהלות מ

מדינת דיינום שהשמש מכריו בבית הכנסת בשבת דברים ש
שבצינעא נוהגי וכן הנהיג פורי אבי מהררי לנדא זל תתפ
כתב הראש מסתברא דחייב בתפילין כשב' ולא חמיר טב' משארימי
אבלות וכן כתב ה'מבן ומהרס כתב, נר' כשב' אין להניח תפילין כמו
בית ראשון של אבל וכתב הראש אפשר ששצא טעם למנהג
אשכנז בדוחק אבל לבאורה נראה כמו שכתבתי תתפא עוד
בתב מהרס דציצית נהגו קדמונינו ככל אשכנז שלא להקטף בטב'
והסמכוה אקרא בצע אכרתו ואית במדרש איבה תרגם של זה בוע
פורפריהון דיליה ויש שאינם רוצים לשנות המנהג וגם אינם רוצים
להיות ברתי ציצית ונתעטפין בשלית קטן תחת בגדיהם וכן כתב רב
שינא נאון דחייבין ברפ לה וכן הלכה למעשה בשתי ישיבות, וכן
מצא בתשובות רב האי גאון וכן השיב ר' נר' שמואל ורשי בתב
שמעטף בציצית שחרית ורבו היה כתעטף וגם גאוני דודו גב' וכן
בדברי הגאונים וכן ראיתי באשפידא שכולי הלקט ומנהג אשכנז שלא
להתעטף בציצית בשחרית ולא להניח תפילין עד מנחה אבל היחידים
לובשים שלית קטן הנוהגים תחת בגדיה כלי ברכה תתפא
בתב מהררי מילין ללמוד בטב' על ידי הרהור רוב רכותינו פוסקין
דורהור לאו בדבור דמי לענין קריאת שמע וברכת המזון אפילו
למאן דאמר אין צריך להשמיע לאזניו פס' להוציאו בשפתיו צריך אבל
בהרהור כלל לא אמנם נראה לעניות דעתי דהכא בטב' הוא הטעם ש
שאסור ללמוד משום שמחה דבתי פקודי הישרים משמחיל לב ואכ' ע
עקר השמחה הוי בהרהור שאסילמוד ולא יבין כה שמחה ישודמי
להא דאמרו דזל תלמידי חכמי אסור להם להשהות בנקים השנופת ש
שאי איפשר להם בלא הרהור חורה לכן נראה לאסור תתפא
אכן בעל הדברות כתב שיש לכרך שעשית לי כל צרכי אעפ' שאסור
בכנעל ממ' הואיל והוא ראוי על ידי סכנת עקרב מכרך' ויש גאונים
שאומרים שאין מכרנין ברכת התורה שהי' אסורין בדברי תורה
שבולי הלקט תפר אין אומר שידת ויושע לפי שג' ואס' לא
תשבעוה בכסתרם תבכה נפשי כפני נוה שכולי הלקט וממ' מ
גנהג לאומרו כתב בהלכות גדולות שיש להכדיל כמ
במוצאי שבת שחל בו תשעה באב ואין כבדיל על דגופאין מכרך
על האור

והלמכן כתב שאין לו להבדיל כלל והלאש הסכים עם הלכות גדולות
וכן כתב רב גטרונאי ומנהג פהכמי אשכנז שחזון קודם ש
שיתחיל איכה בדרך כורא באורי דאש • ובכתבל בצפורני •
אבל אין בבדיל עד כוצאי תשעה באב תתפז כתב
הלאש כל ימי הייתי תבה מדוע אין אומרים נחם אלא במנחה כיון ד
דקאמר יחיד בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאודע בסתמא בכל ה
התנלות קאמר כמו ערכית שחרית ומנחה ודחוכה וראש חדש ופ
ופורים וז"ל יהודה הבדילוני כתב וכדכרין מעין המאודע עדכי
שחרית מנחה והאי מילתא תליא במנהגא עכ • ומנהג אשכנז
שלא לאומרה אלא במנחה תתפז יש גאונים
שכתבו שאין לומר ויהי נועם וגם סוד קדושה אין לומר • ורב צאח
גאון כתב אין אומרים ויהי נועם אבל אובר וכו' לציון וכל הסדרא •
אבל ואני זאת בריתי אין אומרים • ודבינו גסים כתב אין אומרים
ויהי נועם • אבל מנהגא לומר ערבית שחרית ואני זאת בריתי •
תתפז כתב רב עמרם אסחל תשעה באב בבה אומרים אל אך ו
אפים ואין אומרים והוא רחום • וכספרד אין אומרים אל אך אפים
ומנהג אשכנז להתחיל בליל ט באב ואתה קדוש יושב תהלות
ואין אומרים ויהי נועם • ובשחרית אחר סיום הקינות מתחיל
דחזון וכו' לציון ומדלג ואני זאת בריתי • תתפז מילה שחל
בט באב מלין התינוק אחר סיום הקינות ויש ממתינין עד אחר חצות
וכן כוהנין בגרמייזא ויש אומרים שאין לברך ע' והכוס
אלא יברך בלי כוס ודעת התוספות שיברך על הכוס ויתן לתינוק ל
לשתות ולא חיישינן דילמא אתי למסד דחשוב שפיר דבר קבוע כיון
שלפי קביעות השנים בא לעמים כיום השבת לסוף ג' אור שנים פעם
אחת תתפז מנהג פשוט בדינו לומר וכו' לציון כשאר הימים
בליל ט באב שחל במוצאי שבת וכן המנהג במגנצא ואין אומ'
ואני זאת בריתי לא ביום ולא בלילה • וכן במגנצא אשכנז •
אכל רבינו אליקים חולק על זה ואומר שצריך לומר וכו' לציון וכן
מנהגינו לומר וכו' לציון וכן הודה הרד"מ
בר' שמשון שבולי חלקט תתפז כתב
בספר התרומה כתב רבינו ברוך ממגנצא כשם רבינו אליעזר מפין
ראיתי מנהגים רא' ישרו בעיני ואובר אני

חדשים מקרוב באו לא שעדום אבותיהם רבותינו וראשונים אשר מי
 מימדם אנו שותים ואזכיר מקצתן • נוהגין בט' באב שחל להיות
 בשבת שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בסעודה הפסקת ונהגו
 סימני אבלות • ושנו חכמים אוכל בשר ושותה יין ומעלה על שלחנו
 כו' ועוד ראיתי אוכרים להתעטף בציצית בתשעה באב ומכילין ה
 הקדמת ודין שלא למחל עד אמרם קינות וירמיה חציו • ואיוב • ו
 וקרוב השעה לחצי היום תתצב בתשעה באב מותר להניח
 תפילין אמנם מהלם לא היה כניח תפילין ולא ציצית רק ציצית בשלית
 קטן עד הערב שהניח תפילין ונתעטף בציצית • כדרכי •
 תתצב מנהג ראביה בליל תשעה באב אוכרים כל הקדיש וגם תת
 תתקבל קודם איכה ובספר דוקא אומ' חצי קדיש ואם חל מילה בט' באב
 מלין אותו אחר קינות ויש נוהגין למחל אחר חצות משום דקודם
 חל האבלות ומילה עושין אותה בשמחה דכתיב שש אנכי על אמרתך
 וכן העידו רבותינו הזקנים שבמגנצא ובעלי ברית לובשים אז כלים
 אחרים ולא לבנים כמש • ואחר איכה אין אוכרים וכא לציון אלא
 מתחיל ואתה קדוש אבל בסדר רב עמרם שאומר גם בלילה וכא לציון
 בדלוג כמו לבחרת ובשחרית אחר סיום התפלה אוכר קדיש בלא ת
 תתקבל • ויש נוהגים לומר תתקבל ולי הלוי נוהג שלא לומר ענינו ב
 בתפלה ואינו נראה לי כדרכי • אין אוכרים תתקבל שחרית
 אחרי ובא לציון • ויש רבנים שנוהגים לומר אותו ובהגהני מגנצא
 מצאתי שאוכרים אותו שחרית • תתצב כתב רבינו יוסף טוב
 עלם • סימן שדש • היונו שוש' איש ודרשו ושובה וכן פיר' •
 וכן סדר בפסיקתא ופירשו דשובה יש לומר בשבת שבין יום כפור ל
 לסוכות שהוא מדבר בשאלת מטר קודם לחג דמפטידי' כינאל וה' נתן
 קולו לפני חילו וכו' • ויפה צעקה לאדם קודם גמר הדין • ודרשו
 יש לאומרו בין זה לכפור דקאמרינן דרשו כו' • אילני ימים שבין זה
 ליום כפור ואוכרים אותה גם כן בצום גדליה • ובשחולקים אתם נצ
 נצבים מוילך אוכרים אותה גם כן בשבת • מרדכי תתצו
 אותם שמקדימין הפטרת שובה ישראל לפני יום הכפורים ושוש איש
 קודם לכן • ודרשו די שקורין אותו בצום גדליה ואם יארע שבת
 בין חג ליום הכפורים כפטידין וידבר דור לה' את דברי השירה • וכן
 עושין במגנצא • ויש מקומות כמפטידין שוש איש כדרכי

תתצו כתב הרמב"ם אין אנו כונין בניין מסיד כמו בניין מלכים
אלא שח אותו בסיד ובטרכסיד ומשיירין בו אמה על אמה ואנו משמע
כן בגמרא דעל ידי שיוור אמה על אמה מותר בכל מיני כיד תתצו
אסרו עשרות לחתנים ודוקא לחתנים שלא אסרו אלא משום ריבוי ש
שמחה • אבל שאר אדם מותר • וקאמר רב לא שנו אלא של מלח ונפ
ונפרית אבל של ורד והדם מותר ושמואל אמר אף של ורד והדם אסור
אבל עושה של קנים וחילת • ופסק הרמב"ם בשמואל ואינו יודע למה •
דהא קיימא לן כרב באסורי • ופרשו התוס' שלא כעטיות של ר
ראש מידי אלא כעין כיפה שעושין לחתן שיושב בה תתצו
אסרו כל מיני שיד בין ככלי בין כפה ופירוש רש"י כונן לשורד בבית
המשתאות והתוספות פירשו דאפי' בלי מטתה נמי • דדוקא מי שדגיל
בכד • ומלשון ה"שכם משמע דבכלי אסור בכל ענין ובפה דוקא
על היין • אבל הוא ביד בתשובה שאלה דאפי' בפה אסור אף בלי
בשתה תתק הא דקיימא לן מתענין לשעות ומתפלל ע
ענינו צריך להיות שקבלו מאתמול וגם שקעה עליו חמה והיכי משבחת
לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום • ובשתה נע חצי
היום נמלך וגברו או שקבל עליו מאתמול להתענות למחר מחצי יום
ואילך ולבחר נמלך ולא אכל גם חצי היום הראשון אבל אם קבלה
התענית עד חצי היום ואחר כך אכל או שאכל עד חצי היום וקבל עליו
תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל ענינו • ומיהו נקראת
תענית לענין שצריך להשיג נדרו • ולא נהירא להראש
תתקא אם קבל במנחה להזענות הדבה תעניות הלא דות זה
אחר זה מספקא ליה אי הוי קבלה לכולן או לא יתתקב
הרמב"ם כתב שיאמר ענינו בתפלת המנחה והיו קבלת תענית וגומר ב
בלבו להתענות למחר וכן כתב בעל הג' ולא נהירא רב אלפס פסק כ
בשמואל דאמר מקבלו בשעת תפלת המנחה • והאמר פסק כרב ש
שאמר כשיגיע זמן תפלת המנחה יאמר הריני בתענית למחר וכיון
דאיכא פלוגתא דרבנן טוב שלא להפסיק בתפלה ה"ת אומר דאפי'
מקבלו בהדור כועיל מידי דהוי אמר תתקב ה"ש באבת
בתשובותיו הסכים עם הראב"ד דלוח ארס תעניתו ופודע מידי אפילו
בגוריון זה תתקב בתשובת הנאונים אפי' קבל התענית

אחר מנחה מבעוד יום אפי' בזהור מועיל להתפלל ענינו ולדת אפי'
משה חטיף ורב האי גאון ונאונים אחרים כתבו שצריך לקבל עליו פ
באתמול . ויש להוכיח אם יש פירסום ממונים על הצבור ונזדו ת
תענית אעפי' שלא הודיעו לכל הצבור מבעוד יום הוי תענית .
שבולי הלקט תתקף אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר כת'
הראב"ד דוק שלא גמר סעודתו אלא היה יושב ואוכל אבל גמר סעודתו
או אפי' לא גמר אלא ישן בסעודתו ורב אלפס פסק אפי' גמר לאכול
כל זמן שלא ישן מותר . וכן אם ישן בתוך סעודתו מותר עד שיגמור
וישן אחרי כן ודוקא שינת קבע אבל מתגבגב שרי וזה הסכי' הראש
לשון הטורים תתקל מלשון הנאונים אין אנו רגילים לומר ערבי
ואפי' שחרית ענינו שכא יארע לו אונס או חולי או שגגה ויטעום דבר
ונמצא שקדן . וז"ל כת' שאין לחוש לאונס או לשגגה ויכול לומר ענינו
שהרית וערבית דכיון שלוח אדם תעניתו על מנת לפרוע לא מיקדי ש
שקדן . וכשם רבינו נסים שצריך לומר ערבית שחרית מנחה ענינו .
והכי איתא בירושלמי שבולי הלקט תתקו אמר נזכר לומר ענינו
קודם שעקר רגליו אומ' אותו בלי חתימה ויש אומרים כיון שסיים כבר
טמנה עשרה ברכות יכול לאומרה כחתימה ואין כאן משום אין אדם
קובע ברכה לעצמו ולא נהירא . ויש נאונים אומ' שאין
לומר ענינו אלא במנחה שמא יאחזנו בלחמם . וכן נהגין באשכנז .
ובספרד נהגין לאומרו שחרית ערבית ומנחה וכן נהג הראש כת'
רב נתן שאין מנהג ליחיד המתענה לומר יג' מדות ואיני יודע מה חשש
יש בדבר שאינו אלא כקורא בתורה ואינו נקרא דבר שבקדושה שאין
לומר בעשרה אלא קדיש וברכו וקדושה . ואני המחבר הארכתי
למעלה בהלכות תפלה בדין זה תתקף כתב ראביה
ששמע מאביו רבי יואל שהיו תמהין על מה סמכו הראשונים שמתפלל
שליח צבור ענינו בין גואל לרופא . במתפללין על גזירה או שלא תבא
צרה עליהן ואם כן למה קורין ויחל דכיוחדי דכו כדחדיקן אפי' באנשי
גגה לענין שאלת מטר אבל שני חמישי
ושני שאחר הפסח ואחר החג נהגו בהן בכל נפוצות ישראל ולא הוי ת
תענית יחיד . והראב"ד כתב גם על אילו שהם תענית יחיד ו
ולא יאבד שליח צבור בהם ענינו בין גואל לרופא ולא יקראו בהן ויחל

והראש כתב באשכנז עשאוהו קבע והכל מתענין בהם וסמכו על מ
בעשה דאיוב . ונראה לי דנהי דבחידי דכו לענין שאלה היינו טעמ'
בדפרשון בירושלמי שאין לשנות בטבע הברכות דשכנה עשרה בר
ברכות תקון נביאים הם ואין לשנות תתקט אכל קהל שמקבלין
עליהן תענית ודאי רביסדס ויכולין לקבוע ברכה עכ' . ומיהו נראה
לי שצריך שיהיו עשרה שיתענו ואפי' לית שכתב טאם יש ששה או
שבעה שלא שמעו קדיש או ברכו יכולים לומר קדיש וברכו אעפי' ש
שהשאר שמעו הכא מודה דבעי עשרה . תתקי יש בקומות
שנהגו לומר סליחות אחר שמנה עשרה ברכות וכתב רב עמרם שיכול
לומר סליחות בסלח לנו . והכי אמר רב נטרונאי וכן כת' רב שר שלום
גאון לשון הטורים תתקיא השיב הרשבא בתשובותיו עשר'
שקבל תענית ובקצתן אינן בכית הכנסת שאין שיהי צבור אומר ע
ענינו בברכה רביעית בנבי עזמה דביחידים דמו . עד שיהיו כלם שם
עכ' . תתקיב השרוי בתענית יכול לטעום התבשיל אם צריך
מלח או תבלין ועד כמה כי הא דרב אמי ורב אסי טעמי עד רביעתא
פיר' שי רביעית הלוג ורבינו יהודה בר' נתן פי רביעית ביצה . מרדכי
תתקיג כת' רב נתן שליח צבור שאינו מתענה אינו יכול להתפלל
ענינו ואינו יודע למה שהרי אנו אימר ביום התענית אלא ביום תענית
זה ויום התענית הוא לאחרים לכן אם אי אפשר שימצא חזן אחר שה
טהתענה שיתפלל יכול הוא להתפלל תתיד יש אומ' שכל תענית
שיארע בשני ובחמישי שקורין שחרית פרשת היום . ובמנחה ויחל ד
דתדיר קורם או יקראו שנים בפרשת היום והשלישי ויחל ורב עמרם
כת' שבתעניות הכתובים בפסוק דוקא קורין ויחל חוץ כתשעה באב .
ורב שר שלום גאון כת' שבתענית צבור וכל תענית שנוהגין על הגשמי'
ועל כל דבר הצריך להם אומ' ויחל בשחרית ובמנחה בין בשני ובחמישי
בין בשאר הימים לשון הטורים תתקטו בשלש צומות הללו
בגון יז בתמוז וצום גדליה וי' בטבת קורין שחרית וערבית ויחל . י
יתרין ג' צומות הללו על שאר תעניות ששאר תעניות כתפללין במנוחה
בשאר הימים ואין קורין בתורה ואין אוכרי' ובא לציון . יש בקומות
שנוהגין בשבעה עשר בתמוז לקרא הפרשה על הסוד ויחל פשה וכל
הענין בלי דלוג כלל לפי שבו בפרק

נצטו העגל ונשתברו ה'זוחות והוא מצין המאורע עכ' נהנו שלא ל
 ללג בקריאת ויחל' וזורי יעלה בתב שאין קורין כספר במנחה בערב
 שבת בשחל אחת מר' צומות הללו בע"כ שבת שיכולי הלקט תתקין
 כתב רבינו קלונימוס שבזמן הזה אין להתענות תענית חלום בשבת
 שאין אנו בקיין בפתרון חלמות לידע איזה טוב ואיזה רע ואין מתענין
 בספק וכן כתב לאכיה ונהנו העולם להתענות תענית חלום אפילו בשב
 שזהו עונג לו • ודאיה מ' עקיבה שמצאנוהו תלמידיו בוכה בשבת א
 אמרו לו תלמידיו למדתנו רבינו וקראת לשבת עונג אמר להן
 זהו העונג שלי ולפעלה כהלכות שבת הבאתי מעשה זה מספר שיכולי
 הלקט תתקין והמתענה בשבת יש אומרים שאומר עז
 ענינו בכרבה רביעית ונראה שיותר טוב לכללו באלדי נצור בלי ח
 חתימה כמו שפי' לעיל בסוף כרכות תתקין והוא' סמקו
 שאין מתענין למקום שמתענין מתענה עמהם פירוש דיבא אפי' דעתו
 לחזור ומיהו כיון שלא קבל עליו תענית אם יצא מן העיר חוץ לתחום
 מותר לאכול ויש אומרים דאפו' בעיד מותר לאכול שלא בפניהם
 לשון הטורים תתקין כצאתי בשם רבי שבואל ב' דוד
 המתענה בשבת או ביט' תענית חלום יאמר אחר תפילתו אלדי בזמן ש
 שבת המקדש היה קיים ואינו אומר ענינו וכן קבל מרבותיו שכולי ח
 חלקט

חלכות ראש השנה

תתקין מסקנן מאי הוי עלה רב יוסף אמר האל הקדוש מלך
 אוהב צדקה ומשפט • רבה אמר המלך הקדוש המלך המשפט • וב
 וביעבר פליגי • הלכך צריך לחזור • ורבי אליעזר ב' יואל הלוי
 אומר דלא פליגי אלא לכתחלה אבל בדיעבד אינו חוזר וכן כת' הרמב"ם
 וכן כתב הר' ישעיה הראשון וכן בעל המאור זל' • כן הביא שכולי
 חלקט • ורב אלפס והרמבם כתבו שחוזר ולזה הסכים הרמב"ם •
 תתקין מהר"ם היה אומר זכרינו לחיים כשוא ולא בפתח לחיים ד
 דלא לישתמעלא חיים • כמו בנודים לחולין כמו לא חולין ומתחלה
 אומר זכרינו לחיים • ובהוראה אומר וכתוב לחיים טובים כי
 המבקש צריך לבקש מתחלה מעט ואחר כן הרבה • יש מקומות
 שאין אומרים בשבת אבינו כלבנו • ומנהגנו לאומר

שבולי הלש תתקבב יש מן הנאינים שאמרו שאין לומר וכתוב
לחיים טובים כי קיימא לן לא ישאל אדם צרכיו לא בנראשונא ולא בנ'
אחרונא וכן כתב בעל העטוד וכתב ומהבא לא שבקי רבנן למימר
אפי' זכרינו כמנן וזכור דחכיך בכודים • אבל בספר חיים אומרי בשים
שנים דמליקו להו שמינה עשרה ברכות והוה להו כתחגונים ורב האי
גאון כת' שיש ראומרו דצרכי רבים שאני וכן יש במסכת סוהרים •

תתקבב ואין אומרי זכרינו וכתוב אלא בשני ימים שר' זה • ו
וג' קושי' דחירו וכנר ודנו לוב כל עשרת ימי השונה • ואודבה
המהתי לעולם למה לא נהנו לומר גם כן ובכן תן פחדך בכל עשרת
ימי השונה • ושבעתי שיש מקימות שנהגין לאומרו תתקבב
כת' ר' שאם לא אבר זכרינו ומי כמוך וכתוב לחיי שמחזירין אותו כמו
ומיך הקדוש ואם הוא מכופק אם אברואם לאו חודר וכתב הראש
אני תנח למה בחזירין כיון שאינו כוזב בתלמוד דבהמלך הקדוש וכ
ובמלך המשפט יש פלוגתא ופסיק תלמודא דלא יצא אבל זכרינו ומי
כמוך אם תקנתו גאון' הוא לאו • דו מגלן דבחזירין איתו אין זה משנה
נטבע נטבעו הכמי בברכות כיון שאינו כוזב בתלמוד עכ' • וכן
כת' הלמכן בשם הגאונים שאין בחזירין אותו בין ביחיד בין בשליה צ
צבור • תתקבב אין אומרין ותתן לנו ה' אלדינו כהנהגה בועדי
לשמה חגים וז'נים לששון לא בראש השנה ולא ביום הכפורי אלא
רב שר שלום גאון' כתב אומרים בשתי ישיבות ב'ה ויום הכפורים נין ב
בתפלה בין בקדוש מועדים לשמחה חגים וחמני לששון את יום הזכרון
הזה וכן בישיבת רב פלטי גאון • וכן כתב רב שמואל בר חפני כנהג
בשתי ישיבות לאונדו • ורב האי אומר שאין כנהג לומר מועדי'
לשמחה כו' וכן פשט המנהג • ונוהגים בספרד לומר ביום
טוב בקרא קודש יו' הג' פלוגי הזה • ובר'ה בקרא קודש הזה • וביום
תקוע בשופר גדול הזכרון הזה • ובאשכנז אין נוהגין לאומרו
והכי מסתבר תתקבו והשיאינו הנהיג דוד יצחק הלוי מג'כזא
שלא לאומרו דלא שייך אלא בג'רגלים וכן כתב רב שאלתיאל • אבל
ר' ב' יהוד' במנצא הנהיג לאומרו ב'ה ויום הכפורי בשם רבי אליעזר
הגדול וכן רבי' בטלכ שאר את פי ראש ישיבה שג'ירושלים והשיבו
שאומרים אותו

וכן כתב רב יהודה ריש מתיבתא ובאשכנז וצפ"ת אין אומרי'ן איתו
ובשאר ארצות אומרי'ם איתו תתקבו ה'מכס כתב כל השופרות
פסולין חוץ מש'ל כבשים והכל תפשו עליו בזה לשון הטורים •
תתקכו אמר ליה ר' זירא לשמיעה איכוון ותקע לי • אלמא קסבר
משמיע נמי בעי כונה כלומר אעפי' שמתכוין השומע לצאת ידי חובתו
אינו יוצא ידי חובתו עד שיתכוין המשמיע שהוא התוקע להוציא ידי
חובתו ופסק רב אלפס דהלכה כר' זירא וכן פסק רבינו ישעיה דהלכת'
כר' זירא אלמא מצות צריכות כונה וכן פסק בעל היראים • ובעל
המאור דחה לדר' זירא ופסק כרבא דלצאת לא בעי כוונה • ובעל ח
הדברות כתב דהלכה כרבא דאין מצות צריכות כונה שכולי ה'לקט
תתקכט סתמו במינו אם אינו מעכב את התקיעה ונשתייר ד
רובו כשר אעפי' שהיה מעכב קודם הסתימה ואם מעכב את התקיע'
פסול אפי' אם נשתייר בו רוב כך הוא דעת הגאונים וכן כתב ה'מכס •
ולדעת ר'י אם סתמו במינו ונשתייר בו רוב אעפי' שמעכב את התקיעה
שלא חזר קולו לכמו שהיה קודם כשר • סתמו שלא במינו אם
מעכב את התקיעה שלא חזר קולו לכמו שהיה פסול אפילו אם נשתייר
רובו • וכן אם חזר קולו כמו שהיה קודם סתימה פסול כיון שנשתנה
קולו בכמו שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב את התקיע' כשר
אעפי' שסתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רובו וכל זמן שלא סתמו
כשר שסתמו אעפי' שנשתנה קולו כשר שכל הקולות כשרין בשופר
ולזה הסכים ה'ראש לשון הטורים • נקב וסתמו אם מעכב את ה
התקיעה פסול • מסקנא דשמעתין והלכה למעשה דשופר שנקב זס
וסותכו במינו וחזר קולו לכמו שהיה מתחלה קודם שנקב לית דין ול
ולית דיון דכשר אפי' היה הנקב מעכב את התקיעה קודם שנסתם ואם
לאחר שנסתם מעכב את התקיעה פסול • ואם לא סתמו כלל כשר אפי'
מעכב את התקיעה דכל הקולות כשרים בשופר • כך פי' ר'י מיהו צ
צריך עיון דיש לומר דהלכה כר' נתן שאומר במינו אפי' מעכב את הת
התקיעה כשר מ'דכי תתקל כתב ה'מכס דסתימת דבק
חשוב שלא במינו אלא אם כן חכמו באור עד שנפטר וחבר קצותיו א
אחד אל אחד • אבל ה'ראש כתב דסתימת דבק חשוב במינו ולא ח
חשוב שלא במינו אלא כשיסותם הנקב בחתיכה אחרת אבל
כשמחברו בדבק חזר לכמו שהיה תתקלא

אין מוציאין השופר חוץ לתחום ולא עולין בשבילו לאילן ולא רוכבין
על גבי בהמה ולא שטין על פני הכים לחביאו וכתב ה"ד יונה ד
דוקא ישאאל אסור לעשות אבל מותר לזכר לגוי שיעשה ביון שאין בו
אלא משום שבות ואע"פ שהוא לגוי שבות ושבות במקום מצוה שרי • והת
והתוספות לא כתבו כן במסכת שבת תתקלב רב אלפס היה
תוקע בבית דינו וכמך על הא דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן
יוחנן בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו בד' של שלטה • ולא
נהגו כן בשום מקום שכל המפרשים פי' בית דין של כג' שהם סנהדרי
קטנה • כתב בעל העטור לאחר שיצא כבר בתקיעת השופר יכול ל
לתקוע לבשים להוציאם • ונהגים באשכנז לתקוע לבשים היולדות
קודם שיתקעו בבית הכנסת כדי שיוציא התוקע את עצמו • ולאביה
כתב שאפי' אחר שיצא יכול לתקוע ולהוציא הש"פ בשבילן אפילו ל
דרך רשות הרבים ולזה הסכים ה"אש לשון הטורים תתקלב
האלפסי וכל הגאונים פסקו דאסור להשיח מתחלת הברכה עד סוף ה
התקיעות שמיושב אמנם לאביה כתב שבענין התקיעות שרי להשיח
דדמי לטול כרוך שול כרוך והוא הדין דלכתחלה מצי למימר כי האי
גזונא וכן כתב רבינו יואל • ועוד כתב שראה מעשה שאחד
בידו ותקע מקצת התקיעות שמיושב ושלח השופר לאחר וסיים הב
התקיעות בלי ברכה כ"דכי • תתקלד התוקע לשיר ואינו מ
מתכוין לתקיעה של מצוה לא יצא דקיימא לן מצות צריכות כוונה ו
וכן פסק כהג' • וה"ד יונה פסק ברכה דמצות אין צריכות כוונה וכן
פסק רבינו חננאל ורב שדירא גאון שדר ממתיבתא דהלכתא ברכה
ולכתחלה צריך לבוין ובדיעבד יצא • וה"אש פסק דמצות צריכות
כוונה • לשון הטורים • תתקלה כתב רב אלפס שמנהג ל
לתקוע מעומד תשלת פעם אחת ותשת פעם אחת ותלת פעם אחת •
וכן הכנהג בכל העולם ובשתי ישיבות עבל' וכן מצאתי בה"בבם •
וכן כתב בעל הדברות • וז"ל הנהיג לתקוע תשלת למלכיות וכן
לזכרונות • וכן לשופרות • ורבינו ישעיה כתב כי ראוי שיעשה תש
תשלת תשלת תשלת למלכיות וכן לכולן • ויוצאין ידי חובתן בתקיעו
דמיושב וכן פי' רבי חננאל אך מדברי ר"ז לרא' דתקנת ר' אבהו הם על
התקיעות דמעומד שהם עיקר וכן מצאתי לרבינו גרסום ז"ל • וכן מ
מצאתי מפרשים דתקיעות דמעומד •

עיקר הלכך מן הדין לתקוע תש"ת תש"ת תש"ת למלכיות וכן לכולם .
טבולי הלקט תתקלו שנו חכמים העובר לפני התיבה בראש
השנה השני מתקיע ולא אמר תוקע שמע מינה שצריך להיות התוקע
אחר ולא השליח צבור וכסתברא אי ליכא אחר שיהא בקי לתקוע ה
הרשות בידו ולא יחוש שמא יטעה בתפלתו שבולי הלקט תתקלו
צריך להאריך בתקיעות של תש"ת יותר משל תש"ת ובשל תש"ת יותר
משל תש"ת ובעל העטור כתב מכתברא שברים בג' קולות קטנים מ
מופסקים וד' יבבות כשיעור ג' שברים אלא שאין הפסק ביניהם ולא מ
פליגי כשיעור אלא שזה עושה שברים קטנים כגון גנח וזה עושה בלי
הפסק והוא יליל והבל טוה . וכן כת' הרמב"ן לפי זה אין צריך להאריך
בתקיעות של תש"ת משל תש"ת וסברא ראשונה היא סברת התוספות
וכן כתב הראש לשון הטורים תתקלו צריך להזהר בשברים
שלא יאריך על כל אחד בפני עצמו כג' יבבות דאם כן הו"ל תקיעה
ג' יבבות הן ג' כחות כל שהן נמצא התרועה ט' כחות ושיעור תקיעה
בד' היא ולי' זה אין לחוש אם האריך קצת בשברים וצריך למשך ב
בתקיעה של קשר"ק כשיעור ג' שברים וט' כחות . ומי שלא משך בת
בתקיעות כשיעור זה ומשך קצת בשברים לא קיים מצוה לא כמר ולא
כמר טבולי הלקט תתקלו כתב ד' דג' שברים צריך לעשות
בנשימה אחת שהם במקום תרועה אבל ג' שברים ותרועה דתש"ת לא
ענדינן בנשימה אחת דגניחה ויללה בנשימה אחת לא עבדי אינשי וכן
כתבו רוב הכפרשים שחשבו ל' קולות בתקיעות אבל הדין גיאת כתב
שצריך לעשותן בנשימה אחת . ועל כן לא כתב בהן אלא כ' קולות
וכן כתב הראש : ואני המחבר ראיתי נוהג קצת תוקעים לעשות
שברים ותרועה בנשימה אחת בדעת הראש . והרבה פעמים תקעתי ו
ועשיתים בנשימה אחת . תתקמ אסתקע תש"ת בנשימה אחת
לכאורה נרא' שלא יצא שאין כאן לא ראש ולא סוף . ומיהו בירושלמי
לא משמע כן . תתקמ האריך בתקיעה אחרונה של תש"ת כ
כשיעור ב' תקיעות כדי שתעלה לו בשביל תקיעה ראשונה של תש"ת
קאמר בירושלמי שאינו עולה לו כלל אבל בגמרא דידן מוכח שעולה
בשביל אחת ולא בשביל שתיים תתקמ מעשה שתקע בשברים
של תש"ת שלישי ועשה שני שברים והתחיל לתקוע .
ומקצת הקהל החזירוהו לראש לתקוע

נ'פעמים תש"ת דבינו יואל וחתנו זאבן נחלקו עליהן מ'דכי
לפי דעת ה'ר נתן ב'ר אליעזר צריך שיתחיל בתקיעה שלישית אבל ה
השתי תש"ת הראשונה לא הפסיד • וה'אש כתב שאפי' התקיעה ה
הראשונה שבתש"ת שלישית לפני השברים לא הפסיד וחוזר ועושה
שברים ותרועה וה'מכן כתב שהפסיד התקיעה הראשונה בשביל ה
התרועה שהפסיק באמצע • אם תקע תש"ת או תש"ת או ת"ת כהונן
וטעה באחרונה יש אומרים שצריך לחזור כל הסימן מראש ג' פעמים •
וה'מכן כתב שאין צורך לחזור אלא לאחרון שטעה בו
תתקמן מתוך רב אלפס משמע וכן פירש ר' אביה דדוקא כב
בברכות של ראש השנה ויום הכפורי בוציא אפי' מי שבקי אבל בברכות
של כל השנה לא קיימא לן כוותיה אבל כל יחיד ויחיד חייב לקרותם
אם הוא בקי • כ'דכי • : מסקין דהלכה כ'כן גמ' יאל שאומר
דשליח צבור בוציא אפי' מי שבקי בראש השנה ויום הכפורים ובעל
העטור כתב ששליח צבור אינו פוטר הבקי ואי' אם הוא בבית הכנסת
לשון הטורים • תתקמא מצאתי בשער סעדיה ורב ע
עמרם נאמן לאחר תפלת כוסף מנהג ב' ישיבות להדיע תרועה אחת ג
גדולה כדי לערוב את השטן • ורבינו האי כתב אין אנו עושין כן ו
ולא שמענו מאבותינו שנוהגין כן אלא שהיחידים מתעסקים כל אחד
ואחד בראשונה שבוליה הלשון תתקמא שנו חכמים אין מעכבין
את התימנות מלתקיע ומתעסקין ברם עד שילכדו כתב בעל ה
הדברות והני מילי בתינוק שהגיע לחנוך וה'ן גיאת כתב להאך
הגיע לחנוך מעכבין שמא אתי לאפוקי לרשות הרבים לא הגיע לחנוך
אין מעכבין • וכן מצאתי ל'י זל • וכתב ה'ין גיאת דגשים מ
מברכות על השופר • וכן כתב בעל המאור • וכתב בעל הדברות ד
דגשים תוקעות לעצמן דוקא אבל אחריני להו' לא • וכן כתב גם בעל
היראים • ורבינו ישעיה זל' כתב דוקא בלא ברכה שרי להו' לנשים ל
לתקוע לעצמן אבל אם ברכו גלו בדעתן שלים חובה הן עושות •
ואיכא תרתי לאסורא יחדא דעוברות על כל תוסף ועוד דאיכ' ברכת
לבטלה משבולי הלשון תתקמא כתב ה'ין גיאת ש
שנהגו בסתי ישיבות ובכל שאל שאין הצבור מתפלל לין בכוסף בראש
השנ' אלא ז' ושלי צבו מהפ'ל ט' והשיב תשובו הרב' לנאו לרב נפרונאי
והרב עכ' שמעול לא התפללו בצבו ב'ה אלא ז' והו' כת קבלנו מחכמי

גדולים ובעלי הוראה ואנשי מעשה שקבלו גם הם מהכמים גדולים ש
שלצניהם כמו רב שמואל הלוי שקבל מרב חנוך וזקנים שבדור הלכה
למעשה שמתפללין תשע . והלמבם דחק להעמיד דברי הגאונים .
ואמר שכך היה המנהג ברוב ישראל עד שבא הדין גיאת והחזיר בקצת
המערב למנהג ש'נו על כן דחק ליישב מנהג הראשו ולא נראה להראש
וכתב אדרבה מי שמתפלל זהו ברכה לבטלה כיון שמחסר הברכות ו
ומנהג אבותינו תורה היא ואין צריך שנוי ובמהו נורג העולם
תתקמד כתב ר' שצריך להזכיר קרבנות המוספין בכל תפלות ה
הבוכף ואין יוצאין בכה שאומר בכתוב בתורתך על ידי משה ענודך .
אבל של ר'ח אין צריך להזכיר כלל בזה שדי לו במה שאומר מלבד ע
עולת החדש ומנחתה שבזה נכלל כל מוספי ר'ח העולות וכדי להזכיר
גם השעיר שהוא חטאת אומר ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתן
ושאר הכפרשים לא פירשו כך . אלא שיוצאין ידי המוספי במה שאומ
בכתו בתורתך וכו' . כי היכי שיוצא בו ידי מ' ביות זכרונות ושופרות
וכן נוהגין בספרד שאין אומרים פסוקי קרבנות אלא בשבת ור'ח ורגילי
בהו ולא אתי למטעי אבל בשאר המועדים לא רגילי בהו ואתי למטעי
אין מזכירין אותו ובעל העטור כתב כיון שאמר את יום הזכרון אין צ
צריך לומר ר'ח שבכלל יום הזכרון הוא . ורב עמרם כתב שאין אומ
רק עולת החדש ומנחתה ושני תמידים כהלכתן . וגדולי מנצח הנהיגו
שאין להזכיר ר'ח כלל ואפי' מלבד עולת החדש ומנחתה אין לומר . וכן
פי' הערוך . אי זהו הנ' שהחדש מתכסה בו שאין אומר ובראשי חדשיכ
לא בתפלה ולא במיכף ולא בבקר בשקורין פרשת הקרבנות שיש בק
מקומות שקורין ב'ח בבקר לאחר עקראו פרשת תמיד . וכן כתבו
קצת הגאונים שאין לומר ובראשי חדשיכם שחרית ב'ח כי היכי דלא
ליזלזלו במועדים שאם יאמרו אותו ביום שני יאמרו שני עקר כעו בש
בשאר חדשי השנה . אבל רבינו יצחק ב'ח אליעזר כתב שישל
לאומרו ביום שני והראש היה נוהג בפסוקי הקרבנות ב'ח לשון
הטורים . וכתב הר' אברהם ב'ח יצחק מה שנוהגים שלא להזכיר
של ר'ח מגני שכך משמע מן הירושלמי והנאון רבינו יצחק הלוי כתב
יש בדקדקין לפרש המקראות שלכל מוספי היום . ובל גאוני לות'ח
מוחין לומר ובראשי חדשיכם ונשתלחו הדברים לפני ר'שי והמדיע
בדברי האומ' צרי' להזכיר פסוקי שלכל מוסף ומוסף ואין להקפיד שם

אמרו אלול מעובר הוא אמנם רבינו חננאל הביא מן הירושלמי שאין
צריך לומר ואני ראיתי הרבה מפרשים הא דאיתא בירושלמי אין
צריך לזכור של רח כגון ותתן לנו ה' אלדינו באהבה את יום הזכרון
הזה ואת יום רח הזה וכן נמי אין צריך לחתום מקדש ישראל ויום זה
הזכרון ראשי חרשים ולא אתפלת מוסף לבד קאי אלא אכל תפלו קאי
אערכית ושחרית ומוסף ומנחה אבל הפסוקים של מוסף רח צריך לת
להזכיר ובעל הדברות היה רגיל לומר ושעיר לכפר ועלת החדש
ובגחתה ושני תמידין כהלביתן שכולי הלקט די בל יהודה הגדול
לומר והשיאנו בראש השנה ויום הכפורים בשם רבי אליעזר הגדול ונס
רבי משלם שאל פי ראש ישיבה שבירושלם והשיבו שיש לאומרו משום
שאינו יכול לומר ברכת מועדיך ובתשובת רב שר שלום גאון בת ביום
הכפורי אומרים בשתי ישיבות בין כתפלה בין בקדוש מועדי לשכחת
חגים וזמנים לששון • מדכי • וכל ארץ אשכנז נוהגים שלא לאומרו
תתקמה ולומר השיאנו בזה ויום הכפורים רובם אינם אותו ודי
בל יהודה בשם רבנן אליעזר זל אמר כל ימיו ודכי משלם בל
משה שאל פי אריות שבירושלם והשיבו שאומ' והשיאנו וכי אין ראי'
מן הירושלמי דברכות פרק הדואה והנאון רבינו יצחק הלכן בשלוב
בגלמיזא ומנהג פשוט הוא לאומרו בזה אבל לא ביום הכפורי • שכולי
הלקט • תתקמו אמר רב חננאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך
בתו לאמר שוב אין צריך אחד יחיד ואחד צבור וכת' זי אלפס דאפי'
כהך קראי דמלכיות זכרונות ושופרות • וכן נמצא לנאון אחד ורבינו
שלמה פירש להא דרב בקראי מוספין דכיון שאמר ובתורתך כתוב ל
לאמר שוב אין צריך לומר פסוקין של מוספין • ודבותי מצרשים
להא דרב בקראי דמוספין קאמר אבל לא במלכיות זכרונות ושופרות
דהא תנן אין פוחתין מילכיות • שכולי הלקט • תתקמו
במסכת סופרים אם חל זה להיות בשבת אומרים זכרון תרועה מקרא
קדש • שכולי הלקט • תתקמו אומרים עלינו
לשבח • ורב עמרם בתב שאין ליחיד לאומרו במקום שיש שליח צ
צבור וכבר נהגו לאומ' וכן כת' רב משה גאון יחיד דמצלי בזה בלחישא
אי נמיר עלי לשבח לימ' ואי לא לימ' מלך ואוחילה ו' מתוכן שאין
ליחיד לאומרו שהוא רשות לשליח צבור תתקמש בשחליט נוהגין
לו יעלה רבא בזכרונ' ומסג' שוב הוא ובאשכנז אין נוהגי' אית' בערוך
יב'

שתוקעין כל כך בעמידה כמו שתקעו בישיבה תתקנא וז"ל
 הנהיג לתקוע תשרת למלכיות וכן לזכרונות וכן לשופרות וכתב רב
 אלפס תשול' תשת תז' על סדר הברכות פעם אחת שלא להטריח על
 הצבור וכן המנהג בכל העולם ובשתי ישיבות • לשון הטורים
 תתקנא בספר יראים כתב לברך על תקיעת שופר ורב עמרם כתב
 אם ברך לתקיע טעות הוא ונהגו לברך לשמוע • מרדכי וכן עמא דבר
 תתקנא כתב רב עמרם לאחר התפילה כריעין תרועה גדולה בלא
 תקיעה כדי לערכב השטן ורב האי גאון כתב לא מטעם מנהג עושין
 כן אלא משכע מתו הנמרא שהיה ידיו היו רגילים לתקוע אחר התפילה •
 ואם אין עושין כן אין עיכוב בדבר שכבר יצאו ידי חובה תתקנא
 אין להתענות בראש השנה כלל • וכן השיב רב נחשון גאון וכן רש
 זל בפירושו בפרשת אמור מדברי תורה ומדברי קבלה • ומן הברית
 בירושלמי ומן התלמוד והאריך הרבה במרדכי ורב גטרונאי כתב
 ודאי ביום ראשון של ז'ה אי אפשר לישב בו בתענית משום דכאוריתא
 היא אכל ביט' שני ובשבת אין בהם קושיא משום דעשרה יומין אילו א
 כשונין משאר כל ימות השנה • לפיכך נהגו רבותי לישב כהן בת
 בתענית בין כחול בין בשבת וכתב הראשון ודבריו תמוהין שאמר להת
 להתענות ביום ראשון של ז'ה והתיר להתענות בשבת בשני ימים של
 ז'ה ואנו רואין שיפה הוא שלא להתענות וכן בשבת תשובה לא ראינו
 שהתענה בו אדם • וכן כתב הר"ן גיאת שאין להתענות וכן נראה מן
 הכדרש שהבאתי למעלה כי מי גוי גדול בו' עד ואוכלין וטמחים ב'ה
 והכי איתא בירושלמי כהדיא מתריעין ולא מתענין ובתשובות הגאון
 כתב שיש להתענות בשני ימים של ראש השנה וסומכין על האגדה
 דפסיקתא דסוכה שיש ספרים שכתוב בהם באין גדולי הדור ומתענין ב
 ב'ה כן כצאתי כתוב שיש מקומות שקבלה בידיהם שכל מי שרגיל
 להתענו' ב'ה וכשנה רגילותו שהרגיל ואינו מתענה אינו מטלים שנתו
 ומנהג בני אשפירא לא נהגו להתענו' ולעמוד קודם היום ובשם רב יהו
 יהודאי גאון שאסור להתענות בשני ימים של ז'ה וכן כתב רב סעדיה ג
 גאון וכן רב האי גאון וכן שכולי הלקט • כתשבת הגאונים נמצא שיש
 להתענות ב'ה • מרדכי • והעולם נהג שלא להתענות ב
 כלל • ואני המחבר ראיתי בספר אגודה שקבלה כל מי שמתענה

פעם אחת תענית ח' ליום כראש השנה צריך שיתענה כל ימיו ואם לאו
 יסתכן מאחר שהראוהו פעם אחת הוא סימן רע • תתקבד
 ולענין זמן בליל יט' שני על הקדוש וביום על השופר • כתב ר' שני ת
 בתשובה • רבותינו אומרים שאין אומרים זמן אלא בליל ראשון דב
 דקדושה אחת היא ובחד יומא אריכתא היא • אבל אני אומר שצריך
 לומר זמן וכן נוהגים במקומינו ובכל מקום שעברתי • ואין חלוק בין
 יט' שני של ראש השנה ושאר יט' של גלויות אלא לענין ביצה ובחומר
 לאסור טל זה בזה וכן הלכה • וכן כתב ר' שבם בשם זקנו ר' שני • וכן
 דעת בעל העטור • והנאונים כתבו שאין לומר זמן בשני אלא
 בקדוש ולא בשופר • ובתכ הראש וטוב שיקח אדם פרי חדש ויתנונו
 לפניו ויברך שהחיינו ויהיה דעתו גם על הפרי ויוצא ידי ספק וכן היה
 נוהג מהר"ם • ונראה לי שאם חל יום ראשון בשבת שיש לוטר זמן ביום
 שני על שופר לאחר שלא תקעו ביום ראשון • לטון המורים • וכן פ
 פסק בעל שכולי הלקט • ובתשובות הנאונים שצריך לומר זמן
 בליל יום טוב שני בקדוש ובשופר • וכן השיב ה"ד משלם ב"ק לוימוס
 וכן בעל הדברות • ה"ד אנגדור כחן לא היה כבוד אלא ביום ראשון
 וכן ה"ד יצחק ב"ר יהודה הצרפתי • וכי נמצא לגאונים ז"ל • שכולי
 הלקט • ואני המחבר כותב מנהג בעלי נפש מאשכנז שאומרים
 זמן בליל שני בקדוש ומהודים להשיג פרי חדש או יין חדש ונותנין ע
 עיניהם בו בשעת הברכה של שהחיינו כמו שכתוב לעיל • אבל אם אין
 משיג פרי חדש אעפי' כן מברך זמן • ובשופר ביום שני אין מברכין
 זמן אלא אם כן חל יום טוב ראשון בשבת או מברכין זמן בלחש •
 תתקנה • נוהגים בספרד לומר בשבת תשובה הרבה סליחו ותחנונים
 ותמה אני על המנהג שהי אין מריעין בשבת • ובאשכנז אין נוהגין
 כן • תתקנו • וירושלמי ר' חייא מפקד ליה לרב אי אתה יכול ל
 למיכל בולא שתא בטוהא אכול ואי לא אכול ז' יומין בשתא •
 ובתב' ראכיה אילו שכעה ימים הם ז' ימים שכן ראש השנה ליום הכ
 הכפורים וקודא אותם שכעה ימים לפי שכראש השנה לא היה צריך
 להזהיר לאכול בטוהא דפשיטא שאוכל בטוהא שחייב אדם לטוהא ע
 עצמו כרגל • ולא נשאר עדיין אלא ו' ימי החול • שהוצרך להזהר
 עליהם • ועל כן נהגו באשכנז שאף מי שאינו נזהר מפת של גוים ב' י
 ימי תשובה נזהר •

הלכות יום כפורים

תתקנו נהגו העם לטבול ערב יום הכפירים ואמר רב עמרם טובל
האדם בשעה שביעית ומתפלל מנחה ואומר רב פעדיה נאון
ב, לייתו לטבול מנך על הטבילה וכהב הראש ואין דבריו טראין בזה
שא מצינו בכל התלמוד רמז לטבילה זו ואינה לא יסוד נביאים ולא
מנהג נביאים ולא עדיפא מערכה דאמר חביש חביש ולא בריך בפני ש
שאינו אלא מנהג נביאים לשון הטורים וכתב הרר שכחה כל הטו
הטובל בערב זה ויה לשם תשובה מנך ברכת טבילה עד שלא נכנס
לנהר אולים שכל השבין חייבין בטבילה שכולי הלכט והעולם כ
נוהג שלא לברך על הטבילה כדעת הראש תתקנן מקום
שנהגו לו ד יק דליק עי' הדלקת נר של שבת מברכי' אבל על נר של יח'
אין מברכין מדברי פד דפסחים יש מביאין ראיה לשחוש הכפרות
ולהשליכם על הגג ואין כל כך ראיה . מדברי . תתקנן באשכנז
נוהגין לומר על חטא על סדר האלפא ביתא ומפרשים החטאים וכן כתב
דב עמרם וכן הדמכם והרר יונה שצריך לפרוט החטא . ובספרד א
אין נוהגין לאומרו וכן נראה שאין לפרוט החטא . שר עקיבה אומר
שאין צריך לפרוט החטא והלכה כדבריו . לשון הטורים תתקנן
יש נוהגין לברך בליל יום הכפורים על מצות היתר נדרים וטעות הוא
משבולי הלכט . וי פירש שכ' דשבת גבי הדלקת נר בשבת ח
חובה כנר של יום הכפורי אם יארע בשבת שצריך לברך אבל אם יארע
בחור אין צריך לברך ובספר הפצות בת יום הכפורים שחל להיות כ
בשבת מדליקין בלא ברכה הואיל ואינו בא לצורך אכילה . מדברי
תתקסא עונות שהתורה ביום הכפורי שעבר ולא שינה בהם כתב
הר יונה שאין צריך להתודר עליהן אלא אם נכח או גזל והתודה עליהן
בשנה שעבר ואם במקו גזלתי גנבתי געירתי בודכי שהוא דרך כלל .
והראש בת שיכול להתודר עליהן אעפ"י שלא שינה בהם תתקסב
בח יום הוידוי בת רב עמרם האומ' באי הס'חן טועה . ולפי דשיכול
לחתום ובכל סדורי אשכנז יש בהם חתימה ובס' רד אין חותמין ומוטב
שהא לחתום כיון שיש פלוגתא דרבבא תתקסב ולענין חזרת
הטלוח צנו' הוידוי במנח' כת' דאביה שאין לנו

להחזירו כיון שאינו יכול לאומרו כאמצע התפלה כמו בשאר התפלות
 וכן דעת הר"ן גי'א'ת וכן צוהג'י' באשכנז ובת' רב האי אין כנהג שיתוד'
 שלוח צבור בכנה' . תתקצר . וכת' כתשובה אחרת יפה אכזר
 הראשוני' שלא לומר שלוח צבור וידוי בסלח' לנו . שדא שמענו בכבל
 שמזכיר שלוח צבור בודיו של ערב יום הכפורים . אבל רב עמרם כת'
 ששלוח צבור צריך לומר וידוי במנחה להוציא מי שאינו בקי וכן נהגים
 בספרד . תתקפה . ולענין השמנת חמין ביום הכפורי' כתב רב
 עמרם שאין להטמין בפני שאין בטמין החמין אלא לכבוד השבת וזה
 שאמרו בחול ככוצאי יום הכפורי' אין לו להטמין לכבוד החול וכן כת'
 ראב"ן . וכבר הפליגו אנשי אספריא ועשו הסכמה שלא להטמין אבל
 רב נטרונאי גאון כת' להטמין ערב יום הכפורי' לצורך מוצאי יום הכ'
 הכפורי' למה הוצרך ימתין עד לכוצאי יום הכפורים ויעשה כל צרכיו
 אבל אין אסור בדבר ואין מוחין ביד העושין . ורב שרירא גאון כתב
 דשפיר דמי שמטמין כחול לחול . גם אני לא ידעתי מה חשש אסור יש
 בדבר שהצריכו גאוני' עולם לדבר בו ואדרב' נר' יותר טוב שיטמין כדי
 שילמא סעודתו מוכנת לכוצאי יה' דגדולה מזו התירו קניבת ידן כן ה'
 הצנחה והמעלה ביום הבי' עצמו כדי למחר סעודתו . כש השמנת חמין
 שבוותר' . בת' ראביה דדבר שאין ראוי לאבילה אפי' אסור ליכא לאוכלו
 ביה' . תתקמו . כל המשקין מצטרפין לכשיעור ושיעורן כדי ש'
 שתית רביעית והלא בד' בת' שיעור צידוף שתיה הוא כדי אכילת פרס
 כבו צידוף אבילה . התקמו . כת' בעל העטו איכ' מאן דאם שאין
 מברכין ביה' על גטילת ידי' ושעשית לי כל צרכי' . כיון שאסור בסגור
 ובגטילה וכסתבר' כיון דבידו וברשותו הוא דהנעיר פשוט סכנ' עקרב
 יכול לב' ד' כמו בשאר הדבר' לשו' השו"י . תתקמו . כת' הר"ר
 אליקים אב' לי מורי צדק דבשהוא עומד ממשתו שחר' וזי' ככלוכר' ו'
 ויכול ליטול ידי' ועיניה נמי מות לרחל' וכן כת' בעל הדבר' ופניו אסור
 שגולי' הלק' תתקסט . אמר' רב הונ' בן ח' ובן ש' מחנכין אותו לשעות
 בן י' ובן י' משליסין כדרכן . בן י' משלי' מראוית בתינוקות . רב
 נחמן אמר' בן י' ובן י' מחנכין אותו לשע' בן י' ובן י' משלימי' מדרבנן .
 בן י' משלי' מן התור' . וסר אמ' חד' ונר' אמ' חד' ולא פריגי' ה' יוחנן אמ'
 חש' מדרביה' יב' ובת' יא' מחנכי' ובת' יב' משליכי' דאוריית'
 בתינוק בן י' ובן י' מחנכין ובן י' משלי' מראוית גמ' ה' ישעי' ור'

הלכתא בר יוחנן דהא איתותב וכן כת' בעל הדברו ועבדין כרב נחמן
בתינוק וכרב הונא בתינוקות וה'ין גיאת פסק בר יוחנן בשבולי הל' ט
תתקע המלך והכלה רוחצין פניהן וחכמי אוסרין ונקראת כלה כל
ל' יום • ה'ין גיאת פסק כחכמי ורב אלפס פסק בר אלעזר וזה הסכים
וה'אש תתקעא ולענין טבילת כעל קרי כת' ה' יהוד' כדצילוני
שטובל בדרכו וכן בהג' וה'מכת כת' כיון דקיימ' לן בעל קרי אין צריך
טבילה לתפלה ולא לדברי תורה אף לשאר ימי השנ' אוליגן לחומרא ולא
ירחוץ אלא ירחוץ אותו מקום לבד וכן פסק דת' וכן פסק בעל הדברות
ושאר חייבי טבילות כת' בהג' שטובלין כדרכן ביה וז'ת כת' דהא דתניא
כל חייבי טבילו' טובלין כדרכן היינו דוקא למאן דאמ' טבילה בזכנה
מצוה אבל אנן קיימ' לן דלא הוי מצוה הלכך ימתין עד למחר •
תתקעב כת' בהג' מי שצרי' לילך ללמוד בצבור והוא ירא ללכת בלי
מגעלים משום חשש עקרב יכריך דבר ברגליו ויצא ולא נהירא דמשום
נשיכת עקרב כותר אפי' לנעול מגעל ממש וכן לצורך מצוה גמי •
תתקעג איכ' מאן דאמ' מדקאכ' מאכילין אותו על פי בקיאתן שמע
מינא יחיד כוכחה ומוחזק ורופאי אחרי' שאינם מומחין וחכמי כל כך
הולכין אחר הבקי ואין גר' לה'מכן אלא כיון שכולם רופאי' במלאכ' אין
דבריו של אחד במקו' שני' ובכל מקום המופלג בהן בחכמה חוששין ל'
לדבריו אם הוא אימ' שצריך ומדברי ה'מכס יראה שהולכין אחרי רוב
הדעו ואחר בקיאי הרופאי' ולא גר' אלא בדפי' • תתקעד גוסס
דכל נדרי מיום כפו' שעבר עד יום כפו' זה וכן הסכי' רבי יסעי והקס דת'
פה כועיל להתיר על מה שעבר כבר והנהיג לזכ' מיום כפו' זה עד יום
כפו' הבא וכן הגה' לום דנדרנ' ודאשתבענ' וה'אש כת' ומיהו גר' דמנהג
קדמוני' דכל לשון כל נדרי מוכח דנתקן על הנדרי' שעברו בשנ' שעבר'
ומתירין אותם כדי להנצל כן העונש לשון הטורי' תתקע יס
מן הנאוני' שאמ' שאין כל הדברי' האילו' נוהגי' אלא בנדרי' בלבד ולא ב'
בשביעו' ואי אפשר לו להתיר בלי חרטה דמעיקרא וכלי יחיד מומחה
ובלי ג' הדיטות ועוד דהלכה כרב פפא דאמ' שצריך לפרוט הגדר עכ' •
תתקעו ועוד כת' דת' דוקא מושבע מפי עצמו ולא מושבע כפי א'
אחרים וכן הדין לחרמי הקהל • תשובו' ה'שכא • נמצא בתשובות
הגאונים' מיחו' לזכ' כל נדרי' לפי שאין בו שום תקנה רק רע' זולתי הנוסחת
מרב האי גאון • והבי' איתא בסדורו כל נדרי' ואסרי' עד כ' •

צום כפור שעבר עד יום צום כפור הזה • ועברנו עליהו בשלו • או ב
באינסא נכני רחמי מן קדם כרי שמיא דלישרי לן • שכולי הלקט •
וכנהג אשכנז לומר כדברי דת תתקעו כתב
בעל העטור שחרית מתודה ג' פעמים וכן במוסף ובמנחה אבל בנעיל
פעם אחת והם עשרה ודריין כנגד עשר פעמי שמזכיר בהן גדוה'ש' ביו
הכפורים וכלילה אינו בתודה • ויש מקומות שאינו בתודה רק
לכל תפלה ודוי אחד והצבור פעם אחת הרי ח' • וב' פעמים בערב אחד
בנחה ואחד בערבית ותניא כיצד מהודה • אוכר עויתי פשעתי •
ופסקרב סעדיה כ' מאיר וכן פסק הר"ן גיאת ובעל העטור ורב אלפס
פסק ברכין • וכן פסק בהג' ורב פלטי ורבינו חננאל והבי נהונרב
רבגן תתקעו יש גרסות במקצת ספרים בודוי בשני אנא בשם
ואיתא בירושלמי אמר ר' חני בראשונה היה אומר השם ובשניה היה או
אנא בשם • וכן בסדר אתה כוננתה כתוב בשניה אנא בשם
וכתב לאמיה ביון שפירשר חני דבראשונה היה אומר אנא השם ובשני
אנא בשם הכי עבדין • רב האי כתב ולא בלשון הזה היה אומר
בהן גדול אנא השם אל השם של ארבעים ושת סאותיות ועדין סצוי
הוא בישיבה בבבל וידוע לחכמים • וגם כשהיה אומר לפני ה' תטהרו
היה אומר שם המפורש וכת' הראש ולא נראה לי דבריו • כתב
רב סעדיה גאון שראוי לומר לפני ה' תטהרו כמו שאומ' אנא ה' • והר"ן
גיאת כת' אם אומר לפני ה' תטהרו אין ככך כלום דקרא הוא דקרינן •
ואין אנו הוגים השם באותיותיו וכן כת' ראביה לישון הטורי תתקעו
בעיר קולוניא ערבית שחרית ובנחה נוהגין לומר אתה מבין אבל
במנצא אין אומרים אותו אלא בערבית • וכן אין אומ' אינו מלכנו כ
במוסף ואשכחן כתשכו הגאונים ובמסגס של ישיבה בשחרית אומ'
שבעה פעמים ויעבור ובמוסף שבעה ובמנח' ששה ובנעילה ג' וראביה
קבל שכתפלת יוצר יש לומר ג' פעמים ויעבור כנגד יג' כדות כדרכי •
תתקעו כתב רמ' עזרם בתפלת המנהג אין אומ' לא סליחו ולא
רחמים אלא אחד סיום תפלתו אומ' אבינו מלכנו אכל רב נטרונאי כתב
לומר סליחות בבנחה השות בידו שיום סליחה הוא • וככל תפלה ו
ותפלה ראוי לומר וכן כתיב כשתי ישיבות וכן מנהג עתה לומר סליחות
בכל ד' תפלות • ואסחל בשבת אומר צדקתך תתקעט
כתב רב עזרם שאין נשואות כפים בבנחה אבל בהג' כתוב שיש בהן ג

נשיאות כפים • לשון הטורים • וכן כתב רבי גרשם דגרים דגמרא •
באי טעמא פרסי כהנא ידיהו כמנחתא ולא גרים כמנחתא דתעניתא
וכן גורם ר' אלפס ורב האי ובעל תדכרות • שיכולי הלקט •
תתקפ רב עמרם כתב לומר בנעילה כמקום זכרנו לחיים חותמינו ל
לחיים • ולא נהנינו כן • וגם אין לומר כמי כמוך חותם יצוריו לחיי
ברחמי וממ' נהוג העולם לומר בנעילה בתחלה וחותמינו בכפר החיים •
ובסוף בהודאה וחתום לחיים טובים • וגם בשלום נזכר ונחתם לפניך
כו' • תתקפא כשמניע בנעילה לאתה יודע רזי עולם אומ' אתח
נותן יד לפושעי וכו' עד כי אתה סליחן ובסדר רב עמרם אינו חות' כמו
שאינו חותם בשאר תפלות • וגר' דאפי' לבי שפוסק דאין לחתו בשאר
התפלו' ממ' כתפלה נעיל' חותמי' בברוך • וכן כת' הר"ר זרחי' הלוי כמ'
ביון דאיכא פלוגת' טוב שלא לחתו' לשון הטורים תתקפב
במד' רבי יש שאין אומ' אבי' מלכנו בנעילה ובאשכנז כשיש שהות אומ'
דין נעילה להתפלל אות' ביום וכן פי' הר"ר יהודה מפד'יש וכן פסק מהר"ם
ופי' דמה שהנהיגו העם להתפלל אות' כלילה ודאי לא הנהיגו רבותי'
כך אלא כפני שהזקנים כושכין עד הלילה כבורין שבדין עושין ות
ותוקעין תקיעה אחת זכר ליובל • וכת' שובת רב פלטוי גאון תוקעין
בשופר תקיעה ושברים תרועה תקיעה וכן מנהג בב' שיבות כדרכי •
וכנהג אשכנז בתקיעה אחת לכד' ובצ'פת ואיטלוי קשוק'
תתקפג כד' מיקלע מילה ביח' השיב רבי יעקב בד' שמסון שאין אר'
ברכת המילה על הכוס דילמא אתי למיסדך • ודוקא ביום הכפורים שיש
בו כרת אבל בשאר תעניו' לא • אכל' דת' חולק כדבר ולא מיבעי' דכלא
כוס עבדינן ליה דלא עדיפא מברכת המזון דבעינן כוס • ועבדינן נמי
כלא כוס אלא אפי' בכוס נכי עבדינן תתקפד אחר שגמר
תפלת המוסף פותח באשרי כדי להפסי' בין תפלה מוסף לתפלת מבחח
וכן כתב בסדר רב עמרם אבל אנו נוהגין לפתוח באשרי אחר גמר ת
תפלת המבחה וכן קבלתי וכן המנהג כדרכי תתקפה בהפטרות
במבחה חותם גכ' על התורה וחותם מקדש ישראל ויום הכפורי' ואם חל
בשבת מזכיר נמי של שבת בהפטרות של יוצר ומבחה עם יום הכפורים
בחתמה וכן כת' נמי רב עמרם וליבא ול' שבט וכן נהג נמי רבי יוא •
ובאשכנז אין חותמין בעל התורה תתקפו **מ**נה שהודגלו לנדוד
צדק בעבור המתים ביום הכפורי' יש להביא רא' מפרק עגלה
עדופה דתניא כפר לעמך ישראל אילו

חמים אשר פדית אילו המתים מלמד שהמתים צריכין כפרה . מר
מורכבי תתקפה דדש רבא עובדות ומניקות מתענות
ביום הכפורים אבל חייה אסורה להתענות עד ליום וכן הלכתא . ו
וכעל הדבדות כתב וחיה לא אתמר בגמרא ואי משום דקתני והחיה ת
תנעל את הסנדל וסתם חיה ליום התם משום צינח אבל באכילה א
אסורה . דא לא כן הוי ליה למתנייה גבי אכילה . ומסתברא דדיניה
במעוברת אם היתה צריכה מאכלין אותה עד שתשוב נפשה שיכול
הלקט תתקפה החסידים ואגשי מעשה באשכנז
רגילים לעשות כגבי ימים יום הכפורים והיו מתפללין בעשרה ככלם
סדר שלי יח והראש היה מוחה בידם . ויש אומרים מי שעושה פעם
אחת שני ימים יום הכפורים שוב אינו יכול לחזור לעולם כיון שקבלו
עליו הרי הוא עליו באחר כרת . והראש היה מתיר לשאול עליו

דיני סוכה ולולב

תתקפש אין יוצאין לא בסוכה שתחת האילן ואם האילן
צילתו מרובה מחמתו אז רואים אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה כלי
אילן כשירה . אפילו לא השפיל הענפים למטה לערבם עם הסכך של
הסוכה . אבל אם אין הסוכה צלתה מרובה מחמתה אלא על ידי הא
האילן אז צריך שישפיל הענפים ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו
נכדים ויהיה הסכך רבה עליהן ומבטלין זהו לדעת ר' אבא ר' אבהו כתב
אפילו אם הסוכה צלתה מרובה מחמתה בלי האילן והאילן חמתו מרוב
מצילתו . אם ענפי האילן מכוונים כנגד סך הכשר פסולה . שהרי הצל
בן האילן ולא מן הסוכה לא שגא אם האילן קודם לא שגא אם הסוכה ק
קודמת פסול כיון שענפי האילן מכוונים כנגד הסכך הכשר . אבל אם
הענפים כנגד האויר שגן סכך הכשר כשירה הואיל וצל הכשר מ
מרובה בן החמה . שאפילו אם ינטל האילן יש שיעור כשר להכשירו
וכן כתב הרמב"ם ומפני זה יש מחמירין שלא לעשות סוכה בכית ל
למטה מן הגג אעפ"י שהסדר הרעפים כיון שנשאר עדין העצים הדקים
שהרעפים מונחים עליהם אעפ"י שיש אויר גדול בין העצים יותר מכדי
העצים . והר"ר יחיאל היה ניהג כשהיה עושה סוכה תחת הגג היה מ
פסיד הרעפים שמה זקק קנים כהסכך עד הגג כדי לערב שתי סוכים

יחיד להיות הכל סבך אחד • ונראה לי שהוא מותר • ובעל העטור
 התירו מטעם אחד • לשון הטורים • תתקן • תכן • ובטלו • הוי • מע
 מעוטא • כתב ראביה דכל הגי בשולים צריכים שיבטלו בפיו עד עולם
 וכן פי' רח • ורשי פירש לשבעת ימי החג צריך בטול ודי • מדרכי לפי
 דברי השד מקוצי יש להחמיר להסיר כל הלטיש שעל הסוכה אפילו ש
 שחמתה מרובה מצלתה לפי שהן פוסלין כנגדן • ומדד הד' פרץ
 היה מצוה לשים הערבה עליהן • אינמי לזקוף הערבה על הלטיש ד
 דליהו כמו חבטן • ולמדנו מכאן העושה סוכתו בתוך ביתו אין
 צריך להסיר רק הנסרים ולא הלטיש • וכן מצא ראביה בתשובת ד"ש
 שכשירה וגם לא משום תעשה ולא מן העשוי כיון שנוטל הנסרים מעל
 הלטיש וכן השיב ד"י מדרכי • תתקצא • הישן תחת המטה או ת
 תחת הכילה אם היא גבוהה יותר מ' טפחים • ויש לה ג' טפח חשוב כ
 כאהל ולא יצא • אבל אם אין לה ג' רחב טפח או שישללה ג' ואינו
 גבוה עשרה טפחים שרי • והד"ן גיאת תלה הכל כג' • שאם יש לה ג' ט
 טפח אפ' אינו גבוה עשרה טפחים אסור לישן תחתיה • ואם אין לה ג'
 שרי ואפ' גבוה עשרה ולא נהירא להראש • תתקצב • הד"ן גיאת
 כתב סדין הפרוס תחת הסוכה אם הוא לנוי לא פסול • אלא אם כן היה
 מופלג מן הסבך • טפחים • ולא נהירא אל הראש זל' • תתקצג
 בעל העטור כתב סבך תחת הסוכה אם אין ביניהם אלא ד' טפחי פסולת
 וכן כתב ראביה והד"ר זרחיה הלוי ולא נהירא אל הראש
 תתקצד • חבילה שהעלה ליכש • ונמלך עליה לסככה פסולה •
 וכתב הד"ר יצחק קורקוזה שאין גתרת בהתרה אלא צריכה נענוע • ויש
 אומרים שאף זו גתרת בהתרה • ומסתברא שאף זו צריכה נענוע •
 נעץ ד' קונדסין באמצע על הגג וסבך על גגה פסולה ולא חשיב
 ליה כמחיצות ואם נעצו בשפת הגג וסבך עליהם כתב הרמב"ם דכשול'
 שדואין למחיצו הבית כאילו עולות למעלה וכן כתב רב שרירא גאון
 והד"ן גיאת • אבל רב אלפס ורבי א' עזר בר יואל הלוי והד"ר ישעיה פ'
 פוסלין ולזה הסכים הראש • תתקצו • צריך שלא יכסה כסוי הסוכ'
 עב מאד עד שלא יהא גראים הכוכבים ונצוצי השמש • מתוכה
 אבל בדיעבד אפ' עכה כבית כשירה וכן כתב בעל היראים דאפילו ל'
 לכתחיל יכול לעשו' וכן כתב רבי אפרי' ובעל הדברו ככשי' בדיעבד וז"ל
 פסק שאם עשאה עכה מאד שאין המטר יכול לירד בה פסולה והראש

לא הביא דבריו בפסקיו תתקצו בית המקדש בגמרים שאין ע
עליה מעזיבה ובה להבשירו לשם סוכה די בכח שיפקפק פי' שיסיר כל
המסמרים לשם עשיות סוכה או שיטול בכל ב' גמרי' ויתן סכך כשר
במקומו וכלה כשירה ואפי' תחת הנסרי' וה'מנס' כת וכלבד שלא יהא
בהן ד' ה'א נהירא לה'אש לשון הטורי' תתקצו אמ' רב הונא
אם שמואל סכך פסול פוסל באמצע בד' פפחי' ומן הצד כד' אמות • ורב
אמ' בין מן הצדדים בין באמצע ד' אמות ופסק'וי' זל' בשמואל וכן רבינו
יטעיה ובעל הדבר פסק ברב וכן פסק בהג' והירושלמי כסיעו •
שכולי הלקט תתקצו היה גבוה מעשרי' וכנה בה איצטב' כנגד
דופן האמצע' על פני כולה וכו' שיעור הבשר סוכ' כשיד' ופי' דשי' כשיד'
כל הסוכה אפי' מן האיצטב' והלא' ופי' ה'י' ישעי' שאינה כשיד' אלא על
האיצטב' וה'אש הסכי' לדעת דשי' • תת' אם היא ענולה ויש
בה כדי לדבקה ז' על ז' כשיד' ואם היא ענולה ויושב סמוך לפתחא ואין
בתוכה אלא ראשו ורובו ושלחנו חוצה לה פסק רב אלפס וחג' שלא יצא
אבל ה'ין גיאת וה'יר ישעיה וה'יר זרחיה ה'יר פסקו שיצא וזוה' הסכים
ה'אש תת'א • גזל' עצים ומכך בהם אין לו עליו אלא דמי עצים
אפי' לא שינה בהם ויוצא בה בדיעבד' ובעל העשור כת' אם גזל' עצים
וסכך בהן ואי'נו רוצה ליתן דמיהן הרי זו נזולה לשון הטורים תת'ב
פירס עליה סדין מבני החמ' או תחת' מפני הגשר • וי'שי מפני הגש' שלא
יהיו עליו נושרי' על שלחנו וז'ת והנאו' פי' מפני הגש' שלא ינשרו
עליו והיו חמת' מרוב מצילת' וכיון דלד' כן עוש' אב' ברעתו שאם ינשרו
עליו והסדי' מחזיקי' אותו חוצ' הוא להבשי' בסדין והי' פסול מאח' שהדבר
המקבל' טומאה מחזיק' העלין התלושין והנכון כפי' דשי' • שיכולי'הלקט
תת'ג אמר רבא ואינה נותרת אלא בצורת הפתח פירוש דשי'
ראשונים כהלכתה ושלשי' אפילו טפח קאי • והבי' קאמר רבא הטפח
ששינינו שמתיר בדופן שלשי' אינ' מתיר אלא אם כן עשאו לאותו דופן
צורת הפתח על פני כל הדופן כולו • ורבי' ישעיה ורבי יהודה בר' נתן
פירוש' באופן אחר שיכולי'הלק' תת'ד המשלשל' דפנות
מלמעלה למטה אם גבוהים מן הארץ ג' טפחים פסולה • פירוש' דפחות
כג' אמרי'ן לבד מלמטה אם גבוהים מן הארץ י' טפחים כשירה וי'וסף
אומר בשם אמ'למטה למעלה י' טפחים כך • מלמעלה למטה י' טפחים
ז'בי' חמ'אל' ובעל הדברות ל' פוסק כ' יוסי ובעל

הג' ורב נטראי גאון ורבינו ישעיה והר"ן נזאת פסקו ברכנן וכן פסק
בעל ידאים • תתרו אתגר נזי סוכה הכופלנים ככנה ד' פי
במו קדמים וסדינין הפרוסין תחת הסוכה לגוי רב נחמן אמר כשידה ד
דכטלינהו לגבה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי פסולה משום אהל
מפסקא ואשתכח דלא גבי בסוכה והר"ן נזאת ורבינו ישראל כהן פ
פסקו כרב נחמן • שכולי הלקט • דת כתב שכדפנות של ס
סוכה אין בהם בשום אסור אבל ה'מכם כתב שגם עצי הדפנו אסורים
וכן נראה לבעל היראים ולא נדירא אל ה'אש / תתרו בעצי
סוכה לא מהני תנאה שעל כרחו כודל כהן כל בין השמשות משום ס
סתירת אהל • ודוק שמתנה בזה הלשון אבל האומר אני מתנה עליהן
לאוכלן כשיפלו אינו בלום • אבל אם אמר מתנה אני עליהן אימתי ש
שארצה מהני תנאה שגם בין השמשות בכלל • ולפי התירוץ
האחד של התוספות לא מהני תנאה אפי' בגויים ולא לאחר שיפלו • וכן
ידא מהג' שכתבו עטורי סוכה שנפלו בשבת אסורין באכילה ואסורין
לטלולן במקומן נפלו ביט' אסורין באכיל' ומותרין להחזירן לבקומן
אבל אם התנה עליהם בשעה שתלה אותן ואמר כשארצה אאכול מהן
בותר עכ' : הרי שלא כתב היתר בתבאי אלא לאחר שנפלו • ואיני
בבין מה יש לחלק לענין טלטול במקומו בין יט' לשבת • וה'אש
כתב כתשובה דמהני כהן תנאה אפי' בעודן קיימין • אבל בלא תנאה א
אסורין אפי' אחר שנפלו תתרו מהרם היה מחסיר אפי' בפירות
שלא לאכלם חוץ לסוכה והר"ן פרץ היה אומר דפירות לא צריכי סוכה •
אבל שאר דברים כגון בשר וגבינה וכיוצא בהן צריך • וה'מכם כתב
בותר לשותות מים ולאכל פירות חוץ לסוכה והכחביר שלא לשותות
אפי' מים חוץ לסוכה תבא עליו ברכ' תתרו וה'אש כתב אפי'
אם תמצא לומר דפירי ובשר וגבינה בעו סוכה היינו דוקא מי שיקבע
סעודתו עליהו אבל מי שאכלן עראי ודאי אין צריך סוכה ושתיית כים
נמי עראי הוא ומיהו כיון שאין דרך לקבוע עליהן אפי' הקובע סעודתו
עליהו לא חשיב קבע דלא עדיף מאבילת עראי שאין צריך סוכה •
אבל תבשיל העשוי מה' מינין הקובע עליו חשוב קבוע וצריך סוכה •
שוד' תת'ט תל' אוכל אדם אכיל' עראי חוץ לסוכ' כמה אכיל' עראי
בדטעים בר בי רב ועייל לכלה פי' שהוא קרוב לביצ' ופירו' אין שעונין
חחכה וכל שתייה קרוי' עראי וכת'הל' אביגדו כהן ואכיל' עראי דשבת

יש 'אפי' שתיה חשיבה קבע הואיל ואדם קובע סעודתו על היין • ש
 שכולי הל'קט תת'י מאני משתא בכטללתא מאני מיכלא
 בר ממטללתא כת' בספר המצות יש כפרשים משום ביאוס כגון קערות
 שנמאסות לאחר אכילה • וי' כגון קרירה ואגני דלישה דשעמא דכעין
 תורדו בעין דחי אין רגילין להיות בבית דירה • אלא בית יש להם ל
 לבדם ולא מסעמא דמאוסא • וכן כתב רבי אליעזר בר' יואל
 הלי דקערות לאחר שאכלו שרו לאטמינהו כסוכה • ובהג מפרש
 מאני מיכלא כגון קערות ושפודים • מ'דכי • תת'יא מברכין
 על הסוכה בכל פעם שנכנס בה ואפי' הנכנס כסוכה חכירו לבקרו צריך
 לברך בכל פעם ופעם • כך כתבו הנאונים • ואעפי' שברך עליה
 ביום ראשון חוזרין ומברכין עליה • וז'ת כת' כיון שעיקר הקביעות ש
 שאדם קובע בתוך הסוכה הוא האכילה מברך על האכילה • ופוסד כל
 שאר הדברים אפי' השינה שהיא חמורה מאכילה שהיא אוכלי עראי חוץ
 לסוכה ואין ישנין עראי חוץ לסוכ' אפי' הכי כיון שהאכילה עיקר פוסד
 השאר תת'יב בספר המצות כת' משידדו הנשמים שפות שפות
 בתוך הסוכה טאסידדו תוך המקפה היתה מתקלקלת • וז' שידדו שי
 שיעור כדי שיתק'לו אפי' שאין לו תבשיל שיתקלקל יכול לצאת •
 ואינו משמע כן • מדלא קאמר בגמרא כדי שתסרח המקפה משמע ש
 שתסרח ממנו • תת'יג חתן כת' ה'מכם שפסד מן הס' כה הוא
 וכל שושבנין וכל בני החופה • וה'אש כתב ד'ושבינין לא חשיבי ע'
 עוסקין במצוה • וחייבין בכל המצו' חוץ מתפלה ותפלין • וחתן אעפ'
 שהוא פסוד מכל המצות חייב בסוכה שאפשר לו לשגוח בסוכה •
 תת'יד ה'מכם כת' שצריך לקדש מעומד כדי שיברך לישוב בסוכה
 קודם עשיית המצוה וכת' ה'אש אם כן לדבריו היה לו לקדש קודם ש
 שנכנס בה שמיד בכנסתו בה עושה המצוה • אבל כיון שבצות סוכה
 היא האכילה וחטיוול אף אם הוא מברך לאחר שישוב מקד' שפד קודם
 לעשייתו שהמצוה נמשכת כל זמן האכילה • וכל זמן ששוחה בתוכה
 ופי' בסכות תשבו תתעכבו • כמו ותשבו בקדש • וכן כתב רב צמח
 גאון ומזה'ם היה מברך על הסוכה קודם ברכת המוציא אף בחול
 וה'אש כת' והעולם לא נהגו כן • כי רגילין כל העם שאין מברכין עליה
 הסוכה אם נכנס לטייל ולשיבה • אלא בעת האכילה לצי' ראוי לברך
 תחלה ברכת המוציא ואח' לברך על הסכה לשון הטורי' תת'טו

תהרשו דעת חיצוני הוא המקדש מעומד ומשום ברכת הסוכה אין
 לשנות המנהג • בת כהג ומיבעי לברוכי אפי' יוצא ונכנס י' פעמים •
 ורב יהודאי גאון כתב כשנכנס לישב בה בכל סעודה וסעודה צריך ל
 לברך בין בערב בין ביום • ובעל הדברות כת' כל שעה שנכנס בת
 לאכול ולשתות ותלמוד תורה ועמידת קבע צריך לברך • וז"ל כתב
 כל מצות סוכה שקיים בסעודה אחת לסעודה אחרת כגון שיה וטיוול
 ולמוד ברכת לישב בסוכה שמברך בסעודה פוטרותן מלברך עליהם •
 ורב האי גאון כת' הנכנס לסוכת חבירו לבקרו מנהג ידוע שמברך שם
 בין סעד בין לא סעד • והנראה בעיני כבעל הדברות • משכולי הלקט
 והעורם נוהג שלא לברך אלא מסעודה לסעודה •

דיני לולב

תתירו אם נפרצו עליו פסול פי' דשי שנתלשו מעיקרן מן השדרה •
 והתוספו מ' אותו על כפולות העלין שכל אחד כפול גבו אחד ופגיו
 שנים • ואם נכרך שנחלק גבו תוך אורך כל עלה ברוב עליו שבלולב
 פסול תתירו לולב שיבש שדרתו או רוב עליו פסול • והאבד
 הכסיד ביבשו רוב עליו ובלבד שתהא כתימת העליונה לחה • ולא
 נהירא אל הראש תתירו שיעור היבשות פ' התוספו' שיהא נפרך
 בצפון והאבד פי' מ' יכלה כל מראה ירקות שבו ויל' ג' פגיו • וכן
 עיקר לשון הטורי' תתירש להוציא את השאול ואת הגזול פי'
 דשכס הגי מילי ביט' ראשון אבל ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול
 יוצא גמי בגזול וראביה פי' דגם ביום טוב שני פוסל גזול משום דהוי מ'
 מצוה הבאה בעבירה • כדרכי • תתיר פסקרב פלטי גאון ד'
 דהלכה כר' יוחנן דגזול ויבש פסולין אפי' ביט' שני • וכן פסק גם בעל
 הג' ורבינו ישעיה פסק כרב אמי דהוא בתראה דמוקי למתניתין ביט'
 ראשון אבל ביט' שני אפי' גזול כשר וכן כת' בעל המאור ובעל הדברות
 שכולי הלקט תתירא נקטס ראשו פסול פי' האבד שנקטס מ'
 מעלין שבראשו עד שיחסר מ' מן השדרה • ובעל העטור כתב לא ש'
 שנקטמו קצת מן העלין העליוני' אלא שנקטמו שני העלין העליוני' פי'
 עד השדרה ולא השדרה • והראש פי' דברוב קטימת העלין העליונים
 נפסל תתירב נסדק ראשו כשרי ואי עביד כהמנכ פי' בלי שיש
 לו שני ראשי פסול ופי' דשי שתחלת ברייתן היה כך שיש שני שדראות

מחצית עליו לכאן ומחצית עליו לכאן ולשין נסדק אינו משמע כן
דאם כן היה לו לומר להלב שגדל סדוק אלא מידי שנסדק באמצעות
עד שנכתב : תתרכב נחלקה התיומת כסול פי' רשי שני עליו
העליונין ששם השדרה כלה נחלקו זה בזה ונסדקה השדרה עד העליון
שלמטה מהן . והנאומי פי' שני העליון העליוני טורדן להיות מחוברין
נפרדו זה מזה כדכ עד שנראין כשני וכן פי' רבי גרשום זל . דכ אלס
פי' על כל עליון שכלולכ שהן כפולין וגכן אחד ואם נפרצו שניהם זה מ
מזה ועדיין הם מחוברין מגכן כשר . אבל אם נחלקו בגכן רוב כל עלה
ועלה ברוב העליון שכלולכ פסול וכן כת' הרמבם וכן ר"ח ודכי ישעיה
וכן כת' הרמבם . והאבד פי' אם יש לו כמין קצים כשדרתו או שגכוין
תצמט או שנקעם אמצעיתו לפגיו או לצרדיו פסול . אבל עקום ל
לאחוריו כשר ואם הוא כפוף בראשו פסול תתרכב כת' הגאונים
צריך שיהיה כל שיעור אורך ההדס עבות ואם לאו פסול ובעל העטור
כת' אפי' אין בו אלא פעם אחת ג' בחד קנא כשר . וכן כת' הרמבם .
והראש הברית בדבריו . והאבד כת' הרמבם בעינן כל שיעור עבות
ולעכובא כדכא . ואפי' אין עבות בראשו תתרכב יבשו עליו
פסול ושיעור היבשות לדי עד שיהא נפרץ בצפון : והאבד פי' אפי'
אם נפרדים בצפון אם עדיין ידוקים הם כשר שאם ישרו אותם במים י
יחזרו לכבו שהיו במשושן ובמראיתן . ואם יבשו רוב עליו ונשאר בו
ג' בדים לחים כשר . והוא שישארו הלחין בראשו . וימ' שבג' בדים של
העבות ישאר לכל אחד בראשו ג' עליון בחד קנא . יבשו ב' ולא נשאר
מהן רק אחד לח כשר והוא שישארו בראש הכד . פי' עליו של קן פי' אחד
מכאן ואחד מכאן והשלישי מורכב על שניהם והוא הנקרא ראשו ובו ת
תלוי ההדור . לכן צרי' שישארו לח . והאבד כת' אם יבש בולו ונשאר
בו ג' בדים כמושים פסול שאין מציל בידי יבש אלא הלח ההדור . ולא
נהירא אל הראש דכין דכמוש כשר אפי' לא עלתה בו תמרה הלכך א
יבש ראשו כשר דלא גרע מנקטס . לשון השור' תתרכב כת'
בעל יראים אענ' דפסלונו יבש כלולכ . בהדס ובערבה מבשידין משום
דלא אפשר לנו . והוא לנו בשעת הדחק אבל לא לשאר מינין וכן כתב
הרמבם . שכולי הלך תתרכב ר' שרפון או אפי' שלשתן קטומין
ופי' בדי של הדס כשרין וכן אמר רב יהודה אם שמואל הלכה כר' טיפן
ואין הלכה כעולה בר חינגא דאם נקטס ראשו ועלתה בו תמרה

בשר • משמע הא אס' לא עלתח בו פסול • וכן פסקו ה'ר ישעיה וכן
מורי יעלה : וכן בת רבי יצחק ז"ל וכן מצאתי בתשובת ה'ר יעקב
מו"ד צבי"ק וכן כת' בעל המאור ז"ל • שכולי הל'קט תתרכ
כת' בעל העטור אפי' לא נשתייד • אלא עלה אחד בקלח של עדכי נחל
בשר • ומלשון ה'ראש יראה שצריך שיטאר הרוב תתרכט רוב
המפרשים פי' שלכתחלה צריך לחזור אחד עדכח הגזילה על כים אלא
טכדי עכד יצא כנדלים כורים וה'ראש כת' שלכתחלה יצא בשל הרים •
וכן יראה כדברי ה'רמבם • לשון הטורים תתל' לחלב מצוה
לאנרו לא אנרו כשר • וצריך שיאנרו כ' קשרים זה על גב זה • וזאכיה
כת' אנו נהנין כלולב וגם בקשר של ציצית לקשור רק פעם אחת ושוב
כתעגל וכורכי סביב ומתוך כך מהודק יפה כאלו קשרו משני ראשיה
האנר • מ'דכי

דיני אתרוג

תתל'א אם נקב האתרוג נקב מפולש או אפי' אינו מפולש והח
כאיס פסול אעפי' שאינו חסר • ואם נקב עד הגרעין שהורע בתוכו ח
חשיב מפולש ופסול אפי' פחות מכאיס • וז"ל פי' דאפי' נקב טיש בו
חסרון אינו פוסל אלא לכאיס או מפולש • וכן פי' ה'ר ישעיה וה'ראש
בת כסברא ראשונה • לשון הטורי' תתל'ב נקב שאינו מפולש
ככאיס • פי' ר'שי ז"ל דאאנקיב ולא חסר כל שהוא קאי • דמכשיר תגא
דמ'גיתין ואתא האי למימר דאם מפולש הוא כצדו לצדו פסול כנקב
כל שהוא ואפי' של כחט • ונקב שאינו כפולש ככאיס אם רחב כאיסר
פסול ואענ' שלא חסר כלום כגון שתחב בו יתד עבה • ורוב הגאונים
פי' דאאנקיב וחסר כל שהוא קאי ואי גיקב נקב מפולש וחסר כל שהוא
פסול • נקב שאינו מפולש חסר כאיסר פסול • לא חסר כאיסר כשר •
ונקב כפולש כמחט ולא חסר כל שהוא כשר • וכן כתב בעל היראים •
ובתשובות הגאונים אתרוג דאיגליד כאהיבא כומקא דהוי בריתיה פ
מתחלה כשר אבל מחמת לקותא לא • שכולי הל'קט תתל'ג
אתרוג שנמח כל בשרו מבפנים וקליפתו החיצונית קיים וחורי הדע
קיימן מבפני איבעיא ולא אפי' שיטא ודעת רב אלפסלהקל • ויש פ
מחמירין והכי מסתברא תתל'ד גקלף ממנו קליפה דקה כענין
שלא חסר מבשרו כלום כחולק בין כולו למקצתו ופי' ר'שי ככה'ו כשר
במקצתו פסול • ולפי זה הוא פסול החורג

להכשירו שאם נקלף מקצתו יקלף השאר ויכשר • והל' חננאל פי' אי
 איפכא • כלל פסול אפי' לא נשתנה מראו ומקצתו כשר ואפי' אם לא
 נשתנה בו אלא כסלע מיהו פירש הלאבר שמקום הקלף הוא ממרא
 גוף האתרוג אבל אם הוא משונה ממרא גוף האתרוג אם הוא במקום
 אחד נסל ברובו ואם הוא בב' או בנ' מקומות פסול ואפי' כמעוט • וא
 ואם הוא בחוטמו ואפי' ככל שהוא פסול כחזית לשון השו"ם
 ת' טלה אתרוג הבוסר ר' עקיבה פוסל וחכמים כהשדין • פי'
 דשי' בוסר קטן כפול' הל' בן וואד' ישעיה פי' ידוק בכו תי' דפליגי בה' ד'
 מאיר וז' יהודה ואין נז' לי כלל כפי דשי' ולא כפי רבי ישעיה ונז' ל'
 לפרש בוסר כל זמן שלא נתכשל כל צרכו • וכן הוא בפי' רבי גר שם ז'
 שיכולי' הל'קט תתללו תני' ר' יצחק בן אלעזר נטלה בוכנתו ו
 והיינו ראש האתרוג ועשוי כמין בוכנא זהו לשון מדי הזקן רבי יעקב
 זל' אכל רבי יצחק הלוי פי' פטמנו ועקצו שניהם כונב שנטל העץ כח
 שחוק לגומא שבאתרוג כשר • ופטמנו שנטל העוקץ מתוך האתרוג ו
 וחסד לפיכך פסול • ולשון רבי יעקב נז' לי שלא מצינו בשום מקום פ
 פטמא לשון עוקץ • עכל דשי' וכן כתב בעל הדאית כרבי יעקב • וכן
 רבי גרשום • וכן הערוך • וכן רבי ישעיה ובידו שלמי גרסינן נטלה פ
 פטמנו תמן אמרי שושנתו יצחק בן חקולא אומר פיקס • פי' בעל הד'
 הדברות יש אומרים היינו בוכנתו ויש אומרים חוטמו של אתרוג וכן נז'
 לי פיקס שהוא חוטם כדתנן התם הקשוואין והדלוועין משיפסו ורב' אל'
 אלפס פי' כרבינ' יצחק הלוי וכן בעל הדברות ורבי חננאל וכן הרמבם
 הל' • ולא איסתבר לי' להוד' אברהם בר' שלמה זל' שיכולי' הל'קט
 כללו של דבר לפי ד' ב' יקר פטמנו ובוכנתו שניהם אחד הוא והוא
 הראש ולפי הערוך פטמנו הראש ובוכנתו הזנב דלפי' פי' פטמנו היינו
 בוכנתו והוא הזנב שבתוך הגומא • אבל עוקצו שהוא חוץ לגומא לכל
 הפירושים אם נישל כשר • מ' דבי • נטלה פטמנו והוא הפרח
 שכראשו לפי' הוד' יעקב בר' יקר פסול אבל אם נטלה עוקצתו כשר כ'
 בכל עניין ולפי' הוד'ו הלוי נטלה פטמנו כשר בכל עניין ונטלה ע'
 עוקצו אם נטלמה שחוץ לגומא כשר ואם נטלה מעקרו וגבר מקומו
 שהוא חסר פסול • ורבי חננאל פוסל בשניהם • וכן כתב רב אלפס
 והרמבם והראש וכן נהנין לפסול בשניהן ודוקא כשהיתה לו

פִּטְמָה וּנְפִלָה • אֲבָל יֵשׁ אֲתֵרוֹנִים שֶׁלֹּא הֵיחָל לֵהֱפֹ
פִּטְמָה מֵעוֹלָם וְלֹא גִפְסָלוּ בִּכְךָ • תִּתְרַלֵּן עַתָּה זְכוּת חַוִּית וְהוּא
כִּמוֹ אֲבָעֻעוֹת וַיֵּשׁ בָּהֶן מִמֶּשׁ שֶׁמִּקּוֹמָם נִכְרַ בְּמִישׁוֹשׁ שֶׁהוּא גְבוּהָ מִן
הָאֲתֵרוֹן אִם הוּא בְּמִקּוֹם אֶחָד אֵין פּוֹסֵל אֵלֹא בְּרֹבּוֹ וְאִם הוּא כְּשֵׁנִים אִו
בְּנֵי מִקּוֹמוֹת אִפִּי בְּמִישׁוֹשׁ פּוֹסֵל • וְכֵתֵב הָדָר יוֹנָה שֶׁאִפִּי הֵבֵאוּ חֲשֵׁלֵשׁ
בְּקוֹנוֹת מִצַּד אֶחָד שֶׁל אֲתֵרוֹן פּוֹסֵל • אֲבָל הָרֹאֵב כֵּת דּוֹקֵן שֶׁנִּתְפָּזֵר
הַיָּמּוֹר בְּרֹבּוֹ אֵעִפִּי שֶׁכְּשֵׁטַח הָאֲבָעֻעוֹת הוּא מִישׁוֹשׁ אֲבָל בְּמִישׁוֹשׁוֹ
כִּיּוֹן שֶׁכּוֹלּוֹ מִצַּד אֶחָד שֶׁל אֲתֵרוֹן כֶּשֶׁר • וְלֹזֶה הַסִּכִּים הָרֹאֵשׁ • לִשּׁוֹן הַ
הַטּוֹרִים • נֶקֶב נֶקֶב מִפּוֹלֵשׁ בְּמִשְׁהוֹ פִּי רִשִּׁי דֹאֲנָקִיב וְלֹא אֲחֵסֶר קִאִי
וְהִרְבִּינוּ אֲלִיעֶזֶר מִכִּיּוֹן אֲנָקִיב וְחֵסֶר כֹּל שֶׁהוּא קִאִי וְקִאֲמֵר הָאִי תִנָּא הָא
דְּפִסְלִין כִּחְסֵר כֹּל שֶׁהוּא הֵינּוּ בְּנֶקֶב כְּפּוֹלֵשׁ אֲבָל כְּשֵׁאִינוּ מִפּוֹלֵשׁ עַד
שִׁיחְסֵר כְּכֹאֵסֶר • מִדְּרָכִי תִתְרַלֵּן נֶקֶב הָאֲתֵרוֹן אִו אִו שֶׁאֲכַלְהוּ
הָעֵבֶכְרִים כֶּשֶׁר מִיּוֹם רֹאשׁוֹן וְאֵילֶךְ אִם נִשְׁאֵר בּוֹ כְּשִׁיעוֹר • וְכִחָג פּוֹסֵל
אִם נִקְבּוּהוּ הָעֵבֶכְרִים כֹּל זֵהִימִים מִשּׁוֹם דְּמֵאִים אֵעִנִי דְנֶקֶב בְּדִיעֶכֶר כֹּ
כֶּשֶׁר וְכֵן כֵּת רֵב נִטְרֹנָאִי • וְהָרֹאֵשׁ לֹא חֵלֵק כֹּזֶה • וְאִפִּי לִכְתַּחֲלֵל מוֹתֵר
וְדִידִין חֲשִׁיב יוֹם שְׁנֵי כִיּוֹם רֹאשׁוֹן • אֲבָל כֹּל שֶׁאֵר הַפְּסוּלִין פְּסוּלִין כֹּל
שִׁבְעַת הַיָּמִים • וְהָדָר יוֹנָה כֵּת כֹּל הַפְּסוּלִין אֵינֶם פְּסוּלִים אֵלֹא לִיּוֹם
רֹאשׁוֹן אֲבָל מִשֶּׁם וְאֵילֶךְ לֹא שִׁנָּא גִזּוֹל וְלֹא שִׁנָּא שֶׁאֵר פְּסוּלֵי כֹלִם כְּשֵׁרִים
וְכֵן כֵּת כַּעַל הָעֵטוֹר • וְהָדָר יִשְׁעִיה וְהָרֹאֵשׁ כֵּת בְּסִבְרָא דִּאֲשׁוּנָה • וְכֹל
הַפְּסוּלִים מִחֲמַת מוֹסֶם אִם הוּא בְּשַׁעַת הַדַּחֲקֵי שֶׁאֵין כֶּשֶׁר נִמְצָא • כְּשֵׁרִים
וַיִּכּוֹל לִגְדֹךְ עֲלֵיהֶם • וְהָרֹאֵב כֵּת שֶׁלֹּא יִכְרֹךְ עֲלֵיהֶן אֵלֹא אוֹחֲזוֹ בִּ
בִּידוֹ שֶׁלֹּא תִשְׁכַּח תּוֹרַת לֹדֶבֶת וְלֹא נִהֲרֵא לְהָרֹאֵשׁ • וְהַיָּמִים מִכְּשִׁיר
לֹדֶבֶת יִכַּשׁ בְּשַׁעַת הַדַּחֲקֵי וְלֹא מִיָּנִין וְלֹא נִהֲרֵא דְמֵאִי שִׁנָּא זֶה מִזֶּה •
לִשּׁוֹן הַטּוֹרִים • וְכֹאֲשֶׁכֶּן גִּוְהֵגִין לִכְתַּחֲלֵל לְהַכְשִׁיר בִּיבִישִׁים אִפִּילוֹ
בְּרֹאִיכָא לְחִים וְדוֹקָא בְּלוֹלָב אֲבָל לֹא בְּהֶדֶם וְעִדְכָה בְּרֹאִיכָא לְחִים •
תִּתְרַלֵּן וּמִגִּין שֶׁמִּעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה כּוֹ • מִצָּתִי בְּסִפֵּר אֹדֶר זִרְעָה
הַשִּׁיב רַבִּי יַעֲקֹב מֵאוֹרֵלִינְשׁ בְּמִישׁוֹן לֹא אֲתֵרוֹן שִׁיטוֹל שֶׁאֵר מִיָּנִין וְ
וְגַדֵּךְ בִּישׁ שְׁנֵי דֹאֲרֵכָה מִיָּנִין אֵינֶן מִעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה אֵלֹא כִיּוֹם רֹאשׁוֹן
לְבַד • מִיָּדִי דְהוּי אֲתֵרוֹן חֵסֶר וְאֵין נִרְאָה לְרֹאֲבִיה • וְגַנִּי הַמַּחְבֵּר נִרְאָה
בְּעִנִי הַלֵּכָה לְמַעֲשֶׂה כְּדִבְרֵי שֶׁאֵין מִעֲכָבִין רֶק כִיּוֹם רֹאשׁוֹן • וְכֵן הִרְכָּה
מִדְּרָכִי • וְגַנִּי הַמַּחְבֵּר לֹא רִאִיתִי גִוְהֵג כֶּךָ רֶק לְכֶךָ עַל דְּמִיָּנִין
תִּתְרַם

דֹא מִצָּא אֲתֵרוֹן לֹא יִבִּיא לֹא

פרש לא רימון • כתב לאם בעל היראים אעפ"י שפסלנו יבשים כלולב
הדס וערבה • אכן כלולב הדס וערבה כבדכין איבשים פשים דלא
אפשר והוא שעת הדחק • ולאביה פי' שהוא הדין אתרוג בכוש וחסר •
כדרכי • ארבעה מינין שכלולב מעבבין זה את זה דבעינן לקיחה
תמה וחצי מלי' בזמן שאין לו כל המינין הללו ארבעה אבל יש לו אינן
מעבבין ואעפ"י שנטלו זה אחר זה • כבודי הלקט • תתרמא
כפת חמרים כתב רבי אליעזר ב"ר יואל הלוי כפת חסר ו' כתיב בשום
דששה ימים קשור הללוב וגראה כף אחת • וכיום השביעי בתדין א
אותו ימ"דכי תתרמב דשי' פ"הא דלולב אין צריך אנד היינו
דוקא בדיעבד אבל לכתחלה צריך לאנדו משום זה אלי ואגיהו
תתרמג כת' גדול בדירו מהדר יעקב מולן זל' כי שאין לו אתרוג ב
בעירו יש לו לעשות אגודה מן הנ' מינין וליטלו בידו בשעת הללוה
הושענות ויגענע כדרכו והכל בלא כרכה • ואענ' דהוי מאור' לייגש
השיב דהא דאמרינן ד' מינין מעבבין זה את זה היינו דוקא ביים ראשון
וכן הסכים ר' אור זרוע הלכה למעשה ממ' לא מלאני לבי להורות לב
לכרך משום דה"א שתר' ראייתו • ואפי' ביט' שני אימר אני שיטיל הנ'
מינין • עכל' תתרכד ויכרך על ראתרוג קודם שיטור האתרוג
בירו כדי שיכרך קודם לעשיתו שאילו ישול ארבעתם קודם שיכרך נ
נכצא שכר יצא קודם לעשיתה שכין ש' גביתן יצא • או יה' וך
הלולב והאתרוג עד שיכרך ונכצא שלא יצא כיון שנטלו שלא כדרך ג
גדלתו • אינמי יכוין שלא לצאת עד שיכרך • וה"מכס כת' שלא
יכרך עד שיטלנו בידו ואין נראה ל' • ויש אומרים כיון שלא נ' געו
ועדין יש לתפשו בידו אעפ"י שאינו מעבב קדין ביה שפיר קודם לע
לעשיתו • וטוב לעשות באחד מן הדרכים שכתבתי לשון הטורים
ועל הלולב יש מהפכין אותו שלא כדרך גדולו עד לאחר הב' כה •
ויש שמתכוונין שלא לצאת עדין ואם כן הוי עובר לעשייתן אינמי ד
דאין הבצוה נגמרת עד לאחר הגענוע כדרכי פ' דפסחים
תתרכה בהדס שוטה נחלקו בו הנאונים אם הוא מין הדס ויכול ל
להוסיף בו אם לאו ובהג' כת' ובהדס שוטה אפי' נהדיהדס אחרינא פ
פסול • ורב נטרוגאי כת' אם יכול לעשו כולו עבות מצוה מן המוכחר
ואם אינו מוצא אלא נ' הדס ממלא אותו בהדס שוטה ושפיר דמי • וכן
כתב ור"אש • לשון הטורים וארבעה מינין הללו אין

מוספי לא על הלולב ולא על האתרוג אלא בהדס וערבה דכתיב לשון
דבית • יכול להוסיף ברצונו • וכן בתשובות הגאונים • וב משמע בין
הירושלמי וכצאתי לרב יהודאי גאון • וכן כתב ב' ערבות כלולב
בותרין ויוצא בהן ידי חובתן פחות מכאן אסור • והדסים שנים אחד
עבות ואחד שוטה • למדנו מדבריו שמותר להדבות בהדס • וכן כתב
בעל הדברות והלמבם • אבל בעל הלכות כת' הדס שוטה אפי' כהדי
הדס אחריני פסול • ואין נראה לנו כיון דמין הדס הוא כשר להוסיף ו
ולכא משום כל תוסף • ורב פלגטוי ורב נטרונאי והרד"ה יונה אית' להו
האי סברא דיכול להוסיף בהדס וערבה • וכן פסק ה' שבא בתשובותיו
וכן המנהג • והבבלי כת' אם רוצה להוסיף שאר ג' אין מוסף ואינן
ג' ע' וכן כת' הלמבם • ורב חאי גאון כת' שהעבות שכלולב צריכין
להיות ג' ע' כראוי והשאר הדס שוטה • ומגין כולם כש' דהכי
בין הדס והאי סברא דגאון ליכא ג' חובה • ובשם רבינו מצאתי
ש' צריך מגין כ' כנגד ברב כרגים שיש בהם אותיות שכולי' הל' קט •
א' נוהג מ' ריטול ערבה כמגין לולב וג' קשרים שהוא סך הכל כבגין
סהדרין וג' קשרים לג' אבות מדרכי תתמו • היכן מנענע בהודו
זה תחלה וטוף וכאנא ה' בדברי בית הלל וכן הלכתא • ויש מפרשים ב'
בהודו ראשון ובהודו אחרון • וכן הורה רבינו שלמה ז"ל • אבל הרד"ה
מדרכי כתב שלוח צכור מנענע תחלה בהודו ובסוף כחכדו בין בהודו
ראשון בין בהודו אחרון • ולבעל הדברות עיקר נענוע כהלל הוא
ולא בברכה • ורב שר שלום גאון הביא ראיה שבשעת ג' צריך ג' כ'
לנענע • וכן כנהג אשכנז • שבוירי והקט • תל' כיצד מנענע
בוליד ומביא מעלה ומוריד • כת' בעל הדברות ז"ל וכן המגיה שמוליד
ומביא מעלה ומוריד בלבד והמוליד לצפון ולדרום דעת חיצוני הוא •
ומנהג פשוט מרכותינו בידינו לעשות הולכה והובאה ל' דרוחות •
ובשאלה לרב האי גאון מצאתי לכמה גאונים כי אין הנענוע אלא בוליד
ומביא • וזה לשון הרבם כצוה שיגביה אגודה של ג' מגין לולב כ'
ביסין ואחריו כשכאל ומוליד ומביא מעלה ומוריד • וינענע הדולב ג'
פעמים ומביא ומנענע ראש הלולב ג' פעמים וכן בעליה ובירידה •
כתב בעל העטור מנהג אבותינו מוליד ומביא מעלה ומוריד לכי ש'
בהרוחות שלו • והמושל בשתיים הוא המושל בארבע והמוליד ומביא

לצפון ולדרום דעת היצוני הוא והלאש לא כת' כן : ולא מחנו העולם
בן אלא מוליכים וכביאים לד' רוחות כתב בעל העמוד הזה
הזכאה היא הנענוע ואין הנענוע שדרה ועלין • וכן כת' רב האי גאון
שאין צריך נענוע שדרה ועלין • לשון הטורים או רלבא והולכה
והזכאה שניהם יחד פי' רבי חננל ור' אביה כיון דלא איפשיטא אזלינן
לחומרא אלמא נענוע זה הוא המליך והמביא בו וכן פי' הערוך • ו
וכת' ר' אביה נראה בעיני שכל אילו הנענועים הם בשעת הנרכה אבל
הוא נענוע דמתניתין דה' דו ואנא הוא נענוע בעלמא • אמנם כ
באלפסי ובערוך לא בשמע כן • ומיהו גם בשעת הנרכה מצוה לנענע
והכי גרסין בירושל' למי מנענע כדי לנענע כחו של קטיגור רב אחא
בר' יעקב כגטי ליה ובנענע כד מברך עליה מרדכי בהודו תחלה
וסוף • כמו שפי' ר' שי כן נראה לרבי מאיר ור' אביה עיקר וז'ל • הודו
ש-תחלת הפרק והודו שבסוף הפרק בסוף הלל כן הודו לסוף הלל חדא
צדקה היא ול-בין פרשיות של תילים • ויש מפרשים תחלה הודו וסוף
בי לעולם המדו וליתא כן הירוש' מי • כרדכי תתרומו המדיח
באתרוג של מצוה בת' הרר שכחה שאין לו לברך ברוך שנתן ריח טיב
בפירות • שעיקרו לאו לריח עונד • ור' אביה כת' שיש לו לברך •
תתרומו גוי שהביא לולב דישראל ביט' בחוץ לתחום בתכ' הוד' ש
שבשון בו אברהם שמותר ליטלו שלא אסרו חכמי אלא ראותו שהזכא
בשכירו ואפי' הוא מותר לטלטלו • ולא אסרוהו אלא באכילה ונהגה
וכצות לא ליהנות נתנו • תתרומו בה שנוהגים במקום שאין א
אתרוג מצוה שכל הקהל קובין אתרוג בשותפות ויוצאים בו • כתב
הרשב"ם כיון שקבאוהו לצאת בו מסתמא באלו פירשו שכל הקהל נו
נותנים חלקם לכל כי שיטלהו לצאת בו על מנת שיחזירנה להם כיון
דבענין אחר אין יכולים לצאת בו • ורב שרירא גאון השיב על זה ש
שמים ראשון ואילך יוצאים בו בה האופן אבל ביום ראשון צריך כל
אחד ואחד לולב בפני עצמו וכן ראוי שתעשו להיות קובין הלולב ל
לאחד מן הצבור או שיקנהו ממנו או שיתנו הדמים לחזן בית הכנסת
במתנה והוא יקנהו לעצמו וביט' ראשון יתנהו במתנה לא מן הזקני וכל
אחד יקנהו לחבירו במתנה עד שיבא ליד כולם וכאשכנז וצרפת גרגו
גרשכס • לשון הטורים תתרומו בצאתי לבעל הדברות
מאתרא כיון שהמקל מתנה יודע

שהנחתו אינו נותנו במהנה נמורה שהרי צריך לו עדין לצאת בו שאין
 לו לולב אחר ואתרוג אחר אין צריך לפרש לו על כנת להחזיר לו אלא
 נותן לו סתם והמקבל כקבלו בסתם ומחזיר סתם • ואין צריך תנאי ד
 דהא ל' נתן ל' יהושע המתנה היא אמר לו על מנת להחזיר • שיבולי
 הלקט • מצאתי בני העיד שאין להם אלא לולב ואתרוג אחד צריך ש
 כיוצא בולם דעתם שזה ליתנו לכל אחר ואחד כשע' שצריך בו או בולם
 ופקדוהו לאותו שיקחנו לצאת בו ויהיו זוכה בן ההפקד ולאחר שכ'
 שצריך בו צריך שגם הוא יפקדוהו או יתנו במתנה לחבירו הרוצה ליצ
 לצאת בו אחריו וכן בולם • כדרכי • לא החזירו לא יצא • פי' שכל
 דלא בעינן תנאי כפול אלא כנשין וקדושין לרוחא דבילתא אבל לגבי
 דינא לא בעינן תנאי כפול וכן פי' רבי שמואל בן חפני • וכן עמא דבר
 ובספר המצות כתב דכל התנאי שבעול צריכין להיות בתנאי ד' דברים
 תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ותנאי שאפשר ל
 לקיימו בסופו אבל הכא נכין צריך שיאמר על כנת שתחזיר הו' לוי הוי
 שלך במתנה ואם לא לא יהא שלך ובכמה מקומות בתלמוד אינו חש
 להאריך בדבר הזה • וכן פי' כשאלתות ובהג' ובמ' מן פרקו דאשית
 משום דתנאי בני גד ובני ראובן כדיני כמנות הוה וכתב דעל זה ראוי
 לסמוך כדרכי • תתרגם סדר התפילין בחזיר שליח צבור
 התפילה ואומר קדיש ואח' אומר הושענא ויש אומרים הושענא קוד'
 קדיש ורב סעדיה כתב שמקיפין אחר קריאת התורה בעוד הספר על
 התיבה • ומנהג טוב הוא כדי שלא להוציא הספר שלא לצורך כיון ש
 שאין קורין בו אלא שאין נוהגין בן תתרגם בחבר רב שרירא
 גאון שאין לובר הושענא בשבת מאחר שאין בקיפין וכן כתב בעל הד
 דברות שמצא בתשובות הגאונים • ומנהג קדכון בידנו לומר הוש
 הושענא בשבת וכן כתב בעל העטור • וכן נוהג העולם תתרגם
 בקדוש ליל שני אומר קדוש וזמן אחריו ואח' סוכה דזמן קאי אקדוש ו
 ולא אסוכה דאף אם יום ראשון חול יצא בזמן דסוכה לכן צריך שלא ל
 להפסיק בכונה בין קדוש לזמן ולאכיה כתב שגם כליל שני יש לומר
 זמן באחרונה כמו יקנהו אעפי שהזמן אינו שייך להבדלה • והוא שהם
 הכנים לסכרא הראשונה תתרגם לענין לכרך זמן על הלולב ב
 ביט' שני יתחלקו כו' רבנים רבינו שלמה ב' שמשון כתב שאין ראובן
 וכן כתב ד' שני אומרים שצריך לאובדו וכן כתב ר' ה' אש' הכנים

לסבא ראשונה וכן נוהגין באשכנז ומיהו אפי' לפי זה אם חל יום ראשון
בשבת שצריך לאמרו בשני לשון השירי' תזכרה שמעתי על
דביתנו נחם כשהיה מקדש כליל ראשון של סוכות היה מאחר שהחיינו
עד לאחר הקדוש ועד לאחר ברכת סיכה כדי שיפטור בזמן אחד אק
אקדוש ורגל ואזמן דסוכה יולאביה בת' שיש לברך בריל שני כמו כליל
ראשון כדרכי תזכרו דין הקריאה • כת' רב אלפס בשטנאון
דנחנה בשבת ושיבות ביום השלישי של חג שהוא יום ראשון של חול
המועד כהן קורא וביום השני לוי קורא וביום השלישי ישראל שלישי
חוזר וקורא ביום השני וביום השלישי • ועל פי הסדר הזה קורין בכל י
יום עד יום ז' וכן בת' רבי ישעי' • ודשי פי' יום שלישי של חג כהן קורא
וביום השני לוי וביום השלישי ישראל שלישי קור' וביום הרביעי ישראל
הרביעי הנזכר בשביל הכוועד חוזר וקורא ספיקי דיומא • וביום השני
וביום השלישי וכן בכל יום עד יום ז' שהוא ערכה • וביום השביעי אי
אפי' עד שהשלישי יקרא וביום השמיני לפי שאינו מימות החג לפיכך ר
ראשון מתחיל וביום חמישי לוי קורא ביום הששי שלישי ישראל קורא
ביום השביעי רבי' קורא ביום ששי ושביעי שהוא ספיקא דיומא וכן
היו נוהגים רבותי וכן כת' בעל הדברות • ויש נוהגין ביום ערכה
שבהן קורא וביום הששי לוי ביום השביעי ושלישי חוזר וקורא ביום
הששי ורביעי חוזר וקורא וביום השביעי ואינו ישר כי האחד ישר ל
לקרות שנים • קי היום כשליח צבור כמספין וכן נוהגין רבותי ואותם
שקורין וביום השלישי אינו ישר שלא לעשות מחול קודש ואכן נוהגין
בר' יוחכיריו שבולי הלסט וכן נוהגין באשכנז ובצפת • תזכרו
פסק רב אלפס שאין מכרכין על הערכה כמו ר' אליעזר בר' צדוק שמנהג
בביתא' הוא ואמנהגא לא מכרכין • ובעל העטור כת' דוק ביחיד אבל
בצבור מכרכין ורב שמואל בר' חפני פסק בר' יוחנן דמכרכין ודאש כתב
דנהגו כרב אלפס • תזכרנו • כת' גאון שיעור חביט ב' פעמי' בתפל'
מוסף של יום ז' לפי שכתפלת התמיד אנו נוטלי הלולב ובתצלת מ
מוסף של היום ההוא אנו נוטלין הערכה בפני עצמה • ודשי פי' חביט
חביט ולא כריך • חביט בלא געגוע • ודמ' כן חביט בה על גבי
הקיקע • על גבי הכלי ב' פעמי' או ג' וכן כת' הר"ן גאון • תזכרנו
דנחמן אומר יוצא אדם ידי חובתו ב' ערכה שבלולב אם הגביה אותה
שתי פעמים •

יצא בהולאניה פסק שיוצא בה הלוה הסכים וה'אש לשון השוים •
 ערבה לאחד שיוצא בה • יש אוסרין ליהנות בה לשורפה או לעטר
 ממנה שפודין לצלות בהם כשר שהרי לכולי יומא איתקצאי ודמי לאת
 לאתרונא דאסרין מהאי טעמא • שיכולי הלכט תתרם כתב
 הדר פרץ שאם חליט האחרון של חג ביום השבת שאסור האתרונא אף
 בתשע'אעג' דקיימא לן שמותר בתשע' היינו בשאר הימים • אבל הכא
 אסור משום הכנה דכיון ששבת לפניו אין שבת מכין ליט' ולא נהרא
 לה'אש דלא הויא הכנה וכן נוהגים בו היתר • יש נוהג' שלא ליטב
 ליל ח' בסוכה וביום ח' יושבין ואין מנהג • לשון השוים • תתרם
 ביום שמיני עצרת קורין בפרשת ראה ולפי פיר'א מתחילין בעשר תש
 תעשר כין כחל בין בשבת ורבנותיו הלוי' חולק' עליו שמעולם לא
 צהנו בפני הדר יצחק הלוי אביהם כן • אלא מתחילין מכל הבכור
 ומנהגינו כרבנותיו הלוי' • שיכולי הלכט ומנהגא שכנו להתחיל ב
 ביום השבת דוקא עשר תעשר • תתרם • במוסף בחג השם
 השמיני מזכירין גבורות נשמים ובמנהגי אשפירא שמכריז החזן קוד'
 חפילה מוסף בפני הקהל משיב הרוח ומוריד הגשם והצבור עונין ב
 לברכה כדרך שנוהגים בהזכרת ראש חדש וכיון שמתחיל להזכיר שוב
 אינו פוסק ויש נוהג' שלא להזכיר משיב הרוח במוסף בלחש ואז אומ'
 החזן שאתה הוא ה' אלהינו משיב הרוח ומוריד הגשם לברכה ברע פ
 מחיה הבתים • שיכולי הלכט

דיני חנוכה

תתרם מלא קעידה סמן והקיפה פתילות אם כפה עליה כלי כלי א
 אחד עולה בשביל נר אחד לא כפה עליה כלי אפי' לנר אחד אינו עולה
 לפי שהוא כמדורה • וכתב בעל העטור מסתברא שלא ורחיקם זה מ
 בזה עד כאבצע שאינו נעשה כמדורה יצא • ונז' לי דאפי' ורחיקם אין
 להתיר בלי בפית כלי תתרם כתב הדר יוא' הלוי דוקא בש
 בשמניחה כחון אבל בשמניחה בבית אפילו למעלה מכ' אמה בשירה
 ואין נז' ונה' היה בדקדק דהגיה נר חנוכה למעלה כג' שפחים ולפ
 ולמטה מי

תתרחס בדיעבר זמניה בל הלי יה ודלא כהלמכם שכתב שכח או ח
הויד ולא הדליק עם שקיעת החמה בדליק עד שתכלה רגל מן השוק ע
עבר זה הזמן אין מדליק . והתוספות כתבו לדידן לא צריך לדקדק ב
בזמן שנתנו חכמים שלא נתנו אלא להם שהיו מדליקין מכחין ולאחר
זמן אין עוברים ושבים . אבל אנו שמדליקין בבית אין דובר אלא
לבני הבית אין להקפיד על הזמן . וכתב בספר המצות מ' נכון להד
להדליק בעוד בני הבית נעודים וט' לי שאף לדידן צריך לדקדק שאע
שאעפ'י שמדליק מבפנים כיון שמדליקין בפתח הבית והוא פתוח ישח
הכירא לעוברים ושבים בעל העטור כתב דוקא תשמיש של חולא
אכל תשמיש של קדושה שדי ולא נהדא לה'אש תתרחס
מדליקין מנר לנר ודוקא בנר עצמו שיכול להדליק אחד מחבירו אבל
אסור להדליק של חולא אפילו להדליק בנר של חנוכה ובספר התרומה
התיר מנר לנר על ידי חול . והשיב שני של שבת ושל בית הכנסת כ
בלם של מצוה הם ויכול להדליק מזה לזה . וה'אש כתב כסדר ראש
ראשונה לשון הטורים תתרחס כתב גדול ברור מה'וד יעקב
מולין ז"ל שכנהג הוא שאי'נ' שיש לאדם אשה שמדלקת בביתו כשהוא
לומד חוץ מעירו וכן אורחים מדליקין . אבל . תתרחס כתב
בהג' נר של שבת ושל חנוכה ידליק של שבת ברישא דאי מדליק של ש
שבת ברישא אסור לי לאדליק של חנוכה דהא קביל עליה שבתא . וח
והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה . ויכול להדליק של ש
שבת תחילה ואח' של חנוכה כל זמן שלא קבלו שבת . תתרחס
כתב מה'ים כשהיתי בצ'פת ראית מורי ה'ר שמואל שזיה קנעני ח
חנוכה בדלת קודם שבת כיון דקבועה היא חשוכה כמחוב' לקי'ק'
ואין לומר משום שמכבה שהי'נ' שעל השכלה מנעד השכלה והוא ש
גופל . ולפי מה שפי' ה'י'נ' שאחורי הדלת אסור לנעול ולפתוח הוי' א
אסור והוא דנר שעל השכלה כעמיד כשאי' בו שמן דחשב לי פסיק
דיש'אמיס בו שמן תתרחס ו'ת וזיה חור' מי ששכח על הנסים
אם זוכרו קידם שעקר רגליו ואינו נ' וכן דעת ה'אש ומהו אם נזכר
באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר השם אפי' בין ברוך אתה . לשם חור'
לשון הטורים . תתרחס כתב מה'וד יעקב מולין כשהל' בחנוכה
מוציא שבת מנחג לה להדליק נר חנוכה קודם שיבריל . ושעמא
בדמדינן בערבי פסחים אמילת' אתי'ני משום דמאחרין להבדלה כל

מה שיכולין בעלילה קטנה משום דלא ליחזיו עליה שבת כמשו • על
תתקעב • יש שאין כסויים בעל הנסים כשם שעשית להם כו' • לפי
שאינ אומ' תפלה בהודאה • ויש אומרים כיון שצורך רבים הוא יכו' ל
לאומרו כמו יעלה ויבא שאומ' כעבודה • אעפ' שלא ישאל אדם צרכיו
בג' אחרונות ובסדר רב עמרם יש כן • והראש לא היה אומרו •

הלכות פורים

תתקעב • כדך שהוא ספק אם הוקף כימו יהושע בן נון אם לאו קורא
ביר' ובט' ולענין הברכה כת אחי היר' יחיא'ל שיקראו בלא ברכה בשני
ימים כיון דספק הוא וברכות אינן מעכבות • והלמכס כתב שמברכין
בארבעה עשר תתקעב • נשים חייבות בני בג' קרא מגילה וכתב
ד' כי שמוציאין הזכרים ידי חובתן • ובעל הג' כתב אעפ' שחייבות ב
במקרא מגילה אינם מוציאין הזכרים • לשון השו"ם • וכן כת' דאביה
נמסוק דאביה אם קטן יכול להוציא הגשים • מדרכי פק דמגילה •
תתקעב • ר' יהודה מכשיר בקטן להוציא אחרים הואיל והגיע לחינוך
ובעל העטור כת' כמוהו וכן דברי הראש משמע שפסק כתבא קמא וכן
פסק בהג' תתקעב • הקורא את המגילה עובד יושב יצא משמע
אכל לכתחלה לא אלא יקרא מיושב ובירושלמי קאמ' אפי' לכתחלה גמי
והלמכס כת' אכל לא יקרא לכתחלה יושב בצבור מפני כבוד הצבור •
בלשון הקודש הכל יוצאין בה אענ' שאינם מביני אותו • ורב עמרם כת'
שלשון יוני גב' כשר לבל • וכן כתב הלמכס ובעל העטור • ואין דעת
רב אלפס כן • וכן הראש • לשון השו"ם • תתקעב • הקורא
את המגילה הכתובה בין הבתוכים לא יצא • והני מילי בצבור אבל
ביחיד יצא ידי חובתו • ובספר צפנת פענח נמצא שכת'
שהתירו בכתובה בין הכתוכי היינו כימיהם שהיו כתובים בגליון כמו
מגילות שלנו אבל עתה שאיננו כן אפי' ביחיד לא יצא • מדרכי
פב' דבגילה תתקעב • אמר רב מגילה ביחיד בזכנה קוראין
אותה ואפי' ביחיד • דח' וז' פסקו כרב וראיה מפרק ב' דלקמן הקורא ב
בבגילה הכתובה בין הכתוכים כו' • ומיהו מצוה בעשרה וכן פי'
רבי שמריה ברב אבל רב עמרם פי' ברב אשי • ורבינו גרשום זל' פי'

ה' יחיד הקודש את המגילה לא יכרך לא לפניה ולא לאחריה • עכ"ל
בדרכי • תתקע הקודש את המגילה פושט באגרת וכישגמור
חוד וכורכה כולה ומכרך • אבל בתשובות הגאונים נמצא בודכה בקורא
בתודה ואין פושטה באגרת וכן נפסד בשתי ישיבות ונהגו בכל מקום
שקורא וכורך בספר תורה • מדרכי • וכאשכנזי נהגו לפתוח אותה מ
מכל וכל • ואחרי כן כתחיל לקרות תתקע כתרכ האי לכרך
המגילה בספר תורה לא חזינן בשעת הקריאה • ורב נהרגא כתב הו
וודעים שבשתי ישיבות ובבית רבינו שבבבל ובכל מקומות ישראל ק
קראין וכורךין בספר תורה • והגאונים באשכנז ובצרפת נהגו כרב האי
לשון השו"ס תתקע מגילה בזמנה שהוא ביד ושו' שהוא ע"פ
זמנה קוראין אותה ביחיד לרב אלפס • וז"ל כת' אפי' לחד אחד אחרים
אינו צריך אלא לכתחלה קורין אותה ביחיד • בהג' פסק דוקא בעשרה
ורב עשר כ' צריך לחזור אחר י' ואם אי אפשר קורין אותה ביחיד •
ולזה הסכים • ז"ל • תתקע כת' לית כיון שנקראה ספר נותני' לה
כל דין כפר תורה חוץ ממה שמפרש בהדיא דהיינו שאם השיל בהג'
חושן כשרה אבל לכל ש"ר הדברי היא בספר תורה לענין עבוד לשמה
והק' גויל וחטי' ש"ר ותליות ההין וקופין וכל גו' האותיות בצירוף
ובזיון ושל שעטנז גן וחסידות ויתירות וצריכה עמוד בראשה וסופה
חלק כדי להקיף כלה בס' תתקע • וז"ל בס' כת' שאינה צריכה
עבוד לשמה • ובעל העטור כת' שאינה צריכה תגן • לשון השו"ס •
תתקע חוץ משירה זו שארי על גבי ארית • ר"ש פי' ארית הוא ה
הכתב והלבינה הוא החלק שהוא גדול יותר כפלים מן הכתב • וז"ל פיר'
שיטה ארוכה קרויה לבינה והקצרה ארית • תתקע
ובלבד שיהיו משלשים פי' ר"ש שיהא מראש הדף עד מקום תפירת ה
הגידן כשיעור שממנו עד הגיד השני ומגיד השני לשלישי כמשלשי
עד סוף הדף וכן נראה לר"י • ויש מפרשים דקאמר משלשים שיהיו
הגידים בראש הדף וכסופה וכאמצעיתה דבי האי גוונא קרי משלשים
ושני הפירושים יכ' לים להיות אמת • ויש להחמיר ולעשות כשניהם
בדרכי פרק שני דמגילה תתקע • ואם היא מחוברת עם כתובים
וקרא בה ביחיד יצא כתב בעל העטור הא דקאמר בצבור לא יצא בה פי'
בכיתוב הנבס' שהוא מקום צבור ובעי פרסומי ניסא אבל שלא בבית
הכנסת אפילו

חילין

בעשרה יצא • ואין נראה דכל עשרה מקרי צבור לכל דבר •
 כתב דת שאף ביום צריך לברך שהחיינו • והרמבם כתב שאין כח
 בכרכין וכן כתב הרשב"ם • ורבינו מאיר היה רגיל לומר זמן ביום כ
 בלחש בתוך כך שהיו הקהל עונים אמן כדי להוציא נפשיה מפלוגתא
 • מרדכי • והראשונים הכביס עם דת ואין נוהגין כן • ובצורתנו
 נוהגין כד' • ובאשכנז אין מברכין שהחיינו ביום וכן רוב העולם •
 תתפז • כתב בעל העשור מסכתא בין דברכה אחרונה
 תליא במנהגא אין לגעור למי ששח בקריאתה דלאו הפסקה היא • אלא
 בקריאה תליא מילתא ואין נראה • תתפז • כתב רב
 עמרם בליל פורים אחרי קריאת המנילה אוכרים ובא לציון גואל וכל
 סדרא ויש אוכרים שאין אוכרים ובא לציון לפי שאין עיקר גאולה
 בלילה תתפז • כתב רב עמרם מנהג בב' ישיבות לפור' על פ
 נניהם כיון שהוא יום נס וגואלו צריכין אנו לבקשר רחמים שנאל ב
 באחרונה • ובתשובה לגאונים מצאתי שאין נוהגין על פניהם
 וכן המנהג אם התחיל בסעודה ביום ומשכה עד הלילה כת' הראש שאין
 אוכרים בה על רגלים • תתפז • כתב בשאלות שאם מת לו
 בת פורים אסור להספיד ולא לנהוג אבלות • ואם מת קודם פורים
 בתוך שבעה כבטל בכנו גזירת ז' • ומרדכי כתב שאין מבטלין את
 האבלות וכמ' אין אבלות נוהג בהן לא ביד ולא בש' • אלא דברים ש
 שביענעה תתפז • ולאחר שהתפללו בבית האכל בליל פורים
 ילך לבית הכנסת לשמוע מקרא מגלה וחייב לשלוח מנות ואעפ"י
 שאין מתאכלין בהן עולין לו ומשלים אבלותו אחרי כן • ויש אומרים
 שלא ילך האכל לבית הכנסת אלא יקרא בבית וכן חתן לא ילך לבית
 הכנסת אלא יקרא בביתו • והראש כתב בדברי מהר"ם •
 תתפז • יום יד וטו שבאדר הראשון מותרין בהספדות
 תענית • ובספר המצות כתב ששניהם אסורין בהספד ותענית וכן
 יראה מדברי מהר"ם • ורבינו פרץ לא כתב כן •

סליק סדר מועד שבח
 למהולל לעולם ועד

בעזרת הבורא נתחיל דיני אסור והתרה הלכות שחיטה

סימן אלף צב

מילתא דפשיטא היא דאשה כשרה לשחוט אפי

לכתחלה ואפי בקדשים כשרה כנשים • וכתב

רבינו ברוך ראיתי בהלכות שחיטה שהביא ר' אלדר הדני חבא מעשרת
השכטים • וז"ל • אמר יהושע מפי משה מפי הגבורה כל הזוכה לה' ו

ואין יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו • עד' דאמר יהושע

כל השוחט שחיטה שאינה הנונה בין בכהכה בין בחיה בין בעוף פגול

הוא • ואם ישחוט ערום פגול הוא ואם שכור פגול הוא • ואם שחח ולא

ברך ולא היה עליו סדור פגול • ואם לא הודיח סככת דעו וסככו ו

ושחט פגול • אבל אסור לשחוט בימי אבלו ואסורה השחיטה בידה

האשה מיד הסרים מיד זקן שעברו עליו שכנים שנה וזכעד עד שימלא

יח' שנה • עכ"ל • וחומרות בעלגאון ולא נהנין כוותיה כדרכי •

ואני המחבר חושב בלבי אפשר כי כוונתו היא בקדשים כי

הם חומרות שהנהיגו בקדשים וראיה מלשונן שכתב כל הזוכה

לה' וגו' עשה הכתיב זוכה לאלדים יחיים כלתי לה לבדו •

וכס' סק' כת נשים שוחטות לעצמן אם יודעות הלכות שחיטה • עכ"ל •

אף כי הנספחות כתבו בביאור שנשים שוחטות אפי לכתחלה המנהג

בכל גלות ישראל שלא ישחטו וכעולם לא ראיתי נהג לשחוט ולכן

אין להניחן לשחוט כי המנהג מבטל הלכה ומנהג אבותינו תורה היא

אלף צג בעל העמוד כת' אי ידעין ביה דנמיר אפי' לא אית

איתחזק מותר לשחוט לכתחלה ואי לא ידעין ביה אי גמיר אי לא • ל

לכתחלה לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה ואין צריך לבדוקו ו

ואפי הוא לפנינו • וה' מבטל חלק בין מומחה ומוחזק לענין לשואלו

שכת' היודע הלכות שחיטה הרי זה לא ישחוט בינו לבין עצמו בתחלה

עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות עד שיהיה רגיל ודיו • ואם שחט

בינו לבין עצמו שחיטתו כשרה ולא כתב שצריך לשואלו אם הוא מ

מוחזק ומי שאין אנו יודעים אם יודע הלכות שחיטה כת' שאם שחט

בינו לבין עצמו שואלין אותו אם יודע הלכות שחיטה כשרה • ואדוני

אבי ה' אטל לא חלק אלא אם הוא לפנינו בודקין אותו ושואלים אותו

אם נתעלף • ואם אינו לפנינו סומכים על החזקה בשניהם וכן היא ס

סברת רב אלפס • מורים • שו

באחד זרוע פסק רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן • דוקא כדיעבד
אבל לכתחלה אין לסמוך על הרוב היבא דאיפשר לברר • וכן משמע
בלשון השאלות פרשת בהעלותך • מִדְּרָכִי כבאן נהנו באשכנז
שלא לסמוך על שחיטת אדם אלא אם כן יש לו רשות דשחוט מחכם ש
שנדרו וחקרו בדיני שחיטות ושחט לפביו ג' עופות אצד וכיון
שרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן • הכוצא בהמה שחוטתה כראוי
במקום שרוב ישראל מצויין בשדה ואפי' גנגבה הימנו וכצאת שחוטת
שאעפי' שהוא חשוד על הגנבה אינו חשוד על השחיטה • וכתב ה
הרמבם דוקא שסצאה בבית אבל מצאה בשוק או באשפה שבבית
אסורה • וכן כתב בעל העטור • והר"ד שמשון בר אברהם התיר א
אלא אם כן מצאה באשפה שבשוק • וכן אדוני אבי ז"ל התיר אפילו ב
באשפה שבבית ולא אכר אלא באשפה שבשוק טורים •
אצה משומד אוכל גבלה להנעים • כתב הר"ד שמשון בר א
א-רהם שאין מוכרין לו לכתחלה לשחוט אבל אם ישראל עומד על גבו
ושהט נדיעבד בשר • ועל ידי בדיקת רסכין תחלה או סוף •
ואדוני אבי ז"ל כתב שדינו כגוי • טורים משומד לעכודה זרת
או מחלל שבת כמזיד פעם אחת ואינו מפסיד עצמו לעשות גפרהטיא
נראה דההוא לא מקרי משומד לאסור שחיטתו כדיעבד וכינו ברוך
• מִדְּרָכִי אצו לכתחלה אין להניח קטן לשהוט אפילו אחרים
עובדים על גבו ר"ת מִדְּרָכִי וכן נוהגים באשכנז • אמנם ב
בשאר ג' קומות ראיתי מקילין בזה • ותבהתי אצו השוחט
לשם הדים וגנעוהו לשם חמה ולבנה כוכבים ומזלות • אין לו דין תק
תקירות עז לאוסרה בהנאה אבל שחיטתו פסולה ופירש"י אפי'
אין מכוון לעובדם • ודעת הרמבם אם ככוון לעובדם הוי ת
תקירות עבודה זרה • אינו מכוון לעובדם אלא לרפואה וכיוצא בזה
בו ברי הנאי שחיטתו פסולה • והותרת בהנאה טורים •
שחט לשם גרו שר הר או לשם שר אחד כשאר הדגים בין ששחט ל
לשם מיכאל שר חגדול בין לשם שלשול קטן שבים הרי זה זכחי כמים
ואסורה בהנאה לדי דוקא בגתכוון לעובדו • והרמבם אפילו
לא נתכוון לעובדו • טורים אצח אם שחט בסכין
של טשכשי עז בהמה שהוא מתקן בשחיטתו כתב הר"ד שמשון יור"ד
בהנאה ריס המלח • וכתב בהנאה כד שר

סבין לשחוט בה • ואדוני אבי זל כתב שאין צריך דבהנאה מועטת
בזו שרי בדיעבד • טורים • אצט שחט בסבין של גוים כתב
ה"שכא אפי' יודע שאינו בן יומו צריך לקלוף מקום בית השחיטה ד
דשומן הנדבק בדופן הסבין אין נפגם ונבלע בדופני בית השחיטה וכן
כתב המ"דכי • ואדוני אבי זל כתב אפי' בסתם שאינו יודע אם ה
הוא בן יומו אם לאו אין צריך לא קליפה ולא הדחה • ואם יודע ש
שהוא בן יומו קולף מקום בית השחיטה אבל לא יכול לשחוט על ד
דעת שיקלוף בית השחיטה דשמא ישכח ולא יקלוף • טורים •
ול"בם היה מצריך קליפה לכל הבשר שחותך בסבין של גוים ולא נראה
ל"ו דדוקא בבית השחיטה מחמת דוחק הסבין • מ"דכי • אק
כת' ה"מכס אם שחט לתוך הגומא אסור לאכול משחיטתו עד שיכדוק
אחריו חייש'נן שמא מין הוא • וה"שכא כתב אעפ"י שאסור
לעשותו אין שחיטתו פסולה שאין מוציאין האדם מחוקת כשרות עד
שיכדוק ונמצא חשוד • טורים • אקא אפרוח לאחר שיצא ל
לאויר העולם מותר מיד • ור' אליעזר אומר עד שיתפתחו עיניו •
ופסק רב אלפס בתנא קמא דשרי • ואדוני אבי זל פסק כר' אליעזר •
טורים • אם עבר ושחט אותו ואת בנו ביום אחד • כתב ה"מכס
שמותי לאוכלן ובהלכות גדולות אסר לאוכלן בו ביום • טורים
כתב ה"מכס תישבא על הצביה וילדה תיש אסור לשחוט
הצביה ובנה ביום אחד • אבל אין לוקין עליהן • ע"כ ונראה שמותר
לכתחלה • טורים • אקב יש מן הנאונים שכתבו שלא הת
התירו מסומנת על ידי סימנין אלא בבהמת ישראל משום הפסד ממונו
אכל לא בבהמת גוי • ובתשובה אחרת לנאון אם היא מסוכנת והיא
של גוי מותר לישראל לשוחטה ולקח ממנה בשר • ומותר לישראל ל
לקנותה מן הגוי לשוחטה וכן כתב בעל העשור • טורים •
אקב כתב ה"מכס אפי' בפנימה קטנה ביותר משרפת ולא
הזכיר חגירת צפורן • וכן כתב ה"שכא שיעור פנימה כל שהוא וכ
ובלבד שתחנור בה כל שהוא אפי' כחוט השערה • ואאזל פסק' כ"ד
שתחנור בה צפורן • טורים • ומנהג לבדוק בצפורן ובבשר ולא בדבר
אחר אקד אם המסוכס' עומד אצל הקתא צרי' שיביא ולא יוליד
אכל אם היא באמצע הסבין פסול' בכל ענין ורב אלפס פס' אפי' באמצע
הסבין אם העוקץ כלפי ראש הסבין כשר אם הוליד ולא הבי' שאין עוקץ
הג'ימי קודע אלא בפגעו ולא כשיורד

במנה ואם העיקר כלפי הזנב אז כשר אם הביא ולא הולך וכן כתב
הרמבם • ורשי כתב כמכרא ראשונה ולזה הסכים אא"ל • שורים
אקה אפ"אמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה בפנימה מסוכסכת
אין נאמן דמילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה אלא אכידע
בתחלה שיש כסבין פנימה • על כן נראה לפסול כל פנימה ואפילו
מסוכסכת שנמצאה אחר שחיטה • ועוד שאין רגיל שתמצא ברישא ד
דכבינא • מיסודו של הרר פ"ק • וכן כת' סמך ב"דבי • וכן מנהג
באשכנז אקו באשכנז נוהג' שלא לשחוט בסבין דומה לכאסא
כפני שאין אנו כקאין בדבר אקו בספר המצות כת' יש נורגים
לקשור מטלית על הפנימה ולשחוט כן ואין לגזור שניא ישחוט בלי מ
מטלית כיון שיש שם היכר גדול • עכ"ל • ולא ראיתי נוהג כן באשכנז
ובב"דבי כתיר על ידי קשירה דוקא סבין שנפגם ביש' אקה
אבישרא ואשופרא ואתלתא דוחתא יש אומ' שעל הרוחו' לא היה צריך
בפני דבית השחיטה מידח רוח • ומיהו נהגו העולם לפסול כשנמצא
פג' מה מן הצדדין וגם אסככוה רבנן אקדאי ושחטתם כזה • זה בגים'
יב' בדיקית • וכן תופש עיקר דבי יחיאל מפ"יש • ב"דבי אקט
שמעתי שרבי יקר היה רגיל לרבות הסבין בעץ קודם שיהיה מצניעו ו
ולא זכ' תי' לשאול את פי עצמו איך היה המעשה • ב"דבי אקו
סבין שיש בו פנימות הרבה גדול כמנייה ואפי' בדיעבד פסולה • ופיר'
רשי אפי' כולה מסוכסכת • ובעל העטור כתב אס' הם מסוכסכו כשרה
בדיעבד אם שחט בעניין שלא פגע העיקר הפנימה אלא מדבר שהם
אוננות ואא"ל הסכי' לפ"שי • שורים אקיא יש אומ' אם נגע
בכפרקת ראשונה ושהט בה אחרי כן אחרות ונאבד הסבין בלי בדיקת
הסבין כל ששחט בה אחרי כן אכורים שבה נפגם בכפרקת הראשונה
ואא"ל בבשר כזה • שורים • וכן רבי יהודה ב"ל ללוינוס וכן רבי
שמריה ב"דבי • אבל אם לא בדקו קודם החיטה ונאבד אחרי כן
מחיטתו פסולה • וניהו כת' אא"ל כבש שיש לו סבין מיוחד לשחיט'
וג' קוס מיוחד שמצניעו שם תמיד בחזקת בדוק הוא ואם שחט בו ב"א
בדיקה ונאבד שחיטת' כשידה • שורים • כת' בעל העטור אם נמצא
עצם דכפרקת שבור והסבין פגו' על ידי היה בעשה ובשאלתי והשבתי
ביון שדרך שחיטה נפגם לא דמי למשכר בה עצמות ופסולה • ורבותי
נחלקו עלי' ונאלתי פי הרר יעקב והשיב בדברי • שורים

אקוב כתב בעל העמוד אם הביא אחד השחיטה כהמה אז
עוף ראשונה ואחר כן הביא ממין אחד כגון חיה והביא לו עוף צריך
לכרד פעם אחת : אבל אם הוא ממין הראשון אין צריך לכרד : ואם
ז' לא חלק שבכלם צריך לכרד פעם שנית : טורים ואם מתחלה כש
כשכרד היו לפניו אחרות כתב בסה' אם כשמביאין לפניו האחרות יש ע
עוד לפניו מאותן שהיו לפניו כשכרד אין צריך לכרד על אותן שמבי
שמביאין לפניו : אך אם נכר לשחוט כל אשר לפניו צריך לכרד על
האחרות : ואין נראה לחלק אלא כל מה שלא היו לפניו כשכרד צר
לכרד עליו אאכ היה דעתו על כל מה שיבאו לו טורים אקוב
כדי חפיסה : וז' השיעור בושט למעלה אצל הראש : ופי' רשי כדי
תפיסה ד' אצבעות : ובהלכות גדולות פי' כדי שיאחזו בב אצבעות וה
הוא רוחב אצבע ושעור זה בשור הגדול : טורים אקוב
בעוף לדעת רב אלפס אפי' לכתחלה די בסימן אחד : וכן רבי ברוך :
וה' מבס' כתב שצריך לכתחלה גם' בעוף שני סימנים ולזה הסכים אדני
אבי ז' טורים : וכן כתב בספר' המצות ללשון אחר : וכן הכו"כ
אותם בני אדם שבדקין הסימנים לאחר שחיטה במצה ותוחכין בס
בסימנין ודרך הפה נראה דטעות הוא זה כי אין זו בדיקה דשכא לא נש
נשחט הרוב ואנן רוב הנראה לעינים בעינן מ' דבי אקוב
כהמה אפי' שרוצה לבשלה אפי' שבגתחה צריך לחתוך הוורידים : ו
וכן כתב בהג' הג' מזורק דבהמה צריך לחתכיהו כהדי סימנין אע"ד
דאם רב חסדא לא אמר רב יהודה אלא בעוף הואיל וצולוהו כולו כאחד
זיכנין דבהמה נמי צולוהו כולו כאחד ולא נ' לאדוני אבי ז' טורים
וכן לא נהי' לספר הכצות כיהו תימא דמעשים בכל יום שאנו
מכשלים וצולין עופות בלי נתוח : אפי' שנשחט ולא נקכו הוורידין :
אלא נ' דדוקא אותן שצולין כאחד עס' הראש : אבל אגן שחותכין ה
הראש אין צריך וישי פסק כרב לחוכרא עוף לעוף ודח' פוסק כש
כשמואל לקולא מכהמה לעוף מ' דבי אקוב שיעור שהיה דמס
דמשערין יש אומרים ברכוצה ועומדת לשחוט שאין משערין אלא
בכדי חתיכת הסימנין לבד : ויא' שמשערי' בכדי שיגביהנה וידביצנה
ישחטנה וכן עיקר : ומיהו אין משערין בכדי שחיטת כל הסימני' אלא
בכדי שישחט הרוב שהוא הכשר שחיטה וכן כת' וה' מבס' אלא שחלקב
בעוף שכת' כדי הנכה והרכצה ושחיט דקה : וכנס' כדי הנכה והרכצה
ולזה הנבי' הראש' אלא שכת' אע"ד משערין בכדי הנכה טור'

חיינו דוקא לבחמה אבל לעוף לא מסעדינן אלא כדי שחיטה בהנח
 לחידה ולא מיסגברא לחסל כוליהאי לשער בהנכה וזרכצה בהמה ל
 לעוף • שורם • ואניחאחבר אימר כי באשכנו נוהגי שלא לשער
 ברבוצה • ולכן נוהגי להטריף בעוף שהיה כל שהיא דבשיעור כועט
 ישחוט רוב סימן אחד • וקיימא להו שיעור שהיה נסח לנסח דקה רר
 לרקח עוף לעוף וכן הוא בהלכות שחיטה שלחן וכן פסקו הלכות גד
 גדורות הלכה למעשה • וכן הוא במדרגי וז' שיעור שהיה כדי שז
 שחיטה אחרת דקה לרקח נסח לנסח ועוף לעוף ולא קיימא לן כד יומי
 בר חנינא דאמר עד שיגביהנה וכו' • ויש להוחד כשאם מתחיל ל
 לשחוט בעוף וחתך מעט עד שהדם יוצא והגביה סבנו מן הצואר לא
 יגמר שחית זו שמה חזק משחו • ון הושט קודם שהגביה כבנו ושיחה
 פסולה במיעוט קמא דושט לדברי הכל ואפי' לא הגביה סבנו אלא מן
 מעט יש לחוש לשי דשהיית עוף מועטת היא מאד דשחיטה רוב סימן
 אחד בעוף נעשה מהרה • ואפי' אמר השוחט כ"ל לי שלא חתכת ירק
 מן העור אין סימכין עליו ביון שיצא דם • ואע"ג דקנה סבך לעורח
 הוא ובקנה אין לחוש למיעוט קמא • מס' לפעמים גם הושט סמך
 לעור על ידי אחיזת סימנין שתופש בהן כשכא לשחוט • ואם באל
 לשאול אחר שיגביה סבנו כיצד יעשה אומר לו שונו את רוב הקנה
 ואחר השחטה הפוך הושט ויבדקו דושט • וכן לו בדק מכתחילה
 אלא מכפנים • ואם אין בקי בבדיק לא יגמר שחיתו כלל אלא י
 ימכרה לגורק שיכית הג' העוף בפניו כדו כי • וכן כתב חזר פר
 דרן בהנהגת אקיה שזה במיעוט פושטין כין בתחילה כין כ
 בסוף אסור • וחלטי' במיעוט קמא דוקא אבל אם שחט רוב אחד
 בעוף ורוב שנים בבהמה אפילו שהה הרבה בשחה ולכן כתב שבעוף
 אין שייך שחיה בקנה שאם שחט רובו ושחה בכרנגו שהה שחיטה וכש
 וכשחה ואם שחט מיעוט חזר ושחט כל זמן שירצה • ואדני' אבי
 בת ובאשכנו ובצרפת נוהגים להחמיר בדי' שורם • לפי דעת הג'
 היכא דשהה במיעוט סימכין אפי' במיעוט כתר • עכדינן להוציא
 וכן כשאר הלכות • ולפי דעת ספר הצעות בשד • ובאשכנו נוהגי
 כמו הג' וטורפין הכל כין בקנה כין כושט כין בתחילה כין כף
 אקיס לפי דברי אושעיה הלוי אמר לשחוט ככין דעה ככה שחטי'
 סאחר שחט רוב סימן הראשון שהה במיעוט סימן הראשון קודם ש

שיתחיל לשחוט השני כדי שיעוד שיהיה נשערה בעיא זו בתיקו •
 אם שחט באמצע הסבין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעוד כיון שח
 שהסבין במקום ששחט בו כנגד הסימנים אינו מבוסס • וכן כתב בספר
 המצות • והוא אליעזר מפין היה מחמיר גם בזה • טורים • אקד
 וחליד במיעוט סימנים מיבעיא ולא איפשר ליה ולחומרא • וגם
 בזה פ' ד' • במיעוט כתר ואלא ששחט רוב הסימן החליד תחת ה
 המיעוט ושחטו ממטה למעלה • ואחב גבר השחיטה כדרכה • וכן אם
 שחט רוב אחד בבהם • וחליד הסבין תחת מיעוט והשאר ושחט סימן
 שני • אבל במיעוט בתרא כשר • ואחל כתב ב' • טורים
 וחליד במיעוט סימנים מהו • רש"י ור"ת דב' אושעיה הלך פ' מה שפ'
 • הל' שלא נתברר דבר זה ונחלקו בו הקדמונים כפי' בעיא זו יש ל'
 לאסור כל שהיה וכל חלדה במיעוט קמא ובתרא בקמא ובכח •
 וגם יש להחזיר בכבין רעה שלא לשחות ולהאריך במיעוט בתרא • פ'
 ב' ד' • אקבא בתוספת תניא היה שחט וחזק הראש בבת אחת
 אם נתכוון שחיטתו פסולה ואם לאו כשרה • ואם רבי' מאד שפ' שח
 היה ודקדק לאב"ה ואמר על פ' ד' • ולא ט' למד' • מ' ד' •
 וכאשכנז נור' להפריך אם שחט רוב המפרקת אפי' ב' חלכה וחובאה
 ויש לחחמיר בשתי לשונו דניכסרא ולשון אחד פ' ד' • רש"י ג' • תרי' אפי'
 על ידי החלכה וחובאה • אבל רוב הפוסקים מתירים • אקב
 הגרמה כיצד כגון ששחט שלא במקום שחיטה • וכב' כתיבנא לעיל
 דבמקום שחיטה בקמא משפוי בוכע ולמטה • ואם שחט למעלה ממ'
 במקום שחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מיעוט ות'
 והיה חכבין חוץ למקום שחיטה • וגברה שם שחיטתו פסולה • אבל אם
 שחט הרוב במקומה והיה כלפי מעלה וגמרה שם כשרה • אפי' למי
 שפוסל שהיה וחלדה במיעוט בתרא • ודוקא ששחט רוב חל' הקנה •
 אבל ב' • הטבעת לא סגי לפי שאין מקפות כל הקנה ואעפ"י ששחט
 דונה עדיין לא שחט רוב הקנה חוץ מטבעת העליונה שהיא בקפת כל
 הקנה ורש"י פוסל גם בזה שכתבין שחט שלישי והנרי' • יש ושחט שלישי
 בין הגרים שלישי ושחט שלישי ואפי' שחט ב' שלישים והנרי' שלישי הכל
 פסול וא"ל לא פסק כמותו במה שפוסל בששחט ב' שלישי והנרי' שלישי
 אקב • ובענין שחט שלישי והנרי' שלישי ושחט שלישי או איפכ' אוסרי'
 הכל ואפי' הנרי' שלישי ושחט ב' שלישי והרמב"ם הכשי' הכל חוץ מהנרי'

שליש ושחט שליש והגרים שליש אכל שחט שליש והגרי שליש ושחט
 שליש או הגרים שליש ושחט שני שליש בשרה • ולזה היה נוטה דעת
 אא ל וכל זה דוקא בקה אכל בושט אפי' אם שחט בו כל שהוא חוץ
 ל קיס שחיטה קידם לגמר הכשר שחיטה פטולה • אעפ"י שנזכר כל הש
 השחיטה במקומה לפי שנקבתו במשהו • בשחיטות אשכנזיות כתב
 שגוהנים להטריף הגרמה אם לא שייר כמלא חוט בטבעת הגדולה לצד
 הראש על פני כולה כרבנן דר' יוסי ב"ר יהודה • וכן ראיתי גוהג כוונת
 אבי מהר"ר יהודה לנדא ז"ל • וזה לשון המדכ"י ובהלכו שחיטת
 שסדר רבי יחיאל ז"ל ראיתי שכתב ראוי לשוחט שיתרחק מטבעת הגדולה
 ולשחוט למטה דקרימא לן כל הצואר כשר לשחיטה כדי להסתלק מן
 הספק • עכל רבי ברוך • מדכ"י אקבד ומקום שחיטה בושט
 טיניח לצד הראש כדי תפיסת יד ופי' בהלכות גדולות ככו' שיאחז ב
 כשתי אצבעותיו • ורבי שלמה פי' ארבע ופי' וד"ר יצחק כ"ל מאיר ארבע
 אצבעות בשוורים גדולים מכאן ואילך כל אחד לפי קטנו ספר המצות
 ובקנה לבשה עד בין אגפים • יש להסתפק אם לשה כנקים חב
 חבורן לגוף קאמר או למטה במקום ששוככות על העוף דהיינו למטה
 גסיף עצם של כנף הכחוכר לגוף • מדכ"י אקבה נשאל
 כהוד יעקב מולן גדול הדור • על אחד ששחט עוף כדרכו בהכשר ו
 ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מהגררת שלם על הסכין והשכ"ד כשר
 דעל ידי גלגול הגררת נעשה זה • עכ" • אקבו עקור פי' ושי
 ששחט בככין פגום ונעקרו הסימנין • והג' וז"ל כת' שנעקד ממקומו ה
 הסימן או נשטט ממקומו ואפי' בעוף אם נשטט סימן אחד ושחט השני
 פסול • טורים • אקבו ואם נמצא הסימן השמוש שחוט כתב
 הרמבם אם לא תפס בסימנין כשרה שאי אפשר לשמושה שתעשה ש
 שחיטה ובדאי אחרי השחיטה נשטט • ואם תפס בסימנים ודאי זו ספק
 נבלה ולא הזכיר שום בדיקה • ויש מפרשי שאפי' תפס בסימנין מותר
 על ידי בדיקה שיבדוק אם נעשה קידם שחיטה אם לאו • ביצד יביא ב
 בהיה אחרת ושחוט הסימן • ואחכ יעקבנו כמקומו אם שתי מקומו
 השחיטה שוות כשרה • שכשם שזו נשחטה קודם גם הראשונה נשחטה
 נגודם ואם השנייה כאודמת יותר פסולה • שזהו סימן שהראשונה
 נשטט קודם שחיטה ואפי' כת' דלא מהניא בדיק אלא בשלא תפס •
 וז"ל תפס לא מהני בדיק ופסולה • טורים והלכה שפוסלין הכל מנחה

שאינו חופשיים בסימנים • אקבץ השחט בשנים או בג' מקדמות
 בשנה • פי' רשי במקום אחד בקנה רוב הסימן ובנקום אחד בנקום
 ביעוט הסימן • ובשאלות מפרש כגון שכל אותן המקדמות בסבעת
 אחת וכיוצא בהן כושט ששחט בהקיפו של סימן כאן מעט ובאן מעט
 וכשתצטרף החתכים תמצא בהן רוב וכן מפרש בכתב ר' אלדד הדני
 עכ"ל ספר רבצות • ועוד פי' בשאלות שאפי' חתך מעט בקנה למ
 למע' להליצד העור וחזר וחזר מעט לצד אחר זה שלא כנגד זה הכשרה
 דשטרפין • עכ"ל אקבץ נקבה הריאה אחר שחיטת הנקבה ו
 קידם ששחט הושט או נקבו המעים אחר שחיטת הושט קידם שנשחט
 הנקבה יש בכשירין ואין דעת אאול' כן • כתוב בהג' השחט יבסה ו
 ואחכ' יברך אעג' דבכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן הני מילי
 בתחלת המצוה אבל זו סיוס מצוה היא • ובאביצע מצוה אין ראוי ל
 לברך הלבך מברך על השחיטה קידם התחלת המצוה • ועל הכסוי
 אחר נמר המצוה • וכתב אדוני אבי ל' הלא נהנו כן • טורים
 אקל השחט בהכות או חיות או עופות וסח' כינתים בדבר
 שאינו מעניין השחיטה כת' בספר התרומה שספק הוא אם צריך לחזור
 ולברך על השחיטה כמו מי שסח' בין תפלין או שסח' כמו מי שסח' ב
 באמצע אכילתו שאין צריך לחזור ולברך המצוי • ומאחר שספק הוא
 אסור להסיח' כינתים • ובהנ' פסק שאם סח' בין עוף לעוף מבסה אותו
 ששחט • ואחר כך יברך וישחוט האמר • ואין לגשות מקבלתם כל
 זמן ש' יראת כרחה לסתור דבריהם • ספר הכצור' ולאביה כצא
 בתשובות הגאונים שצריך לברך על כל שחיטה ושחיטת שמא שכח ו
 ירבר' כינתים דבר שאינו מעין השחיטה • ואין טעם זה נראה לי • ד
 דאשו כשום שמא ישכח יברך ברכה שאינה צריכה וכן כתב רבי'
 שמואל בן חפני ורבי' ק' יונימוס כדומי לברך על כל שחיטה ושחיטה •
 וכתב באור דווע נראה לי לקיים דבריהם בסני מינים
 בנין חי ודוקף שאז צריך לברך על כל שחיטה ושחיטה •
 ביהו נראה בעיני לפי האמת דאפילו בהכה ויג' ועוף ברכת אה' לכלן
 והאיל' וברכותיהן אחת • מ"דכי • סגן המגיד
 עוד מצא' לאביה בתשיבות הגאונים פי'
 ששחט וחזר ולא ברך על כסוי תרם אסור לו לאכול מצוה

אכל לאהרית כותר וחוא חייב מלקות • מלדכי • פ
 רבינו הננאל שור הכר שקורין בופולו • רבותינו הנאונים נמנו עליו
 שכבסין אח דמו • ולא איפשיטא אי חיה היא אי בהבא • וחלכו א
 אסור ככפך וכן הלכה • מלדכי • אקל • כוי שהוא
 כנק חיה וכלאים הבא מכו מר וחיה צריך לכמות דמו • אבל אין ל
 לביך עליהן כפני טרוא ספק • ובעל העפוד כתב דמברכין עליהן
 ולא נהדא להראש • כתב בעל העפוד צריך ל
 להזמין העפר לכמה לשם כסוי • ואדוני אבי זל כתב שאין צריך
 שיתגנו לשם כסוי • וכן הכתוב •

דיני טרפות

אקל • גזחתה הגולגולת ונחסר מבנה ככלע • כתב רשי שהיא
 פריפה • וכן נת' למנמם שאם חסר ככלע פריפה • ואם נקבה נקבל
 שיש בהם חסרון אם יש בביתן ככלע פריפה • ולפי זה צריך לומר מ
 בתניחין דקתני אילו כטרות • וקא חשיב נפחתה הגולגולת בידי כ
 כשאין בו כסלע ובעל העפוד נזכר שהיא כשרה • וכן יראה כדברי
 אדוני אבי זל שרביא משנת ואילו כשרות • וגולגולת שנחבכה כפשוטה
 ולא חלק • אקלה • המיח יש לו שני קדומין זה על זה ואם נקב
 זה בלא זה ברא איכא פלוגתא • ורבינו תם אומר בנקב העליון לכד ו
 נכתיד בנקב התחתון לכד • ורב אלפס אומר בנקב התחתון • ומתיד
 בעליון • ורבינו אליעזר כתב שמוחר עד שיוקבו שניהם • וכן י
 ראה מדברי הל'מנמם • וכן מסקנת אדוני אבי זל • טורים
 אקלו • בפסקה חוש ה' דדה כנגד עובי הפצל של פרשה של
 שלישות פי' ה' שבא יראה שהיא פריפה ויש מתידין • ובעוף
 כרפות החוט עד כין ואגפים • התחלת הכקום שהם כחוכרין בו כגוף
 וזה שמשון נר אברהם כת' עד כלות מקוב חכרין בגוף • ולא נהדא
 אקלו • כתב הל'מנמם נטל רחי העליון פריפה אבל התחתון כגון
 שננבם עד הס'מן ולא נעקרו הרי זה כותר • ואני כתבתי למעלה
 שאני נעקרו רובן כהלחי אם המיעוט נשאר כחוכר בפקום אחד כשר
 עד שיעקרו כולן או שלא ינשא המיעוט בכקום אחד • וגם אני תפח
 על כה שאסר רחי העליון כיון שאינו מפורסם וכי יש להוסיף על הט
 אשריפו ואין לדקדק כדהכשיר בתחתון מכלל דבעליון פריפ' דלגופיה

אשר יד לא שמי עינין אענ' דמימנין מחוכרין בו כשרה וכו' דעליון
טורים אקל' אם שני העדו'ם הושט אדומים או שני'ם לבנים
בת בעל הטט'ד אחד מהן לק' חכדו מנין עליו והיה ליה כנקב ות
בלא זה ואיכא מאן דאמר שהיא שריפה וכו' דאז' וכן ד' ל' דלא
דמי לנקב קטן דחבירו מנין עליו אבל הכא שכלו לקח אין מוקד' על
ידי השני וכיצד יעשה אם עוף הוא כדוק הקד' מכוון ושחטו ואח' ^ל
מהפך הושט וכדון בפנים ובעל העט'ד בת' וגם ז' ב' ד' ה' ו' ש
שוחטה וכדוק בפנים איש בה קודש דם פסילה ואם לאו בשה ולא
חיישינן שמא במקום דם שחט דמנכיא מילתא עב' ודבר קשה
הוא לה' ד' בכהמה שמתלבד כדס' שחטה ואין קודש של דם האדום ב
נכר בו ופ' ד' דהוא הדיון נמי לענין אין לו בדיקה מכוון ואז' ^ל
בת' שנקב נכר ו' מ' ח' אעפ' שהוא אדום ויש כחל' כשחנקב
במקום דוע' כול' ד' אכל כשאני במקום ידוע אינו יכול לבידק
ואם היא בהמה אין לו ת'זה שאי אפשר לשוחטה ולהפדו ואח' כן
לבידקי דשם שחט במקום נקב טורים אקל' עוף הכאל לפנינו
וציאר'ם ד' ד' בדם פ' ד' ש' א' חוש' ש' לספ' ודומא לברוק כל' ה
הצואר אב' ח' ש' יספ' נקובה לברוק מקום המ'וב ד' ה' ו'כא פ' ^ל
ש' אין צ' ד' בדיקה כל' ד' חיישינן לנקבה אלא צ' ד' בדיקה ששים
ספ' דדומא אק' אש' ע' לא יש' לו קוץ כושט אין חוששין ש
שם הכריא ורוב המפרשי פסקו דלא כותיה אלא חוששין שם
הכריא ופ' הכריא נק' מ' ש' וברא אתהן בחרבות' ואר' ד' בדיקה
למאן דאמר דש' יש' לו בדיקה בנקב ו' הכריא מ' ש' ברא ש' ^ל
נקב ונתירא ואמרינן קדש טע'ה מ'מת ככת כושט אי' קדש וכן
כתב ר'מכ'ם ש' יא ספ' נבלה שם נקב חושט וע' ד' הקדש כמ'ס' ^ל
הנקב וכתב ה' ש' במה דברים אמורים בשנמצ' קדש דם כושט
או סביב הקוץ אבל לא נמצ' יו קודש דם בידוע שהוא ל' ח' ש' ז' ^ל
וכשרה ו' קצת המורים אמרו בין כך ובין כך ולו דעתי
ביטה ו' ה' ד' א' ע' ד' נתן פסק כעולא דאין חוששין
אפילו בקוץ התחוב ובכל יגיון כשר ו' ח' המכ'ס' ה' ^ל
וא' ל' ד' כ' א' יש' עליו קדש דם מכוון ידאיט יפה דודאי ב' ^ל
בו' אק' ר' אומר אפילו נטל כל חופ' כשר
ובעל העט'ד כ' ש' א' ל' ס' אבל בת' וכו' הגמ' כ' כ' מ' ק' ^ל

ונגו של זפק נרון בושש שם לא קימא לן כל דאמר אפי' נטל . ד
 דהא איכא מקום דאפי' כנקב לבד טריפה . טורים . נפחתה הגירנת
 פ'שי נפחתה בבין דלת שלא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כ
 בדלת על פי הארובה אם הפחת גדול כדי שיכנס ויצא בו איסר וזו ין
 יותר מאיסר טריפה . ואם לאו שאינו אלא כאיסר מצומצם כשירה .
 כיון שהדלת סותם הנקב . והלכך כתב נפחתה נקב בפולש משני
 צדדיה . כדי שיכנס ויצא בו איסר טריפה . וכן כתב רב אלפס שכ
 שכיון שנקבה משני צדדיה נטרף כשיעור קטן טורים . אקמ
 הקנה בסופו משנכנס תחת התזה מתפצל ומשם יפרד והיה לשלשה
 דאשים . האחד ביטה לצד הלב . והאחד לכבד . והאחד לריאה ופי'
 דשי דשל לב ושל ריאה נקיבתן במשהו . ושל כבד דינו ככבד וזו
 פסק בשלשתן נקיבתן במשהו . טורים .

דיני טרפות הריאה

אקמ . אם חסדה הענוניתא דורדא . פי' דשי' דכשרה . ואם יש
 לה שנים טריפה . ורבי אפרים אומר כשהיא חסרה ומכסיד בשנים .
 וכן רבינו יצחק ב"ר אברהם מכסיד בשנים . כי על אחת לא היה מ
 מסתפק רק על שנים . ולפי דבריו אם אין לה אפי' אחת טריפה . וכן
 כובר רבי יקר . ובסמק מטריף כשאין לה שנים . והנאונים כבשירין
 בין אם אין לה כלל בין אם יש לה שנים . טורים .
 אקמה . נשאל אדוני אבי מוה"ר יהודה לגדא'
 ה' על עינוניתא דורדא שנמצאת חדודה כראשה ולא עגולה כמנהגה
 אם נקרא שגוי וטריפה או לא . והשיב וזל' הגוי כותב לך לשון
 הבדיקות שלי . אם אין לה חדיץ כתואר עינוניתא דורדא טריפה
 . ואם היא גדולה יותר מדאי כאונא הסמוכה לאונא . או
 שינתה תוארה שיש לכל ורדא . או שפחותה מעלי הדם בנפיהח
 ורי היא כאונא וטריפה . עכל הבדיקות . לשון
 תואר רוצה לומר צורתה והגילה בה . ואם כן זו שהיא משוכה
 כאונא ולא עגולה . יש לה טריפה . והא דקא אמרינן
 לכאן דאמר אם נמצאו שתיים שהאחת עולה למניין אונא שחסרה .
 לא קשיא דודאי באונא אין קפידא אם אינה משוכה וחדודה דדוקא
 בענוניתא אמרינן שינתה תוארה טריפה . ולא באונות
 דדיני הטריות תלויות בדרגי גדול הריאה וקם להו לרבנן דאונא .

ולישנא דתלמודא מטמע כפי דשי דאי איכא הדיא כל שהיא כשרה ו
 וכן עיקר. עכ"ל וז"אש. נקבה הדיאה ואין בקום לתלות והדבר ספק
 אם נקב מחיים אי לאו עושין נקב אחר אצלו אם הן דומין כשירה. וז
 ומדמין כנסה לגסה ומדקה לדקה אבל מגסה לדקה ומדקה לגסה לא.
 ופירש רב אלפס שמדמין מריאה לריאה אחרת רק שתהיה הבחכה אם
 גסה גסה אם דקה דקה. ודשי פי שאין בדמין מכהמה לכהמה אחרת ו
 ואפי' באותה בהמה דוקא מאונא לאונא ומאונא לאומ' אבל לא מאונא
 דאונא. ולא מאונא לאונא. וכן היא מסקנת אדוני אבי זל' טורים
 לשון הרמבם אחד מסמפוני הדיאה שנקב אפי' לחכירו טריפה ודאח
 מלשוננו דכל שכן אם נקב לבשר. ולא נחירא. טורים אקמט
 נימוח כשר הדיאה במים בפנים כשרה ובלבד שיהיו כל סמפונותיה ק
 קיימין. ופירב אלפס דוקא שיהא מחוי המים זך אבל אם הם עכורין
 או סרוחין טריפה. וכן כתב הרמבם. והז"אש הכשיר אף בעכורים
 או סרוחים אקב כתב הרמבם חסר מגוף הדיאה אפי' שלא נקבה
 הרי היא כמו שחסר שאר האונות. ובעל העטור כתב שהיא כשרה כ
 כיון שהעור קיים אעפי' שנפגמה והבי מסזכר טורים אקנא
 דיאה שיש בה אכעוועות אפי' הן גדולות הדבה ומלאות מים כשרה.
 ומיהו לרב אלפס צרי' שלא יהיו עכורין ולא סרוחין. וכן כתב הרמבם
 דיאה שיש בה אכעוועות אם הם מלאות רוח או מים זכים או לחה הג
 הנכשבת או ליחה יבשה וקשה אפי' בנפיחה מותרת. ואם יש בה ליחה
 סרוחה או עכורה טריפה. וכתב עורכ
 בשמוציא הליחה ובודק אותה צריך לבדוק הסמפון שתחתיה אם נ
 נמצא נקוב טריפה והז"אש מתיר אפי'
 בעכורין וסרוחין. ונב לא הזכיר בדקת הסמפון.
 טורים. אקב. מסיק רבינא
 שאין חלוק בין דיאה שהאדימה מקצתה לריאה שהאדימה כולה.
 ופירש דשי האדימה כעין דסרע הנקבן שקירין שנטו'ורא בלעז.
 וכשרה. כדאמרינן שם אדומה כשרה מדר' נתן. וז"ח
 פירש שאין חלוק וטריפה אפילו במקצתה. וכן בפסקי
 הלכות שנכתבו בהלכות גדולות של רבינו יעקב שמה שאמרו אד
 אדומה כשרה מדר' נתן זהו בשהיא מתלבנת כמו שרנילה לחיות בש
 בשנופחין אותה עד כאן לשון ספר המצות

וכן במלדכי • איצנ • איכמי איכמי וכשי • פידש לשי שיש
 בה מיני מראות שחורות • והא דאמרינן בדיותא כדיתה היינו ברוכא
 • ומעשה בא לפני דת והבשיר מטעם זה • אבל תימה הוא עד •
 על כן נראה כפי האלפס דאוכמי דהבא היינו כי כוחלא דאמרינן לקטן
 דכשרה • וכן פ' בעל רג • בדרכי • אקד • יש אומר סדכא
 בסדרן צריך בדיקה לראות אם עולה כנפיה • אבל רב האי גאון כזכ
 דאפי בדיקה אינה צריכה • ולזה הכנים הראש • טורים • פירש
 לשי • ולא נקרי שלא בסדרן אלא כשנסרכו שתי החצונות כמע"ל
 לאמצעית או מתחתיה • אבל כל שנסרכה לאונה שאצלה בין מחתוך
 לגב ואפי' לגב כשרה • אבל שאר כל הפוסקים פסקו דלא מקרי
 בסדרן אלא בשמים זו אצל זו • מחתוך של זולתו • ש' זו • אבל מ
 בנכה של זו ואפי' מחתוך לגב או בחודה של זו לחודה של זו שאצלה
 אסודה • ורבי הגבאל כת דאפי' מחתוך לחתוך אין כתידין • אלא אם כ
 נסרכת כלה בראשה לסופה • שכל טיש נצול כיניהם בראשן או בא
 באמצעיתן או בסופן כתנועעות זו מזו • ולא הורו כן הגאונים אלא
 כל שתוא כחתוך דחתוך שאצלה אפי' נסרכת באלכסון מראשה של זו
 לסופה של זו כשר וכן נוהגין בכל המקומות טורים אקנה • לדעת
 דש • אין סירכא בלי נקב לפיכך אף בסדרן צריך בדיקה כנפיה לדעת
 אם נסתם כל הנקב • וכן פסק בהרכות טריפת של רבי גרס • וכן כ
 בתו' בתשובות הגאונים כתב יד רבי יונה טוב עלם • ולפי פי' הפס
 רבי שמעון מארץ ישראל בשם ר' שכל מקום שצריך בדיקה אין אנו
 בקיין בדבר לפיכך אף בסדרן לא נכשיר • ורבי שלמה הולק על פ
 פסק זה ואומר שאנו בקיין בבדיקה בזמן הזה • ונוכל לעמוד ע"ה
 הדיקה • ודעת רבינו יצחק שסירכה בלא נקב אלא שסופה לה
 להתפרק ולהנקב • ולפי זה בסדרן כותר בדיקה • וכן העידו
 לפני ריבא כידת היה מתיר בסדרן בלי בדיקה • מפני שהדבר יצא מפי
 הגדולי אבנם במקום שהיה רואה שהקדוש שקד' שלא יש בין אונ' ל'
 דאנו מעיקר עד אמצע אומ' כי אין לחוש שאינו כירכ' שרגיל בן לכצא
 בהרבה נהנו עכל סכנ' • וכאשכנז משרי' בסדרן כשאי' קדוש דק •
 וא' כדוק בנפיה ובאיטלי' בכשירין • ובעל הערו כשרי' כירכ' במין
 הלון ורגא • מתירי • וכן רבי יהוד' התיר הלכה דכעש וכן פסקו רמבם
 ו- כת רבי יצחק בכתב ידו וכן רבי טרסו והג' והאלפס • ובתשובות

הגאונים לא

מצינו חילוק יד וכן נוהגים ברוח גלוח אדום ובארץ ישמעאל . עכל ס
ספר המצות . ובאשכנז בורגים להסיר חלון בקצת בקצות . ובסמך
כתב אם סריכתי חרי אנוי בכדון צר כי בדיקה כנפ חז ואנן דלא בקאין
בנפיהה טרפה . יש אוכרים שהיא טרפה אפי על ידי בדיקה בשם רבי
נתנאל עכ"ל וכדברה סמך לדידן דלא בקאין בבדיקה כל סריכה טריפה
ונתנו כי ליכא כה כי אם קדוש ההויך באונא לאונא בסדרן רגילין
להכשיר היכא דליכא חלון והו דאית ליה חתוכא דאנוי . ואני המחבר
אומר כי שמעתי בשם חכמי הדור שמה שכתב בעל סמך שהקדוש שם
טקידין טיילא בלעז יש בין אונא לאונא זהו קדוש דק . אבל כשהוא
עב בחשב לסירכא אקבו אונא הנטרבת באומא שאצלה מחתוך
לחתוך היה דלת' אור' וכן סמך והראש ז' כתב ונהגו העם להתיר וכן
כתב ה"ר יהודה האלברצלוני בשם הגאונים . טורים ואונא הסר
הסריכה באומא במגנצא ונקלוניא נוהגים להתיר כדשי' וכן הרמבם פ
פ"א וכן רבי גרשום ורבי חננאל ורבי נחשון ור"י כ"ר יהודה ודשכס ב
כלהו מכשירין . ורבי אליעזר הגדול ודלת' ורב יונף גאון אוסרים וכן
נוהגים בגרמייזא ורבי חס כתב כל המאכיל א נא באומא כאלוף
מאכיל טרפות לישראל . כדרכי ואונא באומא רבי יעקב ב"ר יקדח
התיר ויש אוכרין וכן דלת' וכן רבי כשח גאון ובתטבות הגאונים רבו הם
המתירים . וכן דשי התיר בתשובה . וכן רבי משה כתב שמנהג פשוט
בישראל להתיר . ובכל צרפת ניהגים אסור על פי רבי' תם . עכל ספר
המצות ובאיטליא נוהג' היתר על פי רבי' נשה . ובאשכנז נוהג' א
אסור . אקבו והוא דסבין בבשרא פדשי' היינו דוקא שנכס
שנסככה ונאחזה הריאה בכשר שבין הצלעות אבל בצלעות עצמן לא
והיכנס התיר אי סבין בעצם ובשר . וכתב רבי יצחק וכן בעל סר
התרומה . וזל' ועתה נוהגים להכריף כל הסריכות ואין כוודקין לא בפ
בפוטרי ולא בנפיהה . ומעשה בא לפני רבי' יהודה מפריש בריאת
הסכוכה כבשרא ומשמש בה ידא דטבחא והכשירה ושאלו הטבחים אם
גם הם יעשו בכותו ואסר להם לפי שלא היו בקאין כמותו לדעת מהו
סבין . ובעס רבי' ברוך והטיל חרס' ע' כל הקהל פד'יש שלא לאכול פ
ממנה . מ"דכי הא דאמר רב נחמן ריאה שנקנה וד'פן סותם
סותמתה כשרה . ומעמידה כשסרוכה במקום חתוך האונות במצר
החזה שאותו קדוש בתקיים . ופסק בהג' שסרבא זו כשרה בין באונות ע

עצמה בין כנחיה בין כגנז • וכן נמצא בתשובות רבי גרשם ז"ל •
ופי' דשי דוקא שנסדכ' בכשר שבין הצלעות אבל בצלעות עצמן סופ'
להתפרק • ורבי גרשם כת' שאין חלוק בזה אלא שצריך לגוררה עסת
הבשר שבין הצלעות ולבודקה בנפיהה אם אינה מכצכצת כשרה •
וכן בד סבין בבשר מצריבין הגאונים בדיקה בנפיהה • ואכל לדברי רבי
שמעון נאסד הכל מפני שאין אנו בקי'ין בנפיהה • וכל שכן אם יש
סרכה מן הריאה לשומן הלב • או לשרפסא הכל נאסור • ומורי רבינו
יהודה הורה הלכה למעשה להתיר כל סרכה הדכוקה בדופן במ
במקום חתוך האינות בלי שום בדיקה • ואני רגיל לומר כי במקום ש
שכלה מראות הצלעות והוא החזה הנתן לכהן • אין מועיל שום סתים
עכ"ל • ספר המצות • כתב בעל העטור אם נקב באונא וסרכא
מן האונא לדופן שכנגד האונא כשרה • אבל ה"אש כת' אם הסרכא
יוצאה מבין חתוך שבין אונא לאונא ונסרכת לדופן או מנג האונות ו
נסרכת לדופן חוץ למיצר החזה טרפה שאין דופן סיתכתה • לשון
הטורים • וכת' דאביה מעשה בא לירינו באוכא הסרכה לדופן
בצד ימין ולא היתה ריעותא בדופן ולא היו לריאה כי אם שתי אובות
והנבתי בענין כי מקום הסרכה היה ראוי להיות אונא ולא אונא ו-א
היתה שעא כאופתא אותו המקום של האונות וקצת חתיכה ופידודת
היה נכר מעט מלמעלה של מקום הסרכה לאונא • והבשרתי על פי
רכותי • בדרכי • הא דדופן סותם דוקא כנגד הבשר שבין הצ
הצלעות והוא מסובך ונאחז היטב לבשר אבל אם הוא כנגד הצלעות
אינו סיתם • ואם הוא כנגד הבשר וגם כנגד הצלעות בזה כת' הרמבם
אכא מורי מן האוסרים ואני מן המתירים • וה"אש כת' ואני רואה ד
דברי האוסרים כיון דבעצמות לבד לא הוי סתימא הוא הדין נמי בעצם
ובשר • ודב שד טלום נאין התיר אפי' אינו מסובך הדבה בכשר אלא
סריך בו מעט • וכן כת' רבי גרשם והוסיף להתיר אפי' סריך בצלעות א
אלא שהצריך בדיקה • ולא כשום ריעותא וצלעות שאף בסריך בבשר
היה מצריך בדיקה ולא היה מחלק בין בעצם בין בבשר • בשניהם
היה מתיר בסרוך ועל ידי בדיקה • והעקד כמו שכתבתי דלעצם אפי'
בדיקה לא מהניא וכבשר שרי אפי' בלי בדיקה • וכדס"ך • טורים •
ומנהג באשכנז להשרף כל סרכ' הדכוקה לדופן אפי' כשהם ישרא • אחד
שפסקו כן שני שרי צבאות רבינו יצחק בעל התוספות ובעל ספר

התרומה • אמנם האיטלייני נודנים לחתיר כפי דעת ה'מבס כי
ברוב המנהגים נוהגים אחריו • והמחמיר תבא עליו ברכה לשון
המדרכי ועתה מחמירין ואוסרין כל מקום שנסרכו האופות וסימניך א
אומא הרשעה • אקסא • ריאה הנקיבה במקום שאין דופן סו
סותמתה דהיינו כל האומא חוץ צמקום חתוכי דאוגי כתב ה'מבס
דמפרקין לה אם נמצאת מכה בדופן אפי' יש ריעותא בריאה כגון ש
שהעלתה צמחין כשרה אפי' בלי בדיקה • ולדעת רב אלפס אם
יש מכה בדופן אפי' אין ריעותא בריאה גם כן אסורה ואפי' בדיקה לא
מהניא • ויא דכשרה בלא בדיקה ומתירין כשיש מכה בדופן ואין ר
ריעותא בריאה אפי' בלא בדיקה • ולדעת ר'שי ור'י לעולם אינה נותרת
אפי' בבדיקה אלא אכ'יש מכה בדופן ואין ריעותא בריאה • אלא אם ש
שניהם שוים בין יש ריעותא בשניהם או אין ריעתא בשניהם לא מהניא
בדיקה • וכש'אם יש ריעותא בריאה ולא בדופן • וכתב ה'ראש ב
כתשובה דלא שרי על ידי מכה ממש שבדופן אבל אם יש בו בהרות ש
שחורות אינו סימן מכה כי אפשר שבאו מחמת המכות שהכו הבהמה
על גבה שבן דרך מקום המכה להשחיר • אבל נשבר הצלע אעפי' שח
שחור ונקשר קדינן כיה שפיר מכה הני תרתי בועי דסמיכי להדרי
לית להו בדיקה לאכשורי • בהג' כתב בוע' כשפול' ריאה טרפה והיינו
שהיא נראה משני צדדין ורומה לשתי בועות ובתשוכות הגאונים •
בועא דמתחזי בשני צדי הריאה טריפה אעפי' שאינה עומדת בשפול'י
הריאה וזהו דוקא כשעומד כנגד סמפוני הריאה וחישין שמא נימוח
מכפנים ואיכא חסרון מן הסמפונות • וטרפה בכל' שהוא ובכר נחלקו
חכמי הדור' על בועא בשפול'י ריאה רבי יצחק בר' יהודה ורבי יצחק ה
הלוי מכשירין ובמנצא אוסרים • והעם נהגו עתה להכשיר בין שפכי
להדרי בין לא שפכי להדרי בבושא הנכרת בעבר שני דלא חשיב כת
בתרתי דסמיכי להדרי • וכתב ר'אביה שתי בועות שיש בהן מוגלא אם
הן רוחקות כשרה שמיקפות כשר לכל אחת • וכן כתב זקני ר'אבן •
ואם לגמרי סמוכות זו לזו טרפה אפי' עולות כנפיחה והא דמכשיר צ
צבחים ושדריהם כמו סלעים כשאין סמוכות זו לזו • והיבא דתרי ב
בועי סמיכי ויש בהן מים זכים רפיא בידי • ויותר נראה לי להתיר כל
מלאמור אכל מצאתי בשם ר'שבט • בועי פ' כמו פורח אבעבועות ש
שקודין קויטור'יש ברעז' • אבל צבחי דשכיחן שקודין בועות לאוב

בזיונות נבדלו אלא צמחין ואין לחוש אי סמיכי להדדי בן בר' לרבי יעבין
עבלי הדבדבא אקס בועא בשפולי אומא או בשפולי אונא ואין
לו היקף כשר בהנ' פסק דחסרה היא • וכן פסק ר' אבל רבי שמואל בר
חפני חכהן בכשיר בשפולי אונא אפי' בלי היקף כפני שהוא במצרה
החזה • עכ' ומנהג באשכנז להצריך חוש כשר מקיף אקסב
יא' כל היבא דתלינן בדופן אין חילוק בין אם סמוכה כלה לדופן או
סרוכה לו • והראש כת' דוקא סמוכה כלה לדופן אבל סרוכה לא תלינן
דיענותא בדופן אלא בריאה • ואם כל הריאה דבוקה לדופן בלי ש
שום פילוש וכלא שום פידוד יש מתירין על ידי שמפרידין אותה כן ה
הדופן בנחת ואם עולה בגפיחה כשדה • ויש אוסרין וכן עיקר • וכל
בדיקה דהמא היינו שמנפחין לה כמא דפושרי אי מבצבצא טרפה •
ובת' אא'ל' ובאשכנז וצרפת נוהגים להטריף הכל • לשון הטורים
אקסב כתב בעל העטור שאם האונא והאומא נסרכו יחד בסרכא א
אחת אל הדופן אם רוב הסרכא מן האומא ומיעוטא מן האונא תלינן ד
דעקד הנקב היה באונא וסרכי סרוך באומא וכשדה • ואם רובא מן ה
האונא טריפה וכן ריאה הסרוכה לחזה ולדופן שדינן בתר רוכא • וכן
גמי אם יש מכה בדופן והסרכא במקום המכה וחוצה לה בכולהו אזלינן
בתר רוכא • מאי נפקא מינא ברוב שבנגד הדופן שחשוב כסתום א
אבתי איכא מיעוטא שלא כנגדו שאינו סתום • והראש הסכים לכברת
בעל העטור • טורים אקסד ריאה שנסרכת לאחד מן המקומות
שהנקב אין פוסל בהן כמו לחזה ולגרגרת ולשמנונית ולטרפסא • בזה
כת' הראב"ד ז"ל שדינה בסרוכה לדופן שאם יש בה מכה תלינן להקל כ
כמו שתולין בדופן • והרמב"ם כת' שאין תולין אלא במכה שבדופן ולא
במקום אחר • וכן כת' הראש דוקא בדופן שהוא רחב ולחותו סרוכה
נקלשת הריאה אליו אבל לא לשאר אברי • טורי' אקסה מר
יעקב גאון הורה לאחוז בקנה ולכענע הריא' ג' או ד' פעמי' יפה יפה וכל
סרכא שתנתק על ידי גענוע זה כשרה ועל זה נוהגין במקצת מקומות
להכשיר כל סרכא שתנתק כשהטבח מכניס ידו בנחת לבדוק ואומרים
שאינה סרכא אלא ריר בעלמ' שנתפשט מלחות הריא' שהסרכא אפי' אם
יפרוץ אותה כל היום באצבעותיו החלבת ומתחזקת • והראש בא כת' כל
סרכא שאמ' אין הפרש בין שתהיה עכה וחזק ובין שתהיה דק' בן הדק'
ולא כהללו שממעינים כיד ואם נתמעכה תולין להקל וכל הג' הנהיגו בזה
באבירין כוונות לישראל שזה רא עכ'נו

אקעו הדקין של הבהמה שיוצא מהן מעי קטן כענף היוצא פן הכר
 אם בראש הקיבה במקום שהדקים יוצאים משם יש ש"ס כרוחב אצבע
 קודם שיתחיל זה המעי ליפרד וגם למטה לאור שנתחבר עם שאר ה
 הדקין יש כרוחב אצבע שלם כשר ואם לאו שאין כרוחב אצבע שלם
 למעלה ולמטה טרפה • ויש אומ' שאינו כשר אלא אם יש באורך הפעיל
 פחות מברוחב אצבע וראשון עקר ובעוף כיוצא בזה כשר טורים •
 אקעז אז זהו כרס הפנימי שטרפותו בנקב בכשהו • יש אומ' היבא
 דפרעי טבחי פי' כל מה שנראה מהכרס כשהטבח פורע ופותח מהירכי'
 ועד החזה • ומה שמהצד מזה ומזה הנתון תחת הצלעות הוא כרס הח
 החיצונה • ואינה נאסרת בנקובת כשהו • ויא' דכל הכרס הוא כרס הפ
 הפנימי ליאסר בנקובת משהו וכן עקר • וכרס החיצונה הוא כשר ת
 החופה רוב הכרס • פי' קרום עב העובר על כל החלל והוא הולך מחזה
 עד הירכים והכרס שקורין פגצא נחבא בצלעות החזה ודובו תחת אותו
 הקרום ולכן אומר החופה את רוב הכרס וזה דינו אם נקדע בו קדע ב
 באורך שפח או נטל טרפה • טורים וכן פסק ר' שי ור' רב אלפס
 שאם נקב בכל שהו כל הכרס טרפה • וגם במעי הנקרא סניא דיבי' וגם
 בכקום שאין בו מילת וגם היבא דפרעי טבחי • מ'דכי אקעח
 ר' שי אסר ההמכס שנקב אפי' אין הנקב כפולש • ולא נהירא • טורים •
 וכן כת' ר' שם נקב מצד אחד כשרה אקעט כתב ר' י' אין מ
 מדמין מנקב לנקב אלא בכרס ודקים אבל לא בלב וכנוד וקורקין וש
 וטחול • ובעל העטור כת' שמדמין ואאזל' כת' כסברת ר' י' • טורים •
 אקפ כל דבר שאמרו בו חכמים אם נטל טרפה כת' ה'מכס שאסח
 חסר אותו אבר מתחלה בשרה • וה'שכא כת' שגם זה טרפה • טורים •
 ומסקנת העולם לאסור הכל

אקפא כת' בהג' דנקיבת קוץ ומחט יש לו היתר על ידי בדיקה שי
 שיבדוק כל המקומו ואם אינו מוצא נקב כשרה • ור' שי פי' שאין היתר
 בבדיק' לפי שהמקומו רפין והנקב דק ואי אפשר לעמוד בו על ידי ב
 בדיק' ודוק' קוץ ומחט שהן דקין אבל נקב בקנה וכיוצא בו יש לו בדיקה
 אקפב כת' ה'מכס הלעיטה חליתית תוך ג' ימי' ספק נקב ספק לא
 נקב הבדק • ולא נהירא בדקאם שמוא' טרפה אלא אין לה בדיקה •

אקפז כת' ה'שכא הוא הדין נמי אם הוריק יכבד כנגד מיה או כנגד
 מקום חיותא שהיא אסורה דכל מקום ודקותה נחשב כאלו נשרף ונטל
 וקאם כגכרא דכריאה אין לחוש לנפילת האור מפני שהצ'עות מנוונות
 ע"יה . ופ' ה'שכא דלא קאמר אלא לענין ש'ין צריך לבדוק אחריה
 אפי' נפל האור לפנינו אבל אם רואי' אנו שהאדים שרפה שהרי לא הגינו
 עליה . ואדוני אבי זל' כת' אפי' רואין אותה אדום כשרה דכיון
 דצ'עוניה מנינית עליה אנו תולין השנוי בדבר אחר ולא כנפילתה
 האר' אפי' אם נ'לה לאור בפנינו . טודים אקפז ה'שכא
 כת' דלא כבשרה'ן אלא בירוקין שהאדים ושלקן וחזרו והדיוק' אבל
 לא באדומין שהוריק' וחזרו על ידי שלוק' וה'אש הבשיר בשניהם .
 טודים אקפה ה'אש כת' דכל מה שאנו כטריפין בשנוי מראה
 הינו דוקא בירוע שנפלה לאור אבל אי לא ידעין וחזין שנשתנו בני
 מעיה לא תלין כנפילת האור דמילתא דלא שכיחא היא אלא תלין ב
 בשנוי הטבעים דלפעמים כחמת רוב שומן או כחישות משתנין . וכת'
 עוד ה'אש יש אומ' דטריפות דנפלה לאור לא שייך בבהמה לפי שעה
 קשה וגם עובי הצ'עות מנינין עליה וגם בני מעיה קשין להחמר כי ב
 בשרם יחמרו מנפילת האש ישרף עורה ובשרה . וכן כת' ה'מכס ובעל
 העשור כת' דרך פשרה שהעוף מכין שנפל לאור צריך לבדוק לפי ש
 שאין לו עור וקרב הדבר שנחמדו מעיו אבל בבהמה אין חוששין אבל
 ודאי אם נחמדו גם בטרפת בכך . ואין אילו אלא דברי נביאות . אלא
 ודאי לא שייך בבהמה כלל . עכל אקפז עוף שנחתכו או ב
 נשתברו אנפיו כשר . אבל אם נשמש אחד מהם מעיקרו חוששין שמא
 נקבה וז'יאה וצריך לנפח ולבדוק . אם היא שלימה כשרה ואם לאו ש
 שרפה . ובעל העשור כת' שז'א שרפה ולא מהניא בדיקה . וכן כתב
 בעל התרומות ובדאי עכול נביח . וה'אש כת' כסברא ראשונה . ויש
 אומ' אם נשבר עצם שלישי הכחור לגוף חוששין שמא נקבה וז'יאה
 וצריכה בדיקה ולא נהירא . לשון הטודים אקפז ואם ח
 הפרק השלישי הסמוך לגוף נשבר אי נחתך אם רחוק מעט מחבורו כ
 בדופן שהוא כבוכא באסיתא אין לחוש לז'יאה . וכן משמע מתשובת
 דשי' ולאבן כתב שצריך לעיין בצ'עות אם נציר הדם או יש לחוש
 לנקובת הז'יאה וצריך לבדוק . וכן אפי' לא נשבר רק נשמש

דחינו שמושת גף בעוף צריך לבדוק ודיאח * דיש גאונים ש
שאברו אפי' כשבר קרוב לגוף אין צריך לבדוקה • ונראה לי שיש לחוש
ולבדוק אפי' כשבר סכך לגוף • וכיצד יבדקנה ינתחנה וינח הר
הריאה דבוקה בין הצלעות כתולדתה • ויקח שפופרת ויבניסנה ב
בקנה ונותן על הריאה נוצה או חכן אם עולה בגפיהה כשרה ואי לאו
טרפה • מלדכי • ואני המחבר ראיתי נוח מודי אבי זצל' להטריף כש
כשנשבר הגף סמוך לגוף בקרוב פחות מרוחב אנודל כמו שכתב בעל
ספר אנודה ולא בדק בריאה כי אכן לא בקי אין בבדיקה אקעח
ג' פרקים יש ברנל התחתון • ואחד הוא כה שחותכין עסו פרכות כ
כשפשיטין הבהבה ונקראת ארכובה הגנכרת עס ה' ראש • ולמעלה מ
ממנו פרק שני והו' הנק' שוק וצומ' הגידים בתחתיתו סמוך לארכובה
הגנכרת עס ה' ראש • ולמעל' ממנו פרק ג' והוא הנקרא קולית ומחול
לגוף ופרק התחתון בכל מקום שנחתך בו כשרה • למעלה ממנו
בכל בקום שיחתוך בו טרפה ואפי' כתיך הפרק שבינו לשוק לדעת רש
ד' שי • ועצם הקולית אפי' לא נחתך אלא נתק במקומו בנקום חבורו כ
בגוף טרפה בין בבהמה בין בעוף • במה דברים אמורים שנפסקו ה
הגידין שמחובר בו לגוף או נתעכלו • אבל לא נספקו ולא נתעכלו
כשרה וכן הוא ביסודי של ה' ד' פרץ זל' וה' ראש לא חרק בזה • טורים
אקעט וכתב הרשבא ראשו התחתון של עצם זה המחובר עס השוק
שנשד ממקומו יש אוסרין אעפ' שלא נפסקו ולא נתעכלו דיו ויש מ
בתירין אפי' נספקו ולזה דעתי נוטה עכ • ורב אלפס מכשיר בנחתך ב
בעצם האמצעי וכלבד שלא יחיה במקו צומת הגידין וכן כתב הרמבם
וה' ראש כתב כי בספר התרומה כתב כד' שי וכן נוחגין גאשכנו וצרפת
לשון חטורים • ובמקום שאיבו גטרף אם נחתך כמו בעצם התח' נ' ד'
לדברי הרמבם ובאצמעי שלא כנגד צומת הגידים לרב אלפס אם אין ע
עור וגשר חופי את רובו הכהמה מותר והאבר אסור מדרבנן טורים
אקפא גשאל מודי אבי כה' ד' יהודה לנרא זצל' הטעם למה חכמהגל
להחמיר ולהטריף עוף שנשבר העצם למעלה מן הארכובה אפי' שלא
יצא העצם לחוץ ואפי' רחוק מצומת הגידין ברחוק אנודל • ושבא הוא
כשביל שמצאתי בהגה' מיימוני' שכתבו דאין אכן בקי אין במסמס
הכשר שדופא גורדו ולא בכשירין ברוב בשר חופהו • והשיב דאמת
הוא שהמנהג הוא להטריף ודע לך כי איני מתעסק בספק זה להתירו
שודי והמבם כתב שיעור אורך צולת

גידין בשור יו' אצבעות • למעלה מן הארכובה ולפי ערך זה אולי
יגיע בעוף ד' אצבעות • וזהו כמעט כל שיעור אורך עצם האמצעי ש
שר עוף ולכך אין להטפל בזה • עכ"ל שנינו נחתכו דגליה מן הא
הארכובה ולמעלה שרפה מן הארכובה ולמטה כשרה • וכן שנט' ו' צו
צומות הגידין כחלוקת בנמרא פרק בהמה המקשה באיזו ארכובה א
אברו רב יהודה אמר בארכובה התחחונה ששם סמך לה למע' מן ה
הפרק הן צומות הגידין • שזו היא הארכובה הנמכרת עם הראש • ול
ולמטה מן הפרק אם נחתך לגבדי כשרה • וכן כתב בטעמים כדורא
ד' א' נדעת וז' מבם שכפרש שמדבר בעצם התחתון • ולמעלה מן ת
הפרק בין במקום צומית הגידין בין למעלה כצומות הגידין אם נחתך
העצם לגבדי שרפה • וכן שנטל' צומות הגידין כלומר נחתכו צומות
הגידין אפי' כלי עצם שרפה • ופסק' רשי בלשון זה המחמיר אבל רב
אויפס פסק להקל • וכן פסק מורי • וכן העיד רבינו יצחק ב"ר אשר על ר'
רבינו יצחק ב"ר יהודה שהורה בן הלכה למעשה עכ' ספר הכצות
ובשערים כדורא כתב כי למעלה מן הארכובה עד רוחב אגודל הוי' ד
דין ארכובה • שאם נפסק העצם חיישינן שכא נפסקו הגידין וצריך ל'
לגדוק • ובשור הגדול עד ד' אצבעות • וזה לשון המדרי ודין צומות
הגידין דטרפינן אם נפסקו אפי' כלי יציאת עצם לחוץ היינו בראש הע
העצם שקרין גילירא ששם עקר צומות הגידים וטוב להחמיר מא
באותו בקום ולמעלה כל אותו עצם חומרא זו דהפסקת צומות הגידים
עכ"ל • אקפב וזה לשון הטורים • צומות הגידין הם כב
בבהמה בעצ' האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו ולא פוקי מה' אבר
שכתב שהם כל פי פנים • ולצד חלל הכהמה אקפג צומות ה
הגידין במקום שאינן לבנים כל כך אלא לבנים מעט ומזהירין בעין ז
זכוכית ר' שי הוו צומות הגידין • ולרב אלפס לא הוו צומות הגידין •
וכן היא מסקנת הראש • ומניין גידין אילו הן בבהמה שלשה • אחד
עב ושנים דקים • וכתב ה' מבם נפסק הגדול כלו • ושני הקטנים ק
קיימים או שנפסקו השנים והגדול קיים כשרה • וכן אם נפסק קצת מ
ככל אחד ואחד כשרה עד שיפסוק רוב כל אחד ואחד ור' שי אמר א
נפסק רובו של אחד מהן • וה' ראש כתב אפי' לא נשאר רובו של כל
אחד מהן כשרה שאינה אסורה אלא אם כן נפסק כל הגדול ורובו של
כל אחד בן הקטנים או שנפסקו כל השנים הקטנים ורובו של גדול

והקטנים ורחבו של גדול כשר • עכל השוים אקפד כתב וד' שבא
 אם נפסק קצתו של אחד מאחד מגידי העוף שהן שש עשרה יש כתידין עד ש
 שיפסק רוב כל אחד ואחד כמו בבהמה ויש מי שאוסרין אפי' בנפסק ר
 רוב אחד מהן • ואם נשבר העצם במקום צומות הגידין ונתקשר ונ
 ונתרפא יש אוסרין בלי בדיקה כיון שאלו הובא לפנינו קודם שנתרפא
 היה צריך בדיקה • והר"ר שמואל מאיברא כתב בשם רבו ה"ר צבא ש
 שאם לא נשתנה מראה הבשר שעל השבר אז ודאי נתרפא יפה אבל אם
 נשתנה אז ודאי יש לחוש ורבי' משון כתב שאם יארע הדבר בע"ב
 שבת בין השמשות בענין שאי אפשר להכין אחרת היה מתידו • אבל
 לא בענין אחר • וכתב הראש כיון שהדבר מפוסק בעיני הגדולי' יש
 להחמיר בדבר • לשון הטורים אקפה ה"מבן מכשיר בגטלו
 צומות הגידין וחתך אחכ והגל למעלה מהן כפני שהוא פוסק בנחתכו
 רגליה כרב אלפס • ובעיקר הפסק שמכשיר בנחתכו רגליה למעלה מ
 מצומות הגידים • ובמה שכתב לחתוך הרגל למעלה מצומות הגידין
 להבשירה • כתב הראש ודעת רחוקה היא זאת • אקפו כל ש
 שאר החיות חרץ מאותן שנזכרין במשנה שדורסין • כתב הראש שאין ל
 להן דין דריסה • אעפ"י שהדוב שכול והגמל עזאזין דורסין • והר"ש
 כתב כל חיה טמאה שגינה יותר גסה מן הזאב אין לה דריסה נדקה א
 אבל לא בבהמה גסה אפי' היא גדולה בארי • היתה גסה יותר מ'ארי
 יש לה דריסה בכל • וכן יראה מדברי ה"מבן אקפו וכל א
 אלו שיש להן דריסה אין חלוק בין אם באים להציל הגדרס ממנו ובין
 אם אין באים להצילו • אבל בספר התרומות כתב דחתול אין לה
 דריסה אפי' בעופות אלא אם כן יש לו מצילין • וכן כתב רבי' יצחק
 בעל התוספות והביאו בסג' ועל כן אוסרי' להתיד בחתול
 הגבט ברזל של תרגולין • ומסקנת הראש בס' ראדאשונה ורב
 ארפס אסר בכל עניין ושוב להחמיר • והרשב"ם כתב אפשר דה
 דהחתורים שלנו בני תרבות הן עם התרגולין וכל שלא ראינו שדרך מ
 אחריהם והבס • אין חוששין לה • עד כאן
 אקפו וא' דחוששין להר"ר • היינו שלא להתיר

כלי בדיקה • אבל אם בודקה ואינו מוצא בה רושם כשרה • ומיהו כת'
זיבם דוקא ספק דרוסא נתרת בבדיקה • אבל אם ודאי נדרסת אין ל'
להסתיר בבדיקה • וכן כתב בעל העטוד דלא שרינן בבדיקה אלא
היכא דקאמר חוששין לה אבל ודאי דרוסה אין לה תקנה בבדיקה •
וודאש כתב דאפי' ודאי דרוסה יש לה היתר בבדיקה •

אקפו כתב וד' שבא בדק ולא האדים הבשר בחוץ אם סמוך לדריסתו
בדק כשרה • ואם לא בדק סמוך לדריסה יראה לומר דחוששין לה ש'
שהי חוששין לספק דרוסה וחוששין שמא שינה מראות מבחוץ וה'
והבריא יוורד לבטה • עוד כאן ולא ידעתי למה יש לנו לחוש לדבר
שא' מצינו שחשאו לו חכמים • אקפו כתב בעל הלכות
גדולו ככל מקום שהוזכר שם בדיקה כגון בדרוסה או נפולה או שבורה
נמה דברים אמוי'ם בדרודות הראשונים דרבנן קמאי הוו חכימי ובקאי
בבדיקה • אבל השתא ליכא לימיקם אבדיקה שפיר ואמרו רבנן רזכר
כל שנים עשר חדש ולנקבה כל שאינה יולדת • הלכך משהינן הזכר
שנים עשר חדש והנקבה עד שתתעבר ותלד • ויש גאונים וד'י'i'
מכללם שכתבו שאנן סוככין על בדיקתינו שאין לו לדיין אלא מה ש'
טעינו וראות וצרי' בדיקה יפה שבצפרי' קטנים וגם ביונים האדמימות
נמצא כהן ובדיקתן קשה אקפו אם ספק לו אם דרסה ביד או
ברגל ונתערכה עם הרבה בהמות שמא יש להתיר כל אחת בטעם ס'
ספק ספקא • שמא אין זו הבהמה שנגע בה הזאב ואפילו אם היא זו ש'
שמא לא דרסה ביד • אפשר בינו יצחק פידש דבריא או דבר שבמגין
שיש בה ספיקא דאורייתא אין להתירו בתעודותו על ידי ספק ספקא •
ספר המצות אקפו כתב כספר המצות דספק דרוסה שנתערכה
באחרות יש בה צד להתיר והוי ספק ספקא כל אחד ואחד שמא לא זו
היא • ובכל מקום גמגם לאכור כיון דבריה היא אינו נתר בספק
ספקא כיון שקודם שנתערכה היה הספק אסור מן התורה וכן
כתב רבינו יצחק בר' שמואל וגראה שיש תקנה אפי' לו דאי דרוסה • ש'
שנתערכה באחרות דנבכשינהו דניידי וכל דפריש מרובא קאגריש ו
ובול' מותרות

בותרות חרץ משתים אחרונות אקצא גלודת אסורה וחור
 שנפסע כל עורה בידי אדם או על ידי חולי ואם נשתיר בו כסלע כשר
 ופסק רב אלפס דצריך שישאר כרוחב סלע על כל אורך חשורה .
 והלמכס פסק דבעין כסלע על פני השדרה וכרוחב סלע על כל פרק
 ופרק מפרקיה וכרוחב סלע על מקום טבורה . ואם נשל מקום כל הש
 השדרה או מקום כל פרק ופרק ממנה או מקום טבורה והנשאר כולו
 קיים מיבעיא אי מהני ולא איפשיטא ולחומרא . והלא שפסק דבכל
 מקום שנשאר ממנה כסלע כשרה . טורים אקצב
 כשר שנתעלם מן העין אסור אפי' הבהמה שלימה ואפי' מונח בביתו
 לדעת רב אלפס . וכן כת' הלמכס חכמים אסרו כל בשר הנמצא בין
 בשוק בין ביד גוי אפי' שרוב הטכחים והנזכרים ישראל . ולא עוד
 אלא אפי' המניח הבשר בביתו אסור אם נעלם מן העין אלא אם יש בו
 סימן או טביעות עין . והלכך כת' ודאי אם נשל עוף והחזירו אסור
 דחיישינן שמא החליפו . וכן אם אבדו ומצאו אחכ אסור אם אין בו
 סימן או טביעות עין . אבל אם מצאו במקום שהניח מותר . והלכך
 כת' דאפי' הניח ומצא אסור חיישינן שהעשרה נוטלו ואילו הן אח
 אחרים . דיש מחלקין שאם הניחו במקום שהשרצים והעופות יכולין
 לטלו משם ולרביא אחר במקומו חיישינן אבל אם תלאן במסמר לא ח
 חיישינן . ומסקנת הלאש כדברי שניהם . טורי אקצב אמר
 רב כשר כיון שנתעלם מן העין אסור . הלכך ורב האי גאון פסקו כרב
 וד' פ' דלית הלכתא כרב . הלכך אם הניח חתיכת בשר בבית והלך
 לשוק וחזר ומצאה במקום שהניחה אין חוששין לחליפת עורב אפילו
 אינו מכירה . אבל אם מצאה במקום אחר חיישינן עד שיהיה לו בח
 סימן או יכירה כטביעות עין . וכן ש"ח ביד נכרי הדין כן
 מעשה בא לידי ועשיתי הלכה למעשה בתרגולת שחוטה שנשלחה
 ביד גוי בלי שומר והתרתיה כיון שבעל התרגולת מכירה כדברי
 ד' דפסק דלית הלכתא כרב דאמר בשר כיון שנתעלם מן העין אסור
 בירדני

דיני חלב

אקצו חלב כן פקוע שלא הפרים על גבי קרקע חלבו מותר • אבל
 אזה הפרים על גבי קרקע חלבו אסור • והלמכס אסור אפי' לא הפרים על
 גבי קרקע ולא נהירא טורים אקצו חלב הכסלים וקרום שע
 שעל ידם אסור • ופי' הלמכס שהוא חלב שבעקרי הידכים וזשי פי' עצם
 קטן הוא המונח על עצם הנקרא הנקא • ומחובר תחת האליה מלמעלה
 ועליו יש חלב תחת ראש המותן • שקורין לונביל אקצו חלב
 שתחת המתנים אסור • ופי' רשי שהוא תחת הכליות • ונראה בגובה הכ
 הכסלים ואחב נכלע תחת בשר אדום ודק ומתפשט תחת אותו בשר ב
 בכל הכסל וכל שהבשר חופהו מותר • וכשכלה למטה מאותו בשר
 יוצא ממנו קרום לבן ועב חוץ הדק המתפשט בכל הכסלי שאסור משום
 חלב • ותחת אותו קרום יש לובן חלב לפי שאותו קרום העב אין חשוב
 להם חפוי בשר • אבל באשכנו נוהגים בו היתר • גם בעיני מראה ש
 שחפוי בשר נמור הוא • ורב אלפס כת' שהוא תחת הבשר בראש הכסלי
 וקרום מפסיק בין זה החלב ובין שומן שתחתיו העליון אסור והתחתון
 מותר • הטורים אקצו חלב חרץ אליעזר במין אומר ה
 השומן שעל יותרת הכבד אסור אף לאחר שנטל הקרום מעליו •
 וכן כת' דיותרת הוא הנקרא אייבלש • והוא הבשר המחלק וחוצץ בין ר
 ראה לכבד • וכן פי' רשי בפירוש ההומש יותרת אייבלש • ויש א
 אוכלין השומן המדובק בבשר היותרת שתחת הקרום מטעם ח
 חלב שהבשר חופה אותו • ואומר חרץ אליעזר במין דשבוט הוא
 בידם שבשר החופה אינו מתיר אלא בכסלים ובכליות שנאמר בהם על
 למעושי תוך • אבל ביותרת דלא כחו על לא שרינן תוך דיריה ואסור
 וכן דת אסור והביא ראיה • וזי' דחה ראיתו • ובערוך פי' יותרת אצבע
 פוצ' ש והיא חתיכת כבד קטנה נכפלת על הבשר • וכספר ה
 התרומה כתב דצריך לקלוף היותרת מבחוץ הכל לפי שהחלב הנדול
 הבכסה את הקרב שוכב ונוגע שם • אבל היותרת לצד פנים מגד
 וריאה אין צריך לו סיר הקרום שבאותו צד אין שם חלב • מרדכי

אקצו	בקבה יש שני מיני חלבים אחד עשוי בקשת
ואחד עשוי ביתר •	דב אלפס התיר שעל היתר ואסר שעל
הקשת וכן כתב הלמכס	ולשי אסר שניהם • ורזה
הטביה הראש	הקרב יש עליו טורים

שני מיני חלבים האחד נקרא חלב המכסה ונקרא חלב הפרישה והוא
 תותב קרום ונקלף וְלִשְׁ חלב הפרישה על הקרום ותחת אותו ק
 קרום יש חלב הנדבק בכרס ובאותו חלב חולקים רבי יקר ורבינו
 יואל רבינו יקר אוסר • ורבינו יואל מתיר • ונלאתי להאריך
 בראיותיהם ותמצאם במדרכי בחולין פרק גיד הנשה

סיף דבר רבינו יקר כתב דבצורת ולומדיאה וכו'ומי' ובהלכותינו
 עונשין עליו כרת • ויש מקומות במדינת דיינוס שאוכלין אותו

אקצט חושין שבעוקץ אסורין • עוקץ
 זנב כדתנן נטל עוקצו הלכך צריך להסיר חושין שבזנב וכחזה שהן א
 אסורין משום שהם סמוכין ויונקים מחלב הכליות • מדרכי

אר יש גאונים שאמרו ראש הכעים שצריך לגוררו • הוא ה
 המעי שיוצא בו הרעי ש • ואסוף רמעים • טורים • ארא •

אמר המחבר מפני ששמתי מגמת מחשבתי לחלוקי דיני
 חלב אשר נחלקו בהן חכמינו ז"ל • מ

מצאתי דבשבעה מקומות בכהמה נפל בהן המחלוקת • האחד
 בחלב הכסלים לפי פי' ה'מכס הוא חלב שבעקרי הירכים • ודשי פידש
 הוא עצם קטן על עצם אחר המחובר תחת האליה ועליו יש חלב תחת
 ראש המותן שקורין לונכיל • השני הקרום עב ולכן המתפשט בכל

הכסלים ותחת אותו קרום יש לובן חלב • ורבו האוסרין • ובאשכנז
 מתירין כמו שכתב בעל הטורים • השלישי לדעת רב אלפס חלב
 שתחת הכס'ים הוא בראש הכסלים וקרום כפסיק בין חלב ההוא

ובין השומן שתחתיו • העליון אסור והתחתון מותר • הרביעי
 החלב המדובק בבשר היותרת שתחת הקרום • יש מתירין •

והד' אליעזר מביין כתב ששבוש בידם • החמישי
 לדברי בעל ספר התרומה צריך לקלוף כל היותרת מבחוץ לפי שהחלב
 הגדול המכסה את הקרב שובב וניגע שם • הששי

בקיבה יש חלב שעל היתר שרב אלפס מתירו • ודשי והראש
 אסורו • השביעי החלב השני אשר על ה

הקרב והוא תחת הקרום אשר הקרום ההוא הוא תחת חלב הפרישה וג
 ונחלקו בו רבינו יקר ורבינו יואל • רבינו יקר אוסר ועונשין
 עליו כרת ורבינו יואל מתירו • וכל אילן הדעות מפורשין

למעלה באורך ואתה בני חכם

לכך ושמח לבי גם אני אל תלך בדרך רמקלי' כי לא תדע איזה יכשר ואל
תכניס עצמך בספק אסור ברת כי ספק אבוד נפש הוא ומצאנו שז"ל
החמירו אפי' בספק אסור דרבנן ואפי' בספק ספקא לפעמי' כמו בספק
אחות חלוצ' . תמצא זה במדרכי בפרק החולץ . ושם עיין . וכן בככה
מקומו משום חומרא דאשת איש החמירו לחוש למיעוט כמו גבי מים
שאין להם סוף בסוף יבמות וכן בכסכת בכורות סוף פרק אילו מוכין
באשת טומטום חולצ' ולא מתייבמת ואעג' דהוי כפס ספק ספק זכר ספ
ספק נקבה ואם תמצא לז"ל זכר הוא שמא אינו סרים וכן יבוס הוא וכן
בפרק בהמה המקנה . גבי הכבלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמה
קשורה הריני מטיל עליה חומר שני וולדות . אעג' דאיכא לשם ספקס
ספקא כו' עיין שם . וכן בפרק עשרה יוחסין במסכת קדושין גבי זכר ש
שתוקי ואברין התם דאיכא ספק ספקא כו' עיין שם . וכן בפרק אילו ט
שריפות גבי ספק בכורות . ואפי' בספקא דרבנן אמרינן דתלינן לח
לחוכרא בפרק שני דביצה גבי כלי שנשמא כערב יום טוב אין מטבלין
אותו בין השמשו כו' וכן ביתר מקומו אשר בלאתי להאריך וקל וחומר
כן בנו של קל וחומר בספק אסור חלב שענשו ברת שאל תכנס בספקו'
שטה מעליו דרכין פרעהו אל תעבור בו ועוד אומר כי בזה אין נקרא
כפס חלב מאחר שדברים אילו תלוים בחכמה ובקבלה . כמו שפסקו ה
המחברים במקום שלא תוכל לשער האסור מחמת חסרון דעת אין נקרא
ספק תמצא זה במדרכי בפרק גיד הגשה אצל החמשה דינין . וכן תם
תמצא בסמג' וכן הוא החלוקי' בחלב הנזכרים נפלו מצד חסרון הקבלה
בן הקדמוני' כי בעשתה תודה בשתי תורות בעונו ואתה בני אשר נתן
לך השם ית' לב לדעת ועיני השכל לראות מנע רגלך בנתיבות ספק
אסור חלב ותאסור עליך בכל מקום שנחלקו בו ז"ל ושוב לך . וכן
אני הצעיר נוהג שלא לאכול מנקורי הידכים אלא ממנקד תלמיד חכם
ההולך לחוכרא ככל המקומו הנזכרים . ואתה אחי ראה גם ראה בין
בדבר והכן במראה ארב נדי שצלאו בחלכו אסור לאכול אפי'
מראש אוזנו לפי שהחלב כפפעע למעלה וכל שכן כמעלה למטה .
ופי' דת דבכחוש אין מפעפע . ואם מפעפע הוא מעט . ובטל בששים .
ואם כן אם הקרום שעל הכסלים שהוא חלב כחוש נמלח עם כשר יחד
אינו מפעפע ואם מפעפע בטל בששים והלכתא

הלביתא בין אותה חתיכה שהקדים עליה בין אותה חתיכה הגזעית כח
אסיט ס' הכל מותר • ויש אומרי שאותה חתיכה שהקדים עליה מותר
במה נפסד אפי' אין בהם ס' לפי שהקדים אינו אוסר אלא משום החלב ש
שעליו ככחוף ואינו מפעפע • ויש לדון שהחלב שנמלח על החתיכה
שאין בה שני אמות חתיכה אסורה לגמרי • וגבי שאר נחשבי הציר כ
כגדי בחוש • עכל' שערים מדורא • וראביה פסק שאם נמלח חלב
ובשר ביחד שצריך הבשר קליפה במקום שידוע שנגע בחלב • וצריך ל
להעמיק בקליפה שהחלב נכלע טפי • ואפי' חלב הרבה במליחה הוי
בחלב מועט בצליה דאינו מפעפע כחליו אי • דמליחה וצליה אינם
שנים בכל מקום • וכל זה אמר שקבל מאביו רבי יואל • ומרבי' א' יעקב
במין וגבי מליחה וצליה אין שייך ששיסרק כדי קליפה • אבל בכשול
צריך ששי' שהמים מוליכין הטעם בכל • ואם אין ידוע מקומו בצליה
או במליחה יקלוף כל הבשר • ודלא כד' שבט שאמר הא דאמר רב הונא
דחלב מפעפע מדבר כשאין שם ששים • אבל אם היה שם ששי מותר
הכל בין במליחה בין בצליה • ומיהו רבן יצחק הלכין סובר חלב במ
במליחה בששים ואני ראיתי רבותי שסיכרים שנטל בששים וכן סובר
הד' כן עכ' שערים מדורא • וכן פסק באור זרוע הלכות למעשה וכן פסק
דו' וכן רנ" ברוך • אבל מה' פסק כי אין די בששי כי החלב מפעפע
וכל חתיכה הגזעית בחלב צריך ששי כנגד החלב ואין כולן מצטרפות
לכטל כי החלב מפעפע מחתיכה לחתיכה • אצלה • עיין במדרכי
וגדול בדורו נהדרי מולן ז"ל פסק שחלב במליחה בששי בין להקל
בין להחמיר • ופסק עוד השחול שנצלה בלי נקוד צריך ס' כנגד מה
שעל הדר שחייבין עליו כרת וצריך גמי כדי נטילה דדילמא אינו מפ
בפעפע ארג נשאל גדול בדורו הדר ישראל המכונה ר' אסר' לייז
ז"ל על חלב שנתערב בשוכן וכפך אם יש בשוכן ס' לכטל • ואחרי כן
הושם בהשומן בקדרה • איך ראוי לעשו' והשיב כי לפי דעת ה' שבא
ורבי' אפרים וד' אש דאין אומרי חתיכה עצמה נעשית נבלה ואפשר ל
לסוחטו אסור אלא בבשר בחלב ודאי אין אסור השומן אלא לפי חשבון
חלב שבו • אבל אנן קייבין כיטת התוספו' והשערים כדורא דפסקו
בכל מקום אפשר לסוחטו אסור • אמנם כהנהו מרבי' אשר בשם האור
זרוע סוף פרק ניד הנשה בחלק בין חתיכה שנכלע כח האסור • ובין
דבר לח המעורב בהיתר דלא שייך חתיכה עצמה נעשית נבלה • בין

שאין האסור נבלע בהיתר אלא מעורב בו ואם כן כנדרן וידון שדי ש
 שאענ' דמוכח שם דהראש לית ליה האי סברא לח' קבין לח המתערב
 לדבר הגבלע כמ' אין להחמיר בשביל זה דלכלי עלמא הך סברא ד
 דחתיכה עצמה נעשית נבלה אינו אלא כדרכן ונדרן וידון בין ל
 למר בין לכר שדי לדעת אור זרוע משום דדבר לח הוא ולהראש
 מטעם שאין אומרים חתיכה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב עכ' .
 אדר' יש חושין שהם אסורים משום דם שבהם כגון ח' טין ש
 שחיד ושככתף ושנלחי ושבלשון ובצואר ומליחה לא מהניא כהו
 אם לא שיחתם תחלה ואחר כך ימלחם ואחר כך מותרים לבשרם .
 בקדידה . ויש אומ' דאף לגלי אסורים בלי חתיכה ואפי' אם מלחן
 וצלאן אסורים דכל זמן שלא חתכן אין האור שואב הדם שבהם .
 ומיהו אם חתכן מותר לצלותן אפי' בלי מליחה והנאונים כתבו שם
 שכותרים לצלותם אפי' בלי חתיכה ומליחה . וכן הוא מסקנת הראש
 זל . ואפי' למי שמצריך חתיכה גם לגלי אם צלאן בלי חתיכה הן א
 אסורין והבשר מותר . טורים . וכתב גאון יש בכמה גידין וכמה
 חושין שלאין דם וצריך לחתוך כל המקומו כדי שיצא הדם במליחה
 עכ' וחומר הוא שהחמיר ולא מדינא דגמרא דמדינא אין צריך לחתוך
 אלא הגידין שזכרתי . טורים בשאל מהר"ר יעקב מולין וצ' ע
 עוף שגמלה בלי חתוך וידון ולא נקכו בשעת שחיטה . ועדין הו'
 הראש מחובר בעיף . והשיב שיטלם ויקלוף הבשר סביב . ובצ' ב
 בעי נטילה כעובי אצבע ואם נתכש' ה' בהן צריך ששים כנגד הורידים
 והקליפה שאסרה במליחה . עכ' איה יש אוסרין גיד הנשא בת
 בהנאה . וה' מכם התירו . וכן הראש . שדך רב עמ'ס גאון אין ח
 חלוק בין גיד הנשה לשומן וישדאל קדושים הם . ועשאוהו
 בגיד הנשה . וזה החכם החמיר . והמחמיר תבא עליו ברכה . ו
 טורים ושי סובר אעפ' שגיד הנש' בעצמו אין בו כנותן טעם שומנו
 אוסר בס' דברי יצחק סובר שאין אסור בשומנו של גיד אלא מחמת
 הגיד וכל מקום שאין הגיד אוסר אין השומן אוסר ארז אם נמ
 נמצא דם על החלמון וחלבון שלא על הקשר או אפי' על הקשר החלמון
 ולא נתפס חוצה לו . הדם אסור והביצה מותרת . וז' היה מתיר
 גם הדם אם נמצא על החלבון וחלמון שלא על הקשר ולדעת ה
 הנאונים אין חלוק בין קשר לחוצה לו אלא בין חלבון לחלמון שבכל מ

מקום שימצא בחלבון וכל אכור • "ובכל מקום שימצא בחלבון זורק
הדם ואוכל השאר • ובת' הדאש • וטוב להחמיר לאסור בלה בנתפשט
חוץ לקשר וגם בכל החלבון • ולפי זה אין היהר לביצה אלא בנמצא
על הקשר של חלבון ולא נתפשט חוצה לו או בשאר מקום בחלבון •
טורים • דשי פי' והוא שנמצא דם על הקשר שלה אבל אם נתפשט
הדם חוץ לקשר החלבון אף הביצה אסורה וזהו בפני שהדם על הקשר
ונתפשט חוץ לקשר אבל אם אין דם כלל על הקשר • מודה טרבל •
מותר כאשר בארנו • ויש שאינם רוצים לסכוך על זה וקופלים כקום
הדם אף כשנמצא במקום אחר בביצה • עכל ספר המצות א"ח
כת' הדמכם הרוצה לאכול בשר חי כולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ו
ולא נהירא • טורים • השובר בפרקתה של בהמה אסור לאכול כבשר
חי אלא אם כולחו יפה יפה לפי שהדם מתעורר לצאת בשעת שחיטה
וכששובר מפרקתה אינה יכולה לזנק להוציא וחוזר הדם באברים אבל
על ידי מליחה כותר אפי' לקדרה • ובעל העטור כתב דאפי' במליחה
אסור שאין המלח מפליטו ונשאר בו מדם הנפש ואסור • ואזיל לא כ
בת כן • טורים • א"ח • הדבבם החיר לשפוך ולערות מכיר
ראשון על התרגנולת למולגה • ולת אוסר וחשיב ליה בכלי שני • וז
וה' שבא כת' שאפי' נחשב עירוני בכלי שני אסור • אפי' שאינו מבשל
בפליט שהרי אסורו להניח כסלים על • הבשר אחר שחיטה ביד
שכא יזוב החלב ויבלע • ולפי' אסור למלוג א-א אחר נקור ומליחה
ארי • אם מלח בשר ולא הדיחו בתחלה יא' שאין זה תקנה עוד
אף אם ידיחו ומליחו פעם אחרת ויש מתירין ולזה הסכים הדאש •
אריא • בולח במלח גם ובמלח דק • והדמכם בת' שאין מולחין אלא
במלח גס שהמלח שהוא דק כקמח נבלע בבשר ואינו פולט • וכן כתוב
בה' • והדאש כת' ולא כסתבר דיותר נה' שהמלח דק מתפזר על
הבשר ופועל להוציא הדם כי הוא נדבק בו • אבל הגם נוטר מן הח
ההתיכה כשהופכת למולחה על הצד השני אריב • ובעיקרה
המליחה כת' הדשכא שאין צריך לתת מלח על הבשר עד שיכסנו אלא
כולחו יפה יפה עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו המלח • ואין צריך
לכלוח החתיכה מכ צדדיה • אבל הדאש כת' שצריך לגזר עליו מרח
הרכה עד שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח ולא ישאר בו כקום כרי
מלח • טורים • אריג • ובת' הדבבם שאחר מליחה והדחת הבשר
ישליך ביד הבשר לתוך המים רותחין אבל לא לפושרין כדי ש' לבין ביד

הלא יצא הדם ולא נהנו היטולם כן אריד שיעור שחיית הבשר ב
 במלח כת' ה'מכם שיעיר הלוח מל' . והיאש כת' כדי שיעור צלי
 פורי' ארשו באינו נאכל מחמת מלחו יש שלש ד' נות' . לרעת
 ד'שי נקרא אינו נאכל כעין שאנו מולחין בשר להצניע . ולרעת רבינו
 יעקב ישראל כנין שמולחו להוליכו לדרך רחיקה . אבל להצניע אינו
 נקרא אינו נאכל מחמת מלחו . ולרעת ד'ת כל מליחות שאנו מולחין
 לקדוה נקראים אינן נאכלים מחמת מלחן . סמג' . והמנהג כד'ת לחומר
 אריו לרעת רבי' יצחק ב' אברה' ולגרסו צלי צרי מליח ולקדוה
 צריך לשפשף בידים שנבלע כו המלח . סמג' . ואין מנהג' כן לשפשף
 ובשר לצלי אין צריך מליח ואם צלו בשר בלי מליחה צרי להדחו'ן
 הדם ש'דבק בבחוץ . שער' מדורא על הברית השנויה בפר הקיכין
 שמסייכת כיצד עושה מביא את האבר וניתן ע'יו מלח וחוזר והופכו
 ונוזן עליו מ'ח ומעלהו ואמ' אכיו וכן לקדוה אפס כפי ד'ח ובשר דק
 קדש' כת' רבי' גרסם גרים וכן לצלי . ואומ' ד'ו שאין גרס' זו מכוונת
 דאין צריך מליח כלל לצליה אבל ד'יצבא מרכה כראיו שצלי צריך מ
 מליחה . סמג' ואני התחבר אומ' אעפ' שהלכ' כאותם שאין מצריכין
 מליח לצלי . וכן מנהג פשוט . ממ'נקי הדעת מוחגים
 למלוח לצלי כעש אריו בשר שנתכשל בלי מליח צריך שיהיה
 בקדרה'ם לטל כל הכשר ואז מותר . ויא' אפי' יש בה'ם שהתכשיל מ
 מותר והבשר אכור . ויש מתירין ולזה הסכים הר'אש אריח
 בשר שלא הודח כי אם פעם אחת כאלו לא הודח כלל דבעינן יפה יפה
 אריט בשר שנמלח ולא הדיחוהו אח' ושמוהו בקדרה צרי'ם כנגד
 הדם והל' לוחית שעליו . ובספר התרום כת' שכל חתיכ' יש לה'ם כנגד
 הדם שעליו . ולפי כפר התרו' אין צריך לשער רק כנגד המלח והדם א
 אעפ' שהמלח נותן טעם אפי' באלף . וכן הלכה אבל לרעת רבי' יצחק
 ב' אברה' ולרעת גיסו רבי' שמשו' אומ' המלח הכל כאלו הדם כלו מלח
 כי המלח נותן טעם אפי' באלף . סמג' ומרד'ם פס' דכל מיס של ציר בטל
 ב'ס' . מרדכי ארץ בשר ששהה במים א'יום מעת לעת ראיתי
 מוסרין אותו לפי שהדם חוז' ונבלע בבשר אבל פחות מעת לעת מותר
 ואף מעת לעת יש מתירין בצלי . והתוספו' התירו צונן בצונן אפי' מעת
 לעת ארכא מעשה שנמלח תרנגול' מכחוץ ולא בפנים ונתכשה
 ושאלו לאמא מו' הריבך ואמר לה דנבי קדש' אמ' נותן עליו מלח והפכו
 וחוזר ומולחו ומעלהו ואמ' רב' וכן לקד' עכל' אמרכל הגה שער' מדור'

נשאל מה'ר יעקב ווייל זל על בשר שנמלח שנפל במי שנתאדמו אות' המים מפני שהדיוח בם בשר : והשיב שמעתי שבזה הדין נחלקו מה'ר שרם זל ושאר גאוני מדינת אושטרייך : גדולי אושטרייך אסרו משום רלדעת דת מליחות שלנו שמולחין לקדירה נחש. ות אינו נאכל מחמת בלחו : והוי דומיא דההוא גוזלא דנפל לכדא דכמכא .
 וטעם של מה'ר שלום שהתיר דהמים מצננין הבשר ולא דמי לכמכא בשום דהכותח עב ונדבק בגוזלא ומשום זה נבלע בו . ודעתי נוטה לאסור . עכ' כתב בספר דוקת שומן שנמוח ולא הודח והושם בקדירה אסור דהא כנתא גופא יש בה דם . גם השומן דינו כבשר וצריך הדחה אחרונה . ב'רדכי ארכ' נשאל מורי אבי מה'ר יהודה לנדא זצ"ל על בשר ששהה יותר מג' ימים שלמים שלא נוקד ולא נמלח ולא עוד אלא אחר שנמלח נאכל ממנו מבושל . ולא עוד אלא שגמרח עליו גם בשר אחר שנוקד ונמלח בדת וכשורה . והשיב אעפי ש טלענין מליחה אין כועיל לאחר ג' ימים . ממ' לעניין נקוד מועיל ל לאחר ג' ימים . כי הטעם בדם מפני שבתקשה . וזה אין שייך בחלב ומה שנאכל ממנו מבושל הוא מעות לא יוכל לתקן . ועל דברה הכלים שנשתמשו בהן בבשול הבשר . נראה שנחשב כאלו בש"ו בשר בלי מליחה בקדירה מאחר שאסרנוהו לבשל והוי כאלו לא נמלח כלל . ואנו אונרין על פי השערים מדורא בשר שנתבשל בלי מליחה אותה חתיכה עצמה אפי' נתבשל בם . ואב' הקדירה אסורה ומה ש שנמלח שאר הבשר על זה הבשר . נראה כיון שנמלח עליו או אפילו תחתיו מותר דאפי' אם תכניא לומר דזה הבשר ששהה גולט קצת דם ככולעו כך פורטו . ואין חלוק במליחה בין תתאה לעילאה . עכ' א ארכ' כתב גדול בדורו מה'ר' מולך ז"ל מה ששיפכין ע הכנודים אחר הצליה נראה לו הטעם משום מלח הנדבק בו וכשאובלין אותו ב בעין אותו מלח אין אובלין . וכן בשר שנצלה בשפוד ורוצים לבשרו צריך נכ' לשפוד עליו מי' תחלה . עכ' ארכ' מעשה בשפת' גויה שכלחה טומאה בקערה ולאחר שהסירה הטומאה מן הקערה הכניסה אותה הקערה במחבת שהיו בה מים ורתחין עד האש ומאותם המים נתנו בקמח ולשו עסה . ולא היה ששים לבטל הקערה שהיתה בת יומא . ועתה אם נאמר קמא קמא מה שנתנו בעסה בטל גם לרבינו אפרים דאבר לא אמרינן חתיכה עצמה געשתה נברה אלא בבשר ב

בחלב אכל לא בעזן לא בעיסה ולא באיס אלא רק כנוד בחשבולוע
הטובא בקערה • ואף למי די וליה אין דומה הנליחה בקערה לבוש
וסני בששים כנגד הקליפה שבלעה הקערה דהנה לי כרותח דצלי ולא
בעירק כדי קליפה • עכ' אשרי ארכו אסמלח בש - בכלי ש
שאינו כגוקב הכלי אסור להשתמ' בו בדבר רותח • ויש אומרי דאצ"ב
בצונן אסור להשתמש בו לכתחלה בלי חדחה • ולא נהדא להדאש ח
והזר פרץ כת' שא' הוא של עץ מותר כיון שהוא מנוקב • ואם הוא של
חרכ אסור אעפ' שהוא מנוקב • ש' דים ארכו חבשר שנבלח ב
בכלי שאינן מנוקב אסור אפי' לאוכלו כצלי דהוי כאלו נתכשל בדמו •
וכתב והזר פרץ שכל החתיכה אסורה אפי' מה שממנה חוץ לציד • אע
אעפ' שחתיכה שמלחה ונפליה לציד של איסור אין אסור אלא כה שם
שממנה תוך הציר ואין גר' להדשכא ואפי' איש בה שומן לא אמרינן
שעל ידי השומן מפעפע בכלו • וכתב שנאסרה מיד אפי' לא שהתה ש
שיעור מליחה והזר יהודה אל כרצלוני כתב שאינה אסורה אלא אכ"ש
שהתה בכלי שיעור כליה' והדאש כתב שא' שהתה בו כשיעור משיתנו
ביס על האש עד שיתחילו להרתוח חשוב ככבוס • וכל שממנה
נציר אסור • ואם לאו אין אסור ממנה אלא כדי קליפה • ש' דים ורבי
אשר פסק דמה שחוץ לציר מותר • והשיג על הזר פרץ שאמר שנאסר
הכל • ומה שכתב הרב הכרצלוני שצריך שהיה כשיעור צלי • ובסם
ז'ת אמרי דאסור מיד • אין אני פוסק לא כמר ולא כמר אבל אני אומר
באחר שהאסור הוא מהמת כבוס כמכוסל ושיעור כבוס כדי שיתנו ע
על האר וירתיח אם נכבש כת' והציד כשיעור ההאסר כל מה שכתוך
הציד וכפחות משיעור זה לא נאסר מה שבתוך הציד אלא כדי קליפה
עכ' הדאש ארכו הגאונים כתבו שכל כשר ששהג' ימים כעת
ל' עת שלא נמלח • הדם מתקשה ושוב אינו יוצא על ידי מליחה ויצא נ
על ידי בישול ואכ' אסור לבשלו • אמנם כתלמוד לא מצינו חומרא זו •
ומהרם התיר לצלותו דאם אינו יוצ' על יד צליה חו' דם האיברים שלא
פירש ומותר • שעדים מדודא • והמנהג הוא כמו שכתבו הגאונים אמנם
ראיתי גדולי מכשירי' כששפכו מי' עליו תו' הג' ימים • והמהדרים נותני'
הבשר תוך ב' ימים במים ומניחין שם כמו שתי שער' ואז יכול להשהוהו
עוד עד ג' ימ' • אחרים מפני שהמי' כדכין אותו ואינו מתקשה • ארכש
אם מלח עופות ודגים יחד • פרשי שהעופות מותרין והדגים אסורט
ד'שכ' פי' שגם העופו' אסור' לפי שהדג' חוזר' ופולש' הדם שבלעו יצ'

ומבליעין אותו בעופות • וכן היא מסקנת הראש • טורים • עופות ש
שהניחן שלימים ומלא חללן בשר או בצים וצלאן הרי אלו מותרין • א
אעפ"י שהבשר שבתוכו חי ואפי' פיהן למעלה • ואם נתן בשר בעיסה
ימלא קודם וידיחו • ומה שמתיר שם טפול באיזו בלי מליחה • ל
לא כמו שמפרשי שהוא פשטידה • שהרי ראינו שהתנור יבש מתחתיו •
ונראה לעין שאינו פולט • אלא מפרש רבי יצחק שטפול היינו טיחא כ
בעלמא • ספר המצור מתוך פי' שי משמע דמולייתא שלא נמלח כלל
אפי' מליחה דצלי אסור • ולא נהיר' למהדר ברוך אלא אפי' לא נמלח כ
כלל כותר • עכ' הרוקח ואני המחבר ראיתי ניהג בבית כורי אבי מת
מהדר יהודה לגרא זצ"ל למלוח מקודם כל מיני מולייתא ארל
כתב הרשבא אסור למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח ושחה הראשון
במלחו עם פליטת צירו לפי שחוזר ונכלע מדם חת"כ זה כיון שאין ש
טרוד לפלוט אפי' ציר • וגדולה מזו שמעתי שאפי' בשר שנמלח לעצמו
אסור לשהותו במלחו עם פליטת צירו לפי שחוזר וכולע מלח לוחית
דם שעליו ושעל המלח • עבר ושחה צריך קליפה • ומקיכלני מכותי
שעד יב' שעות פולט ציר • והראש כתב שיכול להשהותו • כזו
שירצה לפי שהדם שעליו כועט הוא ובלוע מלח ואינו יכול לצאת ו
ממנו שאין המלח כפליטו ממנו אדרבה דרך המלח להפליט דם וכש
ומשכו אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר • טורים • וכתב עוד ה
הרשבא אסור לתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קיד' פלטינו
לפי שבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחבדו פולט ש"ן לו דבר שב
שימנענו מלכלוע • טורי' וד' מתי' אפי' מלחו בשר לפני שביע למליח
עתה בשר ולתת עליו דציר לעולם פולט • והעולם נזהר לבתחלה ום
ומתדיין בדיעבד • ובספר התרומה כתב שחוזר להיות מותר עם מל
מליחתו שנמו שפולט דם של עצמו כך פולט דם שבלע • וכן כתוב
בשערי' מדורא • דש מתדיין גם כזו על ידי מליח ולא נהידיא • טורים
ארלא כתב הרשבא המולח הראש כיצד יעשה שהשער מפסיק בין
הבשר ובין המלח • יש אומ' שכולח על השער וחוזר ומולח • ואיגרי
דואה דבריו אלא חותך הראש לשני ומלחו יפה יפה הראש • לצד פנים
וחוזר ומלחו לצד השער שאין השער מעכ' על ידו להפליט דם שנבשר
הראש שהרי מוח שבבשר העצמו מפליט על ידי מליחה • ואין העצם
מעכב קל וחומר לשער הראש • וכן הדין בטלפים מחתך אותם מעט
למטה ולמלח נזהרם יוצא דרך החני' שהרי מצאנוהו בראש אנוה

שנתבשל כשהיה שלם ולא חתכוהו והבשירו רבי קלוניוס כי אין ב
כדני כזית . מ'דני ארלב . ה'מכס כת' אין מבשלין הראש ולא
קלין אותו עד שיהבה אותו באש תחל' וכן בהנ' שאין לאכלו אלא צ'י
והראש מתיר לבשלו על ידי מליחה עם המוח רק שינקוב העצם כנגד
הקרו' וכן כת' בעל העשו' טורי' כת' מה'י מולץ יש אוסרין כל הראש
בשנצלה המוח בתוכו . אענ' דלא מצי' שאסרו הנאוני' אלא המוח משום
דסביר ל' כיון שנאסר המוח ולא סימכין לומ' ככולעו כד פולטו א' יא
נחשב כמו שנתבשל בדמו . ואכ' נעש' המוח כמו נכל' ופולט שמנו תו
בראש ואוסרין . עכל' ארלב . ברגלי בהמ' אם נודא משאכ' שאיב
ומותר לשים אותן על האש קודם מליחה . ויש מחמירין ומולטין היג'ים
ושהין כדי מליחה ומדיחין לפני נתינתן באש להסיר השיער והטלפים ו
ואחכ' מולחין אותן כהוגן כשום דמליחה ראשונה הית' כנגד הטלפים ו
וחש' עד ולא נכנס כל כך בכשר . עכ' ובאשכנו חותכין מעט הט' פי'
למט' קודם מליחה . ארלב . ב' של הלב ולא קרעו כת' ה'מכס קרעו
אחרי כן וכות' . וזת' פי' שאין להתירו אלא בקריע' שלאחר צ'י' ואפי'
לדברי ה'מכס אם בשלו עם בשר בלי קריע' אוסר הכשר וצריך ס' כנגד
הלב דלא ידעין כמה דמ' נפק מינ' . ויא' שאם הלב דבוק בעוף טבלו
נעשה נבלה וצרי' ס' כנגד כל העוף ולא נהיר' . ויא' שאם עם העוף
בנותח והלב א' מהן ש' לחוש שמא אותה חתיכ' נשאר לבדה ברוטב
ונאסר ואם האחרו ולא נהיר' דלמה נחוש לזה . והראש כת' שהיה
כקובל שאין עוף שלא יהי' בפעמי' ס' כנגד לבו טירי' . ברגלא בפי
ז'ת דכל עוף יש בו ס' כנגד לבו . ואכ' בשל עוף שלם עם לבו זורק ה
הלב וקורף מקומו וכן כת' רבי יוסף . ובשם רבי יצחק פא' ב'א . ו
ותי' היא דהא מליחה בצלי' ובצלי' אם ככולעו כד פולטו אך אם נמלח
עם בשר צרי' עיון אם צרי' ס' עם הלב לפי שהבשר בולע הדם או נימא
ככולעו כד פולטו . מפרישת ה' פרץ . כת' הנאו' לב שנמצ' בתרגול'
בין בכלי בין במכושל בין בתלוש בין במחוכר זורק הלב והשאר מותר
וזת' פי' מה שמתרין הספר שאני לב דשיע' דחוי הוא . וכן פ' ר' יבא .
ולכן פ' דוק נצר' או נמלח הרב עם דמו קוי' עו' לאחר כן ומותר דמה
שבלע פולט ונפול לצייץ אבל בשנתבשל בקדרה הלב עצמו אסור ו
העוף מותר שי' ס' כנגד דם הלב . ואם הלב דבוק בחתיכ' קטני' ונותרו
לבשל עם שאר בשר צרי' ס' כנגד אות חתיכ' . ומה שמהגו העורם שלא
לבשל הלב עם שאר בשר משום גזירה שמא

ו בשל בלי קריעה • ואיכא אסור • שערים מדורא • מעשה בטלה
שנמלז ונתבשל עם הלב ולא קדעוהו תחלה • והשיב דייצבא אמיש
ס' במים והטלה כנגד דם הלב • בר' לי שהוא מותר אם היה הלב מכוסה
כל שעה במים • אך לא נתיר עתה מטעם זה כי במדומה שדשי היה מ
משער בכל החתיכה אפי' שחבל ודח מכוסה במים • סמג ארלז
לית התיר לבשל הכבד אחר קריעה שתי וערב ואחר מליחה ואין נוהגים
בן • ומיהו בדיעבד כשר לשון הטור • לדשי אם בשל כבד בקדרה ל
לאחר שנמלחה ושהה כדי שיעוד מליחה • והודחה במים הכבד מותר
אבל אם יש כשר בקדרה עם הכבד אסור • אלא אם יש ס' כנגד הכבד •
ואפי' לבשלו לבתחלה אסור • ולפי דת אם אינו נמלח כן הדין אבל אם
נמלח מותר לבשלו בקדרה אפי' עם שאר בשר • ויש לעשות לבתחלה
כדשי • ובדיעבד עשה כדת כותר וכיהו אליכא דכחלי עלבא אם צלז
בדיעבד כבד או כחל בשפוד הכל מותר אבל לבתחלה אסור לצלותן
יחד והוא הדין במליחה בדפי' • שערי מדורא • לדשי כבד שנמלחה
ונתבשלה מותרת • ולרבי יעקב אפי' לא נמלחה ונתבשלה מותרת ורב
אלפס בת' שכתב ככל ישראל שלא לבשל בשר בקדרה אפי' לבדה רק
אחר צליה אבל לא אחר מליחה • ובת' מורי ואי איסתלי ועבד כדברי
רבי יעקב עבד סמג ארלז • אם הכבד מכושל ודבק בעוף אם
הכבד שלם אז כל העוף אסור דאין בשום עוף ס' כנגד הכבד שלו • ונ
ונעשה כל העוף חתיכה דאסורא וצריך ס' מן הרוטב והבשר לבשל כל
העוף • ואם אין הכבד שלם אלא חתיכה של כבד דבק בעוף ויש בעוף
עצמו ס' העוף מכטלו ולא נעשית חתיכה דאסורא ומותר עכ' וכן הוא
דעת אבי העזרי ודשי וכן אב' כל ולדעת רבי פרץ הכל מסייע לבשל
הכבד אפי' העוף וכן לדעת דת הגהה שערים מדורא וחתיכה עם כבד
דבק בה שנתנוה בפשיטא היינו מולייתא לדעת רבי ברוך הכל אסור
שהשמוני מטפטף מעט מעט בעסה • אמנם לא נהנינן הכי אלא כדשי
דמתיר בתשובותיו כס ואם דבק בחתיכה צריך ס' כנגד החתיכה והכבד
והלב בין צלאו בין כבלי בין כתלוש בין במחובר וזרקו והשאר מותר
דהלב שיע • כן דעת דשי • והלב שנמצא במולייתא משעדינן בדה
הנמצא בו בששים • ואם דבוק בחתיכה צריך ששים מן החתיכה •
שערים מדורא ארלז • בספר אגודה כת' נהנו לצלות הכבד ביד
אחר שנמלחה ואין לשהותה במליחה • ויש אומ' שאין הטעם משום

מסוד אלא מטבע הכבוד שמקצת כשמשחין אותה כמליח ושיב להחמיר
בי לא דבר רק הוא • והשעם כת' מהירי מולן דהאוד חוד ומבליע הדם
שפלט • עכל' ארלח ומה שנהגו שאין למלות בכד קודם צ
צליח לא כיצנו אסוד זה בכל התלמוד • שערי מדרגא ארלח
הנאוני כת' שאין אנו בקיין בחלישת הכבד לכך אין להתירו בחלישת
אבל אם נעשה בדיעבד או אפי' נתכשל לכדו בקודה שרי בדיעבד ש
שפולטת ואינה בולעת אבל הקדר' נאסרת וה'מכס אסור אפי' בדיעבד
אם בשלו ולא נהירא • הצלוח' פי' שמותר אפי' ב' חזיק ומליחת
שהאוד שואכ כל הדם • ובהג' כת' טאף לצלי צריך חתיכה משום דם
שבסם זונות טורי' ארס כת' בעל העטו' נוהגין בצרפת לנקוב
הכבד קודם צליה בסכין • ומנהגינו אינו אלא לנקבו בשפוד •
ארמא כת' ה'שבא יש גדולי שאסרו לקודה ההדורא דכנתא הוא
השומן שסביב המעים אפי' בחתיב ומליח לפי שמלא' חושין קטני דקי'
מלאי דם • ועכשו נהגו היתר ארמא יא' כיון שאין מחזקין דם
בכבי מעים אן כו' חין אותו עם שאר בשר כיון דלא שרידי לפלוט ב
בלעי • טורים וטוב להחמיר ארכנ' כת' ה'שכא ידאח' לי
שאם נקר הבשר אוכלו בלא מליח חי או צ'י אפי' העוף שלם בלו כאת'
ויש מגדולי המורים שהחמירו שלא לאכלו בלו שלם אעפ' שנקדו •
אלא אכ' חותך הוד דין ושחט ב' הסימבין • עכ' טורים ארמד
הורה ארד מן הגדולי שאסד לשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר פ
מעל האש שמא יחזור הכשד החם ויבלע ממנו אבל מותר לצלות בו
ולשהות ב' כל זמן שהבשר זכ' שכל זמן שהוא זכ' ופולט אין בולעם
פהדס שבטפוד • והלאס כת' שהשפוד בותר דנורא משאב שאיב ואין
מניח לבלוע הדם ארמו קרי חייה שהורה
הן כפוצלות ופי' רשי שהרבה פצולין יוצאין בהם וד'ת פי' שהן זקופין
וכפופין בראשיהן ארכז' אסידוע כבהמה קודם שחלבה שרפה
כגון יתרת • או הוגלד פי' המכה שידוע שהיתה ג'מים קודם שחישת
כל הגבינות אסורות • ואם היא בעדר עם הבהמות ונתערב חלבה ב
באחרו' כל הגבינות אסורות • ובעל שערים גדולא כת' על זה פוק חזי
כאי עמא דבר וה'שכא כתב שהולכין בזה אחר שיעור ששים כמו ב
בשאר אסורין • ואם נטרפה על ידי סרכה כת' ה'שבא כיון שאי אפשר
לומר עכשיו ודאי נטרפה אכ' יצאה כבר מחזקת הרוב ואין ידוע מאי

זו זמן וכספק יש לאסור דסיקא דאורייתא לחובדא • והלא שכת'
להתיר בטרפות שעל ידי סדכה מפני שאם היו בקיאין לברר שאפשר ש
שהיה כותר על ידי בדיקה אכ' הויה ליה ספק ספקא • ספק טרפה ספק
אינה טרפה • ואם תימצי לומר טרפה אימא אחכ נטרפה • וכן כתב
הטעם בעל השערים וכן רשכס ורב יהודאי גאון • וחיבא דנמצאת
ודאי טרפה פסקו התוספות הלכה למעשה דאפי' נמצאת אחת מנחמו'
דרכה שעשו מרן גבינות שכולן אמורות מ'דכי שאלו ל'שנים על
בבטה שנמצאת טרפה מה לעשות מ'דכינות • וחשיב אין כידינו לה
להתיר כל דבר הנעשה כמנה תוך ג' ימים כן פסק כהג' אבל קודם ג'
ימים מותר ויש אוסרין כל שנים עשר חדש • ולא קיימא לן הכי וכן
כת' רבי' ברוך להתיר וכן הננהג ארמח כתב ה'ד אליעזר מכין
דוקא חלב שהתירו הכתוב כותר בשום אבר מן החי • אבל מי חלב א
אסור • וה'ד שמחה כת' וכן גורנין אימס דבש הג'זין וה'ד
והצ'רעין כת' דת' דמותר וכן ה'דמכס דבי' יצחק • והלא שכתב לאסור
טורים ארנ כל עוף שהוא בחזקת טאינו דורס ויש לו עוד ס
סימן אחד מן השלשה סיכגים אי זה מהם שיהיה כת' ה'דמכס שהוא טהור
אבל ר'ח כתב שאין להתירו בסימן אחד אלא בסי'ן שקורקבו נקלף •
אבל אם אינו נקלף אפי' יש לו אצבע יתרה וזפק • טמא • ורשי' נתב
שאיין לסכוד ולאכול שום עוף אלא נקסורת שמסרו לנו אבותינו ומ
וכזקינו הקדמוני' שכל עוף שחרטומו רחב וכף רגלו רחב בשל אוזא
בידוע שאינו דורס • וכת' ה'ראש וכן כסתבר ויש דאגלו'א • יש לו ג'
סימנין בגופו • ואין לחוש שמא דורס הוא טודים ארנא כל
עוף הדורס ט'א בדריסה יש ג' פ'דושי • ו'שי פיר' טאוחז בצ'זורניו
וכג'היו מן הקרקע כה שאוכל • ובגמרא כפרש שמניח רגלו על המ
המאכל שאוכל ומכעכו שרא יכנס כחלו בפיו • ור'ת אונר דלפעמיס ח
ההרנגולים שלנו עושים כן • ומפרש כל עוף חדורס טמא • שאוכל
העוף בחיים ואין ממתין לו עד שימות • ולפי דברי' ד'ת כל שיש בו ג'
סימנים הללו שר' טהור' בידוע שאינו דורס וטהור • אך לפי דברי' ד'יבס
שבדק בעופות אוחו שאנו קורין קורניל וכצא לו אצבע יתרה וזפק
והיכח ד'י דאין אדם יכול לטהר שום עוף על ידי סיכגין אילו אמלא נ
נתברר לו שאינו דורס • מ'דכי • ארנב • יש אג'וים
שאין להתיר דג' אלא שיש לו ג' קשקשים בשלשה מקומות וחת לחיו

ותחת זנבו ותחת סנפידיו והלאש מתיר אפי כאחד • טירים •
ארנג עור יש סימן אחר בדג טהור ראשו אינו חד ויש לו שדרה • ו
ויש מהגדולים שכתבו שיש לסמוך על שני הסימנים אלו להחזיר כל דג
והלאש כתב שאין לסמוך עליהן • ומיהו כתב גוי שהביא חבית מלאה
בחתיכות דגים מלוחים כל דג ש • כירים בו ראשו ושדרתו כותרין • ו
ואם לאו אסורין • טירים • ארנג כתבת שצמני עוברי דג
הוא סימן מובהק להחזיר עליו כל דג • וכירושלמי דאמר שאינו סימן מ
מיבהק • וכן היא מסקנת הראש • ורבי יצחק דחה דראיתו של דג ונת
ותמצא זה בסמך • ולפי דת אנחנו סימכין לאכול דג שקורין ברכושא
אע"ג שאין אנו יודעים אם מיר הקשקש בשעה שגולה מן הים • מס
וסזכין אם כני עובריהן • מרדכי ארנה הא שאין
נקחין עוברי דגים ממי שאינו ממוחה כשנמחו היינו דוקא בסתם • א
אבל אם אומר משל דג פלוני הסוואני מכירו והוא טהור או שאומר א
אני מלחמים • או שאומר אלו הדגים והקדשים אלו כאין מהן נקחין נ
מכל אדם אבל אם אומר של דג פלוני וטהור הוא לא מהימן • והרשבא
כתב שאפי' שלמים וסימן שדרה נכר בהן אין נקחין ממי שאינו מומחה
אלא אם אומר של דג פלוני וטהור הוא או אלו דגים ואלו קרביהם • וה
והלאש כתב בספר ראשנה • טורים • כתב הלאש כאן כר דג סוהס
המקובצים הגסצאים כדגים מותר לקח מכל אדם שודאי מדג טהור ה
הן • שדג טמא משריץ ואין כטיל בצים • ואינו יודע לם • כתב כן •
דכאחר שיש שני תרופים בגמרא • והתירוף השני אומר רב דידא ומ
ומאני אידי ואידי משריץ זה משריץ מבפנים • וזה משריץ מבחוץ ואב
נקטינן לחומרא • טורים • ארנג תרגומא
דאגמא אסורא • תרגומא דאגמא שריא • פירוש דשני מינין הן א
אחד נקרא בלשון זכר • ואחד נקרא בלשון נקבה • ולא זה וההנקרא
פיוזניש בלשון • שהם אינם גדלי באגמא • אלא כיעדס • אבל פירוש
לא יתכן • שפי' דמין אחד הם והזכר אסור והנקבה כותרת דקיימא לן
כל היוצא מן הטמא טמא • מרדכי אנו שרצו הגדלים כ
במים שכלים ושכבורות שיחין וכערות חריצין ונציצין שאין כובע
מותרים אע"פ שאין להם גפיר וקשקש • לזיכר שותה ושותה מהן
ואינו חושש לשרצים שבהם

וה'מכם לא התיר אלא שבכורות ומעדות שדם דומים לכלים אבל של
הריצים ונעיצים ומושכין אעפי שאינן בובעין אסורי והוא לא כתב
בן • טורי ארנח ה'מכם אסר אפי מת התולע בתוך הפרי •
ואחכ'פירש • ולא נהירא לה'אש הגדיל השרץ בפרי בעודו מחובר
חשוב כשרץ השורץ על הארץ ואסור אעפי שלא פירש • וזת וליבא ח
התירו גם את זה • והג' אוסרין וכן עקר • טורי ארנש כתבת
ה'שכא אפי' אם הפרי קטן ואינו בחזיק אלא כדי התולע אסור והוא
מתיר • וכת' תולעים הגמצאי בפולין וכחימצי כותרי' ולא קרין כו' ח
השרץ השורץ על הארץ כל זמן שלא ריחש • אבל הגמצאין בשדביטון
אסורי שיש להם מקום לרחוש ואפי' הגדלי' במחובר אם עבר עליהו יב'
חדש משנתלשו מותרין • טורי ארנש אמ' שמואל קישות שהתליע
באיביה • כלום בעוד שהיא מחובר באילן אסורה התולעת • וזשי וזת
ודבי' יצחק ב' אשר פסקו דלאו הלכתא כשמואל ואין אסור אלא בעקרי
האילנו או באילן עצמו אבל לא בפירות • וכחנ' ובשאלות דרב אחאי
פוסק כשמואל וכן בסמג' • וכן בשערי' מדורא עכ' • וכן המנהג לאסור
כשמואל וכל מקוראיתי אוסרי' ותולעי' הגדלי' בפולין וקטניות
עצמן מותר' דאינן גדלי' אלא בתלוש • מספ' התירום • והוא אסור נזירה
שכא יצאו לחוץ וחזרו • וכן כת' ראביה בשם אביו • וזשכט מתיר ת
תולעי' שכנבי' ושכדני' אפי' פרשו על הגבי' ועל הדג' וכן בשד' שהתליע
הם על גבי הכשר דהיינו רביתיהו עכ' ארס וכשגמצא התולע
בפרי ונחבשל הפרי עם שאר פירו' ואין בפרי' ס' לבטל טעם התולע צ
צרי' ס' לבטל רפרי' מי נעשתה חתיכ' דאסורא • שערי' מדורא •
ארסא יש מיני עופות הגדלי' באילן ותלוין באילן בארסומיה וכת'
שהן אסודין משום השרץ השורץ על הארץ • טורי עופות הגדלים
באילן יא' שאין טעוני' שחיטה כיון שאין פרי' ודביס' דכי' יהודה שניע
מרב' שזת הצריכ' שחיטה • ספר אור זרוע • ויא' שאסורי' אפי' בשחיטה
מפני שחם כמו שרצי' מידכי' ארסב בספר רבי' ברוך פסק דג' ד
דיגי' יש בדם בצי' אם נמצא הדם חוץ לקשר ואינו על הקשר כלל זורק
הדם ואוכל השאר • בין בחלבון בין בחלמון • ואם נמצא על
הקשר ונתפשט חוץ לקשר אז כל הביצה אסורה בין בחלמון בין בת
בחלבון • ואם נמצא על הקשר ולא נתפשט חוץ לקשר
בזה יש חלוק בין חלבון לחלמון

דבח'מון בל הביצה אסורה ובחלבון כל הביצה מותרת לאכול חוץ
מהדם • וכן נוהג העולם • סמק • וכן כתב בשערי מדורא • רק שב
שכתב שחלק כסנמצא על החל'מון חוץ לקשר ראסורה כל הביצה דש
דטריא תיכלא כבולא • זה שייך למעלה ארסג אם יש סימן ש
טהרה בבצים • שואלין המוכר בבה הן • ואם אמר של עוף פלוגי הן
וטהור ואין אמו מכירים שהוא עוף טהור • אין קונין סבנו • והלמכס
כתב דאפי' שאמר של עוף פלוגי וטהור הוא מועיל רקמת מישראל •
אבל כגון אין קונין אלא אם כן פכיר אוחז ויש לו בהן טביעות עין
שהן בצי עוף פלוגי הטהור • ונראה שצריך לחלק בין גוי לישראל ח
חסוד • טורים • ארסד ביצה שיש לה אפרוח או דם אסרתה
הבתכשל עמה אפי' אם אינה קלופה • ובספר התרומות אינו מחלק בין
ביצה עוף טמא ליש בה אפרוח או דם • וכדברי הראש יראה לחלק •
טורים ארפה בצים נמורות הנמצאים בעופות מותרים לאוכלן
בחלב ואינו היא גמורה כתב הראשנא כל שיש לה חלבון וחלמון אעפי'
שכעורה בגידין ורשי' פי' משנגמ' החלמון • ועדין היא מעורה וארובה
כמו השלל של בצים הבעורה המחובר באכיל שר • ויראה מדבריו
שמתיר אפי' אין לו עדין חלבון • טורים ארסו חלב הנמצא כק
בקבה לדעת רב אלפס והלמכס אינו חלב גמור ומותר לבשל בו בשר
ואפי' בצלול שבה • ורשי' אסורו וכתב שהוא חלב גמור אפי' הקדוש ש
שבה • ודל' כתב שהקדוש שבה אינו חלב • אבל הצלול הוא חלב • ו
וכן הוא בסקנת הראש • ארסו יש אומרים שני בני אדם שישל
להם הוצאה אחת באכילה ואחד אוכל בשר והאחר אוכל גבינה על
שלחן אחד זה אצל זה שאין להם היתר על ידי הכר שעושין ביניהם •
טורים ארסח אבל בשר של בהמה חיה ועוף לא יאכל גבינה א
אחריו עד שש שעות • ואפי' אחר זה השיעור אם יש בשר בין השניים
צריך להסירו • ובתוך הזמן הזה אפי' אין בשר בין השניים • לפי שה
שהבשר כוצא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך • ולפי זה הטעם אם
לא אכלו אלא שלועס לתינוק אין צריך להמתין • דכיון שלא אכלו א
אינו כוצא טעם • והלמכס נתן טעם לשהייה משום כשר שבין השניים
ולפי דבריו אחר שישרה שש שעות מותר אפי' נשאר בשר בין השניים
והרועם לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז בשני הטעמים •
ארסט האוכל בשר אחר גבינה אין צריך לרחוץ הידים • ורבא

אלפס' כת' שצריך לרחצן אף ביום • טורי • דת כתב' בשם הג' שפותר
לאכול גבנה אחר בשר מיד • והואש כת' ונהנו העולם שלא לאכול ג
גבינה אחר בשר כמו שפי' ר'שי ואפי' אחר בשר עוף • ואין לשנות ה
המנהג • טורים • ארע • מנהג העולם כמו שכת' רבי משה שצריך
להכתין ו' שעות בין סעודה לסעודה ואפי' אחר בשר עוף • ולא נהנו
בד' והג' ואבי העזרי • דיני כחל • ארעא • כחל לדעת ר'שי
לצלי צריך קריעה שתי וערב • ואם צלאו בלי קריעה מותר • ולבשלו
בקדר צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל • ואז מותר לבשלו לבדו
ואם לא קרעו או קרעו ולא טחו בכותל ובשלו אם אין ס' כנגד בל' רבחל
אסור • והכחל מן המניין • ואם בשלו בקדרה עם הבשר אפי' יש ס' כנגד
הכחל • הכחל אסור והכחל מן הכניין • ולדעת דת' וליבן קרעו שתי
וערב וטחו בכותל מותר לכתחלה לבשלו עם בשר • לא קרעו כלל ו
ובשלו עם בשר אסור עד ס' ואם יש ס' הכחל אסור והבשר מותר • אבל
בשלו בלא בשר או צלאו בדיעבד אפי' בלא קריע' כלל מותר ואם קרעו
קצתו ולא כהלכתו אסור לבשלו לכתחלה עם הבשר • ואם בשלו עם
בדיעבד מותר אבל מותר לכתחלה לבשלו בלי בשר או לצלותו על ידי
קריעה קצת אבל בלא קריעה כלל אפי' לצלות אסור לכתחלה • ולרב
אלפס קרעו שתי וערב וטחו בכיתל מותר לבשל אותו בקדרה עם בשר
לא קרעו כלל ובשלו עם בשר אסור עד ס' • ואם יש שס' כחל אסור
ובשר מותר ואם בשלו בלי בשר מותר • ולצלי מותר לכתחלה אף בלי
קריעה • ופי' עוד הרשבא דכחמירין להצריכו לכתחלה קריעה שתיו
וערב וטחו בכותל ואפי' אם מבשלו בקדרה לבדו מצריך קריעה ושיחה
ושתהיה הקדרה מיוחדת לכך טורי • ונהנו העולם ב'שי ובר'יבן •
ור'יבן החריס שלא לעשות כמו שסובר הוא • ובתשובנו הגאונים כתבו
ונהנו כל ישראל שלא לבשל כחל כלל • שערי' כדורא • ארעב
אם מלחו כחל עם בשר ואחכ' הושמו שניהם בכלי שאינו מנוקב מהם
התיר • מ'דכי • ובת' הרשבא והיאבן וכן בעל שערים מדורא • וכן
ר'יבן טאם מלחו עם בשר הכחל בלא קריעה שמותר בדיעבד • והואש
כת' מותר לכתחלה למולחו עם בשר בכל ענין שהמ'ח אינו מפליט
החלב שבו • טורי • וששאלת על ירך שנמלח עם הכחל בעוד שהכחל
היה מחובר בו ולא נקרע הכחל • אם הבהמו' נזמן שהוא סמוך לפורים
אינן חולבות והוא ליה שאינן מניקו' ושרי • ושלו' שמשון ב' אברהם

ולדעת ד'שי לא הלקו בין מניקה ובין שאינה מניקה משום גזירה • ו
 ובתשובו רבי אהרן נמצא על חתיכות בשר המלוחות עם הכחל אין כ
 בהם שום אסור דמליח אינו במכושל אלא כרותח דצלי • וכחל שנ
 שנצלה עם בשר כותרת בדיעכד • והאריך בספר נופת צופים • עכ'
 הגהה בשערי מדורא ארענ' הכליות אסורין לבשלן בקדרה מ
 בשום אל תטוש תורת אמך ואבותינו נהגו שלא לבשלן רק לצלותן •
 דוקח ארענ' חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח לתוך
 חלב צונן קולף הבשר והבשר מותר וכן בחלב • וכתב ליבאוצריך ש
 שיהא ששים כנגד הקליפה שנאסרה ממנו • אבל די כת' שאין צריך וכן
 יראה מדברי הרמבם שבת קולף הכשר שננע בו החלב ואוכל השאר •
 ולא פי' מה יעשה אם יל' שכלו מותר שאם היה בו אסור היה מפרש מה
 יעשה • טור' ארעה הא דאמ' שמואל מליח הדי הוא כרותח ד
 דצלי היינו דוק' כשאינו נאכל מחמת מלחו • ופי' היינו מליח בשר
 להצניע שאינו נאכל עד שישרוהו במים וידחהו טפי • וא' דלא מ
 בקרי אינו נאכל בהכח מלחו • אלא בעין עבוד שכולחין אותו הרבה
 לצורך הדוך • וזת פי' דכל שכולחין לקדרה בקרי אינו נאכל מחמת מ
 בלחו אבל אם נאכל מחמת מלחו לא הוי כרותח • טור' ולמעלה
 בתבתי יוהר כזה ארענ' טפת חלב שנפלה על החתיב שבקדרה
 אם יש בו ס' לבטל דחלב כוהר ואם לאו אסורה ואין ו שאר שבקדרה
 בצטרף עמה לבטל החלב ופי' דוק' שכל החתיב חוץ לדושבו וזו כונת'
 עיור אבל אם מקצת ברוטח הרתיח בערבתי טעם בכל הקדרה והכל
 מצטרף לבטל החלב • וד'שי פי' אפי' מקצתה אין הכל מצטרף לבטל
 החלב • וכן כת' בעל דעכור • ובת' הרמבם אבל אם ניער מהחלה ועד
 סוף או שכבה משעת נפירה ועד סוף • הדי זו בנוחן טעם • ונרא' שאין
 צריך רק שינער או שיכסיד מיד משעת נפילה ואפי' אם פסק אחכ מלנער
 מיד כת' רב הכעס בכל מה שבקדר' וכיצטרף כולו לבטלה • טורים
 ארענ' פסק הדר אפרים דלא אמרי' אפשר לכוחטו אסור אלא בבשר
 בחלב אבל בשאר אסורי' כגון כזית דלכ' שנבלע בחתיב ואין בה ששים
 לבטלה ונאסר' ואחכ' בשלה עם אחרו' אין צריך • אלא ס' כדי כזית דה
 הראשון • ואחכ' דחתיכה עצמ' הוזרת להיות כותרת • וזת פסק דאף
 בשאר אסורין אישר לסודטו אסור • והראש הכבי' לדעת הדר אפרים
 טור' ובגב' גב' ב' דאפשר לכוהטו

אסור ככל אסורים וכן הוא בשערים מדורא ארעא טפת חלב
שנפלה על הקדרה שאצל האש מבחוץ אפי' אם יש בתבשיל שבקדרה ש
ששים כנגדה אינו יכול לבטלה ואם כן הטפה אוסרת את הקדרה כל ש
מכיבותיה • ונאסר התבשיל שבה • וכת' מהר"ם שאם יש בתבשיל ששי'
פעמים ששים כנגד הטפה מותר
המצו' כתב שאם נפלה כנגד התבשיל אין צריך אלא ששי' כנגד הטפה
המפעפעת לפניו והוא ליה כאלו נפלה בתבשיל • ואם נפלה במקום
ריקס והיא מפעפעת בדופן הקדרה עד סמך לרוטב כל כך שאין ששים
כנגד הטפה הרי נאסר אותו מקום של הקדרה • ואם יערה התבשיל ד
דרך מקום הקדרה שנאסר הרי יאסר התבשיל • וזה תקנתו שיניחנה
ולא יגע בה עד שתצתקן • זכר נהגו העולם לאסור כשנופלת עלה
הדופן שלא כנגד הרוטב • ודכ' חננאל היה מתיר בשעת הדחק כגון
בערב שבת אפי' שלא כנגד האש על ידי ששים • לשון השו"ם •
טפת חלב שנפלה על הקדרה מבחוץ שבה בשר אם נפלה הטפה כנגד
הרוטב מבחוץ בטלה בששים • ואם נפלה שלא כנגד הרוטב מאי א
אכפת לו אכ' אין שום אסור בתבשיל דאינו כפעפע • וכן כת' רבינו ש
שמשון מפי ד"י • אבל צריך לטפוף התבשיל מצד אחר שלא נפלה שם
הטפה כי הקדרה עצמה אסורה • ויש מח' ירין ואומרים כיון שאין
טעם בקדרה כגופה לבשל הטעם אפי' כשנכנס בה טעם משהו מאסור
נעשתה נבלה הקדרה • וצריך ס' מכל הקדרה ומן הטעם אשר בה •
וכן כת' רבי יהודה • וכבר ידע' מ' שיה' לפי דא' • והורה אם יש ששי'
בקדרה בלא התבשיל לבטל חלב הנבלע בה לא נעשתה נבלה •
שערים מדורא וכן הדין אם נפלה בחוץ למעלה שלא כנגד הרוטב
טנה בשר מה שבתוך הקדרה מותר כגון שאין בו גותן טעם מן האסור
אבל הקדרה עצמה אסורה • וכן כת' רבי שמשון מפי ד"י לעדות ח
הרוטב מצד אחר שלא כנגד נפילת האסור • אך אם נפל כנגד האש א
אפי' שלא כנגד הרוטב הכל מותר שהאש שורפו ואם נפל שלא כנגד ח
הרוטב ובדוטב יש ס' הכל מותר אפי' שלא כנגד האש • ואם לא אסור ל
להשתמש בקדרה לכתחלה • שע' יס' מדורא • והעולם נוהג' לאסור
כשנפל עליו שלא כנגד התבשיל ודוקא שלא לצד האש כי האש שורפו
ומותר ודוקא בטפה אחת אבל בחלב דבכה לא • אלא אכ' נפל כנגד ה
הרוטב • ורבי יחיאל מפריש בשכ' ד"י ג' אבדהם היה מתיר אף של

שלא כנגד הרושכ היבא דאיבא היסד מרובה או בשכחית ויט' מ'דכי
 ארעט כתב בעל הע'ור אם כשל ח'ב בקדרה ש' בשד והיא
 בת יומא • ויש בה שני • ואיבא כאן דאמ' דכיון דכלי חרס אינו יוצא
 בידי דופיו לעולם כלומ' טעם הראשון אינו יוצא לעולם ואינו יכול ל
 לבשל בה ממין שבשל בה עכשיו וכמין הראשון אינו יכול לבשל ש
 שהאחרון אינו בשל • ואין לו תקנה אלא בשבירה • וכתב הוא שי
 שיכול לבשל בה מאי זה מין שירצה • ואני תמה היאך מתיד לבשל בה
 ח'ב • וכי עדיף מהנעילה דאפ' הנעילה לא מהניא בכלי חרס שפולט
 מעט • וה'ד פרץ כתב אפי' אינה בת יומא וכשל בה חלב אסור אחבי
 לבשל בה כתחילה לא בשד ולא ח'ב לפי שהיא כלועה מכשר בחלב
 אלא • היא של כחכת ינעילה לאחר מעת לעת של בשול שני • ואם
 היא של חרס אין לה תקנה אלא שבירה • כתב ה'ד פרץ יש רוצים
 להתיר בשד רותח שחתכו בסכין חולבת על ידי קליפה כדאמריה גבי
 בית השחיטה דסגי בקליפה ואי' דומה דהתם אין כל הבהמה רותחת
 אלא בקום בית השחיטה לבד

אבל הכא חתוכה היא בלה דרתחת ארפ כתב
 דאביה ביעד משעדינן ששים כנגד כל הכלי האסור מביאין בלי מלא
 מ'ס ומכלאין הקדרה האסורה באותו כלי גדול והמים היוצאים הם ש
 טיקור דופני הקדרה האסורה • ואחכ' יחזיר המים הזב' ים אותם כ
 בכלי קטן וישעור אם יש בהם ששים אס' לאו • מ'דכי א'פא 'מעטה
 בא'פב ד'י שבש'ו דבש במחבת של בשד והיתה בת יומא והדיוקתו
 חס בקערה של חלב בת יומא והתירו אעג' דבת יומא היא דאשכין ד
 דשמנונית בדבש ח'ד נוחן טעם לפגם • אפי' אס' שמנונית כעין בשעת
 שנתערב שם כגון קדירה בת יומא • וצריך לומר דסביר ליה דגיס שעלו
 בקערה של בשד מותר לאכלן בכותח דוקא ע'ו אבל נצלו לא •
 מ'דכי פרק אין מעמידין ארפב יש להוכיח דאם נאסר ב
 בשד בחלב על ידי מליחה או על ידי כבוס דדוקא באכילה אסור ולא
 בהנאה ויש דוחין • הלכך המתיד בהנאה אין מוחץ בידו כמה ולא א
 אשכחן ראה לאסורא ב'דכי א'פב נתבשלו דג' בקדרה של
 בשד • יש אוסרין לאכלן בחלב • ויש מתיר אלא אב' נתבשלו עס ב

בשר בעצמו • ובעל התרומות מתיר בנתכשלו אבל לא נצלו שכיון
שנצלו כלי מים קבלו טעם בשר מן הכלי • ואסור לאכול עם החלב •
וכן כת' פסק • הלא הסכים הראש וכן הדימם חתידם בנתכשלו ואס' כ'
בנצלו • שו"ד • אמר חזקיה דניס שעלו בקער של בשר מות'
לאכלן בכותח שיש בו חלב • ודוקא שמקונחת הקערה יפה • תורת
הבית • ויבן חתנו של ר'שי פי' דוקא עלו בקערה רותחת • אבל נת
נתכשלו אסורים דעקר הטעם גפלט מן הקערה • אבל רי פי' אפילו ב
נתכשלו מותר כמו צלי דוקא דליכא מים אבל נתכשלו במים הטעם מ'
מתפשט במים והוי ג' נותנים טעם של היתר • ורשי פי' עלו בקערה
פי' צלי וכן פסק בתשובתו • אבל נתכשלו בלעו הרבה • אבל ר'א.ן
זקני פסק לא שנא צלי או מבושל • מ'דרכי ארפג גדול הדור
מהר"ר יעקב מולן ז"ל • התיר הכלים שמשתמשין בהם הקדבה עם החלב
סעליה אשר בקצת מקומות מתירין החלב ההוא שהוא תחת הקדוש ה'
המונח תחת חלב הפרישה כאשר הזכרתי למעדה • ורוב העולם ע'
עונשין עליו ברת • כמ' אותם הנזירים ממנו יכולים לאכול בכלים של
אוכלי החלב ההוא • והטעם דאמרינן סתם כלי גוים אינם בני יומן •
והוא הדין כלי ישראל נמי כדאיתא בספר אגודה • עכ"ל ארפג
קערות של בשר שרחצים ביורה חולבת והיא על האש • או אפי' אינה
על האש רק שהמים רותחים כל כך שהידים נכוות בהם • בתב' בספר
התרומ' אם הקערה והיורה שניהן בני יומן • הכל אסור • ואפי' היוה
הקערות יפות שאין שום שומן נדבק בהן • אבל אם אין היורה בת יומא
מותר • ובלבד שיהיו הקערות יפות שאין שום שומן דבק בהן והראש
מתיר אפי' שניהן בני יומן • אבל אין להתיר עד שיאמר ברי לי שאין
שום שומן דבק בהן • שו"ד • ארפג צנן או שלקות שחתכום
בסכין של בשר אסור לאכול בחלב עד שיקלוף מקום החתך או עד ד'
דטעם ליה שלא יהא בו טעם בשר • וה' שבא כת' שכלו אסור • וה'
והראש לא כת' כן • וכת' בספר התרומות דאפי' אין הסכין בן יומא אסור
וכן הדין בשומים ובצלים וכרישים שחותכין בסכין של בשר שאין ל'
לאכלם בחלב שגם הם חריפים כמו צנן • ואם עבר ובשלן בחלב צריך
ששים לבטלן • וכמ' אין צי"ס כנגד כל הצנן רק כדי הכלוע בו • ו'
והיינו כנגד כל הסכין • אבל אם חתכו בסכין של גוים צי"ס כנגד כל
הצנן • ומה'ם התיר אפי' בשומים ובצלים אלא אם היה הסכין בן יומא
ולא רצה להורות הלכה למעשה • וכת' אעפי' שאני מודה בספר הת

התחזמה לאסור אינני מוחה ביד הנחזני היתר • טורל ובשערים
מדורא כת שהכל אסור אעפ"י שאינן בני יומן • מה שאסר בספר התרומה
צנן וכרשין וכיצלי ומדמהו לקדש של חלתית שמעתי גזרל חולקין
עליו וכשאין הסבין בן יומן אין דעתי נוט' לדמותו לקדש של חלתית
רשון אשורי ארפז הורה רבי טוניה מפיינא שאם שמו פלפלין
בקודה של אסור שאינה בת יומא הכל אסור דאנכ חודפיה משורא ליה
לשבח • מדרכי קטן ארפז אין לשיין את העסה בחלב שמא יבא
לאכלו עם בשד ואם לש כל העסה כלה אסורה אפי' לאוכלה לבדה ואי
עבדין בעין תורא מותר • פי' רשי שלא לש אלא דבר מועט כמו עונה
קטנה דב אלפס פי' בעין השוד פי' צורה בעין וביוצא בו שמתוך כך
יזכר שיש בו חלב • טורל ארפז כת ורשכא פת שאפא ב
בתגור עם הבשר יש מדכותי שאסרו לאכול אותו שריחו כשעמו •
יש מתדיין • וכן נר' עכ' וכן פסקו רשי דריחא לאו מילת דא ומיחא
דוקא בתגור קטן כמו שלהן אבל בתגור של גזרל הנדלי מותר • וכתב
בסג' פירשו לי רבותי המחזיקי עשרוני זהו תגור גדול • שוהים •
ארפז נשאל מדורל מולן על פת של גזר שנאפה עם צלי של גזים •
בויעבד • והשיב רוב הפוסקי' פסקו דריחא לאו מילתא היא בתגורים
שני • ואם יש פת אחת לקרות דעתי נוטה דחשיב כמו לכתחלה •
ולכה תניח היתר ותאכל האסור אבל אם יש דחק למצא פת אחת
יש לסמוך על רבותי המתיד' עכ' ארצ לא ראיתי ולא שכעתי
גזרל בשום מדינה שיהיו מטעמין האסור לקפילא ארמאה • ולדקח
גזר המתקן המאכל • כמו שאמר רבא בפרק גיר הנשה • אכור רבנן ב
בשעמא • אמור רבנן בקפילא אמור רבנן בששי • והכל נחזני לשער
בששים חלב לא אכתו המחילוקי שיש כמאמנות של קפילא ארמאה •
ואתחיל בדיני שיעורי ס' יטורים ארצא רשי סוכר אליבא ב
דרכא דשעם בעקד מדרכנן • וד' סוכר דשעם בעקד דאודיתא ס' פ
דבר לפי ד'ת והג' מין במינו בשל ברוב מן התורה אף בקדשים ובש' כח
בחולין • ומדברי סופרי' אינו כשל עד שיהיה ס' ומין בשאינו מינו מן
התורה שעם בעקד מקרא דמשרת והו' כשיש כדית בבוי אכילת פרס •
אבל שעמו ולא ממשו שלא יוכל לאכול כל הו'ת בכדי אכילת פרס א
אס' עד ס ואין דוקין עליו • ובירושלמי משמע שיש מחלוק אבודאין
אם שעם בעקד מדברי תורה

או מדברי סופרים • ספר המצות • והעולם נהנים ב"ת דטעם בעקד
דאורות • ונפקא מינה לספק טעם בעקד דאזלינן לחוכרא בכל ספקא
דאוריתא • ארצב לדעת ושי מין במינו לא בטיל כלל אפי'
באלף • ומין בשאינו מינו אינו אלא מדרבנן שהצריכו ששים ולדידיה כ
כל ספק שגולד בדין תערובת מין בשאינו מינו אזלינן לקולא • ור"ת
סובר כי טעם בעקד דאוריתא ולוח הסכים ה"אש • טורים •
ארצג כתב ה"שכס דמין במינו במשהו דקיימא לן כרב דבתר ש
שם אזלינן חמרא הדתי בענבי שני מינין הן • ושור ועז ואיל ג' מינין
הן אעג' דכולן מין בשר • וכן מיני דגים ועופות שחלוקין בשמם בין
טהורים בטמאים בין טכאים בטהורים שני מינין הן • אבל ביצי עוף
זה בשל מין אחד הוי מין במין וחלב ובשר שני מינין הן ושומן חלב ו
ושל הדקין מקרי חלב וחלב פרה ורחל מין אחד הוא • ושומן של צ
צ'עות ושל חזה ואליה ושומן הירך בשר שצן הוא • וכקרי בשר ולא ח
חלב • מדברי • והילך מספר אחד וכבש ורחל ואיל כולן מין כ
במינו ושם אחד להם ושומן הדקין של עופות ושל דגים ב מינים ה' ש
שהיו של דגים קרוי קרבי דגים ושל עוף מין חלב הוא • עכל
בסמ' פסק דמין במינו בטל בששים והביא ראיות הרבה • וכן כצא בה
בהלכות גדולות של אספמייא • וכן נהגו העולם • ארצד מה
שאנו אומרים באסור דרבנן מרבה עליו ומבטלו היינו שכבר נעשה בו
ס' • אבל בלי ספק אסור לבטלו אפי' באסור דרבנן • ומעשה
בא לפני ה"ר שמשון במי חלב שנפלו ליורה של בשר ולא היה ששים
לבטל המים על חלב • והתיר להוסיף ולשפוך מים ביורה כדי לבטל
האסור לכתחלה דמי חלב מדרבנן כדאמרינן בפ' כל הבשר ה' כשל
במי חלב פטור • והא דלא מכטלינן אסור לכתחלה הגי טילי בעלמא
אכל הכא דליכא כזה דבר למיגזר אטו דאורית שרי וכן השיב די רבינו
שמואל • עכל הנהגות מיימוניות • עיין בפק' דביצה דמשמע דב
דבאסור שהוא בעין אפי' אסור דרבנן אין כבטלין מ"ו כי קטן
ארצה בשר חיה ועוף בחלב אינו אסור אלא מדרבנן הלכך לא בעי
ש' ס' אלא ברוב בעלמא בטיל • והא דטפת חלב מידי דוקא בבשר
בהכה • מדברי • ארצו כתוב בהג' דשרץ אין טעמו בטל
אלא בארץ ואין זו אג' ספר המצות • ארצו הרב
החמיר להצריך ש' ס' נגד כל הקף בכף של מתכת אפילו לא

הכביש כולו משום דחם מקצתו חם כולו • טורי • ארצו • רכיבו
שמשון כת שאפי' עצמות האסור מצטרפין עם ההיתר לבטל האסור ש
שנפל לקדרה וכן היה מ. קנת ה'אש • ארצו • אעפי' שבלעה
הקדרה מן ההיתר אין מצטרפין מה שבלעה עם ההיתר לס' שגם מן ה
האסור בלעה • ובת ה'שכא יא' שאומדן ככה בלע מן ההיתר הקדרה
ובצטרפין עם ההיתר • ונר' לי דמין כבינו שמן התורה בטל ברוכ • ו
וחכמי' הצריכו ס' תולין להקל אבל מין כשאינו מינו כזית בכדי אכילת
פרט שדבר תורה אין תולין בו להקל • ואין משערין אלא כמה שכא ל
לפנינו • וה'אש לא חלק • טורים • אש • כת בסכג שצריך החכם
לחקור אם נתן מים בקדרה אחר שכשלו בה האסור שאותם חמי' שנתנו
בה אחכ אין מצטרפין לבטל האסור • ונר' לי שאין צריך שאפי' אם הו
הוסיף מים אחכ אם לא כיון לבטל האסור מצטרפין דקיבאלין בל ה
האסורין שרבה עליהם שונג מותרים במזיד אסורים • כת ה'שכא
דבר שעקד אסורו אינו אלא כדדבנן כגון גבינה של גוים ושומנו של
גיד אין מערבין אותו בהיתר • וכשונג מותר במזיד אסור • נפל פ
בעצמו בהיתר אעפי' שאין בהיתר כדי לבטלו מותר להוסיף עליו ב
בהיתר כדי להכשירו • וה'אש כת דאפי' אסור דדבנן שנתערב אסור
להוסיף עליו לבטלו ולא התירו אלא בעצי' שנשדו לת' התנור משום
דמקלא קלי לאסורא • טורי • אש • יא' דכריה בטלה בתתקם •
ולא נהירא לה'אש • טורי • אש • כת ה'אש רבו הדעות שאו'
שהתרנגולת בנצתה וכן חתיכה כיון שאינה ראויה עתה לא חשיבא
ראויה להתכבד • ואפי' בהמה שלימה • בש'ה עד לאחר שנתבשלה ו
דראויה ליתן לפני האורחין לכבדן • ולא נהירא • אבל כשהיא
בנצתה לא בטלה חשיבותה • וגם יש אומרים דכבש שלם או א
אווזא שלימה אין נקרא ראוי להתכבד שאין דרך ליתן לפני אורחי' כבש
ואווזא שלים' וגם אילו דברי הבאי • טורי • אש • כת ה'שכא
שאין נקרא דבר שיש לו מתירין אלא דבר שחדדו יבא ממילא כמו כ
ביצה שגולדה ביש' אבל דבר שאין בידו להתירו ואין נדאי שיבא
לא הלבך ספק ביצה טריפה שאם תטעון התרנגולת או תחיה שגים
עשר חדש יותרו כולן כיון שספק הוא לא הוי דבר שיש לו מתירין
טורים • אש • כל קדרה שאינה בת יומא חשיבא טעם
לפגם ואינה אסורה ונקרא בת יומא כל זמן שלא שהתה מעת לעת
יח' ב'

אח"כ שנתבשל בה האסור • ול"ת לינה אחת פוסלת ממ' לא רצה לעשו
מעשה • טורים • השיב גדול הדור מהר"י מו"ח ז"ל דשיעור נותן ש
טעם לפגם היא לינה אחת כדבריו'ת וכן מנהג בארץ אשכנז אבל מפי
מורי לא שמעתי • עכ"ל • והעולם נהגו' כד'שי מעת לעת אשה
כת' ה' שבא דברי המאוסים שנפשו של אדם קצתה בהם כנסלים ו
נזכובים ויתושים שכל אדם נבדל מים מפני מיאוסם • אפי' נתערבו ב
בתבשיל ונמחה גופן בתוכו • אם היתר רבה עליו מותרין • וממ' כל
שאפשר לבדוק ולהעכיר במסגרת כודק ומסנן • טורים • עכברא
שנפל לתוך השכר או חלא הוא חומץ או לתוך שאר משקין אם מכירו
ישליכנו והטעם בטל בס' • אבל ושבם אומ' שאין צרי'ם משום שפונם
וכן פסק ר'אביה • ואם נפל לתוך יין אין צריך ס' וזהו נותן טעם לפגם
דבין ודאי פוגם • אור זרוע • ואני המחבר לא ראיתי לנהוג זה
הקולא הזאת רק הכל בששים אשו כת' ה' שבא יא' שאין חוס' מ
מפליט אלא חוס' של כלי ראשון שהוא מבשל • אבל כלי שני וכן עירו
שהוא ככלי שני אין מפליט • ולא נהירא • שהרי חוס' בית הכסלים
מפליט שהוא פחות מכלי שני • אלא כל חוס' שעל ידי האש מפליט א
אפי' אין היד סולדת בו • עכ"ל • ונרא' לי שאין הכוון דומה לראיה שאין
חוס' בית השחיטה ובית הכסלי' מפליט אלא כדי קליפה • וכן ראיתי
לקצת המחברים • וזה אינו כן אלא אסור כלו • הלכך אין אסור כלו •
אלא אכ' היד סולדת בו • טורי' אשו נפל אסור בחתיכה
שבקדרה שהיא חוץ לרוטב ולא ניעד הקדרה ולא כסה אותה אינו א
אסור אלא כדי נטילה אבל אם היא ברוטב וד'שי אפי' כקצתה וד'די
כולה כדפי' ד'שי לעיל • או אפי' כולה חוץ לרוטב וניער או כסה חק
הקדרה ורוטב מפעפע הטעם ומערבב ונכלע בכולו • טורי'
אשו כת' ה' שבא דוקא כשהאסור המלוח למטה וההיתר התפל' ל
למעלה אמרינן תתאה גבר אז אסור • אבל אם האסור למעלה וההיתר
למטה שההיתר שהוא למטה מצנן העליון אינו כולע אלא כדי קליפה
עכ"ל • יראה שהוא סובר דבשהאסור למטה אסור הכל • אבל למעלה
אינו אסור אלא כדי קליפה • והוא' לא כת' כן • וגם מה שחלק בין זה
האסור לכטה או למעלה כת' די' שאין חולק דכיון שהוא חס' על ידי מ
מליחה אין חלוק בין תתאה לעילאה אלא בכל עניין כשהאסור מליח
פבליע התפל' • וממ' אינו אסור כולו שאין כח שבמליח יכול להבליע

אלא כדי קליפה • וכשהאסור תפל הכל מותר ואפי' קליפה לא בעי •
 טורים אשט מלח חבלוע מדם כגון מן מליחת הכשר ונתנו בק
 בקדירה או שנתנו בקדירה בשר מלוח בלי הודחה בעוד שהמלח עליו א
 אם יש שם ששים כנגד המלח • אעפי' ששעם המלח בקדירה ושעם אינו
 בשל אעפ"כ מותר • לפי שאי' במלח כח לאסור משאלו היה כלו דם ואין
 לנו להחמיר בנאסר יותר מבאוסר • וכן פסק רבי יצחק מדורא • ורבי
 שמשון מקרצי וריבא כתבו כיון שהמלח נימוח עם הדם ומתערב בכל
 הקדירה ומוליך עמו אסורו צריך לשער באלו היה הדם כלו מלח • ש
 טורים אשי כתב ה"שכא אעפי' שכשנפל דבר אסור בקדירה
 שיש בה ששים לבטל האסור הבלוע שבה אין החתיכה חוזרת לקדמותה
 להתירה לפי שהאסור שבה אין נפלט ממנה לגמרי • ואינו נבלל לתוך
 היתר שבקדר • מה שאין כן בדב' הגבלל ונימוח דאם נפל דם וכיוצא
 בו לתוך רוטב של היתר עד שיהא בו בין כלו ששים לבטל הדם כלו
 מותר • שהכל נבלל ונתערב בתוך הדת • עכ' ואיני מבין דבריו
 דכיון שהכל מצטרף לבטלו על כרחך הטעם מתבלבל בכולן וכיון ש
 שנתברכל בכל אכ' נתבטל • וכתב עוד ה"שכא חתיכה שבה חלב ש
 שנתבטלה ויש ששי' לבטלה צריך להודד שלא ידע שום דבר מן הק
 הקדירה בעוד שהאסור כתובה • שמא תשאר חתיכה האסור באחרונה
 בשעה שאין ששי' לבטל החלב • ותאסור מה שבקדירה • וגם לא י
 יוציאנה תחלה שהחלב שבה יאסור אותה • מה תקנתה • שיניחנה עד
 שתצתנן התבטיל • וזה לפי סברתו שאף שאחד שנתבטלה לא חזר ל
 להתירו • אבל מפני שכתבתי של אחר שנתבטל האסור שחזר להתירו
 אין לחוש • טורים • אשיא כתב
 בספר המצות דגים קטנים שנתכשלו ונמצא בהם דג טמא יש אוסרים
 אפי' מכיר וזרקו ויש ששי' לבטל אותו • לפי שבמקרה חמים החמים ל
 לפעמי' בסוף הערוי עם מעט מים יסאר דג הטמא עם עשרים או שלשי'
 דגים ובאסור המים וחזרי' ונוגעים לתוך הדגים • ויש מתדיין מפני ש
 שאותם הנשארם בטלים ברוב תערובותן • כי לא שייך לומר בריה לא
 בפילה אלא מכריה שנאסרה מחמת עצמה ולא שנאסרה מחמת בליעת
 אסור אחר • ואין חוזרין ואוסרין השאר שבבחינת אעפי' שנוגעין בח
 חמים לפי שאסור הגבלע ואין אסורו מחמת עצמו אינו חוזר ונבלע
 ביבש כי אם על ידי בשול • וכן כת' רבי ברוך • אמנם נצים שנתבטלו
 ונמצא באחד מהן אפרוח או דם

אסור הכל • דאין רגילין לבשל כל כך שיהיו עשירים או שלשי' בצים ש
שנאסרו בטל' בתעבובת ברוב של היתר • לכן טוב להמתין עד שי
שיצטננו קודם שיוציאם מן המים שאם רוצה למהר להוציא ישים מים
צוננים עמהם לצננם תחלה • אמנם אין צריך להגעיל המחבת בש
בשכיל זה הספק דאמ' אסורא ברובא איתא כן כת' ר' ורבי שמואל •
סמג' אשיב יא' זבוב או נמלה שנמצאת בקדרה והוציאום בכך
צריך להזהר שלא לחזור ולתחוב הכף בקדרה לפי שנאמר הכף בש
בשהוציאו בה הזבוב מהקדרה דשמא לא היה בה ס' כנגדו ואם יחזור
ויתחוב אוסרה אם אין ס' כנגדו • ובראה שאין לחוש כיון שידוע כמה
הוא האסור הבלוע דכף אין צריך ס' כנגד כל הכף אלא כנגד הרוטבת
הבלוע בכף • טורים אשיג בשאל גדול הדור מהררי מולן ז"ל
על זבוב בכלי שני אם אסור • והשיב פשיט' שאינו אסור ולא בדברי
רבי חיים ושעמו
בת' הכרדכי בשם ה"דוקא עכ"ל אשיד כת' מהר"ר מולן דכלי
שני אינו מכליע אפי' בממשו של אסור וראיה שהתירו למלוג תרנגולות
בכלי שני אע"ג דבית השחיט' מלוכלכ' בדם • עכ"ל אששו ריחו
של אסור שנתערב בהיתר כגון בשד נבלה שצלאו בתנור עם כשר ש
שחוטה פליגי בה רב ור' לוי רב אסר ולוי שדי • ופסק' לשי' כלוי דשדי
וכן כת' בהג' • וד"ת פסק כרב דאסר • וכת' הרשב"א הסבב רוב המורים
להתיר • ממ' אסור לבתחלה לצלותם בתנור צר • ואם בא לבשלו ב
בקדרה כל אחד בעצמו אפי' בתנור צר ופי' הקדרה מגולה מותר אפילו
לבתחלה • ומסקנת הראש כ"ת • וכת' ודוק בתנור' ש' הם שהם מכ
מכוסים לכך נכנס הריח של זה בזה • אבל בתנור' גדולי' שלנו ופיהם
פתוח אין לחוש טורים • ויא' הא דקיי"ל דריח לאו מילתא היא
היינו דוק דיעבד וכן פסקו הנאומי' וכן נמצא בהג' דוק דיעבד אב יפה
לפרוט לבתחלה ואפי' אותם שעושים לבתחלה דוק שהפשיט' מכוס'
למעלה דהוי כמו פת חמה וחבי סתום' ודבי יהוד' כ"ז מא"ד חזקן רבו
של רבי גרסם רצה לאסור אפי' דיעבד אם אפו פשטיד' של ג' • עס ישרא
אמנם לא סביר לן הכי • והנאו' נחלקו בדבר אם אמרי' ריח לאו מילתא
דיא • וכת' לאכן נקי הדעת שבעיד מנצ' נהנו לתקן בס"י לפשטידא
בשאיפין אותה עם פת • וכן לטורשא • אבל בלא כסוי לא • ואפי' על
ידי כסוי לבתחלה אכור מפני הנקב שלמעלה • ויש כופין על הגקב שפ
מפוגרת למעלה כדי שלא יצא הריח • וכל ווען

נחנח אסוד כפיית פשיטתה ופולטא של חלב זה עס זה • אבל פת ב
באחת מהן שרי • והמחמד תבא עליו ברכה • הגוה שרדס מדולא •
אטיו חתיכה שאינה ראויה להתכבד שנתעדרבה באחרות יבש ב
ביבש בטלה אפי' חד בתרי • ולכאורה מראה שאין חלוק בין נתעדרבה
במינה בין שלא במינה כיון שנפרד לחתיכות דקות שאין ביכר בין זה
לזה • אבל בעל התרומות כת' דוקא שנתעדרבה במינה • אבל מין ב
בשאינו מינו אפי' יבש ביבש צריך ששים • טורים • ושי אסוד
תעדרבת חמץ בפסח יבש ביבש באכילה ומתידו כהנאה אלא שמצריך
לחשליך אחד מהן לנהר • ורב אלפס אומר הכל אפי' כהנאה • והוא
מכשיר אפי' באכילה • ואם בשל התעדרבת אחר שנתבטל ברוב כתב
ה' שבא שכל אחד ואחד מותר בפני עצמו והדוטב בנותן טעם שצריך
ס' כנגד האסוד • והוא חלק בזה וכת' שאם לא נודע תעדרבתו קודם
שנתבטל מותר הדוטב כולו כמו חתיכות שנתעדרבו • ואם אחר שנ
שנתבטל ברוב נתוסף על האסוד חוד ונאסר • טורי' • ודבי' משה
מתיר אף בקדחה אחת לבשלם ומביא ראיה ממסכת מקוואות בטל
ונתן טאה כסר וכמה עד רובא ולא אמ' מה שחזר ונתן וי' ליה מים ש
שאוכין • אלא האסוד נעשה היתר • אבל אם מכיר החתיכה האסודה י
יסודנה • שערי' מדולא אשיז חתיכה של נבלה שלא נמלחה
ונתערב בכשרות אעפי' שאינה ראויה להתכבד כמו ש' היא אינה בטלה
דמליחה לא יקרא מחוסר מעשה • ומיהו ראיתי גדולי' שגם בגבלה מ
מתירין • ודגלי' של בהם נבלה שנתעדרבו בכשרין אם לא נטלו טלפיהן
אינם ראויים להתכבד ובטלין ברוב • ויש נוחגין כשהאסוד בטל ברוב
לחשליך אחד והשאר מותרין ואין צריך • שערים מדולא אשיז
כת' מהר"ם הא דאם דבר שיש לו מתירין אפי' בא' לא בטל והי' דוקא
מין בכינו אבל מין בשאינו מינו בטל בס' אשיז הלכה כר'
יוחנן שימר את שורכו לימנות שנינו • פי' שלעולם אין מוכרין אותו
אלא במניין • אבל דברי' שפעמי' מוכרין במניין כמו של מלא בצים ש
שפעמי' מוכרין אותו ביחד אין נקרא דבר שבמניין • ובעל העשוד כת'
שביצה אינה בטלה לעולם • וה'מכם פסק כחכמי' דאפי' דבר שורכו
לימנות לעולם בטל דשכעה דברים לבר הן שאינן בטלין כגון רמוני
באדן ונו' • ומיהו נר' דכל דבר שהוא חשוב אצל בני המקד' מן המקימו'
לפי הזמן ולפי המקום שהוא ש' אינו בטל ואסוד בכל שחו • טורים •
שך כת' ד' שבא הא דשרי ספק ספקא דוק על ידי תעדרבת • אבל

שרפה שנתערבה באהרות כולן אמהות עד שיהא בזהר כדי לבטל
 האסור אם הוא מן הדברים המתבטלי שבוין שספק ראשון היה בנופו
 אין להתירו בטעם ספק ספקא שעל ידי תערובת אין להתיר בדברים ה
 החשובי דכי מהניא להו חשיבותיהו ולא בטילי אפי' באלף מהניא
 להו שלא להתיר בהם ספק ספק • ולא נהיר דספק ספקא מותר בכל א
 אסורין אפי' בעז • טורי • בעל כפר התרוס פסק כמאן דאמ' שכל
 דבר שבונין אותו בשום פעם אינו בטל אכל'וי ב' אברות פסק כר' י
 יוחנן דאמ' את שדרכו למנות דבר מיוחד למניין לעולם ובצים פעמים
 מוכרין ביחד • בשם ר' ז'ל דנתערב עומד בס' אספק שבוין שהספק
 הראשון אסור בן התורה ומחייב עליו אשם תלוי אם היה כרת בוודא
 לכן כשנתערבה אין נחשבת אלא ספק אחד ואינה בטלה אפי' באלף •
 אשכא היו ב' קדרו ובאחת שחוט ובאח' נבלה ממין אח' והאסור ממין
 אחר אין תולין להקל עד שידכה ההיתר ס' על האסור • מפני שאין נת
 מתבטלין מן כשאנו מינו דבר תורה בפחות מששים ואז מקילין כל
 זמן שאין בו כזית בכדי אכילת פרס • דיני בשולי גוים
 אשכא פת של גוים כת' ה'אש מאחר שכתוב בחלוף מנהגים
 שבין בני ארץ ישראל ובין אנשי בבל • שמי שהתענה ג' ימי כותר בפת
 של גוים בשום חיי נפש • וברוב מקומו גלותינו אין פלטר מצוי והוי
 באלו התענה ג' ימים • עכל • ויש אוסרין אותו אלא אכ' התענה ג' ימי
 במש • ויש מן הגאונים שהתירוהו בשבת אם אין לו מה יאכל בשום ע
 עונג שבת • ולדעת ה'אש אין חלוק בין פת של בעל הבית לפת של
 פלטר דלא שייך חתנות אלא בשל בעל הבית הלכך אסורה בכל ענין
 חוץ מבמקום סכנה • אכל של פלטר אין כל כך קרוב דעת שבאומנותו
 עוסק • וכן מחלק בירושלמי שמתיר לקנות מפלטר גוי • שורס •
 אשכא גבינות הגוים מותרים שאין חלב בהמה טמאה מתגבן • אבל
 בימי חכמי המשנה גזרו על גבינו הגוי' ואסרוה • ובירושלמי יש חלב
 שחלבו גוי ואין ישראל רואהו ר' ירמיה אוסר מפני שמערכין בו חלב
 טמאה • ר' יהושע בן לוי או' מפני הגלוי • עוד אמ' בספר העתים בשם
 הירושלמי כפ' דשבת דחמאה של גוי' מיח' דבר היא • אמנם בירושל'
 שלפנינו אין כתוב שם וחמאותיהן • ור' ש' פי' כ' ירמיה • ול'ת ור' ת
 תופסין שיטתן כ'יכל • ואעפ' שעכשיו אין אנו כוזרי בגלוי אין להקל
 בגבינות הגוי' מפני שגזר' במנין דאעפ' שבשל השעם צרי' כניין אחד

להתירו כדמוכח בפק' דביצה משוכו לכם לאהליכם • ספר המצות •
 וכן שערים מרה"א אשכנז פסק רבינו ברוך אם לקח מן הקיבה
 של בכרי והעמיד בה ישראל גבינות מותרו דחלב לאו מגופיה אתי •
 אלא כמו שיבאר מן האחרת אך לכתחלה אין לעשו כן משום דחזק פן
 הביעור ומן הדומ' לו • ואין מנלין הדבר אלא לצנועין • שערי מרה"א
 ובשם הוד' פרץ דאין לאסור הקיבה ששהתה עס העור • וכן אחר מ
 מעת לעת • ספק וכן בשערי • ובת' בססג' שיש להחמ' בדבר' כששהתה
 יום שלם בעור הקיבה אשכנז לא קיימא לן מאותם שכת' בשם
 רבי' משלם דחבא דידעין דליכא שום דבר טמא בעור הנז' שמותר
 חלב שלו אעפ"י שאין ישראל רואהו • שערי מרה"א אשכנז במקום
 שאין פלטר ישראל מצוי • כת' דה"מבם אפ"א י"ש שם פלטר אם אין ה
 הפת של פלטר ישראל בבית של פלטר גוי מותר כיון שעדכ עליו ביותר
 ואין נראה כך מתוך הירושלמי • שלא התיר אלא במקום שאין פלטר י
 ישראל מצוי אבל אם הוא מצוי אלא דשל גוי ערב עליו ביותר לא התיר
 אבל של בעל הבית אסורה לעולם אפ"י קטנה פלטר ממנו ושל פלטר
 מותר אפ"י קטנה בעל הבית ממנו • טורים אשכנז כתב דה"א ש
 תימה יש על הנוהג האידנא להקל בהשלכת קיסם לתגור • ובהלכות
 שבין בני ארץ ישראל ובין בני בכל • בני מזרח משליבין קיסם לתגור •
 ובני מערבא אפ"י קיסם זה לא מעלה חלא מוריד אלא אב' התענה ג' ימים
 מותר משום חיי נפש • והגח להם לישראל מוטב שיהיו שונג' חלא יהיו
 מורידים • וכן כת' דה"שכא • שאפ"י לא זרק הישראל אלא עץ אחד לתוך
 התגור התיר כל הפת כולו שאין הדבר אלא משום דחבר • עכל •
 ונרא' שאינו מחלק בין לשל גוי לשל ישראל שאפ"י גוי • וכאשר כתבתי
 בן נראה לי עקר • טורי' אשכנז כת' ד"י שאם השיל הישראל
 קיסם בתגור שמועיל כל ימי השבוע עד יום א' • עכל התוספ' •
 אשכנז ובשערי מרה"א כת' שאם לא הכשיר התגור יבטל להכשירו
 כיצד יעשה אם כפי התגור כיון שהפת כשביח מן האש • ועוד תקב'
 אפ"י הרצ"א הפת להחזירו על ידי ישראל שנית בתגור אם הוא משביח •
 עכל • אשכנז • נשאל מה"י מולן אם יועיל נפוח באש בפח כבשול
 גוים והשיב כי ודאי מועיל • ודאי מחצי כזק צחורות דתרנגול דתקע
 בבלי חרס זכוכי ונשכר דודאי בנופו דמי • וה' נמי לענין כשח' גוים
 מני בהכי • ודאי צרי' שינפח ככ' עד שידליק האש באופן שיועיל דבר
 מה כבשול דומיא דחתוי בגחלים דמידי

שמועיל למקצת בשל • עכל' אשל' שלקות שבשל הגמ'
 אסורים לא שנא אם בשל הגמ' בבית ישראל והדר אכרם
 היה מתירן אם בשל הגמ' בבית ישראל דלא שייך בהוא משום חתנות
 ולא משום שמא יאכילנו דברים טמאים • וזת חלק עליו וכן נזהג' בזה
 אשרב כת ה'שכא אם בשל גוי המאכל כמאכל בן דרוסאי אין לו
 היתר אחר כך על ידי גמר בשול ישראל ולא נהירא לה'אש •
 אשלג עוד כת ה'שכא דגים גדולים מלוחים מעפי' טקצת אנשים א'
 אוכלים אותם חיים מחמת מלחן אכילה זו אכילת הדחק היא ואינה א'
 אכילה לפי' אם בשלן הגמ' אסורין אשלג כתב ה'שכא כלים ש'
 שבשל בהם גוים דברים שיש בהן ממש בשולי גוים אסורים וכן צריך
 להזהר בשפחות נכריות המבשלין לעצמן בבית ישראל שלא יניחוהו כ'
 כלל על גבי האור ואם ק'דנו והניחוהו צריך שיהפוך בו קודם שיגיע ל'
 למאכל בן דרוסאי • ולא נהירא לה'אש • שכת שאין צריך לחוש לזה
 כלל שלא החמירו בבשול גוים לאסור פליטתן • טור' אשלג •
 עסה של גוים שנלעסה בבצים וזת היה נזהר מהן משום בשולי גוים •
 ודבי' יצחק אומ' נרא' להתיר העסה מאחר שהבצים אינם בעין והעסה ע'
 עק' • אפס כטעם זה אין להתיר אותן פשטידי של דגים שהשמיניות
 הוא בעין על ה'סה וגם מתחלתן נאסרי' משום בשולי גוים ואינו דומה
 לעסה שגלושה בבצים שהביצה נתבטלה מתחלתה בעודה חיה ורא' א'
 נאסרה מעולם • עכ' סמג' ואותם גיליש שקורין בלעז אוביאטי'
 שהן שרקות מולא כבובין עליהן ברכת המוציא יש בהן משום בשולי
 גוים • ומיהו הדר יחיא מתיד מפני שדרך אפיית חמץ עושין להם
 וראיה דאי קבע סעודתו עליהם מכרך ברכת המוציא שמ' פת נינהו •
 תוספות פנ' דיט' דג מליח פי' שמלחו גוי ופליגי אם לאוסרו משום
 בשולי גוים • והשכם מפרש דג מליח שבשלו גוי אבל פשיט דמליחה
 אינה אוסרת ודוק בדג גדול פליגי חזקיה ור' יוחנן אבל בדג קטן המלח
 מיבשו ונאכל כבו שהוא חי ואין בו משום בשולי גוים • ודגי' שעשנן
 גוי יש לחשוב שאין בהם משום בשולי גוים • ומיהו צריך עיון דבפרק
 כלל גדול חשיב מעשן בכלל אפיה • מדרבי קטן •
 ואני המחבר לא ראיתי אוסרין דגים מערשנים וגם דגים מלוחים קטנים
 היתר פשוט לאוכלן • זתים שלהם הכבושים מותרים אפי' הן •
 רבם ודבה עד שגרעיתן בשמטת ולא חיישינן שמא זילף

עליהן יין ואפי' נחתכין וכלבד שלא יהיו נחתכין בסכין שלחן לדעת ב
בעל התרומות שאוסר בצל שנחתך בסכין של גוים כשביל שזא חריף
שבדמה אותו לקודש של חלית והו'ס מדוטנכדק כתב על דברי ב
בעל התרומות לבי נוטה להתיר ואעפ' שאני מורה כבעל התרומות
אין נראה לי למחות ביד הגוה' היתר • טורים • אשלה • ב
כשכולכין כלים או סבינים בבית האוכן ומחזירו בו ביום צריך הגעלה
כי דרך להשתמש בהן • וכן דת היה כצריך שילך ישראל עם הסבינים
ליושבים • ומיהו לפי שעה לא חיישינן • הגהה שעדים מדורא
אשרו החמאה מקצת הגאונים התירוה שהרי לא נזרו על החמאה
דחלב טמא אינו עומד • ומקצת הגאונים אסרוה מפני צחצח חי חלב ש
שבה ויראה לי שאם לקח חמאה מן הגוי ובשלה עוד שהלכו להם הצ
הצחצוחי חלב שבה הרי זו מותרת שאם נתעדכו עמה ונתכשל הכל
בטל במעושה • אבל חמאה שבשלו אותה גוים אסורה כשום געולי
גוים • עכ' • והשכא אסרה אף לאחר בשולה • והדר פרץ כתב ל
להיתר כהדיא כלי בשול • והדיאש אמר שלא היה יודע טעם ברור ל
לאסור אלא שנהגו בו אסור לכן לא היה מוחה לאנשי המקום שנהגים
בו ויותר • אבל אם רוב אנשי המקום נחזים בו אסור אין לו לאדם לש
לשנות • טורים • לשון דת וכמלכותינו כלנו אוכלין אותה ומי
שדעתו יפה בטנן בה בצים ואוכל אותם • עכ' דברי איעזר מטלויטא
כת' דחמאה מבויה עם מה שבין בני ארץ ישראל וכן בני בבל • בני א
ארץ ישראל אומרים חמאה של גוי אסורה מפני חלב שחלבו גוי ואין יש
ישראל רואהו ומשם בשולי גוים ומשום תערוכת חלב טמאה ובני ב
בבל מתירה מפני שחלב טמא אינו נעשה חמאה ואין נראה דברי בני א
ארץ ישראל ומיהו במלכות שלנו שאין רוב בהמות כאן ומאכפין מעט
מעט ואין הקערות בקונחות מטומאתן אין רגילין לאכול חמאה שלהן
כדל והמחמיר תבא עליו ברכה • הגהה שער' בדורא • אשלה
ואני הכחבר ראיתי מורי אבי נורג בעצמו כפי כנהג המדינה • כזו ש
שכתב הד"ש • מי שנזדמן לו נבלה או טרפה יכול למוכרה לגוי או ל
דיתנה כמתנה • ופ' דת דוקא בסתם שאין מוכרה בחוקת כשרה אבל
אסיר למוכרה לו בחוקת כשרה • משום גבכות דעת ומשום שמא
יתגנה לו בפני ישראל והישראל יקבה ממנו • וים דבמתנה אפי' גותנה
לו בחוקת כשרה משום גבכות דעת ומשום שמא יתגנה לו בפני ישראל

והישראל יקנה ממנו ימים דכמתנה אפי' נותנה לו בחזקת כשרה ש
 שרי ולא חיישינן לא משום גניבת דעת ולא משום שמא יתננה לו ב
 בפני ישראל אבל אחד לתנה לו בפני ישראל בחזק שחושה ומסקנת
 ה'ראש ב'ת' • טורים • אשלח פ'סי טעמא דחתיכה דג וב
 נכשר ויין ותכלת צריך ב'חותמות משום דדמיהן יקדים שררה ומזיף ו
 ולפי פ' זה אילו דוקא • אבל ה'שכא תלה הטעם מפני שאמדין אן הת
 התורה • ובתכ הפקיד ביד גר או ביד ישראל החשוד או שולח עלי
 ידם כשר או חתכת דג שאין בה סגפיר וכיוצא בהן מדברים שאם הוח
 חוחרפו במיד יש בו אסור מן התורה צריך לעשות חותם בתוך חותם
 ואם שלח או הפקיד בידם בחותם אחד אסור • והמפקיד אג השולח לח
 להם דבר שאמרו מדבריהם כמודיים ופת ונכינה שאפי' הוחלפו אין ב
 בו אלא אסור מדבריהם • אפי' בחותם אחד מותר • ול'ת כתב דוקא כי
 בישראל חשוד צריך ב'חותמות • אבל ביד גוי שרי בחותם אחד • ויש
 מפרשים שאין חלוק בין גוי לישראל אלא יש חלוק בין כפקיד ללוקח ד
 דמפקיד טעמיד לחזור לחותמו ולראיתו די בחותם אחד כי הוא ירא •
 אבל בשולח על ידי שאינו עתיד לראות צריך שני חותמות • לפיכך א
 אכ הודיע לחבירו צורת החותם וגם אמ' לגוי שהודיע לחבירו צורת החותם
 די בחותם אחד וכן היא מסקנת ה'ראש ז' • • טורים • ה'זקח פסק
 כשר ביד גוי אפי' בחותם אחד כשר ולא חיישינן דילמא שררה ומזיף ד
 דהא רב פסק כ'אליעזר דאמר די בחותם אחד • דוקא • אשלח

דיני הבשר כלים

כתב בספר המצות כי הקונה כלים מן הגוים צריכי' טבילה בארבעים פ
 סאה מים אבל לא במעין אעפי' שכסוד כרי טמא בכל שהוא • והא
 נהירא שאין להחשיד יותר בטבילה זו שפי' מכטבילת בצוח • טורים
 כתב בספר המצות בלי כסף המחובר בכלי עץ צריך טבילה כיון שפ
 שמשתמש בשל כסף אבל בחוץ לא אעג' דמעמיד • ויש חמירין ל
 להטבילו גלא ברכה • טורים • כתב ה'דר שמואל מבונברקת
 הגי' כוסות של עץ המוקפין להם סביב שפה של מתכת ועמידת דגל
 שר' כסף או שאר מתכות וכחומר באמצע אין צריכין טבילה • הואיל
 והבקבל של עץ • ומיהואם בצופין מתכת מוכיח שם מבנה משניות

שדין בלי מתבת יש להן • כרדכי • נשאל מהדי מולן זל כל
 משכנתא א צריבין טבילה והשוב צריבין טבילה מספק כי מספק
 לן אי כזבינא דניא אכ בשנשתקעו ביד ישראל צריך טבילה שנית כל
 ברכה חוץ כטבילה ראשונה בשעה שמשכן או דילמא משכנתא לא
 כזבינא דמיא וטבילה ראשונה בעודה ברשות הגוי אינה מועלת •
 פסק מהר"י מולן • דאנתם דלי המחושקים בחשוקי ברזל אין צריבין
 טבילה כלל • אם הגוי משכן ליהודי בלי • אם טראח בדעת הגוי
 שרוצה לשקעו בידו צריך טבילה • ואם אינו ידוע אם בידו לשקעו
 כבעיא אם צריך טבילה ולא אפשיטא • ויא לקחלא שאין צריך טבילה •
 וטוב להטבילו בלא ברכה או יקנה בלי אחר ויטבילהו עמו וכן כתב
 רש"י זל • וישראל שנתן כסף לאומן גוי לתקן לו בלי אין צריך
 טבילה אפי' למאן דאמ' אומן קונה בשבח בלי כיון שלא נקרא שם הגוי
 עליו • וזיבא אומר שאפי' גותן לו בלי שכור לתקנו אם לא היה מחזיק
 רביעית קודם לכן ותקנו כל שמחזיק רביעית צריך טבילה דקל הבל
 הולך אחר המעמיד • אשם בספר אור זרוע פסק אם לא העביר
 החלודה לא עלתה טבילה ואמנם נצאתי כתו בתשובה אחת שאם אין
 יכול להעבירה חלודה שלא יטאר שם כי אם מעט הוי ריה מיעוט שאינו
 מקפיד ואין חוצץ בטבילה • מרדכי •

דיני הגעלה

כתשובה להב האי נאון • בלי אבנים דינם ככלי חרס ולא שרו בהגעלה
 ורב אלפס נתן בהם דין כלי שטף • וכן עקר • טורים •
 כתב הרשב"א דוקא מנעילן ואחכ מטבילן אבל אם הטביל תחלה הו
 כטובר ושדן בידו • אבל די כתב דיכול להטבילו ולהשתמש בו בצונן
 ובשירצה לה • תבש בו בחמין יגעילו ויטפיק לו טבילה שהטבילו כבר
 טורים • יורות וקדרות מנעילן בכלי חרס ראשון ונקרא בלי ראשון
 בעודו רותח ואפילו אינו על גבי האש • ויש אומרי' שאם ישתמש בו
 בעודו על גבי האש צריך שתהיה ההגעלה דוקא בכלי שהאש מהלך ת
 תחתיו והכי מסתבר • אם בא לעדות ע"ז מכלי ראשון להגעיל • כתב
 ד"ת דחשוב ככלי ראשון • והראש זל כתב דהבא דאי לא מהגי עדי
 דאפי' טחשכנוהו בכרי ראשון היינו דוקא להפליש בעט

כדי קליפה • ומיהו אין לו כח להפליט רמנו כל אמורו הכלוע בו •
 ומ' הו' כלי שלא נשתמש בו אלא על ידי ערוי די לו גכ' בהכשרו על ידי
 ערוי • וכל כלי שלא נשתמש בו אלא בכלי שני מגעילו בכלי שני ודי
 לו טורים אשמה בז' רב אלפט צריך שישהא הכלי במים עד
 שיפלוט כל האסור שבו ולא נהנו כן • כי מיוודע לשער מתי יפלוט ה'
 הכל שאם באנו לומר כדרך שנשתמש בו לא הוי מרני בהו הגעלה ש'
 שהרי נשתמש אסור זה כמה פעמים • והיא תפלוט הכל כבת אחת •
 אלא ודאי קי' להו דבהגעלה אחת פולטת הכל • ואין חלוק בין אם י'
 ישהנו בתוכו או יוציאנו מיד וכן נוהגי' אשמכ' וכת' ר' שי שצרי'
 שישטפנו מיד במים קדים אחרי ההגעלה • בעוד החמים עליו כדי ש'
 שלא יחזור ויבלע • וכן פסק רב האי גאון • וספר התירום וזאכיה תמהו
 בדבר • וז' כת' שאפי' לא שטפו מיד אינו נאסר כי אינו חוזר ובו'לע
 וכמ' נהנו לשוטפו מיד וכן ראוי לעשות • טורים אשמה אי'
 זהו כלי שהוא כן יוכו • דת' פי' כל שעבר עליו לילה אחד בלא תבשיל'
 אפי' בשלו נו' אתמול בערב מיד לבקר אינו כן יוכו • וז' פי' שצריך
 שישהא מעת לעת וכן עקד' • טורים בצ'פת נוהגים
 גות' פעם לפנ' מעת לעת • ומיהו אכן נוהגים בזה הכלכות גות' טעם
 לפנ' ל'נה אחת כז'ת • שעדים ג' דורא' ודוקא שיעור כל הלילה
 אז יש להתיר ולא כענין אחר כיון דאין ידוע לנו מי גורם הפגם או ת'
 תחלת הלילה או סוף הלילה אבל אם עמד כל הלילה מותר ולא בעינן
 מעת לעת ועל דא' אנא סמך והכחמיר תבא עליו ברכה • ספר ה'
 המצות • והמנהג הוא כד'שי מעת לעת אשכד' כתב בעל ה'
 העשר דאי' לא דמסתפ' ב' כרכוותא אמינא דאפי' כלי חרס בקורה דלאו
 בת' ושא' בין דאסיר' דרכנן כנעיר' ג' פעמי' דיו • וחביא ראי' מן הידוש'
 וכן כת' הר' שבא • וטיוס דבריו ואפשר שלא התירו אלא באסור של ד'
 דבריהם שאין לו עקד' מן התירה כתרומה וחלת חוצה לארץ וכן בשולי
 גוים אבל שאר אסורים של דבריהם החמירו בהם כשל תורה • וראויל
 לחוש שלא להקל בהם • טורים • אשמה ערוי ככלי ראשון
 ד'ת פסק שהוא ככלי ראשון • וז' ש' כ' פי' שהוא ככלי שני • וכת' רבי'
 ברוך דערוי אינו ככלי ראשון לגמרי ולא ככלי שני לגמרי אבל מפליע
 ומפליט כדי קליפה ולא יותר • מדרכי פרק השוכר ובהלכו' שבת
 הביא סמג הירושלמי שהוא ככלי ראשון לענין שמבטל כדי קליפה •

שמעם לדעת וה'אש דוקא לענין שטול כדז' קליפה אבל לא להפליש •
 כאשר מבואר למעלה • אשמו כת' ולשכא כל מתכות שחם
 בלו חם מקצתו דוקא לחומרא • אבל לענין הכשרו לא יעלה לו הכשר
 אלא אב' יגעולו בלו בין לענין הגעולה בין לענין לבון • עכ'
 ולי נראה דדוקא שנשתמש בבלו • אבל אם ידוע שלא נשתמש אלא ב
 במקצתו נכשר נמי במקצתו דכחלעו כד פולטו • טורים אשמו
 מחבת שמטנין בו כת' אבי העזרי בשם אביו ז"ל שצריכה לבון • והוא
 כת' סדי בהגעלה • ולזה הסכים הראש • ושי כת' סכינים גדולים צ
 צריכים שיפח ונעיצה בקרקע • ולא נהירא • טורי • פי' ז"ל דבסכינים
 גדולים שדרך לצלות בהם בשד חלפך הכשר מעל הגחלים צריך לבון
 ולא בקטנים • ודבי משה דבי יעקב פי' דבסכינים קטנים שאין דרך
 להיות בהן גומות די בנעיצה עשר פעמים בקרקע קשה ואף בקטנים
 דוקא לחתוך צונן די בנעיצה אבל לחתוך דותח צריך לבון • שפר
 חמצות • סכין שיט בה נמו' אסור להשתמש בה עד שילבנו היטב
 יא' אפי' אם יש בה גומות והוא קטן צריך לבון • שפעמים מחפך בה ח
 דגוי בשד ומתקן בה מ' של חלב בעוד שהוא דחלק • וכת' הראש ומיחו
 אפי' לא לבן אלא חודו בדרך שנשתמש בו הגוי על ידי האש שפי' דמי
 • טורים אשכח נשאל גדול הדור מה' יעקב ויחל ז"ל על ח
 הסדוק שנחתך בסכין של גויס מה דינו • והשיב דבפרק כל הבשר א
 אמרינן צנן שחתכו בסכין של גויס • ופי' ושי בלשון אחד משום ש
 שמגובית שהוא בעין על הסכין ולזה הלשון היה אסור והגויס איסור
 נאמנים לו ל' שיש להם סכינים מיוחדים לכך • ובמקומות שנואנים
 לאכול כרוב שנחתך בסכין של גויס ממ' צריך גירוח או חתוך במקום
 החתך • ובבב' נבדק נהגין בו אסור • עכ' אשמש טעם דח
 דחשבינן סתם בלי גוי אינן בגי' יומן • כת' הראש משום דהוי ספק ספקא
 ספקאם נשתמשו בו כיום ואפי' נשתמשו שם נשתמשו בו בדבר ה
 הפוגם וכיון דספק ספק הוא תלינן להקל • טורי' אשן **אמר**
המחבר מה' נשלם דיני אסור והיתר שרם אתחיל בדיני נגף אבי
 ה' זה אחת מן המיד' בענין נאמנות בדיני אסור והיתר • וז"ל בפרק
 האשה רבה טיבמות • יד חרוקין יש בענין נאמנות באסורין •
א • בכל דבר שהוא ספק ולא אתחזק לא אסור ולא היתר • עד אחד
 נאמן שהוא מותר • **ב** • ויבא דאתחזק היתרא ואם עד אחד אסור הוא

יט'

אין נאמן אם אינו בידו הא אם בידו הוא נאמן • **ג** • ויבא דאחזק א
אסורא ואבר עד אחד היתר הוא אינו נאמן כיון שאינו בידו הא אם יש
בידו נאמן • **ד** • כל אדם נאמן על שלו • **ה** • עמי הארץ והשודים אין
נאמנים על שלהם כדאית בכתובות חבדין שנבנסין לעיר ואבר אחד מ
מתן שלי אינו בתוקן ושל חברי בתוקן אינו נאמן בשום דחיישין לג
לגומלים שם הוא בעצמו אינו נאמן אעפ"י שחברו מסייעו • **ו** • האומ
לחברו טבל שלך בתוקן ואם לו היאך וחיביב משאמרתי לפדוני לתקנו
והוא אמר לי תקפתיו נאמן • **ז** • אשת איש נאמנת לומר אשת איש
הייתי וגרשה אני • כיון דלא איתחזק אסורא דהפה שאסר הוא הפה ש
שהתיר • **ח** • אשת איש שאכזה בת בעלי בעד אחד נאמנת • **ט**
חבר שמת והניח כגורה בלאה פירות כל פירותיו מתוקני דחזקת וזה
שאינו כוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן • **י** • אינו נאמן לומר כהן
אני להאכילו תרומה ואפי' שעתיד לגלות • **יא** • כל דבר שהוא בידו
של אדם אפי' אתחזק היתרא נאמן עד אחד לסמי • לא שנא עד אחר מ
מכחישו לא שנא אין מכחישו או אומר אני ידע או שותק כיון שהוא
עוד בידו • **יב** • דבר שאין בידו עתה ואיתחזק היתר ואומ' נשכחו אין
נאמן ואפי' שתק לו או • ולאחר זמן אמר לו אני מאמינך שפיר דבי
ובלדין אותו לומ' כך • **יג** • אפי' דבר שאין בידו עתה אם אמר לו כ
כאשר מצאו היו כאלו היה • **יד** • ברשותו מאחר שלא מצאו מקודם ל
לכן לומר לו • **יז** • עד אחד אמר אכלת חלב והלה שותק נאמן וכן
נשכחו שהדותיך בפניך והלה שותק דהיא שתקה כהודאה דמיא • ש
שהיה לו להכחישו • ואפי' אומ' אחכ אני מאמינך או אני ידע • **יח** • עב'
אשנא המתארח אצל בעל הבית בכל מקום וככל זמן • ויבא לו יין
בשר ובכינה וחתיבת דג הרי זה מותר ואין צריך לשאול עליו אעפ"י ש
שאינו מכיר אלא שיודע שהוא יהודי • ואם הוהזק שאינו בשר ואין מ
מדקדק בדברים האילו אסור להתארח אצלו • ואם עכר ונתארח אצל
אינו אוכל בשר ואינו שותה יין על פיו עד שיעיד לו אדם בשר עליהם
מדרכי פרק ר' ישמעאל • אשנב • כתבסמ' אס' גוי משמש בבית
ישראל ונתן הבשר בקורה ואין ידוע אם הדיחו אם לאו נאמן בכשיח
לפי תומו ואם ידע שדר' ישראל להדיחו והיה שם אפי' נער שיודע בשיב
א"ח או אפי' גבס ויוצא מותר דמרתת הגוי ויש אוסרין בזה • **יט** •

דיני יין נסור

כתב ה"מבם אס' נתערב פיין מעט דבש או מעט

שנ

שאר הואיל ואינו ראוי לנסך דרי הוא כיון מבושל וכשר • ומותר ל
לשתותו עם הגוי • וכתב הראש אין לסמוך על זה שעקר הגזירה משום
בנותיהם אלא שהחמירו לאוסרו בהנאה כיון שנתבסך לפני עון • וכן
כתב הרשבא • וכן נוהגים העולם • טורים רבינו בשלם רצה
להתיר החומץ במגע גוי • והרשבא כתב שוחו סימנו כשהוא רותח על
הארץ • וד"ת אוסרו לפי שאין אנו בקיאים בחומץ שישיין שגראה ב
בחומץ והוא יין גמור כמו יין שלא נתבשל בענביו כל צרכו • • וכן נו
נוהגים לאוסרו • והבוסר מן הראוי שלא יהיה בו דין יין נסך דלאו בר
נסך הוא אלא שד"ת מחמיר בו לפי שאין אנו בקיאים מתי נקרא בוסר •
טורים • יש רוצים להתיר בוסר מדתנן במסכת שביעות הבוסר
משהביא מים אוכל בו פתו בשדה וכו' • הרי שנקרא לחלחית ש
שהבוסר הוא מים מכל מקום אוכל ד"ת אין אנו בקיאים מתי קרוי יין או
מים ופעם אחת היו כל היינות של אותה השנה בוסר ולא נתבשלו יפה
וכי תאמר שלא נהג דין יין נסך באותה השנה • ספר המצות

אשכנז האי גוי דשרי חמרא לבי מלחא שרי • ונראה
דבמקום עשיית המלח אם הגוי נתן יין כמלח כשמתרחץ אותו מותר
שמתייבש והולך לאבוד • ומכאן יש ללמוד היתר על המלח במקומות
שנותנין בו דם כשמתרחץ אותו כדי שיתלבן שמותר שנעשה כזורק
מים לטיט שמתייבשין • וכן פסק"ת דמותר לבשל דיו ביין נסך •
וה"י פ"ז ז"ל • אותם שמחמירים ביין סתם לאסור בהנאה אסורים לתקן
דין ביין של גוי • אבל אם כתבו את הספר מותר לקרות בו דכיון שה
שהכתיבה יבשה נעשה כזורק מים לטיט • מ"דכי

ואני המחבר שמעתי בשם הגדול כה"ד יוכף קולן וצ"ל שח
שהתיר מטעם אשר אמרנו הקוללינו דין קונפשי אע"ג שנותנין חומץ ה
לתוך הקוללינו כדי לצמתם ולתקנם מפני כי החומץ נשדף בהן אבל
מ"דכי אבי ז"ל לא אכל מהן רבינו אפרים התיר במקומות שהגויים מ
מייבשין בתנור שברי יין ונותנין אות בעפה כדי שתחמץ במקו שאור
דכיון שנתייבשו כתנור חשובין הן כמו לאור שנים עשר • וד"ת גער
בו ואסר בא העסה דכל דבר שנעשה לטעם אפי' באלף לא בשל •

מ"דכי אשנה התפר הוא שנותנין מים על גבי חרצנים • כתב
הראב"ד שאין בו משו"יין נסך אאכ"נתן ג' מדו של מים ומצא ד' והראב"ד
בת שאין להתיר מגע גוי בשום תמר • וה"ד יונה בת שברי שלנו שת
שתמרן ולא מצא אלא

כדי מדתו פעם ראשון אסור ופעם שני פותר • אבל שמרים של גוי ל
לעולם אסורים אפי' לא מצא אלא כדי מדתו אפי' תמזן כמה פעמים •
ומים שנותנים על החרצנים שנדרכו ברגל ולא נעצרו בגלגל וקדחה •
פעם ראשון ושני אסור אפי' לא מצא כדי מדתו שהזנים בולעים מהמים
ויוצא היין שבהם הלכך לעולם יש בו משום מנע גוי עד שיחא גרוע כל
כך שאין דרך בגי אדם לשותתו ואם נעצרו בגלגל או אין בהן משום יין
נסך אלא אב נתן ג' מדות שלמים וצא ד' • וכן הוא מסקנת הראש •
אשנו חרצנים וזנים של גוי תוך יב' חדש אסורי בריאה ולאחר יב'
חדש מותרין • וכן שמרי יין ופיהו כת' דת' שלא התירו זנים שמרים וח
וחרצנים אחר יב' חדש אלא בשתמזן תחלה במים אבל לא תמזן אסור
לעולם אפי' יבשן בתנור מיד ולזה הסכים הראש • אשנו אם
פנה חרצנים וזנים והבדילם מן היין והיין נמשך מצד העליון לצד ה
התחתון ובשאר היין עוכד לבדו משוך בקרא המשכה • ובאסור כל מה ש
שבגת אפי' לא נגע אלא בחרצנים אם יש שותתו • וזהו שכתב
וה' מבין כת' אפי' יש בו טומא על כבת להטותו • אלא משום ג
מגעו אבל כל זמן שלא הבדיל חרצני וזנים אינו נמשך המשכה
אשנא לכאורה נר' שמוותר לדרך עם הגוי • וזהו שכתב החמיר לאסור
כיון דבהמשכה כל דהו נעשה יין נסך אי אפשר להזהר בו ממגעו של
גוי אחר המשכה • שורי' יש שהיו דורכי עם הגוי בניגית' ושפיע' דת'
והקפיד ורצה לנדותם • ממנ' אשנא נר' תושב שקבל עליו ז'
מצות כת' הרשבא שמגעו אסור בשתיה ומתוך כך פסק שגר שפל' לא
טבל אסור בשתיה נכ' והראש מתיר בשניהם אפי' בשתיה • פסק דת'
הקונה עבדים מן הגוים אעפי' שפלו וטבלו עושים יין נסך עד יב' חדש
ודוק עכ' שאינו מתנייר מדעתו אבל נר' שמתנייר מדעתו מיד לאחר
ל' יום שפל' וטבל אינו עושה יין נסך • וכן פ' הראש אשם בתב
ה' מבין אחז חגה' בכלי פתוח של יין ושכשכו אעפי' שלא הנכיהו ולאב
נגע ביין באסור היין • ולא נראו דבריו להראש פורים אשנא
בשנותן הגוי סל בתוך הגיגית רחבה ולוקח הישראל מן היין שבסל זה
קרוי המשכה ואם נגע אחר בן גוי בזנים ובחרצנים הדרוכים ובעושים
באסור הכל • או שמא בלא לקחת יין שבסל כיון שנכנס יין צלול בסל
קרוי המשכה לאסור מה שבניגית' לכן יש להזהר • מ' דכ"ל • אשנא
היה יין יוצא דרך בקב ונתן הגוי ידו על הבקב ומגעו מלצאת מה שמן

וַתִּקַּב וְלִמְעַלָּה אָמַר אֲפִי' בְּהִנָּאָה וְכֵה שִׁמְכִּי וְלִמְסָה חֲלִיחַ מוֹתֵר אֲפִי
בִּשְׁתִּיָּה • וְרִשִּׁי אוֹסֵר כָּלוּ בִּשְׁתִּיָּה • וְלִת אוֹסֵר כָּלוּ בְּהִנָּאָה • וְלִרְב אֶלְפָס
שִׁלְמַעֲלָה אוֹסֵר בְּהִנָּאָה וְשִׁל מָטָה אוֹסֵר בִּשְׁתִּיָּה וְכֵן עֵקֶד אֲשַׁסָּה
בִּת וְלִאֵש בִּתְשׁוּבָה אִם נִגְעָה הָגוּי בְּקִלּוֹחַ הָיִן • הָיִן מוֹתֵר אֲפִי' אִם נִגְעָה
בְּכִתְכוּן וְיִרְאָה מִדְּבָרָיו שִׁמְתִּירוּ אֲפִי' בִּשְׁתִּיָּה • וְהָאֵבֶד אוֹסֵר
אֲשַׁסָּה נִגְעָה גוֹי שֶׁלֹּא בְּכוּנָה עַל יָדֵי דְבַר אַחֵר • כִּגּוֹן שִׁישׁ לוֹ קֶהָ
בִּידוֹ וְנִגְעָה בּוֹ בֵּינָן שֶׁלֹּא בְּכוּנָה אוֹ בְּכוּנָה מִנֶּע אֶלֶּא שְׁאִינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא
הָיִן רִשִּׁי אוֹסֵר בִּשְׁתִּיָּה • וְלִח וְהָג' וְרִב אֶלְפָס מִתִּדִין אֲפִי' בִּשְׁתִּיָּה • וְלִזָּה
הַסִּכִּים הָרִאשׁ • שׁוּרִים • בִּת' כְּאוֹר זִדּוּעַ הָגוּי שֶׁנִּגְעָה בֵּינָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וְכִוּוֹנָתוֹ שֶׁל גוֹי הַנּוֹגֵעַ לְהַכְעִים הַיִּשְׂרָאֵלִי • וְלִהֲפָסִידוֹ מוֹתֵר אֲפִי' בִּשְׁתִּיָּה
דְּדִבֵּר כֹּזֶה לֹא גִזְרוּ עָלָיו רַבֵּנָן • וְכֵן כִּתְב' רִאשִׁיָּה • הֵיכָא דְּזִרְקָה הָגוּי חֲפִץ
לְבוֹר לְהַכְעִים אוֹ כַּחֲמָתוֹ אֲפִי' דְּקִאֲזִיל מִינִיָּה שֶׁתִּפְסֵם בּוֹ מוֹתֵר בִּשְׁתִּיָּה •
וְכֵן נִמְצָא בִּתְשׁוּבוֹת הַנְּאוּנִים וְקִרְיָה דְּדִבֵּר בְּעִינֵי אֲפִי' אִם נִגְעָה הָגוּי בִּ
בִּידוֹ לְהַכְעִים שִׁמְתִּירוּ בִּשְׁתִּיָּה וְכֵן כִּתְב' רִבִּי בְּרוּךְ מִשּׁוּם דֹּאֵן אִדָּם אוֹסֵר
דְּבַר שְׁאִינִי שֶׁלּוֹ הֵיכָא דְּלִצְעוּרִי קָא כְּכוּיִן • וְכֵן נִמְצָא כִּתְב' בִּתְשׁוּבוֹת
רִב' נַחֲשׁוֹן גִּאֲוִן שֶׁפֶעַם אַחַת הָיָה בּוֹרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִלֹּא יִין וְבֹא אִנְסָא
אֶחָד וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְהַכְעִים וְהָיָה לְשֵׁם זֶקֶן אֶחָד יָדָא שְׁבִים שִׁמְרָג
עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם יִתְ • וְשִׁמְעֵנוּ שֶׁלֶּקַח מִן הָיִן כְּכֹלִי וְשִׁתָּה הִיבְגוּ בִּפְנֵיָה
הָאִנְסָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רְגִיל לַעֲשׂוֹת כֵּן לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר • וְכִתְב' שֶׁבֶם אִם
דְּחָק גוֹי אֵבֶן אוֹ כָּל דְּבַר לִיּוֹן אֲפִי' בְּכִוְנָה לֹא נִסְכּוֹ וּמוֹתֵר בִּשְׁתִּיָּה וְכֵן
הוֹחֵר ר' • וְכֵן נִשְׁמַע עַל רִבִּי יוֹסֵף הַגִּזְלוֹל שֶׁהִתִּיד אֵיִיקָה בְּגוֹי • וְכֵן הָב
דְּבִיחָג אֶת דּוֹרוֹ • מִדְּכִי אֲשַׁסָּה מִנֶּע גוֹי שֶׁלֹּא בְּכוּנָה עַל יָדֵי
דְּבַר אַחֵר כִּגּוֹן שִׁישׁ לוֹ קֶהָ בִּידוֹ וְנִגְעָה בּוֹ בֵּינָן שֶׁלֹּא בְּכוּנָה אוֹ בְּכוּנָה
מִנֶּע אֶלֶּא שְׁאִינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הָיִן • רִשִּׁי אוֹסֵר בִּשְׁתִּיָּה • וְלִת וְהָג' וְרִבִּי
אֶלְפָס מִתִּדִין אֲפִי' בִּשְׁתִּיָּה וְלִזָּה הַסִּכִּי הָרִאשׁ אֲשַׁסָּה הָרִב' חֲנַנְיָה
אִסֵּר אֲפִי' בְּכַח כְּחוֹ • וְהִלְשָׁכָא כִּתְב' אֲפִי' עֶשֶׂר כַּחוֹת דִּיגִינָן לִיחַ כְּכַחוֹ
לְאוֹסֵרוֹ בְּהִנָּאָה כְּסִכְרָתוֹ שֶׁאוֹסֵר בְּהִנָּאָה כְּחוֹ • וְהָאֵשׁ זֶל' כִּתְב' בִּת
בִּתְשׁוּבָה עַל הַקּוֹרָה שֶׁגִּלְגַּל הָגוּי לְבָדוֹ רֵאִיתִי רַבּוֹתִי מִתִּדִין לְפִי שִׁישׁ
כְּמָה כַּחוֹת וְכֵן אִנִּי מִתִּירוּ אֲפִי' בִּשְׁתִּיָּה אֲשַׁסָּה כִּתְב' הָגוּי וְהַיִּשְׂרָאֵלִי
מִעֵיֶדֶב בּוֹ כִּגּוֹן שֶׁשְׁנִיָּהם עִידוֹ בִּיחֹד מוֹתֵר • אֲבָל אוֹסֵר לְכַתְחֵלָה שִׁמָּה
יִסְמֹךְ עַל הָגוּי לְבָדוֹ • כִּתְב' הָאֵשׁכָא יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה לְאוֹסֵר אֲפִי' בְּדִיקָבֵד •
וְהָמָכֶם הִתִּירוּ • וְכִתְב' עוֹד הָאֵשׁכָא כִּתְב' הָגוּי וְכִתְב' יִשְׂרָאֵל מִעֵרֵב בּוֹ מוֹתֵר
כְּמָה דְּבִר' אֲמוּרִי כְּשֶׁגִּלְגַּל יִשְׂרָאֵל וְגוֹי אֶת הַגִּלְגַּל וְלֹא הָיָה הָגוּי יוֹכֵל לִ
לְגִלְגַּל אִם אֵין יִשְׂרָאֵל מִסִּיעוֹ יֵשׁ ב'

אבל אם הגוי יכול לגלגלו אפי' אין ישראל בסיועו יש מי שהורה בזה ל
להחמיר דבסיוע אין בו שמש • וידאח לו שכותר שאף הגוי בסיוע ל
לישראל ולמה נעשה הגוי עקר וירשאל מסיועו שכל בדבריהם הולכים
להקל • טורים • אשע ישראל המערה מכלי שנידון לכלי ש
שנידוהגוי מותר אפי' בשתיה • ואם הגוי מקרב הכלי לצד הקלוח ל
לדשי אסור בשתיה • ולד' מבס אפי' בהנאה וכן היא מסקנת ה'ראש •
טורים • אשע בנצוק פסק דשי דהו' חבור • וכן דעת רב אל
אלפס • פי' המערה מכלי שיש בו יין על היתר לתוך יין של איסור •
רואין כאלו יין של אסור מעורב בשל היתר • ולת' פסק דנצוק לא הוי
חבור • וכן רב פלטי • וה'ראש פסק כדשי • וכת' דרב רבי כאיר היה נ
נוהג על פי גדולי צדפת דבהפסד מרובה היה מתיר נצוק כנון אם הו
הוציא מן החבית לכלי שיש בו יין נסך אבל לא בדגרי מועט • וכן פסק
המ'דכי זל' וכן פסק בה'רד' יעקב ווייל אשעא גוי המערה מן
החבית • פסק דשי שמה שנשאר בחבית מותר אע"ד נצוק חבור היינו
דוקא נצוק המחובר ליין שנאסר משום מגע גוי אבל זה שאינו מחובר
אלא ליין שנאסר מכחו של גוי לא החמירו בו לאסור נצוק • וה'ראש
כתב שגם נצוק זה אסור • ודעת ה'ראש כדשי • וה'שבא כת' בשם ה
הנאוני' דנצוק לא חשיב חבור אלא במערה לתוך יין נסך גמור אבל
המערה לתוך כלי של גוי שלא הודח הנשאר בו מותר אפי' בשתיה •
ובר' לי' כיון דטעמא של נצוק שאנו רואין אותו כאלו הוא מעורב ביחד
לפי מה שהוא הדבר שיוצק בו • כך הוא הדבר שמערה ממנו אם יצק
לתוך יין נסך גמור אין לעליון תקנה • ואם לסתם יינם יוליך הנאה לים
המלח או ימכרנו כלו לגוים חוץ מדמי יין נסך שבו ואם לתוך כלי שלא
הודח אסור בשתיה ומותר בהנאה • טורים • אשעב כתב
רבתינו שבצרפת הקדמוני' שייך של גוי בזמן הזה אסור בשתיה ומותר
בהנאה שהרי פוסק רבי' יעקב כרב שמחמיר בתינוק ומקיל בעבדים •
שאומר שם תינוק כן יומו עושה יין נסך ליאסר בשתיה • ופי' רבינו ש
שמואל וה'ריבן בשם דשי כי מצא בתשובות הנאוני' שהגוים בזמן הזה
אין רגילים לנכד והרי הן בתינוק כן יומו ומותר בהנאה • ולפי
מה שאמרנו יכול ישראל לקחת יין מגוי בשביל חובו • השתיר
דאביה וה'רד' דוד כד' קלונימוס ששאלת על גוי שנגע בקצף היין דל' ב
ברתיחת היין נר' לי' שאסור מקל וחומר מנצוק • מ'דכי • אשע
במצא עומד בשוק בין החביות אם נתפש כנגב על הגניעה מותר אע"פ

שאינו נתפש כגנב על הכניסה אם אין נתפש כגנב על הנגיעה אסור
והי' בתכל' היבא שהדלת פתוח אפי' אינו נתפש כגנב מותר • וכל
היבא שנתפש כגנב אפי' אינו נתפש כגנב אלא על הבניסה לבד מותר
ואפי' הדלת נעול • וכן הוא מסקנת הראש זל אשעה לפי מה
שפסק ר"ת דסני בחותם אחד וסתיבת החבית הוי כחותם אפי' הודיעו
שהפליג מותר כיון שהוא סתום וכן יראה מדברי הראש • וממ' עתה נו
גוהגים להצריך שני חותמות • ואין להקל חש גוהגים לעשות שולים
שניים לחבית ולסתום הכנופה היטב ולסכסם עוד במסמדים אבל די
בד' יהודה השיב לרשי דחביות של עץ אסרו לשלוח על ידי גוי אפילו
חותם בתוך חותם דדוקא בחביות של חרס שזרח לעשות בהן נקב ו
ולסותכו די בסתימת פיהם כחותם בתוך חותם אבל בחביות של עץ י
יכולים להוציא יין מכין הגסדים ולא ידגישו כלל הלכך אין להם תקנה
אלא להכניס כל החבית בשק שאין בו שום תפידה מבחוץ וחתום פי
השק וכש' בגודות שבקל יכולין להוציא היין מבין התפידות • וכן כת'
הראש • אבל די השיב לרבי יצחק בד' יהודה דאין חלוק בין חביות ש
שלהן לשלנו ולא חיישינן לזיופא • גודכי אשעב יין נסך ג
גבור שנתערב ביין של היתר אפי' כל שהוא אסור בחנא אבל סתם יינם
שנתערב ביין של היתר • כת' ר"ת שבטל בס' כמו שאר אסורין וכן כתו'
בתשובה הנאוני כת' יד מרבי יוסף טוב עלם • ואין דעת שאר המפרשי'
כך אלא אוסר בכל שהוא ביין נסך גמור טורי' ועוד כת' ר"ת אבי
הנהגתי בעצמי להנהיג בעידי לערב קיתון של מים בכל חבית וחבית
שאם יקרה שיתערב יין נסך מעט בחבי' יש להתירו דסלק את מינו כמי
שאינו מינו ושאינו מינו מדבה עליו ומבטלו כי לא נסמכתי על מה ש
שפסקתי דסתם יינם מין כמינו בטל גם' לא לי ולא לאחר' • אך אם יש
הפסד ברובה התורה חסה על ממונם של ישראל • וכת' הר"ד פרץ דכל
הגדולי' שוים בדבר הזה דבזמן הזה בטל בס' מ"דכי • והמנהג להתיר
יין של גרים בזמן הזה בס' בין כמינו בין שלא כמינו ומותר בהנאה •
אשעג יין שנתערב במים אוסר בגותן טעם • ים דהיינו בס' כמו כ'
בשאר אסורין • והאבד כת' כיון שנתערב במים עד שיהא

בו יתר מכדי מזיגה פוגמו ופותר אפי' בשתייה הלכך אם יש במים ששא
 חלקים מן היין מותר אפי' בשתייה וכן פי' רבי יצחקי אשעה
 כתבו הנאונים דכל כלי חרס דינם שוח טאם תחלת תשמישן ביד גוי
 צריכין עירוי אבל ה'אש כת' שאין זה הדין בכל כלי חרס אלא באותן
 הידועים שהן מכין אדמה שבפעם ראשונה ושניה בולעין והרכה ומין
 האדמה גורמת להן או שלא נשדפו בכבשן אבל סתם כלי חרס די להם
 בשכשודי טורים אשעט אומר רבי יחיאל מפליש דהגי
 כוסות של זכוכית ששתו בהן בשאר ימות השנה אסור לשחות בהן ב
 בפסח ואפי' על ידי עירוי משום דהוה ככלי חרס ואעג' דתשמישו ב
 בצוקן ממ' שורין בהן פתיתין של לחם חם ביין והוי כבוש ודאי הוא
 כמבושל ו'אביה כת' כלי זכוכית שיעא ולא כלע' מרזבי
 כל מקום שאמרו חכמים סכסוך כת' דת' שצריך ג' פעמים • ובספר
 התרומה חלק טאם תחילת תשמישו ביד גוי צריך ג' פעמים ואם תחלת ת
 תשמישו ביד ישראל די בפעם אחת • טורים אם בא לעשות
 ערד לכלי המזופף שמכניס לקיום כת' ה'אבר שצריך להסיר הזפת ת
 תחלה ית' אש כת' שאין צריך וגדולה מזו כת' בספר התרומה דאפי'
 בהסרת הזפת מלבד סגי וה'מבן תפס עליו בזה ואם דלא סגי בזה ובפ'
 אין צריך להסיר הזפת קודם הערוי בדפי' טורים אשפ
 כת' ה'שכא יש מגדולי המורים שאמרו שאפי' בדבר שמכניסו לקיום
 אינו בולע יותר מכדי קליפה לפיכך אם העכיד עליו פלקט ורהיטני
 או קלפו בקדום הוכשר • ויש מרבתי שאומרין ונראין דברי
 הבתירים אשפא כל דבר שצריך עירוי אם הכניס בו ציר או
 מורים מותר ליתן בו יין אחכ' שהציר שודף ומבטל טעם היין • ובת'
 ה'אש שאין צריך להשהות בו הציד אלא קצת • וה'אש זל' כת' שצריך
 להשהות בו מעת לעת וכן כת' ה'מבם כת' ה'שכא הניח כליו תחת
 הצנור שמימין רודפין וגשתחו שם שתיים עשרה שעות מותר שהבים ת
 הרודפים העונדים עליו מעבר לעבר מפליטין היין הכלוע בדופני הכלי
 וה'אבד אמר שלא אמרו כן אלא בעקלים שאין היין מתכנס בהן וכ
 וכיוצא בהן אבל גודות והקנקני' ושאר כלים לא סגי להן בהבי' השולח
 כלים ביד גוי צריך לחותמו שכל כלי ששהה ביד גוי אפי' שעה א
 אחת צריך הכשר כפי ההכשר שצריך אלו היה ישן ביד גוי וכא' ישראל
 לקנותו ממנו וה'מבן כת' דמותר בחותם אחד ולשי' כת' שצריך

אותם בתוך חותםי טורים נגוב כת' ה'מה שאם הכלי יבש
מקנחו במים ואחכ' מדיחו יפה יפה. ואם הוא לח מקנחו באפר ואחכ'
מדיחו במים ואחכ' אפר ומים פעם שנית. וה'ראש כת' לקולא עבדין ו
וסניא ביבש במים ואפר וכלת אפר או מים. טורים

דיני נדה

אמר המחבר

בהיות בי דיני נדה הם ענפים רבים מ
מתפשטים ויוצאים משרש איסור כ
ברת דרכי מעמי וארץ מתיהוים כי נפל פחד עול התורה והפרישות
עליהם. ולא שתו לבם גם לזאת המצוה אשר היא סגולה למין היהודים
ונקדאים קדושים. מקדשים עצמם כמותר להם מן התורה. כי יש הרבה
תקנות שתקנו חכמים במצוה זו וגדלו גדד וסייגים בסוגים ובפרטים
באשר תמצאם ודרושים ונחקק' בספרי התלמוד והפוסקים. אמרתי
אתוה תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים והחרדים על דברי ה
חש' וארשום כל הדיני והמנהגי והנהוגים במצוה זו לכל אשר
בגע אלדי בלבבם. זה שי' יראנו נפלאות מתורתו. וכן יהי רצון אמן
אשפד בשעת וסתר צריך לפרוש מפנה עונה אחת אם הוא ביום
פורש ממנה אותו היום כלו אפי' אם הוסת בסופו ומותר מיד בלילה ש
שאוחריו. וכן אם הוא בתחלת היום פורש כל היום ומותר כל הלילה ש
שלפניו ושל אחריו בין שקבעה הוסת בג' פעמים או בפעם אחת. ובת'
ה'אבד אם רגילה לראות בהנץ החמה. ולא קים לו שפיר אי קודם הנץ
החמה אי לאחר הנץ החמה
יש מחמירין לאוסרה כל היום וכל הלילה וזהו שעתא כולה ש
שעת הוסת היא. ויש אומרים שאינה אסורה אלא ביום. והכריע הוא
בדברי המקילין ואס' רגילה לראות ראייה ברובה מקודם הנץ החמה עד
הנץ החמה איבא כאן דאמר שאסורה כל היום וכל הלילה וזהו
שעתא כולה שעת הוסת היא. ואכ' מאן דאמר דאחר התחלת הוסת א
אוליגין ולא מיתסרא אלא בלילה. וה'אבד בת' שאינה אסורה אלא
בלילה וביום כשיעור שנמשך בו. ואם וסתר נמשכת כ' או ג' ימים ש
ששופע או מדלפת כ' או ג' ימים. בת' ה'אבד שכולם חשוכים ב

בעונה אחת ואעפ' שהגיע תחלת הזכות ולא ראתה צריכה לפרוש כל ימי משך הוסת • וכן כת' הרמב"ן שחוששת לכל ימי משך הוסת שכל יום ויום וסת בפני עצמו ואפי' נעקד יום הראשון חוששת לשאר הימים עד שיעקרו כולם והלזה כת' שאינה צריכה לפרוש אלא עונה ראשונה של הוסת • וכיון שעברה העונה ולא ראתה מותרת ולזה הסכים הראש ובס' זר אור זרוע נכק שיפרוש קודם לוסתה בד' שעות דהיינו יום ולילה או לילה ויום וחומר גדולה היא ושאלת באשה שאין לה וסת קבוע אם היא אשה שמשנה וסתה לאחר או להקדים ב' או ג' ימים • יפרוש הימנה בזמן הנעת וסתה ב' ימים או ג' קודם ושלום יצחק בר' אברהם • אשכנז היוצא לדרך צריך לפקוד אשתו • "אפי' סמך לוסתה • וכן פי' הר"ר שמשון איש ירושלי' דקיימא לן וסתות דרבנן וכן בשאלתות • וכן פי' ר' אבל דת' פי' שאסור לפקדה בתשמיש ולא אמרו לפקדה אלא בדברי רצונו ולא חיישינן שמא יבא עליה אשפה כל אשה שאינה עסוקה בשחרות פ'שי שאינה צריכה בדיקה לבעלה אפי' אין לה וסת וד' פסק ביון שאין לה וסת אפי' לבעלה אסורה עד שתיבדק • וכת' הראש זל' כל כפי' ד'שי' אלא ששלא מלאני לבי להקל כי דברי' דת' קבלה הם • שו"ת • ופסק ד' ודשכס פ'שי בין יש לה וסת בין אין לה וסת לא בעי בדיקה בין קודם תשמיש ביו לאחר תשמיש • ואפי' אם רוצה לבדוק לא שבקינן לה כדי שלא יהא לכו נוקפו ופודש • כדרכי • ומסקנא דמילתא אשה שיש לה וסת אין לה לבדוק אלא ביום וסתה ובשעת וסתה ואז היא מחוייבת לבדוק ואם לא בדקה טמאה יאפי' אם אחרי הוסת בדקה ומצאה טהורה • ואשה שאין לה וסת לפי' ד'שי' וד'ת צריכה לבדוק שחרית וערבית לבעלה אבל דשכס וד'י פסקו דלא בעי בדיקה • וכן בספר התרומה וסמג' מרדכי וזה לשון הרמב"ם בפרק ד' דאסורי ביאה הצנועות אינן משמשות עד שיבדקו עצמן תחלה קודם תשמיש ואשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפיכך היה משמש בב' עדים אחד קודם תשמיש ואחד לאחר תשמיש אבל אשה שיש לה וסת אינה צריכה לפני תשמיש אלא משום צגיעות אבל לאחר תשמיש הכל צריך שני עדים אחד לו ואחד לה • אפי' זקנה וקטנה ומעוברת לא תשמש אלא בשני עדים עכ' ואיני יודע דעת' המיימוני בבאן הזה דהוא דלא כרב אלפס ולא כבעלי חתוספא • ופסק גדול

חדור מ'ור יעקב מולין זל' דלבעליה אין צריך בדיקה והחמיר
יחמיר והמקיל לא הפסיד ובאור זרוע כת' שטוב להחמיר • וחגי מילול
לפני תשמיש • אבל שחרית וערבית ראוי להחמיר דאין כאן טעם ש
שלא יהא לבו נוקפו עכ"ל • הא דאמרינן הני מילי לטהרות אבל
לבעלה אין צריכה בדיקה • אדיעבד קאי אבל לכתחילה צריכה כל ה
הני חומרות מרדכי • והך בדיקה פ"ר אלפס שבדוקן אחר
תשמיש הוא והיא אשפו אשה שרואה דם מחמת תשמיש אם
יש לה מכה באותו מקום תולין בדם מכתה ונאמנת אשה לומר מכה יש
לי באותן מקום שדם זה יוצא ממנה • וכת' הר"א בדבזמן הזה לא
סמכין אהך בדיקה להתירה • ועוד אפי' אם ידוע שהוא בא מן הצדדין
הרי בנות ישראל גזרו על כל רואה טפת דם בחדל שצריכה ז' נקיים •
ולא נהיא להראש אלא ודאי סמכין ואם ידע שבא מן הצדדין שהיה
והוא כן כת' שבזמן הזה אין תולין בדם מכתה שאם היינו תולין צריכין
אנו לבדוק אם דם מכתה משונה מדם ראיתו ועכשין אין אנו בקיין ב
במראות הללו לידע אם הוא משונה אם לא • ולא נהיא להראש אלא
תולין בה הכתם לומר שאינו משונה עד שיודע לנו שהוא משונה על
פי חכם שיראה שניהם וזה יוכל כל אדם לידע אם דומין זה לזה אעפי'
שאין אנו בקיין במראות דמים טמאים וטהורים • בשני דמים שהם ל
לפניו יוכל להבחין אם הם שוים או משונים במראיתן • רשון
טורים • אפי' רואות טפת דם בחדל יושבות עליהן ז' נקיים •
לאו משום דבפחות מחדל אינו טמא וזה תנן ומטמאה בחדל • וכ
ובפחות מכאן אלא לכך נקט חדל אפי' שאין עתה יכול לחלוטו כג' ד'
ראיות למנותה בזבה גמורה אם ראתה בימי זיבה אפי' הכי יושבת עליה
ז' נקיים • הנהא' בשעדים כדורא וכן כת' בעל השערי מדורא בעצמו •
• אשפו כת' הר"א בדם הפילת חתיכת דם אפי' קשה כאבן ואינה
גיבוח טמאה וז"ל הלוי בתכ שגם חתיכה אם אינה בימיח טהורים • •
ולזה הסכים הראש טורים דם הידוק חכמים כשהיו • פ"ר'
דידוק הוא צבע הדומה לחלבון כיצה או זחב וכדורות הללו אין אנו
בקיין לראות דם לישען על חכמתינו לטהר שום דם הבטח • ל'
לאדמימות אסלא

שיחיה לבן או ירוק כמראה הזהב • אשיליו • דם הירוק דמשתהין
 כרבנן דעקביא • בין מראה ירוק שקורין ייאלדו • בין מראה תכלת ש
 שקורין ביו או ציליפטו • בין מראה שקורין ווידו כולן בכלל ירוק
 הן • דכל ה' דמים הטמאים באשה נוטין לצד ארמימות כדמשכע בפרק
 כל היד • מ'דכי אשפט • מצאתי בשערים כועל כעילת מצוח
 ופורש בין כתולת כוגרת בין שאינה כוגרת בין ראתה בין לא ראתה •
 וכן כת' ראביה כשם רשי וכל הגאונים אפי' לא הגיע זמנה לראות כועל ב
 בעילת מצוח ופורש מיד שאי אפשר לחבורה בלי דם • וכן כצאתי ב
 בקובץ של רבי' מנחם הלוי וכמדימה שמן ה'רוקח הועתק • וכן קבל מ
 מרבי' יבק וכן פסק בספר החכמה • פק דבתובות • ומהלם פסק שאם
 ספרה ז'נקיים קודם ונשואין ואחכ' דחו הגשואין צריך לספור ז'נקיים
 אחרים וכן כת' ר'שם • מ'דכי אשצ כיצד קובעת לימי החדש
 בדלוג כגון שראתה בטו' בגיטן ויו' באייד • ויו' בסיון • וקאמר דהבא
 נבי קובעת כג' ראיו' וחוששת ביח' בתמח' ויס' באלול ושמוא' סובר שלא
 קבעה וסת' אלא כד' ראיות שאין הראיה הראשונה מצטרפת כיון שאין
 ההפלגו' שוות ולא קבע' אלא שראת' גם ביח' בתמוז' וזו' פסק כרב' וכן
 ה'ראבד • וה'מכס כת' כשמואל וכן ה'מבן • וכן הוא מסקנת ה'ראש •
 יש קובעת וסת' על ידי מקרים שיארעו כגופה כגון שפיהקה ורואה ופי'
 לשי' באדם שפושט זרועותיו מחמת כובד • וזו' פי' באדם שמוציא קול
 דרך הגרון ויש מפרשי' באדם שסותם פיו מחמת כובד • ושלשתן אמת
 דכל שנוי חוש הנוף הוא סימן להתעוררות הדם • וביון שהחזיקה צ
 צריכה לחוש לו • טורים אשצא כת' ה'שכא מעוברת לאתר ג'
 חדשי' לעבודה ומניקה כל כד' חדש אחר לידת הולד אינה קובעת וסת'
 אפי' מת הילד או גמלתו שדמים מסולקין מהן כל זמן עבודה וכל כד' ח'
 חדש • וכשם שאינה קובעת וסת' בימי עבודה ובימי מניקה כן אינה ח'
 חוששת לראיה שתראה באותם הזמנים דראיתה קלה מוסת שאין קבוע
 שכסולקת דמים לגמרי • ויש מגדולי המורים שאמ' שחוששת לה כדרך
 שחוששת לוסת' שאין קבוע וראוי לחוש לדבריהם • וה'מבן
 כת' שקובעת בהן וסת' מעוברת משהוכר עובדה וכניקה כל כד' חדש
 אינה חוששת לוסת' הראשון אפי' היה לה וסת' קבוע והגיע תוך הזמן
 הזה אינה צריכה בדיקה ופותרות לבעליהן

ואפי' שרפעות וראות דם באותן עונות שהיו למדות לראות בהן אינו
אלא במקרה • טורים • דיני כתמים • אמצע • לא גזר
דין כתמים בקטנה שלא הניע זמנה לראות ודחינו שאין לה יב' שנים לא
נשא אם היא בתולה או בעולה ואפי' כדינה מלכלך בדם אינה חוששת
אפי' אם ראתה כבר שתי פעמים • אבל אחר שתראה ג' פעמים יש לה כ
כתם • וה'מכן כתב שאין לה כתם עד שתראה ד' פעמים וה'אש לא כ
כתב כן • כתם שנמצא על בנד צבוע פליגי בה • תנא קמא בטמא דר' י
יונתן מטוה ה'מכן פסק כתנא קמא וה'מכן פסק כד' יונתן • וכתב ה
ה'אש בכתמים שומעין להקל כל דם שנמצא בגופה אין תולין להקל ל
לומר אם עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים • רש' אומרים א
אפי' אם נמצא בגופה תולין להקל • והראשון עקר • פסק גדול בדרוז
מה'ר' יעקב מולן זל' המוציא כתם יש להמתין שש עונות כמו רחצה ד
דילמא השתא חזיא • ואפי' לא שמעא לא נהגינן לחלק משום סרך חב
חברתה • עכ' • נתעסקה בכגרים ונהג' בו כגרים ועוד או שני גריסין
טמאה • אעפי' שאם נתלה כגרים בעסק שנתעסקה לא ישאר בו כגרים
ועוד שחלא שיעור כתם • ובן אש נתעסקה; בפחות מכגרים ונמצא על
עליה כגרים ועוד טמאה • ואין צריך לומר בנתעסקה בכגרים ונמצא
עליה שני גריסין ועוד • וה'שבא זל' שה'גבתעסקה בפחות מכגרים •
ונמצא עליה כגרים ועוד • וה'מכן טוה בפחות מכגרים ונמצא עליה ש
שני גריסין • וה'אש כתב כסברא ראשונה • • כתב גדול בדרוז
מה'ר' יעקב מולן זל' שיעור כגרים בכו' תשעה עדשים • ושעות סופר
הוא במ'דבי שכתב ט' שיעורות • אלא ש' עדשי' על ט' עדשי' טוה לר' ש
שיעורות • עכ' • כת' ה'מכן שגם בתם הנמצא על כשרה אינו בטמא
עד שיהא כגרים • ורבי' שבשון כת' כמו ה'מכן שאפי' פחות מכעין חר
חרדל טמאה שכל הגוף בדוק הוא מדם מאכלת • הגזל' מיימוני •
יש אומרים שעכשו אין תולין כתם בשום דבר שאין תולין אלא כ
בדומה לו ואין אנו בקיאים במראה הדמים • ולא נהירא • וגדלה מזו
בת' ה'מכן שאינה צריכה להקיף הכתב לדבר שהוא תולה בו אלא
תולה מן הכתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום • טורים • כתב
ד'כא שבזמן הזה אין תולין בחזרים • תוספו פרק ה'רואה כתם
במצא כתם על העד שהיא בודקת בו אם הוא עגול שהורה עד כגרים וע
ועוד • ואם

הוא משוך אפי' כל שהוא טמא • וכן בסמנ' וכן במדרכי • כתב
ה'שכא יש מי שהורה שאין האשה חוששת משום כתם עד שתדע בב
מבדור שהוא דם וכיצד היא עושה תעביר עליו ז' סמנין אם עבר הרי
זה דם ואם עמד הרי זה צבע ואינה חוששת לה • ואין ראוי לסמוך על
זה אל' חוששת לו מן הכתם אבל אם עברה עליו ז' סמנין ולא עבר ודאי
שהורה היא שאין לה דם שאינו עובר על ידי ז' סמנין • והוא שהעביר
בסדרן • וכתב הלמבן שאין לסמוך על ידי בדיקת ז' סמנין לומר שהוא
צבע להתירה לבעלה • שלא הוזכרו בדיקת סמנין אלא לטהרות • א
אבל לבעלה אעפ"י שלא עבר על ידי סמנין חיישינן שמא דם הוא וא
ואסורה לבעלה • לשון טורים • בדקה בעד שאינו בדוק א
לה ולבחר מצאה עליו דם כתב ה'שכא שהיא שהורה אפי' בגדים ועוד
והוא משוך • ויש מי שהורה להחמיר בבגדים ועוד •
וכן כתב ה'ראש זל' שדינו כשאר כתם לטמאו בגדים ועוד • וכתב ה
ה'שכא יש מי שהורה מרבתי שאינו נקרא עד הבדוק • 'אלא שבדקתו
ולא הניחתו עד שבדקה בו שאני אומר כשהניחתו בכתם • ולא נראה
לי אלא כל שבדקתו בין הי' בין חכרתה ולא נודע שנכתב בו כתם כצד
אחר • ולא העביר אתו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים
ודי זה בחזקת בדוק • עכ' • טורים • פעמים שתולה בעצמה כגון
שלבשה חלוק בימי נדותה ולא בדקתו ולבשתו בימי טהרתה תולה א
אותה שמימי נדותה היא • וה'שכא כתב בזה אם נתכנס החלוק ולא
בדקה אותו ולבשתו בימי טהרת • אם נתכנס על ידי ישראלית ואינה
בפנינו לשאול אותה אם בדקתו בשעת כבוס אין להקל ולומר מימינ
גדתה נשאר בו • לפי שחזקת בגד ישראל בודקות החלוקים והסדינים
בשעת כבוס • טורים • אשצג פסק גדיל בדורו מהדר יעקב
מולן זל' על אשה שאין לה ופת קבוע אך בכל פעם טדאתה ראתה בס
בסימנין כגון מעטשת או חוששת פי כריסת ועתה נתקלקלה אות'
אשה ובשעה שיושבת על הכפל שעושה צרכיה מאד מצטערת ביציא'
מי רגלים ולאחר שתעמוד בצרכיה בודק' עצמה ומרצאת לרוב פעמים
על העד דם ואינו אדום כמשך דיהה כמו מוגלא וזה נמשך לה שנים
רבות • • והשיב לפי דעת מהר"ם החמיר בדבר כמו שהביאו המדרכי •
כיון שמצא דם על העד

אבל מחדר שלום ז"ל כת' שאם היא רואה תמיד על ידי כאב או תלין ש
שכא מחמת כבה ושהורה יאכל אם רואה לפעמים כלתי כאב שכא י
ועד בכאן יש סכך לומר שלא בא כן הבקר הואיל ואינו דומה למראה
דס אלא לסוגיא ואע"פ שאין אנו בקיאים במראה דס לענין כזה מקילין
עכ' האשה שהטילה מים בספל ונמצא בו דס כת' הרמבם ש
שטהורה בכל ענין בין עומדת בין יושבת בין מקלחת בין שותת וח
והראש ז"ל כת' דירשבת טהורה בכל ענין דכיון שהמקום רחב לא הי
הודי מירגלים לזקור להביא משם דס אבל בעומדת שהמקום צר לה
אם מזנקת לתוך הספל שהמי יוצאין בקלוח טהורה אבל אפי' שותת
על שפת הספל טמא טורים אשצו • תבעה להגשא
ונתפייסה צריכה לשיב ז' נקיים בין גדולה בין קטנה ואפי' בדקה ע
עצמה בשעת תביעה ומצאה טהורה שפא מחמת חימוד ראתה שפת
דס כחרדל ולא הרגישה בו ומונה שבעה ממחרת יום התביעה
יובת וראש י' מגדולי המורים שכתבו שאין צריכה לא הפסק טהרה
ולא בדיקה כלל בימי הספירה לא מהתחלתן ולא בסופן אלא כל שה
שיהתינה ז' ימים אחר הספירה דרי זו טובלת וטהורה • וליטא שצ
שצריכה בדיקה כל ז' אלא שאינה צריכה להפסיק בטוהרה שאע"פ שלא
בדיקה ביום התביעה להפסיק בטוהרה מונה מיום המחרת ז' ימים וכ
ובודקת בכד יום וכן כת' הרמבם • פורים אשצו בלה
שנבעלה בעילת כצוה צריך לכהוג בה כמו נדה בין לענין טבילה בין
לענין גזירות אלא שגדה אסורה לישן במטתה אפי' בשעה שאינה כ
בכטה ובכלה מותר לישן באותה כטה לאחר שעמדה מאצלו ואפי' כ
בסדין שהדם עליו • אשירי אשצו אשה ההולכת גודך ואין
לה בגדים נקיים ללבוש תספור ז' נקיים רק שהחלוק נקי בדם • ויש
חולקין • שעדים מדורא • אשצו דרך בגות ישראל להמתין
שלושה ימים לאחר התשמיש לספור שבעה נקיים מלכד יום שראתה •
דיוט שפוסקת בו כיצד אשה ששמשה עם בעלה בכוזאי שבת ואחכ'
ראתה דס אינה מתחלת לספור ז' נקיים עד יום חמישי בשבת אפי' לא
ראתה אלא פעם אחת ופסקה • ממ' פולטת שכבת זרע וסותרת ומטמאת
בראית דמים • שעדים מדורא • ואם ראתה אשה ג' ימים רצופים
אחר התשמיש ופוסקת תתחיל ז' נקיים מיום ה'מן התשמיש ואח' •

שערים מרולא • כת' ה'מבם נדה כיון שאינא ראוה לביאה אין חופתה
חפה עד שתטוה • ולא נהי'א להראש • טורים • נשאל גדול
בדורנו מה'ר יעקב מולן זל' על אשה ששמשה אי בעי לאמתוני ה'ימים
מתשמיש עד הלבון והשיב דוראי צריך להמתין ה'ימים וכן מדין ב
בני מרדא וכן מנהג בכל אשכנז • ואף כי לא נמצא בשום ספר אלא
בספר השערי מרולא משמע כן • פוק עיין בו • והשעם משום ולפע'י
שמשה בין השמשות ביום ראשון בערב • וסברה שיום הוא וזה פלוט
בתחלת ליל ה' על כן צריך להמתין עד מוצאי יום ה' • ובארץ אשכנז
נוהג' להוסיף יום אחד וממתינות ה'ימים ויש ז'ימים וכן כת' בה'י'י' •
אף כי ה'מנס' ודחיקבאר דעות אלו ממ'איבא דנהיגי הכי • ויש להם
קצת טעמי רחוקים אבל מנהגא דעלמא ה'ימי' אשכנז • האידנא כל
היולדות חסונות יולדות בזוב דקיימא לן אי אפשר לפתיחת הקבר בלי
דם הלכן צריכה ז'נקיים ואם אינא רואה בתוך ז'של ימי חלידה עולה
לספידת ז'נקיים ואפי' ילדה נקבה ולא ראתה בז'ימים הראשונים ועלו
לה לספידת זיבה וראתה בז'ימים השניים אינא סותרת וטובלת לאחר
יד'אפי' לא פסקה • וה'מבן כת' שמונת וצריכה ז'נקיים משתפסיק •
וה'ראש זל' כתב בסברא ראשונה אשכנז • וששאלתם אשה שילדה
בקושי ולא בשופי וראתה דם אם צריכה שבעה נקיים או לא • דבר זה
מחלוקת הגאונים הראשונים הוא מד' רב יהודאי גאון אמר אינא צריכ'
ז'נקיים ותלמידיו אמרו כמותו • ומד' רב צדוק גאון וכל בני הישיבה ל'
לא אברו כמותו ואמרו זה הדבר היה מנהג בראשונים שהיתה חכמת
בבנות ישראל • אבל השתא אין מבחינות בין קושי לשפוי • וספק ברת
הוא ועבדי' לחומרא • וכן קבל' ראביה מרבותיו לחומרא וכן בתשובו'
רבי שמסון דדם טוהר אין נהג בזמן הזה וכן פסק רבי יעקב בר יק' זל'
לאיסורא וכן פסק רב אלפס • מ'דכיי • את • כתב ה'מבן
אעפי' שמן התודה מותר לבעול על דם טוהר • כל הרואה שפת דם אפי'
בתוך ימי טוהר תשב ז'נקיים והרי זה בכלל חומר שהחמירו בנות יש
וישראל על עצמן אעפי' שבפסקת בקימות נהגים קולא כדמ' טוהר כבר
הסכימו הגאונים ועשו פמיכה והחרימו על מי שיעשה כן • וכת' בספר
המצות שאף בזמן הזה נהגים כדמ' טוהר היתר על דין תורה • וכן כת'
ה'מבן זל' שתלוי במנהג • ובאשכנז וצרפת נהגים בו היתר • לשון
טורים • כתב רב אלפס זל' וכל דם דחידא בימי טוהר ונשבת עליו

ז' נקיים ובתוך הכי שכלה במי מקח • ואשתירא לבעלה ואעג' חלא
נפקי ימי שחר ביון דיתבא כחו ז' נקיים ותו לא חזיא שריא • עכל •
ואני הדינא סכור הייתי דרב אלפס בא לאסור עלינו ואם לי מזהם ד
דמעולם לא עלה על דעת רב אלפס לאסור דם שחר אלא סבידא ליה
לרב אלפס דביומי וטכילה תליא רחמנא וכל זמן שלא שכלה אפי' ספר
ז' נקיים ושוב ראתה צריך לחזור ולספור ז' נקיים ובתוך הכי שכלה •
אבל בתוך שכלה הו' דם שחר וכן פסק ר"א • וזאכיה בתב דלא חזיא
וכן פי' ר' שאפי' לא שכלה אחר שפסקה וספרה ז' נקיים אין לחוש ל
לחזיא ראייה עכ' מרדכי • כת' כספר המצות חומרא גידלה החמירו
על עצמן ככל ובארץ ישראל ובספרד ובארץ המערב היא מלכות
מזוק שאין בנותנים דם שחר ליהולדת וכל דם שחור רואה בתוך מלאת
סופרת ז' נקיים כמו אחר מלאת אבל כלומב' דיאח ואשכנז ואגפיה ו
דצ'פת וארץ האי • בועלים על דם שחר כדן התלמוד שאמרו חומרי
דד' זירא אינה ביושבת על דם שחר • עכ'
ואני המתכר לא ראייתי מעולם באשכנז • וכן מכל רבותי שחננו ל
לבעול בדם שחר • אתא • לשון הי'מבם •
זה שתמצא בכמה מקומות שנה יושבת ז' ימים שמאית כנדרתה אפילו
שלא ראתה אלא יום אחד ואחר תשב ז' נקיים אין זה מסוג כלל אלא ש
טעות הוא במי שהורה להם כך ואין לפנות לדבר זה כלל אלא אם ר
דאתה יום אחד סופרת אחריו ז' נקיי' וטובלת בלילה ח' שהוא לילה שמיני
לנדרתה ומותרת לבעלה • וכן מה שתמצא במקצת מקומות ותמצא
משוכות מסקצת נאנ' שיוולדת זכר לא תשמש בנות' עד סוף ארבעי'
ויוולדת נקבה עד סוף פ' ואעפי' שלא ראתה דם אלא בתוך ז' אין זה
פסוק אלא טעות הוא ודרך המינים וחצדוקים אומרים זה • ומצוה ל
לכונן כד' להציא מלבן המינות ולהחזיקן בדברי חכמים שאמרו ש
שתספור ז' נקיים כמו שבארנו • עכ' אתב
דאתה חוב' יום אחד בלבד ופסקה בו ביום וכדק' עצמה ומצאה שחר
חרי זו בחזקת פה'ה' יוש' מחמדין בזה מספק והאיל ומעיינה פתוח
ומלשון הי'אש יראה שצריכה שתפסוק ב
בטהרה בין השמשות • • שכתב אחר שיפסוק הדם תבדוק עצמה
וכל שבעת ימי הספירה צריכה לחיות בודקת לה
לבתחלה פעם אחת ביום

בספר המצות כתר פעמים • אחת שחורית ואחת ערבית • שורים
זמנהג בשר הוא כשהאשה מפסקת בטהרה לרחוץ ולבש לבנים •
אזם אם אימה רוחצת אלא פניה של מטה דיבך • דוקח •
אתג אשה שספרה זנקים ובדקה עצמה יום ראשון ויום
ומצאה סימנה חסוב ספירה רק שבוקה עצמה יום שפסקה בו לערב
להפסיק בטהרה ודוקא יום? אכל ליל ולא • וסיהו לבתחלה צריך
לברוק ככל יום • תוספות פק' דכיצה אחד נשאל מהור
יעקב מולין זל אם אשה יכולה להפסיק בטהרה וללבוש לבנים אחרי
תפלת ערבית של יום? ולא נאמר דאחרי תפלת ערבית נחשב לילה •
ובאלו פסקה בלילה ולא יעלה יום שני ליום אחד • וחשיב דודאי
נחשב יום אחרי תפלת ערבית לענין הפסקה • ואפי' בערב שבת א
אחרי תפלת ערבית וקבלת שבת • כי הריא תוספת לא שייבא לענין
נדה וצריך כד' שעות • וכן איתא פרק געדה דמסר לה בתוספת שבת
יום טוב וכן יש דאיה מכפידת
העומר ולא חשבינן לילה אפי' בערב שבת דתוספת שבת דאחריה •
וכן מאכילת פסח ומצה וסוכה • עכ"ל
אתה
אם תרצה לספור מיד מיום כחדת ראייתה אחרי ששם תקנה יפה ב
באותו מקום כמין או כבד להפליש כל חורע או תרחוץ במים חמים ו
והם יפלישו כל הדע • והזמין כת והוא הדין נמי אם הלכה ברגליה
פליטה כל הדע • ולא נהיר להראש • והראב"ד כת דפולטת שכבת זרע
אינה סותרת אלא לטהרות ולא לבטלה • ולא נהיר להראש • שורים
אתו אסור ליגע באשתו כל ימי נדתה ואפי' באצבע קטנה יש לו
להחזיר • ונזדים העולך מלהושיט לה טוב דבר • שעדים מדו"א •
אסור לאשה להתקשט בימי נדתה • ובהנהוח מייב וניות סתיר כדי ש
שלא תהנה על בעלה אתו לדברית שפוסק כאכ"י דא"ל
ימי לידתה שאינו רואה דם כהם אין עולין • אכ"ה נראה להצריך ש
שתי שבילות לכל היולדות קודם שיהיו כותרות לבטלה • אחת ל
לאחר ז' לזכר או אחרי יד' לנקבה להשלים ימי לידה שתוכל לספור א
אח"כ זנקים כשביל חששא של יולדת רזוב ואחרי הספירת זנקים ת
תשכול ומותרת לבעלה דאם לא טבלה קודם הספירה אם כן לרב
דאמר מעין אחד הוא • הלכה כמותו וכל הימים קרוים ימי לידה עד

שחטבת
 והשכנת רב אלפס והלכות גדולות ושאלות כולם בוסקים נרבא
 דאמר דימי לילה עולין לספדת זיכרה • גרדכי אתו כלל
 נקים שבזון הזה אעפי שהן כפק • אם טבילה בהן כאלו לא טבילה •
 ואם טבילה בשביעי כדענד עלתה לה טבילה • אפי' שאם זכה היא
 וזי טבילה ואם נדה היא הרי הוא לה יום ח' או יורר שלא היתה צריכה
 לספור אלא ז' בין טבאם בין טרודים והיא טברה ז' טהורים כלבדה
 והאמרים • הלכך ככה נפשך עלתה לה טבילה • וכן פסק רבי
 שמחה • וכן הדר כשה בהלכות נדה שלו • ודלא בשאלות • ומהם
 הורה לחומרא והצריכה טבילה אחת • עד כאן הגהה בסעדים
 מרדא

דיני טבילה

אתח • רבינו חננאל פסק דטבילה בזמנה מצוה • וז' פסק דלאו
 בצוה היא וכי דרשמי איתא בדברי ד' • ורבי שמשון היה מטהג
 בתו לטבול אף בחורף בזמנה אעפי' טבעלה לא היה בעיר • וכן רבינו
 אליהו וכן הג' וכן כתשובות הגאונים וכן ספר התרומה • וכן עכא דבר
 לטבול בשבת • מרדכי • אהט • ד' היה אומר שאין צריך ל
 להחמיר כל כך ולהמתין עד שתחשך ביום שמיני רק שתטבול סמוך
 לחשיכה • ותכא לניתה משתחשך ותו ליכא סדך בתה • והרשבם היה
 אומר שצריכה להמתין עד שתחשך • עכל' טורים • והמהגב
 באשכנז לטבול סמוך לחשיכה אתי • נשאל מהר"א אבי מהר"ר
 יהודה לגדא ז"ל על אשה שאירע זמן טבילתה בליל ה' וסגסא שיא פ
 טבילה אם יכולה לטבול בליל שבת • וחשיב דאינה יכולה לטבול ה
 הואיל ואדחי זמן טבילה וכן כת' ר' הלוי שהיה מוחה לטבול כלל בליל
 שבת רק בזמנה ממס • עכל' • וכן פסק מהר"ר יעקב מולין ז"ל • וכן
 אין לטבול במוצאי שבת דלפי ד' לא התירו לחוף בלילה אלא בדלא
 אפשר • עכל' • אתיא • פסק מהר"ר שלמה אורתן ח
 הגסים שטובלות ביום צריכות להסיר טבילתן מבעליהן שלא יש
 ישמשו עמהם ביום ויבא לדי פסק דאוריתא • הגהה בסעדים •

אתיב'. רבי משלם התיר במקום שידאח ללכת לטבול בערב לחוף
 ואשה מערב שבת שהוא שביעי ולטבול למחר בשבת שהוא שמיני.
 ורבי יעקב אסר כי אמר דתרי קולי בבת אחת לא מצינו. אחת לטבול
 ביום דאיכא למיחש משום סרך בתה. וקולא אחרייתא להרחיק
 החפיפה מטכילה לחוף בערב שבת ולטבול למחר. מספר
 המצות אתיג עכרה וטבלה ביום ז' מבעוד יום. כת' ה' שבא
 יש מגדולי המורים שהורו שלא עלתה לה טכילה. ויש מי שהורה
 להקל אחר שטבילתה דבר תורה. ונראין דבריו. טורים
 אתיד. כת' כה'ם כ שטובלת האשה צריכה חביתה שתראח
 טבילתה. וכת' יב' שנה ומעל' נאמנת לראות טבילתה. אבל לא גויה
 הואיל ואיכא איסורא. אתשו בספר הכקוצעות כת' שאשה לא
 תכנס בבית הכנסת כל ימי ראיתה עד שתתלבן שנ' בכל קדש לא תגע
 עכל' ודשי התיר ובשערים מדולא כת' כי בימי נדתה אסורה להצדיק
 את חשם וכן בימי לבונה. וכן הוא בשערב צמח גאון. וכן מנוג בש
 בשתי ישיבות ואפי' מחוץ לכנסת ואין לי אלא בימי נדותה בימי שמ
 שמירתה מניין. תלמוד לומר עד מלאת ימי טהרה. ולא מביעיא ד
 דאסורה למיעל לבי בנישתא. אלא כד שמעה. בידי דברכתא אסור
 לה לענות אמן. דאמר ר' יהודה אסור לכרך לפני הגדה. שלא תזדויר
 ותאמר אמן ונמצא שם שפים מתחלל. מספר אור זרוע ה' דור
 וזה לשון אור זרוע הקטן. ויש ג' שנים שאין מתפללות אחורי הגדה
 ויפה הן עושות עכ'. ואני המחבר ראיתי במדינתי נוהגי הנשים
 להכנס לבית הכנסת ומתפללו ועונות כל דבר שבקדושה. רק בזהירות
 שלא להסתכל בספר תורה בשעה שהחזן מראהו לעם. אבא
 הא דחושי צמר ופשתים חוצצין בטבילה דוקא בעשוין מעשה גדיל.
 שהן מהודקין. אבל כשהן ארוגין רפויין הן ואינן חוצצין. וכלכך
 שלא יהיו מזהבים ולא יהיו כטונפין. וה' אבד אסר גם בארוגים ולא
 התיר אלא בחלולים עשויים מעשה רשת. טורים אתיז
 לפלוג' שבעין אינן חוצצין. ושחוק' לעין כל שהוא לח אינו חוצץ יבש עד
 שהתחיל להיות ירוק חוצץ. וה' מכס חלק על שבתוך העין. בין תוך
 ג' ימים ולאחר ג' ימי' ושחוק' לעין כת' סתם חוצץ אפי' תוך ג'. וה' אש
 כת' בסכרא ראשונה. פסק ר' אביה אמתן הגשים שיש להן
 וואלקאטאש בראשיתן בשערות שנעשה להן כלילה מחמת שדים.

מסכת כפשות הוא לנלחן אינם מפסיקין אע"ד מהדוקין הרכה זה כזה
דקיימא לן ג' נימות קשורין אין מפסיקין • ועוד מאחר שאין יכול
לנלחן מפני הסכנה הוי רביתיהו ולא חייצי • מ"דכי אתיח
הוא אבר בת הגליל שער המכה אפי' אחד ג' ימי' אינו חוצץ וכן לפי
לפלח סבעין אפי' יבש והבחול שאפי' על גב העין אין חוצצין •
ותראש לא בת בן • שורים

אטיש • בת והאבר שאם עמוה על גבי
בלי עץ שמקבל טומאה וטבילה • לא עלתה לה טבילה • עמדה ענ'
בלי חרס שאין מקבל טומאה או על גבי חתיכת עץ עלתה לה טבילה •
והראש לא חלק כזה • שורים אתך לא תטבול בגמל פי'
מולו או פורטו • פי' שני מפני שמעלה שיט וחוצץ ברגליה • ולפי' זה א
אפי' בדיעבד לא עלתה לה טבילה ולא נהי' דא' וד' פי' מפני שרוב ב
בני אדם מצויין שם והיא בושח ומסודרת לטבול ואי' מדקדקת
בטבילתה • ולפידוש זה עלתה טבילתה בדיעבד • אתבא •
תניא צוואה שתחת הצפורן אפי' כנגד הכשר חוצץ • פי' כי בתשובה ש
שמדבר בטיט הדומה לכצק שנדבק מאד כשיט היוצין אבל לא כפיט
אחר וצוואה • ותדע שכן הוא דתניא במסכת מקוואות אלו שאין
חוצצין לכלובי צוואה שער בשדרו וצוואה שתחת הצפורן עוד
אוכר רת דאפי' בטיט וכצק אם יש ממנו כל כך מעט שאי' מקפיד א
אינו חוצץ • ובהגוהנשים לחתוך הצפורנים ובשאי' דע הטבילה
בחולו והמועד בכון הדבר שהשפחה גויה תחתכם לה דאפירה לגוי ב
במקום מצוה מותר ואם אין גויה תקנה היטב הצוואה שתחת הצפורן
ודי • מ"דכי אתבכ נשים חצובעות עצמן בתבשיט נשי •
ברא' שאינו חוצץ כי גוי הוא להן ואינן מ'פידות • ועוד שאין כצבע
ההוא במש אלא חזות בעלמא • אשי' אתבכ כתב
הוא ש' אשה יש לה להזהר שלא ישאר משער ראשה אף על פני תמים •
והאבר בת אם כרכה שער ראשה ברבר שאין חוצץ בחושי שער
וטבילה בינה לבין עצמה עלתה לה טבילה • שורים אתבכ
בת הדר ישעיה בשם ר' שי שצריכה לעיין כל גופה יפה ולחוף ב
במים ולשוטפו דחפיפא שייכא בכל הגוף • וד' פי' שאינה צריכה
דחפיפה לא שייכא אלא בשער ה' ראש • וכת' והראש נחגז בגות ישראל
לדחוף ולחוף כל גופן והוא מנה' כשר • שורים אתבכ

חפיה פלשי כוסכ שתהיה היום שלפני טבילה מכליל טבילה לפי
שבמדת כלילה ולא תחוף יפה • ובשאלות פי שמוטב שתהא
כלילה כדי שתהא סמוך לטבילה • ובת הראש ונוהגים הצמים
שמתחלות לחוף מבעוד יום ועוסקות בחפיה עד שתחטך ואז
טובלות • ועוד מחמדות על עצמן שאעפ שחפנו נושאות עמם
בסרק וסודקות ראשיהן בבית הטבילה • טורים אתכו
בתרשנא חפפה ועיינה עצמה כחול כיום וטבילה בערב או למחרת
שלא טבילה סמוך לחפיה עלתה לה בדיעכד אעפי שלא היתה סמוך ל
לחפיה • אבל אם לא חפפה כלל אעפי • שעיינה עצמה מיד אחר הט
טבילה וסרק במסרק ולא מצאה שום נימא קשורה • אפי' הכי לא ע
עלתה לה טבילה • קאני אומר שמא בשעת טבילה היה קשור ועכשיו
גתר או נשר עם המסרק • טורים • אתכו ראיתי מהם שח
שהתיר לאשה לאחר טבילה ליתכנס למרחץ להשטתף בחפץ וכן רבי י
ישעיה בטראני • ובתראביה שמעתי שקרין תגר וכליוזן על בגותי
ישראל הגבנסות אחר הטבילה במרחץ • וראה מיה דברים • ולפוד
דעתי נראה ולא נפסלה הטבילה בכך דאפי' לכתחלה יכלה לרחוץ א
אחר וטבילה לאלתר • עכ מהם • וליהדיוש נראה דבמרחצאות ש
שלגו טל דיעא בהא ליבא מאן דפליג דזדאי מותר לכתחלה דאפי' ל
לתרומה לאגדו • מידכי הגנה אתכו • גרבת הטבילה כת' בהג'
שמברכת ראחר טבילה אטו טבילת גר והדמכם והראש כתבו שיכרך
קודם הטבילה קודם שתגשוט בגדיה ואם לא ברכה אז תכרך אחר שת
שתכנס במים עד הצואר • ובשערים כדורא כתוב ד' שלכרך אחר הט
טבילה • וכן פסק ראב"ן ושאר הגאונים • עכ' אתכס אף אם
תטבול במעין צריך ס' סאה • והדמכם והראב"ד כתבו שדי ככל שהוא
במעין ודי כתב בסברא ראשונה וכן הראש • והרב רבי אליעזר ממין
גם נק' בדבר בספר יראים • ורבי שמחה כתב דבעין כטור הכל לפי
בה שהוא אדם ובלים לפי מה שיכולים להתכנסות בבית אחת אפי' בפחו'
כס' סאה • וכן כתב הרד"ק יצחק אור זרוע • והמקוה כטור באשכנז ור
והטובל בו • והיה שלא יעלו המים מעל המקוה בשעה שהוא טובל
דהו' זחלין ואם הוא מעכב וצולה בדבר הכקבל טומאה אינו מועיל
ואעפי שהם מקל לעסות מקוה אשכנז בדבר המקבל טומאה מידא
לפני אור • מידכי • אתל

והכלה במדות איכא פ' ונתא דרברכתא : דלת חתיד לטבול בנדרות כ
כל השנה . וד' היה אומר לטבול ביהן כל החורף עד אחד זמן הפשדת
השלנים . וכן בת' מהלם שאין לטבול בהן בשעת הנשמים ולא בשעת
שחן גדלים מהפשרת השלנים . וכן היא מסקנת ה'אש . שחיים . ופסק
ה'ים דבסדרות הקטנות יש לחוש מרכיית נוטפין . הלכך צריך לתת ליכ
שאם תגדל קטן כל כך שאם היה מקום שאין הנשמים מצויים חתיד נדר
מכוב פעם אחת בשבוע הישיקן לרביית נוטפין . מ'דכי .

מצאתי שיותר לטבול בחמי עברא . מ'דכי . אתלג

לדע' רבי' יצחק דמקוה שאוב כלו אינו פסול אלא מדרבנן שמן התורה
אפי' כל שאוב כשר . הלכך כל ספק שאירע בו אפי' ספק אם שאוב
כלו אם לאו כשר ודבי' שמסון פ' שכלו שאוב פסול מן התורה עד ש
שיהא רובו כהבשר . אבל אחר שדרכו אינו שאוב אין שאובה פוסלת .
הלכך כל ספק שאירע בו קדש שהיה רובו כשר אולין בית לחסרא .
וכן היא מסקנת ה'אש ז' . שחיים . וכן נראה לה'יצכא . וד' אומר
דס' שת' לונין פ'אלין הלכה למשה מסיני . וד' אומר דלא אשכחין
זה בשום מקום . תוספות פרק העדל . אתלג . תשובת רבינו
שמסון לאמר . דבי' יצחק אסר לי שחיתיו רוצה לחתיד למלאות מקוה
מים חמים ל'חצרו אל הגדל בשופרת הנוד . ודבר זה ראוי לאסור
יותר מנזירות מרחצאות . ואני שמעתי שהיה כבר מקום אחד שהיו נשי'
מחממות יורה מים ומש' יכין למקוה לחממו כימות החורף . וד' היות
מותר בדבר ולא נאסר לי הטעם . ושם מטעם זה אסר . מ'דכי

אתלג . מה שהתירו שגיבה על ידי המשכה דוקא על גבי הקרקע ש
שראו לבלוע בקרקע דאו בתבטלו אנב קרקע . אבל אם המשכים על
גבי רצפת אבנים או נסרים הוו כמו ככלי ונפס' לין . וכן מצאתי בת'
בתשובות הדר אליעזר מב'זנא . מספר דוקא . מ'דכי .

ה'דרכס התיר שאיבה שהמשיכה כולה ולא נראה לבעל סב' . וכן נר'
מדעת רב אלפס דבעינן דוכא והמשכה וכן בשאלתות . אתלג

על הכנ'ל המים וכנ'ל קבועים כלים קטנים נקיבים ככונס משקה .
וכשהנ'ל כתנ'ל סתמלאים הכלים קטני ושומכי במרחב שאינו עשוי
דקבל ונמשכו המים לבניין המחובר לקרקע . ונמשכו המים בסילונות
בתוך אבן גדולה וסוף דבריו טל ה'דוקא שיותר להטביל באופן ההוא
מ'דכי אתלג . אם המשיך אמת המים חד תריץ בקרקע אל נגיתג

גדולה מחוקת

יותר מארבעים סאה חלשקוע 'הגנית בקרקע חלשכול כגנית אני ואני
 הלוי דן לאסורא • מ'דכי • אמנם אם הגנית מניקבת ככונסם
 משקה נראה שיותר • אתלו • מקוה שנסדק ומחסר
 מימיו אם בא לסתום הסדק כדי שישארו בו ארבעים סאה • לפי ה'ר
 שמשון לא יסתמנו בידו ולא בכל דבר המקבל טומאה • וה'אש
 בת' שיכול לסותמו בדבר המקבל טומאה דודאי הבאת מים למקוה צ'
 צריך שהוא על ידי טהרה אבל מניעת מים שלא יצאו ממנו אין צריך •
 טורים • אתלו • נשאל מורי אבי מה'ר יהודה לברא זל' •
 מקוה שנסדק ומחסר מימיו עד שלפעמים נחסר משיעורו אם יכולין
 לחזור ולמלאו • והשיב כי הטורים כתבו • יש פוסלין אותו • וכן
 בת' ה'אש • ולא בת' שום חלוק אם נשארו בו מ' סאה או לא • לפי
 פ'אחר כתב ה'אש שאין לחוש גם לפי ה'מכס אין לאסור • אבל ממ'
 דע כי איני מקל בו להחירו • כי המ'דכי הביא דעת רבי' שמשון ש
 שאסר וכן בעל הטורים פסל כשאין בו מ' סאה • ואיך אכנים ראשי
 להחירו • ולכן טוב שינקו כל המקוה וידאו המקום הנסדק ויתקנוהו
 וכשינקו המקוה ינקוהו בכלי מנוקב בשוליו • עכל' אתלו
 מים שאובים יכולין לטהר על ידי השקאה • אבל אם המים שמשקין ת
 המקוה אינן כל כך מרובין שדאויין לטבילת אדם אין מועיל השקתן ל
 להבשיר מים שאובים דקיימא לן דמעייין אינו מטהר בכל שהוא האדם
 ספר המצות • אתלו • על המקוה ששאבחו בכלי מנוקב
 בשוליו נקב כמלא אצבע ושאבחו עד שלא נשאר בו מ' סאה • ואי
 אפשר שלא נפל מן הכלי ג' לוגין ושזב אין כל המים שבעולם כשרים
 מכשידין אותו • ואי אפשר לשואבו עד שלא ישארו בו ג' לוגין כירב
 המקור • נראה דודאי המקוה כשר כיון שהודלי ששאבו בו היה מנוקב
 בשוליו שאין מקבל מים כל שהן אין עליו תורת כלי לפסול המקוה ב
 במים שבתוכו • ושלז' מאיד ב' ב'רן • מ'דכי • וכן כת' רבי'
 יצחק אור דור • וכן רבינו שמחה

ברוך הנותן ליעף כח
 בשלם ספר אגור

סימני הספר

הלומד בבקר לפני תפלתו וקוד' חיו' איד' יתנהג בברכה' התו' כל חיו' א
דן מי שפ' דוד' בתור' בלי הוצאה בשפתיו אם חיו' לברך אם לא : ב
הלומד תורה בבקר קודם תפלה אם צריך בטילת ידים ג
אם צריך לברך שניהם על נטילת ידיו ואשר יצו מי שנפנה לגדלו' ד
דיני ציצית

שיעור גדול הטלית ה' ברכת הטלית' שיש לו בית צואר ו
המלוכש טלית' ופושטו וחזו' ולובשו אם יברך פעם שנית ז
טוב לעשו' אימר' כשצפת הטלית' ח' אם עושי' ציצית' מצבע הטלית' ט
אם יש לעשות ציצית של פשתן בטלית של משי י
מאי זה מין עושין ציצית בטלית של משי יא
עישן ב' קשר' לכל קשר בציצית יב בנור של ד' כנפו' שנכפל יג
הטלית ציצית' על ציצית' יד אם יכול להוסיף על ח' חוטין טו
אם עושין חוליות יו בענין פאוקה ציצית' וכל הדין יז
במה שיעור עניב מציצית' שנפסק יח טלית' שאול תוך ליום יט
נימטום ואנדרוני' ואשה כציצית כא

סיון בציצית ובסות המיוחד ליום ולילה וכל הדין כב
מותר להשתמש בציצית כג מותר ללכת בטלית' על הקברים כד
אם יש לברך לעשות ציצית בשעת עשיתה כה
אי כע' ציצית' טויה ונפוץ לשמח כה אם מותר לתקן ציצית' במעד
שנחסר כו אם יש לעשות טלית' על הכנף כז
באי זה אופן יש לעשות הטלית קטן שלובשין כח
אם נשים בשדות לעשות הציצית כט
טלית' שנקדע חוץ לשלש אם תופרין ל
הכלבושין שקורין גוילה וקוטא אם חייבין בציצית לא
אין תופרין צנור' על הכנף לב נשים הלובשות ציצית' לג
איך מברכין על טלית' קטן שלובשין לד
איך יתנהג הלובש טלית' קטן ואחכ' מתעטף בטלית' גדול בכרכות לה
הוצא מבית הכנסת ופושט טליתו וחזר אחכ' תלבוש אם יברך לו
דיני תפילין

יש להצית תפילין בין עומר ישראל ובין אוגר ישראל ז

אם יש לברך ברכ' אחת על שתייהן לח אם יש לבר' להניח בקמץ טל
אם יכול לענות קדיש וקריש' בין תפל'ן של יד לשל ראש פ
אין לכרוך הרצוע' ניד עד לאחר הנחת תפל'ן של ראש מא
איט' יד ימינו א'ך נורג כב לילה זמן תפל'ן הוא מג
הגשמים לצאת לדרך אם יכול להניח תפל'ן קודם היום מד
תפל'ן בחולו המועד אם יברך מה אם אם ישראל' לנוי לעבד קלפים
לשמה מו אם לאחר שכתב האות נקב תוך האות מז
קלף תפל'ן שלא נעבד לשכה כז דין של תפל'ן וסת' מח
אם נגע רגל האלף בנג הא'ף וכל שאר בחיקו ולבקיו באורך כט
צריך להניח ריוח לבעלה מן הכתב כא
אם יש לשרטט בין שיטה לשיטה בתפל'ן נכ אם עוד הבתי' צרי' עבוד
לשכה נג אם יש לעשות הבתי' מקלף ואם דינס ל
להיות שחור' גד הרציעות צריכו' עבוד לשמה נה
אם יש לנלח השער שעל הצואר כדי שהרצוע' תהא נוגע' בבשר נו
שיעור גודל התפל'ן נז אם כת' ז' פרשיו' של יד בד חזיכו' נח
סדר הנחת הפרשיו' בבתי' ; נט אם כשל ראש יש לחוש לכותבן
בסדרן ס איך הפידוש כתי' תורא של תפל'ן סא
איך לעשות צורת ההא סב צורת החית איך תהיה סג
אם לא עשה התנין שהזכיר רבא סד
הפי מקוצו של יוד המעכב איך יהיו צירות התנין סה
אם הקורא בתורה והלכוד פטור מתפל'ן סו
צריך להניח חלק בתחלת הפרשה סז
איך הפי' מכוונן בשערן ושולין במטלית פח
אין כותבין ג' אותיו' חרין לשיט' פט אם כות' ליסן בתפל'י' כשהן
בידו עא מעברתא של תפל'ן מה הפי' עב
שין של תפל'ן באי זה מקום עג
הפידוש מצריך שיניע חזריץ עד בקים התפר עד
אין לקנות גידין מנוי עה

פהו הפי' מעד אצבע צרדא ושעור רצועה של ראש
 עז הקשר של ראש צריך שיהיה כלפי פנים
 עז דין דין אם פסול
 עז תפילין מדובעין הלכה למשה מסיני אסרוצה לומר אף הבתים
 עט תפילין אין נכתבים אלא בקלף ובמקום כשר
 פ דין זיונין של שעטנז גין
 פא כל האותיות צריכו שיהיו גולס אחד חוץ מהה' וקוף וכל הדינין
 פב נחננו בחסידות ויתרות כהלכות
 פג צורת ה' ראשון מפתוחות וסתומות
 פד דין הפ' שיו הפתחות והסתומות
 פה פה פה
 פז ג' דינין נמצאים כספר הזוהר בציצית ותפילין שאין נמצאים בשו"מ מקום פז
 פח כדור ביאור צורת האותיות על צד הקבלה במורד
 דיני ברכות
 פט אפי' לא שמע קול תרנגול חייב לברך
 צ אם ברך זכך בפופי' אם יש לברך מתיר אסורים
 צא אם יתכן שימתיך לברך על נטילת ידים בבקר עד באו לכנסת
 צב יש תפלה שהיא מחויבת מדאורייתא
 צג אותם השומעים ברכה אפי' אחד בבית הכנסת * למה חוזרים לברך
 צד מאחר שיצאו בעניינת אמן
 צה הרוצה להיות שליח צבור שלא מרצון רוב הנכנסין להתפלל
 צה אם גר יכול להיות שליח צבור
 צה אם כנהג לומר מיד אחרי אלרי נשכה ברכת התורה
 צו אין לחתום בברכת התורה באי' לכדני חקך
 צח טעם בכל הקדשות שאומרי' בתפלה
 צו הנכנס בבית הכנסת ובצא צבור שנמרו פסוקי דזמיר' איך יתנהג
 צט אם יש לצ"ף קטן וחוכש בידו
 ק ועונין יהא שמי' ובא הגדול מכולם איך הפי' מיהא שמי' רבא
 קא אם השליח צבור אומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד
 קב הזמן מהתחלת יוצר קג קדושה ביוצר אם יחיד אומר
 קג איך הנוסחה מעונין כיראה ואופרים קדוש
 קד איך חותמין אור חדש על ציון תאיר
 קה איך הנוסחת מברכה שניה כקריאת שמע
 קו ברכות אינן בעכבות באי זו ברכה אמרו
 קז

אין לענות אמן אחר בברכה שנייה שלפני קריאת שמע • ק
אם מצות צריכות כונה • קח • אם יש לומר אמן אל מלך נאמן • קט
ואם אומרי אל מלך נאמן יקי • אוחם המנעני ראשם נשאו יי אחד • קיא
שין להפסיק בין אמן יהא שמא רבא וכו' ליתברך וכן בין קריש לברכו
ובין ברכה לברכה • קיב
האומר שמע שמע משתקין אותו דוקא בצבור • קיג
עד על לבכך כעמידה • קיד • צריך לקרוא שמע בטעמי • קטו
מצות קריאת שמע מיושב והקורא במהלך • קיו
שואל מפני הידאה איך הפי • קיז
להפסיק בקריאת שמע לענות דבר שבקדושה • קיח
בין ויאמר לאמת לא יפסיק הפי מלא יפסיק • קיט
בענין להפסיק בברכות שר שמע לומר פיוטים • קכ
בשמע שיותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה • קכא
הדין מפורסין על שמע יקב • טוב • אם יכול להוציא אחרים • קכג
קטן פטור מקריאת שמע • קכד
אם נחתן רוצה להחמיר על עצמו לקרא קריאת שמע אם רשאי • קכה
אין מוציא המת כמוד לקריאת שמע • קכו
הישן עם אשתו איך יתנהג לקרות קריאת שמע • קכז
אם לבו רואה ערותו מותר לקרות קריאת שמע • קכח
צואה כבשרו ומנוסה כנגדו • קכט
גוי ערום מותר לקרות קש כנגדו • קל • מדחיק ד' אמות וקרא • קלא
בית הכבא' חדש מה דינו לענין קריאת שמע • קלב
הלך בבואות המטונפות והפסיק וב שחזור איך יעשה • קלג
טרף של ריע, כתוך ד' אמות • קלד
כישול שביולה בעלי קדי לקש ולכל דבר קדושה • קלה
צריך לחגור חגורה בשעת תפלה • קלי
אם מותר לשתות מים בשחרית קודם תאילה • קלז
אם מותר ללמוד בעלות השחר קודם תפילה • קלח
מי שמשכים לדרך יכול להתפלל אחר שעלה עמוד השחר • קלח
אם מצות להמתין חבירו בכנסת • ק"ט • הפי' מלתפיד עד ד' מילי • קצ
הפי' מיכנס אדם שעוד ב' פתחים • קמא
אם יוצא בגיית הידים בכל דבר המגפה • קמב

העוסק בצרכי צבור הוא כעוס כתור' כדי לעמו מתוכו להתפלל קמג
 המתפלל יח'כרנו בדרך צריך לע' וד בברכות קמד
 אין אנו נזהרין להתפלל בבית דאית ביה שכר קמה
 צריך שיסדר תפלתו קודם שיתפלל קכו
 הפי מהשמיע קולו כתפלתו קמו יכול להתפלל בכל לשון קמח
 אם אחד מן עשרה שבכית הכנסת התחיל להתפלל ביחיד קמט
 אם השליח צבור יכול להתחיל קודם שיטיים הכהן קב
 אם שתיקה ושמיעה חשוב כהפסק וכעונה דמי קבא
 הפי כהמאמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כחל קבב
 אם שכח מ'תפלו' איך יעשה קבג הפי' מרב ששת כי כרע ברע
 בחזרה קבד אם היה סיבת לשכחא דמויך דוק' כתפל' קבה
 דין אם טעה ולא הזכיר גשמי' בתחיית המת' קבו
 כל הכתוב לרבים אין מכנין אותנו ליחיד קבז
 אם להזכיר של בימות החמה קבז
 ס' יום מן התקופה ששואלין מנר אם הוא מעת לעת קבו
 לא הזכיר מנר בברכת הכפור והזכיר קודם שעקר רגליו קבח
 אמצעיות אין להם סדר קבט וי' אמר כל מקום
 שאמרו אין כהן רין אותו אס' דל קודם שעקר רגליו קס
 אם אוכרי רצה בבגד קסא
 אם אוכרי שרו' ביביני ושרו' בשמאל' קסא
 אחר שפ'ע ג' פסיעות צריך שיעמוד בנקיבו מעט קסב
 הפי כלא יענה אמן חצופה קסג
 אף במוסף בראש חדש אם שכח שליח צבור יעלה ויבא אין חוזה, קסד
 אם יש לשליח צבור לזכר ושמו את שמי קסה
 אם מותר לאדם לפול על פניו לומר ת'נ' כשהוא עומד חרין לבנס' קסו
 נשיאות בפנים
 אם אין שם אלא כהן אחד אם יש לישא את כפיו קסז
 שליח צבור כשהוא כהן איך יתנהג בברכת כהנים קסח
 אין לשליח צבור להפסיק לקרא כהנים קסט
 נשתמד לא ישא את כפיו קע
 הקרא לכהנים שאינו שליח צבור אם נסיים ש' ש' זה קעא
 אם מי שאין לו אשה נושא כפיו קעב

יש לפעמים שאין צריך להגביה ידיו בנטילה
 למה אין הבהנים נושאים בפיהם בכל יום
 אם הבהנים נושאים בפיהם כמנחה ביום הכפורים
 אם יחיד אומר סדר קדושה שאומר אחר יח' ברכות
 אם יחיד יכול לומר יג' מדות
 אם לומר בעלינו לשבח וכסא כבודו בשמים ממעל
 מהרם, ה' ד' במקום שאין סת' לקרוא נחומשין ולכרד
 אם תח' מופלג יכול לקרות קודם כהן
 הפי' מנקיטין אם אין שם כהן נתגדרה החכילה
 הבהן הקורא במקום לוי אם יברך בפעמים
 יש לכהן וללוי שקוראים שיקראו כהן ולוי אחר לספר תורה
 יש מקומות שנהגו לקרות הרבה ברכות
 דין עיר שכולה כהנים
 הקורא בתורה צריך לחזור ולומר ברוך יי המבורך כו'
 אין לומר בברכה שאחר התורה לחיי קולס נטעה בתוכנו
 יש לחזן לסייע לאותו שקורא בתורה בלחש ולא בקול רם
 הטועה בקריאתו בתורה יצא קפט אין אנו רגילין להרגס
 הפי' כ' רב ששת כהן ר' אפי' וגרים
 אם יש בהל' הלויים הרבה ורוצים לקרות כלם לכבוד הנישואין
 כשנמצאים טעיות בספר תורה אם מתזרין אותו בארון
 צריך לעמוד כשאומרים קדיש על ספר תורה

מותר לשבול ידיו בבלי קצו שיעור חנטילה ביד
 ההולך בספינה ואין לו כלי שוטף ידו בנהר ואיך תהיה הברכה
 מהו שון נטילה קצט יש מברכין שהרית על נטילת ידים
 יש מברכין על נטילת ידים בין שפיכה ראשונה דשניה
 שלשה דבויס צריכים נטירת ידים
 מיס ראשונים בין בקרקע בין בבלי
 הולכי דרכים חשיכים כשעת הדחק ויכולי להחזני' בנטילה על כל היום
 מי שיוצא בבית הכסא ודוצ' לאכול אם די בנטילה אחת
 מיס ראשונים צריך שיגביה ידיו
 אמור לאכול על ידי מטפחת כלי נטילה
 יש לדקדק אם פסול ריטול הידים מני

אין לחוש להפסק בין בטילה להמוציא רי מי שאי לו לחם
שלם רק ב' חצי לחם יחזק יחד ויעשה המוציא רוא
אם יש לחתוך הפת קודם המוציא היב
כל הברכות אם נמתק אם כרך ריג
יש ב' חלוקים בפירורי לחם כמה שקורין חביצא בברכה ריד
דבר שכליל זורכה אס' אפאה בלי כשקה ריד
הפי' מלחמניות והכרכה הכל באורך רטו
ועיסה שנלושה לעשות פגטילי ושפיטילי ריו
המורייאות שקורין פשטידה איך מברכין ריז
הפי' מאס קכין סעודותיה עליהו אריח
חצי' מפת הבאה בכיסין ואיך מברכין ריש
ואיך מברכין על אורז ודוחן רך
דבר שכלילתי רכה או אפאה באגלפס בלי משקא רכא
אם מותר להשתמש כפת לעשות כף רכב
לא יאכל הדיוקא כפת במקום כף רכג
האכל כל בשר אם מותר לאכול גבינה מיד וכל חרינין רכד
אם יש לברך על שתיית טים שבתוך הסעודה וכל הדינין רכו
יין שבתוך הסעודה אם כל אחד בכדך לעצמו רכז
אותן שמבדילין על השלחן אם חוזרין ומברכין כשאוכלין רכת
ע' היין של אחר המזון אם הסינו אחד מברך לכולן רכט
הדין לברך ברבת הטוב והמטיב רל
השותה יין חדש ואחכ' יין ישן איך יברך רלא
פירות הבאים בתוך הסעודה אם מברכין עליהם רלכ
בזמן הזה אין אנו מושכין ידינו מן הפת רלג
בני חבורה שהיו ססובין ויצאו וחזרו ריד
גמר סעודתו ונט' טים אחרוני' רלח בי' אחרוני' אם מברכין עליהם רלו
הדין מכוס פגוס רלז כמה צריך לחזור למקומו בברכה המזון רלח
הפי' מי דברים שנאמרו בכוס של ברכה רלט
והדין דאין לנו אלא ארבע רס נשים חייבות בכרכת זימון רכא
אם מי שלא אכל יכול להוציא בברכת חסון כי שאל רכא
יש אומר ל' כרוך משביע רעבים כרוך משקה צמאים רכג
כהלם היה אוצר נודד יי אלהינו חלא וזה רך
נר' נשים יוצאות בזמן שרגו אעפי' שאין מברכין רכה

מי שאכל בזית דגן אם יכול להוציא מי שחייב בן התורה
 וכל מי שמשנה מבטבע שטבעו חכמים
 מי שלא אכל אם יכול להוציא מי שאכל רמז מי שנוהר כפת
 של גוי והאחר היה כהן אוכל חלות אם כל אחד יכו להוציא חבירו רבג
 אכל טבל אין מזמנין עליו רבח השיעור לברך ברכ' אחרונ' רמט
 אם ברכה מעין שלש טעונה כוס
 ט' אכלו דגן ואחר ירק אם בצטרף
 ששה אוכלין וד' מצטרפין רסג נשים מזמנו לעצמן וסר
 קטן היודע לברכה אין כזבנין עליו רכה
 קטן פורח אם מצטרפין אותו לכל דבר שבקדוטה רסו
 י' בבית הכנסת ואחד מהן ישן אם יכולין להתפלל עמו רסז
 איך מתחיל בברכת המזון רחם או נחם רסח
 טעה ולא הזכיר יעלה ויבא ביש' ואם הברכה צריכ' שם ומלכות רסט
 אם חל ראש חדש בשבת והזכיר של שבת ולא של ר"ח רעא
 אם יש לענות אמן על ברכה של עצמו מאכילת פירות רעב
 עניית אמן אחר בונה ירושלים והוא הדין כל סוף ברכות רעג
 אין לומר בברכת אכלים בברכת המזון ולקח במשפט רעד
 להיב הוא חוזר הפי' רעה המפסיק לשנים ער היבן יפסיק רעו
 יברך מעין שלשה אחר ברכת המזון רעז
 רדין משלשה שאכלו אין רשאים לחלק רעט
 שנים שאכלו מצוה לחלק רעט אכל טבל אין מזמנין עליו רפ
 יש' אומד' ברוך משכיע רעבים ובשקה צמאים רפא
 מהר"ם היה אומר נודך ולא נודה לך רפג
 אם יש דין קדימה ללוי בשאין כהן רפג

דיני ברכת הפירות

אם מכריזין על נרטיני הפירות
 מתח ברשיכרא וסיים ברחמנא רפח שמן זית איך מכריזין רפו
 יין כזוג חד בשיתא אם לברך עליו בודא פרי הגפן רפז
 על הקפריסין איך מכריזין
 מסמר של גרופולי איך מכריזין
 על הצוקרו איך מכריזין רפז

רצב	על פלפל וזנגיכלא יבשים
רצג	סופי ענבים איך מברכין
רצד	אם כש' פרי ויצא שעס הפרי במים איך מברכין
רצה	אם מברכין דבר אחרי המים
רצו	בני חוצה לארץ חותמים על הארץ ועל הפירות
רצז	ארמונים ונהבונים איך מברכין היין ומבושלים
רצט	אגוז המטונן בדבש רצה על יין מבושיל
שא	על הכוסד ש על החנותים הגדלים בסנה
שב	תומי וכרתי חיין ומבוש'ים שב אי חנקציה אומצא
שה	ודדים המדוקקים בדבש שד תומי וכרתי
שו	ליצתא כבושלים וחייין שקודין ראפי
שז	איך מברכין על המיני דגן האובלן בעין
שט	על פת דוחן שח תוריתא דנהמא הפידוש
שי	פת במיטוהבים נת' לבנו איך מברך
שיא	בשנותגים קמח בתוך פולין או עדישים
שיב	כל הברכות אם נסתפק אם גיד' אם לא
שיג	כל הברכות חוץ מהלחם אם נסתפק אם ברוך אם לא
שיד	מטעטת התבשיל אין צריך לברך
שטו	על גריה כמו גרגיר של ענב אם מברכין עליו
שיו	האוכל פחות מכזית על ז' המינין איך יברך אחריו
שיז	ועל שאר משקין אם מברכין אחריהם בפחות מכזית
שיח	היו לפני בנין ורכה אין יתנה
שיט	בורא פרי עץ קודם לפרי האדמה
שך	פת נקיה ופ' קיכר שהודה איזה קודם
שכא	אם יש בני אדם שהסיכו יחד על היין
שכב	כל ברכה שאין בה הזכרת שם אינה ברכה
שכג	אחר הכל עונין אמן
שכד	מהו המור ואם מברך על ריח של אתרוג של מצוח
שכה	הכריח אגוז במושקאט
שכו	אי מברכין על מור ולבג וכושקטו בשמריהם שכו על ריח מורדי' שכו

שכח

בשיתא מהו פירוש ואיך מברכין

שכח

היו לפניו שלשה מיני בשמים

של

ועצי בשמים ועשבי בשמים

שלא

הביאו לפניו בסוף הסעודה שמן כבוש

שלב

המריח בכלים המתמרים

שלג

הרואה מקום שנעשו בו נכים

שור

ארבעה צריכים להודות

שלח

אם יש לברך הגומל כשהולכין מעיר לעיר

שלו

עד כמה זמן להתהלל תפלת הדרך

המתענה בשבת אנה יאמר ענינו

הקונה כלים חדשים מברך

שלו

שהחיינו באי זה כלים

שלח

אין כבכדין בדרכים הפירוש

מי שכרך שהחיינו על הענבים

שילש

אם חוזר ומברך על היין

שם

הנהנה בראיית פרי חדש אם מברך שהחיינו

שמה

הרואה ים הגדול משלשים יום לשלשים יום

אם כותר לאכול סעודה קטנה

שמב

כמוך למנחה קטנה

שכח

זמן תפלת המנחה משש שעות ומחצה

על כה סמיכין שמתפללים תפלת

שכח

המנחה אחר פלג המנחה

שמה

מתפלל מנחה ואחר כך של' כוספין

שכח ולא התפלל מנחה

שכח

מתפלל ערבית שתיים

שמו

אין לו לאדם להתפלל תפלת נדבחה

שמה

באיכותי קורין קריאת שכע

שמש	מי שנאנס ולא קרא קריאת שבע
שג	עד שעלה למיז השחר
שגא	נוסחה כפרית מדרב
שגב	ראשונה מקריאת שבע בערב
שגג	הנסיקים שתקנו לומר אחר השכיבו
שגד	אם שליח צבור יכול להפסיק
שגה	בברכו אחר שסיים ערבית
שגי	אם מותר לישול על אפים ולומר
שגכ	החנות אחר תפלת ערבית
שגד	מציה לקרא קריאת שבע על כשתו
שגה	אם החצון יכול לומר קדיש יתום
שגו	לכה הקטנים אימרוס אותו קדיש
שגז	בי שבת לו אב והשנה מעוברת
שגח	אם יאמר קדיש באדר הראשון או בשני
שגט	ארכעה דברים שחו לי מלאכי השרת
שגז	הפי כשהוא מספר מגלה טעם ומכסה טעם

דיני שבת ועדווכן

שס	אם מותר להשכיר ולהחכיר שדה בשבת
שסא	דין קבלנות ושכירות בדבר המחובר

מי שהשכיר שוחרים לגוי שסב ישראל ששכר גוי לבנו בקבלנו שסג
הפת שנתנו אנשי הפיחה ליהודי בשבילהתכור שסד
אם מותר להשכיר בהמתו בהבלעה שסח
אם מותר לתת חטים ברחים סמוך לחשיכה שסו
בקבלת הכתכים הבאים בשבת שסז
הפיל למה אין מפליגין בספינה נחות מג'מים שסח
אם חשוב הליכה במים לדבר מצוה שסט
אם מותר מעודה קטנה סמוך לכנחה גדולה טע
הלכתא מתענה ומשלים ומתעסה בערב שבת טעא
מותר לכתוב כפרים לעצמו ערב שבת כל היום טעב
הטעם למה אסור לעשות מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה טעג
אם מותר לומר לגוי בערב שבת תעשה כלאכה זו בשבת טעד
כל דבר שאסור להשחותו אם עבר ושהה טעה
איני יודע טעס להפכה שדנו
חגור סתום אם מותר לסותרו בשבת להוציא החמין טעה
אם מותר לומר לגוי להוציא הקדירה בשבת כשנוגעת באש טעט
מותר לשלול ראבנים ממכסה האשה הקדירה בשבת טפ
מכרז והדליקנו של שבת שפא יש לכל אחד להדליק ברו' שפב
אם קבלת שבת תלויה בהדלקה שפג
אם רוב הקהל קבלו עליהן שבת פה יעשה היחיד שפז
אם יכול להקדים בקבלת שבת מפלג המנחה ולמעלה שפח
על מה נוהגי והדליק הפתילו ולחזור ולכבותם והדליק שנית שו
אם כרך דבר ששמדליקין על דבר שאין מדליקין שפז
אם מדליקין בקגנוס ובצכר גפן שפח
יש בת רין אפי' שמן פסול ופתילה פסול שכרבן יחד ועשה טר שפט
אם אדם והוא רחום במעריך בשבת שצ
אם חותמין ערבית בשבת כמו בחול שצא
אם יהיה אובר הכרבה מכנן א' ות כדברו שצב
אם טעה ולא הזכיר של שבת בערבית שצג
אם אובר בפה כדליקין כיט שחל בשבת שצד
איך נהפשט הנהג ששליח צבור כקדש בכנסת שצה
אין אוברים אין קדוש אלא במקום מעודה שצו

אם התחיל לאכול מכעור יוש צריך להפסיק משאשכ ופודם כפח שצ
דענין הכוצא אם צריך לחזור ולברך המפסיק בקידוש • שצח
צריך שיאכל כליו שבת אחר הקידוש ואם לאו לא יצא שצט
העושין קידוש לאלמנות בכתיהן • ת
אם נמר סעודתו וקדש עליו היום קודם ברכת המזון • תג
אם נשל ידיו קודם קידוש ולאורי תב • כמה שיעור בלא לנזמא • תג
אם המקדש לא פקס וטעמו האחרים • תד
אם מקדשין על יין בכוסל • אה • אם מקדשין על חמרא ומיא פגום • תו
בבקים שאין יין מצוי אם מקדשים על השכר • תז
אם מקדשין על הפת • תח
אם יש לו כוס של קדוש ואין לו כוס של ברכת ומזון • תש
בחדר אחד מפינה לפינה לא שייך שני מקדש • תי
אם כוס של קידוש טעון ברכת אחריו • תיא
אין קידוש אלא בבקים סעודה אפי' באותו מקום עצמו • תיב
אם אין דעתו לאכול לשם •
מי שקו' ס' לאנשי ביתו אם יכול לקדש לאחרים • תיג
הטעם למה מנסין הפת בשעת קידוש • תיד
למה אומרים בשבת ברוך שאמר אחר משנה איזהו מקומן • תיד
אם אומ' י' בזמור לתורה באשכנז • תיז
בזהגים באשכנז לום הקדושה ביוצר שבת ממקומך תופיע • תיז
המפטיר בראש חדש בשבת אם צריך להזכיר של ראש חדש • תיז
אם ומפטיר עולה למגין • תיח
בה שמוגו שהמפטיר קוד' •
בתורה במספין ולמה מפקין בקדוש • תיש
אם יוצא האדם לתרגם הפרשה בלשון לעז • תי
יא שאם אין צרי להתפל עתה תפילת המנה יכו להקד' של מוסף • תיב
הא דנטר ידיו לא יקדש דוקא בקדוש הלילה • תיב
יש פוסקים שלא להתענות עד שש שעות בשבת • תיג
מצאו תלמידיו לר' עקיבא שהיה כובה בשבת • תיד
דת הגהינ שלא לאכול בין כגשה ומעריב בשבת • תיז
אם סעודת נ' צריך ברכה על היין כמו בשחרית • תיז
ששעות הוא המפסיק בסעודת שחרית לעשות ג' סעודות • תיז

אם יש להקדים סעודת ג' קודם ד' שעות ביח
יש אומרים שיכולי' להשלים ג' סעודו במיני תרנימא
הנשים חייבו בג' סעודות
על כה שנהגו מקצת שלא להשכים בשבת בבקר
למה אובד צדקתך בשבת
טעה בכנחה בשבת והזכיר יח' ברכו
אם התחיל כשכ' ביח' ברכו' נומר הכרחה באי זו תפלה נאמר
שבת שלכחרתו דח' אם אומר צדקתך
צריך להזכיר נחמינו
אם שכח להבדיל כתפלה ונזכר קודם שומע תפלה
היכא שיש לו כוס להבדיל שאין צרי' לחזו' ולהתפלל אם שכח ביח' תלח
מי שאין לו יין להבדיל תלש' מי שאינו כריח וכברך על הבשמי' תמ
אם מברכי' בורא מאורי האש על ט' של בית הכנסת תמב
אותן שמבדילי' על השלחן אעפי' טרא הפסיקו בסעודתן תמג
מי שלא הבדיל במוצאי שבת וטעם מידי כיום ראשון תמד
אם אסור לטעום דגד קודם שיבדיל תמח
מי שעושה מלאכה במוצאי שבת אחר התפילה אם צריך
להבדיל על הכוס תמו אם אומרי' ויהי נועם כשהל' יש בשבוע תמו
דיגי הרצאת שבת
שבעת שיש עליה חותם
דגד העשוי לתכשי' ולהשתמש תמט י מנעלים שלנו המסומרי' תג
אם מותר לצאת בשבת בפייגולי' תגא
אם מותר לשאת כובע של לבד ברשות הרבים תגב
היוצא בטלית שאינה מצוינת בשבת תגג
בהרס לא יצא בטלי' בשבת תגד
על הסבילים שיש להם קפוצי מאחוריהם תגה
האשה לא תצא בכה ייר תגו סנדל ומגעל שלמו
אם מותר לצאת בפלפלין בפיו תגז
יוצאה אשה בחצר כככול וכפאה נכרית תגח
הפי' בהו עיר של זהב תגש
אם כותר לאשה לצאת בכגד שמשיכה שלא תפול הדם תגס
תרי המיני קצבת הפי' תסכ כ' סבלין וכ' תכשישי' זה על זה תסג
אם מותר לצאת בשבת בבתי ידים תס

חסה	אסור להניח על כתיפי שולי הטלית
תזו	אותן הרצועות התלויות באכנט והם של זהב אומשי
תזז	אסור ליתן האוכף על הסוס בשבת
תסס	מי שנשא בליו במים תסס לשרך התינוק וללמדו ספר
תז	מותר למדוד כלחש בשכיל כאם הראש
תעא	מותר לומר לגוי אחר השבת מדוע לא עשית כך בשבת
תעב	אם מותר אמירה לגוי בשבות דרבנן
תעג	אם מחורה בפסדת מחמת גשמי' בס'יג' אם מותר לומר לגוי להסיד תעג
תעד	אם מותר לקרות בכתב שהובא בשבת
תעה	סלם של עזיה אם מותר לטלטל
תעז	אם יש כוקנה לחצי שבת
תעז	שכח אכן על פי החבית אם הניח עליו מדעת
תעח	מעכרין הקליפה מעל השלחן כהן קליפה
תנט	מת ששטל במקום שירא מהדליקה
תנז	מת מניח עליו ככר תפי' ק' שתקן לנעול בו אם צרי' שיקשרנו בדלת
תנח	דבוק של סופרי' אכן להחזירו תפכ' אם מותר להפקיע פותח' תנח
תנז	אם החזיבה סגורה ואבד המפתח
תנח	דף שמימי' לפני התנוד לסיגורו וטוח' אותו בטי' אם מותר להסידו תנח
תנז	בקב שנסתם בחבית אם מותר לנקכו בשבת
תנח	הנקבי' שהם בכתי ידים יש להם חוש מחובר במחש' אם מותר למותחם
תנז	בשבת פז הפי' מכריכה וקשירה
תנח	המנעד טליתו בשבת מהו הפי
תנז	המנעד טליתו דוקא חדתי ואוכמי
תנח	אסור לעשות אהל עראי בשבת ויום טוב
תנז	פוריא מל' בעלה למטה שר' תנז ש'ית כפולה
תנח	אסור לנעול בשבת תיבה שיש בה זכוכין
תנז	איוז נקראח כנה תנח מותר לצוד פרעיש מעל הבשר
תנח	הדין במבשל בשבת
תנז	השעם למה צריכי' להמתי' בכוד שיעשו
תנח	איך גתינת מים כבנוד קרי בכוס
תנז	הדינן מאן בישול אחר בישול

האלפם והקדחה שהעביר כדחתחן
פלח הרי הוא כתכלין
הקדחה שאצל האש אם מותר להגיטה בכף
אסור ליתן הפשטידה אצל האש
אם מותר לתת הפת בבלי ראשון תקח מות' לסנן היין בסודרין תקו
הא ראמ' רב סוחט אדם אשכול בתוך הקדירה תקו
אם מותר להשתין בשלג תקח אם אסור לשפשף ידיים במלח תקט
הדין מפסיק רישי דלא ניהא ליה תקי
אמר רבא הגי פלפלתא מידק חדא חדא תקיא
מה שהתירו לערב עם חרדל היינו מבעוד יום תקיב
לא ימדוד שעוריו ויתן לפני בהמתו תקינ אם ליתן מים בסוכין כ
בשבת תקיד אין עבוד באוכלין תקטו
פת של גוים הנאפ בשבת תקיו גוי שצד דני וליקט פירות תקיז
גוי שסלא מים והביאם דרך רשות הרבים תקיח
מלאכה הנעשית בשביל ישראל וגוי תקיט מבעורי הייתי
משתוכס על האוכרי להתחמם במדורה שעשה גוי בשבת תקיז
אכ נר דולק בשבת והדליק חגוי יותר גרות תקיא
אם ספק אם הובא חוץ לתחום אם לא תקיב
הא ראסור בממלא מים לצורך ישראל דוקא לבהמתו תקיב
גוי שהביא חלילין לצורך ישראל לספוד בהן תקיב
אם מותר לדחוק בחמי טבריא כל ג' פו תקיב
בחוליו שאין בו סכנת אבר אם מותר לחלל עליו שבת בשבות תקכו
המבטל לחולה בשבת אם מותר לחולה אחר תקכו
המאכל שעושין לכניקות מקבא אם מותר לומר לגוי עשה תקכו
פיש שעל גבי בגדו מכבסו מכפניו תקכט כתב המאריך תחת
הצורה תקל אם מותר להביט בשבת בא יצטרוליכי תקלא
אם מותר לקרא בשבת בספרי רפואות תקלג
אם מותר להברז בשבת בבית הכנס' מי שאבד דבר שיודיענו תקלד
צמרון שפירשו רוגו וציצין שפירשו רוכן תקלה
מתי נקראה אשה יולדת לחלל עליה השבת תקלו
אם מותר לחתוך הטבור לתינוק בשבת תקל
אסור להעמיד בהמה במים בשבת כזי לקד תקלא

אם יכול להציל דברים המוקצים בשבת מפני הדליקה
 אם דבר שמצילין מדבר לחצר ומכוי הסמוכים
 בדריקה התירו לובר לגוי כל המכבה לא יטכיד
 אם מותר לכבד הבית תקבב אסיר השמעת קול
 זוג המקשקש לשעור אם כותר להעריכו בערב שבת לצורך שבת תקבד
 אין שוחק' באגוזי בשבת תקמה אסור לשחוק בשב בתם וחסר תקמו
 אם מותר להוציא בעות התפורין במלבושי
 אין דולין מים בשבת כגלגל של ברזל
 יכול לכסות הלבני הכדורין לו כנג לבנין
 כופין הסל לפני האפרוחין תקנ של בית דג לא היו מקפלין כלים
 לבנים תקנא ד אמות שנותנין לאדם לטלטל ברשות הרבים
 גותנין אלכסון תקבב השיעור כהאלכסון תקבג
 היה קורא בספר על האסקופא תקבד לא ישפוך על פי הביב תקנה
 הבתי כסאות שעל המים תקבו פרוץ כעומד מותר
 מעמיד הקורה אינן צריכות להיות חזקות
 מכוי שאין כרחבו ג' טפחים אין צריך תקין לחי וקורה
 לחי הכולט כדופנו של מכוי פחות מד אבות
 אם מותר לעשו' הרחי' מסיד תקבב פעם אח' גשכר הקד' בשב' תקמג
 רשות הרבי' כמש אינו נותר אלא בדלתות
 נמצא רשות הרבים אעפי' שאינו רחב יז אמה
 הכחורים המלכדי' הדורים כחדרים לכדס אם יכולי' לאסוד
 ב' ישראל' הדורים בב' כצרי' וגוי דר ביניהם
 מותר להשחמש תחת הקורה תקסז אם מהני זכוי' על ידי אשתו
 תקסט וקטן הזוכה בערוב
 צריך להשכיר כל ערב שבת רשותו מן הגוי
 גוי שאפשר לחזור בשבת אם הלך חוץ לביתו
 בור שבין שתי הצרות ולא ערבו
 הכבשר רשותו ודוציא אחר כן כביוע לחצר
 חצר שישראל' וגוי דרים תקעה אם סומכין על שתוף כפת
 אם לא ערבו כחצרו החצרות יחד וגם לא שיתפו במבוי
 בני חבורה שגבו ביניה לעשו' עירוב ולא הכפיקו לברך עד שחשיכה
 תקעה בכל מערבין חוץ ממים ומלח הפ' באי זה דבר מדבר
 הקעט ב' הבגס שאין בו דיוורין אלא צרי' לערב

תקיט
 תקס
 תקמא
 תקבג
 תקבד
 תקמו
 תקמז
 תקמח
 תקמט
 תקנ
 תקנא
 תקבב
 תקבג
 תקנה
 תקבד
 תקמג
 תקמז
 תקסז
 תקסט
 תקנא
 תקעב
 תקעג
 תקעד
 תקעז
 תקעז
 תקעה
 תקעז
 תקעה
 תקעט

יש רוצי להתיר לומר לגוי להביא ספי דרך רשות הרבי
 ישראל שיש לו פתח למכור ופתח לאחוריו לקרפף
 מכור שצדו אחד גוי וצדו השני ישראל
 אם סתם אחד הפתח שבין ב' חצרו ועדכו דרך אותו הפתח
 מעשה בחופה ששכחו ולא עדכו והוצרכו להוציא מבית לבי' תקפה
 הפי מעיר של יחיד תקפו אם מערבין ומשתפי' בין השמשו' תקפו
 האסקופא שהיא על פתח הבית
 מי שיצא חוץ לתחום ונתנו לו ד' אמות
 בשמודדין התחום בחבל ויש נזהר תקצ הדמתלקט בעשרה תקצא
 הניח ערובו בעיר חריבה תקצב אותם יהודי' הדדי' בכרכי' המוקפים
 חום' תקצג הנהנו דיכרי דאתו למברכתא תקצד מי שאין לו אלא
 ד' אמו והוציך לגקביו תקצה בחזרו ממקו' שהניח הערוב תקצו
 מי שהחשיך בדרך תקצו אין חי' המעבד ד' אמו' אלא הן ואלכסין
 תקצח קיימ' לן תחומין דרבנן תקצט אשתו של אדם מערבת לו
 שלא מדעתו תר אם יש תפיסת יד לבעל הבית תרא
 אין מערבין ערובי תחומין אלא לדבר מצוה תרב
 הלכות דח

על צדוק הדין אם אומרים ב"ח תרג
 אם אוכר פרשת ובראשי חדשיכם בשחרי' בשבת ולח תרד
 אם לא הזכיר של לח עד שהתחיל מודים תרה
 טעה ולא הזכיר של לח שחרי' תרו כי ששכח ולא התפל' של לח במנח'
 תרו כל היבא שאמ' אין מחזירין אותו לאו דוק אם גבר תפלתו תרח
 דין קריאת הלל ב"ח ביחיד תרט אם מכרכין על קריא' הלל ב"ח תרי
 ימי' שהיחיד גומ' כס' ההלל תריא ימ' גומר קורא תריב
 יחיד לא יתחיל הפי' תריג אם צרי' ג' לוכ' הלל תריד
 המפסיר במנח' כיוס הכפורי אם מזכיר של שבת תריו
 אם מזכירין של לח בשבת בהפסדה תרשו
 פועל אבת שפעולתו אמת בנוסח ברכת הלכנה תרין
 יש כסימין מקדש החדשי' תריוח יא' שאין לקדש אחד בלילה תריט

הלכות יט'

יש דברים שהחמירו ביט יותר מנשבת תרך
 אפרוח הנול' ביט' תרכא אם יש לבר' על ליל שני מיט' של גליו' תרכב

השוחט כהמה ביט' ונמצאת שריפה בענין טלטה הבשר תרכג
אין שוחטין המדכרו ואין משקין תרכד עגל הנולד ביט' מות' לשוחטו
תרכה השוחט ביט' כותר לתלות הצואר
אם אסור למדוט הגוצה כשרוצים לשחוט ביט' תרכז
השוחט כהמה וחיה ביט' אם צריך אפר כוכן תרכח
מותר לשחוט לכתחל ביט' חיה ועוף אם יש לו דקר נעוץ תרכט
ומודים שאם שחט שיחפור כדקר געוץ תרל
נתערבו דמי כהמה עם חיה איך יעשה בכסוי תרלא
אין מולחין החלבי תרלב אם כותר לט' טל' בשד חי תפל
אם ביט' הפלפלין נדוכין כדרכן תרלג
עלי שהוא דף רחב וכבד וכלי תרלח אם נופח' גמפוח ביט' תרלו
אם מותר לשנות הקמח אחר שרקדו תרלז
הא דאין כולגין הראש והגלים תרלח
כל שאמרן מלמעלה למטה שרי' הוא דלא כהלכתא תרלט
תבלין או פלפלין אם נדוכי' כדרכן תרמ קריר שיש בה אוכלין תרמא
סכין שנפגמה ביט' אם מותר לחדדה תרכב
אם לא נפגמה מערב יט' אלא עמדה תרמג
לרחוץ כל גופו ביט' גבים שהחכו מערב יט' תרמד
כל הדינין ממוקצה תרמה
אם הגוי בא מאליו ביט' אם מותר לאכול מה שכבר הכינו תרמו
אנשי המלך שמוטל על אנשי העיר לאפות להן תרמז
אם מות' לבשל לצורך כלבו תרמח אם משחיה' על גבי חברת' תרמט
עסה שנלושה מערב יט' אם מפריש חלה ביט' תרג
אם מותר לאופה לשרות המכבדת במים לכבד התנור תרנא
אם אסור התכשיל שנעשה בספק ביצה שנולד' ביט' תרנב
אפרוח שנולד ביט' יש מתדין תרנג מות' להסיר הפיחם שכראש הגר תרנז
תרכז הגוטל שמן מן הגר חייב משום בכבה תרנח
אם מותר בכוי משום אבוד כמון תרגו אם גרם בכוי מותר תרנז
שירי פתילה שירי מדור' שירי שכן תרנח גר של אבטלה תרכט
מעשה שאפו פשטיד' לכתחלה מיט' לחבירו תרס
אם יט' אחד אחר השבת פת שנאפה בשבת תרסא
גוי שהביא דורון לישראל ביט' תרסב בגי' יוני' קטני' שהובאו לישראל
תרכג אם בגי' ביתו גקראים בשביל יחד

תרסח	אם כותר לכבות הבקעת כדי שלא תתעשן הבית
תרסו	כותר לשלוח כיט' דורון
תרסז	ר' חייא ור' שמעון היו שוקלין מנה כנגד מנה ביט'
תרסח	אם כותר לשקול מגוי הרגיל אצלן
תרסט	ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח
תרע	מנהג כשר לכדוד מערב פסח לצורך ליל שני של פסח
תרעא	אם מותר להחזיר מעכון לגוי ביט'
תרעב	אם אסור לבשל בקדירה חדשה ביט'
תרעג	בפתח שסוגר בו האוכלין
תרעה	חזותות שבב'י מפקיע תרעד מותר לכבד ביט'
תרעז	אם מותר לבסות פירות מפני הדלף
תרעח	אין דנין ביט' תרעז אם מותר להתיד חרבים
תרפ	הלואת יט' תרעט מת המוטל לקוברו ביט'
תרפא	בת מניח עליו ככר או תינוק
תרפב	אם מותר לשלוח גוי ביט' אחרי קרובי המת
תרפג	כותר ללות המת ביט' ראשון
תרפח	מעשה שמת תינוק ביט' שני תרפד קוטמו להדיח בו
תרפו	ערוכי תבשילין אם לעשותו כפת
תרפז	לא שנו אלא תבשיל אחד אכל פת לא
תרפח	נהגו לזכר בערוב לאפווי ולבשוליו
תרפט	אם מי שלא הניח עירוב יכול לבשל למי שדניח
תרפג	על המנהג שתולין העירוב בב' הכנס' בכקים שאינו מקו' פיתא
תרצא	אשתו ש' אדם אם יכנה'ה לערב
תרצב	אם יכול לבשל מים ראשון של יט' לשבת בעירוב
תרצג	אי מהני תנאה בדבר שיאמר אם היום קדש בו'
תרצד	אין כערכין עתה על ידי תנאי
תרצז	אם אסור להתענות באכרו חג של שבועות
תרצח	יש אומרים שצריך לעשות נסעודות ביט'

הלכות חולו המועד

תרצז	אסור מלאכה בחול' המועד מדרבנן
תרצח	יש אומרי' שחולו המועד דאורייתא
תרצט	מי שבא חוץ למדינתו בערב הרגל אם יכול לגלח ברגל

מותר ליטול הצפורנים במועד
 אם מותר לכבס רכפונין שמשמשין במרחץ
 מי שאין לו אלא חלוק אחד אם מותר בכבוס
 כלי פשתן אסור לכבס במועד
 אם כותר לומר לגוי לתקן כלבושיו במועד
 לסרק הכוס במועד תהא אם מותר לחזור תרנגולת על ביצת
 אם מותר חזפת בחולו המועד
 פרקמטיא בדבר האבד דמי תשח לקבית יין במועד
 על דריכת היין בחולו המועד תשי אם מותר להיו מכמר הסוס במועד
 תשיא בעניין הלואת לגוים כרביית במועד
 מותר לכנות ספסל קטן או איצטבא של אבנים
 אם מותר לכתוב תפלין או כוזות במועד
 אגרת שלומים שאדם שולח לחבירו
 אם מותר לכתוב על ידי שני בעגל
 הקרובי של בת אם קירעין במועד
 אין חופרין כובין וקברין בחולו המועד תשיח אם אבילו ביהג במועד
 תשיט אם חל יום ז בערב הרגל אם מותר לכבס ולספר כרגל תשך
 שמע שמועה קרוב בשבת תשכא על צדוק הדין במועד תשכב
 הלכות פסח ודיניו
 אם התחיל ללמוד מבעוד יום אם צרי להפסי לברוק חמץ תשכג
 אם יש לברך שהחיינו כשמברך על ביעור חמץ תשכד
 אם צרי להמתין לברך עד שמוצא כבר ראשון תשכה
 אם יש לדבר בשעת הבדיקה תשכז
 בקומות הגבוהים שאין היר כגעת שם תשכח
 ברתף שמסדרין שורות בחביות
 בכטול דלילה יאמ כל חמיר כו תשכט המפרט בים ובשיורא תשל
 מי שלא בטל קודם שהתחיל שעה ששית אם יכול לבטל תשלא
 אם נכנס עכבר וכבר בפיו תשלכ גוי שהפקיד חמצו אצל ישראל
 תשלג ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל תשלד נכרי שהלוה ישראל
 על חמצו תשלה אם מותר לישראל לחשכיד לגוי בהמתו בפסח להביא
 עליו חמץ תשלו על חטי שהיו שטוחין תחת הגג ועברו המים
 וזלפו על החטי תשלו כל דבר שאינו חמץ גמולא תערוכ תשלח
 מי שמשתמש בבארות בפסח יזהר תשלט בב

מעשה שהעמיד גבינות בחלא דשיכרא תשמ חמץ שנתעפש קודם
הזמן בצק שבכדקי העריבה תשמכ
חמץ משש שעות ולמעלה ביום יד' אמור מן התורה תשמג
שוב לעשות סעודה ג' כשחל ערב פסח בשבת בפירות תשמד
ד' יהודה אומ' אין ביעור חמץ אלא שריפה תשמה
לפי' רשי' דהשכתו בכל דבר בשעה חמישית כו' תשמז
חמץ בפסח במשהו תשמו מליחת בשר שנעשה לפני פסח תשמח
חלב שנחלב קודם והגבינה תשכט דגים מלוחים בפסח תשמז
בשנותן עסח בחביות בין הגסרים תשנא
מלח ששמו במדוכה של חמץ אי' יכול למלוח כו' בפסח תשנב
זתים שבובשן כשאר ימות השנה תשנג חמץ שנתערב בשג' במצה
ביבש תשנד לוחן טעם לפגם בפסח תשנה
חטה שנכצאה במצה בפסח וכל הדינין תשנג
דמץ של נכרי שעבר עליו הפסח תשנו
חמץ שנמצא בבית ישראל אחר הפסח תשנא
חנות של ישראל והסחורה של ישראל והפועלי' גר' וכל הדיני' תשנט
ישראל וגוי שיש להם תגור בשותפות תשס
אם חודת כלי חרס לכבשן מועיל תשסא
אין חלוק בין כלי עץ ואבן או כלי מ'חבית תשסב
אין הגעלה מועלת לבית שאור תשסג מדוכו' של עץ ואבן תשסד
המדוכות וכורמי דגללי תשסה גר'חשת או מחבת של מתכת תשסז
אם כלי עץ צריכין הגעלה תשסז דין כלי זכוכית תשסח
אם כלי זכוכית י' וליס להשתכש בהן בפסח תשסח
איך יגעיל היורה גדולה תשע דין הגעלת הסכיני' תשעא
כי מהסכין שיפה והיא שהורה תשעב
אם צריך להשהות הכלי במים עד שיפלוש תשעג
סוד הגעלה באיך ובביאור תשעד
אם צריך להשהות הכלי במים עד שיפלוש תשעה
אם צריך להגעיל תחלה הורה שמגעילין בה הכלי תשעז
אם מותר לעשות תבשיל מאורז ודוחן בפסח תשעז
המנהג ראסור כל הקטניות בפסח תשעה
אין לאכול דגש בפסח תשעט יש נוהגין לכרד החמין תשפ
אם צריכין החמין שמירה משעת קצירת תשפא

תשפב	אם מותר ליקח קמח בשוק בשעת הירחק
תשפג	אם צריך לשחון החטה קודם ערב פסח
תשפד	טוב שכל אדם ילך בעצמו בריחים לשמור הקמח
תשפו	יש נוהגי לזך הריחים תשפה עושין מצה הדראה
תשפז	בצק של גור שנבר שלא החמיצה תשפז אין לשין אלא במים שלנו
תשפח	חשו חכמים ואמ' שילינו המים כל הלילה
תשפח	הפ'מן ולא במים הגרופין תשפח הא דאסרו בעברה ולשה דוק' כמזיד
תשפח	תשפח יומא דעיבא כולא שמשא
תשפח	לא יתן המצות בכלי שיש בו קמח קודם אפייתן
תשפח	אם מותר ליתן מלח במצה תשפח צירוף סל' לחלה
תשפח	קבא מלוגנאה לפסחא
תשפח	אם לשין ב' מדות בפסח תשפח אם יבול לקדו' סל' לחלת האור
תשכט	אם יש לכרך על חלה להפריש תרומה
תת	אם מתחילין לעשות מצה בערב פסח קודם חצות
תתא	אין לשין את המצה על ידי חרש שוטה וקטן
תתב	ס' קין המצויירין
תתג	מתענין הבכורות כשחל ערב פסח בשבת ביום חמישי
תתה	מצה שנאפה ע' חמץ כתביר תתה מי פירות אין מחמיצין
תתה	אם מצטרפין שהיות כשיעור מיל של חמץ
תתח	אם מי בצ'ס מחמיצין תתח אם מות' לקטף המצו' במי פיר' "
תתט	אם מותר ללוש העסה בבצים
תתי	אם נמצא בקמח לחלוחית מכלא אם מחמין
תתיא	אם מותר ללוש לתרגנה'ס מורסן או קמח
תתיב	אם די לרקד הקמח כשנופל על המים
תתיג	אם מותר ללוש החטין תתיג חטים שנתבקעו
תתיג	אם נמצאה חטה בעסה או במצה
תתיז	הגעילו יודה מחומצת ונשפכו המים וידדו לבאר
תתיז	אם התחיל במלאכה מאתמול לערב פסח
תתיח	החייטין והספרין והכובסין עושין מלאכתן עד חצות
תתיט	הבכורות נהגו להתענות "
תתך	אם משנה סעודתו בערב פסח עד הלילה
תתכא	ערבי פסח'ס לא יאכל עד שתחשך למה נקט עד שתחשך
תתכב	אם נשברה אחת כהנ מצות המשובדות

וט אומרי' בזמן הזה אין צריך לעשות הסיבה
 מצוה לחזור אחר יין אדום
 יין שלנו אין צריך למזוג תתכה אם דרכו של איש למז' יינו
 אחר ששתה כוס ראשון אם ירצה לשתות כמה פעמים
 מצוה לקח שני תבשילין וזרוע ובצה
 יא' שאין לקח אלא תבש' אחד כשחל פסח במוצאי שבת
 כשמתחיל האלחמא יגביח הקערה ואוהז הכצה
 בזמן הזה אין צריך גטילה לדבר שטבולו במשקה
 יש אומרים שטיבול ירקות הוא בחרוסת
 יש מחזירין אחרי כרפס בטיבול ראשון
 אם יש לכריך אחר טיבול ראשון
 מי שאין לו חזרת יקח צרור שהוא לענה
 הכריכה אם יש לעשותה בחרוסת ולאכו' בחרוסת
 בכרכת הליל כליל פסח יש מכרבין שני פעמים
 אם מברך בורא פרי הגפן על כוס שני
 ודין ברכה אחרונה אחר כוס שני
 איך מתנהג לדרך המציא ואכילת מצה על המצות
 יש כב גיס לטבל המצה בחרוסת ולאכול
 יש אומרים אין לטבל הכריכה בחרוסת
 ספק אם הכריכ' בעי הסיבה תתמג אם יש לאכו' צ' י' בלי פסח
 יא' שצריך אכילת האפיקמן טבול בחרוסת וכריכה במרור
 אם לא אכל אפיקמן עד שנשל' ידיו לברך
 מצוה לחזור אחר זימון תתמו צרי' שיהיו שלשה הקידאי ההגד' התבט
 פליגי בכרכת השיר איך חותם תתמ כוס חמישי לא הזכר תתנא
 יא' לשתו' אחרי הכיסו' תתנכ מי שאין לו אלא בית מצה המשוגרת
 תתנג כאן דלית ליה חמרא מקדש אריפתא
 מי שמסדר הרגזה ומקדש לאחרים כליל פסח
 המקדש בבית אחר אם יש לו לטעום
 כשחל פסח בליל שבת אם אומרים ברכת מנן אבות
 דין ספירת העומר

יש אומרים שאין צריך למנות הימים

אם שבת לברך כל הלילה תתנוט מי ששכח ולא כרך בלילה תתנו
הלכות תשעה באב ותעניו

צריך למנוע מלרחוק ברה"א	תתסא	גזוזק שלנו כבול שלהן תתסב
אם מותר לאכול בשר עוף בסעודה המפסקת	תתסג	
אכור לצב"ל ב' תכשילין בסעודה המפסקת	תתסד	
יש מתירין לאכול בשר ולשתות יין בסעודה המפסקת	תתסה	
בשנדחה שבת עד י' באב אם מותר לאכול בשר בסעודת הפפסקת	תתסז	
אם יש לברך בזמון בסעודה המפסקת בשבת	תתסח	
מי שהתחיל לאכול סעודה המפסקת משש שעות ולמעלה אסור לרחוק	תתסח	
תתסס	ביון שהפסיק בסעודת הפפסקא על התעניו	תתסז
מי שנדר להתענות שני וחמישי כל השנה ואדע שכל כג' בשבת	תתסז	תתסא
אם אומרי צדקתך צדק במנחה כשחל ט' באב בא בשבת	תתסז	תתסב
ליל ט' באב שחל בשבת אם מותר לכתשמיש המטה	תתסז	תתסג
כשחל ט' באב להיות בא' בשבת מכרך על הזאור	תתסז	תתסד
נהגו באשכנז לומר אחר סיום התפלה בשחרית קרינו גרים	תתסז	תתסה
נהגו שלא לקרות פרשת הקרבנות בט' באב	תתסז	תתסז
אם היה לו לפלוף בעיניו אם מותר לרחצו בכים	תתסז	תתסז
בטפחת היתה לו ל' יהושע והיה מעב רה על עיניו ב'	תתסז	תתסז
ט' באב שחל בשבת ודחה דברים שבצינעה נוהג	תתסז	תתסז
אם חייב בהפילו בטב' תתפ ותתפג ואם מלבישו ציצית	תתסז	תתסז
אם ללמוד בט' באב על ידי הרהור	תתסז	תתסז
אם יש למרד בט' באב שעשית לי כל צרכי מאחר שאסור במנעל	תתסז	תתסז
אם אומר שירת ויושע אם ש' להכריל כמוצאי שבת שחל בו ט' באב	תתסז	תתסז
תתסז	אם אומרים נחם אלא כנבזה בט' באב	תתסז
אם אומר אל אידך אפיה ואם או' והוא רחוס כשחל ט' באב בכה	תתסז	תתסז
מילה שחלה בט' באב כליו התינוק אחר סיום הקינות	תתסז	תתסז
דאיתי מנהגים לא ישרו בעיני	תתסז	תתסז
אם אומרים ב' הקדיש בליל ט' באב	תתסז	תתסז
אם אומרים תתקבל שחרית	תתסז	תתסז
ההפטרות מסימן שדש	תתסז	תתסז
אותם שבפסידין שובה ישראל לפני צום ביפור	תתסז	תתסז

תחצו	אין אנו בונין בנין סיד כבנין כלבים
תחצט	אסרו עשרות לחתני תחצח
תחק	הא דמתענין לשעות איד
תחקא	אם קבל להתענו הרכה תעני ולא רצופות אם יפסיק
תחקב	אם כשיאמר ענינו בתפלת הבגדה כספיק לקבלת התעני
תחקג	לזה אדם תענית ופירע אם מידי אפי' בנודר יום אז
תחקד	אם קבל התענית מבעוד יום בהרהור
תחקה	אוכל ושותה עד שעלה עמו השחר כשלא נמרס עבודתו
תחקו	אין רגילין לומר ערבית ושחרית ענינו
תחקו	אם נזכר לום ענינו קודם שעקר רגליו אום בלי תתייבט
תחקח	למה קודין ויחל באחר דביחידים דבו כו
תחקט	קהל שמקבלים עליהן לענית רבים הם
תחרי	יש בקיכו שני גו לומר מליחו אחרי יח ברכות בתענית
תחקיא	עטרה שקבלו תעני ומקצתן אינן בבגד הכנסת
תחקיב	השרוי בתענית יכול לטעום התבשיל
תחקיג	שליח ציבור אינו מתענה אם יכול להתפלל ענינו
תחקיד	וא תעני שחל בבה קורין בשדר הפרשה ובערב ויחל
תחקטו	בג צומין הכתובים קורין בקר וערב ו חל
תחקיז	בזמן הזה אין להתענות תענית חלים בשבת
תחקיז	המתענה בשבת אומר ענינו בברכה רביעית
תחקח	ההולך במקום שמתענין למקום שאין מתענין
תחקט	הבתענה בשבת או ביום טו אומר ענינו באלהי בצור
תחקיט	הלכות ראש השנה
תחקד	אם לא אמר המלך הקדוש והמלך השפוט אם חוזר
תחקה	יש לומר זכרינו לחיים בשוא תתקבא יא שאי לום וכתו לחיים טובים
תחקו	תתקבב אם לא אמר זכרינו ומי כמוך אם חוזר
תחקו	אם אומר מיעדי לשמחה חני' כו תתקבה אם או' והשיאנו
תחקו	ה'מכם כת' כל השופרות פכולין חוץ מל' בבש
תחקח	אם תקיעת שופר צריך בונה
תחקט	מתמו כמינו אם אינו מעבב התקיעה
תחקל	סתיכת דבק אם חשוב שלא במינו
תתלא	אין מוצאין שופר חוץ לתחום

דב אלפס תקע בבית דימו בשבת
 אמור להשיח בתחלת ברכת שופר עד סוף יתדעות שמירשכ תתקלג
 דתוקע ואינו מכין לתקיע' תתקלו בניהג לתקוע מעוכד תתקליה
 דעוכר לפני התיבה בראש השנה השני מתקיע ולא השליח צבור
 תתקל' צרי' להארי' בתקיעות של תשרית יתר משל תשת תתקל'ג
 צריך להוציא בשברים שלא יאריך על כל אחד בפני עצמו תתקל'ח
 ג' שברי' צריך לעשותן בנשים אחת תתקל'ט אם תקע תשרית בנשים
 אחת תתקס האריך בתקיעה אחרונה של תשרית תתקסא
 מעשה שתקע התוקע בתקיעה בשברים של תשרית ועשה שני שברים
 תתקסב דוקא בתפלת דה ויכ' כוציא אפילו מי שבק' תתקסג
 יש נוהג' להדיע תרועה גדול' תתקסד אין מצבין התיכונ' מלתקוע
 תתקסה יש שאין מתפללין במוסף רק' ז' תתקסו
 צריך להוצי' הקרבנו המוספי ככל תפלו המוסף תתקסא
 ולום מה שאנו בזה ויה' תתקסב כיון שאם ובתדעתך בתו' לאם' תתקסג
 אומר זכרון תרועה כשחל ראש חדש בשבת תתקסד
 אם או' עלינו לטבח תתקסה יא' עליה יבא בזמננו תתקסו
 וזמננו א' לתקוע במוסף תתקע יש לדרך על תקי' שופר תתקסא
 יש מדיעין לאחר תפילת המנחה תרועה גדולה תתקסב
 אין להתענו' בזה תתקסג אם מכריז' זמן בלי' שני' מזה בקדו' תתקסד
 נוהגים בשבת תשובה לומר סליחו ותתנוגים תתקסה
 לא תיכול' ז' יומין כשתא' כו' תתקסו
 הלכות יום הכיפורים
 ברגו לטבול ערב יום הכיפורים ואם מברך תתקסא
 אם יש לברך על הדלק' הגר' תתקסב באשכנז וזמני' לו' על חש' תתקסג
 יש נוהגים לברך בליל דה' על התרת גדרים תתקסד
 עונות שהתודה בזה ולא שנה' במ' תתקסה
 בחתימת הידיו אם יש לחתום בכרכה תתקסא
 ולעוין אורת השליח ציבור הודוי במנחה תתקסב
 יש אומרי' שאין לשליח צבור לומר ודוי בסליח' לנו תתקסג
 לענין השטנ' חמין בזה תתקסד כל המס' ד' מצטרפי' לשיעור' תתקסה
 איבא מאן דאמר שאין מכריזין בזה על גטילת ידים תתקסו
 יכול' ליטול ידיו ועיניו שחרית תתקסא
 בן ח' וכן ש' מחנכין אותו לשעור' תתקסב

המִיץ והכלה רוחצין פניה' תתקע בעל קרי אם יכול לשכול ביה
תתקעא מי שצריך לילך ללכוד בצבור וירא ללכת יחף תתקע
רופא מוכחה ומוחזק ואהרי שאינן מוכחי כבודו תתקע
מוכח דכל נדרי תתקעד יא' שהתר נדרי נהג בנדרי ולא בשבועות
תתקעה רוב הנאוגים ביחו לום כל נדרי תתקעו
בנעילה מתודה פעם אח' תתקעו יש גורסין אנא כשם כו' תתקעו
יא ערבי שחרית בנה אתה גבין תתקעה אין נשיאו כפי במנחה
תתקעט יא' בנעילה במקו' זכרינו לחיים חותמינו לחיים תתקפ
בנעילה אומ' אחה נותן יד לפושעים תתקפא
יש שאין אומ' אבי מלכי בנעילה תתקפב כו' מקלע מילה ביה תתקפג
אחר שגבר תפלת הכוסף פותח באשרי תתקפד
בהפטרה במנה חותם על התורה תתקפה
מה שהווגלו לגדור צדקה בעד המתים תתקפו
עוברות ומניקות מתענות ביום הכפורי תתקפז
החסידים רגילי לעשות ב' ימים יום הכפורים תתקפח

דיני סוכה ולולב

אין יוצאין לא בסוכה שתחת האילן תתקפט תכן ובטלו היו מעושא
תתקצ היטן תחת הכפה או תחת הבילה תתקצא סרין הערוש תחת
הסוכה תתקצב ככן תחת הסיכה תתקצג חבילה שהעלה לייבש
תתקצד נעץ ד קונדסין באמצע על הגג תתקצח
צריך שלא תהיה כסוי הסוכה עצה מאד שלא ידאו הכוכבים תתקצו
בית המקדש בנכדי שאין עליו מעזיב' תתקצז ככן פסל פוסל
באמצע בד' תתקצח היה גבוה מכ' וזכנה בה איצטבא תתקצט
אם היא עגולה ו' ש' בה לרבע' ז' על ז' יתתר גזל עצי וככך בים תתרא
פירס עלי' כדון מפני החם' תתרב' ואינה נתר' אלא כצור' פתח תתרג
הבטל של דפנ' מ' מ' ל' למטה תתרד גויי סוכה מופלגי' ממנה ד' אמר'
תתרה בעצי סוכה לא נהני תנאי תתרו
אפי' בפירות יש מחמירין שלא לאכלם חוץ לסוכה תתרו
מותר לשתות מים ולאכול פירות חוץ לסוכה תתרח
אוכל אדם אכילת עראי חוץ לסיכ' תתרש מאני דמשתא במטללות'
אם מברכין על הסוכה בכל פעם שיכנס תתריא
בשירדו גשמי' תוך הסוכה שאם ירדו תוך הבקפה תסרח תתריב

אם חתן פטור מן הכוכה הוא וכל שושבניו
אם יש לקדש מעובר תתיר דעת חצוני המקדש בעימך תתנו
דיני לולב

אם נפרצו עליו פסול תתיר לו"ב שיבש ידדו תתיר
שיעור היבשות תתיר להוציא את האול ואז הגז' תתיר
גזול ויבש פסולין תתיר בקש ראשו פסול תתיר
בפדק ראשו כשר תתיר בחלקה התומת פסול הפי תתיר
אם צריך שיהיה כל שיעור אורך ההדס עבות תתיר
וכשו עליו שיעור היבשות תתיר יבש בהדס ובעדינה תתיר
הדס וערב קטומי תתיר לא נשתייד אלא עלת בקלח של עדב תתיר
לבתחלה צריך לחזור אחר ערכה הגדלה על המים תתיר
לולב בצות לאגדו תתיר

דיני אתרוג

אם נקב האתרוג נקב מפילש תתיר לא נקב שאינו מפול כבאיסר תתיר
אחר שנמית כל בשירי סכפני תתיר נקף סכנו קליפ דקה תתיר
אתרוג הכוסר תתיר ביטלה בוכנחו הפי תתיר
עלתה בו חזו' תתיר נקב האתרוג או אכלוהו עכבר' מיו' ראשו ואילך
תתיר מי שא' לו אתרוג אס' יטול שאר המינין תתיר
לא מצא אתרוג לא יביא פריש ורימון תתיר
בפת תסרים חסר כתיב השעם תתיר
מי שאין לו אתרוג אס' יש לו לעשו אנודה מנ' רמינין תתיר
יברך על המינין קודם שיקדם בידו תתיר
בהדס שוטה אס' הוא גין הדס תתיר היכן מנענ' בהדס תתיר וסו'
תתיר הכריח באתרוג של מצוה אס' יש לו לברך תתיר
גוי שהביא לולב לישראל ביום טוב תתיר
מה שנוהגין במקום שאין אתרוג כצוי שם תתיר
אם הבנות הלולב במתנה צריך להתנות על מנת להחזיר תתיר
סדר התזלה

יש או' הושענו קודם קריאה תתיר אס' אומ' הושענא בשבת תתיר
בקדוש ליל טני אומרים קדוש וזמן אחריו תתיר
לענין לברך זמן על הלולב ביום טוב תתיר

יס ממתנים לברך שהחיינו עד אחר ברכת סוכה
 סדר הקריאה מחג הסוכות
 תחרנו אין מברכין על הערבח ביום הושענה רבא
 תחרנו הפי בחביש חביל ולא ברי' תחרנו יוצאדם ידי חובתו בערב תחרס
 תרמא אסור האתרוג כתשיעי לפעמים
 תחרס חיצן מתחילין לקרות בשמיני עצרת בפרשת ראה
 תחרס מנהג שהחזן מכריז קוד' תפילת מוסף משיכ הרוח
 הלכות חנוכה

תחרס מלא קערה שמן והקיפוה פתילות
 תחרס דוקא בשמיחה בחוץ אבל בבית אפי' למעלה מכ' שירה
 תחרס בד' עבד זמנה כל הלילה תחרס מדליקין סגר לר' תחרס
 תחרס אפי' מי שיש לו אשה שמדלקת מצוה שהוא ידליק
 תחרס גר של שבת וגר של חנוכה ידליק בתחלה גר של חנוכה
 תחרס יש קובעי' גר של חנוכה כדלת עצמה מתרסס מי ששכח על הניסוי' אם
 תחרע חזור תתקן מנהג להדליק גר חנוכה קודם שיבדיל תחרע
 תחרע יש מסייבי' בעל' הגיסים בשם שטעית
 הלכות פורים

תחרע כך שהוא ספק אם הוקף מימות יהושע
 נשים חייבו' במקרא מגילה תחרע ד' יהוד' מכשי' בקטן לחוצי' אחרי'
 תחרע תתקן הקורא במגילה עומד ויושב
 תחרע הקורא את המגילה הכתובה בין הכתובים
 תחרע מגילה הכתובה בין הכתובי' תחרע מגילה ביחיד בזמנה
 תחרע הקורא את המגילה פושטה באיגרת
 תחרע לכרך המגילה בספר תורה בשעת הקריאה
 תחרע מגילה בזמנה קורין אותה ביחיד
 תחרע בותנין לה כל דין ספר תורה חוץ ממה שמפרש
 תחרע אם צריכה עכוד לשמה תחרע דין שירה שבמגילה
 תחרע ובלכד שיהיו בעלש' הפי' תחרע אם היא בחוברת עם כתובים
 תחרע מי ששח בקריאתה
 תחרע בליל פורים אחרי קריאת המגילה אומר ובא לציון גואל
 תחרע מנהג בשתי ישיבות ליפול ע' פניהם כיון שהוא יום גס
 תחרע אם מת לו מת כפורים אסור בהם
 תחרע לך האכל לבי' הכנס לקרו' המגיל' תחרע יד' וסו' אסורי' בחפס' ותענית

מִי־כִי אִיסוּר וְחֹתֵר

נשים יכולות לשחוט לבתחלה אלף צב דין דמוחזק ומומחה לשחוט
 אלף צב הנמצא בהמה שחושא אצד משומד, אונל נגלד אצח
 אין להניח לשחיט קטן לבתח' אפי' אחר עומד ע'יו אצו
 השוחט לשם זריז ונכער אצו שחט וטבין של משמשי עז אצו
 שוחט בסכין של גוים אצט שחט לתוך הגומא יק
 אגרוח לאחר שיצא לאויר אקא בהמה מסוכנת איקב
 פנימה קטנה מאד אקג פנימה טסוכסכת אקר
 אמר כדו' לי שלא עשיתי פנימה במסוכסכת אקה
 סכין דומיא לסאסאה אקו יש נוו' ג' לקשוד טטלם יל הפנימה אקו
 אבשרא ואש' פרא אקה יש שרג' להבו' הנני נעץ ידא שחיטה אקא
 ככין שיש בו פנימ' רבו' אקי אס' נגע בסכין במסוכת כשעת שחיטה
 אם הביא אור שחיטה בהמות אחרות לינין הכרעה אקב
 כדי תפיסה ד' אצכער אקיא לבתחלה צרי' כ סימני לשחוט אפי' בעוף
 אקיד צריך לשחוט וזרידי' אקיו שיעור שחיטה בכמה אקדו
 שהה כמיעוט סימנין אקיה אסור לשחיט כסכין רעה אקיש
 החלור כמיעוט סימני' אך חתירה אי שבת אחת בהולך והונא אבא
 הנמה כיצד אקא שיעור שחיטה ברוש איקב
 כיצא טכעת כן הנצי' יל הסכין לאחר שחיטה אקבה
 עקור הידך אקבו אס' נמצא הסכין השחוט, שמוט אקבו
 השוחט כב' אי בג' קבנות אקיה בקנה דריאה אחר שחיטה אקבו
 השוחט הרבה נחלות דשח' כנתיס אקל כו' ספק בהמה ספק חיה
 אקלג דיני טרפות
 נבחתה הגלגולת אקלד נקב קדום המוח אקלה
 נפחתה חוט השדרה אקלו נפל לחי העליון אקלו
 אם שג' עורות כן הואט אדומין או לבנין אקלה
 עוף שצוארו כלולך בדם אקלט ישב לו קין בושש איגו
 נטל כל הזפק ארמא ה' נה' מתפצל לנ' חלקים אקטב
 אם הסרה העיני' יתא אקבד אם שנתה מקומה הענוניתא אקבה
 כל יתור כנגול דמי כעשה באצבע יתירה שנתצאה אקבו
 יתרת כדרי' דאנוי דכשר אקבו נמצא שתי אינו וטרא' כנחת אקבה
 כימות כסדר דריאה אקשט חסרמנוף דריאה אק

דיא שיש כח אבעכועות
 אין חילוק בריאה בין האדימה כלה למקצתה
 אוכמי אוכמי כשר אקג סרכות כסדרן
 אונה כרוכה באומא אקנה והוא דסביך בכשרא
 דיאה שנקבה ודופן סותמתה
 דיאה הנקובה בבקוס שאין דופן סותמתה
 בועה בשפולי אומא או אונא
 אם האונה והאומא נכרכו יחד בדופן
 דיאה שנכרכת לאחד מן המקומות שאין הנקב משרף
 אין לאחוז בריאה ולנענע הסרכות
 נקב הריאה אבי כשרפכא דאסא טרפה
 אם האונות נכרכו בשולן הלב אקסו אם הוציאו ריאה בלא כדוק אקכח
 קנה הלב דינו בלב אקסט נמצאו שני כבדי או שתי פרות
 נטלה רטחול אקעא לקתה ככוליא
 אם יש טרפות בכוליא של עוף
 אין חלוק בדיני כחש שנמצאת בריאה
 נטלה ושלפוחית אקעה גפרקי' יש ברגל התחתון
 ראש התחתון בשוק היוצא ממקומו
 בה דמנהג להטריף עצם הנשבר מן הארכובה ולמעלה
 היכן מקום צומת הגידין
 לבטה בבקו צומת הגידין בשרם לבנה אם יש להם די צומת הגידין אקפס
 אם נפסק אחד מצומת הגידין
 נטלו צומת הגידין ואחכ חתך למעלה ורנגל
 דין דריכה בשאר חיות שאין נזכרות במשנה
 די' חתול אם יש לו דריס' אקפו אם יש תקנה בבדיק' הדריסה אקפח
 בדק ולא כצא אדום הבשר בדרוסה
 אין להבשיר שום ספק בבדיקה בזמן הזה
 אם ספק לו אם דריס' או בגל אקפט ספ' דרוס' שנתערב באחרו אצ
 די' הגלוד אקצא בשר שנתעלס מן העין אקצא בשר שנתל' מן העין
 דין הלב
 אקצג חלב בין נקיע ארצד חלב הנסלים אקצח
 חלב שתחת הבתנים אקצו השומן שעל יותרת הבכד אקצו
 בקינה יש שני מיני חלבים אקצח חוטין שבעוקין אקצט

אד	וין ראש המעים הצריך גירח
ארא	מאמר מן המחבר בענין חלב
ארב	גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול מכנו אכיל מראש אצט
ארג	חלב שגזעורב בשומן והושם ממנו בקדחה
ארה	יש חושין אסורי משום דם ארד יש אוסרין גיד הנשה
ארח	אם נמצא דם על החלמון או חלבון ארז הרוצה לאכול בשר חי
ארס	אם יכול לשפוך ככלי ראשון על התרנגולת
ארי	אם מליח בשר ולא חדחו בתחלה
אריא	אם יש למלוח במליח דק מאד
אריב	אין צריך למלוח הבשר עד שיהיה מכוסה
אריג	אם יש להשליך הבשר מלוח בתוך המים רותחין מיד
אריז	שיעור שהיית הבשר במלח אריז מה נקרא אינו נאכל מחמת מלחו
אריז	ארטו אם צלי צרי כלית אריו בשר שנתכשל בלי מליח
אריח	בשר שלא הודח כי אם פעם אחת
אריט	בשר שלא הודח כלל והושם בקדחה
אריך	בשר ששדה במים מעת לעת
ארכא	תרנגולת שנכלח מכחול ולא מכפנים
ארכג	בכר ששהה ג' ימים שלמים שלא נוקד מח תקנתו
ארכד	יש שופכין ביום על הכבד אחר הצליה
ארכז	מעשה שמלחו בשר חזיר ולאחר כך הכניסו הקערה במחבת עם שטר
ארכז	כלים ארכה אם כלחו בשר בכלי שאינן מנוקב
ארכז	הבשר שנכלח בכלי שאינו מנוקב אסור אפי' לאכלו בצלי
ארכח	בשר ששהה ג' ימים שלא נמלח
ארל	אם יכול למלוח בשר עם בשר שכבר נמלח
ארלב	אין מבשלין וקלין הראש עד שיהכהב
ארלג	אך נוהגים בדגלי בהמה בשמשיכים אותם על האש
ארלה	בשל הלב בלי קריעה ארלד אם מותר לבשל הכבד אחר קריע' ארלה
ארלו	אם הכבד מבושלת ודבק בעוף
ארלד	יש אוסרין להשהות הכבד במליחה
ארלז	בת שנהגו שלא למלוח בכד אחר צליה' ארלח אין אנו בקיאי בחליט'
ארמ	ארלט יש נוהגין לנקוב הכבד כסכין קדם צליה
ארמא	יש גאונים אסור לקדחה ההודא דכנתא
ג	אם יכול למלוח המעים עם שאר בשר

אם נוקד הבשר אוכלו חי או צלי כלי מליחה אפי' העוף ש'ם
אסור לשחות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מעל האש
סיבני קרני חיה שהורה ארמו דין גבינו מכהמה שנמצא סרוכה ארכו
יש אוסרין לאכול מי חלב
דבש הניזון והצרעין יש אוסרין
סימן של עוף שהור ארנ בודיסה יש ג' פידוסי'
כמה קשקשים צריך בדג ארנב עוד סימן בדג שהור
סימני עובדי דגים סימן מובהק
אין נקחים עובדי דגים אלא סגמ'חה
תרנגולא דאגמא אסירא ארנו שרצים הגדלי' במים
הזמבם אסר אפי' מת התולע בתוך הפרי
אם נקרא שורץ על הארץ בתוך הפרי כשהפרי קטן
אם נתכשל הפרי עם שאר פירות כשנמצא בו התולע
יש עופות הגדלין באילן אם צריבין טחיטה
ג' דינין בדם נצים א-סכ יש סימן שהורו בכצים
ביצה שיש בו דם אוסרת המתבשל עכה
בצים גמורו הנמצאין בעוף מ' תר לאכלן בחלב
חלב הנמצא בקיבה אם מותר
צריך היכר בשנים שאוכלין בשר וגבינה
אכל בשר עוף לא יאכל אחריו גבינה
אין צריך רישול הידים האוכל בשר אחר גבינה
צריך להכתין ו' שעו בין כעוף לסעוד בין גבינה לבשר
דין כחל ארעא אם נמלח כחל עם בשר
בריות אסורין לבשולן בקדרה ארעג חלב רותח שנפל על בשר צונן
ארעד הא דמליח כצלי כשאינו נאכל מחמת מלחו
טפת חלב שנפלה על חתיכה בקערה
יש אוכל דאפשר לסוחטו אסור דוקא בבשר בחלב
טפת חלב שנפלה על הקדרה מבחוץ
אם בשל חלב בקדרה של בשר ארעט כיצד מסעדין ס'
דבש שנתבשל במחכת של בשר
בשר בחלב על ידי מליחה מותר בהנאה
נתבשלו דגים בקערה של בשר
כלים שנשתמשו בו חלב מחלב שבמצת מקומו אוכלין אותן

ארמ
ארכד
ארכז
ארמח
ארמט
ארנא
ארנג
ארנד
ארנה
ארנו
אינח
אינט
ארס
ארסא
ארסג
ארסד
ארסה
ארסו
ארסז
ארטח
ארסט
ארע
ארעב
ארעג
ארעה
ארעז
ארעז
ארעז
ארפ
ארפא
ארזב
ארפב
ארפ

קערות של בשד שרצום ביודה חולכת
צבון או שלקות שחתכים בסכין של בשד
יש מורין אם שמו פלפל בקדרה שאינה בת יומא שאמורה
אין לשין העסה בחלב
פת שאפאו בתנור עם בשד
פת של גויס הנאפה בתנור עם צלי של גויס
אין המנהג לטעום קפילא ארמאה
טעם כעקר דאוריתא או דרבנן כל החלוקים
דין מין כמינו ובשאינו מינו ארצג מה הן הנקראין שני מינין ארצד
חלוקי דין לבטל אחד לכתתל. ארצה. בשד חיה ועוף בחלב בטל ברוב
אם שרץ בטל דוק בלף ארצז צריך ס' כנגד כל חכף של מתבת ארצז
עצמות האחד מצטרפין עם ההיתר לבטל האסור
אם בליעת הכלי מן ההיתר מצטרף להיתר
אם תוספת מים אחרי התערובת מועיל לצרף לבטל הששים
מה נקרא ח' זיכ' ראוייה להתכבד
אין בריה בשילה בתתקם אשכ אחז נקרא דבר שיש לו מתירי אשג
כמה זמן כלי גוי מו אשד דברים המאוס' בטלי' כפחול' מששי' אשה
אם חוס כלי שני וערוי מפליט
שפת חלב שנפלה בקדרה ועד או לא נער אשו' תתאה גבר כו' אשה
אם מלח המלוע מדם מתבטל בס'
אם חתיכה שבה בליעת אסור חוזרת להתשר או לאחר שנבטל האסור
שבה יודר שלא יוציא שום דבר מן הקדרה בעוד האסור בתוכה וגם לא
יקוץ להוציאה אשי נמצא דם שמה בנתבשלו וכן בציס אשיא
זכוב שנמצא בקדרה והוציאו בכף
אם זכוב בכלי שני אסור אשיג כלי שני אין מכליע אפי' אסור בעין
אשיד דין אס' ריחא בילתא היא
דין מחתיכה שאינה ראוייה להתכבד
חתיכה של גבלה שלא נמלחה אש נקראת ראוייה להתכבד
דין דבר שיש לו מתירין אשיש מהו נקרא את שדרכו לימנות אשיט
דיני ספק ספקא אשך שתי קדרו ממין אחד והאסור ממין אחר אשכא
דיני פת של גוי' אשכב טעם למה אסרו גבינות של גויס אשכנ
אם העם ד גבינות מקיבת של נכר
אפי' ידעין דאין דבר טבא בעדר הגוי החלב אסור

ארמד

ארפת -

ארפו

ארפו

ארפח

ארפט

ארץ

ארצב

ארצד

ארצז

ארצח

ארצח

ארצט

אש

אשא

אשג

אשה

אשו

אשה

אשט

אשכ

אשכא

אשי

אשיא

אשיג

אשכב

אשכנ

אשכד

אשכז

אם אין פליטר ישראל ביצוי וערב עלי פת של גוים
בדוע מקי יין בהשלכת קיסס לבד בתנור
יש מתירין זימים בהורקת קיסס לבד בתנור
אם מועיל ניפוח כפה כאט לענין בישולי גוים
אין חלוק בבישולי גוים בכי ישראל ובכי גוי אשלא הבשר מועי אפי
בסוף אשלב לא החמיר בבישולי גוים לאסור פליטתן
ביני האסורי משום בישולי גוים הכל כפורש באורך
לא יניח כליו בבית הגוי יחיד זמן מה כי צריכים הגעילה
דין חמאה של גוים אשלו דיני שריחו כאכלי ביד גוי וחותר אשלה
דיני טבילת כלים אשלט דיני הגעילה
אין צריך להשהות הכלי במים עד שיפלוט
צריך לשטוף הכלי במים קרים אחר הגעילה
גמה זמן ככלי בן יובל אשמן אין להנעי כלי שני של חרס
עידוי בכלי ראשון אשמה כלי מלכת חס בקצתו חס כלו
דיני כחבת ומכנים אשמו כרוב שחתך בסכין של גוים
טעם דחשבינן סתם כלי גוים אינן בני יומן
דיני נאכנות באסור והיתר באורך
מתארח אצל בעל הבית שאינו חשוד או שהוא חשוד
גוי בבית ישראל שאומר שהדיח הבשר קודם שנתנו בקדרה
דיני יין נסך
אם נתערב ביין מעט דבש אינו מתנסך
הזורק יין כמלח או גותן יין צדיו אסור להנות ממנו
דין תמר אסראוי לנסך אשנה דין חרצני וזנים
מתי נקרא יין אחר הדריב אשנו אסור לדדוך עם הגוי
אין שכסוך כלי גניעה אסור היין אשנט נתיבת הסל גקרא המשכה
אשק יין יוצא דרך רגקב וסתם הגוי בידו
נוגע בקלוח היין אשסג מנע גוי שלא ככונה על ידי דבר אחר אשסג
גוי נוגע להכעיס ביין של ישראל
זרק גוי דבר ביין אשסה מנע גוי שלא ככונה
מנע בכח כחו אשסז ישראל וכח גוי מעודבי
ישראל מערה ככלי לבלי של גוי ביד גוי
דין נצוק אשפ גוי המערה מן החכיות

דין בזמן הזה בותר בהנאה אשענן ננע בקצף היין אשעד
 במצא הנזילין החביות אשעה בחותם אחד אם הודיע הגוי שהפליג
 אשעה יין נסך שנתערב וסתם יינם אשעו
 דין ביטול יין שנתערב במים אשעו דין הכשר כלי חרס אשעת
 במה פעמים קרוי שכשוך אשעו איך מבטדין כלי מזופף אשעט
 דבר המכניס לקיום אם בולע כדי קליפה אשפ
 דבר הצריך ערוי אם הכניס בו ציר או מורים אשפא
 הגית כליו תחת הקלוח וטולח כליו ביד גוי אשפב
 דיני נדה
 אם רגילה לראו' בהנץ החמה ואין ידוע אם קודם או לאחר כן אשפג
 אשה שגין לה וסת קבוע איך יפרוש הבנה קודם וסטה אשפד
 אם לבעלה צריכה בדיקה שחרו' וערכית ולגבי תשמיש אשפה
 אשה שרואה דם מחמת תשמיש ויש לה מכה באותו מקום אשפז
 הפ' מרואת טפת דם כחרורל אשפז דיני דם ירוק אשפח
 דין בועל בעולת מצוה ופורש אשפט קובעת וסת על ידי דילול ועל
 ידי מקרי אשץ דין ראית וסת כעוברת ומניקה אשצא
 דיני כתמים בא רך אשצב רואה דם אחר צריכה על העד אשצג
 תבעוה להנשא מתפיסה צריכה לישב ז' נקיים אשצד
 צריכה לגרש כמו נדה אחרי בעולת מצוה אשצה
 ההולכת בדרך ואין לה בגדים נקיים ללבוש בימי לבונה אשצז
 כמה זמן להמתין לספור ז' נקיים אחר התשמיש אשצז
 חאידנא כל היולד חשובות ביולדות בזוב אשצח
 אשה שילדה בקושי וראתה דם אשצט
 לשון הרמס כמנהגי טעות בענין ספידת ז' נקיים ולבעו' על דם טוהר
 מתא בדיקה יוראשו' אתה ראתה יום אחד בלכוד ופסק' בו אתה
 אם תלכש לבנים אחר תפילת ערבית אם נחשב כבגד וילה אלה
 לספור ז' נקיים מיד אחרי התשמיש אתה
 אסור ליגע באשעו כל ימי נדתה כו' אתה
 לדבריה ספק באבי דאמ' ימי לידתה שאינה רואה בהן כו' אתה
 אין צריך להמתין כמש' עד שתחשך לטבילה אחש
 אם אשה יכולה לטבול כליל שבת בלא ז' ז' טבילתה אתי
 השובלות ביום צריכות להסתיר טבילת' מבעליהן אתיא

בשעת הדחק יכולה האשה להוף מערב שבת ולטכול ביו' חשב' אתיב
אם עלתה לה טבילה בשטבלה ביום
אם אשה מותרת ללכת בבית הכנסת בשעת נדחת
בשטובלת אשה צריכה אחרת לראות הטבילה
חושי צמר ופשתן יש שאין חוצצין בראש
לפלוף שבעין אתיח הנליד שעל המכה
עמדה על גבי בלי עץ המקבל שימאה אתיש לא חטבל כנמל אתר
צואה שתחת הצפורן אתבא נשים הצובעו עצמן אם חוצץ אתבכ
תזור האשה שלא יצא משערת ראשה חוץ למים
צריכ' חפיפה ועיון כל גופה אתבד באיזה זמן צרי' וחפיפה אתבו
אם טבלה רחוק מן החפיפה אם עלתה דה אם לא
אם מותר להכנס למרחץ אחר טבילה
איבתי מברכת ברכת טבילה
אם חטבל במעין צריכה מ' סאה אהל טבלה בנדדות
ספק שגידע בנקוה לדעת ליו' דעת רבינו שבשון
אם יוכל למלאות מקוה במים חמים ולחברו למקוה אחד
איך התירו מים שאובין על ידי המשכה
על הכגלגל כים כגלגל לתוך סלון ואחר כך למקוה
אם המשיך אמת המים דרך חריץ אל תוך גינת
במקוה שנסדק ומחס' מי' אהליו אם נסדק אם יכולי למלאותו אתלח
בים שאובין יכולין לטהר על ידי השקאה
על מקוה ששאכוהו בכלי מעקב

באשר התעורר אחי סעיפי מחשבותי • ועשתונותי לחצונ • לא יתנוכי
 השב רוחי עד אוציא לפועל מזמות לבי • יד ה' היתה עלי חזקה
 לנמור הבלאכה כפי חקה • והשלמתי עבודת היום וכל דיני מועדים
 • אמרתי אעלה בתמר • אחזה נסבסיני דיני אסור והיתר • מפני
 שראיתי דגה מתנהגים • מצפצפים ומהגים • ודתייהם שונות משתנות
 מדעת חכמינו ז"ל • ויהלכים לקולא • וכקלם יגיד להם • אף יש פורצים
 נרצים אחר מנהגיהם הרעים • אשר נהגו ולא שחו לכם לדברי זול • גם
 בכה שכלם אסרו • על כן נתעוררתי ונתאזרתי חיל לכתוב בקוצר כל
 המחלוקות הנמצאות בדיני אסור והיתר • והפסק איך יתנהג בהם •
 והמנהגים אשר נהגו הפרושים • גם חדושים מספקות בחקקות תש
 תשובותיהן כגדולי דורינו שהיו לפנינו כאשר עשיתי בתחלה
 ובחלק הזה ארשום דיני הדין ובריקה ושרפות •
 ודיני כל שאר אסור והתר עם דיני יין נסך ונעוהלי ובשולי
 גנים • גם דיני נדה באורך ומקוואות למען אגדוד פרץ חלוקה ברקה
 המצות • ופני כי חלוקי דיני אסור והתר רבים ועמוקים והם
 בודדים תלויים בשערה • הסכמתי להוציא לאור תעלומה • ואחלקם
 על דרך כלל כפי אשר תשפוט החלוקה • וזאת חקה לחלקם בדרך
 התפשטות משרש אחד • והגבי נוטע עץ החיים בתוך הגן • עץ חיים
 הוא למחזיקים בו ולכל בשדם מרפא • והשולח ידו חלק מפריו
 ואכל וחי לעולם • ואלו השמות הגבילים בזה האילן •
 וראשון • שרש אשר ממנו יתפשטו כל הקנים האלו יטובו •
 והשם השני הוא ראש • והחלקים אשר יצאו מן הראש יקראו ענפים
 ומן הענפים אמירים ומן האמידים גרגרים • וכל הקרוב אל השרש
 יותר כולל עד הפרט • והוא הגרגיר שאין מתפשט עוד •
 ועתה אתחיל בהתפשטות **השרש** הוא • אסור מאכלות •

ובשם יפרד והיה לשלשה ראשים **קראש הא' אסור מאכל ודאי** •
 השני אסור מאכל מספק הג' אסור מאכל על ידי תערוכת •
 הראש הא' והוא אסור מאכל ודאי • יתחלק לשני ענפים • הא' אסור
 מאכל כן התורה • הב' אסור מאכל בדברי סופרים • הענף הא'
 כן הראש הא' והוא אסור מאכל כדברי תורה יתחלק לשני אבדים •
 הראשון גרגרים • האמיר הא' מצד השיעור • הב' מצד העונש •
 הד' גרגרים • א' מצד המקום • ב' מצד הזמן • ג' מצד המקום • ד' מצד הזמן •
 ד' לא מצד המקום ולא מצד הזמן • האמיר הא' מן הענף הא' מן הראש
 הא' והוא מצד השיעור • יתחלק לשבעה גרגרים • א' שיעור כזית •
 ב' שיעור כמלא לוגמא במשקה • ג' הצי שיעור • ד' ככותבת הגסה • ה'
 שיעורו כביצה • ו' שיעורו בכל שהוא • ז' התר מצטרף לאסור לאסור
 בשיעור • האמיר הב' מן הענף הא' מן הראש הא' והוא מצד העונש
 יתחלק לארבעה גרגרים • הא' אסור מאכל שעונשו כרת • ב' אסור
 מאכל שעונשו לאו ומלקות • ג' שעונשו מיתה בידי שמים • ד' ש'
 שאסורו מן התורה ואין בו לא ברת ולא לאו • ולא מיתה בידי שמים •
 אלא אסור בעלמא • האמיר השני מן הראש הא' • והוא אסור
 דרבנן ודאי • יתחלק לשני גרגרים • א' אסור דרבנן שתקנו וגזרו במ
 במניין • והגרגיר השני שתקנו בשום מנהג ופרישות **קראש**
 השני אסור מאכל מספק • יתחלק לאמיר אחד • ולגרגיר אחד •
 • מצד התחלה הספק • האמיר הא' כפק הנולד במקום קבוע •
 הגרגיר הא' כפק הנולד שלא במקום קבוע • האמיר הא' הנולד ב
 במקום קבוע יתחלק לשני גרגרים • א' כקום קבוע שאסור מן התורה
 ב' כקום קבוע שאסור מדרבנן • עוד יתחלק הראש השני והוא אסור
 מאכל כספק לגרגיר א' ולאמיר א' • הגרגיר הא' כספק ראשון • ה'
 האמיר הא' כפק שני והוא כפק ספקא • האמיר הא' והוא כפק ספקא
 יתחלק לארבעה גרגרים • הא' כפק הראשון מן התורה • הב' כפק
 הראשון מדרבנן • הג' כפק ספקא שאתה יכול להפכו • ד' כפק ספקא
 שאי אתה יכול להפכו • עוד יתחלק הראש השני והוא אסור מאכל
 כספק לשני אמירים • א' כפק אסור שיש לו חזקת התר • ב' כפק אסור
 שיש לו חזקת אסור • האמיר הא' מן הראש הב'
 והוא שיש לו חזקת התר יתחלק לה' גרגרים • האמיר א'

הגרניר הא' חזקה שיש לה שעה מיוחדת בחזקה שאין לה שעה פ
מיוחדת חזקת התר שיש כנגדה רוב ד' חזקת התר שאין כ
כנגדה רוב חזקת התר דא' אתרע חזקתה האמיד א'
חזקת התר דאתרע חזקתה והאמיד הזה יתחלק לכ' גרנים • א' היבא
דאיבא חדא לדיעותא ב' היבא דאיבא תרתי לדיעותא
ד' ראש השלישי והוא אסור מאכל על ידי תערוכת יתחלק לגרניר
אחד ולענף אחד • גרניר א' תערוכת במזיד ענף א' תערוכת
בשוגג • תערוכת בשוגג יתחלק לג' אמידים ולעשרה גרנים •
האמיד א' תערוכת אסור בעצמו • ב' תערוכת על ידי טעם ג' תערוכת
ברוב גרניר א' תערוכת בכינו • ב' תערוכת שלא במינו ג' תערוכת
במשו • ד' תערוכת בלח ה' תערוכת ביבש • ז' תערוכת דבר שבכנין
ז' תערוכת דבר שיש לו מתידין ח' תערוכת חתיכה הראויה ל
להתכבד ט' כריה י' בעלי חיים האמיד הא' מן ענף א'
מן ראש הג' והוא תערוכת אסור בעצמו יתחלק לארבעה גרנים • א'
תערוכת מן האסור עצמו • ב' תערוכת מחתיכה שגשגתה נבילה פ
בחמת האסור שבלעה הג' תערוכת אסור בכזית בכדי אבילת פרס •
ד' תערוכת אסור שאין כזית בכדי אבילת פרס האמיד הב'
תערוכת על ידי טעם יתחלק לאמיד א' ולגרנירים כ' אמיר א'
נותן טעם ראשון גרניר א' נותן טעם בר נותן טעם ג' נותן טעם
לפנס אמיר א' ג' תן טעם ראשון יתחלק לגרנירים א' נותן טעם
על ידי בשול ב' על ידי צליה ג' על ידי מליחה ד' על ידי שריה
ואחר שחלקנו הדינין כפי אשר תשפוט החלוקה אתחיל בביאור
כל חלק וחלק אשר יצטרך בביאור ומחלק אשר הוא פשוט פ
מעצמו אעבור עליו הגרניר הא' כן האמיד הא' מן הראש
הא' והוא שיעור כזית • הוא שיעור לכל אסורי מאכלות שבתורה
חוץ מהמפורשים לפנינו כמו שאמר ר' יוחנן כל השעורין שבתורה
בכזית חוץ כשומאת אוכלין הגרניר הב' מן האמיד הא' מן ח
הענף הא' מן ראש א' הוא שיעור כמלא לוגמ • זהו לענין יום
הב' יורים דאמרינן התם פ' ק' יום הכפורים כמה מלא לוגמ כדי שי
שיס'קנו סגד אחד ויהיה נרא' כמ' א' לוגמא ושיעור זה פחות מרביעית
כאדם בינוני

הגרניד הג' מן אמיר א' מן ענף א' מן ראש א' והוא חצי שיעור חניא
שעורין על עונשין הלכה למשה מסיני ובחצי שיעור נחלקו ר' יוחנן
וריש לקיש והלכה כר' יוחנן שאומר שחצי שיעור אסור מן התורה
הואיל וחזי לאצטרופי ורב אשי סובר במי כר' יוחנן בפרק גיד הנשה
והאוכל חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות • הגרניד הד' כן
ראשיד הא' מן ענף א' מן ראש א' שיעור ככותכת הגסה והוג' שיעור
אכילה ביום הכפורים לחיוב כרת בראית' בפרק יום הכיפורים ומסקינן
התם כמוה ובגרענייתה • ולפי הירושלמי צריך למעך חללה שאין מ
משערין אלא בה ובגרענייתה • ושיעור זה פחות מכביצה כמו שכתב
בעל סמג • הגרניד ה' מן אמיר א' מן ראש א' שיעור כביצה •
זהו לענין טומאת אוכלין כמו שאמר ר' כל השעדין שבתורה כבזית
חוץ מטומאת אוכלין ששנה הכתוב במשמעו ושנה בשיעורו דכתיב
מכל האוכל אשר יאכל • ושערו חכמים שאין בית הבליעה מחזקת
יותר מכיצת תרנגולת • הגרניד הו' מן אמיר א' מן ענף א'
שיעור בכל שהוא זהו כמו חמץ בפסח וטבל ויין נסך ומין כמינו
לדעת רב • ויש פוסקין בחמץ בר' יוחנן וריש לקיש שסוברין בפסחי'
כל אסורין שבתורה כשש' חוץ כטבל ויין נסך וכן סובר רבא בפרק
גיד הנשה והמנהג בחמץ במשהו • עוד יש שיעור בכל שהוא והוא
בריה כדאמרינן במכות ובפסחים אוכל נאכל לוקה חמש האמיר
השני מן ענף א' מן ראש א' והוא מצד העונשית חלק לד' גרים הא'
אסור מאכל שעונשו כרת זהו מפורסם כמו דס וחלב ודוביץ • מה
שעונשו לאו זהו כל אחרי לאוין שבתורה מה שעונשו מית' בידי
שמים כגון ד' שאכל תרומה וכן טמא שאכל תרומה • נדחן בפרק
אלו השרפין מה שאמרו ר' תתיה ואין בו לא כרת ולא מלקית
ולא מיתת בידי שמים • האחד הוא כמד טעמו ולא ממשו של איסור
בדאשר ר' יוחנן פרק אחרון דעז' טעמו וממשו של אסור אסור ולוקין
עליו והו' דוקא שיש בזית בכדי אכילת פרס דמצטרף • אבל אין בו
כזית בכדי אכילת פרס עד ששים אכור מן התורה • ואין לוקין עליו
וזהו לז' עת הג' ולת' הס' בריס דטעם כעקר דאוריית' וכן הלכה ולפי
הכמג' הוא כחלוקת של אמוראים אם טעם כעקר דאוריית' או דרכן
עוד תמצא אסור מאכל דאורייתא לבד • כגון בשר של מהלכי שחיס
ר' האדם שרדי מנה דבתוב שבעה ביני חיה טהורות ואכד זאת וזהו
אשר תאכלו הא' למדת מה שתוף מאלו

לא תאכלו ולא רבא מכלל עשה עשה • כדאיתא בסבג' סימן קכז
האמיר רב מן הראש הא' והוא אכור מאכל דרבנן יתחלק לשני גרגרי'
אסור דרבנן שתקנו וגזרו בכנין • והם כל הת גות שתקנו וגזרו ה
הדבר במיין • חב אמר דרבנן שהוא כיצד מנהג ופריגות • וזהו
שומנו של גיד דגסה • כדצמרינן פרק גיד הנשה ישדאל קדוש סהם
וגזרו בו אסור • וכן איתא כבראשית דגה • הגי פקוקלתא דגיד הנשה
שריין וישראל קדושים הם ונהגו בו אסור פי פקוקלתא הן קגו גות של
גיד הנשה • הענף הא מן הראש הא' והוא אסור מאכל כן התור'
יתחלק לשני אמידים ולארכעה גרדים הד' גרדים א' מצד המקום וגו'
זהו כל המצות התלויות בארץ • כמו ששינו בפק' דקדושין כל מ
מצות שאינה ת' ליה בארץ נוהגת בארץ ובחוצות לארץ • לכל שתלויה
בארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן הערלה וכלאי הכס וד' אלעזר
אומר אף החדש ושנינו סתם כשנה במסכת ערלה וחדש אסור מן ה
התורה בכל המקום והערלה הלכה והכלאים בדברי כופרים אבל ספק
ערלה בחוצות לארץ מותרת • הב' התלוי במקום ובזמן כגון תרומה
בזמן הזה שחיא כדרבנן אפי' בארץ לרבנן דד' יוסי • כמו שהביא סמנ'
מן הוי' ושלמי' בהלכות תרומות סימן קל' • והמצות התלויות
לא במקום ולא בזמן הן שאר מצות שאינן חובת קרקע ואינן תלויות ב
בארץ • והמצות שהן מצד הזמן לא מצד המקום הן • כמו חמץ ב
בפסח ואכילה ביום הכפורים • נשלב הראש והראשון
האמיר הא' מן הראש השני • והוא ספק הנולד במקום הקביעות וזה
מה שיש בפסחים בפר' תש' חנויות כולן נזכרות בשם שחוטה ואחת
מוכרת בשם בבילה • ולקח ואינו יודע מאיזו מהן לקח אסור דכל קבוע
במחצה ע' מחצה דבי • וזהו אסור מן התורה כמו שהוכיח סמנ' •
ובקבוע מדברי תורה אמרין בנמצא שפירש ממקומו ושם נולד הספק
כל דפריש מרובא קאפריש • ויש קבוע אחר מרבירי סושים
כגון בעלי חיים דחשיבי וחשובים בקבוע כדאית' בפר' התערובת
הדמיון שור הנסקל שנתערב מחיים בין שאר שוורים שמן ה
התורה בטל ברוב • ואמרו חכמים כזבחים פרק התערובת שבעלי חיים
חשובים ואנן כטלים וקדאוו לשם קבוע • האמיר הא' מן הראש
השני • והוא ספק ספק • והוא מתחלק לד' גרגרים •

ה' ספק הראשון בין התורה • הדמיון כזית ספק שומן ספק חלב
שנתערב עם שיר חתיכות בשר • שאין בהן ששים לבטלו • אין להתיר
בשום ספק ספקא כיון שהספק הראשון אסור מן התורה וחייבין עליו
אשם תלוי • נחשב כודאי אסור • כן סיכר ר' יצחק בעל התוספות וכן
הוא בתוספות • אע"ג דאמר שבואל בפרק התעריכות דספק ספקא אסור
בעז' בלבד ולא בשאר אסורין ואף בעז' בלבד אין הלכה כמותו • כמ'
צריך שהספק הראשון יהיה בטל ברוב מן התורה • אבל לדעת דת'
אינו כן • הנריגד הכ ספק ספקא שהספק הראשון הוא מדרבנן
הדמיון כזית ספק שוכן • ספק חלב שנתערב בין ב' שעורי כזית של
היתר ואינו נכר • ואחד כך נפל אחד כאלו לתוך קדירה של בשר ואין
בקדרה שעור לבטל הזית שנפל התכשיל מותר • מטעם ספק ספקא
שמה הזית הראשון שנתערב בין שני הזיות היה שומן ואם תמצ' לו'
היה חלב שמה לא נפל בקדר • והוא ספק הראשון מדרבנן דכדאוריית'
חד בתרי בטל בכל דבר • הנריגד הג' והוא ספק ספקא שאתח
יכול להפכו • והוא כמו שאמרנו עתה • ותוכל להפך הספק ספקא
ותאמר שמה לא נפל הזית של כפק בקדרה • ואם תמצה לומר נפל
שמה היה שומן ולא חלב • הנריגד הד' ספק ספקא שלא תוכל
להפכו • הדכיון שחש ונמצא הסכין נפגם • דאיכא ספק ספקא
שמה במפרקת נפגם • ואם תמצא לומר שלא נפגם • במפרקת שמה
במיעוט בתרא דסימן נפגם • וזה הכפק ספקא לא תוכל להפוך ולומר
שמה במיעוט בתרא נפגם • ואם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט בתרא
אלא במיעוט קמא אם כן ודאי נכילה • ולא תוכל לומר כך שמה במיעוט'
בתרא נפגם • ואם תמצא לומר שלא נפגם במיעוט בתרא אימך בעצם
נפגם דתרויהו אין חשש אסור והכל אחד הוא • אם תאמר בעצם נפגם
או אם תאמר במיעוט בתרא נפגם • ולכן לא תוכל לומר כך כי לא יקרא
ספק ספקא • ולכן לא תוכל להפוך אותו • והתוספות מפרשי' בהדיא
כל ספק כפקא שאי אתה יכול להפכו אין לו דין ספק • אבל שכחתי
המקום שפירשו כך התוספות • האמיר הא' מן הראש השני • והוא
ספק אסור שיש לו חזקת היתר • הדמיון בהמה שנשחטה כראוי
שני לה מאז חזקת התר בחזקתה עומדת עד שיודע לך כמה נטרפה
וכל ספק שנולד בה העמידנה בחזקת התר • האמיר הב' מן הראש
השני • והוא ספק אסור שיש לו חזקת אסור • הדמיון שחש ונמצא
הסימן שמוט ואינו יודע אם לפני שחיטה נשמש או לאחריה • זה היה
פעשה ואברו כל ספק בשחיטה פסולה • והוא דין דרב הונא דאמר

בפס' דחולין בהמה בחזקת איסור עומדת פי' בחזקת איסור אבר מן
החי עד שיודע לך בנה נשחטה • נשחטה בחזקת התר עומדת • עד
שיודע לך כמה נטרפה • הנגריר הא' בן אמיד הא' מן ראשהב'
והוא חזקה שיש לה שעה מבודדת • הדבין בכו בהמה שנשדטה
ומאז נולד לה חזקת התר והזמן בכורר • חגריר הב' מן אמירא'
בן ראש ב' • והוא חזקה שאינה מבודדת • ול' שאין לה שעה מבודדת
הדמיון אם עשו גבינות מחלב בהמה ואחכ' מצאוה טרפה אין להתיר
הגבינות בטעם אוקי' בהמה בחזקת התר ונימא שלא נטרפה עד קודם
שהיטה כיון דמעולם לא היתה אותה שעה שהיתה כשרה מבודדת

הגריר הג' מן האמיר הא' מן הראש השני • והוא חזקת התר שיש
בגדרה רוב • והד' חזקת התר שאין כנגדה רוב • הדמיון בהמה כחיה
בחזקת איסור עומדת • רוב מצויין אצל שחיטה כופחין הם אזלין
בתר רובא כנגד חזקת האיסור ולא אמרינן כמסד מיעוטא אצל רובא
ואיתרע ליה חזקה • אלא אמרינן מיעוטא כמאן דליתא
דמי • והוא ליה רובא וחזקה דרובא עדיף כדאמרינן כיבבות ובפרק
כל היר • וחזקת התר דליתא רוב כנגדה כגון אשה שרואה דם לשמאח
למפרע כעת לעת איכא חזקת כהרה ולינא רובא כנגדה

הגריר הא' בן האמיר הא' מן הראש השני והוא היכא ואיכא חדא
לריעותא והשני היכא דאינא תרתי לריעותא • הדמיון מקוה
שנמצא חסר וטבל בו קודם שנמצא חסר • ולא ידענו אם היה חסר
בשעה שוטמא טבל בו אם לא • ואיכא חזקת כהדה למקח שבו נמצא
הריעותא שהרי מקוה חסר לפניך והשני איכא תרתי לריעותא אחד
דהעכד שבה על חזקתו ואינר לא טבל בהבשר • והרי חסר לפניך
והיינו תרתי לריעותא אבל גבי אשה שרואה דם • דליכא חזקת אסר
דקחוקת היתר העמד אשה על חזקתה ונימ' השתא ראתה ולא תטמא
למפרע • איכא חדא לריעותא שהרי דם לפנינו כדאמר ב' בפס' בגדה
נשלם ראש השני

ךאש השלישי • והוא אסור באכל על ידי תערובת • יתחלק לגריר
אחד ולענף אחד • גריר א' תערובת במזיד • תערובת במזיד אין
מבטלין אסור לכתחלה ואפי' באסור ודאי דרבנן • בדמש' ע בפרק
ביצה • וכן כתב המירדכי קטן • האמיר הג' בן הענף הא'
מן הראש הו' • והוא תערובת ברוב יתחלק לשני גרירים א' תערובת
ודאי ברוב • והשני תערובת שזולין האיסור ברובא איתא • כדאמרינן
בפרק השוכר אזהר פועלים גבי טבעות של עבודה אה

לפחות לשני בני אדם • אכל לאדם אחד שאוכל בודאי האסור יש
 להחמיר • וכן כתב סמ"ג • הגר"ג הש"י מן הענף הא' מן הראש
 הג' והוא דבר שבמניין • הוא כמו שאמר ר' יוחנן בפרק הערל ובפרק
 התערובת את שדרכו ליכנות שנינו • ואינו בטל אפי' כאלף •
 דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שכולדה ביש' שאם חכמים אפי' באלף
 לא בטיל • וכן טבל • ומעשר שני והקדש וחדש • תניא בפרק הגורר
 לא נתנו חכמים בום שיעור • וכן הוא בירושלמי דשביעית
 חתיכה הראויה להתכבד • כדאמרינן בפרק גיד הנשה בריח
 לא בטילה אין שייך בריח דלא בטילה אלא בכריה שאסורה מחמת ע
 עצמו ולא מחמת בליעת אסור • וכן כת' בעל סמ"ג בלאו דשדצים
 • הגר"ג הא' מן הענף הא' מן הראש הג' והוא תערובת אסור ב
 בעצמו והגר"ג הב' תערובת אסור מחתיכה שנאסרה מחמת בליעה
 לדברי ר' חנינא ור' יוחנן דאית להו אפשר לסוחשו אסור •
 הדמיון • חתיכה שנאסרה מחמת טפת חלב או דבר אחר ונעשית
 בכלה ואזכ' נתן אותה חתיכה בתוך הקדרה שיש בה הרבה חתיכה
 והאסור נסחט ממנה ואסר החתיכות שבקדרה עד ששים • ואם יש ס'
 בקדרה לבטל החתיכה הכל מותר • אבל החתיכה עצמה אסור דאפשר
 לסוחשו אסור • האמיד א' מן האמיד הב' מן הענף הא' מן
 הראש הג' • א' נותן טעם ראשון • ב' נותן טעם בר נותן טעם
 הדמיון דגיס שעלו בקערה מותר לאכלם בכותח שיש בו חלב לפי
 שהוא נותן טעם בר נותן טעם • הבשר נותן טעם בקערה • והקערה
 בדגים • ועדיין שני טעמים אלו של התר
 הא' מן הענף הב' מן הראש הג' והוא מותן טעם עצמו יתחלק לארבע
 ג' ג' • א' מותן טעם על ידי בשול • ב' צליה • ג' מליחה • ד' שרייה •
 וחנה מצונו חלוק ביניהם בצליה יש הפרש בין עילאה לתתאה דקיימא
 ל' בפרק כיצד צולין כרב דאמר התאה גבר • ולענין מליחה אומר
 רב' בגייעה • שנוגעות שתי חתיכות זו לזו כששתייהן מלוחות או ש
 טבא מלוח וטהור תפל ואין די בקליפה • ולענין שרייה שרייה יום
 אחד שלם כבלעת וכפלט • ככו שאמרו במסכת פסחים גבי בשר ב
 בחלב חרוש הוא דאי תרי ל' כוליה יומא שדי • הנה סודתי חלוקי
 רוב דיני אסור והתר והרבה ענפים הנחתי לפרש אשר דיניהם פשוטים
 ואם קצר מצע שכלי מהשתרע לפרש כל חלוקי הדינים הנמצאים כפי
 קצור שכלי וכפי מדרגת זמני די הוא לעת כזאת עדיערה עלירות

מכרם :

בארבעים שנה בחמישי בששה עשר לחדש • ואני בתוך בגולה על נהר
 פוזנו • נפתחו השמים ואראה מראות אלהים • ותהי עלי שם יד ה' •
 וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול • וארא בעין חשמל
 במראה הקשת אשר יהיה ביסודות • ואראה ואפנה על פני ואשמע
 קול מדבר • ויאמר אלי בן אדם פתח פך ואכול את אשר אני נותן אליך
 וארא והנה יד שליחה אלי והנה נה מגלה עפה • ואפתח את פי ואכילני
 את המגלה הזאת ותהי בפי בדבש למתוק ואחרי אכלי המגלה ואשמע
 אחרי קול ועש גדול בן אדם הכבת ושמע ולבך יבין את אשר אדבר א
 אליך כי לא אל עבקי שפה וכבדי לשון אתה שלוח אל בית ישראל הם'
 ישמיעו אליך וידבר עמי ויאמר יעקב עתה יצאתי להשכילך כינה • ב
 בתחלת תחנוניך צא דבר ואני באתי להגיד לך בין בדבר והבן במרא'

הקדמה

בהיות

כי המצות המעשיות כתומות בפירושיהן

והתלמוד ארך ארוכה כארץ מדתו ורחבה מני

ים • ולכונן בני אדם קצרו להשיגו על אמיתתו • ודברים רבים אשר הם
 עם קים וטריא חפכים מן האמת והסברה • מפורז ומפורדים בקצויה
 התלמוד • בעדתי חצני ללקט בעומרים אחרי הקוצרים • וקבצתי מהם
 כפי והודמן לא בכוונה ודצון מאשר למדתי מעט מזער • ולמען יהיו
 לי למשטרת חקקתי הענינים אשר הם דים לשומעיהם וטריא חפכים
 ומכחישים האמת וכאשר יתבונן בהם המתבונן ימצאם כלם נכוחים ל
 למכין וישרים למוצאי דעת וקדאטים חידות • וחקקתי החידות בכח
 אמת חרות על הלחות • למען אתנתם ממעשינו ומעצבן ידינו מן הא
 אדמה אשר ארדה ה' • ולא יחשבלי לסכלות ולא להתפארות

לא לסכלות כי כונתו לשם שמים ודחמנא לבא בעי ולא להחפארות כי
אין כזה חפועל דבר שישתבח בו הפועל ושליכות הפעולה יורה על
שלימות הפועל ועל כל פשעים תכסה ארבה וקראתי לקבוצ
המעט הזה ספר חזון כי החשנות הצעלמות כשישיגם החוקר אחריהם
במשלים לחזון ולנבואה כי החזון והנבואה ישיגם החזון כפתע פתאום
ביצד התגברות עליו השפע האלתי מה שאי אפשר להשיג לחכם כי אם
בטורח וביגיעה ובהקדמו רבו וכאשר יעמוד אדם על הדברי העמוקים
נראה לו כאלו באו לו מצד השפע הגלוי ועתה אתהיל ביאור
החזון ויהי בארבעי שנה הוא הזמן כן הפרט אשר אנו בו במאה
שלישית באלף ובזמן שנעשה ספר חזון בעיר בו יאח על נר בר
העוסק כתור במשל לעומד אצל הנר כי כמו שהנר הולך תמי אשר
לא יכזבו מימיו כן הלימוד תורה מוצא בכל יום דברים של טעם כי
שארזל במסכת סוכה ואין מים אלא תורה דכתיב הוי כל צמא לכו למים
וכן ארזל במסכת ערובין פרק ביצד מעברין מה תאינה זו כל זמן שאדם
מוצץ בה מוצא בו טעם אף דברי תורה כל זמן שאדם מכשש בשם נוצ
בם טעם נפתחו השמים השגת הדברי הפנימיים נמשלו לפתיחת
השמים וכן בירידת השפע הטוב נמשל לפתיחת השמי כדכתיב יפתח
ה' את אוצרו הטוב את השמים וכענין שארזל בפרק חלקה וט' אין
תורה מן השמים עוד מטעם אחר כי השגת הדברים האמתיים
צריך סיוע מן השמים כמו שארזל והני כילי לגירסא אבל לסכרא
פיעתא דשביא היא גם לפעמים האדם כונן יותר מחכירו כצד
תחלת יצירתו ותולדתו מצד המבט שהניט עליו מפאת המערכת כמו
שארזל בכוף מסכת שבת האי מין דאתי ליד בכוכב חמה והאגבר
דגידר וחבים ואראה מראות אלהים כשיבין האדם הדברים
העמוקים נקרא מראה כמו ולבי ראה ורבה חכמה ודעת וכן כשתדבק
בו השגחת השם נקרא מראה כמו כן מראה כמו שנאמר ראה ראיתי את עני
עמי ומה רבים בתורה ועל כן השגחת השם ית' על משה בתחילת
נבואתו כתיב יראה כי סר לדאות יר השם כל השגחה נגזן
חזק סמוך על יד השם כי יד השם תורה פעולה חזקה כמו וראי גראל
את היד הגדולה וכן הרבה והרבה פעמים כתי' על שרית הנבואה יר
כמו היתה עלי יד ה' רוחם ודא חכמה באדם לקבל המושכל נמשלת
לרוח סערה כי צדיקה הכבודדות ושורח ועמל ויגיעה רבה וטבירת
אנוף ובלבד המדות המגונות והמדות החוסריות אשר הם סבת כל

הפסד והשחתה וזוהו כמו הדוח סעודה המסכרת כל דבר כמו שנ' ורוח
גדולה וחזק כפרק הרי ומשבר סלעי וכן התורה נקרא תושיה סמתשת
כחו של אדם וכן א'זל במסכת שבת פרק ר' עקיבא אמר ריש לקיש אין
דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה
אדם כי ימות באהל וכן א'זל במסכת מגלה אמר ר' יצחק אם יאמר לך
אדם לא ינעתי ומצאתי אל תאמן ינעתי ולא מצאתי אל תאמן ינעתי
ומצאתי האמן באה מן הצפון ההכנה באדם סבתה מן
הצפון מלשון יצפון לישרים תשיה ובתי וצפונך תכלא בטנא ובתי מה
רב שובך אשר צפנת ליראך ענן גדול בתחלת השנת ידברים
הדקים יארע לאדם פעמים רבות ההעלמה וההסתר ואחריו בן יחזור
ויכתכל בהם ואחכ' יחזור ויעלם מהם כמו הענן המסך והמכדיל ל
להסתכל באור השמש כי הענן הולך ועובר תחת השמש לכן כתיב
ויסתר משה פניו כי ירא מסביב אל הא'לים ואראה בעין
חשמל חשמל מלה מורכבת משתי מלות לשון חשים וממל' וכן א'זל
במסכת חגיגה פרק אין דורשין מאי חשמל אמר רב יודא חיות אש
ממללות הנה כוונתם כמו שאמרתי מה שיארע לאדם בהשגתו כי אף
המלאכים הנקראים חיות יקרא להם בהשגה חהעלם וההסתר וזהו
שא'זל עתים חשות ל' שותקות ועתים ממללות ל' משיגות וזהו
כשהדבור יצא מפיו ל' כשתצא איזו גזיר' או חדוש מן הכבוד משיגו'
ו ודעות וזהו שקרא ההשגה בשם ממללות כמראה אש בית לה
סביב . ל' שיראה אש בית סביב החיות שהם החשמל וזוהו הקבה' ש'
שידיעתו בקפת כל הדעות כמו הבית ש'קוף מי שעומד בו . והבורא
במשל לאש שנ' כי האלדיך אש אכלה הוא . על שם שמשחית הרסעים
כמו האש כמו שפי' ה'ים . וכן התורה נמשלת לאש שנ' הלא כה דברי
כאש נאם ה' . וכת' כי מינו אש דת למו . כמראה הקשת . ההסתכלות
בדברים הע' וק' קשים מאד מלשון קשת והוא כמראה הקשת אשתקשה
להסתכל בו . כמו שא'זל במסכת ברכו' שענינו כהות .
ביום הגשם . יום הגשם כטריד השכל כמו שא'זל במסכת עירובין
פרק הדר' א' רבה בר אבוה צריבא שמעתתא צילותא כיומא דאיסתבא
פי' יום שמשכת בו רוח צפונית . שהוא יום צלול וזך . ואראה .
ג' פעמים כת' בחזון ואראה . והוא סימן לג' מיני השגות שהם במציאות
זהם עו'ם גלגל מלאך . וכן מקרא משנה תלמוד . ואפ' על פני .
הוא משל לחזק ועומק המחשב וההשג' בדברי האילו וכאלו אין הגוף
חומרי סוב' כי כאשר יתחזק הבח השכלי יחלשו שאר כחו ואמריו כמו

במו שגא' בריאל ולא עצרתי כח והוא בחד החסידים הכנה בנין החיות
 (כן באב יהם והנה אינה
 חשיכה גדולה נופלת עליו וכדגה רבות ואטמע קול מדבר אל
 קול הוא טפץ ההשגחה שהיא מכוונה בשם קול כמו ישמע את הקול
 מדבר אליו בן אדם
 הוא שם מורה על עצמו האדם בצורה העצמית ומורה על דבוק השכל
 החומרי בשכל הנכדל כי על שם כך נקרא אדם כמו שאמר
 ר' שמעון בן יוחאי בני ישראל קרדם אדם ואין אומות העולם קרדים
 אדם ויהי בפי דבש למזק הדברים הנסתרים שם
 ככשוננו של עולם המדענים נמשלים לאכילת הדבש במו שגאמר
 אכול דבש ורבות לא טוב וכת' דבש מצאת אכול דין

הצעות החירות

יערים שנים אחד נולד יום לפני חבירו חגולד
 אחרי יגיע לחיוב מצות שהוא יג' שנה ליום אחד קודם שיגיע חגולד
 הנולד לפניו כמו חדש ימי' **פ**תדנו אחד נולד בכס' באדר
 הראשון בשנה בעוברת והשני נולד באדר השני א' בו ושנת
 יג' איננה בעוברת ואכ' אות' שנוולד בכס' באדר הראשון צרי' להמתין
 עד כס' ימים לחדש אדר בשנת יג' ואותו שנוולד אחרי כס' באדר השני
 יהיה בן פצוה בא' לאדר בשנת יג' כי כבר השלים יג' שנה כי חדשים
 אתה מונה לשנים ואי אתה כונה ימים לשנים ואכ' זה השלי' שנות יג'
 בא' באדר וזה שאמרתי חדשי אתה מונה בו הוא נגמר בפק' דנדה ובפק'
 דמגלה • בהמה מותרת באכילה וצריכה שחיטה ולא נותרת
 באכילה כשחיטה לעולם ואין לה תקנה **פ**תנונו כן בן
 פקע דסימן אחד הוא כמו שחוש מצד אמו וסימן השני אינו
 שחוש מצד אביו שצריך שחיטה וחוששין לדעת האב ואם בן אם
 ישחשנה אינו מועיל בפגי

שהיה שחייה בין סימן לסימן שהאחד הוא כמו שחוש כבר אנב אמר
 בגמרא פרק בהמה המקשה בהמה כותרת כאבילה וכל חלכת
 שחולבת כל ימיה אסורה **פ**תרונו כגון עובר שהוציא ידו
 מרחם אמו והחזירו ואחכ' נולד דאיתו האבר אסור משום איברים
 המדולדלים ושאר הבהמה מותרת אבל חלכה אסורה דהא חללב מאבר
 אסור קאריב ואתי מורף ברגה בסמך יש אדם לאגיו
 שתי מצות לעשות וכל אחת נדחת בפני חברתה ואי אפשר לקיים
 שתיהן כל בידו לעשו' או זו או זו ומפני שאינו יודע איזו מהן קודמת
 צטור משתיהן **ה**תרון כגון שיש לפגיו אבדתו ואכידת רבו
 וכבוד אביו דלא ידענ' הי מניחו קדים אם תאמר אבדתו הלא
 כבוד אביו קודם למד' בפס' קדושין משל' כמו שרצונו לומר שצריך
 הכן לכבד האב משל' סמונו של בן ואם תאמר כבוד אביו קודם הלא
 אכידת רבו קודמת כדאמרינ' א' ח ואם תאמר אבדת רבו קודמת הלא
 שלו קודמת שאינו חייב לכבד חרב משלו ואי אפשר לקיים שניהן אלא
 היבא שכאבדתו יכול לכבד אביו להאבילו מ' נה דאז אבדתו קודמ'
 מפני כבוד אביו אבל באופן אחר פטור משניהם תוספות
 פרק אילו מצויות אם יעשה אדם מצוה אחת יותר פשיעודה
 בפסיד כל שכרה ודי המצוה לא יצא **ה**תירין כגון תרומה
 דבעיקן ראשית ששדיה גברים ואם עשה כל גרנו תרומה לא יצא
 וכי האי נובא איבא בריש מסכת פאה נבי' אלו דכרי' שאין להם שיעור
 תוספות סוף פרק' כל הגז' בשני דברים מותר האיש לחטוא בטביל
 שיזכה חברו אפי' בעבירה שהיא גדולה כמו תצות שמקיים חברו
התירין כגון מי שהוא עכד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושהו כן
 חורין כדי שיקיים העכד פריה ודביה כמו שסובר' ושבג' בפרק
 השולח ואענ' שהרב עובר העשה מלעולם כותם תעבורו כמו שאומר
 בגמרא כל השחרר עבדו עובר בעשה וכן כהן שעלתה לו איבלת
 חברו חתכו בשיניו דקעבר' אשכות כדי שיזכה חברו בעבודת כדאי'
 במסכת עירובין **ה**תירין כגון בריש תמיד נשחט אכדין מחוסרי
 כפרה בעדכי' **ה**תירין כגון כפרתו אחר תמיד של בין הערביש דעשה
 דפסח שיש בו כרת וזוהי עשה דהשלמה אלמא קעברי' כהני בעשה
 דהשלמה כדי שיזכה זה בפסח תוספות פרק השולח
 ישרשע עובר בדבור אחד ארבעה לאוין ואחר עובר בדבור אחד
 שניצא ממנו מעשה חמש הלאוין

הפתרון מי שקלל אביו שיהיה דין ונשיא שעובר בשום לא תקלל
חרש ומשום מקלל אביו ומשום אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא
תאור אסמג ודבור שיוצא ממנו כעשה כגן הכטה בשנטי תום
שהוא גר כמג אסרו חכמים דבר אחד כגלל דבר אחר שאסור מן
התורה והחמירו בו יותר ממה שהחמירה התורה באותו האיסור שאסרו
חכמים הדבר בשבילו

הפתרון
כגון שומנו של גיד שהוא כנותן טעם והגיד עצמו אינו
טעם למאן דאמר אין בגידין כנותן טעם ואינו אלא זורקי והשולן
אסור ואסור בשישים וזהו דוקא לדעת ר'שי אבל לא לדעת ר'ת ז"ל
בסמג באיסור ניד הגשה איש עושה בעברות זדון עבירה
וענשוהו הכד יותר כשצ"ה עושה העבירה והיא יונה גדולה וכן
בעבירה שחייב עליה מ' תה בידי אדם וכרת **ה**פתרון המכה
חבירו הכאה שאין בה שוה פרוש' שלוקק מפני שלא נתן לתשלומי
ולהישבון אבל אם יש בה שוה פרושה אינו לוקק כפני שנתן להשבון
סמג הלכות חבלות וגם בן המעביר זרעו למולך דוקא מקצת
זרעו ואם העביר כל זרעו פטור וכמו הוזמו עדים שאם נהרגו אין
נהרגין העדים ואם לא הרגו העדים וניזמו נהרגין והטעם פי' בעל
סמג בלאו דמולך דכל המומתים מתודי' וכתכפרי' אבל זה אין כתכפרי'
דפעמים אם נתן לאחד זוז' תגרום לו להפסיד אלף זהובים או יותר

ואם תקח ממנו זוז' יאתה גוים להרויחו אלף זהובים או יותר
הפתרון מי שיש לו מאתים זוז' לא ישול צדקה ואם חסר לו זוז' פחות
יכול לישול ולכן אם תקח כספו זוז' יכול לקבל צדקה אפי' אלף זהובי'
בבתנה אחת וכן ההנך אם חסר לו זוז' ונתן לו זוז' לא יוכל לקבל יותר
רצדקה ולכן אברו מי שיש לו צדקה כותר לקבל צדקה כי צדק' ע' לה
בחשבון מאתים פחו א' יש כגון צדיק אובד בצדק' בדין כי דין
ובע"הם לא עבר על בה שכתוב בתורת משה **ה**פתרון כגון
ממון מכיעוטי עיר הנדחת שלא עבדו עז ואפי' הכי כמובן אבד וכן
היא במסכת סנהדרין בסוף אם תראה במאכל שמוכר הגוי
דבי טבא כותר לקנות בכנו ואם לא תבצא כול' דבר כמא אסור לקנות
לקנות בכנו **ה**פתרון כגן ציר דגים ביד גוי

אסור לקנות מן חנוי וחישין לציר דגים שמאים ואם יצא בחוד
הצר כלבית וחוא דג קטן טמא לרעת דשי ואותו כלבית דרכו לגדל
בציר דגים שהורים ולכן הציר מותר כי ציר טמא אין מגדל כלבית
וכן פי' דשי במסכת עז' יש בכור חייב לפדות את
עצמו אם מת אביו ואם היה אביו בחיים לא היה אביו חייב לפדותו
הפתרון כגון כהן הבא על הגרושה או חללה או זונה שהבן הוא קלל
ואין דין בכור על האב כלל ואם מת האב חוד ליום לידתו שלא בא
לכלל חיוב פדיוה אז הוא מחוייב לפדות עצמו כשיגדל אבל אם חי
אביו שעה אחת אחר ליום אז זכה האב במעות שבידו שחרי בחייו בא
לכלל פדיוה אבל להיות אפי' בא עליה נתין או ממד הבן פטור שלא
נתחלל הלוי כלל מדין ליה יורה דעה. יש כהמח שנידה
אסור וחלבה מותר הפתרון כגון שתלש חלב מבן תטעה חרש
חי בעודו במעי אמו דאיסור גיד איכא דדוקא שנשחשה האם נידת
וחלבה מותרין ואיסור חלב ליכא דכתי' שור או כשב או עז וכן ח' לא
מקרי שור כשב ועז תוכפת ריש פרק גיד הנשה יש דבר
אחד חשוב כנולד לענין אסור אחד ולענין איסור אחר נחשב כאמו
הפתרון ביצה שנזמרה בקליפתה הגמצאת שמונתת לאכלה בחלב
ואם נתגכלה חזרננולת בשחישתה אסורה הברצה דנחשבת כידך אמה
ולענין בשר בחלב אינה נחשבת כידך אמה מדכי פכ דביצה
יש אוכל ג' מיני איסור כרת בשיעור חיוב כרת מכל אחד ואוכל שלשתן
יחד בבת אחת ופטור משלשתן הפתרון כמו שערכו
שלשתן יחד כיבש ואכלן שכל שני כולל מרבין על השלישי ומבטלין
אותן כל אחד ואחד יורה דעה בביטול תערובת בשם ירשנא
אפשר לבטל בשר חי שיש בו דם במים בלא מליחה ובלא חליטה

הפתרון כגון בחמי טבריא כי הדם יוצא בתוך המים הנוזלי ואינו חוצה
ונכלע כתוב באבי העזרי וחביאו האנורה בפרק כל הכשר
יש אחד מותר לה יות לו מעות ברכית ואסור ליתן לו רבית הפתרון
משומד שאסור ליתן לו רבי שאע"י שחטא יסדאל הוא ואתה מכשילו
אבל אתה מותר להלות לו ברבי דאין אתה מצוה להחיותו דזהו הטעם
באיסור רבית מרדכי פי איזהו נשך ויש חולקין ע"י
דבר אסור לעשות בביתך ובבית חבירך מותר הפתרון כגון
לאכול בשבת בתוך גינתו בשביל המים ששופך בגנו אבל בגן חבירו
מותר דלא ניתא ליה כמג הלכות שבת יש דבר אם
הוא של גוי מותר לאכלו ואם הוא של ישראל אסור לאכלו
הפתרון הוא פת של ישראל בלי הכשר תנור ואם הפת של גוי מותר
אדם נאמן כמה שאומר בענין אחד בשאין עד חסם יעו וכשיש
עד המסייעו אינו נאמן הפתרון אשה כמו שאמר רב המנונא אשה
שאמרה לבעלה גידשתני נאנכת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעל
ודני מילי היבא דליבא דקסטייעא לה אבל ה כג דמסייע לה מעיזה
ומעיזה נמרא פרק הנזקין תמצא עד י"ד ואפי אשה ואפי
קרוב נאמן להכשיר כתובת אשה ולהוציאה מבעלה הפתרון
כגון שיש עידי מסירה וקנאה או אפי עד י"ד בשומאח נאמן ואין
משקין אותה אלא מוציאין אותה מבעלה וה"ל דה כתובתה אפי אותו
העד פסול או אשה כמג הלכות כושת ישגא שממור ודאי
ונודע לכל שהוא ממזר שנולד מאשת איש שעובשין עליה מיתח
ומפורסם ונכרו לממזר כשה שנים ואחר זמן יטהר ומותר הוא בעצמו
לבא בקהל הפתרון כגון ששלח גס לאשתו שזינתה
וילדה ממזר ומבטל הסליח שלא בפני השליח ויף על פי שבין התורה
בטל ממזל מכל מקו אמרו חכמים שחגש גס ורבנן אפקעו לקירוטין
מיגרלמפרע דכל המקדש אדעתא דרבנן הוא מקדש ונמצא
האשה הזאת שזינת תחת בעלה והולידה ממזר נמצא שלמפרע קדושי
בעלה לא היו קדושים ובשעה שזינתה היתה פנויה וכנה כותר לבא
בקהל כן היום ששלח לה בעלה הגט ואילך ודוקא בשנעשה שלא על
בנת לפורג בנה הממזר אבל בכוננה לא תוספות ריש פיק השולח
יש תובע ממון מחברו וחבירו בופרתובה ממנו ברוך אע"י שהמז

אחד עשר בוראי וכבדוד שהוא שקר
בתי עדים שמכחישים זה את זה וזה זה אחר זה • או לשני בני אדם
מעפי שהאחד ודאי גובה בשקר ממ' גובין

ומצא שזוהר לאכול כבהמה גבה כזית לבתולה בלי כדיקת הדיאה •
הפתרון כגון בהמה מסוכנת כיום טוב שזוחשין שיהיה כדו שלאת
ת. ות ואם אין שהות לבדוק הדיאה קודם שיצא יום טוב אז צ
צ ד' שיאכל כזית כשר במנה קודם בדיקה שלא יתחלל יום טוב •

אורה חיים
אשה מקדשת ופקעו
קדושה אחד זמן בלי מיתה ובלא נט וכלי חליצה • ולא למפרע משעת
הקירושין • הפתרון כגון חציה שפחה וחציה בת
חורין שנתקדשה לראובן • ואחכ נסתתרה כן ארוניה השני
ואז היא משוחררת מכל וכל • ואליבא דרב' נחמן דפקעו קדושין ה
וראשונים על ידי השחרור השני דכמו קטנה שנודה דמי • ומתחלה
היתה מקודשת לראשון • למאן דאמר חציה שפחה וחציה בת חורין ש
שנתקדשה קדושה קדושין • וגמצא שפקעו קדושה וראשונים ע' ידי
השחרור השני בלי גט וכלי מיתה וכלי חליצה ומקודשת לשני •

גמרא פרק השולח

אשה מתקדשת לאיש בלי כסף וכלי שטר וכלי ביאה
הפתרון אמה העכירה שיערה בכסף קביתה • וד' זורא דאם דגמיר
קדושה וראשונים דעד השתא הכא עוליה במלקות ובאשם •

והשתא הכא עליה במיתה • אכל למפרע היו קדושין מיום שקרא השתח
בשם עדה פרק השולח • שם מעידים עדות אחת ונאמנים
ואינם באמצעים באותו הדבר בעצמו • הפתרון כגון עדים שאמרו
אנוסים וזינו מחמת כמון או פסולי דיינו • אינם נאמנים על השטר
לענין שהמלוה לא נבול להוציא מן הלוה בזה השטר • אכל גאמנים
לעצמן ביהודאות בעל דין כמאה עדים דמי • ומשלמין ללוה שנגמסיר
שחכם ד' שחתנו שקר • מדיבא דגרימי • כן פסק דאש בכבא מציעא
שתי גאים לאחת יש עדות כשר שכת בעלה ואי' הכי לא תנשא

ו' שניה אין שום עדות שמת בעיה ונשאת על פי עצמה •
הפתרון כגון שתי נשי נשואו שני אחין ואין להן בני חולבו בעליהן
למדינת הים לא יש עדות שמת בעלה ולאחת אין עד' שמת בעלה
לא שאין לה עדות נגמנת על פיה שמת בעלה ואין לחוש שמה זקוקת

הוא ליבם ולא מת אחי בעלה שוהי חברתה הביאה עדים שמת בעלה
והם מסייעים נג' לדידה אבל זו שהביאה עדים שמת בעלה לא תנשא
דשםא היא זקוקה ליבם ושמא לא מת אחי בעלה ואענ' שחברתה
נאמנת במאי שאמרה מת בעלה כמ' לא מועיל לזו דשםא חברתה
עשתה כדי לקלקל לזו לפי שהיא צרתה ושנאה ואפי' דחברת' נשאת
לאיש על פי עצמה שאמרה שמת בעלה דהשתא היה לנו לומר דלא ה
היתה מקלקלת היא עצמה יותר מחברתה והיא היתה אז אשת איש
וחברתה לא עברה רק על לאו ולא תהיה אשת המת החוצה ממ'ח
חייסין שעשתה כדי לקלקלה משום דאמרה תמות נפשי עם פלשתים
יש לפעמים ששנים עדים נאמנים יותר משלש

דפתרון הוא שהתנהגה מלוה עם הלוה שיהיה המלוה נאמן כבי תרי
שלא פרעו ואב' גובה המלוה שטרו אעפי' שמביא הלוה שני עדים
שפרעו דתרי כמאה דמי ואפי' הביא עדים שפרעו מאחר שהאמינו
למלוה בתרי אבל אם אמ' הלוה למלוה דדיני מאמיק בנ' עדים הואיל
וירד לכנין דוקא קאמ' ואם הלוה הביא אז' עדים שפרעו אז' ה
הלוה נאמן אבל שם בענין זה ב' יותר נאמנים מנ' סמג' בדיני מ
בכונות נמצא בדיני ממונות אם המלוה תח' והלוה ל

לחבירו אינו יכול להפרע ממנו ואם לא היה המלוה תח' יפרע המלוה
כן הלוה **דפתרון** כגון שטען הלוה שנפרע השטר שאין משביעין
התח' שנראה שחושדין אותו וגם אין גובין מן הלוה מפני שזה
אומ' אישתבע לי דלא פרעתי סמג' הלכות דינין אמנם יש חולקין
תמצא מי שחשוד לחשא ירוח בדיני ממונות בענין אחד יותר

משאם לא היה נחשד **דפתרון** מי שחשוד על השבועה ובא
אחר ותבע ממנו מנה וכופר הכל פטור משבועת היסת ואין כשביעין
אותו ופטור מפני שחשוד על השבועה ואם לא היה חשוד משביעין
אותו ואם לא ירצה ליטבע לא יגבה סמג' בדינין

יש חייב לחבירו כגון בודאי ואינו חייב להחזירו לחבירו
אעפי' שחבירו לא מחל לו **דפתרון** האומר
לחבירו אני חייב לך מנה והשיב לו חבירו אני יודע בודאי שאינו
חייב לי כלום ואעפי' שלא כחל לו אלא שכח וחושב שאינו חייב ו
וחבירו יודע שחייב לו אפי' הכי פטור וכן פסק כה'ם וספר
אגודה הביאו פרק יש גוח ין

לפעמים כתגה גרועה יותר בשטר ובקנין משלא בשטר ובקנין

הפטרון כגון שכיב מדע שנתן כתנה על ידי קניין ושכר דאמ' שמואל
בפרק מי שמת חוששין לו שכל נמר שלא להקנותו אלא כשטר
והואיל וכתבתו לא תקרה אלא לאחר מיתה ואין שטר לאחר מיתה
דרי המתנה בטילה • ואם נתן שלא בקניין ובשטר מתנתו מתנה
אדם מלוה לחבירו מעית בשטר ואינו יכול לגבות כלום
מן הלוה בדין אעפ"י שיש ללוה לפירוע ומידה הלוה ולא כחל לו ה
המלוה הפטרון כגון שטר שיש בורכית וזקף ה
הקין עם הרבית בשטר • שהשטר פסול ואין גובין בו אפ"ה הקין
פרק אי זהו נשך • תמצא בלאכת
דאוריתא שבותרת לעשותה לכתחלה בשבת וכיט' אמור לעשותה •
הפטרון כגון חולה הצריך לפירוק והפ' מחובר בביתו
וגם נמצא פ"י תלוש בבית אחר שמפסיק בינו ובין החולה דנות הרבי'
וא"כ בשבת מוטב שיקצור המסובר משה שיעבור על שתי המלאכות
אם יביא התלוש שיעשה הכנסה והוצאה • אבל ביש' אסור לקצות ה
המחובר ויקח התלוש דליכא איסור הוצאה ספר התרומה
בהלכות שבת עוד שלשה דברים מותרים בשבת ואסורים ביש'
הפטרון האחד הוא טלטול סלמות פ"ה דבר א' דהם מאורגני ש
משום דאי שרית ליה ביש' אתי לטלטולי ברשות הדכים והרואה אומר
להטיח נגו הוא צ"ך אבל בשבת לא חי שינן שמא יטלטלנו ב"ה
דאיסור כקילה מדרגי נקד' ביצה יט' דברים אסורים
לעשות ולתן לכהמה בשבת ומותר לאדם לעשות לעצמו בשבת
היתרון כגון שפחה גווה שואבת לישראל ודרך
רשות הדבים ומותר לישראל רשתות • ואסורים לכהמה לשתות דב
דבתה אינה יכולה לית' לשם לשתות • אורח חיים
יש דברים אסורים לאכול בשבת אם נעשו בערב שבת ובשבת עצמו
מותרים לאכל בשבת • הפטרון כגון בשר שלא נתפשל
במאכל בן דרוסאי אסור לשהותו על גבי כירה ואפי' מבעוד יום
ואם שכח ושהה אכור לאכרו בשבת • ומכשל בשבת עצמו בש"ג
יאכר והטעם דהתם ליכא לאיערומי שלא נחשדו ישראל לבשרו ב"ה
מצ' נוכחי ג' הוא מ' עמכיס שאסר הכתוב להתחתן בו יותר א' אור
חתנות בשנת גייר משה שמצאו בגיותו הפטרון מפורש בפרק
הערל דלא תתחתן דמשמע דמשעת חתן הן הקדושין עובר ב
בלאו • ואפי' לא בעל וזה אינו עובר אלא לאחר שנתגיירו שאז יש שם

אפיסת קדושין ודנה בניוהם אין אסור לאו אלא בכעילה • ובניחוי
יש אסור לאו בשעת קדושין אפי' שלא בעל • בסמ' סימן קיב מחל' ארין
תמצא אסור ויחוד יותר בפנויה ובנויה מאשת איש

דפתרון שאם נתייחד עם הפנויה מכין אותו מכת
מדות הלא בייחוד אשת איש שלא להוציא לעז על הכני' תמצא
שהיו מכזרים כדאיתא בפרק כתר' דקדושין • אומ' אדם
לחבירו שלו עליך דודי וחבירו משיב לו שלו דודי ומוהין • ושניהם
דודים זה לזה כמש' • ונעשה הדבר בהיתר • **פתרון** אדם
לוקח בת בלתי או בת חתנו • שהיא מאיש או מאשה אחרת
והוליד בן ממנה • אב' בנו מכת חתנו או בלתי הוא אחי אם בן בנו •

וכן בנו בן בלתי הוא דוד בן בנו כי הוא אחי אביו כצד זה האב ראשון
יש בדבר אחד שמצוה גדולה להזנות חבירו בסמך •

דפתרון ערב דכתובה דלא משתעבד כנות פי שמעשה ערב לחבירו
לאשתו בשביל כתובתה וחיא סומכת עליו ונשאת לו • ואעפי' בן
אם אין לבעל לפרוע הכתובה אינו חייב לפרוע לה הערב דמצוה ק'
קאעביר ולא גמר והקט' • וכן הוא בסוף בבא בתרא פרק נט פשוט •
והלכתא דערב משתעבד • בר מערב דכתובה דמצוה קעביר • ואב'
זה הערב גרם להגמ' דה מכתובתה • ועשה מצוה לחבר האהל

יש דבר האסור לכל'ל בשבת עד אחר חתימת התלמוד ואחר
חתימת התלמוד דל' אחרי שנכתב התלמוד מותר ל' לטלו בשבת

דפתרון הוא גט שבימי שבמי התלמוד היה מותר שלא היה ראוי
ללמוד היכנו כי דבר' שבעל פה אי אתה רשאי לומר מתוך פ' וז'
אבל אחרי שנכתב התלמוד משום עת לעשות לה' מותר ללמוד היכנו
ואב' אינו מוקצה דכמה הלכות איכא ללמוד מן הגט • והכי איתא

בפ'ק' • יש מיס' מותרים לטבול כחן כל גופו ופכולין ל'
לגטילת ידים ודוקא בכלי • **פתרון** הם חמי טכוריא שאם הם
במקומן מותר ליטול בהן הידים וכל' הגוף ואם הם בכלי פסולין ל'
ליטול • אורח חיים • תמצא דכאי דאכרי בפר' גיד הגשה דבריות
לא בטלה בדבר שאינו ככ' שלם אסור • וכדבר השלם מאד מותר

פתרון כגון גיד הגשה שנתערב עם הגידין לא בטיל ברוכא כדמשמע
התם בריה שאני • ואלו צפור שהור' אפי' שהיא כלה שלימה אינה

קרויה בריה אם נתגבלה או גשרפ' או כלע אסור וכטלה כרוב כדאמר'
בהדיא גר' כל הבשר שעדי' מדולא שעדי' • יש דבר

דבר היוצא מן הטמא ושיחור אפילו ללמאן דאמר דהו
 וזה גורם אסור **קפתרון** ון הוא תרגומא
 דאנפא עצמה שבאה מן הזכר שהזכר אסור והעקבה מותר משעם
 שהביעה נעשתה כמו עפרא וקנכיל מינה לאותם הפוסקים שמפרשים
 תרגומא ותרגומא דאנפא מין אחד שאסור הזכר והעקבה מותר
 אחד עובר על כל עבירות שבתורה חוץ כאחת וכלין את
 בנו בשבת ותצא אדם שמקיים כל התורה כלה חוץ מעבירה
 אחת ואין מלין בנו בשבת **קפתרון** הוא מי שעובד על
 מלין בנו ואם הוא אינו מלין בד' כצוים רמולו שחזקת הבן שאינו
 יוצא לתרבות רעה וחיינו שמקיים דבר אחד שלא הוליד בן מן הנכרית
 אכל מי שהוליד בן מן הנכרית אותו הבן אין מלין איתו בשבת כי
 חזקתו אחרי אמו שיוצא לתרבות רעה וזהו שקיים כל התורה רק שבא
 על הגויה יורה דעה הלכות כ"ה ימצא כלי
 שאינו כקבל ומחזיק אפי' טפה וכותר ליטול מצנו את חידים
קפתרון הוא בלי מתוס ויש לו לשטה נאוד נקבים וליטלה נקב אחד
 ובשמיסין האצבע על הנקב העליון אנו מוציא דרך הנקבים
 שלמשה ואינו מחזיק טפה וזה כשר ליטול מצנו ליד מ' דשפ' חש' כלי
 הואיל ונעשה לכך בשם ה'אש הביאו הטורים
 מצנו כן סרא שהיה בן בתו של ירמיה וזה כנוג' לא היה שמו
קפתרון כמו שמפורש בכתובות שיר' יתו היה מזהיר את ישראל
 שהערוחצ' עצמ' באמבטי והיו מוציא' זרע לבש' י' עד שהכריחו
 לירמיה להבנס באמבטי והוציא זרע ואח' נכנסה ש' בתו לרחו' עצמ'
 וכל עה הטבבת זרע ונתעברה ממנו מכן סרא שהיה חכם גדול
 מקוה שכלל שאוב בידי אדם ומותר לטבול בו
קפתרון הנותן שלג במקוה ונפשה שלג מותר לטבול בו זה
 הראש בבסכת מקוואית תמצא באופן אחד מקוה שמקצתו
 שאוב בידי אדם ויהיה מותר **קפתרון** כנון נותן סאה של
 שאובין ונוטל סאה ממי חיים בדאמרי' במסכת מקוואות והשואבין
 בכל פעם בעשו בחיים והאסור נעשה היתר וזה הכל היתר עד רובו
 בשערי מד'א שעד יו' נמצא ששני אוכלין חולין כל ת' שדרת
 ואין אחד יכו' לאכו' מ' חמדי וצריכין לכו' כל אחד לעצמו וא' מומבין
קפתרון בגון שאחד אנבל בשר והאחד אינו אוכל בשר בשר וזה

שאינם אוכלים כשר בלח אב עד התענית • ואכ' מאחר שכל אחד אינו יכול לאכול עם חברו כי זה שאוכל כשר אינו אוכל בסעודה ההיא ג
גבינה מצוה לחלק בזימון וכן כשבעל מסכת גירובין וכן הוא בספר
אגודה עשה טוב וזר נדע מקבל דע יותר משוב

עשה דע יותר משוב מקבל טוב יותר ברע
בתרנו בכה ששני בפק' וקדושין כל מי שזכויותיו מרובין מעונותיו
מריעין לו לו בעולם הזה ודוכה כמי ששרף כל התורה • וכל מי
שעונותיו מרובין מזכויותיו כמי שכיבן לו בעולם הזה ודוכה כמו שקיים
בל התורה בלה

ישאשה טובלת חליל ראשון לטבילתה אסור בעלה לשכב עמה ובליל
שני כותר • • • • • בתרנו הטובלת תוך עונה אחת לוסתה ש
שחייב לפרוש ממנה • ואם עברה חוסת מותרת בליל שני

תבצא דבר שמותר לישראל ואסור לגוי

בתרין כגון אבר מן החי לישראל בשחיטה תליא מילתא •
דשחיטה אכשרה • אבל לגוי אסור אף אחר שחיטה דהא לגבי
דידיה לאו בשחיטה תליא מילתא דהא אינו מוזהר על גבירה ושריפה
אלא ביציאת נשמה וצריך להמתין עד שתמות
שאלת דרב אחאי

אכנס יש יותר • כגון פחות משה פרושה שחייב עליה בן נח וכגון
אזהרתן זו היא מיתתן שכל ז' מצות בני נח הוא נהרג עליהן אעפי שיש
בהן שאין בו אסור אלא לאו • • • • • וכן בן נח אסור לשבות בשבת כי
גוי ששבת חייב ביתה אכל ישראל זוכה לחי'

האלוף המפואר בכל הדור ותואר מתואר כבוד הרב מהרר יעקב ל
לגדא ארי בן ארי נגר בן נגר אשר מתניו חבר ויסר ספריהנותן אמ
אמרי ספר להשפיע ולהטביע לנפש שוקקה וצמאה בתבונת נפשו פ
נפש יקרה בכל דיני התורה ולבור דרך ישרה מן המורים בר דרור
לקט וארה בלשון קצרה פתח בו וסגר אסף ואגר הבינה וקייאה נד
נדדשתי ובן קתי בגועם אמרי ספרו עד די ומצאננו יפה פרי תואר
בעצם השמים לטוהר וכמראה נוגה הזוהר מראשו לסתו שרשו וע
ועקרו ונופו פריו טוב למאכל ועליו לתרופה וכל אמרתו צרופה
בספרו ערך מערכות ועטה לו עיגות מים וברכות במלי דברכות ו
ובדיני התפלות ולעבודת קונו פלל פלילות . ובדיני אסור והתר המ
המלאכה היתה די והותר ועל הרוב נטה להחמי' ולא ראה ויתר בדיני
התנים והמועדים . לו מהלכים בין העומדים ולמנהגי הגלילות כל
כל פרטות וכללות . ובדברי חכמים וחידות יסודות אשר המז
המחכה הזוכה לעצמו ולבניו מזכה אשר באהלו יגור דברי אנור
יוזיה ממכר ביד הקונה אותו לו ולבניו אחריו ויזכה לעולם שכלו
ארוך בחפץ הזקן ושבע רוגז יקם עדות ביעקב אשר סם תורה
בישראל מצפה לישועה . בן אדם תולעה יהנצב נעצב נתנאל בן
מהרר לוי איש ירושלם וזה

נה טובו אהליך יעקב בספר ספר וספור בעדן גן התבונה היית
ומשטני הכוכה כושכך ובתך אבני אש חתולכת כרוב ממשח
הסופף מה יפית וכר נעמת בחבורך דיקר ובפסקיתך המסלאים לכן
אברתי בית יעקב לבן ונלכה באור יי' לבן חזו מפעלות יי' ואמרות
טהרות מזקקות אשר בספר הזה שחבר המרום בוצינא דגורא ב
במהרר יעקב לגדא נכבדות מדובר בו כי קבץ כל הרעות העולות בק
בקנה אתו בריאות ושובות דברי אנור שאגר חכמתו וקייאה זאת א
אשיב אל לבי כי הותר לנו שריד בחבור זה חלקי אמרה נפשי אנ
אגורה באהליך עולמים נאם דוד הקטן מקטני התלמידים בן
במהרר יהודה הנקרא בסיר לאון

בהיות כי מדרך בלאכת הדפוס לפול הרבה טעויות בספרים ע
מצד עצלות הפועלים שאינם בתקנים הטעויות כפי אשר יורה בדפי
הגסיונו כאשר יז ועל בעלי המלאכה בן נפל בספר הזה ונח הוא כאחד

באחד מהם חלפמים ביחסי הסעיף לבעל הספר או לבעל הדגה
הלכן אמרתי לצרפו צרוף אחר צרוף עד אשר לא אשאיר בו
כמעט טעות אשר לא יהיה מתוקן בזה הדף עם מה שכבר הונה בשג
דפים ראשונים ומה אשאל עוד ותרופה בסימן יז ומיהו מה

בסמך כשמע אף מן הגדיל צריך שיאמר בסמך

בסימן כא וכסת לילה חייב אף ביום זה מיותר וראוי לכוחקו
בסימן קכט צואה בבשרו ומכוסה בבגדיו הכנים ידו לבית בו צריך
לומר או הכנים ידו עוד שם רש מפרישים בו אלא במקום ש
שגבנסה מאלה צריך לומר שמכוסה מאלה בסימן קס כמו ע
על הנסים דחנוכה ופורים ועלה ויבא דרך צריך לומר יעלה ויבא
של ליל רח בסימן רכד בפרק אין טוכנין צריך שיאמר במה ש
טוכנין בסימן רכה ראיתי אני המתברכן המורים ששהין כ
כמו שעה אחת ראוי שיאמר כמו שש שעות בסימן רלג לא בעי
לברוכי לאחר ברכת היין בסימן רצג ומהרס כתב מברכין ע
עליהן ועל כיוצא בהן צריך שיאמר מברכין עליו ועל היוצא ממנו
שהכל עוד שם ונראה לי שמברכין עליו בורא פרי העץ כמו
על הבורא ראוי שיאמר בורא פרי האדמה

בסימן רצט ועל הבורא כתב בהג בור
בורא פרי בו ראוי שיאמר ועל הצוקרו עוד שם הביא ראיה
מן הירושלמי ומברכין על כל מיני אטד בורא פרי הגפן ראוי שיאמר
בורא פרי האדמה בסימן שי וטוב להחמיר להגמיעו בתוך
הסעודה ולא לאחר ברכת המרצא ראוי למחוק ולא בסימן
שכה על אגוז מסקטה המרים ראוי שיאמר המרים בסימן
שב אמר רב אלפס דבין חיים בין מבושלין בורא פרי העץ ראוי
שיאמר בורא פרי האדמה

שמש והשר מקרצי ודאביה כתבו שיאמר השכיבנו לשש חסר וראוי
שיאמר כך והשר מקרצי דקאי אקדים הגן החכה וסליק מיניה אבל
קודם עמוד השחר יכול לומר השכיבנו וכן פסק ראביה
בסימן שפו ובהג פסק דהכי הלכתא דאין מדליקין בפתילה
מהובתבת ראוי שיאמר אלא בפתילה מהובתבת סימן מ
שצח וזה הסכים הראש שיש לברך בורא פרי הגפן צריך שיאמר
שאין לברך בסימן ואם שתה פלא לונמא לא יצא צריך שי

שיאמר ואם לא שתה מלא לונמא לא ינא בסימן תנא היוצא
 בשלית שאינה מצוינת ראוי שיאמר שאינה מצוינת בסימן
 תצט ואני החבר לא ראיתי נחוג לגער הידים קודם נשילה ראוי
 שיאמר קודם הנגוב בסימן ת טו ובאשכנז וצרפת אין נוהגי
 בן צריך למחוק ובצרפת בסימן תרלא והרמבן כתב אם יש
 לו עפר מוכן ואולו כידה ראוי שיאמר והרמבם כתב אם יש לו עפר
 מוכן או אפר כירה תרלג אבל דג טמא אסור לטלו ראוי
 שיאמר דג תפל תרלז כטום פפוס בן יהודה ראוי שיאמר ר
 פפוס ומחוק בן יהודה תרגה וזרקו בשבת ראוי שיאמר ור
 ודלקו בשבת תרס שאפו פשטיזה לכתחילה לאב מחברו ר
 ראוי שיאמר מיט להבירו תרסב ומיהו גם אם חובאו ביום
 שני ראוי למחוק ומיהו תסח פרקמטיא בדבר האבד דמי וש
 ושדי ראוי למחוק ושדי וראוי שיאמר כך בפרקמטיא האבד דמי ת
 חשיג והואש כתב הנראה שרעתו ראוי שיאמר והואש כתב סתם
 ונראה שרעתו בן תסלא כתוב בספר אז דמי שלא בשל
 ראוי למחוק כי דבר פשוט הוא תסלב אפי בכזית חייב לבערו
 ראוי שיאמר אין חייב לבערו תסנא בין שטעם חמץ בין
 בין נתבטל קודם הפסח ראוי שיאמר בין שטעם חמץ בין כבר נת
 גתבטל תסנג לבי נוטה להתמיר ראוי שיאמר להתיר
 משעב בצלוחיות וכוסות ודומיהן וראוי ש אמר בצלוחיות וכוסות
 של מתכת ודומיהן
 תחכז אם ירד לשתות אפי בכמה פעמים צריך שיאמר אפי ירצ
 ירצה לשתות כמה פעמים תחכה ביעתא ובעא רחבנא עלן
 ופרקינן באורחות חיים אומר בעא רחבנא למיפרק יתגא בדרועא
 מרוממא בסימן תתסג השיב רב האי גאון שאין מברכין בכל יום א
 מקרא קודש בו לשם הסר וראוי שיאמר כך השיב רב האי גאון שא
 שאין מוכיחים בחלו המועד מקרא קודש וביט אום אותו במוסף ול
 ולא בעבודה ויש מודקקים ואום אותו גם במוסף מקרא קודש ואין
 זה דקדוק בסימן תתעא כי שנדר להתענות בו ואירע ערב ט באב ל
 להיות כגאן בד בשבת צריך שיאמר בן ואירע ט באב בג בשבת
 בסימן תתעז ודלא בהרמבם שכתב בטב בו לשם חסד וצריך שיאמר
 כך ידושלמי בתשעה באב כרחיק ידיו ומעביר על גבי עינו

שם לא בסמן תתקע אם אין ביניהם אלא ד טפחים
פסולה ראוי שיאמר אפי' אין ביניהם סימן תתא ודוקא
שמתנה בזה הלשון לשם חסר וראוי שיאמר כך וסתנה עליהם ואומ'
איני בודל מהם כל בין והשכחות ודוקא שמתנה בזה הלשון
סימן תתומ ארבע מינין שבלחלב בפרט הוא בנמרא
סימן תתרמד ויברך על האתרוג קודם שיטחל ראוי שיאמר
על הלולב בסמן תתרמה וחדשים שנים אחד עבות ואחר
שוסה לכדנו מדבריו שמותו להרבות בהם כל זה יש לבחוק
עוד שם אינו מוסף ואינו גורע וכן כתב הרמבם ראוי לבחוק וכן
סימן תתרמו אלמא נענוע זה הוא המליך והמביא ראוי
שיאמר נענוע זה הוא המליך והמביא בסמן תתרנו ביום ה'
השלישי של חג שהוא בו עד ישראל שלישי חזור וקרא ביום השני
לשם חסר וטעות וצריך שיאמר בן בן קרא וביום השני לוי קרא
וביום הג' ישראל ג' חזור וקרא יום הג' והרביעי קרא יום שני ויום
שלישי בסמן תתרסח ידליק של שבת ברישא ראוי שי
שיאמר של חנוכה ברישא בסמן תתרעו לא יקרא אלא מיו
מיושב צריך למחוק אלא בסמן תתרעא אמר רב מגילה בי
ביחיד ראוי למחוק ביחיד בפתיחת האיסור והתר באילן שנ
שנטעתי וכתבתי לשם יש טעיות מצד המחוקקים תניא שעורין א
על עונשין צריך שיאמר של ואג' תמצא לומר היה חלב טבא
לא נפל בקדרה ראוי שיאמר כך שמא לא זו שנפלה בקדרה
ותוכל להפך הספק ספקא ותאמר שמא לא נפל הכזית של
ספק בקדרה ראוי שיאמר שמא לא זו שנפלה בקדרה
לא אמרינן סמוך מעוטא אצל רובא ואתרע ליה חזקה צריך שי
שיאמר לא אמרינן סמוך מעוטא אצל חזקה ואתרע ליה רובא
בסימן ארא הבפלת מין בהמה חיה ועוף ושליו עמה קשור
צריך שיאמר ואין שליו עמה קשורה בחזון בהקדמה והני מי
שלי לגרסא כל זה ראוי למחוק וצריך שיאמר וני מלי
לחדורי אבל לאוקמי אגרסא טיעתא דשמיא היא
במסכת ברכות שעיגיו בהות ראוי למחוק ברכות כי הוא בחגיגה לה
דעתי נמצא שנבחר ודאי בו וזהו דוקא לרשבג אבל קיימא
לן כרבי דאמר בטלו מבוטל נמצא שנתקדשה אשה לאיש
בלא קדושין וכו' ראוי למחוק הכל אר

הנה ראיתי את אשר נתעורר האלף כבוד יעקב דיני ~~הבדל~~ הבר פול
הנקרא אגוד אשר אגר וקבץ דיני עבודת היום ומועדים וכל אסוד והתר
עם כל הנלח אחיו והוא חבר הנותן אמרי ספר כבנותים ופסקים הי
הישרים לחוכרא הלכן שבת חתיכתי בצוף דבש אמרי נועם הקטן
והזה הנקרא בסוד לראון אשרי טובך

משפט התלמוד מאוד גלותינו בלו בחכמים

גם כי אפסד הלומדים והבלומדים היה בחסדי ה' לתת לנו עם שפלותינו ג
לתורה גואל משורש האבת ומשורש עטרת התורה ענודים הוא כרנא ו
דבנא אלון התלמוד ועמוד ההודאה מאד יעקב לנרא חבר ספר נבכד
ונחמד ונעים לו שירה ראוי שישבחו ידידים כי כבדו לא חובר מבמה
שנים כהל' חמודות ופסקים מעידים על רוב פלפול הדב הנזכר ועל כ
בקאותו בפוסקים אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בספר הזה ה'
לא ברורים המטרידים ואני עבד העבד לחן עפרות החסמים ומשרת
תלמידים זה שמי יעקב בר דוד פרוניצל מברשיליה

מה נאח על

האדים והי התורה והתעודה רגלי מבשר ציון שעדים המצוינים בהלכה
הליכות עולם שכלו ארך מבשר שלום שלמות המין האנושי בתורה א
אשר כמעט בשתכחה מאומתנו הישראלית לרוב הצרות כי רבו כבוד
רבו להלי השג' הותיר לנו שרד אשר השם קרא בשם מופלא הודו מאוד
הגולה קרובי ושאר כבוד מאד יעקב לנרא אשר נרבה רחמו אתנו
לחבר חבר כהל' ומאסף ואני הבינה מרוב הפוסקים והקאה אל כל מ
מבקש השם אשר בו ימצא צרי לנפשו המשכלת ומרפא לעצמו ובשרו
ואני קראתי בו ומצאתיו כל מחמדים ומס אץ בו ועליו ששתי בעל כ
כל הון • השם יתעל יאמן ידו בנבחרים להרבין תורה בישראל צעיר
אגבי ונבזה בן ציון בן החסיד כבוד מאד רפאל דגיש וזה

משפטי האבת צדקו יחורו קחא אל אלו ויעטו ויחמל על עכו ו
ויקרא בשם יעקב ודך כוכב מעקב וכאור בוקד ירח לו השבש להאי
על פני כל הארץ הגו כבוד מאד יעקב לנרא חבר והלחיד לג ספר בד
בדיני עבודת היום ומועדים ודיני אסוד והרר אונר ומאסף כל דעות
רוב המחברים והוסף בו מרגליות מפיו נטה בו להחמיר ולא להקל ומ
ומעתה אני סומך עליו להודות את בני ישראל אם הנמצא פה העיד נ
גאפלי באורח נטה ללון שפל אנשים נבזה וחל אישים יצחק בסר
שכואל מ' חיים זל' כפרד

היכן כלכל הרדע אנור

וכבוד סגרו נקרא אנור

כתר חכמה כל בו אנור

אם אכשח בו עוד לא אנור

בו אראה אור באשר אנור

יגידו הוד יעקב שדים

כתר שם טוב כתר תורה

קח נא לבי מפיו תורה

הן על שכמי אשאנו

הנמא צמא לבי מעיני הישועה בהלכה קבועה מי יודה דעה ומי יבין
שמועה שים נא כבוד לה אלדי ישראל כי פודה ה' את יעקב מבבכות
הספקות ואתה קח לך דבר שלח ה' ביעקב והיה לך למשיב נפש וזה כל
פרי הסברות הישרות מבחר עמקי המחשבות בריאות וטובות עולות ב
בקנה האמצעי מקני מגודת הדינים הזמניים ואסורי מאכלות ודיני גזר
ונקודות אשרי שיאחז הספר המעולה הזה לגודלו וחבלו אשרי העם
שככה לו נאם הצעיר משה בכבר שם טוב לכשפחת בן חביב

במה אקדם לה אכף לעליון תודה וזמרה אשר זכני וחזקני ואמצני ל
להשלים זה הספר אשר בו נחמתי על עפר ואפר ולא הפך את
בריתו את תורתו הקדושה מורשה קהלת יעקב והגני מבקש לכל א
אשר גדבה רוחו לרחף בכנפי שכלו לשוטט בכלו שידיני לך זכות ו
ואם ימצא בו דבר חפץ ידע כי לא מלבי היה לקדושים אשר בארץ
המה ואדירי כל חפצי בס' ואם ימצא בו ערות דבר חו' ידע כי מידי
היתה זאת כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי ובהיות כי נאצל ע
על הספר הזה כהוד גדולי הדור וחכמיו אשר כלם על גבו חרשו חורשים
חכמי חרשים ונכוני לחשים אשר כלם העידו על טוב הספר הזה ועל תג
תועלתו הגדולה ואיש אל רעהו יאמר חזק ויחזקוהו בכסברות נטועים
כלם נתנו כדועה אחד אמרתי אצרפיהו כצרוף הכסף לתקן כל
החסרונות אשר נמצאו בו מצד הפועלים עושי המלאכה בדף מיוחד א
אשר בו חקקתי ותקנתי כל החסרונות אשר אינן מובנות מעצמן אבגם ח
החסרונות בחלוף אותיות או מדברים אשר מעצמם מובנים הנחתים כי
כל אחד יתוקן מכל אדם אשר יעיין בו ואחשוב כי לא ימצאו טעויות
אשר אינן בתוקנותיהן רק מעט מזער וכאשר יפגע הקורא בו א
באי זה טעות מיד יחפץ בזה הזה הסימן בן המקום ומיד ימצא התקון
ואם יצאתי מחוק המוסר בספר הזה על כל פשעים תכסו ארבה כי אשא
אל שמים ידי והגני נשבע בקוני כי לא נתעוררתי לשום תכלית כי אם

שם שמים ושי' הכוחן לבבות יודע האמת כי אמת חנותו ישתבח
לעד הנצח שמו אמן
בקונטרס א' בסימן יז ובסמך משמע דוקא מן הענף בעינן כדי עגיבה
ראוי שיאמר אף מן הענף בעינן כו
בקונטרס א' סימן כח דין של ספר תורה ראוי שיאמר דין של ספר תורה
בקונטרס ב' סימן פד מתחיל השיטה כשיעור הדיוח דינו להיות כניח
השיטה כו בקונטרס ב' סימן קנז בסוף הדף עריבה כתיבה וחסר לשם
תמה בקונטרס ב' בביאור צורת ה' וזהו היות מייבוגיו כתבו
ברשי דינו להיות כהראש בקונטרס ב' בביאור צורת הלמוד
ושני תנין לעלה ראוי שיאמר לבעלה בקונטרס ב' בביאור
צורת הצדי ואריבנה עד שאם יבפלה כו ב' חסר פשוטה וראוי
שיאמר כך רצדי פשוטה יאריבנה עד שאם יבפילה בקונטרס ב' בביאור
צורת ק' העקם תוכו מעט לצד ימין ראוי שיאמר לצד שמאל
בקונטרס ב' סימן צו באשכנז אין אוכרין מזמור לתורה לשם חסר בשבת
ויט וראוי שיאמר באשכנז אין אוכרין מזמור לתורה בשבת ויט
בקונטרס ב' בסימן קיג בתחלת העמוד פסוק ובפלו לשם חסר הא
דאמרו וראוי שיאמר הא דאב פסוק ובפלו וכו' בקונטרס ב'
בסימן קכא יש כבו ג' שורות כתובו למטה בעמוד ולמעלה כתובו פעם
אחרת וראוי למחוק הכפל בקונטרס ב' סימן קלב כיון דאם היה
רצה היה וראוי שיאמר היה חוזר בקונטרס ב' סימן קלד
אם הגוף ברעי ראוי שיאמר אם הגוף של רעי בבית כו
בקונטרס ג' סימן קסו כשהוא עומד עם הצבור או לא ראוי שיאמר כש
כשהוא חוזר לעבוד או לא בקונטרס ב' סימן קע כתב וחד פרץ
שאין שליו צבור מקרא אלא היחיד ראוי שיאמר אל היחיד 4
בקונטרס ג' בסימן קצא ולי המחבר נר' וזהו לכות גדולות לא סביר להוה
הא ודב ששת לשם חסר וראוי שיאמר לא סביר להוה הא ודב ששת
אסר ששת מדבר אפי' בודליבא עשה דצייתי בקונטרס ג' סימן
דיו למטה בעמוד המסיים מברכין חסר ג' תיבות עליהו המוציא ככו
בקונטרס ג' סימן רכג מא חייב מודבן וראוי שיאמר
אין חייב אלא מדרבנן בקונטרס ד' סימן רעב ודמבנ כתב ש
שאין לענות אמן אחר בונה ירושלים אלא כשהוא מברך שתי ברכות זו א
ר זו ראוי שיאמר שאין לענות אמן אחר סוף ברכה אלא כשהוא מ
" דך שתי ברכות כו וימחוק אחר בונה ירושלים בקונטרס
ד' סימן רצט כי התותים הנדלי כו ודאש כתב שכבר כן עליהן בודא פ
פר חנפן ראוי שיאמר בודא פרי האדמה בקונטרס ד'
נימן שטו לכן יש להוזהר שלא לאכול בריה פחות כבזית או רביעית צרי

שאין בה הזכרת כלכות * צריך שיאמר שם וכלכות *
 בקונטרס ד סימן שכו בסוף העמוד הרמבם כתב המוד והלכונה דאין
 למוחקו כי הוא מיותר בקונטרס ה סימן שם ובעל הת
 התרומות התיר בנדר * ראוי שיאמר בתנור בקונטרס ה
 סימן שמו' במאמר של תפלת ערבית * כי קודם הזמן דל קודם צאת ה
 הכובבים שהוא זמן תפלת ערבית * ראוי שיאמר שהוא התחלת זמן של
 קש של ערבית הכמוכה לנאולה * ובכל מקום שאומר לשם תפלת ע
 ערבית דל קש של ערבית * עוד לשם ועליהם אני קורא ערב ובקר
 וצהרים אשיחה ואהמה וישמע מהיכלו קהלי * ראוי למוחק מהיכלו
 בקונטרס ה סימן שעט * ואפשר שהישראל עצמו מותר להסיר הקדוה
 מעל הנחלים בשבת כו' ראוי למוחקו כי הוא טעות והפועלים שסדרו
 האותיות הניחוס לשם שלא כדון בקונטרס ה סימן שפד
 זבעל הסמך כת ואפשר המדליק עצמו אסור ראוי שיאמר ובעל סבג
 בקונטרס ה סימן תיד כתב בעל התרומות כי שאינו יודע לקרות אפי
 אשתו עכו אין מספיק לקרות וכו' ראוי שיאמר מי שאינו יודע לקרות
 אין מספיק שיעיין עס מי שקורא * ויש מתירין והכי מסתברא וכו'
 בקונטרס שטי סימן תמן ואף להוציא בני ביתו אינו אוכל ראוי שיאמר
 אינו יכול בקונטרס שטי סימן תבג למטה בעמוד דא
 דאותם הגשים המחכירים על עצמן * ראוי שיאמר האגשים
 בקונטרס ז סימן תקו כמ' אם בא בשביל ישראל זה שאינו מחמיר מותר
 בקונטרס ז סימן תקו אבל לפניו במשמרת וסוד אפי
 צלולים ראוי שיאמר אבל לסנן במשמרת אפי צלולים כו' עוד
 לשם וכבשים ושלוקות לתוך הקדוה לכתחלה אפי למימיהן אבל לתוך
 הקדוה ושלוקים וכבשות פטור ראוי שיאמר אבל לתוך הקדוה בשלוקים
 וכבשים פטור בקונטרס ז סימן תקע ז * אז אין משלג לין ב
 במבוי אלא בה אמות ראוי שיאמר בד אבות עוד לשם ושרי ל
 לטלטל בכל המבוי אפי לא ערבו כו' ראוי שיאמר אפי אם ערבו
 בקונטרס ז סימן תקפט כשמודדן תואם העיר כו' עוד חוזר לאחוריו
 בה אמה לשם חסר וראוי שיאמר כך חוזר לאחוריו כה אמה כדי שיאמר
 מלא החבל של ג' אמה שלם עד הגדר ואיבא מאן דאם שמודד כה אמה
 הצותרים בחבל כו' בקונטרס ז סימן תקצד ודבי שמשון
 הורה על אלים שבאו לשוק וכו' כל אותו המאמר מדבר ב' ולא בשבת
 וראוי שיעמוד בהלכות יט עוד שם מטעם שהיה יכול לילך הל
 ולשתות שם ראוי שיאמר לילך ולאכול שם בקונטרס ח
 סימן תרכה טאסור ביט של אחרון ראוי שיאמר ביט של אחרון
 בקונטרס ה סימן תרגט טר של ט כלה ראוי שיאמר טר של אבילה

בקונטרס ט' בסיון תשנ"ו וא"ת ש"ס
 שיאמר ואם אחר שבדך בקונטרס ט' סימן תשנ"ו ר' יהודה
 אום מפד וזדה לרוח ראוי שיאמר מפד בקונטרס ט'
 בסיון תשנ"א מותר לשתות היין בפסח בין שטעם חמץ דינו אעפ"י ש
 שטעם חמץ בקונטרס ט' בסיון תשנ"ט תגור של ישראל
 והבחוזה כו' לשם חסד וראוי שיאמרו חנות של ישראל והבחוזה הנכרת
 בו היא של המפועלים שבשתולים בו גוים חמץ שנמצא שם אחר הפסח
 מותר אפי' לאכילה שאנו תולין בפועלים גוים ואם החנות כו'
 בקונטרס ט' סימן תשס"א כתב ראביה שגם זה אינו מועיל ראוי שיאמר
 כתב ראביה שגם זה אינו מועיל בקונטרס ט' בסיון
 תשס"א וכת' הדר ישעיה אין ג' ל' דצריך הגעלה ראוי שיאמר אין ג' ל'
 דסני בהגעלה בקונטרס ט' בסיון תשס"ז פסק באור זרוע
 דכלי עצים אין צריך הגעלה ראוי שיאמר כלי עצם
 בקונטרס ט' בסיון תשע"ד ויתן האבן על הכלי או כחזיקו למעלה מן ה
 הכלי ראוי שיאמר ויתן האבן בתוך הכלי ויש למחוק על הכלי וכחזיקו
 למעלה מן הכלי בקונטרס ט' סימן תרצ"ד הוזהר בביתנו
 אבותיכם צריך שיאמר הוזהר בית שני שבנה אבותיכם בידיכם
 בקונטרס ט' סימן תשע"ב ואין ג' ל' פי' הוזהר ראוי שיאמר ואין ג' ל'
 כן אלא כמו שפי' הוזהר רש"י בקונטרס י' סימן תתנו שאין
 אסור מלבד כפפעפע בכל הקודה דינו להיות בכל החרדה עוד בסיון
 מה הוזהר וחיאל מביץ סובר דנותן טעם בו ראוי שיאמר הדר אליעזר
 שמין בקונטרס י' סימן תתס' רש"י פי' הכל מוחים מגיה שליכה
 בתוך הפרוסה ראוי שיאמר מגיה פרוסה בתוך השליכה
 בקונטרס י"א סימן תתס"א השיב רב ואין נאמן שאין מברכין בכל יום
 ראוי שיאמר שאין מברכין בכל יום בו בקונטרס י"א בסיון
 תתעב שחייב להפסיק לסעודת שבת מן שעות המעלה ראוי שיאמר
 מזה שעות המעלה בקונטרס י"א סימן תתק"א אם קבל
 במנחה להתענות הרבה תעניות חסד לשם רצופות וראוי שיאמר הרבה
 תעניות רצופות בקונטרס י"א סימן תתק"א ואם בן למה קורין
 ויחל דביחידים וכו' ראוי שיאמר וכן למה קורין ויחל בקונטרס
 י"א סימן תתק"ז יש אומ' שאומרים ענינו בברכה רביעית לשם חסד וה' י'
 שי' י' יש או שאומ' ענינו בברכה רביעית בפני עצמה בקונטרס
 י"א סימן תתפ"ט ולא חיישינן דילמא אתי למסד וראוי לומר כן ולא
 חיישינן דילמא אתי למיסד כיון שאינו דבר קבוע אבל תשעה באב
 חל להיות במוצאי שבת לא אמר' שיבדיל ויתן לתינוק מטום דחיישנ'
 כו' בקונ' יב סימן תתר"א אגב מהם מן הארץ י' טפחים ל' מלמטה
 למעלה אגב מהו וכו' בקונ' יג' שמעון אום אפי' שלשת קטגור'

בבאמר המזכיר ~~הוא~~ וקי אסורי חלב לשם חלוק אחר שהוא ריש

מעיא באמתא שיש אומרים שהוא המעי שיוצא בו הדעי
בקונטרס טו סימן אקד' חרב אלפס פסק אפי' באמצע סבין אם העוקץ א
כלפי ראש הסבין כשר אם הוליד ולא הביא' ולשון זה צריך להבינו בא
באופן זה אם העוקץ אינו רוצה לומר חוד העוקץ שנהפך כלפי הראש
אלא רוצה לומר מקום שבו העוקץ הוא כלפי הראש אבל החוד מן העוקץ
נהפך כלפי הקטא אבל אם מקום העוקץ הוא לצד הקטא והחוד מן ס
מקום העוקץ נהפך כלפי ראש הסבין הוא ההפך

בקונטרס טו סימן קל' פי' רח שור הבר שקורין בופולף אמת הוא
כי הערוך פי' כך בערך שר אבל רבינו ישעיה האחרון כת' שהבופולף הוא
מריא בלשון הקודש ולפי פי' אין לספקו בחידה וכן כגנה שלא לעשו
כסוי לדם שחיטתו בקונטרס טו סימן אקמו וכן כתב
מהרד"ק יצחק בר' משה וכן אידע מעשה לפני רבי קלונימוס וכו' עד ולפני
אבי' הר' אליעזר בר' נתן וראוי שיאמר וראב"ן כתב בספרו אידע מעשה
לפני רבי קלונימוס בר' יהודה ובימי רבי יצחק חמי בעיד מגנצא ואני
אליעזר בר' נתן וכו' בקונטרס טו סימן אקמו והשני הוא
הוי המעים וראוי שיאמר אל המעים בקונטרס טו סימן אקמו

ואין טראות בשתיים תרונות ראוי שיאמר בשתיים דבוקות
בקונטרס טו סימן אקבד שכל שיש פיציל ביניהם ראוי שיאמר פילוש
ביניהם בקונטרס טו סימן אסט' ולא נראה לר' דדוקא בבית
השחיטה מחמת דוחק הסבין וחסר לשם וראוי שיאמר דוקא בבית השח
השחיטה שהוא חס קצת כולע מחמת דוחק הסבין בקונטרס
יו' בסימן אקפו והרשב"ם כתב שאפשר דחתולים שלבו בו' ראוי שיאמר
והרשב"א בקונטרס יו' סימן אקעג כתב הרשב"א יש מגד
מגדולי המורי' בו' שיש לדון ולאסור כאשר הורה זקן רל כבר הורה זקן'
בקונטרס יו' בסימן אקסב רשב"ם כתב שאעג' שהניח בו'

ראוי שיאמר והרשב"א בקונטרס יו' סימן אקפט
כתב הרשב"ם קנה חלב והם המזרקים ראוי שיאמר קנה הכבד והוא המז
המזרק בקונטרס יו' בסימן אקפו כל חיה טמאה שאינה
יותר גסה מן הזאב אין לה דריסה בודקה וראוי שיאמר אין לה דריסה
אלא בודקה בקונטרס יו' בסימן ארב בתחלת העמוד

ה' כתא בין אותה חתיכה ראוי שיאמר הלכך בין אותה חתיכה
בקונטרס יו' בסימן ארט' הרשב"ם התיר לשפוך ולעדות דינו
הרשב"ם ודת' אוסר דחשיב לי ככלי שני דינו להיות ככלי ראשון

בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 רָאוּ שִׂיבְרֵם בְּיָמֵינוּ בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 שֶׁהָיָה מִקִּבְּלֵם שֶׁאֵין עֹף בָּם לָעֵנִים ס' רָאוּ שִׂיבְרֵם שֶׁאֵין עֹף שֶׁ
 שֶׁלֹּם שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ ס' כִּנְגֹד וְסִלְבּוֹ בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 וְהַשִּׁיב רִצְבָּא אִישׁ בְּיָמֵינוּ ס' כֹּן רָאוּ שִׂיבְרֵם רִבְנָה יִצְחָק בֶּר שִׁמְעוֹנִי
 בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ וְכָתַב שֶׁהָיָה אֲסוּרִין
 רָאוּ שִׂיבְרֵם וְכָתַב רַת' וְרִיבָא וְרִבְנָה יִצְחָק לְפָרִישׁ שֶׁהָיָה אֲסוּרִין בְּיָמֵינוּ
 שֶׁדִּן הָעוֹף וְצִרִיד לְמַחֲזֵק מִשּׁוּם הַשֶּׁדֶּה עַל הָאָרֶץ בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 סִימָן אֶרֶץ הָאוֹכֵל בְּשֶׁר אַחֵר גְּבִיטָה אֵין צִרִיד לְרַחוֹץ הַיָּדִים וְרָאוּ שִׂיבְרֵם
 לְרַחוֹץ הַיָּדִים בְּיָמֵינוּ בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 וְכִרְיָב וְרָאוּ שִׂיבְרֵם כִּרְשִׁי וְהָאֵל כִּרְיָב בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 וְרַמְבֵּם הַתֵּיב לְשִׁפּוֹךְ וְלַעֲדוֹת דִּינֵי הַרְשָׁבָה וְרַת' אוֹסֵר דַּחֲשִׁיב לִיָּה כְּכֹל
 שֶׁנִּי דִּינֵי לְהִיטֵב כְּכֹל רָאוֹן בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 וְהָיָה מִתֵּיב בְּשַׁעַת הַחֹק רָאוּ שִׂיבְרֵם רִבִּי יִצְחָק הָיָה מִתֵּיב נֵן
 בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ וְהָיָה שׁוֹם דְּבַר כֵּן הַקֹּדֶשׁ רָאוּ
 שִׂיבְרֵם שֶׁלֹּא יִשְׁתַּחֲוֶה שׁוֹם דְּבַר בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 אַעֲפִי שֶׁכִּשְׁנֵפֶל כֹּן רָאוּ שִׂיבְרֵם כֵּךְ כָּתַב הַרְשָׁבָה כִּשְׁנֵפֶל דְּבִיר הָאֲכֹד בֵּן
 בְּקִדָּה שִׁישׁ בַּה ס' לְבַטֵּל הָאֲסוּר הַבְּלוּעַ שִׁבָּה אַעֲפִי שֶׁאֲבָרְנוּ שֶׁכִּשְׁנֵפֶל כֵּךְ
 אֲנִי נִפְלָה לְבִסּוֹף בְּקִדָּה אַחֶרֶת שִׁישׁ בַּה שִׁישׁ כִּדִּי לְבַטֵּל הָאֲסוּר הַבְּלוּעַ
 שִׁבָּה אֵין הַחֲתִיכָה בַּעֲצֻמָּה חֲזוּרָה לְהַתִּירָה כֹּן בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 בְּסִימָן אֵשֶׁת הַתָּם אֲסוּרָה בְּרֹבָא אֵיתָא כֵּן כָּתַב רִיבְנָה שִׁמְעוֹנִי רָאוּ שֶׁ
 שִׂיבְרֵם כֵּן כָּתַב רִבִּי שִׁמְשׁוֹן בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 הָיוּ בְּקִדּוּת בָּאֵת שִׁחוּטָה וּבָאֵת גְּבִלָה מִבֵּין אֶחָד רָאוּ שִׂיבְרֵם וּבָאֵת
 גְּבִלָה וְשִׁחוּטָה מִבֵּין אֶחָד עוֹד אֲחָב לִשְׁם בְּסִימָן אֲשִׁכָּב כִּאֲחֵר
 שֶׁכָּתוּב בֵּין חֲלֹקֵי מִנְהַגִּים שֶׁבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִשְׁם חֶסֶד וְרָאוּ שֶׁהָיָה לְהִיטֵב
 כֵּךְ שֶׁבֵּין בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי בָבֶל בְּנֵי בָבֶל נוֹתְנֵי קֶסֶם לְתוֹךְ הַתְּגוּרָה
 וּבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ קֶסֶם זֶה מֵהַ מַעֲלָה וְזֶה מִתְּחִיל שֶׁמִּי שֶׁהִתְעַסָּה כֹּן עוֹד
 אֲחָב בּוֹזֵה הַסִּימָן וְלִדְעַת רִשִׁי אֵין חֲלֹק בֵּין פֶּת שֶׁל בַּעַל הַבֵּית דִּינֵי לֵה
 לְהִיטֵב יֵשׁ חֲלֹק וְכֹן בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 אֲפִי אִישׁ שֶׁסִּפְּלִט כֹּן רָאוּ שִׂיבְרֵם כֵּךְ רִשְׁבָּא גַם מֵהַ שִׁיבְרֵם לִשְׁם אֲפִי
 אִישׁ שֶׁסִּפְּלִט רָאוּ שִׂיבְרֵם אֲפִי אִישׁ שֶׁסִּפְּלִט יִשְׂרָאֵל אִישׁ הַפֶּת
 שֶׁל פִּלְטֵי יִשְׂרָאֵל כֶּפֶת שֶׁל פִּלְטֵי גוֹי מוֹתֵר כֹּלִי בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ
 אֲשִׁלֵּד עֶסֶת שֶׁל גּוֹיִם שֶׁנִּלְעָסָה בְּבָצִים רָאוּ שִׂיבְרֵם שִׁמְעוֹנִי 6
 בְּקִנְיָנֵם יִזְכָּרְנוּ אֶת־הַלֵּל אֲשֶׁר־הָיָה לָנוּ בְּיָמֵינוּ וְהָיָה מִתֵּיב נֵן

למחוק חרם וראוי שיאמר מנעילין בבלי ראשון בקונטרס יח
סימן אשמב וספר התרוכזה וראביה תמהו ראוי שיאמר וסמג וראביה
תמהו בקונטרס יט סימן אשמז והוא קטן צריך לבין
שלפעמים מהפך בה הגוי בשד ראוי שיאמר כך והוא קטן צריך ל
לבין ובסבין גדולה אפי' אין בה גומא צריך לבין שלפעמים מהפך בה
בו בקונטרס יט סימן אשמז וחק גוי אבן או כל

לתוך היין * ראוי שיאמר ורק הגוי אבן בו
בקונטרס יט בסימן אשמז * אלא ט' עדשים על ט' עדשים שהן לו שש
שערות * ובספר המאור הגדול שארי מחדד בן ציון פי ודמבם וסמג
וזהו ט' עדשים כשהן ג' עדשים על ג' עדשים ובהלכות נגעים בסמג
והעדשה במקום ארבע שערות שהן שתיים אחד ושתיים רחוב גמצאו לו
שערות פי כמו שהן קבועות בראש רחוקות זוגיות

בקונטרס אחרון סימן אתכו * כתב הדד ישעיה בשם רש"י ראוי שיאמר
הד' שמעיה כפתרון כגון מי שהוא עבד וחציו בן

חורין ראוי שיאמר כגון חציו עבד וחציו בן חורין

בחזון כגון שיש עדי מסירה וקבאה או אפי' עד אחד ראוי שיאמר

עדי סתירה * בחזון יש ג' דברים מותרים בשבת ואסורים

ביט * ולשם אינו מונה אלא אחד והשנים דלג * והם אילן השני הוא

שאסור לזמן גוי ביט שמא ירבה בשבילו * ובשבת מותר דאין שייך הד'

גזירה השלישי המבשל בביט לית' חבירו שאסור לאכול לדברי רבי

יואל דעוד כאן לא שדיר יחודה אלא בשבת וחמידא ולא אתי ללחלוחי ב

ביה אבל יט שקל אי שדית ליה אתי ללחלוחי ביה * מרדכי פב דביצה *

בחזון ובגיוותן יש אסור לאו משעת קדושתו בו * ראוי שיאמר

ובגיוותן *

לשובב יעקב המצות שאדם דש בעקב מאין מונע ומעכב אל המעלה

הקדומה ולהחזיר העטרה לישנה הוא עשה בלא עקבה ספר מלא חבמא

וכליל אור בקין בן משכיל * גרגרים בראש אמיר העגלה חמלאה לה

עמיד הכל כסף צרוף בעליל כחדש שנראה בעליל * אגוד שמו ונמוק

עמו עדות ביהוסף שמו * וך אל נמלה עצל תאגוד בקציד בקצוד פ

מאכלה ואם בימיה תשתה תראה כי כלה משקה * בדברי אגוד בן יקה *

שמן זית ע' כתית עקב שבר באחרית ששכנו אגוד בתוכו תוכו ותוך ת

תוכו וכלל כך שהכל בו וברוך שככה לו בעלמו אשר טסל מישור

העקוב לבן אמרתי מי מנה עפר יעקב *

שלמה חיים כהן הדיוט בכבר יחיאל רפאל כהן יך

האלוף המפואר בכל הדור ותואר מתואר כבוד הרב מהרר יעקב ל
 לנדא ארי בן ארי נגר בן נגר אשר מתגיו חבר יסוד ספריהנות אמ
 אמרי שפיר להשפיע ולהטביע לנפש שוקקה וצמאה בתבונת נפשו פ
 נפש יקרה בכל דיני התורה הבור דרך ישרה מן המורים מר דרור
 לקט ארה בלשון קצרה פתח בו וסגר אסף ואגר הבינה והקראה נד
 נודשתי ובדקתי בגועס אמרי ספרו עד די ומצאנוהו יפה פרי תואר
 בעצם השמים לטוהר וכמראה נוגה הזוהר מראשו לסופו שרשו וע
 ועקרו וגופו פרוי טוב למאכל ועליו לתרופה וכל אמרתו צרופה
 בספרו ערך מערכות ועשה לו עינות מים וברכות במילי דברכות ו
 ובדיני התפלות ולעבודת קונו פלל פלילות • ובדיני אסור והתר המ
 המלאכה היתה די והותר ועל הרוב נטה להחמיר ולא ראה ויתר בדיני
 החגים והמועדים • לו כהלים בין העומדים • ולמנהגי הגלילות כל
 כלל פרטות וכללות • ובדברי חכמים וחידות יסוד יסודות אשרי המס
 המחמה הזוכה לעצמו ולבניו מזכה אשר באהלו יגור דברי אנור
 יחיה ממכרו ביד הקינה אותו לו ולבניו אחריו וזכה לעולם שכלו
 ארוך כתפץ הזקן ושבע רוגו יקום עדות ביעקב אשר שם תורה
 בישראל כמצפה לישועה • בן אדם תולעה • הגעב נעצב נתנאל בן
 מהרר לוי איש ירושלים זלחה

מה טובו אהליך יעקב בספר ספר וספור בעדן גן התבונה היית
 ומטבני המזכה כושבך ובתך אבני אש התולכת כרוב ממשה
 הסופר מה יפית ומי נעמת בחבורך דיקר ובפסקיך הסלאים לכן
 אמרתי ביה יעקב לבן וגלכה באור יי לבן חזן מפעלות יי ואמרות
 טהרות מזקקות אשר בספר הזה שחבר המרום בוצינא דגהרא כ
 כמהרר יעקב לנדא נכבדות מדובר בו כי קבץ כל הדעות העולות בק
 בקנה אחד בריאות וטובות דברי אנור שאגר חכמתו והקראה זאה א
 אשיב אל לבי כי הותר לנו שריד כחבור זה חלקי אברה נפשי אנ
 אנורה באהליך עולמים נאם דוד הקטן מקטני התלמידים בן
 כמהרר יהודה הנקרא בסיר לאון

בהיות כי כדרך בלאכת הדפוס לפול הרבה טעיות בספרים ע
 מצד עצלות הברקלים שאינם מתקנים הטעיות כפי אשר יורה בדפי
 הגסיונו באשר יז ועל בעלי הבלאכה בן נפל בספר הזה וגם הוא כאחד

כאחד מהם ולפיקמים ביום שיש הטעיות לבעל הספר או לבעל ההנהגה
ולכן אמרתי לצרפו צרוף אחר צרוף עד אשר לא אשאר בו
כמעט טעות אשר לא יהיה מתוקן בזה הדף עם זה שכבר הוגה בשני
דפים ראשונים וזה אשאל עוד ותרופה בסימן יז ומיהו מה
בסבך כשמע אף מן הגדיל צריך שיאמר בסבך

בסימן כא וכסת לילה חייב אף ביום זה מיותר וראוי לכוון
בסימן קבט צראה בבשרו ומכוסה בבגדיו הכניס ידו לבית כו צריך
לומר או הכניס ידו עוד שם ויש מפורשים כו אלא במקום ש
שגכנסה מאלו צריך לומר שמכוסה מאלו בסימן קס כבו ע
על הנסים דחנוכה ופורים ויעלה ויבא ורח צריך לומר יעלה ויבא
של ליל רח בסימן רכז בפרק אין טוכנין צריך שיאמר במה ט
טוכנין בסימן רכה ראיתי אני המהדר מן המורים ששהיו ב
כמו טעה אחת ראוי שיאמר כבו שש טעות בסימן רלג חל לא בעי
לברוכי לאחר ברכת היין בסימן רצג ומהרס כתב מברכין ע
עליהן ועל כיוצא בהן צריך שיאמר מברכין עליו ועל היוצא ממנו
סהכל עוד שם וגראה לי שמברכין עליו בורא פרי העץ כבו
על הבוסר ראוי שיאמר בורא פרי האדמה

בסימן רצט ועל הבוסר כתב בהג בור
בורא פרי כו ראוי שיאמר ועל הצוקרו עוד שם הביא ראיה
מן הירושלמי דמברכין על כל מיני אטד בורא פרי הגפן ראוי שיאמר
בורא פרי האדמה בסימן שי וטוב להחמיר ולנמנו בתוך
הסעודה ולא לאחר ברכת המוציא ראוי למחוק ולא בסימן
שכה על אגוז מסקטה המרים ראוי שיאמר המריח בסימן
שב אמר רב אלפס דבין חיים בין מבושלין בורא פרי העץ ראוי
שיאמר בורא פרי האדמה

שמש והשר מקרצי דאביה כתבו שיאמר השכיבנו לשם חסר וראוי
שיאמר כך והשר מקרצי דקאי אקודם הנץ החכה וסליק מיניה אבל
קודם עמוד השחר יכול לומר השכיבנו וכן פסק ראביה
בסימן שפו ובהג פסק דהכי הלכתא דאין מויליקין בפתילה
מהוכהבת ראוי שיאמר אלא בפתילה מהוכהבת בסימן מ
שצח ולזה הסכים הראש שיש לברך בורא פרי הגפן צריך שיאמר
שאין לברך בסימן ואם שתה פלא לנגמא לא יצא צריך שי

שיאמר ואם לא שתה כדא דונמא לא ינא כסימן תנא דיומא
בשלית שאינה מצוינת ראוי שיאמר שאינה מצוינת בסימן
תצט ואני המוכר לא ראיתי נוחג לנער הידים קודם נשילה ראוי
שיאמר קודם הננוב בסימן ת"טו ובאשכנז וצרפלאין נוחגי
כן צריך לכתוב ובצרפת בסימן תרלא והרמבן כתב אם יש
לו עפר מוכן אולו כירה ראוי שיאמר והרמבם כתב אם יש לו עפר
מוכן או אפר כירה תרלג אבל דנ טמא אמר לטלטלו ראוי
שיאמר דנ תפל תרלז מטוס פפוס בן יהודה ראוי שיאמר ר
פפוס ויכתוב בן יהודה תרנה וזרקו בשבת ראוי שיאמר ור
חלקו בשבת תרס שאפו פשטידה לכתחילה לאב מחברו ר
ראוי שיאמר מיט להבירו תרסב ומירו גם אם חובאו ביום
שני ראוי לכתוב ומירו תסח פרקמטיא בדבר האבר דמי וש
רשרי ראוי לכתוב ושרי וראוי שיאמר כך כפרקמטיא האבד דמי ת
תשיג ודראש כתב ונראה שדעתו ראוי שיאמר והראש כתב כתם
ונראה שדעתו בן תסלא כתוב בספר אז דמי טלא בסל
ראוי לכתוב כי דבר פשוט הוא תסכב אפי בבזית חייב לבערו
ראוי שיאמר אין חייב לבערו תסנא בין שטעם חסין בין
בין נתבטל קודם הפסח ראוי שיאמר בין שטעם חסין בין כבר נת
נתבטל תסנגלבי נוטה להחמיר ראוי שיאמר להחמיר
תסעד בעל לחיות וכוסות ודומיהן וראוי ש אמר בעל לחיות וכוסות
של מתכת דומיהן
תתבז אם ירד לשתות אפי בכמה פעמים צריך שיאמר אפי ירצ
ירצה לשתות כמה פעמים תתכה ביעתא דבעא רחמנא עלן
ופרקין באורחות חיים אומר כעא רחמנא לביפרק יתגא בדרועא
מרוכמא בסימן תחסא השיב רב האי גאון שאין מברכין בכל יום א
מקרא קודש כו לשם הסר וראוי שיאמר כך השיב רב האי גאון שא
שארין מזמרים בחלו המועד מקרא קודש וביט אומ אותו במוסף ול
ולא בעבודה ויש מוקדקים ואומ אותו גם במוסף מקרא קודש ואין
זה דקדוק בסימן תתעא מי שנדר להתענות כו ואירע ערב ט באב ל
להיות בן או בר בשבת צריך שיאמר כך ואירע ט באב בג בשבת
בסימן תתעז ודלא בהרמבם שבת בטב כו לשם חסד וצריך שיאמר
כך ירושלמי בתשעה באב מרחיץ ידיו ומעביר על גבי עיניו

שם לא^ס בסימן תתקצג אם אין ביניהם אלא ד שפחים
פסולה ראוי שיאמר אפי' אין ביניהם סימן תתקצג ודוקא
שמתנה בזה הלשון לשם חסר וראוי שיאמר כך ומתנה עלהם ואומ'
איני בודל מהם כל בין השמשות ודוקא שמתנה בזה הלשון
סימן תתקצג ארבע מינין שבלחלב בפרט הוא בגמרא
סימן תתקצג ויברך על האתרוג קודם שיטול ראוי שיאמר
על הלולב בסימן תתקצג וחדשים שנים אחד עבות ואחר
שוסה למדנו מדבריו שמותר להרבות בהם כל זה יש למחוק
עוד שם אינו מוסיף ואינו גורע וכן כתב הרבבם ראוי למחוק וכן
סימן תתקצג אלמא נענוע זה הוא המליך והמביא ראוי
שיאמר נענוע זה הוא המליך והמביא בסימן תתקצג ביום ה'
השלישי של חג שהוא ב' עד ישראל שלישי חזור וקורא ביום השני
לשם חסר וטעות וצריך שיאמר בן כהן קורא ובוים השני לוי קורא
וביום ה' ישראל ג' חזור וקורא יום ה' והרביעי קורא יום שני ויום
שלישי בסימן תתקצג ידליק של שבת ברישא ראוי שי
שיאמר של חנוכה ברישא בסימן תתקצג לא יקרא אלא מין
מיושב צריך למחוק אלא בסימן תתקצג אמר רב מגילה ב'
ביחיד ראוי למחוק ביחיד בפתיחת האיסור והתר באילן שנ
שנטעתי וכתבתי לשם יש מעיות מצד המחוקקים תניא שעורין א'
על עונשין צריך שיאמר של וא"כ תמצא לומר היה חלב שמא
לא נפל בקדרה ראוי שיאמר כך שמא לא זו שנפלה בקדרה
ותוכל להפוך הספק ספקא ותאמר שמא לא נפל הכזית של
ספק בקדרה ראוי שיאמר שמא לא זו שנפלה בקדרה
לא אמרינן סמוך מיעוטא אצל רובא ואתרע ליה חזקה צריך שי
שיאמר הלא אמרינן סמוך בעוטא אצל חזקה ואתרע ליה רובא
בסימן ארא הכפלת מין בהגה חיה ועוף ושליו עמה קשור
צריך שיאמר ואין שליו עמה קשורה בחזון בהקדמה והני מי
מילי לגרסא כל זה ראוי למחוק וצריך שיאמר הני מילי
לחדורי אבל לאוקמי אגרסא סיעתא דשמיא היא
במסכת ברכות שעיגיו בהות ראוי למחוק ברכות כי הוא בחגיגה לפ'
דעתי נמצא שבמזר ודאי כו' והוא דוקא לרשבג אבל קיימא
לן ברבי דאמר בטלו בבוטל נמצא שנתקדשה אשה לאיש ב'
בלא קדושין וכו' ראוי למחוק הכל אר

הפסד והשחתה והיו כמו הרוח סערה המסבית כל דבר כמו שנזכר
גדולה וחזק כפרק הרי ומסבר כלע"י וכן התורה נקרא תוספת שמסת
כחו של אדם וכן ארזל במסכת שבת פרק ר' עקיבא אמר ר' לך ש' אין
דברי תורה מתקיימין אלא במי שמסית עצמו עליה שנאמר זאת התורה
אדם כי יבנות באהל וכן ארזל במסכת מילה אבר ר' יצחקאס יאמר לך
אדם לא ינעת נמצאתי אל תאמן ינעת ולא מצאתי אל תאמן ינעתי
ומצאתי האמן. **באה מן העצמות** ההכנה כאדם סכתה מן
הצפון כלשון יצפון לישירים תשית **אמתי וצפון** תכלא כטנס ובתי מה
רב טובך אשר צפנת ליראך ענין גדול בתחלת השנת ידברים
הדקים יארע לאדם פעמים רבות והעלמת וההסתר ואחרי כן יחזור
ויכתכל בהם ואחכ יחזור ויעלם מהם כמו הענין המסך והמכדיל ל
להסתכל באור הטמש בי הענין הולך ועובר תחת הטמש לכן כתיב
יסתר מסך פסו כי ירא מהביט אל האלדים ואראה כעין
חשמל **חשמל מלת מדרבבת** משתי מלך לשון חשים ומלליל וכן ארזל
במסכת חגיגה פרק אין דורשין מאי חשמל אמר רב יודא חיות אש
ממללות רבה כוונתם כמו שאמרתי מה שיארע לאדם בהשגתו כי אף
המלאכים הנקראים חיות יקרא להם בהשגה ההעלם וההסתר והיו
שארזל עתים חשות לל שיתקת ועתים ממללות לל משיגות והיו
בשהדבור יוצא מפיו לל כשתצא אינו גזיר או חדוש מן הבורא משיגו
ו ודעות וזהו ש' א וההשגה בשם ממללות כמראה אש בית לה
סביב לל שיראה אש בית סביב החיות שהם החשמל והיו הקכה' ש'
שידיעתו מקפת כל הדעות כמו הבית שסביב מי שעובד בו והבורא
נמשל לאש שנ' כי האלדיך אש אכלה הוא על שם שמשחית הרשעים
כמו האש כמו שפי' הר"ם וכן התורה נמשלת לאש שנ' הלא בה דברי
כאש נאס' וכת' מי יבינו אש דת' למו בכראה הקשת ההסתכלות
בדברים הע' וזק' קשים מאד כלשון קשת והוא כמראה הקשת אשר קשה
להסתכל בו כמו שארזל במסכת ברכו' שענינו כהות
ביום הגשם יום הגשם כטרוד השכל כמו שארזל במסכת עירובין
פרק הודא' רבה בר אבוה צריכא שמעתתא צילותא כיומא דאיסתנא
פי' יום שמנשבת בו רוח צפונית שהוא יום צלול וז' ואראה
נ' פעמי' כת בחזון ואראה והוא סימן לנ' מיני השנות שהם במציאות
והם עו' ס' נלגל בלאך וכן מקרא משנה תלמוד ואגזל על פני
הוא משל לחזק ועומק המחשב וההשג בדבר האילו וכאלו אין הנף
חומרי סוב' כי כאשר יתחזק הבח השכלי יחלשו שאר כחו חומרי' כמו

כמו שם' כדנאל ולא עצרתי כח חנא מחד' חסידן תכנה כנוף החיות
 וכן באב יום וזה איכה
 חשיכה גדולה נפלה עליו וכתבה רכות ואשמע קול מדבר אלי
 קול הוא שפע זה שנתח שהוא מכותה בשם קול כמו ששמע את הקול
 מדבר אליה
 הוא שם מודה על עצמו ואמר כי זהו העצמות ופירות על דבוקה
 החומרי בשכל הנכדל כי על שם כך נקרא אדם
 ר' שמעון בן יוחאי בני ישראל קידם אדם ואין אומות העולם קרנים
 אדם י ויהי בפי בדבש למיץ חברים הנסתרים שים
 בבשוננו של עולם האומות כמסלים לאבילות הדבש כמו שנאמר
 אכול דבש ורבות לא טוב וכת' דבש מצאת אבה' דין

הצעות החירות

בערים שנים אחד מלד יום לפני חכידו חזקת
 וחזיו יגיע לחיוב מצות שהוא יג' שנה חום אחד קודם שיגיע הראשון
 הנולד לפניו כמו חרש ימי
 הראשון בשנה בעוברת והשני בולד באחד השני א' בו ושנת
 יג' איננה מעוברת ואב' אותו שנולד בכס' באחד הראשון צד' להמתין
 עד כס' ימים לחדש אוד בשנת יג' ואותו שנולד אודיו בא' באחד השני
 יהיה בן פצוה בא' לאוד בשנת יג' כי בכר חסלים יג' שנה כי חדשית
 אתה מולד לשנים ואי אתה מונה יג' לשנים ואב' זה השלי' שנת יג'
 בא' באוד וזה שאמרת חרש אתה מונ' כו' הוא כנס' בפ' רנח ובפ'
 דמגלה • כהנה מותרת באבילות וצריכה שחיטה ולא נתח
 באבילה בשחיטה לעולם ואין לה תקנה **ב** תרומה כהן בן כ
 פקע דסימן אחד הוא כמו שחוש מצד אמו וסימן השני אינו
 שחוש מצד אביו סצריך שחיטה וחושטין לדע' האב ואם כן א
 ישחשנה איתו מועיל בפני

שחזרה שדייה בין סימן לסימן שהאחד הוא כמו שחזר אבא אמר
 בגמרא פוק ברימא המקשה בהמה כותרת באבילה וכל חלכה
 שחולבת כל ימיה אסורה **ב**תרונו כגון עובר שהוציא ידו
 מרחם אמו והחזירו ואחכ' נולד דאותו האבר אסור משום איברים
 המדולדלים שאר הבהמה מותרת אבל חלכה אסורה דתא החליב מאבר
 אסור קאבר אתי מדרף כרעה בסמך יש אדם לפניו
 שתי מצות דעליות וכל אחת נדחית בפני חברתה ואי אפשר לקיים
 שתיהן כל בידו לעשו' או זו או זו ומפני שאינו יודע איזו מהן קודמת
 פטור משתיהן **ד**תרון כגון שיט לפניו אבידתו ואכידת רבו
 וכבוד אביו דלא ידענ' הי מניה קדים אם תאמר אבידתו הלא
 כבוד אביו קודם למד בפס' דקדושין משל בנו שרצונו לומר שצריך
 הכן לכבוד האב משל ממונו של בן ואם תאמר כבוד אביו קודם הלא
 אכידת רבו קודמת כדאמרינ' אבי ה' ואם תאמר אכידת רבו קודמת הלא
 שלו קודמת שאינו חייב לכבוד דרב משלו ואי אפשר לקיים שניהן אלא
 היכא שמאבידתו יכול לכבוד אביו להאכילו מנה דאז אבידתו קודם'
 בפני כבוד אביו אבל באופן אחר פטור כשניהם תוספות
 פרק אילו מצאות אם יעשה אדם מצוה אחת יותר משיעורה
 מפסיד כל שכרה ודי המצוה לא יצא **ד**פתרון כגון תרומה
 דבעינן האשית ששדיה נכרים ואם עשה כל גרנו תרומה לא יצא
 וכי האי גוונא איכא בריש מסכת פאה גבי אלו דברי שאין להם שיעור
 תוספות סוף פרק כל הנש' בשני דברים מותר האיש לחטוא בשכיל
 שיזכה חבירו אפי' לזנבדה שהיא גדולה כמו הצות שמקיים חבירו
דפתרון כגון מי שהוא עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושהו בן
 חורין כדי שיקיים העבד פריה ודביה כמו שסובר לשכנ' בפרק
 השולח ואענ' שהרב עובר העשה מלעולם כהם תעבודו כמו שאומר
 בגמרא כל השחרר עבדו עובר בעשה וכן כהן שעלתה לו יבלת
 חבירו חתכו בשיניו דקעבר אשכות כדי שיזכה חבירו בעבודה כדאי
 במסכת עירובין פרק כתרא וכן בריש תמיד נשחט אמרינן מחוסרי
 בפרה בערבי שח' שצביא כפרתו אחר תמיד של בין הערבים דעשה
 דפסח שיש בו כרת וזוה עשה דהשלמה אלמא קעבר כהני בעשה
 דהשלמה כדי שיזכה זה בפסח תוספות פרק השולח
 יש רשע עובר בדבור אחד ארבעה לאוין ואחד עובר בדבור אחד
 שיצא ממנו מעשה חמש הלאוין בא

הפותרון כי שקלל אביו שהיה דיין ונשיא שעזב משרתו לא חרש ומשום מקלל אביו ומשום אלהים לא חקלל ונשיא בעמך לא תאור אכמג ודבור שיוצא מכנו בעשה כגון המטה משפט יתום שהוא גר כמג אסרו חכמים דבר אחד בגלל דבר אחר שאסרו מן התורה והחמירו בו יותר ממה שהחמירה התורה באותו האסור שאסרו חכמים הדבר בשכילו
הפותרון כגון שומנו של גיד שהוא בנותן טעם והגיד עצמו אינו בנותן טעם לבאן דאמר אין בגידין בנותן טעם ואינו אורג אלא זורקי והשומן אסור ואסור בשישים וזהו דוקא לדעת ר"ש אבל לא לדעת ר"ת וז"ל בסמג באיסור גיד הגשה איש עושה בעבירות זורק עכירה וענשוהו הכד יותר משהיה עושה העכירה והיא יותר גדולה וכן בעכירה שחייב עליה מ' תה בידי אדם זכרת **הפותרון** המכה חבירו הכאה שאין בה ג' זוח פרט שלוקה מפני שלא נתן לתשלומי להישבין אבל אם יש בה שנה פרוטה אינו לוקה כפני שנתן להשכון סמג הלכות חבלות וגם כן המעביר זרעו למולך דוקא מקצת זרעו ואם העביר כל זרעו פטור וכמו הוזמו עדים שאם נהרגו אין נהרגין העדים ואם לא הרגו העדים וניזמו נהרגין והטעם פי' בעל סמג בלאו דמולך דכל המומתים מתודי' ומתבכרי' אבל זה אין בתנאי לפעמים אם נתן לאחד זוז' תגרום לו להפסיד אלף זהובים או יותר ואם תקח ממנו זוז' יאתה גורם להרויחו אלף זהובים או יותר **הפותרון** מ' שיש לו מאתים זוז' לא ישול צדקה ואם חסר לו זוז' פהות יכול ליטול ולכן אם תקח ממנו זוז' יכול לקבל צדקה אפי' אלף זהובי' במתנה אחת וכן ההפך אם חסר לו זוז' ונתן לו זוז' לא יכול לקבל יותר וצדקה ורכן אכרו מי שיש לו צדקה מותר לקבל צדקה כי צדק ע' לה בחשבון מאתים פחו' א' יש בכון צדיק אוכד בצדקי כדן כי דין וכעולם לא עבר על מה שכתוב בתורת משה **הפותרון** כגון כסון כמיעוטי עיד הנדחת שלא עבדו עז ואפי' הכי ממונו אנד וכן ה' במסכת סנהדרין בסוף אם תראה בכאכל שמוכר הגוי דבר טכא מותר לקנות ממנו ואם לא תמצא בו דבר כמא אסור לקנות לקנות בכנו **הפותרון** כגון ציו דגים ביד גוי

אסור לקנות מן הנזיר וחייסין לציר דגים טמאים ואם ימצא בתוך
 הציר כלבית והוא דג קטן טמא לדעת ר' שני ואותו כלבית דרכו לגדל
 בציר דגים שחורים ולכן הציר מותר כי ציר טמא אין מגדל כלבית
 וכן פי' ר' שני במסכת עז' יש בכור חיוב לפדות את
 עצמו אם מת אביו ואם היה אביו בחיים לא היה אביו חייב לפדותו
 הפתרון כן מן הבא על הנרושה או חלילה או זונה שהבן הוא חלל
 ואין דין בכור על האב כלל ואם מת האב תוך ליום ללידתו שלא בא
 לכלל חיוב פדיוה אז הוא מחויב לפדות עצמו כשיגדל אבל אם חי
 אביו שעה אחת אחר ליום אז זכה האב במעוה שבידו שהרי בחייו בא
 לכלל פדיוה אבל ליהיה אפי' בא עליה נתין או מסד הבן פטור שלא
 נתחלל הלוי מלל פדיון ליה יודה רעה יש בחמה שגידה
 אסור וחלבה מותר הפתרון כגון שתלש חלב מכן תטעה חדש'
 חי בעודו במעי אמו דאיסור גיד איכא דדוקא שנשחטה תאם גידה
 וחלבה מותרין ואיסור חלב ליכא דכתי' שור או כשב או עז וכן ח' לא
 מקרי שור כשב ועז תוספת ריש פרק גיד הנשה יש רב
 אחד חשוב כגולד לענין אסור אחד ולענין איסור אחר נחשב כאבר אמו
 הפתרון כיצח שנגמרה בקליפתה והמצאת שמונתת לאכלה בחלב
 ואם נתנכלה הערנגולת בשחיטתה אסורה הביצת דנחשבת כירך אמה
 ולענין בשר בחלב אינה נחשבת כירך אמה מרדכי פב דביצה
 וש אוכל ג' מיני איסור מות בשיעור חיוב כרת מכל אחד ואוכל שלשתן
 יחד בבת אחת ופטור משלשתן הפתרון כמו שערכו
 שלשתן יחד כיבש ואכלן שכל שני כזיות מדבק על השלישי ומבטלין
 אותן כל אחד ואחד יודה דעה בביטול תערוכת בשם ירשכא
 אפשר לבטל בשר חי שיש בו דם במים בלא מליחה ובלא חליטת

הפתרון כגון בחמי טבריא כי הודם יוצא בתוך המים הנזילים ואינו חוזר
ונכלע בתוך באבי העזרי והביאו האגודה בפרק כל הכשר
יש אחד מותר להיות לו מעות ברכית ואסור ליתן לו רכית הפתרון
משומד שאסור ליתן לו רכי שאעפ"י שחטא ישראל הוא ואתה מבטל
אבל אתה מותר להיות לו ברכי דאין אתה מצוה לחיות דזהו הטעם
מאיסור רכית מרדכי פי' איזה נשך ויש חולקין ע"י
דגר אסור לעשות בביתך ובבית חבירך מותר הפתרון כגון
לאכול בשבת בתוך גינתו בשביל המים ששופך כגון אכל כגון חביר
מותר ולא ניתא ליה כמג הלכות שבת יש דבר אם
הוא של גוי מותר לאכלו ואם הוא של ישראל אסור לאכלו
הפתרון הוא פת של ישראל בלי הכשר תנור ואם הפת של גוי מותר
אדם נאמן כמה שאומר בענין אחד כשאי' עד הנס יעו וכשיש
עד המסייעו אינו נאמן הפתרון אשה כמו שאמר רב המנונא אשה
שאמרה לבעלה גירשתני באמת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעל
והני מילי היכא דליכא דקב"ש יעא לה אבל היכא דבסייע לה מעיזה
ומעיזה נמרא פרק הנזקין תמצא עד כ"ד ואפי' אשה ואפי'
קרוב נאמן להכשיר כתובת אג"ו ולהוציאה מבעלה הפתרון
כגון שיש עידי מסירה וקנאה או אפי' עד כ"ד בשומאה נאמן ואין
משקין אותה אלא מוציאין אותה מבעלה וה"ל כתובתה אפי' אותו
העד פסול או אשה כמג הלכות סוטה ויש שסבור דאין
ונודע לכל שהוא ממזר שנולד מאשת איש שעונשין עליה מיתה
ומפידסם ונכרו למכור כמה שנים ואחר זמן יטהר ומותר הוא בעצמו
לבא בקהל הפתרון כגון ששלח גט לאשתו שזינתה
וילדה ממזר ומבטל השליח שלא בפני השליח ויף על פי שמין התורה
בטלו מבוטל מכל מקו' אמרו חכמים שהגט נש ורבנן אפקעו לקידושין
מיני למפרע דכל המקדש אדעתא דרבנן הוא מקדש ונמצא
האשה הזאת שזינת' תחת בעלה והולידה ממזר נמצא שלמפרע קדוש
בעלה לא היו קודשין וכשעה שזינתה היתה פנויה וכנה בותר לבא
בקהל מן היום ששלח לה בעלה הגט ואילך ודוקא בשנעשה שלא על
בנת לטהר בנה הממזר אבל בכוננה לא תוספות ריש פ"ק השולח
יש תובע ממון מחברו וחבירו בופר וגובה ממנו ברין אעפ"י שהכיר

ים שמכחישין זה את זה ובה זה אחר זה • או לשני בני אדם
אעפ"י שהאחד ודאי גובה כשקר ממ' גובין

ימצא שמתר לאכול בבהמה גבה כזית לכתחלה בלי בדיקת הריאה •
הפתרון בגון בהמה מסוכנת ביום טוב שדחשין אותה כדי שלא ת
תמות ואם אין שחית לבדוק הריאה קודם שיצא יום טוב או צ
צ"ד שיאכל בזה בשר ממנה קודם בדיקה שלא יתחיל יום טוב •
אורה חיים
אשה מקודשת ופקעו

קדושה אחר זמן בלי מיתה ובלא גש ובלי חליצה • ולא למפרע מסעת
הקדושין הפתרון בגון חציה שפחה וחציה בת
חורין שנתקדשה לדאובן • ואחכ בשתחרדה מן אדוניה השני
ואז היא משוחררת מכל וכל • ואליבא דרב בחמן דפקעו קדושין ה
הראשונים על ידי השחרור ושני דבמו קטנה שנו • דה דמי • ומתחלה
היתה מקודשת לראשון למאן דאמר חציה שפחה וחציה בת חורין ש
שנתקדשה קדושה קדושין וגמצא שפקעו קדושה הראשונים על ידי
השחרור השני בלי גש ובלי מיתה ובלי חליצה ומקודשת לשני •

גמרא פרק השולח

אשה מתקדשת לאיש בלי בסף ובלי שטר ובלי ביאה
הפתרון אמר העבירה ש"עודה בכסף קב יתה • דר' זירא דאמר דגמיר
קדושה הראשונים דעד השתא חבא עליה במלקות ובאשם •
והשתא חבא עליה במיתה • אכ למפרע הוי קדושין מיום שק"א השתא
בשט"עודה פרק השולח שנים מעידים עדות אחת ונאמנים
ואינם באכנים באותו הדבר בעצמו הפתרון בגון עדים שאמרו
אנוסים וזיינו מחמת כמון או פאולי היינו אינא באמינא על השטר
לענין שהללו לא יכול להוציא מן הללו בזה השטר • אבל באמנים
לעצמן בי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי • ומשלמין לללו שהפסיד
שהפסיד שחתכו שקר ימדיגא דגרימי • כן פ"ק הלאש בכבא מציעא
שתי גשים לאחת יש עדות בשר שבת בעלה וא"י ה"ב לא תנשא
ז' שנייה אין שום עדות שמת בעיה ונשאת על פי עצמה •
הפתרון בגון שתי גשי נשואו שני אחין ואין להן בני והלבו בעליהן
לבדינת הים לאיש עדות שמת בעלה ולאחת אין עד' שמת בעלה
לזו שאין לה עדות באמנת על פיה שש' נ בעלה וז' לחוט שש' זקוקת

הוא ליבם וליבם אחד בעלה שודי וסודי וסודי וסודי
ותם מסייעים צג לדידה אבל זו שהביאה עדים שמת בעלה ואם
דשםא היא וקוקה ליבם ושמא לא מת אחי בעלה ואם שחברתה
נאכנת במיזי שאמרה מת בעלה כמ לא מועיל לזו דשםא חברתה
עשתה כדי לקלקל לזו לפי שהיא צרתה ושנאה ואם דתגרת נשאת
לאיש על פי עצמה שאמרה שמת בעלה דחשבתה לזו לומר דלא
היתה מקלקלת היא עצמה יותר מחברתה ודא דתגרתה אשת איש
וחברתה לא עברה רק על לאו דלא תהיה אשת המת החוצה ממח
חייסין שעשתה כדי לקלקלה משום דאברה תמות נפשי עם פלשתים
יש לפעמים ששנים עדים נאמנים יותר משלשה

הפותר הוא שהתנה המלוה עם הלוח שיהיה המלוה נאמן כבי תרי
שלא פרעו ואם גונה המלוה שטרו אעפי שמביא הלוח שני עדים
שפרעו דתרי כמאה דמי ואפי הביא י' עדים שפרעו מאחר שהאמינו
למלוה כתרי אבל אם אמר הלוח למלוה הדיני כאמיר כג עדים הואיל
וידד לבניין דוקא קאמ'ג ואם הלוח הביא אד' עדים שפרעו אוה
הלוח נאמן אבל שם בענין זה ביותר נאמנים כג סכנ' כדיני מ
בכונות נמצא בדיני בכונות אם המלוה תח' והלוה ל

לחבירו אינו יכול להפרע בכנו ואם לא היה המלוה נח' ופרע המלוה
בן הלוח **הפותר** כגון שטען הלוח שנפרע השו' שאין כשביעין
התח' שנראה שחושדין אותו וגם אין גובין מן הלוח מפני טוה
אומ' שתבע לי דלא פרעתיך סכנ' הלכות דינין אמנם יש חלקין
תמצא מי שחשוד לחטא ירויה בדיני בכונות בענין אחד יותר
משאם לא היה נחשד הפותר מי שחשוד על השבועה וכא
אחר ותבע ממנו מנה וכופר הכל פטור משבועת היסת ואין כשביעין
אותו ופטור מפני שחשוד על השבועה ואם לא היה חשוד משביעין
אותו ואם לא ירצה לישבע לא יגכה סכנ' כדינין

יש חייב לחבירו כבון בודאי ואינו חייב להחזירו לחבירו
אעפי שחבירו לא מחל לו **הפותר** האומר
לחבירו אני חייב לך מנה והשיב לו חבירו אני יודע במדאי שאינו
חייב לי כלום ואעפי שלא מחל לו אלא שכח וחושב שאינו חייב ו
וחבירו יודע שחייב לו אפי' הכי פטור בן פסק כהל' וספר
אגודה הביאו פרק יש גוח ין
לפעמים כתגה גרועה יותר בשטר ובקנין משלא בשטר ובקנין